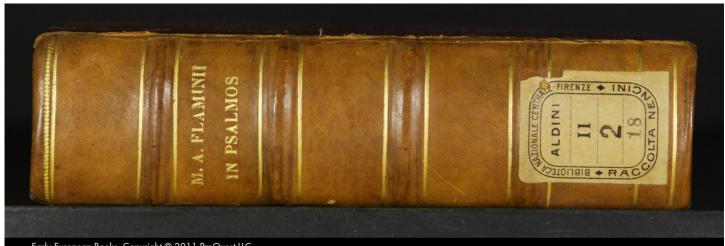
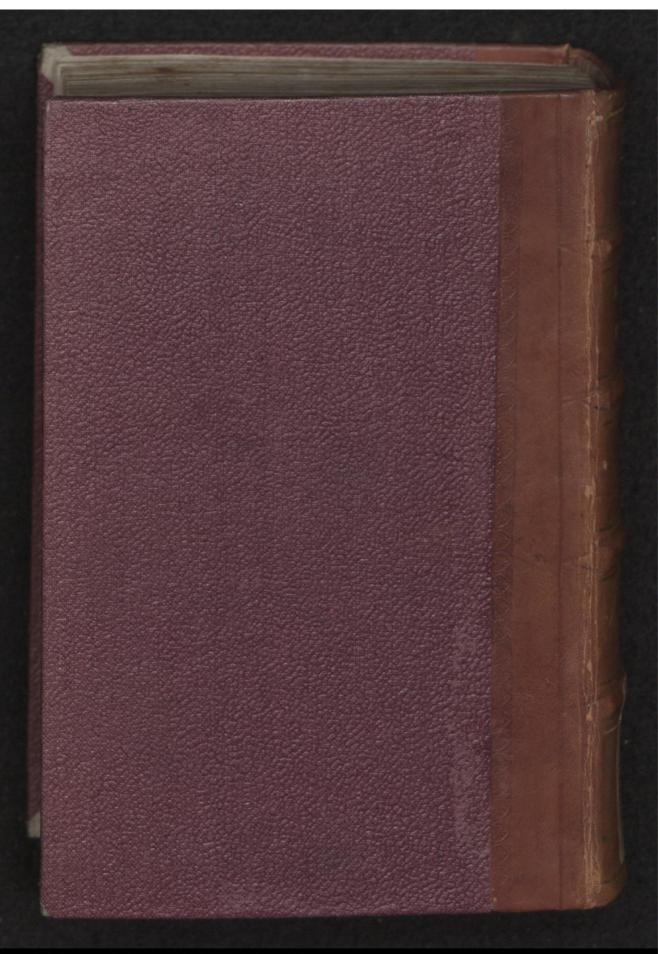

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.18

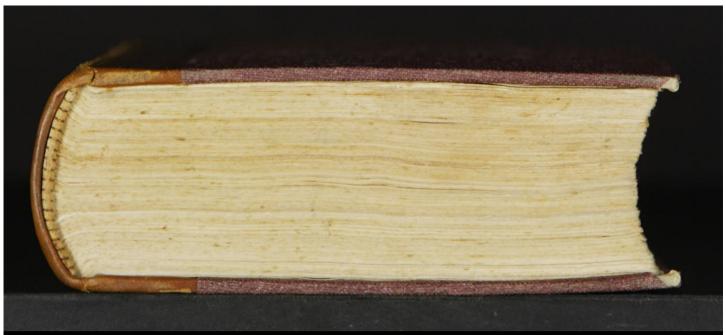

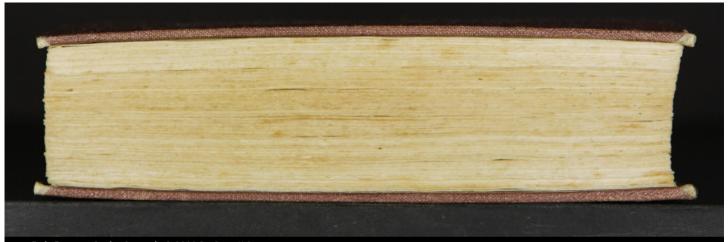
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.18

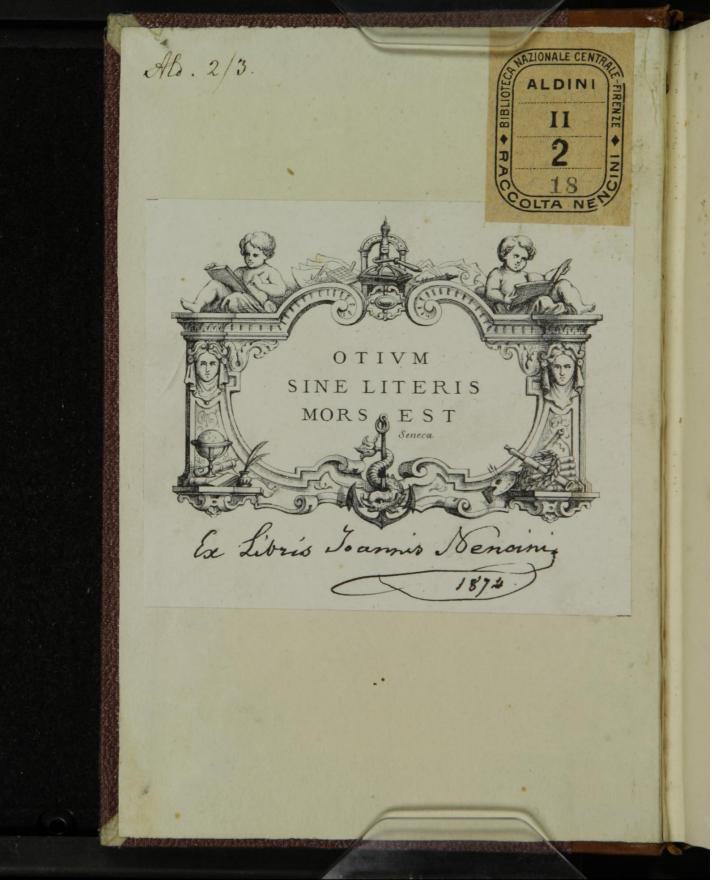
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.18

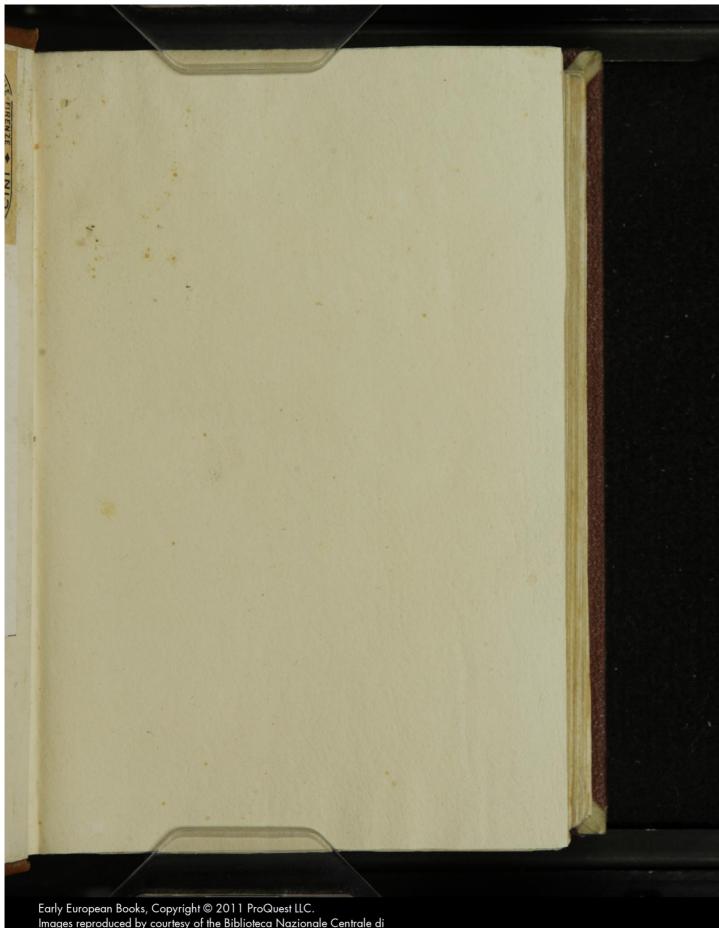

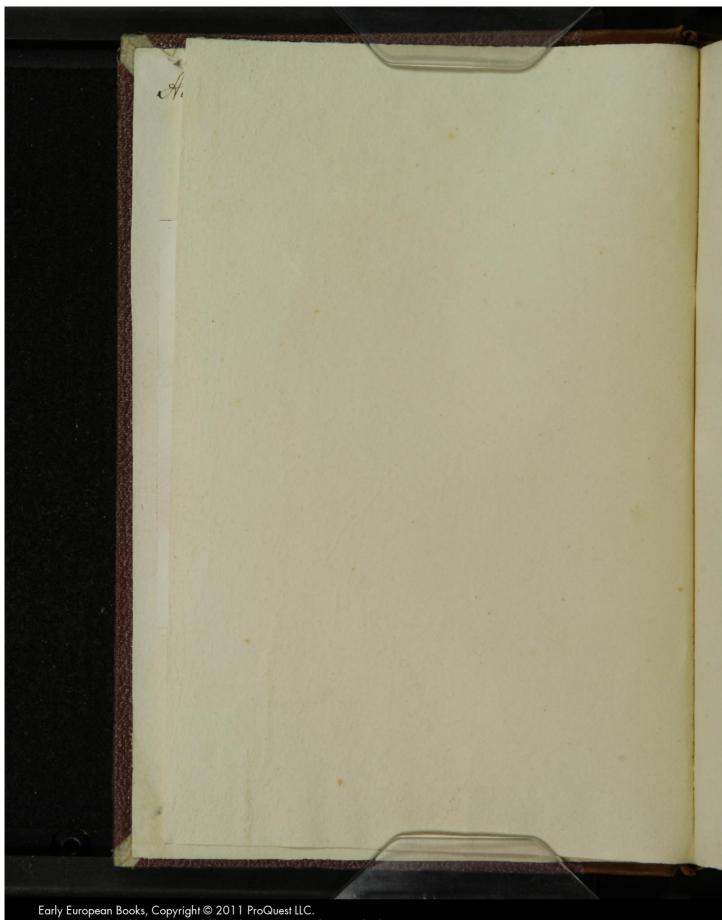
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

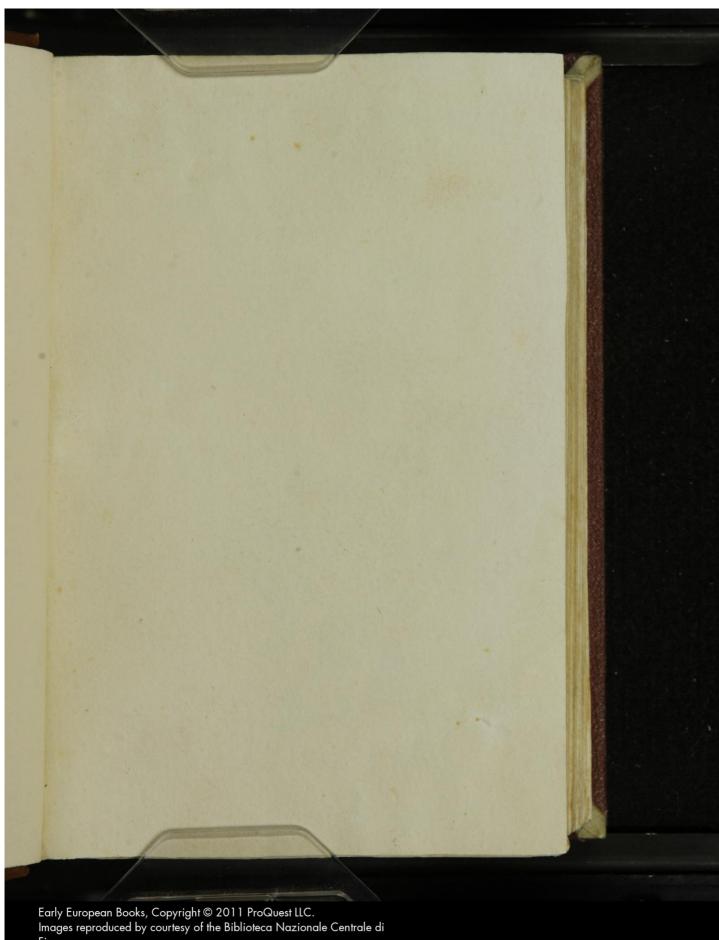

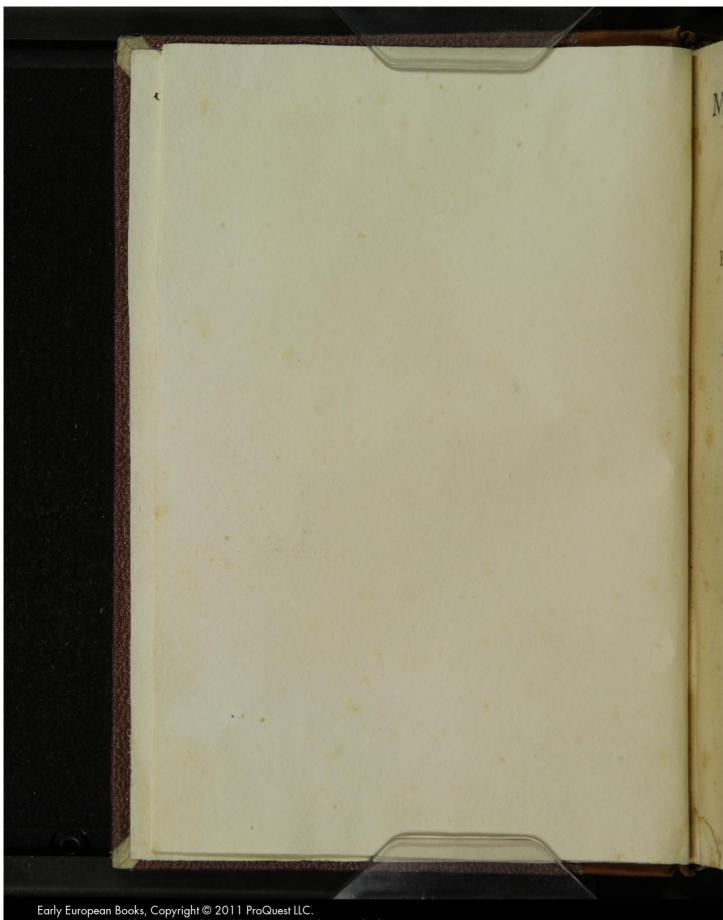
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

M. ANTONII FLAMINII

IN LIBRVM PSALMORVM

BREVIS EXPLANATIO,

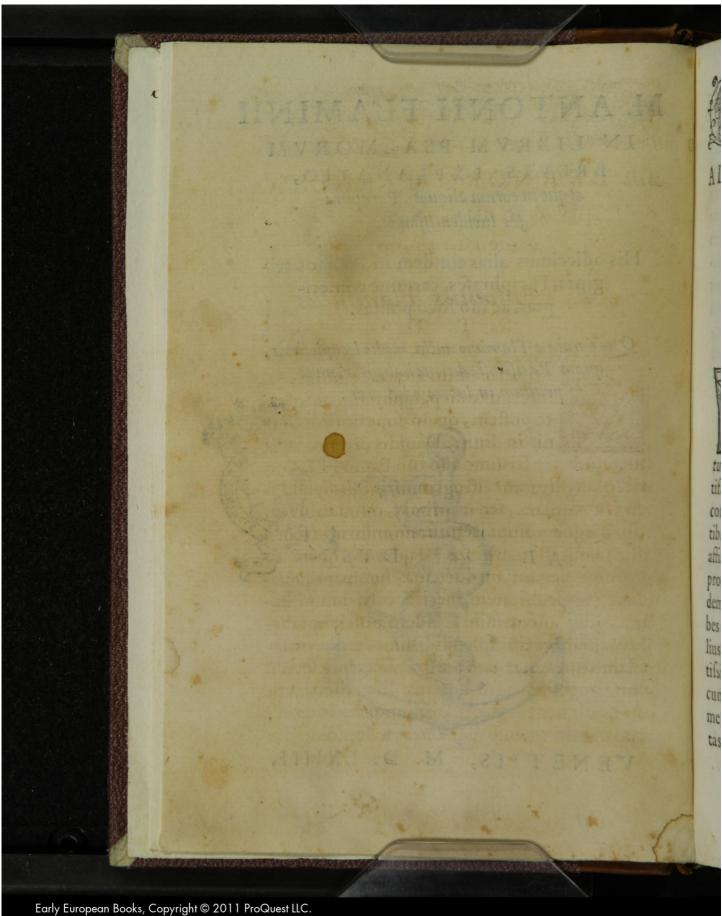
atque in eorum aliquot, Paraphra
ses luculentissima.

His adiecimus alias eiusdem in Psalmos triginta, Paraphrases, carmine conscriptas, ac suo loco positas.

Que omnia a Flaminio aucta, multo locupletiora, quam Parisiensi editione habentur, nunc primum in lucem edidimus.

VENETIIS, M. D. LXIIII.

ALEXANDRO FARNESIO, CARDINALI

AMPLISSIMO,

M. Antonius Flaminius S. P. D.

ELIM ita ratio mez ualetudinis tu lisset, ut eam paraphrasim absolue re possem, quam superioribus annis in diuina Dauidis carmina insti tueram, & fanctissimo auo tuo Paulo III. Pon tif. Max. dicaram. id ego multis caussis adducor, vt cupiam, sed in primis, quod eam rem tibi magnæ voluptati futuram, mihi non semel affirmauit Bernardinus Maphæus, quem tu propter elegantiam doctrinæ, summamque sidem, & probitatem merito carissimum habes. quid autem mihi accidere possit optabilius, quam vt tibi splendidissimo, atque ornatissimo uiro in re tam pia gratificer?præsertim cum tanta sit magnitudo tuæ liberalitatis, ut me nouis beneficijs ornare numquam intermit tas. uerum quando ea est mez ualetudinis in-

EPISTOLA firmitas, ut, quod debeo, præstare non ualeam: depoil quod possum, hanc breuissimam explanationem ad te mitto, qua omnes quidem psalmos lum, a persecutus sum, sed ita, ut quæ satis perspicua uidentur, non attigerim, obscura quæque pau cis illustrare conatus sim. id ego si esfeci, non TIZS TOP dubito, quin tibi pro tua pietate gratissimum tecerim: cum enim quotidie hos hymnos legas, quo facilius, & melius eos intelliges, hoc libentius leges, & majorem ex ipsis fructum ca ipizm, a pies: cumque sis publicæ utilitatis amantissimus, lætabere, opinor, te caussam fuisse, ut ego ea in re præcipue elaborarim, quæ non parum commodi litterarum diuinarum amatori tatepta bus allatura uideatur. sin autem, quod mihi & per m proposueram, ob rei difficultatem, minus afsecutus sum: at cerre, quod summopere opto, pijs witz consequar, ut, me gratum esse, ac tibi deditisres ad ba simum, & tu, & ceteri omnes intelligant. sed mas, & po anteaquam ad ipsam explanationem uenias, operæ pretium erit, earum rerum, quæ discunquz bom tur in his sanctissimis hymnis, summam tibi zitmze breuiter exponere, ut, formam, & speciem hu ius pulcherrimæ doctrinæ tamquam in parua cet przez tabella adumbratam possis intueri. qua si atten nium gen to, ut debes, animo spectaueris, tua diuina in ipia man dole fretus audeo affirmare, illam tam mirabiles amores excitaturam sui, ut hunc aureolum, ntosaff rum pul & cælestem libellum de manibus numquam sis quapri depositurus.

NVNCVPATORIA.

aleam:

anatio-

falmos

rspicua

que pau

eci, non

isimum

mnosle-

iges, hoc

uctumca

mantisi-

fuiffe, ut

e non pa-

n amatori

uod mihi

minusal-

ere opto,

i deditif-

ant . led

enias, 0-

discun-

nam tibi

ciem hu

n parua

fratten

umam

nirabi-

olum,

am fis

urus.

depositurus.ipsius igitur hæc summa est : Deu ad declarandam infinitam bonitatem suam cæ lum, & terram, & reliqua omnia, quæ amplifsimo cæli complexu coercentur, creauisse: illius nutu, & potestate mundum, & res humanas regi, gubernarique: nihil nos agere aut lo qui posse, aut cu animo nostro cogitare, quod ille non sentiat. quocirca non solum ab omni maleficio temperadum esfe, sed etiam mentem ipsam, & omnem agitationem animi puram, integramque seruandam, cum præsertim ad tri bunal huius iudicis unicuique totius uitæ reddenda sit ratio eundem homines uirtute, ac pie tate præcellentes per uarios casus plerunque, & per magnas calamitatum angustias ad vitam ducere beatam, & immortalem: contraque im pijs uitæ quidem prosperitates, secundasque res ad breue tempus facile concedere, sed mise rias, & pænas, quæ scelera eorum sequuntur, sempiternas fore.quæ cum ita sint, neque illa, quæ bona fortunæ uulgo nominantur, magno æstimanda esse, neque res incommodas, atque aduersas in malorum numero ponendas. Docet præterea hic libellus, omnes mortales omnium generum iniustos, mendaces, uanos, & ipsa inanitate inaniores existere, nisi diuini spi ritus afflatu renouentur, atque in animis eorum pulchritudo illius imaginis instauretur, qua primus homo decoratus esta Deo, & sua culpa

EPISTOLA

culpa spoliatus: quia uero tali, ac tanto mune re affecti, atque ad hunc modum renati sint, il los in corporibus humanis uitam cælestem imi tari, ac diuinæ bonitatis effigiem in suis moribus, & factis adumbrare: neque tamen eorum quemquam tam magnos progressus haberein pietate, & iustitia, quin aliquando grauius offendat: tanta est uis natiuæ labis, & corruptelæ, cuius reliquiæ semper in uiuis manent: ex qua quidem re fieri, ut nemo tam pie, tam san-Éte uiuat in terris, ut uocatus ad tribunal cæle ste suam caussam defendere, ac probare possit, si summus ille iudex ab eo uelit exigere, quod sibi & meritissimo, & optimo iure debetur:sed illum ex animo pænitentibus misericordiam tribuere, & summa benignitate omnia peccata condonare. quantus autem existat dolor, & cruciatus hominis pij, si quando longius ab ob seruatione legum diuinarum aberrarit, quam demisso, ac humili animo peccata sua confitea tur, seque ultro ad illa quouis supplicio luenda offerat, numquam aliquis ita luculenter, ut iste sanctissimus uates explicauit, nemo omnium mortalium tam feliciter, quam ipsein persona sua, imaginem pænitentis expressit. idemque terrores horrificos conscientiæ, iudi cium Dei, & iram formidantis, spemque cum desperatione, atque inferis decertantem, & du rissima prœlia carnis, & spiritus ita describit

ut

ut

tui

Tel

ton

QUI

yeri

omi

ach

tatu

8/2

Dus

टाहा

CUI

uin

NVNCVPATORIA. ut non scribere, sed rem oculis subijcere uidea tur.quis uero alius ardentiores amores excitat rerum cælestium, cunctarumque uirtutum? quis diuiniore orationis copia, & uarietate per sequitur, quam iucundi, quam uberes ac diuturni fructus capiantur ex uero Dei cultu, & perpetua in recta uiuendi ratione constantia? quis denique alius laudes summi rectoris, atque omnium rerum Domini tam admirabili magniloquentia canit, illasque tot, ac tantis verborum, & sententiarum luminibus illustrat quam iuuat uidere, ut rex domi, bellique præstantissimus omnes suas uoluptates, & delecta tiones in Deo positas, & constitutas habeat: ut eum placabilem, benignum, suauem amabilissimumque depingat: ut rerum omnium affluentibus copijs, tamquam inops, & rerum omnium egentissimus, misericordiam illius semper imploret : ut rebus afflictis, & capite, ac fortunis undique oppugnatus, nulli calami tatum oneri succumbat, sed cælesti præsidio confidens audacter exclamet, Dominus & lux, & salus mea est, quem igitur metuam? Dominus sirmamentum, ac robur est uitæ meæ, quis ergo me perterreat? si me hostium castra circumsedeant, non trepidabit animus meus.si præliorum in me uis, & furor inuadat, placida & tranquilla mente consistam. Itaque uir di uinus in singulis sere uersibus exemplo suo de monstrat,

lune

it, il

nımi

1011-

)rum

erein

Is of-

upte-

it:ex

n lan-

lezle

ossit.

quod

ir:fed

diam

ecca-

or, &

bob

uam

titea

ien-

, ut

m-

in it.

di

ım du

it

lt

EPISTOLA

mol

Etio

teri

que

Dum

ment

rush

uniu

augu

monstrat, in rebus angustis, atque asperis ad nomen sanctissimum Dei tamquam ad arcem tutissimam summa cum siducia consugiendum esse: ab illo certissimam opem expectandam, qui nullius spem fallere potest: reliqua omnia præsidia, & adiumenta inania existere, & pro nihilo ducenda. rebus autem prosperis, atque ad nostram uoluptatem fluentibus, monet, importunitatem, & superbiam maximopere uitandam esse: quidquid domi, uel militiæ feliciter administratur, quidquid honeste cogitamus,& gerimus,id omne attribuendum misericordiæ diuinæ, nihil uiribus nostris temere arrogandum, semper de se ipso demisse, abiecte, atque humiliter cuique sentiendum, semper gratias benignissimo numini agedas, & laudes illius in ore, atque animo numquam non habendas. Hæc, & alia multa huius gene ris, ad piam, & rectam uitæ institutionem utilissima, continentur his hymnis: in quibus etiam multa prædicuntur apertissime de Iesu Christo Domino, ac Deo nostro, deipsius acerbissima nece, de reditu ad uitam, de ascensu ad cælum, deque sacerdotio eius, & regno sempiterno. quorum altero nos Deo reconciliauit, seipsum in cruce immolans, & omnia peccata nostra suo purissimo sauguine delens; altero nos desendit, ac tuetur ab hoste sempiterno generis humani, & spiritu suo regens, & gubernans

NVNCVPATORIA. gubernans ad uitam perducit beatam, & imperisad darcen mortalem. Proinde inseruntur etiam prædirfugien. ctiones de uera cognitione Dei, per uniuersas xpectan. terrarum oras longe, lateque propaganda, deque piorum Ecclesia ex cunctis gentibus in u-: relique num pulcherrimű corpus a spiritu sancto coag existere. mentanda: cuius corporis caput est Iesus Chri prosperis stus Optimus, & Maximus, uerus Deus, & ueibus,mo. rus homo, cuius sanctissimum numen utinam maximo. universi mortales ad omnes sæculorum ætates , uel mili. auguste, sancteque uenerentur & colant. id honeste buendum nostriste. o demisse. rtiendum, ni agédas,

numquam uius gene onemutiquibusee de Ielu e ipfiusate afcen-& regno econcik omnia delens; fempiens, &

ernans

M. ANT O-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

presends

M. ANTONII FLAMINII IN PARAPHRASES

Prafatio.

YMNOS Dauidis, qui non satis diligenter expressi fuerant de Hebrao, adhibita summa diligentia correximus, vsi consilio & opera hominum doctissicum I

res and

Theolo

explans elabora versatos

effe lens

fine de

ACTEL

tera a

que ai

tatas

las fen

lumius

tamqu

diratio

nebris

teras la

dem fen

tem my

ne forte

ualens

umas a

nonnu

ifte pri

morum: sed ita correximus, vt multa non immutaremus, qua tamet si prima specie male conuersa videntur ex ea lingua, tamen si paullo diligentius attendas, sententiam tibi fideliter exprimunt, quamuis verbum pro verbo non reddant : quod profecto ne que requirendum est, neque ab omnibus eruditis vm quam fuit approbatum. Reliquum est, vt obscuritatem huius excellentissimi poematis, quantum efficere ac consequi possumus, breui ac dilucida explanatione illustremus. Sed antequam ad eam rem aggrediamur, nonnulla breuiter Strictimque attingenda esse videntur, que tantam viam atque aditum aperiant is, qui peruenire cupiunt ad scientiam rerum pulcherrimarum, que hoc aureolo & calesti Davidis libro continentur. Principio illud scire oportet, ad libros diuinos plura adhiberi interpretandi

ES

n Satis dil

lebrao, ad.

umixarro

um doctiff

on immuia conversaci

igentius al-

unt, quam I profecton

ruditism

, ut obscu-

antum et-

da expla-

grem al-

ue attin-

que adr

ed scien-

reolo of

nio illud

inter-

etands

6

pretandi genera. cumque vnum genus, quod historicum Theologivocant, ab apertiore orationis argumento non recedat, reliqua vero sententias interiores sanctiores que persequantur, quas Graci tum ann ywpias, tum avaywynv appellant, animaduertimus Theologos veteres, cum libros sanctorum vatum explanarent, in his reconditis generibus diligenter elaborasse, in communiillo & populari parum esse versatos. quam tamen interpretandi rationem non esse leui momento astimandam, velid vnum apertissime demonstrat, quod si disputatio de rebus dininis ac religione instituatur, nullam fere vim habent littera sancta, neque ad confirmandam veritatem, neque ad falsas opiniones refutandas, si a simplici & vsi tata verborum interpretatione sermo ad arcanas il las sententias traducatur. Et sane si verum fateri vo lumus, qui fieri potest, vt adistam rectiorem abditamque scientiam penetres, si tibi uulgaris intelligen diratio non pateat? Iam uero si quis ab buius uita te nebris, & tractatione rerum humanarum ad litteras sanctas sese conferat, non bic statim mea quidem sententia cogendus sit in splendorem illum ingen tem mysteriorum calestium aciem mentis intendere, ne forte nimio fulgore perstring atur, & nihilintueri ualens referat oculos ad ea, que iam reliquit, res diuinas aut intelligi posse desperans, aut certe (quod nonnullis accidisse uehementer doleo) res commentitias, & inanes fabulas existimans. Itaque assuescas iste primum in aperto or ationis argumento, & sententia,

IN PARAPHRA.

ot neg

indust

2105770

illud cer

co fefe t

confecta

sifi quo

quideno

Christi

ele con

non Cu

neob e

Deo.

THMI

bis pri

cum/m

dem ge

Haltone

aut de n

MUNICIPAL

neutpla

tam, st

Deo, of

I me hu

diffman

eriam,

tanta o

us com

tentia, tamquam in purissimo fonte, imaginem ueritatis intueri: deinde paullatim sibi aditum aperiat ad eam intelligendi rationem, quam Theologi moralem uocant, per quam motus animi turbulentos componat, & res aternas atque mortales existimare, suoque illas momento ponderare consuescat. Postremo iam animo corroborato, iam mentis acie diligenter etiam atque etiam perpurgata, oculos ad celum tollat, & divina illa mysteria sole ipso splendi dioratutus contempletur, & dimisso lacte, solidiore cibo & ambrosia calesti iam uescatur animum ad aternitatem alens, solum Deum intuens, atque suspiciens, humana omnia contemnens, ac pro nihilo putans: tales denique ac tantas uoluptates percipiens, quales & quantas nemo præter ipsum cogitare possit. Hac cum ego mecum sape multumque co gitassem, atque ea uera esse iudicarem, cumque Giber tus Pont. Veronensis, homo litterarum divinarum amantissimus, a me summo studio contenderet, ut hymnos Dauidis breuiter ac dilucide interpretarer, studiose eum laborem suscepi, vt omnibus fere optimis eius libri unum in locum coactis Commentarys, ex uarys ingenys ea libarem, qua adillam explanandirationem maxime accommodata uideren tur, quam Theologi ueteres Historicam appellant, unlgus hodie litteralem uocat. Quod si quantum Studium in eligendis optimis quibusque sententijs adhibebimus, tantum quoque indicium a nobis adbibitum fuerit, profecto aliquam spem habeo fore,

PRAEFATIO.

nem ue. m ape-

Theologi urbulen.

les existi-

Jue Cat,

entus acu

oculos ad

o splendi

, folidion

imiem ad

alque fu-

pro mini-

tates per-

p sum cogi-

tumque (1

eque Giber

a diuma-

tenderet,

terpreta-

nibus fere

mmenta-

llamex-

underen

ppellant,

uantum

ntentus

bis ad-

o fore,

Ut

vt neque nos, neque alios buius nostri laboris atque industria paniteat. Non negamus tamen nos ex nostro quoque permulta in commune collaturos. illud certe profitemur, quorundam bominum iudicium non probare, qui in hoc scribendi genere usque eo sese opinionibus Indaorum addixerunt, & quasi consecrarunt, vt nibil fere umquam approbarint, nisi quod ex illorum turbidis sontibus hausissent: qua quidem res tantum abest a sanctissima professione Christiani, vt mbil magis ei prosessioni uideatur esse contrarium: cum prasertim nemo de nostris non sciat , Dauidem honorificentissimo uatis nomine ob eam rem pracipue affectum esse, quod de Iesu Deo, deque eius cultoribus multa pradixerit quorum bona pars ad illud explanandi genus, quod nobis proposuimus, sine ulla dubitatione referenda sit: cuiusmodi permulta apud Esaiam, & ceteros eiusdem generis uates: At Hebrai buiusmodi explanationes irrident : quasi uero id multum referat, aut de nostra existimatione actum sit, si genus hominum stolid ssimum, nos nostraque nos probet. Ego NON ne vt placeam genti perdite, atque impie, committam, vt ea uel sentiam, uel scribam, qua Christo, Deo, & hominibus pijs, sanctisque displiceant? Quod sime Iudairident, in Dauidis hymnis mysteria san-Et ssima religionis pradicantem: ego contra eorum mi feriam, & insaniam nebementer deplorabo, quod in tanta optimarum frugum copia: si illis porcorum uescimalint, que illis neque famem eximunt, neque urres

IN PARAPHRA.

कं वृत्त

pora,

DETER

offund

ptorere

arum,

euer a

apud L

DETO TO

braeft

401010

ernar

polit

CELET

tiale

cetera

quiden

bunus o

adpere

tunum

quam a

TEMETER!

namao

monten

Vitam

undel

permo

num D

0

uires animi alunt, sed exhauriunt funditus, & corrumpunt. Verum vt ad propositum reuertatur oratio, cum hoc interpretandi negotium suscepissemus, omisimus tamen magna ex parte explicationem inscriptionum, quod neque ingenio nostro quidquam reperiebamus quod placerez, neque nobis interpretes Latini eo in genere satis probabantur, neque ludei ad eam rem aliud quidquam afferebant, preterquam se suspicari, us vocabulis significari partim instrumenta musica, partim numeros & modos, & varios canendi sonos, quibus sacerdotes hymnorum verba modulabantur. Itaque ex ea re factum est, vt in ipsis inscriptionibus sape vocabulis Hebrais vteremur: quod tamen antea factitatum erat etiam ab is hominibus, qui atate nostra bocopusculum de Hebrao satis magna cum laude conuer terunt. Et quoniam lingua Iudxorum perangusta est, ac-pracisionibus orationis abundat (qua quidem res mirabili dictu est, quam magnas afferat difficultates ad intelligendum) propterea visum est nobis esse faciendum, ut nonmbil de nostro nonnullis in locis adderemus, quo fieret oratio plena, atque perfecta. Qua vero verba ad hunc modum adiecta fuerunt, ea fere omnia lineis sunt inclusa. Neque veroillud nescire oportet, que verborum voces tempus prateritum, aut instans, aut suturum indicant, eas voces apud Dauidemita vim & notionem inter se communicare, vt presentia verbis etiam tempus veniens aut prateritum significatibus exprimantur:

& cor. & quares eventura pradicuntur, earum rerum tem atur ora pora, si formam ipsarum vocum spectes, nonnumpi Temus quam prateriffe videatur. Quid? quod etiam boc tonemin. verbum, Quoniam, magnas aliquando tenebras quidquam offundit orationi, nisi pramonitus sis, eundem scriinterpri ptorem hoc vocabulo non folum ad expositionem caus , neque la farum, sed eriam ad orationis ornatum, aut rem asant, pri seueranter affirmandam vti consuesse: eiusmodi sunt ticari par apud Latinos, quidem, me hercule, profecto. Iam os or m. vero mutatio personarum loquentium, vsque eo creacerdois braest in vatibus sanctis, vt aliquando res in scena agi videatur: ita vero latens, ac difficilis est ad obue ex ean seruandum, vt vel acutum & perspicacem fallere re vocabulu factitation possit, nisi diligenter animum aduertas. Illud prater cetera dicendum videtur, eos libros summa diligen ostra boco. sude conun tia legendos esse, in quibus res a Saule, & Dauide, ac ceteris Hebraorum regibus gesta continentur: qua perangusta quidem historia non viilis modo ad intelligentiam (que qui buius opusculi, sed necessaria est in primis. Verum afferat dif. ad perceptionem rerum divinarum nihil aque oppor fum elt notunum, nihil tam necessarium existimari debet, nonnulus quam animi praparatio diligens, vt maxima cum ena, atqui reuerentia & castimonia ad banc calestem discipliim adjects nam adeamus, & meminerimus, libros sanctos, esfe a. Neque montemillum, quo si quis accedat in figura hominis voces temvitam bellue gerens, lapidibus interficitur, idest, ndicant, unde salutem ac beatam vitam petere debet, inde rem inter perniciem ac certam miseriam resert. Versatur ea tempus nım Deus Opt. Max. in monte illo augustissimo, & mantur: pracepta 000

IN PARAPHRA.

pracepta saluberrima tradit genti sua. Proinde sum mum omnium rerum effectorem, & Dominum loquentem auditurus, & in caligine illam splendidissi mam ingressurus, quam maxime potest, animum abducat a cogitatione rerum fragilium & caducarum, manus, linguam, oculos ab omni intemperantia prohibeat, & sanctissimum nomen assidue precetur, ab illo intelligendi facultatem petens. in primis puritatem ac summissionem animi colat, exploratum que habeat his tantum gradibus ascendi ad altissimam cognitionem rerum divinarum.neque enim sa pientia mentes impuras, aut superbas, in sua sancta sacraria intromittit. Hec quidem breuiter attigise voluimus quod ea non paruo viui fore videbantur ad intelligendos Dauidis hymnos, non minus fere difficiles, quam divinos ac calestes. Nunc, ne longius ora tio progressa videatur, iam ad ipsaminterpretationem ueniendum est: in qua diligenter breuitate seruiemus, qua nihil ab explanatoribus accidere potest optabilius. sed ita seruiemus, ut quo ad ingeny nostri facultas feret, nibil aut redundet, aut desit: ne si ni mium angusti ieiunique simus, oratio, que luminis adhibendi caussa instituta est, ea obscuritatem affe rat, & hymnos Dauidis non explanauisse, sed simpliciter ex Hebrao conuertisse uideamur.

M. ANTO-

AR

Docet

o aman

probos,

Eteri

lecus dec

dabitint

Etfol

Non fi

M. ANTONII FLAMINII

IN LIBRVM PSALMORVM BREVIS EXPLANATIO.

ARGVMENTVM PSALMI I.

Docet, pios, ac legum divinarum studiosos, & amantes, beatos existere; contraq., omnes improbos, & Dei contemptores, miseros esse.

PSALMVS I.

caduca.

mperan. lue prece.

in primi

eploratum i ad altissi.

ue enim

e Sua Sancta

ter attigift ebantur ad

is fere diffilongius ora

rpretatio-

uitate ser-

dere potest

eny nostri

it: ne sim

e luminis

atem aft

, sed sim-

TTO-

EATVS uir, qui non ambulauit in consilio impiorum, & in uia peccatorum non stetit, & in cathedra derisorum non sedit,

Sed in lege Domini uoluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte.

Et erit tamquam lignum, quod plantatuest fecus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo,

Et folium eius non defluet, & omnia quæcumque faciet prosperabuntur.

Non sic impij, sed tamquam puluis, qué pro-

A Ideo

EXPLANATIO

Ideo non resurgent impij in iudicio, neque peccatores in concilio iustorum,

Quoniam nouit Dominus uiam iustorum,

& iter impiorum peribit.

EXPLANATIO.

BEATVS uir Monet, ad beatam vitam in primis pertinere, vt eorum consilia sugiamus, qui nos a recto Dei cultu, & honesta viuendi ratione conan-

tur abducere.

Et in uia peccatorum] Rationem viuenditur pem, & vitiosam appellat viam peccatorum, ea enim vita est via improbis, & flagitiosis ad inferos, & mi serias sempiternas. Tunc vero in via peccatorum, non stamus, cum peccantes statim resipiscimus, &

adrectum vita cursum redimus.

Et in cathedra derisorum non sedit] His ver bis monet, amicitias, & consuetudines hominum per ditorum declinandas esse, sedendi enim nomine congressum, & familiaritatem significari, satis indicant verba illa Psalmi x x v 1. Non sedi cum concilio vanitatis, & cum iniqua gerentibus non introibo, odi cœtum malignantium, & cum impis non sedebo. Irrisores autem vocat homines sceleratos, & nefarios, qui adid suroris, & miseria perducti sunt, vt homines virtutem, & pietatem colentes derideant, & pro nibilo putent. Horum sera, & inutilis panitentia pulcherrime describitur in libro Sapientia.

Et

fecus de

re suo un lang. Lan

THIN AMIN

aternitati quidem te

pore agu

fum com

te sua noi lius fructi

nonqua

ceters (

priam

quid g

Eto

tur.]

(cilicet)

quicquia

atque eta

tum, Gp

dinns Pa

ucranter

die exper

Suspicari

paleasd

F105, 6

num, c

IN LIB. PSALMORVM.

, nequ

foru

n vitam

1071e cons

viuendi

rum, cath

nferos, Gi

peccatorn

or cimilly

it His

ominim

nominea

tas indica

NAM COUR

ntroibo, a

(edebo.)

i nefario

, ut hom

int, of

anitent

Et erit tamquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum] Ut enim aqua humore suo uitali arborem educat, atque consirmat, illamq. latissimorum copia fructuum exornat, ita piorum animus meditatione reru divinarum alitur ad aternitatem, vberrimosq. virtutum fructus, et illos quidem tempestivos edit: sapiens enim suo quaque tem pore agit. Eleganter autem virum pium, et religiosum comparat arbori secunda: vt enim hac vberta te sua non sibi, sed alis vtilitatem affert, sic vita il lius fructuosa quidem est, sed ita, vt comoditates suas non quarat, tota autem in iunandis alis occupata sit. ceteri omnes omnia referre solent ad vtilitatem propriam, nec facile animum inducere possunt, vt aliquid gratuito agant.

Et omnia quæcumque faciet prosperabuntur.] Pulcherrimum certe pietatis premium: vt scilicet pis, & bonis omnia uertant in bonum, & quicquid agas, & moliare, prosperos exitus habeat, atque etiam fructum capias ex is rebus, que detrime tum, & perniciem alies afferre solent. Hoc ita esse, diuus Paulus in epistola ad Romanos scripta asse-ueranter affirmat, & piorum quisque in se ipso quotidie experitur. ceteri, quo pacto possit hoc fieri, vix

suspicari queunt.

Sed tamquam puluis] Ut enim puluerem, & paleas dissipat uentus, sic furia scelerum homines impios, & nefarios exagitant, & quocumque illos libidinum, & cupiditatum astus impulerit, eo miseri pra-

A 2 cipites

EXPLANATIO

cipites ruunt.

Propterea non resurgent impij in iudicio] Universi quidem mortales ad vitam reuocabuntur, cum IESVS Opt. Max. e calo descendet ad iudicia exercenda, verum impij ad tribunal ipsius non sistentur, quippe de quibus iam sententia pronunciata sit', vt scriptum est in euangelio Ioannis. peccatores autem sistentur illi quidem totius vitærationem reddituri, sed una cum impigs procul a cœtu, & consessu iustorum hominum consistent. Sic vulgo solent expla nare bunc locum. Impios auteminterpretantur eos, qui vel falsas religiones colunt, ut Turca, ac Iudai, vel Deum res humanas curare non existimant, vel etiam funditus omnem naturam, & vim diuinam tollunt. Peccatores intelligi volunt eos, qui veram qui dem religionem profitentur, sed flagitiose, ac turpiter vinunt, cuiusmodi sunt quamplurimi, qui se Chri stianos numerari volunt, cum tamen Christi similes in vinendo esse nolint. Verum illud scire oportet, no men hebraum, quod in hoc psalmo quater impy voca bulo expressum est, latine improbum sonare, tamessi aliquando pracipuum impietatis vitium significat. Quod autem verbum resurgendi in hoc uersiculo posi tum est, sortasse rectius, quod ad vim propriam attinet vocis hebrae, consistendi, aut standi verbum pone retur: sed interpres la inus graca, non bebraa conueriit, vt quamquam multa desiderantur in boc genere, ipse tamen extra omnem culpam sit ponendus. Hec cumeta se habeant, haud scio, an melius sit hu

nes impr fecto non demination in perpet le sudex a Scet . Verb M. Tulin Apuden comceaus nihil alin se egerat exempla

ins ver in

Solenten Que o vita THIM AUTO

ne guis

David

staque vt. sicisti sen

ILLE aditus, lendieffic numinis tionis ac

ea ye tro

idicio]

buntur

ad indi

ius non f

muncial

peccators

onemre

& confe

olent expu

tantur es

, ac Indu

imant, W

n aiuman

ver am qu

e, actum

, qui se Chi risti simili

oportet,

impy voi

e, tamel

Egnificat rsiculo po

riam attr

-bum poni

brea con

in bocge

onendis

ius fit ha

ius versiculi sententiam sic explanare: Cum homines improbi, & vitiosi scelerum furys agitentur, profecto non poterunt in iudicio consistere, sed cadent, con demnatique, & seclusi a cœtu, & concilio piorums in perpetuas tenebras relegabuntur, cum summus il le iudex ab is rationem dictorum, factorumg. reposcet . Verbum cadendi, & consistendi usurpat etiam M. Tullius eo modo, quo nos usurpauimus hoc loco. Apud eundem caussa cadere est litem amittere, & comædus ille Terentianus cum dicit, se vix stetisse, nihil aliud dicere voluit, nisi fabulas Cacily, quas ipse egerat, vix populi indicio probatas suisse. Hac ego exempla ex scriptoribus elegantissimis ponere volui, ne quis forte existimaret, translationem, qua nos Dauidem vsum suspicamur, nimis duram, aut insolentem existeré.

Quoniam nouit] Deus bonorum innocentiam, & vitæ sanctimoniam singulariter amat, improborum autem uitam, & mores summopere detestatur, itaque vt illi in perpetuum slorentes, ac beats erunt,

sicisti sempiternis supplicies afficientur.

PARAPHRASIS.

ILLE quidem ad be atam uitam certissimus est aditus, si diligenter eo munere sung amur, cuius colendi essiciendique caussa nos Deus sui prostantissimi numinis similes essinxit, & naturam compotem rationis ac cogitationis impertiuit. Hac autem nobis ea re tributa suerunt, vt cum cetera animantium

EXPLANATIO

genera ventri pabuloque seruirent, nos colendo Deo, rebusq. diuinis contemplandis animum intenderemus: & cum fide iustitiaque viuentes in terris, post incredibili gaudio, & auo sempiterno frueremur in calo. Que cum ita se habeant, recte beata vita constituitur in illo, qui adeam sanctitatem peruenerit, ut non solum ab omni maleficio sese temperet, sed etiam mentem ipsam & agitationem animi, castam inuiolatam q. conseruet : & repudiato consilio impio rum,in recto Dei cultu, purag. religione perseueret. Itaq. beatus illi, qui nihil flagitio sum aut impium co gitat, neque vinquam recedit ab honesto, inito consilio peccandi. Quod si quid aliquando a nobis sit of fensum, dum ab honesta viuendi ratione aberramus, certe danda est enixe opera, vt eo, vnde digressi sumus quam celerrime reuertamur. Est enim caput ad bene beateque viuendum, vti ne viam improborum ingrediamur: proximum, ne diutius in ea consistamus . errare enim & labi (vt quid insapienter monet) communi hominum infirmitati: in errato perseuerasse, singulari cuiusque vitio est attributum. Sed totius improbitatis nulla est capitalior, quam eo rum, qui non solum ipsi obstinato animo versantur in sceleribus, sed etiam alios pestiseris institutionibus corrumpunt: aique eos derident qui institiam et pietatem colunt, & animum exercent in optimis rebus.

Verumtamen ad summum bonum adipiscendum, non satis est existimandum, si declines mala: nisi etiam virtutem ac pietatem colas. Itaque beatum

illum

grum

paret .

que bre

pendan

Qui

far fæi

& flum

tum do

tutum

Sapien

Iden Jin for

calan

tatt, (

per on

tills, all

omma o

leranter

aliquani

O man

fupplicia

ribus (a)

Exp

7115 km la

homine

torumq

enim i

ndo Du

ntenda

errus, p

a vita co

peruenen eret, sed

onfilioim

e persenen

ut impiun

to, inito a

anobus

tome abem

unde disti

t enim cap

am impro

1885 172 84 11

a in sapient

ts: in erra

ttributum

ior, quant

o ver ann

litutionion

riam et pil

imis rebit

is Cendum

ala: 11

e beatan

illun

illum iudicamus, qui & sese a vitis purum & integrum seruat, & praceptis legum divinarum studiose paret, & in ea meditatione dies noctesq. consumit, vt intelligat, quid iubeat Deus, quid ve prohibeat. qua breuissima via sit in calum, quas pænas improbi pendant, qua pramia boni consequantur.

Qui ita se gerit, itaque vitam instituit suam, is in star sœcunda arboris satur ad vberrimos sontes, co slumina sancta litter arum divinarum atque illarum doctrina perpetuo irrigatus, pulcherrimos vir tutum fructus, o illos quidem tempestivos seret.

Sapiens enim suo quaque tempore agit.

Idemque semper virebit, neque vllos vmquam astuformidabit, viri enim sancti, quamuis assiduis
calamitatibus, premantur, tamen spe bona sustentati, & sonte salutari Spiritus sancti recreati semper vigent ac florent, & (quo nibil aut prastantius, aut optabilius accidere potest) semper eisdem
omnia vertunt in bonum: siquidem res aduersas toleranter, secundas moderate serunt: & siquid ab is
aliquando peccatum est, exsuscitat ea cura animos,
& maiores ad rem bene gerendam facit, vt quouis
supplicia dignos putent, nisi culpam admissam maio
ribus sanent benefactis.

Explicaumus breuiter, qualibus & quantis bonis in hac etiam vita fragili miseraque fruerentur
homines py, & religiosi. At improborum, perditorumque hominum longe dissimilis est ratio. neque
enim y aut florent, aut vllos fructus ferunt, aut

A 4 pulcherrimis

EXPLANATIO

pulcherrimis illi muneribus afficiuntur a Deo: sed vt puluerem & paleas dissipat ventus, sic furia scele rum homines impios & nefarios exagitant, & quocumque illos libidinum et cupiditatum astus impule-

rit, eo miseri pracipites ruunt.

Proinde illud scire oportet, cum ex impuris & profligati hominibus partim falsas religiones colunt, partim de Deo, deque rebus divinis recte sentiant. vtrumque horum hominum genus nouissimis temporibus una cum pis & sanctis viris ad vitam quide renocatumiri: sed boc interest, quod alteri, nempe de Deo male sentientes, non vocabuntur in iudicium, quippe de quibus sententia iam pronunciata sit, vt scriptum est in Euangelio: alteri autemad tribunal Christi Dei sisteantur, illi quidem totius vi tarationem relaturi, sed vna cum impijs a sanctorum hominum cœtu ac consessu procul absistent.

Ob eam vero caussam boni in perpetuum florentes ac beati erunt : improbi vero quique sempiternis sup plicijs mactabuntur, quia maximus ille omnium re rum moderator & dominus, innocentiam & vita sanctimoniam singulariter amat, carissimamque habet : contrag. mores perditos profligatosq. & im-

pia facta summopere detestatur.

PARAPHRASIS CARMINE.

Dum nigra iucundos per languida membra sopores Mox irrigat mortalium,

Tu mecum tacitis hymnos meditare sub umbris

Cantu

Car

Jeffeo 9

Month In p.

Urba, 1

Not

Calicola

Ato

El tute

eA6

Etque

Pe

Dum

Beatus

Nec

Sep

Illas

Seunox

Solo Quali

Orna

Peccari

Sed me

, & gn

es impul

mpuris

mes colum

(entiant

mus tensi

itam qui

alters, non

atur mina pronuncia

re autema

demi totimi rijs a santi

blistent.

cum florent

apaternu |

ommuni

am of W

iffimama

osq. 6 11

ira sopor

mbris

Cant

Iesseo quondam heroi modulate, tyranno

Qui sine pulsus a fero

Montibus in solis erraret? sine reuer sus

In patriam ditissimas

Urbes, & latos populos ditione teneret,

Noctes, diesque maximo

Calicolum regi laudes cantare solebat.

At vos beaticalites,

Est tutela quibus vatum commissa piorum:

A deste quaso dexteri,

Et quacumque Syros docuit rex optimus olim,

Per te Italas vrbeslyra

Dum memorare inuat, facilem concedite cantum,

Rebusque dignum maximis.

ALIA PARAPHRASIS CARMINE.

Beatusille, qui nec audit impios,

Nec perseuerat improbos u

Peccare, nec latatur irriforibus

Se pessimus adiungere:

Sed mente pura diligit leges Dei,

Illasque semper cogitat,

Seu nox sopore amabili, seu lumins

Sol candido terram irrigat.

Qualis perennes orta propter riuulos

Arbor feraces ramulos

Ornat quotannis fructim letissima

Pulcherrimorum copia.

Suumque

Suumque honorem seruat omni tempore Densis amicta frondibus:

Talis piorum est vita, talis omnium Colentium leges Dei:

Hi quicquid vinquam moliantur, exitus Illo fauente prosperos

Habebit . haud sic improbi, sed puluerem Ut turbo late disiicit,

Siciactat illos impetus libidinum,

Nulloque consistunt loco.

Ergo supremi iudicis cum venerint

Tribunal adiustissimum,

Caussa cadentes, a bonorum candida

Turba procul miserrimi Trudentur ima in tartara : quoniam Deus

Mores piorum diligit :

At turpiter qui vitam agit, cruciatibus Hunc sempiternis afficit.

ARGVMENTVM PSALMI II.

Pradicit eoniurationem Iudaorum contra Domi num nostrum IESVM CHRISTVM, & ipsius regnum sempiternum canit.

PSALMVS II.

Q VARE fremuerunt gentes, & populi me ditati sunt inania?

Astiterunt

A

neru

fus (

mus 2

nusiu

refuo

Sion I

cretun

Do

hodi

taten

terra

li cont

dicatis

Seri

tremo:

reatis

nes, o

Tur

Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in unum aduersus Dominum, & aduer sus Christy Meius?

Dirumpamus uincula eorum, & proijciamus a nobis iugum ipsorum.

Qui habitat în cælis, irridebit eos, & Dominus subsannabit eos.

Tunc loquetur ad eos in ira sua, & in surore suo conturbabit eos.

Dens

II.

Piter 1

Ego autem constitui regem meum super Sion montem sanctum meum. Narrabo decretum.

Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te.

Postula ame, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.

Reges eos in uirga ferrea, tamquam uas figu li confringes eos.

Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.

Seruite Domino in timore, & exultate cum tremore.

Osculamini filium, ne forte irascatur, & pereatis de uia,

Cum exarserit in breui ira eius. Beati omnes, qui confidunt in eo.

EXPLANA-

EXPLANATIO.

QVARE fremuerunt gentes] Hos primos uersiculos explanat sanctorum hominu cœtus in aEtis Apostoloru, his uerbis, Domine tu es Deus, qui fecisti calum, & terram, mare, & omnia, qua in eis sunt, qui per os Dauid pueri tui dixisti, Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?

Astiterunt Regesterra, & principes conuenerunt in unum aduersus Dominu & aduersus CHRISTVM eius? Conuenerunt enimuere aduersus sanctum silium tuum Iesum, quem unxisti, Herodes simul, & Pontius Pilatus cum gentibus, & populis Israel ad faciendum, quacumque manus tua, & consilium tuum prius decreuerat ut sierent.

Et aduersus CHRISTYM eius] Idest silium, quem pater Iudaorum, & ceterarum nationum re-

gem constituit.

Dirumpamus] Hec sunt uerba impiorum, uincula, & iugum CHRISTI a ceruicibus suis repellentium.

Qui habitat] Vaticinatur David, irritos fo-

re conatus Iudaorum.

Tunc loquetur] Significat excisionem Hierofolymorum, & innumerabiles calamitates, qua Iudais impendebant.

Ego autem] Deus inducitur loquens. intellige autem, Deum CHRISTO regnum tradidisse, quatenus ille homo est, natura enim CHRISTI di-

uina

MIMAY !

tem, 9

Armis,

HOTHIM I

Apostoli

TE CHR

bum boo

inferis ex

eft. Ver

capara

de affin

Re

imper

tibi e

randi

uerteru

urga fer

Supplici

guncula

hec loga

ram pop

THY HAS

Et

cipes, (

que exti

obedien

Tam

Nat

Dos

uina regnum semper obtinuit.

s prim

tus in

Deus, q

a, quei ti, Que

rt inanu

eenerum

RIST

(and um)

es simul,

dis Ifraela

r confilm

Idest filium

ationumi

impiorus

ibus suist

, seritos

nem Hitt

tes, qual

ns. into

radidi

ISTID

Narrabo decretum] Christum facit narran-

tem, quid de se decreuerit pater.

Dominus dixit ad me, filius] Ioannes Chryfostomus, Theodorus Antiochenus, Hilarius Pictauorum Pontifex, & ante eos diuus Paulus in actis Apostolorum affirmant, Dauidem hoc uersu prædice re CHRISTI reditum ad uitam. Itaque bocuer bum hodie tempus id significat, quo tempore ille ab inferis exsurrexit, atque imperio cali, et terra potitus est. Verum hac de re nos satis copiose disseruimus in ea paraphrasi, que superioribus annis edita est, un de assumere licebit, que ad hunc locum pertinebunt.

Reges eos in uirga ferrea] Eos uidelicet, qui imperium tuum repudiarint, neque dicto audientes tibi esse uoluerint. virga enim ferrea seueritatem impe randi significat. Sed uidentur magis probandi, qui uerterunt ex Hebrao ad hunc modum, Conteres eos

uirga ferrea.

Tamquam uas figuli] Hoc simili magnitudo Supplicy exprimitur, it aque Hieremias iussus est, lagunculam fictilem conterere in conspectu populi, & hac loqui, Hac dicit Dominus exercituum, si conteram populum istum, & ciuitatem istam, ut conteritur uas figuli, quod amplius refici non potest.

Et exultate cum tremore] Hortatur principes, & reges, vt latentur salutari eius imperio, qui extitit uindex, & parens nostra libertatis, quiq. obedientes sibi ad uitam perducet beatam, & im-

mortalem.

mortalem. Exultandum uero ait cum tremore, propterea quod ut ipsius misericordia considere couenit, ita lenitati coniunctam iustitiam formidare oportet. Quamuis ego libentius crediderim, Dauidem de eo loqui timore, quem parit amor, non culpa supplicium, quo magis enim quisque alterum ex animo amat, & colit, eo magis uereri solet, ne qua inre animum illius offendat. Hoc timoris genus aduersus CHRISTVM, & ipsius patrem ab homine Christia no requiritur in primis.

Osculamini filium] Hoc est illum esse vestrum regem agnoscite, illum summa pietate colite, & ueneramini, solemus enim osculandis principum manibus nostram erga eos observantiam testisicari.

Et pereatis de uia] Idest, ne si instum eius im perium recusaueritis, Deu in vos ira incitetis, et aberrantes a uia, qua ducit in calum, in maximas, et per petuas miserias uos projeiatis, id quod breui tempore eueniet, nisiinsaniendi, & repugnandi sinem facitis.

PARAPHRASIS.

QVID sibivult iste fremitus gentium, & insana concitatio populi? quis tantus suror principes & reges pracipites agit, vt bellum importunum contra Deum, Deique silium moliantur? & srustra eius vitam, & nomen conentur extinguere? qui tertio die postquam accrbissime necatus suerit ab inseris exurget, at que imperium cali ac terrarum in per petuum obtinebit.

Rumpamus

istiob.

HICIDA

fimipe

modera

DYO MIL

Sou

implet

moenia 10, fam

Tum to

N

quan

toller

/tstus

rit De

hacora te ex i

gno, an

bus agu

THIMOT

Ete

term b

ditions

nes ter

Im

Primi

Ex

Rumpamus (aiunt) vincula legum, quibus nos isti obstringere moliuntur, & iugum ipsorum a ceruicibus nostris repellamus. Hac homines amentissimi petulanter ac temere iactant.

At summus ille Dominus omnium rerum, & moderator Deus, inanes eorum conatus ridet, ac

pronibilo putat.

mores

e couem

e oporto

raem a

lpæ fin

ex and

e quain

tes aguer

rine Chri

effe veft

colite, (1)

a capamon

e testifice

ustum ein

citetus, di

aximas, a)

brein temp

finem fact

um, du

ror print

rtunumo

& frustri

re? quit

erit abia

aruman

Rumpan

Scilicet tempus video fore, cum ille sceleribus, of impietate sudcorn graniter commotus tecta vrbis et moenia eorum disturbabit, of gentem impiam serro, fame, ac peste consumet, of reliquias omnium rerum egestate atque exilio perpetuo multabit.

Nimirum ait Dominus, quem vos impiy tanquam perditissimum aliquem latronem in crucem tollere paratis, illum ego vobis regem praficere con-

stitui . At Christus:

Exponam, inquit, omnibus, quid de me decreuerit Deus. Ille quidem, cum me ab inferis excitaret,
hac oratione usus est: Tu Christe mihi silius es, Ego
te ex ipsa aternitate genui, atque iterum hodie gigno, dum te ad vitam reuoco, ot pietatem colentibus adicum aperias ad calum, & vitam beatam &
immortalem.

Et quoniam crudelissima tyrannide hostis sempiterni humanum genus liberasti, sub potestatem ac ditionem tuam non Iudaos modo, sed omnes natio-

nes terrasque subiugo.

Imperium tuum repudiantes pane seueritate com primito, & consumaces ac superbos funditus dele-

to.

to. His quidem uerbis affatus est summus ille Deus

Christum (uum.

At uos, quicumque imperia terrarum obtinetis, hac percipite queso diligenter, & ea penitus animis uestris mentibusque mandate. & cum intelligatis Iesum omnium mortalium regem constitutum esse, ultro illi summa fidelitate servite, & latamini salutari eius imperio, qui extitit & uindex, & parens ue strælibertatis, uosque ad uitam perducet beatam & sempiternam. Sed uestrum gaudium ne sit profusum & immoderatum, sed reuerentia metuque pio restrictum, ut enimipsius misericordia confidere con uenit, ita lenitati coniunctam iustitiam formidare oportet .

Proinde uos in seruitutem filio Dei libentissimis animis dicate, illum summa pietate colite et uenera mini : ne si iustum eius imperium recusaueritis, Dei in uos iram incitetis: & declinantes de uia, que ducit in calum, in maximas & perpetuas miserias uos projetatis, id quod breui tempore eueniet, nistinsa niendi ac repugnandi finem facitis. O beatos & felices illos, qui ultro se ac sua omnia eius potestati si-

deig. commiserint.

ARGVMENTVM PSALMI

Queritur de rebellione populi, & spe diuini auxily animum suum confirmat.

PSAL-

ria mea

Voc

uit me

quia No

Exurg

os in m

Don

benedi

CAN

THE CTI Eti

Deus i

regied

PSALMVS Dauid, cum sugeret a facie Absalon sily sui. III.

lle Da

obtine

us anim ntelliga

tutume

amini a

7 parens

cet beatin

ne sit prih

metugue p confiderea

n formida

libentifin

ste et ueno

meritis, D

uia, que o miserias u

iet, nifisi

potestati

III.

uini auxi

PSAL

OMINE quid multiplicati sunt, qui tribulant me? multi insurgunt aduersum me.

Multi dicunt animæ meæ, non

est falus ipsi in Deo,

Tu autem Domine protector meus es, gloria mea, & exaltans caput meum.

Voce mea ad Dominum clamaui,& exaudi-

uit me de monte sancto suo.

Ego cubabo, & dormiam, meq. excitabo, quia Dominus sustentat me.

Non timebo millia populi circudantis me. Exurge Domine, saluum me sac Deus meus,

Quoniam tu percussisti omnes inimicos meos in maxilla, dentes peccatorum contriuisti.

Domini est salus, & super populum tuum benedictio tua.

EXPLANATIO.

CVM fugeret a facie Absalon] Hac historia scripta est in secundo libro Regum, cap. x v.

Et exaltans caput meum] Hoc ait, quoniam Deus ipsum ex humili, & insimo loco ad altissimum regia dignitatis gradum perduxerat.

Ego cubabo] Ego (inquit) deponam om-

nem solicitudinem, & tranquilla, ac quieta mente consistam, propterea quod uideo, meam salutem Deo curæ esse. boc enim significat, cum dicit, se dormiturum, & sponte sua se excitaturum. Hac eadem orationis exornatione usus est in Psalmo quarto ad significandam magnam animi securitatem, cum ait, In pace simul cubabo, & dormiam. & Moses in Leuitico, Dabo (inquit) pacem in sinibus uestris, dormietis, & non erit, qui exterreat. Quin etiam quod in latinorum est prouerbio, dormire in utramuis aurem, ide andem sententiam continet.

Quoniam tu percussisti] Dicit, se opem Dei sidenter implorare, propterea quod is sape alias sibi periclitanti auxilio, salutiq, suerat, & uim hominum perditorum infregerat, qui uitam ipsius tam-

quam immanes bellue appetebant.

Domini est salus] Idest solus ex omnibus Deus salutem dare, & conservare potest quo circa omnem nostram siduciam in sola eius misericordia collocare debemus.

Et super populum tuum benedictio tua]
populum Dei appellat omnes pios, quos significat
non modo saluos, & incolumes a Deo conseruari,
sed etiam bonis omnibus augeri, atque ornari, sub
hoc enim uerbo benedictionis hac sententia subiecta est.

PARAPHRASIS.

S VM M & pater quidnam causse putem esse, cur

tot

tot e po

quamt

te ac for

quere,

paterna Mul

Eum e Ci

this auxil

171771CE

Seal

dem cer

74777 , 14

obscur

787, to

710min

regno i

Tui

places mu

quin au

adhibue

Itagi

tare, o

nom an

quetrai

maxim

meala

tot e popularibus meis me bello persequantur? cur inquam tanta vis ciuium coniuratione facta me capite ac fortunis acerrime oppugnat, cum neminem neque re, neque uerbo umquam violarim, cum omnes paterna pietate semper amplexatus fuerim?

Multi Domine, cum uideant me tam subito eie-Etum e ciuitate, non verentur affirmare, me tuo penitus auxilio destitutum esse, neque solum regno tum ab

inimicis, sed etiam vita spoliari.

Sed licet, quod cuique libet, loquatur, ego quidem certum habeo, te mihi prasidio, salutique suturum, id quod pro tua singulari misericordia numquam facere destitisti. Tu Domine, cum ego propter
obscuritatem meam in hominum ignoratione versarer, tua benignitate perfecisti, vt consequerer magna
nominis celebritatem, cum admiratione omnium,
regno dignissimus iudicarer.

Tuidem caput meum grauissimis calamitatibus afflictum, & depressum extulisti: neque vmquam sup plices manus tetendi ad sanctissimum templum tuu, quin aures attentas ad clamorem, & preces meas

adhibueris.

eta mo

n falm

cit, feb

Hack

ilmo que

atem, a

& Moles wells

Quinetu

e in utra

, le openil

epe alias

T um ba

n ipsiusta

ex omit

f. quo con

misericon

ictio tu

os signific

conferna

ornari,

ntia Jubi

effe, to

let.

Itaque tam firmo prasidio munitus, tamque salutare, & propitium numen expertus, deponam omnem animi curam, & solicitudinem, & quieta atque tranquilla mente consistam: neque me velinnumerabiles hostium copia territabunt. Huc ades o maxime calitum, atque hominum pater, & rex, & in calamitate supplicis tui misericordiam adhibe.

B 2 Illam

Illam ego pater imploro fidenter, propterea quod

periculis meis numquam defuisti.

Tu Saulem acerbissimum, & perpetuum hostem meum funditus euertisti, tu vim, & furorem perditorum hominum, qui vitam meam ferro,

atque insidys appetebant, infregisti.

Qua cum ita se habeant, vos mortales admoneo, nolite considere uestris ingenys, aut opibus, aut vlli hominum potentia: sed ad Dominum confugite, o omnes spes o cogitationes vestras in eius infinita misericordia collocate: nam solus Dominus, seruare, solus omnibus bonis ornare, o cumulare nos potest. Quod si Domine, o salus, o vita, o omnia bona ab uberrimo sonte benignitatis tua ad homines permaneant, aperi quaso illas manus tuas muniscentissimas, o populum tuum exple pulcherrimis muneribus tuis.

PARAPH. CARMINE.

Pater beate, quid esse caussa existimem,
Cur impio bello surens
Me persequatur immerentem ciuitas?
Meam salutem perditam,
Et derelictam populus a tua pater
Benignitate pradicat.
Sed quisque, quod lub es, loquatur, tu decus,
Certumque prasidium meum es.
Numquam sidem tuam pia inuoco prece,
Quin nocibus dexter meis

Aures

Aure

Ridebi

Mepr

Me ue

Mo

Exurgi

Con

Quil Tup Q

Solus

Pa

Solus

HOS K

le sub

MHM

Aures benignas prabeas, & supplici Optata dones omnia.

ereaqu

ctuum

, 6 fo

eam fr

tales ada

aut opin

minum a as in eine

us Domin

O CUMMI

, O vita,

utatis thi

s manusti

exple pulcu

E.

CUA 2

Ast

Ergo quieta mente vtramuis dormiam In aurem, & hostium minas Ridebo vanas. nullus ullo tempore

Belli tumultus, aut ferox

Me præliorum territabit impetus,

Non si trecentis militum

Me uellet hostis millibus, & undique

Mortem minentur omnia.

Exurge vindex scelerum, & hostium fer and Compesce uim crudelium,

Qui sape, sapius que me grauissimis 7 am liberasti casibus.

Tu perdidisti Saulem, & omnes impios,

Qui belluarum immanium

Instar salutem, & sanguinem meum hiantibus Saui appetebant faucibus.

Solus salutem, solus o dulcissime Pater bona omnia sufficis,

Solus colentibus pie numen tuum

Æterna donas gaudia.

ARGVMENTVM PSAL. IIII.

Pradicat misericordiam Dei ergase, & inimicos suos hortatur, ut deponant odia, & libenti animo se subiciant eius imperio, quem Deus ipse carissimum habet, atque amplissimo regishonore, & no-B 3 mine

mine affecit. uidetur autem hoc carmen initio regni sui composuisse.

> Victori in Neginoth, Psalmus David IIII.

NVOCANTEM me exaudi Deus iu stitiz mez, in tribulatione dilatasti mihi.

Miserere mei, & exaudi oratio-

Via

MINGTH

fimus, et

raphraji Deus

nocentia

In tr

in maxii tu iiam

tranqui

File

rumqu

nero 6

O mai

Strain

Sanctis!

nel potin

rum duu

or omne atque ful

uos princ

temini p

Hudio om

tam, or o

cogstatio

tamq.co

Scito

nem meam.

Filijuiri usquequo gloriam meam ad ignominiam? ut quid diligitis uanitatem, & quæri tis mendacium?

Et scitote, quod segregauit Dominus sanctum sibi, Dominus exaudiet me, cum clamauero ad eum.

Contremiscite, & nolite peccare, cogitate cu corde uestro in cubilibus uestris, & tacete.

Sacrificate sacrificia iustitiæ, & sperate in Domino. multi dicunt, quis ostendit nobis bonum?

Eleua super nos lumen uultus tui Domine, dedisti lætitiam in corde meo,

Ex quo tempore frumentum eorum, & uinum eorum multiplicata funt.

In pace simul cubabo, & dormiam,

Quoniam tu Domine solus securum habita re secisti me.

Explanatio.

Victori in Neginoth] De inscriptionibus hymnorum, & cur in ipsis, sape uocabulis hebrais usi simus, explicatum est in eo proæmio, quod nostra paraphrasi prapositum est.

Deus iustitiæ meæ] Idest auctor, & custos in-

nocentiamea.

nition

di Dew

adi orati

m adigu

m, & que

minusia

cum clam

e, cogita

& tacet

iperate!

dit nobi

Domin

n, & 11

In tribulatione dilatasti mihi] Idest, cum in maximas periculorum angustias adductus essem, tu uiam saluti mea latam essecisti, meq. in tuto, &

tranquillo collocasti:

Filij uiri] Sic appellare solent Hebrai plerumque homines claros, & insignes. Vanitatem nero & mendacium uocat conatus illorum irritos, & inanes, atque consilia contra salutem ipsius fru-Strainita. Sic ficus, & arcus mendaces in litteris sanctis appellantur, quod fallant expectationem. uel potius eos reprehendit, quod posthabita cura rerum dininarum falsa, & inania bona consectentur, & omnes cogitationes suas abijciant in res sutiles; atque fallaces. Est igitur buius uersiculi sententia, uos principes ciuitatis appello, quousque tandem abu temini patientia mea? Quousque toto animo, & Studio omni incumbetis in eam curam, ut mihi uitam, & omnia uita ornamenta eripiatis? Quamdiu cogitationes uestra uersabuntur in rebus uilissimis, tamq. contemptis?

Scitote quod] Nolite (inquit) existimare,

natio.

habita

me humana ope, aut consilio ad regiam dignitatem peruenisse: ipse enim Deus me multis e millibus ele-Etum genti sua prasecit: ex quo sit, ut qui meum repudiet imperium, non mihi, sed Deo repugnet.

Uocabulum hebraum, quod interpres latinus gracum secutus sancti verbo exprimere solet, proprie in is hominibus ponitur, qui sunt animo benesico, co liberali, co adiuuandos omnes admodum propenso, talem autem decet in primis eum esse, qui regnum administrat.

Contremiscite] Monet illos, ut aliquando tan dem metu divini numinis a malesicio se se contineant, neue animo pracipiti, & perturbato quicquam gerant, sed silentio noctis, cum mens soluta, & libera, & ceteris omnibus curis vacua est, diligenter exquirant, & cum animis suis considerent, quid faciendum, sugiendumq. sit, quid verum, & ratio pracipiat, in primis, ut omnistudio contineant linguam: quam si quis didicit moderari, maximum certe prasidium sibi ad reliquas virtutes comparavit.

Sacrificate sacrificia iustitiæ Hortaturinimicos, ut resipiscant, & peccata sua expient.
appellat autem sacrificia iustitiæ illa, quæ cum side,
& vera pietate siebant. vel potius ita uocat ipsius
iustitiæ cultum, atque animi exercitationem in opti
mis rebus. quo genere sacrificiy nibil excellentius,
nibil Deo gratius a nobis accidere potest. sic alioin
loco laudis sacrificium dixit, cum dicere vellet hym
nos, & studium dinina bonitatis pradicanda, & lau

dibus

dibus et

Mult

dem ma

Colitum

to lum for

enitatem

ipfi dicebi

regnum a

Etus Den

oculis inti

prafens,

gant, sp

Ded

mitiar

foret : e

tate | WA

bantur

equidem

pretatu

erst, vitr

Inpa

ficuli in

ta eft.

Voc

rems, 6

maximi quum et dibus efferende.

gnital libus!

utinug

propin penefici,

93 propu

quando; iquando; ie fe conta to quicqu foluta, o

est, dilign

ent, qui

Tatal

ent lingua

m certen

uut.

ortatuti

expunt

ue cum ju

nem in h

cellentin

· fic alm

velletin

ac, o

ditt

Multi dicunt] Multi quod viderent Dauidem maximis, & assiduis calamitatibus exagitari
solitum, suspicabantur, eius imperium reip. calami
tosum sore itaque cum ille iam adeptus regiam dignitatem ipsos hortaretur ad obedientiam, secum
ipsi dicebant, quis prastabit, vtile nobis sore, vt hic
regnum administret? His rebus permotus vir sanetus Deum precatur, vt gentem Hebraam placidis
oculis intueatur, suumq. sanctissimum numen tam
prasens, tamq. propitium exhibeat, vt omnes intelli
gant, ipso regnante omnia prospera, & secunda sore.

Dedisti lætitiam] Lætabatur Dauid, quod initia regni sui magna sertilitas agrorum consecuta foret: ea enim res polliceri uidebatur, ipsum dignitate sua non calamitatem populo, ut multi suspicabantur, sed prosperitatem potius allaturum. Haud equidem oblitus sum, me aliter hos uersiculos interpretatum esse in paraphrasi, sed unicuique liberum

erit, utram explanationem sequi malit.

In pace simul cubabo] Sententia huius uersiculi in explanatione psalmi superioris explicata est.

PARAPHRASIS.

VOCES meas inuocantis exaudi sanctissime pa rens, & custos iustitia mea, & qui vitam meam ex maximis sape angustis et periculis eripuisti, in reliquum etiam tempus miserere supplicis tui, & precationem

cationem meam audi .

Oos principes ciuitatis appello, quousque tandem abutemini patientia mea? quousque toto animo, & studio omni incumbetis in eam curam, vt mihi vitam & omnia vita ornamenta per summum dedecus, & ignominiam eripiatis? quamdiu cogitationes uestras abijcietis in res inanes atque fallaces?

Animaduertite oro, quo semper euaserint vestra illa preclara consilia, & conatus: quo magis enim me opprimere, et meu nomen obscurare contendistis, eo magis auctore Deo factum est, vt apud omnes cla rus, & admiratione dignus haberer. Quod si meum caput insidis appetere pergitis, sic habetote: qui an tea salutem & dignitatem meam semper tutatus est, eundem prasto semper futurum ad eam conseruandam, & pænas vestra improbitatis, & persidia exigendas.

Aliquando tandem metu diuini numinis a male ficio vos prohibete, ne ue animo pracipiti, & pertur bato quicquam gerite: se silentio noctis, cum mens so luta & libera, & ceteris omnibus curis vacua est. diligenter exquirite, & cum animis uestris considerate, quid faciendum sugiendumque sit, quid uerum & ratio pracipiat:in primis omni studio continete lin guam, quam si quis didicit moderari, maximum cer te prasidium sibi ad reliquas omnes uirtutes comparauit.

Quod si uobis Deum uelitis placatum et propitiu, virtutem colite ac pietatem, at que animum exercete

173

an optimi

gratiam

bitis, 91

castilim

tistemon

TEMAT, A

centra co

of coostat

cu, fed in

afficient

ad prece

Ego o

fed mult

dubitar

A

Splendi

bus, of

experts

menm 1110

cinibus m

illi tam ve

mento, o

ce aris a

periculis a

benignita

Saulis.

in optimis rebus, & hoc prastanti genere sacrificiss gratiam vobis sanctissimi numinis facilius conciliabitis, quam innumerabilium cruore victimarum. castissimus enim Dei cultus, plenissimaque sanctitatis religio est, vt illum pura, & integra mente ueneremur, atque eius leges & praceptiones summa diligentia colamus. Hoc agite, neque in posterum spes, & cogitationes vestras in rebus fragilibus, & caducis, sed in misericordia Dei locatote: oculi enim eius aspiciunt homines pios, & aures ipsius attenta sunt ad preces eorum.

din con

e fallan

rint on

ontendia domnsi

odsi ma

ote:qu

tutaini

COM ETNA

perfidien

12215 A TIL

773 775 (11)

vacua e

es con in

usa uero

ntinetell

comple

propiti

Xercal

Ego quidem omnes ad hunc modum adhortor; sed multi de summi Dei prouidentia, & benignitate dubitantes, aiunt: quis supeditabit nobis bona?

At ego Domine te suppliciter oro, vt vultu tuo splendidissimo nos aspicias: sic enim commoditatibus, & bonis omnibus circumsluemus. quinimo iam experti sumus liberalitatem tuam, iam animum meum incredibili gaudio compleuisti, propterea quod ciuibus meis large ac prolixe ea bona impertisti, que illi tam vehementer optabant. nam & uino, frumento, & ceteris omnibus rebus ad uita cultum necessaries abundant, & mihi maximis laboribus & periculis defuncto, placidissima pax & securitas tua benignitate c oncessa est.

ARGVMENTVM PSAL. V.

Implorat auxilium Dei contra vim, & furoresse Saulis.

Victori ad Neginoth, Psalmus David V.

ERBA mea auribus percipe Domi ne, intellige clamorem meum.

Intende uoci orationis meæ Rex meus, & Deus meus.

Quoniam ad te orabo Domine, mane exaudies uocem meam,

Mane institua ad te (orationem) & suspicia, Quoniam non Deus uolens iniquitatem tu es.

Neque habitabit iuxta te malignus, non per manebunt iniusti ante oculos tuos.

Odisti omnes, qui operantur iniquitatem, perdes omnes, qui loquuntur mendacium,

Virum sanguinum, & dolosum abominabitur Dominus, ego autem in multitudine misericordiæ tuæ.

Introibo in domum tuam, adorabo ad templum sanctum tuum in timore tuo.

Domine deduc me in iustitia tua propter ini micos meos, dirige in conspectu meo uia tua.

Quoniam non est in ore eoru ueritas, cor eo rum fraudulentum est.

Sepulcrum patens est guttur eorum, linguis suis dolose blandiuntur, iudica illos Deus.

Decidant a cogitationibus suis, propter multitudinem præuaricationum suarum ex-

pelle

pelle eos Et lat

ternum

Et glo

Domi

tua curcu

MAN

tinum ten

cationibi

primis a

mens a

mea pr

ipiciam

est, ac p

aem ros,

difficultat

nobis e e

m locis a

perfects.

perunt,

versiculo Et su

bet, ti

expectar

IN LIB. PSALMORVM.

pelle eos, quoniam rebellauerunt contra te.

Et lætentur omnes, qui sperant in te, in æternum exultabunt, & proteges eos.

Et gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum, quoniam tu benedices iusto,

Domine tamquam scuto bona uoluntate tua circumdabis eum.

EXPLANATIO.

MANE exaudies Hoc ait, quoniam matutinum tempus, & vespertinum lex attribuebat precationibus, & sacris faciendis. matutinum vero in primis accommodatum est, quod ea hora magis vacui summus a ceteris curis. hinc illud, Deus, Deus meus ad te de luce vigilo. & alio loco, mane oratio

mea præueniet te.

eum

& fulpi

us, non

tudiner

boadte

oropter o uiat

tas,coi

n, lingt

Deus,

propt rum c

pel

Mane instituam ad te (orationem) & suspiciam] Quoniam lingua Iudeorum perangusta est, ac pracisionibus orationis abundat, qua quidem res, mirabile dictu est, quam magnas afferat difficultates ad intelligendum, propterea visum est nobis esse faciendum, ot non nibil de nostro nonnullis in locis adderemus, quo fieret oratio plena, atque perfecta. que vero verba ad hunc modum adiecta fuerunt, ea fere omnia lineis sunt inclusa, vt in hoc versiculo factum vides.

Et suspiciam | Verbum hebraum eam vim ha bet, vt in is ponatur, qui oculis observant, aliquid expectantes. itaque verba hac habent hanc senten-Esam,

istorum

illians att

bostium

Jagitta Cl Tamo

tia sua tai

nos, acpt

bustels,

Voc

cipe que

meum

ces mai

teintern

cum lacr

diam tua

ANTO

bumanis o

li fanttiffe

ad calum

asto, or a

Came

clum plac

pa urum

Ta atque

ancta cu

tiam, mane assistam supplex misericordia tua, & sublatis ad calum oculis expectabo, dum mihi perdito, & afflicto opem aliquam seras. cum enim detesteris malesicia, & impietatem, certissimam spem habeo, te diutius non passurum, ut boni exterminentur, & scelerati in tua sancta ciuitate floreant.

Virum sanguinum] Hac omnia quamquam communiter ad improbos referri possunt, tamen in Saulem pracipue dicuntur: quem quidem hominem suisse barbarum, iniustum, crudelem, & omni scelere coopertum, legimus in libris Regum. itaque uaticinatur fore, vt Deus tandem illius scelera, & crudelitatem puniat, & omnibus declaret, quantopere detestetur hoc hominum genus perditissi mum.

Ego autem] Pradicit, se tandem sublatis ini micis saluum, & incolumem in sanctam ciuitatem reuersurum.

Domine deduc] Quoniam hostes imminebant semper capiti ipsius, or at Deum, vt pro singulari bonitate, qua vti solet erga homines pios, sibi dux, & comes sit intantis periculis, neque permittat, animum suum vlla vi, velmetu inimicorum de recto vite curriculo declinare: viam enim Dei appellat eam viuendi rationem, quam Deus requirit a nobis, quamq. ille suis sanctissimis legibus prascripsit.

Sepulcrum patens] Significat is uerbis, ex

IN LIB. PSALMORVM.

istorum ore prodire verba mortisera, vt de salute illius actum sit, qui eorum malitiosas blanditias non cauet. Dauidem imitatus Hieremias pharetras hostium nominat sepulcrum patens, quod illorum sagitta certam perniciem ictibus afferrent.

Tamquam scuto] Ait, Deum beneuolentia sua tamquam scuto sirmissimo protegere viros bo nos, acpios, illosq. incolumes conseruare ab omni-

bus telis, & insidys inimicorum.

nihi p

n enim

ertissim

om em

mutati

quamqu

nt, tan idem ha

elem, o

Rega

r illius (a

es declar

us perdi

Cublatu

es cuutate

es anna

t profun

pios,

we perm

imi cors

enim D

eus regu

ibus pri

rbis, 0

istoria

PARAPHRASIS.

Voces meas exaudi misericordia parens, percipe que so praces meas attende verba, & clamorem meum Rex meus, & Deus meus: tibi enim supplices manus tendo, te solum intueor, in te vno omnem meam spem, & prasidium repono, neque vllum certe intermittam diem, quin te primo diluculo multis cum lacrymis orem, quo ad incredibilem misericordiam tuam exorarim.

Aurora vix exoriente, cum mens ab omnibus bumanis curis vacua est, animo attento atque humi li sanctissimum numen tuum venerabor: & sublatis ad calum oculis auidissime expectabo, dum mihi per

dito, & afflicto opem aliquam feras.

Etum placeat, certissimam spem habeo: te diutius non passurum ut boni exterminentur, & malesici natura atque omnibus turpu dmis notis insignes in tua sancta ciuitate sloreant. Prosecto umquam in conspectum

tollendo

gis magi

ciutatet

quando a gressi suno

70 71971 1990

Hasm

NA OTTATIVA

tent . prof

buntur 17

cide, tra

diffimi

tur bon

riaria

Tu.

tia tua t

lumen o

MILCOTUM

Existin

morbum.

Juprum Be

ter interer

spectum tuum venient, qui iustitiam & leges violant,

atque alteri nocere non intermittunt.

Odisti qui cumque se vitis, & sceleribus contami nant: mendaces, vanos, fraudulentos funditus euer tes. homines barbari, immanes, & humano sangui ne cruenti seclusi a concilio calestium sempiternis cruciatibus afficientur.

At ego tandem sublatis hominibus consceleratis, & nefarys, pro tua misericordia saluus, & incolumis in sanctam ciuitatem redibo, & augustissimum templum tuum pie sancteque venerabor.

Eheu Domine semper hostes imminent capiti meo, vestigia mea semper observant. Itaque ne imprudens in eorum insidias pracipiter, tu quaso mihi dux, & comes esto pro iustitia tua, atque essice mihi planam, & facilem viam, qua pervenitur ad illam beatissimam, & sempiternam domum tuam, nequ permitte animum meum ulla vi, vel metu inimico rum de resto vita curriculo declinare.

Nihil nisi maledicta, fraudes, mendacia in ore uigent istorum hominum perditissimorum. Animum gerunt insidijs, & effrenatis cupiditatibus redundantem. & quemadmodum ex apertis sepulchris taterrimus odor afflatur, similiter ex ore istorum prodeunt uerba felicitatis, & scelerum plenas: & quamquam auersissimo a me animo semper suerunt, speciem tamen pra se ferunt amicorum, & mirisice mihi blandiuntur. falsitatis.

Dele funditus illos iustissime Rex, & que de me

IN LIB. PSALMORVM.

tollendo inierunt consilia frange, cumque in dies magis magisque sceleribus scelera cumulent, & san-Etissimas leges tuas violent euertatque, expelle illos de ciuitate tua, atq. in sempiternas tenebras pracipita, quando ad eam arrogantiam, & surorem iam progressi sunt, vt a tuo imperio desicere, & tecum bellare non metuant.

Has imply pænas pendant, boni vero, qui se ac sua omnia misericordia tua crediderunt, latitia exul tent. prosecto, quod precor, eueniet: nam boni latabuntur in perpetuum, & prasidio tuo septi vitam pla cide, tranquille, leniterque traducent: & qui san-Etissimi nominis tui colentes sunt, maximis afficientur bonis, atque ob eam rem numquam desinent gloriari de tua erga se benesicentia.

Tu Domine bonum ac pium quemque beneuolentia tua tamquam scuto sirmissimo proteges, & incolumen conseruabis ab omnibus telis, & insidys ini-

micorum.

MS COTT

confeil

r august

erabor. sinent (4

taquem

u que on

we efficen

stur add

dacian

n. Ann bus rea

s sepula

re iston

plenas:

er fuera

ua den

tollens

ARGVMENTVM PSALM. VI

Existimant Dauidem fecisse hos uersus, cum in morbum, & grauissimas calamitates incidisset ob stuprum Bersabea illatum, & maritum eius crudeliter interemptum.

C Victori

Victori in Negiloth super Seminith, Psalmus Dauid VI.

me, neque in ira tua corripias me.

Miserere mei Domine, quoniam
insirmus sum: sana me Domine,
quoniam conturbata sunt ossa mea,

Et anima mea turbata est ualde, sed tu Do-

mine ufquequo?

Conuertere Domine, & eripe animam mea, saluum me sac propter misericordiam tuam.

Quoniam non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem quis consitebitur tibi?

Laboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum, lacrymis meis stratum meum rigabo.

Caligauit præ amaritudine oculus meus, inueterauit propter omnes inimicos meos.

Discedite a me omnes, qui operamini iniqui tatem, quoniam exaudiuit Dominus uocem se tus mei.

Exaudiuit Dominus deprecationem meam,

Dominus orationem meam suscepit.

Erubescant, & conturbentur uehementer omnes inimici mei, conuertantur, & erubescant ualde uelociter.

Explanatio.

Do

97315 11 11

milerat,

ternam

Sed to

quit ex

differes c

Con tuam a

qualota

quana

te con

quit

meam

pem cu

nera di

ic mor

TIATA, C

animus fiteatur

cordati

hunc loc

Cant, a

temae

nendun tione u

Domine ne in furore] Orat Deum, ne nimis iracunde secum agat, ne ve ad scelus, quod commiserat, vindicandum acerbitatem adhibeat, sed pa ternam seueritatem.

Sed tui Domine usquequo?] Quamdiu (inquit) exercebis iram in supplicem tuum? quousque

differes curationem animi, & corporis mei?

, qua

fed tul

memo

otturth

o perim

us meus

meos.

minim

SHOCE

& end

planat

Convertere Domine] Idest auertisti faciem tuam a me propter scelera, & slagitia mea, nunc quaso tandem placatus oculos tuos ad me converte, quando animus meus humilis, & marens totus ad te conversus est.

Quoniam non est in morte] Propterea (in quit) studeo, quamprimum a te sanari animam meam, quoniam certo scio, nullam esse reliquam spem curationis, si uita excedens mecum seram vulnera delictorum. Scio inquam Domine, hominem sic morientem una cum uita perdere & tui memoriam, & consitendi peccati sui facultatem, quod si animus illius uel tui recordetur, uel peccata sua consiteatur, inanis tunc eius confessio, inanis est eius recordatio. sic sere ueteres explanant. Alquero totum hunc locum interpretantur in eam sententiam, ut di cant, uirum sanctum in maximis periculis uersantem de salute sua orare, & ostendere, se in uita retinendum esse, & ad eam rem demonstrandam ea ratione uti, qua ipsum usum uidemus etiam in Psal-

C 2 m

mo x x x. cum ait, Que utilitas in sanguine meo, si descendero in corruptionem? Numquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit ueritatem tuam? Idem in alio Psalmo ait, Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam, & ueritatem tuam in perditione? Itaque uidetur eriam hoc loco mortem deprecari, ut in uita manens possit Deum laudibus celebrare, & ueram religionem inter mortales longe , lateq. propagare : id autem qui facere poterat, s e uita excessisset? Itaque illud scire oportet, confessionem in litteris sanctis sapenumero pro laudatione ap pellari, & uocabulum hebraum, quodinterpres lati nus gracum secutus uertit infernum, proprie sepulcrum significare, tamet si eo dem nomine statum quo que mortuorum appellant tam eorum, qui iuste, san-Eteq. uixerunt, quam eorum, qui uitys, & sceleribus contaminati a uita discesserunt.

Lauabo per singulas noctes] Lectum suum adulterij turpissimi sæditate commacularat, eas maculas se assiduis lacrymis deleturum ait, significans his uerbis summum animi dolorem, & cruciatum, quem sustinebat ob legem Dei uiolatam, & turpitu-

dinem sceleris commissi.

Caligauit præ amaritudine] Dicit, se uitam uiuere amarissimam, ut iam præ continuo luctu, & lacrymis pæne oculos amiserit, dum culpam, & peccata sua, & acerbas inturias inimicorum dessere numquam desinit.

Discedite ame] Solet uir sanctus, cum defle-

1

uit cala

raunt, t

plenus

ditast

74711270

sus clem

men len

Do

se ad me

hibe, fee

M

Gora

YIS ad

bus for

San

calami

bilitau

meg. no

ne quam

die the?

ports me

Aue

pter scell

placates

mens bu

Libera

A HIL ET

IN LIB. PSALMORVM.

tuan.

atema ocomm

m 1480

ortals

re potou

tet,com

roprie o

ectum a

rat, can

t, feuill

uit calamitates suas, & misericordiam Dei implorauit, repente animum exhilarare, & uo ces letitie plenas emittere, glorians, preces suas a Domino auditas esse, qua quidem re nos monet, si ad Deum puramente accedamus, non esse dubitandum, quin eius clementiam facile exoremus, & propitium numen sentiamus.

PARAPHRASIS.

DOMINE ne nimis iracunde mecum age, ne ne admeum scelus vindicandum acerbitatem, adhibe, sed paternam seueritatem.

Miserere mei misericordia parens, ager enim & grauissime affectus est animus meus propter sceleris admissi magnitudinem, eius tu vulnera salutaribus somentis, & remedys tua clementia sana.

Sana me Domine, quoniam grauitas morbi & calamitatum, ita vires & animi mei, & corporis de bilitauit, vt iam nulla mihi spes salutis ostendatur; meq. non solum vires, sed vita ia desiciat. Et tu domine quamdiu exercebis iram in supplicem misericordia tua? quousque differes curationem animi, & corporis mei?

Auertisti pater optime faciem tuam ame propter scelera, & flagitia mea: nunc quaso tandem placatus oculos tuos ad me conuerte, quando animus meus humilis, & marens totus ad te conuersus est. Libera quaso illum Domine iam tantis malis, mequa saluu et incolume serua proinfinita benignitate tua.

C 3 Quid

Quid inuat, immatura morte spiritum mihi, & hoc iucundum cali lumen eripere? An ego sensu, & uita spoliatus laudes tuas memorare, num mortuus inter mortales sanctissimum nomen tuum ce

lebrare potero?

Intelligo Domine, me teterrimum facinus fecisse perspicio, me scelus omni cruciatu vindicandum com misisse, cum misero Urie carissimam vxorem, & uitam pariter eriperem: sed illuditem scio, eam sem per fuisse lenitatem, & clementiam tuam, vt panitenti veniam facile dares, neque te peccantium mors & pernicies, sed adhibita correctione salus, & uita delectaret. Hac igitur cogitatione roboratus, numquam de misericordia tua Domine desperabo, sedin perpetuo luctu, & squalore iacens, animo humili, & demisso tibi manus supplices tendam: & si paucas illas noctes inter falsa, & flagitiosa gaudia consumpsi, reliquas omnes ego, dum vixero, noctes inter gemitus, & amara suspiria consumam. Si lectum meum impura libidine contaminaui illum ego largo & perenni lacrymarum flumine lauabo.

Sediam Domine satis superque pænarum dedi, iam pra continuo luctu, & lacrymis pane oculos amisi, dum culpam, & peccatamea, & acerbas iniurias inimicorum destere numquam desino.

Facessite a me omnes quicumque insidias mibi & perniciem comparatis. Dominus enim commiseratus est slebiles, & queribundas voces meas: Dominus audiuit preces meas, Dominus deprecatione mea pla

catus H

timor

9710718

bis pri

ni Ceptu

in fuga

ter me

Cil

dere

his ut

190 CE

crua

prea

Do

quitas

Sire

catus est mihi.

umn

Ines

rare,

entun

Cinni |

anduni

Uxoren,

m, st p

alus, Gi

rates, a

berabo.

117710 hua

: of fina

edia com retes into

. Sile

um ego li

arum a

ne ocul

acerba

120.

as mil

ommil

Domi

ne mu

Hoc igitur intelligentes inimici mei erubescant, et timore perterriti contremiscant, cum videant se opi nione sua deceptos esse, & quem putabant ab omnibus proditum & desertum, cernant prasidio Dominiseptum & munitum esse. Proinde pudore affecti, in sugam subito se coniciant, qui modo tam atrociter me ac fortunas meas oppugnabant.

ARGVMENTVM PSAL. VII.

Cum Saul Dauidem proditionis insimularet, qua de rescriptum est in primo libro Regum, uir sanctus his uersibus sese purgauit, in quibus commemorat in nocentiam suam, & divinam iustitiam adversus crudelitatem Saulis implorat, & illius interitum pradicit.

Psalmus Dauid, quem cecinit Domino pro uerbis Chus filij Iemini, VII.

omine Deus meus in te speraui, saluum me sac ex omnibus persequentibus me, & libera me,

Ne quado rapiatut leo animam

meam, laceret, & nonsit, qui eripiat.

Domine Deus meus si feci istud, si est iniquitas in manibus meis,

Si reddidi malum habenti mecum pacem, C 4 si deserui

uertice Cor

ius, 0

PRI

fin non

tos, acp

nomen 1

tiam D

fit, vt

vocat

qui se

tia m

out,

persegn

vero le

id bab

dum ill

ce dilex

9000 15

na let.

gravet

CI Cerer

cultas

alutem

quatur

si deserui aduersantem mihi sine caussa,

Persequatur inimicus animam meam, & comprehendat, & conculcet in terra uitam meam, & gloriam meam in puluere habitare faciat.

Exurge Domine in ira tua, & exaltare contra commotiones inimicorum meorum.

Et exurgead me in iudicio, quod mandasti, & cógregatio populorum circumdabit te,

Et propter hanc in altum regredere, Domi-

nus iudicabit populos,

Iudica me Domine secundum iustitiam meam, & secundum innocentiam meam, quæ est in me.

Consumet malitia peccatores, & diriges iustum scrutans corda, & renes Deus iuste.

Adiutorium meum a Domino, qui saluos sa cit rectos corde.

Deus iudex iustus, & Deus irascitur per singulos dies.

Nisi conuersus fuerit, gladium suum acuet, arcum suum tetendit, & parauit illum,

Et ipsi parauit uasa mortis, sagittas suas in persequentes effecit.

Ecce parturiuit iniustitiam, concepit dolorem, & peperit mendacium.

Lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in foueam, quam fecit.

Conuertetur dolor eius in caput eius, & in uerticem

IN LIB. PSALMORVM.

21

Confitebor Domino secundum iustitiam eius, & psallam nomini Domini altissimi.

eam,

Ta U

habit

Itaren

um.

d man

ndabin

titiamn

diriges

HI Dell

um act

m,

as fuas

nciditi

15,81

ertice

EXPLANATIO.

PRO uerbis Chus filij Iemini] Saulem Chusim nominat, id est Aethiopem propter eius prosligatos, ac perditos mores, in eiusmodi enim hominibut nomen nigri apud veteres poni solitum, indicant etiam poeta latini, ita tamen verum nomen suppressit, vt satis ostenderet, in quem scribat, cum eum vocat silium Iemini, in cuius familia natus est Saul, qui se ipse silium Iemini vocat in libris Regum.

Domine Deus meus si feci istud 7 Ego (inquit) Domine opem tuam expecto conscius innocentiamea, Quod si id commiss, quod Saul mihi obijcit, si eius inquam vita, ac regno insidiatus sum, persequatur inimicus animam meam &c. Quod vero sequitur, si malum reddidi habenti mecum &c. id habet hanc sententiam: Ego quidem Saulem, dum ille me amauter, & bonorifice traitauit, vnice dilexi, summaq. semper observantia colui, cum vero is ne verbo quidem violatus ame animum alie nasset, meq. omni conatu capite, & fortunis oppuonaret, tantum abfuit, vt iniurias grauissimas vlciscerer, vt cum mihi non semel eius opprimendi facultas accidisset, semper illi pepercerim, semper eius salutem mea praposuerim. quod si mentior, persequatur inimicus animam meam & c.

Es

Et exurge ad me in iudicio, quod mandasti]
Tu Domine pracepisti rectoribus ciuitatum, vt eos,
qui violarentur, iniuria prohiberent, neque aliquem
sinerent iniuste opprimi, tu ergo prasta, quod aliss
faciendum pracepisti, & vindica me ab impetu Tyranni.

Et congregatio populorum Ild quidem a summis viris observatum, & memoria proditumest, qualescumque principes civitatum fuerunt, semper tales ciuitates suisse, & ob eam caussam vitiosos principes plus exemplo, quam peccato nocere, quod permulti imitatores eorum existant. Itaque cum Saul homo perditissimus, & contemptor Deiregnum obtineret, necesse erat, negligi in ciuitate curam rerum divinarum. Hoc intelligens David non tam vita sua, quam religioni, & saluti ciuium consulens supplicium tyranni sceleribus exposcit, confirmans fore vt eo sublato populi ad cultum dininum reuertantur, id enim significat, cum ait, & congregatio populorum circumdabit te. Grevera nibil fere est, quod magis animos vuloi ad religionem excitet, quam vbi Deus iustitie sue documenta constituit, & insigni aliquo facinore declarat, se bonis consulere, improbos vlcisci.

Et propter hanc] Idest, prosalute huius ciuitatis, & conuentus declara vim, & potestatem tuam in homines impios, & omni scelere contaminatos, vt qui te quasi iacentem, atque humana omnia despicientem negligunt, excelsum, & omnium rerum

modera-

moder

111011

Iu

DITTH

That a

intro

biturt

le in eo

pe que

41177

6 [a]

Dau

Jagi

tra

fuit

E

Saule

chiele

mu lua

Ec

Sauli

TEPOP,

concep

Yet 'D

partu

perm

CHAM

moderatorem esse intelligant, & sanstissimum numen tuum debito cultuuenerentur.

Iudica me secundum iustitiam meam Non virtutes suas pradicat his verbis, aut iustitiamia-Elat apud Deum, quem appellans alio loco ait, Ne intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens, sed significat, se in eo, in quo accusatur, omni culpa vacare, quippe qui neque re, neque uerbo Saulem violarit.

Nisi conuersus] Nisi (inquit) Saulem suorum scelerum panituerit, pradico, illum gladio, & sagittis Dei interiturum. nec falsus vates fuit Dauid, nam legimus in libris Regum, Saulem & sagittis hostium suisse vulneratum, & suo se gladio traiecissé. hac autem pæna illi a Domino irrogata fuit, itaque recte dicit, eum gladio, & sagittis Do-

mini interfectum iri.

Et ipsi parauit uasa mortis Idest, in ipsum Saulem arma mortifera preparauit . sic apud EZechielem, Unusquisque vas interfectionis habet in ma

nu sua.

and

m, th

se alia

n petul

ent, seu itiosos p

e, qual

LE CHAN S

regrum

er am ro

con tant

n fulens h

TEMAN

773 7 EUCT

gregation but feren

m excit

institut,

confalo

puius (1

tem till

minati

mnia

ma yerm modern

Ecce parturiuit | Exaggerat improbitatem Saulis pulcherrima allegoria. Est autem "sepor mo repov, conceptus enim parturiendi tempus antecedit, concepit autem Saul dolorem ex inuidia, cum uideret Dauidem sibi rerum gestarum gloria praferri, parturiuit autem iniustitiam, cum dissimulato odio perniciem illi machinabatur, peperit autem menda cium, cum odium sum patefecit, & ficto insidia-

infidi

tract

t14 C0

100 AT

ac fort

OTANI

oppres

71m,

neque

que o

tings

lente

tam lenita

declar

magn

manu

Tu

que unp

meren

piotyra piotyra

tue an

peto.

tempt

tatore

Sin

rum crimine innocentem bello persecutus est, tune enim eius improbitas, qua prius animo calabatur, tamquam fœtus ex vtero in apertum prodist. vel po tius ait, Saulem concepisse dolorem, propterea quod machinabatur ipsi calamitatem, & mortem. cui sententia respondet id, quod paullo infra subiungitur, conuertetur dolor eius in caput eius, idest dolor, espernicies, quam mihi moliebatur, in eius caput redundabit.

Lacum aperuit] Alia est allegoria, qua signifi cat sore, vt Saul in ea mala incidat, qua parauerat ipsi Dauidi. Quod autem res siuturas pronunciat, perinde quasi earum rerum tempora iam praterierint, id usu, & consuetudine lingua hebraa
facit, qua res siuturas exprimere solet etiam verbis
tempus prateritum significantibus.

PARAPHRASIS.

DOMINE Deus meus in te uno spem locaui omnium rerum mearum, at tu, oro, ab omni periculo inimicorum me conserua.

Hostis immanis & serus, tamquam leo, surore incitatus rapitur ad cadem meam: ex huius ore, ac faucibus vitam meam tu seruare potes, prateres nemo.

Ego pater optime, misericordiam tuam sidenter imploro, fretus innocentia mea: quippe qui mibi con scius sim, me neque id commissse, quod Saul criminatur, neque eius vita, aut imperio vllas vinquam insidiae

insidias fecissé.

est, a

dist.ou

tereag

ortem.

biunga t dolor

es caput

व, वुस्कृति

que pa

ras prom

THE HEM

1475 701

tocanin

ai peria

leo, fin

ILLIANS ON

prater

fidenti

estibit

1 crim

mqua insidia Egoregem, quoad ille me amanter, & honorifice tractauit, vnice dilexi, summaque semper observan tia colui: cum vero is ne verbo quidem violatus, a me animum alienasset, meque omni conatu, capite ac fortunis oppugnaret, tantum absuit, vt iniurias grauissimas vlciscerer, vt cum mibi non semel eius opprimendi facultas accidisset, semper illi pepercerim, semper eius salutem mea praposuerim.

Simentior, insequatur ille fugientem & capiat, neque solum mihi vitam eripiat, sed gloriam quoque & omnem memoriam nominis mei funditus ex

tinguat.

Quod si Domine innocens sum, si mihi manus vio lenter afferunt, quid hoc silentio pateris? quid tanta in homines omnium vitiorum seruos, & ministros lenitate vteris? Vtere queso iam potentia tua, & declara vim seueritatis, & iustitia contra vim, & magnitudinem scelerum tantorum: iam istarum im manum beluarum impetum, & rabiem comprime.

Tu certe mandasti ciuitatum rectoribus, vt eos qui violarentur, iniuria prohiberem, neque aliquem sinerent iniuste opprimi: tu ergo prasta quod alus sa ciendum pracepisti, & debitas pænas repete ab impio tyranno. Hoc ego certe non tam vita mea, quam tua sanctissima religioni & saluti ciuium consulens peto. Video regem barbarum, iniustum, & contemptorem numinis tui quam plurimos habere imitatiores sui, & plus iam exemplo, quam peccato ciui tati

tati nocere. Video non sine acerbissimo animi sensu, é dolore sacra, é caremonias, é leges vulgo proteri, é conculcari. Quod siregis impietatem, é furorem insigni aliquo supplicio coerceas, é illustria iustitia tua documenta constituas, vt intelligant homines, te bonis consulere, improbos vlcisci: profecto religio, é sanctitas in animis mortalium recipient antiquum dignitatis locum, é populus maximo con sensu excitabitur ad colendum é venerandum sum

ma pietate nomen tuum.

in co potestatem tuam in homines impios, comnibus sceleribus coopertos, vt qui te quasi iacentem,
co humana omnia despicientem pro nihilo ducunt,
excelsum, omnium rerum moderatorem intelligant,
atque in posterum summa reuerentia tuo numini pre
ces cultus, honores adhibeant. Sed quamquam pro
tua singulari lenitate diuturnam sepe nocentibus
concedis impunitatem, nemo tamen in eam spem ad
ducatur, vt existimet, te scelera of slagitia multa
impunitaque dimissurum scilicet tempus erit, cum
de dictis of sactis omnium mort alium iudicia constituentur, in quibus cuique pro eo ac quisque merebitur, aut pænas erogabis, aut præmia persolues.

Sed accelera quaso Domine, & si me iniuria in hac periculo uocatum uides, innocentis miserere, & inimicorum vim atque impetum frange.

bos sua scelera de medio tollent, & integritatem me-

am

am m

Aitia

bet, n

trofo

SA

HAT OF

Der

bus fai

Itaq

fue per

decus

(uum

illum

tela

chin

anin

dem

N

term

amen

nas da

cavis

probst

dedeci

grati

nome

brab

am maximis bonis cumulabit Dominus, qui pro iustitia sua piorum, impiorumque rationem semper ha
bet, neque ab vllo vmquam falli potest, quippe qui in
trospiciat in intimos sensus, & affectiones hominum.
Salus & vita mea in side ac tutela Dei est, qui ser
uat omnes virtutis & pietatis amantes.

Deur equissemes est juder Deus & honus homini

11mi

lligan

Gi:pro

192 YECTO

Baxim

anous

usus asi

spios, 61

eli iacon

belo duce

a intelliga

o numui

amquan e nocenti

eam ha

egitiam

erit,

udicial

aue mi

r Colues.

e iniuni

Gerert,

He 170

atomi

Deus aquissimus est iudex, Deus & bonus homini bus fauet, & nocentes punire non intermittit.

Itaque nisi quam primum Saulem improbitatis sua panituerit, pradico illum breui per summum dedecus, & ignominiam interiturum. Iam gladium sum exacuit Deus. iam tetendit arcum, atque in illum, & ceteros hostes meos sagittas, & mortisera tela praparauit.

En hostis perniciem mihi, & pestem iamdiumachinatur. Quod scelus ille in me conceptum, atque animo inclusum parturichat, id scelus erupit tan-

Nihil is fallacia, nihil fraudis et insidiarum pratermittit, quo me de medio tollat: sed quam volet, amenti surore debacchetur, mox enim scelerum panas dabit: of qua vis ab eo mihi nesurie intenta est, ea vis inipsum familiamque eius recidet: quaque improbitas illum admeam cadem exacuit, ea illi of dedecori, of exitio tandem erit.

At ego periculis omnibus defunctus, immortales gratias agam Deo pro iustitia ipsius, et sanctissimum nomen eius perpetuis hymnis, & carminibus celebrabo.

Argumen-

ARGVMENTVM PSAL. VIII.

Existimant omnes sere interpretes graci, & latini, Ecclesiam piorum induci hoc hymno uictoriam CHRISTI, & nomen ueri Dei toto orbe dissusum celebrantem, deinde benesicia eius in uniuersum genus humanum collata pradicantem.

Victori ad Githith, Psalmus Dauid VIII.

OMINE Dominus noster quam admirabile est nomen tuum in uniuer sa terra,

Quoniam eleuata est magnificen

tia tua super cælos.

Ex ore infantium & lactentium perfecisii laudem propter inimicos tuos, ut destruas inimicum, & ultorem.

Quoniam uidebo cælos tuos opera digitorum tuorum, lunam, & stellas, quæ tu fundasti.

Quid est homo, quod memor es eius? aut si

lius hominis, quod uisitas eum?

Minuisti eum paullo minus ab Angelis, glo ria, & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.

Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues, & boues uniuersas, insuper & pecora campi,

Volucres

peral

eft ni

Ex

& Salut

plicibu

ranni

um 1

piter

The

quod a

mani,

O war

THM PH

interpri

m libris

wistim

monun

Tapari

habet e

ttor of

est bon

IN LIB. PSALMORVM.

no under

gelisse

oluci

52

Volucres cæli, & pisces maris, & quicquid perambulat semitas maris.

Domine Dominus noster quam admirabile est nomen tuum in universa terra.

EXPLANATIO.

Ex ore infantium] Hoc (ait) in primis vim, & salutarem potentiam tuam declarauit, quod per Apostolos tuos, homines rudes, & indoctos, & simplicibus pueris similes, nomen tuum per cunctas nationes sama celebrasti, & asperrimam Diabolityrannidem sunditus euertisti. Vocat autem Diabolum inimicum, et ultorem, quoniam ille nos odio sempiterno persequitur, & ad peccata semper instigat, peccantes uero ulciscitur, atque ad supplicium rapit. Theodoretus sic explanat hunc ucrsiculum.

Quoniam videbo] Latatur ecclesia piorum, quod devicto, ac deleto hoste sempiterno generis humani, sibi iam pateat aditusad calum, ubi multa, & uaria spectacula sit habitura, seq. scientiam rerum pulcherrimarum percepturam intelligat. Ita interpretatur hunc locum Gregorius Nazianzenus in libris de theologia. quidam vero sic explanant, ut existiment, cum David suspiceret lunam, & stellas, monumenta divinitatis sempiterna, atque ex altera parte consideraret incredibilem amorem, quem habet erga humanum genus tantorum operum essector & Dominus, exclamare solutum, Domine quid est homo, quod memor es eius? aut silius hominis, quod

quod uisitas eum?

Autfilius hominis] quis inquam est homo, quod eius saluti, & commodis tanta benignitate consulis,

ac provides?

Omnia subiecisti sub pedibus eius] sedhuma nanatura, dum cupiditati sua potius quam Dei uoluntati obtemperat, hoc prastantissimum imperium amiserat, per Christum autem dominum nostrum pristinam potestatem recepimus, a Deo amantissime adoptati sumus, quod si filiy Dei sumus, heredes quoq. sumus, hredes quidem Dei, coheredes autem Christi.

PARAPHRASIS.

Symme omnium rerum domine, atque Rex noster, quam ampla, quamque celebris est tui nominis gloria non solum in calo, sed omnibus etiam

finibus terrarum.

Nimirum olim dicebatur, notus in Iudaa Deus, in Israele magnum nomen eius: sed postea quamsilius tuus humanum corpus assumpsit, cognitio nominis tui sic omnes gentium oras peragrauit, ut dis falsis, & commenticis repudiatis homines etiam barbari, & immanes te effectorem, & moderatorem cali, & terrarum intelligerent ac nominarent.

Id vero in primis vim, & salutarem potentiam tuam declarauit, quod per Apostolos tuos, homines rudes & indoctos, & simplicibus pueris similes san-Etissimum nomen tuum per cunctas nationes fama celebrasti, & castissimam plenissimamque pietatis

religionem

religio

mam

Ations:

C CTN

Pro

les enoli

ferorian

unlant i

tuam,

THM TO THE

cand

rant

RIU E

fecta

THM !

tantur

thentu

terris a

dat: pu

concreti

TETUMA

untur n

ciant qu

Jequi pot

THEM di

umine

quod des

religionem longe lateque propagasti, atque asperrimam diaboli tyrannidem sunditus euertisti, qui nos odio sempiterno persequitur & ad peccata semper in stigat, peccantes uero viciscitur, atque ad pænam & cruciatum rapit.

HAM

CHE IN

berth

SIES (I

, £92)

[nest]

este qu

Mittel

ut, sta

COLUM

100000

MATE

pitt.

105, 608

THE

at pa

relian

Proinde cum animi piorum ex corporum vinculis euolauerunt, non iam illi tenebras, & cacas inferorum latebras petunt, sed latitia exultantes peruolant in sedem illam, & plendidissimam domum tuam, vbi pulcherrimam tui numinis, & ceterarum rerum scientiam consequentur, & globos athe rios monimenta manuum tuarum sempiterna, & candorem Solis & Luna, stellasque vagas & inerrantes incredibili cum voluptate mirantur. quamdiu enim animi nostri in corporibus versantur, a per fecta cognitione non solum numinis tui, sed etiam rerum naturalium longissime absunt, earumq. rerum tantum vmbras quasdam, & obscuras imaginis insuentur, quod eorum acies caligine circumfusa hac in terris dispicere non possit, quamuis sese acrius inten dat : pure autem ac dilucide perspicit, cum e terrenis concretisque corporibus animi euadunt in eas oras, rerumque superarum contemplatione coram perfru untur nulla iam re impediente, quo minus perspiciant quale quidque sit quod certe nulla ratione consegui potuisset humana natura, nisi Christus imperium diaboli euertisset, & de calo descendens ascensum in ea loca nobis aperuisset, vt iure gloriemur quod deuicto ac delecto hoste illo sempiterno generis, bumans

humani nobis pateat aditus ad concilium mentium beatarum, vbi multa & varia spectacula simus ha bituri, nosque scientiam rerum pulcherrimarum

percepturos intelligamus.

Itaque, cum incredibilem tuam erga nos beneficentiam Domine considero, & mecum ipse diligentius etiam atque etiam cogito, omnium rerum dominum et effectorem Deu nostra libertatis caussafor
mam & condicionem serui suscepisse, & ut nobis immortalitatem suam impertiret mortalitatem nostra
induisse, & post maximos labores, & arumnas acer
bissima morte uitam prosudisse, ut nos auo beatissimo ac sempiterno frueremur. hac ego cum animo sape multumque reputans, tantorum meritorum excellentia stupesactus exclamo, Domine quis est homo,
quod eius saluti & commodis tanta benignitate con
sulis ac provides? Quis inquam homo est, quod eum
pestisero morbo laborantem invisis, & eius vulnera
tuis vulneribus sanas?

Tu Domine mentibus illis caleslibus, & ab omni concretione mortali segregatis hominem pane gloria & honore exaquauisti: Tu vim memoria illi, & mentis, & cogitationis impertisti, vt & praterita & te neret, & futura provideret, & complecti posset prasentia, atque aliquando ad supremam calestium animorum dignitatem perueniret, modo sese a contagione corporis integrum castumque servaret, seque totum dederet venerationi numinis tui: Tu denique hominem buic medio mundi globo tamquam morta-

lem

lem a

lum e

(um,

et co

6 po

Hiarm

manto

tur.

tims, 9

taterri

hoc pr

duri

figur

HAT

hab

max

eum t

libert

doptat

Summill.

fint hon

Re hom

tum,

PHE CE

Statem

Su

qua ar

folum

m mo

ulasim

ga nos

r ipse di

m rern

atus car

" Ut nobi

litatemn

er uman

S END DIA

peritorum

quis estin

enignital

est, qua

us, c'an

peneg

e illi,or

terita 6

ti pollat

elestium

ile a com

eret,

u denn

mmon

lem aliquem Deum propositum esse voluisti : neque so lum ea que gignuntur in terris, sed etiam calum ipsum, & admirabiles illos syderum fulgores ad vsus & commoditates illius creausti, eiusdemque imperio & potestati permisisti tot genera, tamque disparia be stiarum cicurum serarumque, & omnes aerias animantes, & que fluminibus, & mari belue occultantur. Sed humana natura, dum cupiditati sue potius, quam tua voluntati obtemperat, & maiorem taterrimo hosti, quam optimo parenti sidem habet, hoc prastantissimum imperium, & libertatem cum durissima turpissimaque seruitute commutarat : & figuram suam retinebat illa quidem, sed in ea beluarum mores vitamque gerebat. Itaque gratias & habere & agere debemus Christo filio tuo, quantas maximas animinostri capere possunt, quando per eum pristinam potestatem recepimus, neque solum in libertatem vendicati, sed etiam a te amantissime adoptati sumus. quod si filiy tui sumus, heredes quoque sumus: heredes quidem tui, coheredes autem Christi. Quis vero iam dubitet, quin omnia subiecta fint hominis dominationi, & imperio? cum tu Chri ste hominem a morte excitatum regni sempiterni socium, & consortem effeceris, atque omnia quacumque cali & terra complexu coercentur, sub eins pote Statem ditionemque subiunxeris.

Summe omniu rerum Domine, atque Rex noster, qua ampla quaque celebris est tui nominis gloria, non solum in calo, sed omnibus etia sinibus terrarum.

D 3 Argumen-

ARGVMENTVM PSAL. IX.

adiu

quo

corda

peru! Mi

amde

ciem

fou

fuse

operi

pecca

mnes

peris,

Ex

centu

In

tes, q

Co

Hymnus est, quo celebrat uictoriam, quam ex bello sormidolosissimo reportarat.

Victori super morte insipientis,

Psalmus Dauid Ix.

ONFITEBOR tibi Domine in toto corde meo, narrabo omnia mirabilia tua.

Lætabor, & exultabo in te, psal-

lam nomini tuo altissime,

Cum conuersi sint inimici mei retrorsum,

& corruerint, & perierint a facie tua.

Quoniam fecisti iudicium meum, & caussam meam, sedisti super thronum, qui iudicas iustitiam,

Increpasti gentes, & periit impius, nomen corum delesti in æternum, & in sæculu sæculi.

Oinimice confectæ sunt uastitates in æternum? ciuitates destruxisti?

Periit memoria eorum cum ipsis? Dominus

autem in æternum permanet.

Parauit ad iudicandum thronum suum, & ipse iudicabit orbem terræ in æquitate, iudicabit populos in iustitia.

Et factus est Dominus refugium pauperi,

IN LIE. PSALMORVM. adiutor in opportunitatibus, in tribulatione. Et sperent in te, qui nouerunt nomeu tuu, IX. quonia non dereliquisti quæretes te Domine. Psallite Domino, qui habitat in Sion, an-2, qua nunciate inter gentes opera eius. Quoniam requirens fanguinem eorum recordatus est, non est oblitus clamorem pauperum, Miserere mei Domine, uide affictionem me am de inimicis meis, mine Qui exaltas me de portis mortis, ut annun-Omnian ciem omnes laudes tuas in portisfiliæ Sion. Exultabo in salutari tuo, demersæ gentes in O inter foueam, quam fecerunt. In laqueo quem absconderunt, comprehen retron fus est pes eorum, 112. Cognitus est Dominus iudicia faciens, in m, & o operibus manuum suarum com prehensus est quitte

peccator.

Conuertantur peccatores in infernum, o-

mnes gentes, quæ obliuiscuntur Deum.

Quoniam non in æternum obliuio erit pau peris, spes pauperum non peribit in æternum.

Exurge Domine, ne præualeat homo: iudi-

centur gentes in conspectu tuo.

us, no

ulila

es in a

Domi

luum

te, II

Incute Domine timorem illis, sciant gentes, quod homines sunt.

Explanatio

Supermorte insipientis] Plerique Hebraerum hunc insipientem existimant esse Goliathum illum Palastinum, quem Dauid singulari certamine superauit.

Cum conuersi sint] Ita quoque uertit hune uersiculum Symmachus, ut resert Theodoretus.

O inimice] Multa sunt explanationes huius loci, nos secuti sumus eos, qui existimant, interroga tionem esse, qua uir sanctus insultet in hostem barba rum, & immanem, qui minatus suerat, se uastatu rum terram sudaam, & nomen Hebraorum adin ternecionem redacturum, & eo quidem libentius hanc explanationem amplectimur, quod in uersiculo hebrao inest interrogationis nota.

Quoniam requirens sanguinem] Idest vltus est iniurias, quas nobis sinitima gentes intulerant: requirere enim sanguinem, in litteris sanctis est cadem alicuius ulcisci, vt apud Ezechielem, sangui-

nem eius de manutua requiram.

Miserere mei Domine] Dixerat, Deum non esse oblitum clamorem miserorum: quid vero clama

uerint illi, nunc oftendit.

Vt annunciem laudes tuas] Miserere (inquit) mei, & incolumitati mea consule, ut in conuentu piorum laudes tuas possim pradicare. Ex quo intelligitur, vitam & optandam, & petendam esse, non quo fruendis voluptatibus, vel dinitys cumulan-

dis

dis 110.

911118

faction

Verat

ADHA

parten

populi

antur

Inport

dicatu

De

cerur

tenta

inte

000

rente

muta

Ma

tiam ti

物場所

bo con

tietue

ducis

chation

tantun

fm

IN LIB. PSALMORVM.

dis nos dedamus, aut honoribus, & gloria inseruiamus, sed ut Deum optimum maximum verbis, &
factis laudemus, atque homines ad religionem, &
veram pietatem cohortemur. Sciendum est autem,
apud veteres Hebraos portas vrbium celeberrima
partem ciuitatis suisse, & in is agitari iudicia, &
populi cœtus celebrari consuesse. itaque porta appellantur in litteris sanctis loca publica, & celebria.
In portis igitur vrbis, idest, in conuentu populi pradicaturus est laudes Dei.

Hertit

nt, min

bostemba

st, sens

T BOT WILL

tem libe

odman

n] 144

es mitulo

endis &

em, w

vero da

eyeye

14 t 111 0

e. Exi

ndam

cumul

Demersæ sunt gentes in soueam, quam secerunt] Significat, qua mala hostes Hebrais intentauerant, in ea ipsos mala nec opinates incurrisse.

Sciant gentes, quod homines sunt Idest, intelligant impig suo magno malo, se mortales esse, é caducos, é ea condicione natos, vt eorum res slo rentes possint sieri deteriores, é rebus asperis commutari.

PARAPHRASIS.

Maxime calitum atque hominum Domine gratiam tibi semper habebo, quantam maximam animus meus capere potest. Carminibus semper celebra bo consilia, euentus, & mirabilia facinora prouiden tia tua, neque iam me rebus vllis fragilibus, & caducis oblectabo, sed omnes meas voluptates, & dele ctationes in te positas, & constitutas habebo, de tuis tantum laudibus ad citharam semper canam.

Inuaserant in fines nostros innumerabiles barba-

rorum

mus e

large

effetto

Christa

nat, n

tians

ht or P

tiam Ci

bonts a

tituen.

Ita

erst D

muta

que

preli

Ais Jim

colit :

da faci

fama c

bus, 6

MAMO

De

tur De

bus im

que po

O mer

IMM ter

rorum copia, neque minor metus, & trepidatio mentes nostras inuaserat, sed tu pater optime celeriter & omnem terrorem ex animis, & hostem e no stris finibus expulisti, illumque scelus anhelantem, cedes que taterrimas spirantem, & tectis ciuitatis tua ferrum stammamque minantem occisione occidisti.

Non passus es Domine nos diutius in tantis calamitatibus iacere, sed pro tribunali sedens disceptasti caussam nostram iustitia custos sempiterna, & sententia secundum nos pronunciata, horribili voce ad uersarios increpuisti: sustulisti impium, & nomen crudelissima gentis ad internecionem redegisti.

Quo euaserunt barbare truculenti conatus, & minitationes illa, quas arroganter magnificequeia-Etabas? Num vrbes, & opida nostra direpta & inflammata? Num liberi & coniuges in seruitutem abducta?

Num memoria nominis Iudzi funditus deleta? Tuus certe furor hec nobis intentabat. quippe qui stultissime putares, nullum in celo numen, nullam vim divinam existere, casum & sortunam dominari, nullamque piorum impiorumque haberi rationem, sed maximus ille celitum, atque hominum rex vita fruitur, atque euo perenni, & sempiterno, neque aliud existit sanstissimum illud numen nisi vita optima, perpetua, & sempiterna, e quo perenni augustissimoque sonte vniuersis amantibus vita manat & spiritus, & naturis inanimatis sorma omnis, & o-

mnis existendi ac permanendi vis munisice, prolixe, large suppeditatur, & ille qudem vt omnium rerum effector & creator est, ita hanc omnem mundi pulchritudinem admirabili sapientia regit & gubernat, neque vniuerso generi hominum modo, sedetiam singulis separatim summa benignitate consulit & providet, ac iudicia continenter exercet, gratiam cuique referens, pro eo ac quisque promeretur: bonis amplissima pramia, nocentibus supplicia constituens.

Itaque afflictis & violenter oppressis ille semper erit prasto, simper ille miserorum insurias, & calamitates subleuabit.

Et tua misericordia consident Domine, ad quoscum que nominis tui sama peruenerit, propterea quod te

pie sancteque colentes non des eruisti.

tantu

ma, o

ribility

degifti.

conate

gnificequ

en ferun

ditus del

. quan

n doma

Tration

1775 40%

10, negr

G vital

nnt All

mana

nis, O

Canite ciues, canite hymno Deo, qui sedem augustissimam in ex cellenti tumulo Sionis constitutam in
colit: agendum laudes & consilia, & commemoran
da facinora maximi numinis omnibus gentium oris
fama celebrate, quo illa tandem liberentur erroribus, & relicta superstitione ad castissimum sanctissimumque Dei nostri cultum sese conuertent.

Deus noster pietatis amantes amantissime tutatur Deus noster acerrime vltus est iniurias, quas nobis impie nationes intulerant, neque preces gemitusque populi sui contempsit, qui continuis in lacrymis, & marore versabatur, & supplices manus ad calum tendens his verbis illum venerabatur: Misere-

76

re nostri domine pro infinita misericordia tua. Aspice quata crudelitate vexemur, et diripiamur ab impis.

Affer opem Domine, qui sepe supplices tuos ex mortis ore, & faucibus eripuisti, vt laudes tuas in celeberrimo conuentu, magna omnium gratulatio-

ne pradicemus.

Nos quidem ad hunc modum orabamus, at ille tam præsens, & propitius nostris calamitatibus affuit, ut nobis salutem pro exitio, pro gemitu & lamentatione iucunditatem & lætitiam daret: nempe quas insidias co mparauerant hostes, quæque mala nobis & liberis nostris intentabant, in eas ipsiinsidias & mala nec opinantes incurrerunt: & imperium nostrum quo magis delere, conatisunt, hoc magis oppugnatione sua longe lateque dilatarunt.

Quod si quis antea dubitabat, an Deus rerum humanarum procurationem habere, is iam potestomem dubitationem ex animo deponere, quandoquidem iustitia ei us in hac nostra calamitate, tam clara & illustris suit, vt omnes pane oculis viderent illum propugnantem pro miseris & calamitosis, & improborum serocitate exultantium vires opesque

frangentem.

Quicumq. Deum Deique cultores inimico animo persequuntur, pænas meritas impietatis pendant, és terra dehiscente ad cæcas inferorum tenebras viui detrudantur indigni enim cali spiritu et luce sunt, quicumque lucis és spiritus largitorem aspernantur.

Euentura pracor . quamuis enim Deus videatur

ad

actem

2t 15 6

Aut 10

bofter.

newe p

Perfeu

contine

12, 20 1

mortale

THMTO

peris C

THM /

homin

Tantu

902 00

Ex

IN LIB. PSALMORVM.

ad tempus obliuisci miserorum, non tamen sieri potest ot is eorum calamitatem & solitudinem despiciat,

aut impios diutius impune grassari permittat.

Exurge Domine, & contunde omnes tui nominis hostes. Ne quaso sese homines esserant tam insolenter, neue potentia ad perniciem miserorum abutantur. Perseuera quaso Domine in eo quod capisti, iudicia continenter exerce, innocentes tutare, improbos coerce, vt aliquando intelligant sese homines esse, idest, mortales & caducos, & ea condicione natos vt eorum res storentes possint sieri deteriores, & rebus assertis commutari.

ARGVMENTVM PSAL. X.

Inuehitur in homines impios, & crudeles: quorum secunda res, & iniustitia aduer sus Deum, atque homines sape commouent animos piorum, vt ea querantur, qua Dauid persequitur hoc psalmo.

PSALMVSX

lices ta

endest

unt: Go

et arunt.

n Deusn

es tampe

lamitati culis vid clamitali vires on

imico al

tes pendi

enebra

et luce

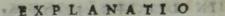
Gernan

us vidia

T quid Domine recessisti longe? abscondis (faciem) in opportunita tibus, in tribulatione?

Dum superbit impius, persequitur pauperem, comprehendatur in consilijs, quæ cogitant.

Quoniam laudat peccator desiderium animæ

adiut

quan

lumi

De

rigeso

Vti

conte

nis m

pera rectu

cire

eodem

primi

gua pr

1701,9

celera

01

ouncl

perbol

THY?

Pollice:

Et

mæ suæ, & auarus benedicit

Blasphemanti Dominum. Impius propter superbiam, quam uultu præsesert, non quærit Deum.

Non est Deus in ullis cogitationibus eius, molestæ sunt uiæ illius in omni tempore.

Procul iudicia tua sunt a facie eius, omnes inimicos suos slatu prosternit.

Dicit in corde suo, non mouebor, a generatione in generationem ero sine malo.

Maledictione os eius plenum est, & dolis, & fraude, in lingua eius afflictio, & iniquitas.

Sedet in insidijs pagorum, & clam intersiciet innocentem.

Oculi eius in pauperem respiciunt, insidiatur in abscondito quasi leo in spelunca sua,

Insidiatur, ut rapiat pauperem, rapiet pauperem dum attrahit eum

In rete suum. subsidit, & humiliat se, & cadet in fortitudine eius turba pauperum.

Dixit in corde suo, oblitus est Deus, abscondit faciem suam, ne uideat in æternum.

Exurge Domine, & exalta manum tuam, ne obliuiscaris pauperum.

Propter quid irritauit impius Deum? Dixit in corde suo, quod non quæres?

Certe uides: tu enim afflictionem, & furorem intueris ut tradatur in manus tuas.

Tibi derelictus est pauper, orphano tu eris adiutor.

adiutor.

or, ag

At, & 6

Deus

lum to

:um?D

, & fu

125.

10 tut

Contere brachium peccatoris, & maligni, quæratur peccatum illius, & non inuenietur,

Dominus regnabit in æternum, & in sæculum sæculi, peribitis gentes de terra illius.

Desiderium pauperum audisti Domine, di-

riges cor eorum, auscultabit auris tua,

Vtiudices pupillo, & humili, ne pergat eos conterere homo de terra.

EXPLANATIO.

Capiantur in consilijs] Idest, quos dolos bonis machinantur, ijs dolis capiantur ipsi, et scelerum

pænas luant.

Quoniam laudat] fdest, quicquid libido imperat, quicquid suadet insatiabilis intemperantia,
rectum id ducit, & amplectendum. Illud autem
scire oportet, multos ex uersiculis huius hymni, non
eodem modo ab omnibus interpretibus ex hebrao ex
primi. nos vero eam interpretationem secuti sumus,
qua probabilior esse videbatur.

Et auarus] Idest, non desunt homines perditis simi, qui ob spem prædæ impijs adulentur, atque ad scelera, & flagitia incitatos magis impellant.

Omnes inimicos] Ita vertit etiam Aquila hunc locum, vt refert T heodoretus. Hac autem hy perbole mire exprimit nimiam potentiam improborum, qua illi sublati perpetuam sibi felicitatem pollicentur.

Sub-

Subsidit, & humiliat se] Aiunt nonnulli, hanc esse translationem sumptam a bestiys, qua pradam inuasura sese inclinant, vt maiore conatu impetum faciant. sic improbi aliquando se demittunt, et summissius gerunt, quo facilius ea simulatione incautis perniciem ferant.

Exalta manum tuam] Tolle (inquit) ultricem manum, & sublimi flagello cade impium arrogantem, ut qui te iactat oblitum esse rerum humanarum, suo magno malo memorem experiatur, & nocentibus horribilem, & formidolosum. Deinde grauiter commotus nefanda oratione impy subiungit, Propter quid irritauit & c.

Orphano tu eris adiutor] Orphanos uocat pios sic omni hominum ope destitutos, vt egentes pueri

solent parentibus orbati.

Quæratur peccatum illius] Translatio est sumptaa iudicijs. si quastionem (inquit) habeas de perditis eius moribus, & factis, is certe nusquam comparebit: peribit enim condemnatus, & in aternas tenebras deigcietur. Ita hunc locum interpretan tur Athanasius, Chrysostomus, Cyrillus, & Abrahamus Esdra explanator inter Hebraos clarus in primis.

Peribitis gentes] Impios, & crudeles Hebraos appellat gentes, vt etiam alys in locis, propterea quod impiarum nationum barbariam, & imma

nitatem imitabantur.

Diriges cor eorum] Idest, morem illis ge-

res,

TU, 0

eorun illos o

SE

nibila

cogitar

nec vie

tapros

ceasts

tutem

pern

Don

\$15 00)

A

persequ

ab orgi

tander

insidia

laguess

Iam

et, ato

atiabi

ttendu

कि कि आ

dabile

IN LIB. PSALMORVM.

res, & facies, ut is omnia ex sententia succedant. Vtiudices pupillo, & humili \ Hoc est, vt corum iniurias ulsciscaris, & pænas ab impijs, qui illos opprimunt, iudicio persequare.

PARAPHRASIS.

SEMPER adest Dominus, semper est prasens: nibil agere, aut loqui possumus, aut cum animo nostro cogitare, quod ille non sentiat: abesse tamen videtur. nec videre qua gerantur in terris, cum improbis vita prosperitates secundas que res, & diuturnam con cedit impunitatem: bonos contra uexari, in seruitutem abstrahi, & in summos sape cruciatus venire phanni permittit. quibus incommodis dum afficiuntur illi, dolore victi cog antur aliquando exclamare, Quare Domine tam longe a nobis tamdiu abes? quare auer tis oculos tuos, nosque deseris in tantis malis.

Aspice queso, quanta crudelitate & arrogantia persequitur impius pium marentem, afflictum, & ab omni auxilio & spe iam derelictum. aliquando tandem improbi pænas scelerum pendant, & quas insidias bonis machinantur, earum insidiarum

laqueis irretiantur ipsi.

a simil

quit)

TEOS CI

Iam impius adid furoris, & amentia perductus est, vt quicquid libido imperat, quicquid suadet insatiabilis intemperantia, rectumid ducat & ample Etendum, neque iam vllum delectum habet honestatis & turpitudinis, neque aliquid bonum, aut laudabile existimat, nisi quod emolumentum afferat,

aus

aut sensus voluptate titillet.

Neque vero homines perditissimi solum impune debacchantur, sed etiam propter opum copiam, & affluentiam homine, auaros, & omnia in pecunia ponentes suorum malesiciorum laudatores inueniunt, quorum adulatione ad flagitia & contemptione Dei

magis incitentur.

Itaque impius elatus arrogantia, quam oculis, o vultu præ se gerit, o in tenuiores surore incitatuste. Domine contemnit, o pro nihilo putat. quamobrem nihil in ea simplex, nihil syncerum aut candidum, omnia turpia, terra o sceleribus inquinata, nihil denique cogitationes eius nisi pestem alteri, o perniciem moliuntur, si quidem caligine vitiorum mens cius obducta, iustitia tua seueritatem non intutur, cuius aspectu solent homines a malesicio deterre ri. tantum vero potentia sibi comparauit, vt aduersarios suos vt slatu abyciat o prosternat.

Itaque tantum suis opibus prasidit, tantosque spiritus sumpsit, vt perpetuam sibi selicitatem polliciatur, & cum animo suo ad hunc modum loquatur, nulla prosecto vis et potentia vllo tempore tanta erit, qua me de hoc slorenti rerum statu deigeere possit, sem

per potens ac beatus ero.

Quidego de eius mendacijs, aut maledictis commemorem, quibus ore petulanti bonum quemque figit & lacerat? quicquid loquitur, ad fraudem, ad iniuriam & perniciem spectat alterius.

Quid? quod non solum in ciuitate debacchatur,

[ed

fed ett

piat,

enter

1

offera

machi

centes

atiet

Infi

cautos

tuut .

V.

nant

fe al

lins

girer

baber

bilior,

HOTUM

wina c

fandag

Tocitat

lent: (

renate

trahun

homin

anum

cipites

IN LIB. BSALMORVM.

34

Sed etiam agros & Salus obsidet, vt viatores excipiat, & Sanguine miserorum vias publicas cruenter.

Ac veluti leo speculatur ex insidys, siqua sese offerat prado, sic impius nibil aliud dies noctes que machinatur, quam quomo do circumueniat innocentes, si illorum ade ac cruore crudelitatem suam satiet.

amp

'es inun

Mam W

TE TROUB

um autu businga

atem no aleficio de

eunt, vi al

Insidiatur, & observat, vt dilaniet incautos: incautos dilaniat, vbi illos insidiarum laqueis irretiuit.

Atque vt bestiæ in prædam inuasuræ sese inclinant, vt maiore conatu impetum faciant, sic ille se se aliquando demittit, & summissius gerit, quo facilius ea simulatione improvidis perniciem serat.

Nimirum ille impie iactat, Deum nulla cura tan girerum humanarum nullum piorum impiorum ve habere delectum, qua quidem opinione nulla detestabilior, nulla capitalior est pestis. Hoc scelerum et slagi tiorum omnium caput et sons, hinc homine, et iura di uina & humana violantur, hinc omnia fanda nefandaque malo surore permiscentur. Ut enim equi se rocitate exultantes, duritia frenorum cohiberi solent: sic indomita animi cupiditates, & libidines effrenata tamquam in gyrum rationis, et modestia con trahuntur metu iustitia diuina, quo metu si careant homines, violento quodam quasi æstro, impetu libidinum incitantur ad flagitia, & in omne vitium pra cipites ruunt.

E 2 Exurge

mines

77:4711

Etego

of po

DYONA

dum a

Gregi

bus O

certun

ditus D

gnitat afflict

expe

Aute

abin

(cele

omm

tas in

A mal

Coll

ne per s

respond

Mum e

quami

nimoe

expedi

Exurge omnium rerum moderator et domine, tolle viricem manum, & sublimi flagello cade impium arrogantem: Vi qui dicit oblitum esse rerum hu manarum, suo maximo malo memorem sentiat, et sa lutarem hominibus piys, et nocentibus horribilem, et formidolosum.

Etis incessere & iactare, te non inquisiturum quid ipse agat, qua scelera in sese admittat, quam crude-liter uexet innocentes.

Sed quam volet, ille loquatur hac flagitia, tucer te vides quid quisque cogitet, quid agat, quid loquatur. nam & calamitates miserorum, & impissurore ac immanitatem animaduertis, vt illos subleues, et hunc sempiternis supplicies mactes.

Certe vir pius ab omnibus desertus tibi relinquitur desendendus, in te vnum ille spectat, neque iam aliud vllum potest habere persugium. ille quidem qui sic omni hominum ope destitutus est, vt egentes pueri solent parentibus orbati: sed eum tu prostratum & abiectum subleuabis, qui semper soles miseris opitula ri, & innocentes suscipere desendendos, quos homines deserverunt.

Infringe opes, & potentiam impiy omnibus nefarys sceleribus contaminati. Constitue quastionem de perditissimis cius moribus, & factis, & is certe nusquam comparebit: peribit enim condemnatus, & in aternas miserias, & tenebras deigcietur.

Eueniet certe, quod precor . mentiuntur enim ho mines

IN LIB. PSALMORVM.

et do

ibs rein

negut,

ostratu

eru on

ibus III

atsus,

enim

177.75

35

mines amentes, & impy, qui negant Deum regere hu manum genus, aut ullam nostri rationem habere. Et ego divino numine, & longinqui temporis vsu , & periclitatione doctus confirmo, & magnavoce pronuncio, diuina mente & ratione omnem mundum ad sempiternas seculorum etates administrari, & regi: que si vera sunt, recte factis pramia, sceleribus & flagitis poenas constitutas esse oportet. Itaque certum habeo, homines facinorosos, & nefarios funditus perituros: bonos autem in antiquum locum di gnitatis & honoris restitutum iri. nam miseris & afflictis Domine morem geres, opemque illis feres, qua expetunt, & preces corum propitius audies : optant autem miseri, vt suas iniurias vlciscaris, & pænas ab impis indicio perseguare. quas si pro flagitis, & sceleribus eorum repetiueris, eares profecto ex vsu omnium mortalium accidet : quos enim virtus et pie tus in officio non continet, eos certe tui supplici metus a maleficio reuocabit.

ARGVMENTVM PSAL. XI.

Colloquitur cum amicis, qui sug am ipsi suadebant, ne per insidias a Saule circumueniretur. quibus ille respondet, rerum omnium moderatorem, & Dominum esse Deum, neque sine eius prouidentia quicquam geri, ab hominibus, quare innocentes bono animo esse debere, improbis autem certam perniciem expectandam esse.

E 2 Victoris

Victori Dauid, Psalmus XI.

N Domino confido, quomodo dicitis animæ meæ, ut transmigret e monte uestro sicut passer? tinctu

fendi

turtu

game

ne quit

finas. u

canag.

urbem

(ecutate

dum .

pate

707177

Santi

mili

In cal

per in

tur, vi

brarun

O adm

Dor

Horum admod

homin

perant

pios an

00

Quoniam ecce peccatores intenderunt arcum, parauerunt sagittas suas super neruum, ut sagittent in obscuro rectos corde.

Quoniam fundamenta dissipata sunt, iustus

autem quid fecit?

Dominus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius,

Oculi eius respiciunt, palpebræ eius explo-

rant filios hominum.

Dominus examinat iustum, impium autem, & eum, qui diligit iniquitatem, odit anima eius.

Pluet super peccatores carbones, ignis, & sulphur, & spiritus procellarum pars calicis eorum.

Quoniam iustus Dominus, iustitias diligit, rectum aspicit uultus eius.

EXPLANATIO.

Quoniam ecce] Respondent amici, & demonstrant, quibus rationibus adducti sugam illi suadeant, quarum una est, quod intelligant, iam iamq. illi imminere exitium ab hostibus, altera est, quod ex tinctis tinctis legibus, & indicis nulla detur facultas resi-

stendi potentia improborum.

101100 ansmig

toresin as fuash

rectosa

z einsen

es, igni

tias dile

nici, o

am ian

A, quodi

Quoniam fundamenta dissipata sunt] Vide tur fundamenta pro legibus appellasse: leg es enim fun damenta sunt totius Reip. & salutis singulorum, sine quibus ciuitas neque permanere potest, neque con stitui. unde a poeta dictum est, Agnosco crines, incanaq. menta Regis Romani, primus qui legibus urbem Fundabit. Itaque Symmachus sententiam column fecutus non uerba, vertitex Hebreo ad hunc modum, ut testatur Hesychius, Quoniam leges dissi-0,Do pata sunt . & Symmachum quidem secutus est Hieronymus.

Iustus autem quid fecit? 7 At (inquit uir Sanctus) quid commissi ego, quid ue locurus sum, cur mibi uitam studeant eripere? Sed profecto Dominus in calo regit terras, & humanum genus, & desuper intuetur, quid agat unusquisque, quid ue patia

tur, ut bonos subleuet, ac puniat malos.

Oculi eius respiciunt] Oculorum, & palpebrarum appellatione uim Dei cuncta intelligentem,

& administrantem intelligit.

Dominus examinat iustum, impium autem Horum uerborum hac uidetur esse sententia, quemadmodum aurum igne perspiciunt, sic Deum pios homines rebus aduersis explorare, quo eoru animi efficiantur puriores, & uirtus illustrior existat, impios autem & iniustos illi esse inuisos, tametsi ad piorum utilitatem eis secundiores aliquando res conce-

dit, que mox tamen commutantur, & maiora illis

supplicia pariunt.

Pars calicis eorum I Idest, merces, que illis promeritis debetur. Calix enim sape in litteris san-Etis appellatur quicquid nobis aut boni, aut mali con tingit a Deo. itaque hoc loco supplicia improborum significat, ut etiam apud Esaiam, & Hieremiam. uolens autem David magnitudinem pænarum sceleratis impendentium exaggerare, eis supplicia minatus est Sodomitarum, qui sulphure, & ione cale-Sti deflagrauerunt.

Rectum aspiciunt] Sic Dominus in Leuitico, respiciam vos, inquit, & crescere faciam. contra,

vultum dicitur, auertere ab is, quos odit.

PARAPHRASIS.

DAVID. Cum misericordia & auxilio summi Dei confidam, quid est amici, quare me ad fugam adhortemini? Quod si exercitu vis & armis ornatissimo instructum bene sperare iuberetis, quanto magis prasidio summi Dei munito nulla vis impiarum metuenda erit?

Amici. Propterea sugiendum esse censemus, quod tibi clam pernicies parata est ab inimicis, & le gibus dissipatis ac deletis, que fundamenta sunt totius Reip. & salutis singulorum, nullum reliquum est in ciuitate perfugium imbecillis.

David. At quidego feci, quid ve in eos admisi,

cur mihi vitam studeant eripere?

Sed

Sec

meath

9790 070

Dom

MINH.

desuper

tiatur,

them m

орропа

opto, n

LOCOTIKA

fed nut

ciente

que 1

regnu

outan

laborit

dum ac

Demo

Yum an

exist at

met li as

do res co

maiora

this qui

ACET bis

Jagran

Hac

IN LIB. PSALMORVM.

Sed quamquam mibi tanta pericula impendent, mea tamen fretus innocentia, erecto & fidenti animo ero, neque de salute vmquam desperabo. nam Dominus in calo sempiternu domicilium habet, Dominus in colo regit terras, & humanum genus: & desuper intuetur, quid agat vnusquisque, quid ve pa tiatur, vt bonos subleuet ac puniat sontes . itaque spem meam in eo collocatam inimicorum conatibus opponam, hunc propugnatorem mihi defensoremque opto, non armeis, non pecunis, non opportunitate locorum, aut temporis ad res gerendas indigentem, millu sed nutu omnia administrantem, & seliciter conficientem cernitis, quam facile, quam firmum, quam que inexpugnabile presidium compararim?

Hieren

poenation

Quod si Saulem hominem per ditissimum videt is regnum obtinere, bonos vero patria finibus expulsos vitam inopem & vagam persequi, & in maximis laboribus & periculis versari, ne id vobis admiran dum accidat: vt enim aurum igne perspiciunt, sic Deus pios homines rebus aduersis explorat, quo eorum animi efficiantur . puriores, & virtus illustrior existat: impios autem & iniustos ille acerbe odit, ta metsi ad bonorum vtilitatem eis secundiores aliquan do res concedit. qua mox tamen commutantur, & maiora illis supplicia pariunt : quibus supplicies, & illis quidem grauissimis afficientur, vt Sodomita non acerbius interierint, qui sulphure & calesti igne de flagrauerunt.

Hac quidem impios scelerum, & maleficiorum merces

merces manet . nam Dominus, qui iustissimus est, non potest non amare iustitiam. itaq. vt nefarios homines igne et sulphure intersicit, sic bonum quemque & iustitia colentem placidis oculis intuetur, eiusque virtutem maximis & pulcherrimis pramis muneratur.

ARGVMENTVM PSAL. XII.

Queritur de moribus saculi sui deprauatis: Deo supplicat pro salute piorum, qui ab improbis vexantur: ipsum Deum inducit loquentem, & opem suam pollicentem.

Victori ad Seheminith, Psalmus XII.

ALVVM me fac Domine, quoniam defecetanctus, quoniam defecerunt fideles inter filios hominum.

Vana loquuntur unusquisque ad proximum suum, sicte blandiuntur, in corde & corde loquuntur.

Disperdat Dominus uniuersa labia side blandientia, linguam magnilo quam,

Qui dixerunt, linguis nostris magnifi cabimur, labia nostra penes nos sunt, quis noster Dominus est?

Propter uastitatem inopum, & gemitum pauperum nunc exurgam, dicit Dominus.

Saluabo

ipsis.

ignee

pues.
Tu

agener In cit

IN

gui,

qui a

locum

adbun

quuntun

THE OS I

ALICIO TE

Salua

tta conne

mus int

Eloo

cat, non

liciat, qu

beintegr

IN LIB. PSALMORVM. 38
Saluabo illos ab ijs, qui laqueum ponunt
Gis.

Eloquia Domini eloquia munda, argentum igne examinatum in uase terreo, purgatum se-

pties.

ulis in

XII.

rayatu

probuse

labia

Salual

Tu Domine seruabis eos, & custodies nos a generatione hac in æternum.

In circuitu impij ambulant, cum exaltata fuerint opprobria filiorum hominum.

EXPLANATIO.

In corde, & corde loquuntur] Hac verbieiusdem duplicatio significat duplici corde eos loqui, quod quidem littera sancta solent de ijs dicere,
qui alia sentiunt, alia loquuntur. quapropter Symmachus sententiam secutus no verba, dilucide hunc
ine, qui locum reddidit ex Hebrao, vt testatur Hieronymus,
nam de ad hunc modum, In corde aliud est, atque aliud lohomim quuntur.

Labia nostra penes nos sunt] Hoc est, libeir, ind rum os habemus, neque nobis de dictis, aut factis

alicui reddenda est ratio.

Saluabo illos ab ijs] Hic versiculus ex hebrao ita conuersus est, vt illum explanat Chimis vir doctif

gonfie simus inter Iudaos.

Eloquia Domini eloquia munda] Significat, non esse dubitandum, quin Deus promissum efficiat, quippe cuius verba sint ab omni falsitatis labe integra, & pura.

In

Lent, li

pes o

lutum

Etis alu numba

impy.O

bere don

YEX DHET

Quis er illi super

derunt

nesat

8405 €

7 ATU

mis

me con

cendan

rum ful

culto ago

tio bono

facile po

bernator

It apua 1

Verb

parius

915 alien

atque au

Pius ione

In circuitu impijambulant] Hebrei sicexplanant hunc locum, circumueniri, & oppugnari innocentes ab improbis, cum homines scelerati, ac perditi principatum obtinent.

PARAPHRASIS.

SERVA me parens misericordia, quando om nia plena sunt fraudibus & simulatione, nequeiam reliquus est vilus, cui possim in hac mea calamitate sidem aliquam haber est quoniam maximam vim habet ad pietatem & virtutem probitas eorum quibuscum viuimus: quod si inter homines impuros & nocentes atatem agamus, vix sieri potest, quin adeorum consuetudinem, moresque traducamur: propte rea Domine non impensius laboro, vt vitam meam ab insidys inimicorum, quam vt animum a vitis, et corruptela saculi huius integrum saluumque conserues, ne me reliquorum perditi mores, & exempla corrumpant, ne ue illorum imitatione in aliquam turpitudinem dilabar.

Nullain hominibus reliqua est probitas aut sides, omnia plena sunt fallaciarum & vanitatisin vita. Quotus enim quisque reperitur, qui a mendacio sibi iam temperet? qui syncerum, simplicem & apertum animum gerat? qui non alia sentiat, alia lo quatur? Quod si quis tibi blandiatur, hunc tu maximecaueto.

Vinam Deus tollat blanditias malitiosas, & into lerabilem magniloquentiam istorum, qui dicere solent.

IN LIB. PSALMORVM. lent, lingua nostra nobis fallendo & blandiendo, opes & potentiam comparabit, liberum certe & solutum os habemus : neque nobis de delictis aut fa-Etis alicui reddenda ratio est, quem enim nos Dominumbabemus? Hac flagitia temere solent effutire impy, of qui amenti cacoque furore a ratione consilio que deducuntur. Sic Pharao iactabat se nullum ha me, m bere dominum, sic arrogantissimus ille Assyriorum matala rex pueros illos generosos territare volens, aiebat, nation Quis eripiet vos de manibus meis? verumtamen & taum illi superbia, & impietatis sua pænas gravissimas de us unom derunt, & isti qui nunc se liberos ab omni dominatio ulam ne iactant, sese omnium insimos & miserrimos serdaming nos effe mox intelligent. Summus enim ille cali tertom rarumque moderator & Dominus, piorum lacryumumu mis & precibus, istorumq. oratione petulanti graussi alumn me commotus. Iamiam, inquit, exurgo ad coers de cendam impiorum arrogantiam, & calamitates pio nem wum subleuandas, nibil dissimulanter, nibilex occulto agam, sed tam insignis et illustris erit liberaobitata tio bonorum, & improborum animaduersio, vt vante facile possint omnes intelligere, me omnium rerum qui bernatorem & dominum esse, & qualis quantusque simplum sit apud me delectus vitiorum & virtutum. Verba Domini vera synceraque sunt, nihil his purius aut sanctius, nibil ab omni falsitate magis alienum. Verba domini simillima sunt argento, atque auro, quod artifex summa diligentia sape ac sa pius igne purgauit. Proinde

Proinde quicumque institiam et piet atem colitis. facite, animo magno fortique sitis, exploratumque habete, vos presidio Dei integros saluos & florentes fore, nocentibus de medio sublatis qui nunc vigent, atque in tenuiores impune debacchantur, propter eius qui dominatur, iniustitiam. Scilicet improbi tunc maximas vires habent, & licenter vagantur, virosque cum side iustitiaq. viuentes circumueniunt, cum homines iniusti & vitiosi imperia obtinent.

ALIA PARAPHRASIS CARMINE.

DA. Deo mea spes nititur, quid dicitis, Isalmi xi. Vestris vt auolem procul
Amontibus? misella sicut auicula.
ponasiens. Quam sauus accipiter seris
Adurget vnguibus, same rabida sur
J. M: Ami. Quia bostis ecce barbarus Adurget unguibus, fame rabida furens

Arcum tetendit iam, suas vt imbuat Tuo sagittas sanguine,

Et dissipatis legibus, miseris nihil Ad spem salutis linguitur.

DA. At ego quidegi, cur meam vitam mihi Auserre tendat impius? Sed prasidet templo Deus sancto, Deus Calum beatus incolit.

Hinc perspicaci cuncta lustrat lumine Rerum omnium arbiter parens, Sua vt potente dextera bonos innet, Malosque instus puniat.

Explorat

Explor Pi

Quapi

Pon

Predic Igne

Name

vexa

querib

Exploratille saperebus asperis cploran Pios, vt aurum feruidus

ios of h nunch

tur, pro

tucet in

reuman

ARMIN

arens.

Explorationis, opprimi tamen uetat.

Contraque tempus ad breue

Florere permittit malos, cruciatibus

Quos deinde longis afficit.

Quapropter hostis impius nisi iam suo ater val

Ponit furori terminum,

Pradico, funditus peribit obrutus a obtines

Igne, procellis, sulphurg.

Namque aquus aquitatem amat Deus, & pios Placido intuetur lumine.

ARGVMENTVM PSAL. XIII.

Vir sanctus magnis, ac diuturnis calamitatibus vexatus uicem suam miseratur, & auxilium Dei queribundus implorat.

Victori, pfalmus David XIII.

s QVE QVO Domine obliuisceris me in perpetuum? usquequo auertis faciem tuam a me?

Quamdiu ponam confilia in ani-

ma mea? dolorem in corde meo per diem? Víquequo exaltabitur inimicus meus super me? respice, & exaudi me Domine Deus meus.

Illumina oculos meos, ne umquam obdor-

miam

miam in morte, ne forte dicat inimicus meus, præualui aduersus eum.

Qui tribulant me, exultabunt, si motus sue ro, ego autem in misericordia tua speraui.

Exultabit cor meum in salutari tuo, cantabo Domino, qui bona tribuit mihi.

EXPLANATIO.

Vsqveqvo ponam consilia] Expressive morem calamitosorum, quorum animus numquam quiescit, semper huc illuc impellitur, & in omnes par tes deliberando distrabitur.

Illumina oculos] Idest, ope tua tamquam splendidissimo candore solis dissipa noctem calamita tum mearum, ne crescentibus malorum tenebris du rissimo mortis somno consopiar.

Ne forte dicat inimicus meus] agerrime fere bat Dauid, si homo impius gloriaturus vmquam soret, se virum pium oppressise, idque non tam sua quam ipsius Dei caussa, ea enim res gloriam illius di minuere videbatur, perinde quasi nullam is procurationem haberet rerum humanarum, neque bonis consuleret, improbos vlcisceretur.

Quoniam bona tribuit mihi] Idest, quoniam inn ocentiam meam tutatus est, meq. incolumem conseruauit ab impetu inimicorum.

PARAPHRASIS.

QVOVSQVE Domine supplicem tuum deseris

intan

mital

parte

firtuna

tem da

AUTES A

10 VOCA

ACTYT

70,0

caligi

can

(cent

conjo

milito

Ille

iettum

quam 1

sperata

na sufte

increa

Im

qui me

fine fai

animo

IN LIB. PSALMORVM.

4 I

in tantis malis? quousque faciem auertes ir atus et ne gligens salutis meæ?

Ouemdintandem animus meus tempestate cala

Quamdiu tandem animus meus tempestate cala mitatum ia ctabitur, & huc illuc impulsus in omnes

partes deliberando distrabetur?

Quem ad finem truculentus hostis exultabit in fortunas meas? neque vllam mibi respirandi potestatem dabit? Satis diu Domine & oculos auertisti, & aures a quere lis meis abborrentes habuisti, iam quaso vocantem exaudi, iam marentem, afflictum, in lacrymis & squalore iacentem placidis oculis intue re, & salutari luce tui vultus ab animo meo tenebras caliginem que dispelle.

Dissipa Domine ope tua, tamquam splendidissimo candore solis noctem calamitatum mearum, ne crescentibus malorum tenebris, durissimo mortis somuo consopiar. Ne quaso glorietur vmquam inimicus se

mibi vim & manus attulisse.

tha tam

octem cas

som tenum

AN ETT IN

es omqui

orianda

ullam ist

, neque

dest, quan

Ille quidem incredibili gaudio exultabit, si me abiectum, prostratum, & perditum viderit. Sed quam
quam mihi omnia mortem intentant, quam quam de
sperata est ab omnibus salus mea, spetamen ego bona sustentabor confisus non iustitia quidem mea, sed
incredibili misericordia tua.

Immortales tibi gratias ago pater augustissime, qui meis lacrymis te placidum & lenem prabuisti. I tem ex animo curas omnes doloresque depono, iam fine facio suspiris & flebilibus querelys, iam iamque animo latanti ob salutem a te mibi redditam, & in-

F nocentiam

EPLAXNATIO

nocentiam meam tectam, & defensam nuministui laudes ad cithar am dies noctesque celebrabo.

ALIA PARAPH. CARMINE.

Quousque domine linquor in tantis malis? O columen, & salus mea,

Quousque pergis esse non memor mei? Dic, oro, quamdiu dies,

Noctesque la crymis madebo, & anxius Deliberando distrabar?

Quo usque supplicem tua clementia Crudelis hostis opprimet?

Aures tua satis din Pater a meis Abhorruere quastibus,

Satis, superque vultus auersus tuus Om nem mihi lucem abstulit.

Iam, queso, iam candore luminis sacri Meas tenebras dissipa:

Ne forte durus mortis obrepat sopor, Dum nulla donatur quies.

Ne, queso, ne amplius in mala insultans mea Trium phet hostis gaudio.

Sed quamquam ab omnibus misera salus mea Proiecta sit mortalibus,

Bonam tamen spem non ego abijciam, tue Nitens opis siducia.

Pater beate maximas tibi gratias Ago, tuum qui supplicem Tam dexter audis, & malorum fluctibus

Tantis

Jam 1

Inu Dei, q

cit Logi

minu

rens

funt

nusq

iniqu

0

Tantis benignus eripis.

Iam iam querelas flebiles, suspiria
Iam pono latus tristia,

Et fonte quicquid carminis fluet meo,

Pater tibi omne consecro.

ARGVMENTVM PSAL. XIIII.

Inuehitur in homines impios, & contemptores Dei, qui pios acerbissime uexabant: & Deum indu cit loquentem, & auxilium suum pollicentem.

Victori, Psalmus Dauid XIIII.

brabo.

INE.

alis?

alus mu

IXIT insipiens in corde suo, non est Deus.

Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in studijs suis.non est, qui

faciat bonum.

Dominus de cælo prospexit super filios hominum, ut uideat, si est intelligens, aut requirens Deum.

Omnes declinauerunt, simul inutiles facti funt. non est, qui faciat bonum, non est ne unus quidem.

Nonne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut

escam panis?

Dominum non inuocauerunt, illic trepida

F 3 bunt

bunt timore,

Quoniam Dominus in generatione iustorum est, consilium inopis consudistis, quoniam Dominus spes eius est.

Quis dabit ex Sion salutare Israeli? cum conuerteritDominus captiuitatem plebis sux, exultabit Iacob, & lætabitur Israel.

EXPLANATIO.

Dominus de cælo prospexit super silios hominum] Sic appellat eos, qui nondum per sidem, & ueram pietatem sily Dei euaserunt quos uero iam Deus sibi adoptauit, eos infra generationem iustoru uocat, quod pater calestis iustitiam, & spiritum suum ipsis ad salutem impertiuerit.

Nonne cognoscent] Hac interrogatio cum orationis pracisione demonstrat uehementem iram Dei. Est autem horum uerborum sententia: Prosesto homines perditi, qui iastant, me non existere, & hac opinione confisi lacerant gentem meam, eiusq. fortunas incredibili cupiditate deuorant, maximo suo malo sentient uim, & potestatem meam.

Deum non inuocauerunt] Deus inuocadus, colendus, & suspiciendus erat, cetera omnia pro nibilo ducenda: quod admirabile dictu est quam contra siat ab istis, qui conculcata virtute omni, ac religione, honores, opes, potentiam, libidines, in loco numinis colunt, & colentes Deum summa crudelita te persequuntur.

Illic

Centre.

171 1000

111,0

more.

tur 170

tomore

142,9

dem,

Yet 17

liun

act

De

cura

uero1

mexp

THIP,

a Deo

brans.

dabit

tribus

tem S

bus (

de far

stat

IN LIB. PSALMORVM.

Illic trepidabunt timore] Vir sanctus præsentiebat, atque animo tamquam oculis uidebat, quo
in loco supplicio afficiendi erant homines illi importuni, atque ob eam caussam dixit, illic trepidabunt timore, tamquam digito locum illum indicaret. simile
est illud in Psalmo x x x v 1. ibi cadent, qui operantur iniquitatem.

Quoniam Dominus] Trepidabunt inquam timore, & grauissimas pænas dabunt crudelitati sua, quoniam Deus apud iustos, & pios homines sedem, & domicilium habet, neque iniurias corum se-

ret impunitas.

um per fi

gress son

a distributi

- Foritm

errogain

mentus!

entia: A

n existin

neam, n

tt, Ma

inuocal

nniapri

quamo

ani, all

3, 111

crudi

Consilium inopis] Vos (inquit) impy consilium, & institutum piorum aspernamini, & stultum, ac ridiculum existimatis, quod y spem suam ponat in Deo, quod eum colant, uenerentur, & omnes suas curas & actiones ad eum referendas putent. Hoc uero impiys obicit tamquam scelus grauissimum, & inexpiabile. commemoratis autem flagitys impiorum, & piorum calamitatibus, implorat auxilium a Deo, cum subiungit,

Quis dabit] Hacinterrogandiratio apud He braos sape uim habet optandi, vt eo loco, Quis mihi dabit pennas columba? & in Numeris, Quis mihi tribuat, vt omnis populus prophetet? putabatur au tem Sion esse domicilium Dei, & ex eo loco petentibus salutem dari. hincillud, Mittat tibi auxilium de sancto, & de Sion tueatur te. Itaque huius uersicu li ea est sententia, vtinam Dominus exmonte sancto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

suo respiciat calamitates Israelis, & asperrimumser uitutis iugum ab eius ceruicibus repellat.

Cum convertetit] Eueniet (inquit) quod optamus, & populus servitute liberatus recreabitur, & gaudio exultabit.

PARAPHRASIS.

NIHIL adeo tætrum; immane, & contranatu ram cogitari potest, quam negare eum esse a quo omnia a principio facta & constituta sunt, atque adinnumer abilia sæcula incredibili sapientia reguntur

atque conseruantur.

Quodsi sapientia, vt etiam a maximis philosophis est definitum cognitio, rerum divinarum est, & omnis sapientia caput est castissimus cultus, plenistimaque sanctitatis pietas adversus Deum, non inviria insipientes non colunt, aut ex aliqua parte cognoscunt, sed etiam funditus omnem naturam, & vim divinam tollunt, & Deum rem esse inanem, & commenticiam existimant. Hac autem portenta loquuntur impiy cum animo suo, quoniam essurirenon audent, quod etiam gentes immanes & esserirenatae-xecrandum atque omni supplicio vindicandum arbitrantur.

Huius autem pestifera opinionis, qua totius vita fundamenta conuellit, origo & fons est ipsa vita turpitudo. nam qui libidinum facibus inflammantur, qui rapinis & malesicio pascuntur, qui cruore hominum sese contaminant, & cetera eiusmodi scelera &

flagitia

flagati

riam

cidan

a scel

10101

intelli

telliger

Cend

remus Se

UPT 1

Uni

श्री,

of ba

mean

rant

mean

N

ciena

admi

conci

per, p

colen

Sedo

flagitia suscipiunt, y omnem Dei notionem & memo t. riam ex animo suo euellere conantur, ne metu suppliit qui ci divini, aut exanimentur continenter, aut inviti

a scelerum administratione reuocentur.

& contro

n este aqu

nt, atomi

entia 10

aximist

cultus,

)eum, m

na partio

uram, 6

anem, 6

m efficient or efficient icandom

ua totin

० वि शंध

amma

cruore b

di scelen

Dominus e calo oculis collustrauit, si quem cerneret in tanta istorum multitudine rerum diuin aru
intelligentem, seque diligentius perquirentem. ad
hanc enim rem nobis ille rationem, atque omnem intelligendi vim contulit, vt in se perquirendo co cogno
scendo omnem curam, cogitationem, operam poneremus.

Sed inaniter ille circumspexit, omnes enim declina uerunt a pietate, & recta viuendi ratione, omnes ad vnum perditi moribus, & pestiferis opinionibus corrupti deprauatiq. sunt, nemo denique ex is repertus

est, qui cum side & institia vitam coleret.

Itaque summus ille rector ira incensus, profecto, inquis, homines impij, quime iactant non existere, & hac opinione consisti, lacerant omni scelere gentem meam, eiusq. fortunas inexplebili cupiditate deuorant, maximo suo malo sentient vim & potestatem meam.

Nimirum Deus inuocandus, colendus, & suspiciendus erat, cetera omnia pro nihilo ducenda, quod admirabile dictu est, quam contra siat ab istis, qui conculcata virtute omnia, ac religione, honores, opes, potentiam, libidines in loco numinis colunt, & colentes, Deum summa crudelitate persequuntur. Sed o quanta miseros supplicia manent, en ego locum F a spicio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

aspicio, quo loco tantis circumuenientur malis, ut fracti magnitudine calamitatum, numquam respirandi potestatem habeant, semper trepident, semper

graviora formident.

Hac igitur pæna manet impios, arrogantes, & gentes Dei crudeliter exedentes, propterea quod Dominus apud iustos & pios homines sedem & domicilium habet, neque iniurias eorum feret impunitas: quamquam vos impij consilium & institutum pioru illudere, & stultum ac ridiculum existimare soletis, quod is spem suam ponant in Deo, quod eum colant, ve nerantur, & omnes suas curas, & actiones ad eum referendas putant.

Utinam Dominus ex sanctissimo vertice Sionis, vbi sedem constitutam habet, respiciat cito calamitates Israelis, & asperrimum servitutis iugum ab eius ceruicibus repellat. Eueniet quodoptamus, & populus impiorum tyrannide liberatus, a Deorecreabitur, & in reliquum tempus otio, & placidissima

pace perfruetur.

ARGVMENTVM

Pracipit genti sua, quam uiuendi rationem sequi debeant, vt Deo carisint, & sublato omni exterorum metu in finibus patria securi conquiescant.

Palmus

non de

Ne

briun

tes

cun

cont

Do

nid hoo

nomit

XII, TI

bum 1 tamo poffia 78071 eaden

Psalmus David x v.

19uam

ident,

rogant

reagun

m o da

et impo

titutum

mare

eum colar Etiones als

extice Su

et cato can

18 INTUM

doptama

a Deon

XV.

tonem!

mni exti

escalit.

Palmi

omine quis peregrinabitur in tabernaculo tuo? aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur sine macula, &

operatur iustitiam,

Qui loquitur ueritatem in corde suo, qui non detraxit lingua sua,

Nec fecit proximo suo malum, & opprobrium non tulit super proximo suo,

Despicitur in oculis eius malignus, timen-

tes autem Dominum glorificat,

Qui iurat, ut se affligat, & non mutat, pecuniam suam non dedit ad usuram, & munera contra innocentem non accepit:

Qui facit hæc, non mouebitur in æternum.

EXPLANATIO.

Domine quis peregrinabitur] Cum Danidhoc versiculo tabernaculum, & montem sanctu nominauit, potiore de parte totam regionem intellexit, vt in paraphrasi ostendimus. Quod autem ver bum illud peregrinor posuit, significauit, Hebraos tamquam aduenas, & peregrinos terram sudaam possidere, vel potius, totam hanc nostram vitam pe regrinationem quandam esse. Quibus de rebus in eadem paraphrasi explicatum est.

EXPLANAT 10

Mole

dona

fed et

TILL!

das;

1

tuo?qi

Dens

atqu

71177

aute

que a

tero l

6 81

Den

ti fin

enim

man

011

SHYOL

Moles

Qui ingreditur] Dominus respondens ad ea, que rogauerat Dauid, probat hominem ingredientem sine ma cula, idest, nullo scelere, aut flagitiose contaminantem, & operantem iustitiam, idest, omnibus virt utum officies sungentem. iustitie enim nomen in litteris sanctis latissime patet, & omnes honesti partes comprehendit.

Qui loquitur] Que summatim proposuerat,

ea nunc singillatim persequitur.

Nec fecit proximo] Ordine quidem progressa oratio cordis primum meminit, deinde lingua, postremo operis mentionem intulit: opus enim sermo, sermonem cogitatio antecedit.

Et opprobrium non tulit] Idest, non modo non uiclat alterum, sed ne ab alio quidem paitur eum ladi, & opprobris, ac contumelis affici.

Despicitur in oculis eius malignus] Idest, improbos quamuis genere, opibus, & gratia slorentes, pro nibilo ducit, colentes autem Deum veretur, & observat, licet humiles, & obscuri sint, & apud homines abiecti, contemptique.

Qui iurat, ut se] Horum verborum hanc sen tentiam esse consirmant Hebrai, virum bonum sum ma side, summaq. constantia prastaturum, quod promiserit, & si quo voto se obstrinxerit eorum, quo ad incommo dum, & macerationem corporis pertineant, non tamen mutaturum sententiam, aut contra religionem iurisiurandi quicquam admissurum esse. De hoc genere uoti, & iurisiurandi meminit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

Institud.

Moses in libro Numerorum.

m ingreate face

lam,

institut.

eidem pro n de lingu sus enim p

dest, non quidem p lips affici. gnus]!

gratia

eum ven

i fint , b

rum han

m bonun

turum,

t corum

rporus

em, and

admissi

di men

Et munera contra innocentem | Accipiunt dona aduersus innocentem non solum iudices auari, sed etiam qui pecuniam accipiunt ob falsum testimonium dicendum, aut lites iniquo patrocinio extrahen das, & tuendas.

PARAPHRASIS.

DAVID. Domine quis habitabit in domicilio tuo? quis stabilem sedem habebit in montesancto tuo. Deus quisquis ab omni vitiorum labe se se purum atque integrum seruat, atque alacri & prompto animo omnia virtutum officia prastat. ea nempe laus perfecta, & pramys immortalibus digna est, vt legum diuinarum neque vetita per libidinem animi attingas, neque iussa per negligentiam omittas: id autem consequitur, quisquis est simplicis veritatis amicus, neque alter maledicto vel re nocet, tantumque abest a quoquam violando, vt neminem ab altero ladi patiatur, aut probris conuicisque iactari.

Quin etiam improbos, quamuis genere, opibus & gratia florentes pronibilo ducit: colentes autem Deum reueretur & obseruat, licet humiles & obscu risint & apud homines abiecti contemptique : sentit enim beatos esse, non qui opibus circumfluunt, & magna imperia obtinent, sed qui pietatem colunt,

& institiam.

Quod si quid Deo teste cuiquam promiserit, seque iureiurando aliquo obstrinxerit, id summa side, sum maque

maque constantia seruat: neque siquo voto se deuinxerit eorum, que ad incommodum corporis pertineant sententiam mutat, aut contra iurisiurandire ligionem facit. Non ille aut pecuniam sœnori daret, aut illam accipere ob ius, uel testimonium dicendum, & innocentes iniquo iudicio opprimendos.

Qui ad hunc modum vitam instituerit, & Deo carissimus erit, & nullo rerum aduersarum istu concutietur, sed instar domus habebit, quam vir prudens adisicauit in lapide sirmissimo. Ergo illam neque impetus ventorum, neque imbrium aut sluuio rum vis moderata conuellit, eius enim sundamenta posita sunt in lapide sirmissimo.

ALIA PARAPHRASIS CARMINE.

David. Pater supreme quis tuum templum incolet?
Dic, oro, monte quis acquiescet in tuo?

Divis. Qui purus omni a labe iustitiam colit.

Qui diligenter curat, vt mentem mala
A cogitatione servet integram,
Nec immerentes ore vexat improbo,
Nec alteri nocere solummodo cavet,
Sed siquis ullum ladat, auxilio venit,
Iniuriamque prohibet. hic malum, lices
Ditissimum, lices potentem, negligit.
At quos amantes viderit Deum, colit,
Veretur, observat, loco quamquam insime
Iacere cernat rerum egentes omnium,
Nec si quid vmquam iuret, vmquam peierat.

Non

Non

Di in

Qui Deog

Ind

morten

tem pr

ros on

Mu

accele

No

necall

Do

mei, ti

For

hered

Bei

47

Non ille fænori pecuniam daret:
Illamue reciperet licet pauperrimus,
Ut innocentes opprimat, vel maximam.
Qui seruat hac, immobilis semper manet,
Deoque carus viuit, & mortalibus.

ARGVMENTVM PSAL. XVI.

Inducit IESVM CHRISTVM loquentem, & mortem suam reditumq. ad vitam, & piorum salu tem prædicentem.

Michtan Dauid psalmus XVI.

rimenda tuerit, h

uer farm

m funda

ARMIN

incalet?

uo?

onserva me Domine, quoniam speraui in te. dixi Domino, Dominus meus es tu, bonum meum nihil tibi confert.

Erga sanctos, qui sunt in terra, & præclaros omnis uoluntas mea est.

Multiplicata funt idola eorum, post alium accelerauerunt.

Non libabo libamina eorum de sanguine, nec assumam nomina eorum in labijs meis.

Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei, tu sustentabis sortem meam.

Funes ceciderunt mihi in præclaris, etiam hereditas pulchra contigit mihi.

Benedicam Dominum, qui dedit mihi confilium

filium, etiam per noctes erudiunt me renes mei.

Posui Dominum in conspectu meo semper, quoniam a dextris est mihi, ne commouear.

Propter hoc lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea, insuper & caro mea requiescet in spe,

Quoniam non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum uidere cor ruptionem.

Notas fecisti mihi uias uitæ, satietas lætitiarum est cum uultu tuo, delectationes in dextera tua in æternum.

EXPLANATIO.

Conserva me Deus] Filius Dei omnibus in rebus extra culpam, & peccatum nobis par, & similis redditus, & nostris malis, & incommodis tentatus, imminente iam morte verba humana imbecillitati conuenientia pronunciat, Deoq. salutem suam suppliciter commendat.

Erga sanctos] Cum dixisset, Deum nulla inre egere opera sua, subiungit, se nullum offici genus erga homines illi caros pratermissurum, quod sciret, hac studia Deo perinde grata esse, quasi ipsius numini tributa forent.

Multiplicata sunt idola] Hac videntur dici de persidis Iudais, qui relicto Deo alterum secuti sunt, videlicet Diabolum, cuius etiam sily appellan mull

EOTIO

111177

mpi

O 80

14110

agn

bere

CTI

bu

impl

erst,

auten

bung

Fu

lucule

El au

bus a

fecit

Tet .

48

tur in Euangelio Ioannis, & propterea idola eorum multiplicata sunt: ut enim boni unum habent Deu, quem colant, sic improbi multos habent falsos Deos, quibus serviant: ambitio namque, & libido, & luxuria, & pecunia cupiditas, & reliqua flagitia sunt eorum idola: qua enim quisque in resummum bonum constituit, ea res cuique Deus est. Hu ius igitur impia nationis sacrificia Chritivo viuentium, neque iam digni sunt Iudai, qui ab ipso nominentur, aut agnoscantur.

Dominus pars hereditatis] Felix (inquit) hereditas mea, idest, ecclesia piorum, cuius hereditas aterna erit Deus. vos item felices labores, & cruciatus mei, quos eadem merces manet. sic Athanasius, & Theodoretus, & quidam aly explanant

bunc locum.

meolo

eum,

o mea m

um was

tietasla

0.

Lius Dei

atum min

G mon

ba huma

Deog.

eum nu

m office

im, gu

e, qual

videnti

lterum

filly app

Tu sustentabis I Idest, ecclesia mea magnis impiorum conatibus oppugnata, tuo prasidio tuta erit, & sirma, & immobilis permanebit. glorians autem Dominus side, & virtutibus suorum subiungit.

Funes ceciderunt mihi in præclaris] Idest, luculenta plane, & præclara mihi venit hereditas. est autem hoc sumptum ex historia Iosua, qui sunibus agros metitus est, quos populo dividebat.

Etiam per noctes] Non solum (inquit) perfecit Dominus, vt in me ratio, & mens animi vigeret, sed etiam affectiones ipsas, qua solent ab honesto

renocare

folitu

Sum !

inilla

11077721

OTHUM.

tempor insmoon trospic

ripra

ratio

Etws

dan

Sepa

locus

bich

dover

gabon

non co

nation

accipi

terfutu

pertune

los De

beat

cum a

calici

reuocare, tam castas, tamq. rationi obedientes effecit, vt etiam ille ad studia pietatis, & uirtutum die

noctesq. me impellerent.

Quoniam non derelinques] Nam triduo post reuertetur ad corpus suum noniam patibile, & caducum, sed inuiolabile, & immortale. Hac autem uerba esse CHRISTI, Petrus, & Paulustestantur in actis Apostolorum.

Nec dabis sanctum] Idest, quem tibi consterasti, atque omnium gentium regem, & Dominum designauisti, haudquaquam seres tam diu uita care-

re, quoad corpus eius corrumpatur.

Satietas lætitiarum I Idest, tum demum animus expletur omnibus latitiys, cum te prasens prasen tem intuetur: sunt enim delectationes in dexteratua, idest semper in promptu habes, semper munifica ma nu largiris hilaritates, letitias, incunditates. simile videtur illud ex prouerbys Salomonis, longitudo dierum in dextera eius, & in sinistra illius diuitie, & gloria. quibus uerbis significat, sapientiam suppeditare suis amatoribus longinquitatem uita, & opes, & honores. In hanc sententiam theologi Graci, & Latini interpretantur bunc bymnum. Illud autem scire oportet, Dauidem unum ex is fuisse, qui moribus, & factis uenturum CHRISTVM multis in rebus reprasentarunt suorum temporum hominibus, atque ob hanc causam non nullos existimare, & illos quidem rerum diumarum peritissimos, ipsum etiam in is psalmis, in quibus de se, ac suis rebus scriberet, Colitum IN LIB. PSALMORVM.

solitum inserere multa, que non tam sibi conuenirent, quam ei, quem representabat, nempe CHRISTO. qua quidem scribendi ratione ostendunt ipsum esse usum etiam in eo carmine, quod de Salomone condidit. in illo enim cum de regno filis semper loqui uideatur, nonnulla tamen dicit, que regno CHRISTI congruunt, praterea nullius. Sic autem ferebat illorum temporum ratio, vt mysteria CHRISTI umbris eiusmodi, & imaginibus uelarentur, in qua possent in trospicere quorum mens a Deo illuminata foret, cete ri prater ip sas umbras nihil penitus uiderent. His rationibus inducti fatentur illi quidem, cum uir san-Etus diceret, animam suam ab inferis cito reuocandam, neque Deum permissurum, ot corpus ipsius in sepulcro corrumperetur, istac sub persona CHRISTI locutum esse, sedijdem, illum omnia superiora de se ip so scribere, non dubitant. It aque borum sententia bic hymnus ita explanandus erit, vt Dauid in secun do versupradicet beneuolentiam, & studium suum er ga homines pios, in tertio autem accuset impios, qui non contenti religione, & cultu ueri Dei a finitimis nationibus caremonias, & sacra falsorum Deorum accipiebant, quibus sacris profitetur se numquam in terfuturum, aut quicquam libaturum, quod ad ea pertineat, neque uero se commissurum, ut inuocet illos Deos, aut nomina eorum ad iusurandum adhibeat. Eins autem rei caussam subiungere uidetur, cum ait, Dominum esse partem bereditatis sua, & calicis sui, ac funes sibi cecidisse in rebus praclaris. quibus

rare, 6

ip fum a

is som

tatis !

Pro

liquin

consta

qui mi

tur, qu

mortal

& calt

terno fr

exempli tisimat

ad vit

benet

Tunt

quou

mail

manu

O omi

denig

incolu

illihoft

tos fibi

mores, o

Yentier

perms o

colloca

tem, a

tomis

quibus uerbis gloriatur, Deum sibi esse hereditatem, opes, & omnia bona. nam quod addit, sortem suam ab illo sustentatum iri, nimirum significat, sibi non esse dubitandum, ne hanc luculentam hereditatem amittat, quando Deus, qui se ipsi possidendum, ac fruendum dedit, non sit passurus, ut ulla res eum de hac possessione deturbet. Nomen uero calicis consuetudine lingua hebra a significare quicquid hominibus aut boni, aut mali contingit a Deo, alio in loco dictum est a nobis.

PARAPHRASIS.

STVDET ingrata, & importuna gens mihivitam eripere, & meum nomen ex omni hominum memoria funditus delere: at tu pater optime, atque san-Etissime filium tuum serua, atque illum ea gloria illustra, in qua semper fuit apud te, priusquam hac pulcherrima rerum uniuersitas existeret. Ego certein tua misericordia omnem meam spem & prasidiumlo caui. Agnosco Domine, neque vmquam intermitto apud omnes pradicare, te mihi Dominum esse, neque potest quicquam esse tam promptum, aut tampa ratum, quam animus meus ad inseruiendum tibi. Verum quid tuo numini commodare potest hac volun tas, & alacritas mea? Tu Domine seiunctis omnibus malis, & incommodis vitam colis beatissimam & sempiternam. Quecumque bona, pulchra, vtilia cernuntur in omnibus rebus in animis, animais que, ea omnia ex perenni oberrimos que tua benigmtatis

tatis fonte permanant.

ime, an

quantu

MULTILE.

m, auti

uendu

itest bui

iunctui

beatig

ulchra

15, 4111

ue ben

Proinde cum tibi nulla in resit opus opera mea, re liquum est, vt omnia mea pietatis studia, & officia constent in homines sanctos, & virtute pracellentes, qui mecum in hac vita misera fragilique peregrinen tur, quos tuiam inde ab omni aternitate ex infinita mortalium multitudine selegisti, quo vitam puram & castam agentes in terris, postea beati a uo sempiterno fruerentur in caso. Hos ergo consilio, doctrina, exemplo, rebus denique omnibus iuuabo, & uiam tu tissimam, rectissimamq, muniam, quaillos perducat ad vitam beatam & immortalem, atque hac mea benesicia & studia tibi perinde grata & iucunda e-runt, quasi tuo numini tributa sorent.

Sed illud mihi ad dolorem acerbissimum accidit. quod Indei quorum est adoptio & gloria, & sanctissimailla fædera, & leges, & sacra, & promissiones manifice, quique prognatisunt a viris sanctissimis, & omnium uirtutum gloria præcellentibus, quorum denique ego sum sanguis, quos ego in primis saluos, incolumes, et florentes ac beatos cupio, i sempiternum illu hostem humani generis tibi antetulerunt, & multos sibi Deos opinionis errore finxerunt, gloriam, honores, opes, libidines pro tuo sanctissimo numine vene rentur: & quastagitia summopere vitare ac morte peius odisse debuerant, inijs flagitijs beatam vitam collocarunt, meque a maleficus & sceleribus deterren tem, aduirtutem, & pietatem, & syncerum tui nu minis cultum adhortantem omnibus iniurys & contumelys

ris, quam me acerbissime excruciatum interfecerint.

Valeant itaque homines perditi & flagitiosi, horum ego caremonias, & sacrificia cruore manantia detestor, neque iam dignos puto, quos nomine appellem.

At uos felices & beati, quicumque uos & vestra omnia, mihi consecrauistis & dicastis: istius enimve stra virtutis et pietatis merces, et pramium sempiter num erit Deus. Vos item felices labores, & cruciatus mei, quos eadem merces manet.

Oppugnabuntur, quidem maximis conatibus im piorum omnes, quicumque disciplinam & sanctamse quentur meam. sed y parentis mei prasidio consirma ti magno & sidenti animo resistent, atque in me cultu ac pietate sixi, & immobiles permanebunt.

Luculenta certe & præclara mihi venit hereditas: homines, in quam, mihi pater excellentes, & vniuersi plane generis humani florem assignauit.

Itaque immortales illi gratias ago, quod me prudentissimis atque amantissimis consilys semper iuuerit, quodque affectiones ipsas animi, qua solent ab ho nesto reuo care tam castas tamque rationi obedientes effecerit, ut etiamilla ad studia pietatis & virtutum dies noctesque me impellierent.

Nempe Dominus ante oculos mihi semper obuersatur nihil animo agitare, nihil aut loqui aut conari possum, quin illum adesse prasentem cogitem: neque

mepri

tiam tiam

bam

labet P

tat, no

cogito

tem, C

ip fum

taque

2011

tert

mit

cilin

210/4

(ecras

design

940 45

qua m

tam,

Mille

coram

contra

bes , fe

IN LIB. PSALMORVM.

me profecto animus fallit. adest enim ille mihi prasens & propitius, & magnitudinem animi & constantiam subministrat, ne vlli calamitatum oneri succum bam, neu virtutem meam excelso & illustri loco sita labefactet hominum improbitas.

Propterea animus meus incredibili latitia exultat, neque lingua satiari potest gratijs agendis dum cogito Deum lateri meo semper adherere propugnan

tem, & consilio atque opera iuuantem.

Neque solum animus gaudio completur, sed etia ipsum corpus mortis iam propinguum spe bona certaque sustentatur, quod tu Domine animum meum non permittes diutius versari apud inferos, sed post tertium diem eius diei, quo migrauerit e corpore, comitatus felicibus animis piorum reuertetur ad domi cilium suum, non iam patibile, & caducum, sed inuiolabile & immortale. Scilicet eum quem tibi consecrasti, atque omnium gentium regem & Dominum designauisti, nequaquam seres tamdiu vita carere, quo ad corpus corrumpatur.

Quinimo iam rationem mibi & uitam ostendisti qua mortem superarem, & ad vitam adirem beatam, & omnibus bonis gaudys affluentem. tunc demum enim animus expletur omnibus latitys, cum te coram intuetur, atque in aspectu incundissimag. præ sentiatua conquiescit: semper enim in promptu habes, semper munifica manu largiris voluptates, lati

tias, iucunditates.

wood m

Argumen-

ARGVMENTVM PSAL. XVII.

pup!

ciell

runt

rum.

Grand

Sim

abdit

Herr

eft

nus

940

deab

Sa

parui

tuam

E

appell

pities

ter fen

Vir sanctus summa crudelitate uexatus a Saule salutem suam Deo commendat, uita suainnocentiam commemorans, & inimicorum immanitatem, atque intemperantiam exaggerans.

Oratio David Psalmus XVII.

XAVDI Domine iustitiam meam, intende deprecationem meam,

Auribus percipe orationem meam absque labijs dolosis.

A uultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui uideant æquitatem.

Probasti cor meum, & uisitasti nocte, exa-

minastime, & non inuenisti.

Quod cogitaui, non transsuit os meum, pro pter opera hominum, ob uerbum labiorum tuorum ego observaui uias peruersorum.

Sustenta gressus meos in semitis tuis, ut non

labantur uestigia mea.

Ego clamaui ad te, quoniam exaudisti me Deus, inclina aurem tuam mihi, & exaudi uer ba mea.

Mirifica misericordias tuas, qui saluos facis sperantes in te.

A resistentibus dexteræ tuæ custodi meut pupilpupillam oculi.

xatus

VII.

utiam n

m mean

is. prodeat

os mew

um labi

erioru

s tuis i

xaud

x exam

faluo!

todi

PI

Sub umbra alarum tuarum protege me à fa-

cie impiorum, qui me affligunt.

Inimici mei animam meam circumdederunt, adipe suo clauserunt (corpus suum) os eo rum locutum est superbiam.

Gressus nostros nunc obsederunt, oculos suos posuerunt ad prosternendum me humi.

Similitudo eius quasi leonis desiderantis prædam, & quasi catuli leonis habitantis in abditis.

Exurge Domine, præueni faciem eius, prosterne eum, eripe animam meam ab impio, qui est gladius tuus, ab hominibus, qui sunt ma-

Domine ab hominibus mundo addictis, quorum portio est in uita, quorum uentrem

de absconditis tuis imples,

Saturantur filijs, & dimittunt reliquias suas paruulis suis,

Ego autem in iustitia contemplabor faciem tuam, satiabor, cum euigilauero, specie tua.

EXPLANATIO.

EXAVDI Domine iustitiam meam] Sie

appellat iustam petitionem suam.

Absque labijs dolosis] Audi (inquit) propitius voces, quas ego puris labys pronuncio, non ali ter sentiens, atque dolor.

Auultu

A uultu tuo] Idest tu Domine discepta caus-

sam meam, qui solus aguns es index.

Visitasti nocte] Tu (inquit) rebus aduersis sape, ac sapius explorasti animum meum, meq. ingentibus tenebris calamitatum circumsudisti, & quemadmodum aurum igne explorant, sic mentem meam facibus arumnarum incendisti, neque tamen me vmquam vidisti a recta via declinare, aut inquum aliquod facinus admittere vel salutis tuenda caussa, vel vt grauissimas iniurias vlciscerer, tametsi non semel acerbissimi hostis opprimendi facultas mihi oblata est.

Quod cogitaui non transsuit os meum] Cri minabantur, Dauidem esse malitiosum, & salacem, illuma, proditionis insimulabant, contraipse fretus innocentia sua prædicat coram Deo, se ani mo simplici esse, & ab omni simulatione alieno, quip pe qui numquam aliter loquatur ac sentit. sic interpretantur hunc locum peritissimi lingua hebrae. E-

go vero diligentius consider andum puto.

Propter opera] Non solum (inquit) me ab omniscelere integrum seruaui, sed etiam animaduertens, homines vulgo se vitis contaminare, ob amorem, & reuerentiam praceptionum tuarum eo rum vitam diligenter obseruabam, vt eos a malescio deterrerem, & ad leges tuas seruandas, & colendas incitarem. Sic sere explanant hunc locum Chimis, & Abrahamus Esdra, & eleganter quidim, ni fallor.

Suften-

dicas

920 01

infole

appet

of con

distilat

tinetur

cogital

attribi

nam

nata

07777

benn

tyra

Si

yum a

dem ca

dias, q

Are

nim I

bant,

ab eo co

Adi

pus opp Sancta

que seq

Sustenta gressus meos in semitis tuis Pradicauerat innocentiam, & pietatem suam, itaque ne videretur quicquam harum rerum virtuti sua insolenter arrogare, precatur Deum, vt vires, & appetitiones animi sui ita corroboret, ac consirmet, vt constantissime perseueret in observatione legum divinarum, quibus omnis pulchritudo virtutis continetur, significans, si quid ab ipso antea vel recte cogitatum est, vel honeste administratum, totum id attribuendum misericordia Dei, qui mentem bonam donauit, vt recta conaretur, & vires, vt conata persiceret.

Mirifica misericordias tuas] Fac (inquit) vt omnes admirentur magnitudinem misericordia, ac benignitatis tua, conseruando me ab impetu, & vi

tyranni potentissimi.

os meun

am Do

one alien.

equit la

lam and

amminan

ganter

Sul

Similitudo eius] Dua sunt similitudines, qua rum alterareserenda est ad studium Saulis Dauidem cupidissime quarentis ad necem, altera ad insidias, quas homo tat errimus illi comparabat.

A resistentibus dexteræ tuæ] Videbantur enim Deum impugnare, qui Dauidem impugnabant, propterea quod is erat carissimus Deo, &

ab eo constitutus fuerat rex Hebraorum.

Adipe suo Sagina (inquit) os, & totum cor pus oppleuerunt. Hac vero est allegoria, qua littera sancta vii solent ad significandam opum affluetiam, & vita prosperitatem, res autem secundas plerumque sequitur arrogantia, & Dei, hominumq. contemptus,

temptus, quamobrem subiungit, es eorum locutum est superbiam. simile est illud Moses in Deuteronomio, incrassatus est dilectus, & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilatatus, dereliquit Den factorem suum, & recessit a Deo salutari suo.

Qui est gladius tuus] Hoc earatione dicitur, quod Deus impiys hominibus pro armis vtatur ad punienda scelera improborum, & ad virtutem piorum exercendam. Itaque apud Esaiam rex Assy riorum, virga suroris Dei nominatur. eadem ratio ne eosdem appellat manum Dei, Iobum imitatus, qui dicit, se manu Domini vapulasse, cum tamen Diabolus eum cecidisset, Sed Deus eo vsus erat tam quam manu ad verberandum seruum suum.

Ab hominibus mundo] Eripe me inquam Domine ab hominibus impijs, quorum cura omnis, & cogitatio infixa est in bonis huius vita fallacibus, & temporarijs, quibus abundant, in altera illa vita summam omnium rerum egestatem perpessuri.

De absconditis tuis] Amplificatione vitur ad demonstrandam prosperitatem impiorum, itaque dicit, eos circumstuere gemmis, auro, atque argento, qua abscondita vocauit, quod terra venis occultentur. Addit praterea, eorum domos storere liberis, quibus relicturi sint opes, qua libidini sua, atque intemperantia supererint. Sic Eusebius Casariensis explanat hunc locum.

Ego autem in iustitia] Expleantur isti fallaeibus bonis & celeriter interituris, ego certe iusti-

tiam,

\$14M

que a

do be

6115 01

COTEN

nus tu

dem to

enolos

Sopitm

grane

tram

CHAM

terr

tione

bibe .

C10, 11

T

mean

capita

mea,

tibi fa

Ti

explo

bris c

dum

Cibus

IN LIB. PSALMORVM.

elcitra

dereliqu

et ari fa

attone

atarera

T. 1410

but the

eo of such

the men

terra cutua

vitefall

n alteral

m perpe

cations

DIOTER

, atque

क शहरा

s floren

ini lut.

es Cafe

tur ist

CETTE

54

tiam, & pietatem colens, ac solida illa & uera, atque aterna bona consectans, contemplabor aliquando beatissimam faciem tuam, & tunc denique omnibus gaudys, & voluptatibus cumulatus ero, cum te coram intuebor, & in suauisima pulcherrimi numinis tui contemplatione conquiescam, quod mihi tandem tua benignitate continget, cum animus meus euolauerit e vinculis corporis, in quo tamquam con sopitus iacet, & in aternam illam domum tuamigrauerit. Sed verba hac vltima psalmi possunt etiam aptissime intelligi de tempore illo optatissimo, cum Deus piorum corpora e somno mortis adsempiternam vitam excitabit.

PARAPHRASIS.

A V D I omnium rerum Domine iustam precationem meam, attende clamorem meum: aures adhibe ad voces, quas ego puris & castis labys pronuncio, non aliter sentiens atque loquor.

Tu Domine discepta aliquando tandem caussam meam, qui solus aquus es iudex. És i mihi periculum capitis iniuria procreatum vides, faueto innocentia mea, É omnibus declara nihil aquitate, É iustitia tibi sanctius É antiquius esse.

Tu quidem certe rebus aduersis sape ac sapius explorasti animum meum, meque ingentibus tenebris calamitatum circumsudisti, & quemadmodum aurum igne explorant, sic mentem meam sacibus arumnaru incendisti: neque tamen a resta via vmquam

vmquam aberraui, aut iniquum aliquod facinus ad misi, vel salutis tuenda caussa, vel vt gravissimas iniurias vlciscerer.

Quin etiam animaduertens homines vulgo fese vitis, & sceleribus contaminare: ob amorem & reuerentiam praceptionum tuarum, ipsorum vitam diligenter observo, vt eos a malesicio deterream, e ad leges tuas servandas, & colendas inflammem.

Neque tamen quicquam harum rerum virtuti mea insolenter arrogo, sed siqui in me boni & recti est, totum id attribuo benignitati. tua, totum idesse tui muneris, lubentissime confiteor. Itaque Domine, corrobora vires & appetitiones animi mei, vt leges tuas cupidissime sequantur, & viam conficiant praceptorum tuorum : per qua continenter ingredia tur necesse est, qui ad beatam vitam peruenire contendunt.

Ea spe confisus Domine, opem tuam imploro, quod sape calamitates meas subleuasti, & nunc qua so supplicis tui vocem in extremo periculo ne contem ptam habe.

Fac, omnes admirentur magnitudinem, & pro stantiam benignitatis tue, si enim furorem potentissimi tyranni comprimas, & ser seruum tuum in media iam morte versantem eripias, quis tuam bonitatem non suspiciet? quis non excitabitur ad pradicanda providentiam tuam? & certe ea semper suit liberalitas numinis tui, vt numquam pios destitueres, non quam violari sustinere, qui adte suppliciter confu-

oillent,

gissen

quem

popul patri

Caltus

HATE CL

of

atque i

pullos

the m

man

quei

71051

747

omn

tur fa

temp.

Ita

luc die

115,0

fligant

加九

Ac

mante

catula

frat,

Avida

de cap

IN LIB. PSALMORVM.

47

gissent, & in prasidio tuo spes suas collocassent.

Non me Domine, te potius impugnat inimici mei. quem enim oleo tuo sancto consecrasti, quem regnum populi tui obtinere voluisti, hunc crudeliter sinibus patria exterminarunt, hunc per montes & deuios saltus perse quuntur, hunc quauis ratione vita pri-uare contendunt.

At tu Domine custodi me tamquam pupillam, rema atque aciemoculi, & vt sollicita auis protegit alis ubmi pullos suos: sic tu sirmissimo tegumento misericordia ua, ma tua muni salutem meam contra homines seros & im manes, qui me dispositis insidis vallatum tenent, se que magnifice ac superbe contra te, atque homines iactant. quam quidem arrogatiam in animis eo rum parit nimia vita prosperitas, atque opum, & omnium rerum affluentia, quam, plerumque sequitur fastidium, & superbia, & Dei hominumque con temptus.

It aque nullo metu, aut religioni deterriti buc illuc dies noctesq. concurfant, atque bac vna in re ocu lis, & cogitatione intenti sunt, vt me crudeliter affligant, & prosternant, iamque circumretitum te-

nent,

cuter i

Ac veluti leo stimulatione fame per nemora, & montes cursu incitato rapitur ad pradam, interim catulus eius sese latibulo tegens oculis omnia collustrat, siqua sese offerat sera: sic truculentus hostis auidissime necem meam appetens tum vi, tum frau de caput innocentis oppugnat.

Satis

Satis diu Domine, data est tyranno scelerum, impunitas, satis diu vexata est innocentia mea: iam queso deposita lenitate suscita iram tuam, iam pre-ueni conatus impig, ne perueniat ad scelera, quema chinatur. Ille quidem surore inslammatus inuadit in me, at tu Domine eum prosterne solo, & serro de manibus extorto, eius impetum srang e. Eripe tan dem vitam meam de ore et saucibus immanium bel uarum, quibus tu pro manus & armis vti soles ad punienda malesicia improborum, & virtutes piorum exercendas.

Conserua me ab insidys & violentia hominu perditorum, quorum animus rebus fragilibus, & caducis affixus est, atque istis bonis fugacibus adumbratis saturatur, in alterailla vita summam omnium rerum egestatem perpessurus.

Itaque nunc affluunt gemmis, auro, & ceteris opibus, & copiys, qua intimo terra sinu, & venis occul tantur, & quo ab opulentis, & copiosis optatur in primis, eorum domus coniugibus & liberis floreant, quibus relinquant opes, qua libidini sua, atque intem

perantia supererint.

Expleantur istifullacibus bonis, & celeriter interituris, ego certe iustitiam & pietatem colens, & solida illa & uera, atque aterna bona consectans contemplabor aliquando beatissimam faciem tuam, & tunc denique omnibus gaudis & voluptatibus cumulatus ero, cum te coram intuebor, & in suauissima pulcherrimi numinis tua contemplatione

6011

eonqui tinget

no fai

bus al

देशार, के

COTIS O

qui ani

tem la

funt,

THIPS,

Tes al

ACCO

Vigi

qua

And

tur e

tus pla

nam a

lantm

9711/73 1

I Cum

brante

IN LIB. PSALMORVM. no se conquiescam: quod mihi tandem tua benignitate con ntiam tinget, cum plene atque perfecte excitaueris. e somno scilicet animus noster paullatim expergiscitur, cu celm illum quam maxime fieri potest a corpore, & sensimain bus abducimus, quorum uoluptatibus si perfunda-100,0 tur, dulci illo quidem, sed pestisero somno consopitur, 18 6 noctem luci anteponit, & vanis bonorum simulachris delusus solida & expressa bona contemnit. At muni qui animi quam minimam cum corporibus societao im tem habuere, i quotidie magis magisque vegetiores funt, & aptiores ad contemplationem rerum divina tillm rum, ad observandum & colendum Deum, ad mores ac studia, & actiones omnes adeius voluntatem accommodandas . que cum geruntur, tunc animus vigilat, tunc officio fungitur, seque imagine diuina, quam gerit, dignum exhibet. His igitur curis & Mom Studys exercitatus animus, tum demum plene excita tur e somno, cum omni admixtione corporis liberatus plane syncerus & integer esse cæpit, & in aternam illam domum suam peruolat, vbi semper vigilant mentes illa beata sempiterno auo fruentes, summum illum Deum & liquido cernentes, & incredibi li cum voluptate amantes, & perpetuis hymnis cele statem a bona iman is or si tuebor ntemp

ARGVMENTVM PSAL. XV.

Inscriptio Psalmi continet argumentumipsius.

dame

mota

oree

fab p

Ete

lauit

Ety

ram,

runt

ded

gura

Et

lata it

Ab

tusira

Mil

mede

Eri

20115

crant

Pra

factu

Et

Victori, Dauid serui Domini, qui locutus est Domino uerba cantici buius in die, liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum suorum, & de manu Saul, & dixit. Psal. x VIII.

Dominus firmamentum meum, & refugium meum, & liberator meus.
Deus meus adiutor meus, & spe-

ra bo in eum.

Protector meus, & cornu salutis mex, & susceptor meus.

Laudans inuocaui Dominum, & ab inimi-

cis meis saluus fui.

Circumdederunt me dolores mortis, & torrentes iniquitatis conturbauerunt me.

Dolores inferni circumdederunt me, praoc

cupauerunt me laquei mortis.

În tribulatione mea inuocaui Dominm,

& ad Deum meum clamaui.

Et exaudiuit de templo sancto suo uocem meam, & clamor meus in conspectu eius introiuit in aures eius.

Et commota est, & contremuit terra, fun-

IN LIB. PSALMORVM. damenta montium conturbata sunt, & commota sunt, quoniam ipse iratus erat. Ascendit sumus e naribus eius, & ignis ex ore eius deuorans, carbones succesi sunt ab eo. Inclinauit cælos, & descendit, & caligo sub pedibus eius. Et equitauit super Cherub, & uolauit, uolauit super pennas uentorum, Et posuit tenebras latibulum suum, in circuitu tabernaculi eius erat obscuritas aquatommerum, & densitas nubium. Præ fulgore in conspectu eius nubes transie runt, grando, & carbones ignis. Et intonuit de cælo Dominus, & altissimus dedit uocem suam, grando, & carbones ignis. aluis Et misit sagittas suas, & dissipauit eos, fulgura multiplicauit, & conturbauit eos. n, all Et apparuerunt profunda aquarum, & reuelata funt fundamenta orbis terrarum. Ab increpatione tua Domine, à flatu spiri-Misit de alto, & accepit me, & assumpsit me de aquis multis. Eripuit me de inimicis meis fortissimis, & ab ijs, qui oderunt me, quoniam robustiores Præuenerant me in die afflictionis meæ, & fa ctus est Dominus protector meus. Et duxit me in latitudinem saluum me feterra H cit, d211

cit, quoniam diligit me.

Et retribuit mihi Dominus secundum iusti tiam meam, & secundum puritatem manuum mearum retribuit mihi.

Quia custodiui uias Domini, neque impius defeci a Deo meo.

Quoniam omnia iudicia eius in conspectu meo, & præcepta eius non reppuli a me.

Et ero immaculatus cum eo, & observabo

me ab iniquitate mea,

Et retribuet mihi Dominus secundum iustitiam meam, & secundum puritatem manuum mearum in conspectu oculorum eius.

Cum sancto sanctus eris, & cum uiro inno-

cente innocens eris,

Et cum electo electus eris, & cum peruerso peruerteris.

Quoniam tu populum hnmilem saluum sacies, & oculos superborum humiliabis.

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine, Deus meus illuminauit tenebras meas.

Quoniam per te acies hostium fregi, & per Deum meum transiliui murum.

Deus meus impolluta uia eius, eloquia Domini igne examinata, protector est omnium sperantium in se.

Quoniam quis Deus præter Dominum?aut quis est fortis præter Deum nostrum?

Deus,

De

fuit I

& fur

tusell

Eto

dexter

Et

Di

funti

hen

mer

cidi

plan

Et

odier

CI

ad D

E

uenti

E

cont

hi, if

ueterati sunt, & expauerunt inclusi munitioni bus suis.

Viuat Dominus, & benedictus Deus meus, & exaltetur Deus salutis meæ.

Deus, qui dat uindictas mihi, & subdit po pulos sub me, liberator meus de inimicis meis

prous

ducit

14672

tem

git of

0

pter

per

P

cellas

tracu,

OT

RACH

centu

Ment

Din

aut co

MICA

Et ab insurgenribus in me exaltauit me, a uiro iniquo eripuit me.

Propterea confitebor tibi in nationibus Do mine, & nomini tuo psalmum dicam.

Deus magnam salutem secit regi suo, & se cit misericordiam CHRISTO suo Dauid, & semini eius usque in sæculum.

EXPLANATIO.

Cornu salutis meæ] Sic appellat Deum, propterea quod ipsius ope, atque auxilio salutem retinue rat. Translatio sumpta est ab is animalibus, que cornibus sese tuentur.

Et torrentes iniquitatis] Idest, incursiones hostium more torrentium incitate.

Dolores inferni] Qui scilicet uitam auferunt, & adinseros trabunt.

Præoccupauerunt me laquei mortis] Itauo cat insidias inimicorum, quibus tam subito opprimebatur, vt spatium deliberandi, & euadendi non haberet.

Commota est, & contremuit terra [Quod ait,

59

montes intremuisse, & terra desidente aquarum pro funda, idest, intimas uenas apparuisse, & retecta esse fundamenta orbis terrarum, eam esse hyperbolen intelligito, qua utitur ad uim, & impetumira diuina exprimendum, atque amplificandum. Cum uero Deum de calo descendent em facit, eares ad providentiam eius referenda est, bonos tuentem, & improbos ulciscentem. Quodillum uolantem inducit, & pennigeris calitibus, alisq. uentorum inationin sidentem, id quidem incredibilem divina mentis celeritatem significat, hoc est, uim omnia penetrantem, uim ubique prasentem, & cuncta calo, terra, mariq. perlustrantem. Cum uero grandinem, & sa gittas, & ignem commemorat, intelligi vult pænas, & supplicia, que Deus infligit hominibus sceleratis, & impigs . Hac autem nunc strictim attingimus, pro pterea quod satis suse in nostra paraphrasi ea omnia persecuti sumus.

Posuit tenebras] Deus habitat lucem inaccessam, vt ait diuus Paulus. Itaque recte lux taber naculum eius intelligitur, vt sentiunt T heodoretus, & T heodorus Antiochenus. Huic quidem tabernaculo circumfundit Deus tenebras, & caliginem de scensurus in terras. quod quidem significat, nullam mentis aciem esse tam acutam, aut perspicacem, qua Deum possit intueri, eiusq. naturam nulla ratione,

aut cogitatione comprehendi posse.

malon

rtis]

Præ fulgore] Præ fulgore (inquit) fulgurum micantium obscuritas nebularum dissoluebatur.

H 3 Miss

Missit de alto] Demissa (inquit) manu extra xit me ex prosundis gurgitibus calamitatum, qua me iam obruerant. scimus enim aquas in litteris san Etis pro periculis & rebus aduersis appellari.

Hi fin

tom

pella

\$72.60

COTTA

pellun

& Stu

paullo

C

TOTAL.

aum

bet

unt

que

tem

quen

KINEN

que a

dicio

potest

ut qui

fordib

TE WOOL

Ron

11,14

11145 6

mat,

perma

Præuenerant me] Idest, incautum oppresse.
rant temporibus difficillimis, vt nulla elabendispe

ostenderetur.

Et secundum puritatem manuum mearum Ita uocat innocentiam uita, manus enim in litteru sanctis pro actionibus sape appellantur. Quoduero in pradicadis benefactis suis non nibil commoratur, non id profecto uir sanctus facit cupiditate gloria ela tus, sed ut ceteros accendat ad studium religionis, & honestatis, cum uideant tanta pramia proposita esse uirtuti. Verumillud animaduertere oportet, hac omnia, que Dauid commemorat de iustitia, é inte gritate sua, referenda esse ad conatum, & studium mentis uitia, & peccata summopere detestantis, atque omni cogitatione in eam cur am incumbentis, vt sese castam, & ab omni labe integram, puramq. seruaret licet autem uir sanctus & ipse per imprudentiam, & infirmitatem animi multa committeret, qua minus recta forent, non tamen ob eam caufsam iustus esse desinebat, nam humilis, & marens confugiebat ad misericordiam Dei, qui ueniam penitenti dabat, summa benignitate illi cuncta errata condonans.

Et cauebo ab iniquitate mea] Idest, ab is peccatis, que olim admiss. peccauerat autem grauissime,

uissime, cum & Bersabeæ stuprum, & eius marimum to mortem obtulisset. Quid uero, si iniquitatem ap pellet peccatum illud, quod (vt uerbis vtar Pauli) pellet peccatum illud, quod (vt uerbis vtar Pauli) in carne ipsius habitabat? idest, uim illam natiuæ corruptela, a qua nisi summa diligentia caueant etiam uiri sancti, in maxima scelera, & slagitia impelluntur, cuius rei testis est cades taterrima Uria, & stuprum uxori eius illatum, de quibus malesiciys paullo ante mentionem secimus.

Cum sancto sanctus eris] Dixeris, Deum nlumm remuneraturum esse iustitiam suam.ad id confirman iditation dum banc sententiam interponit, que eam vim baumrum bet, vt dinus Athanasius, & Theodoretus sentimapun unt, qualem quisque se gesserit, talem aduersus quemmon que Deum suturum. qui igitur institiam, & pieta-: un tem coluerit, eum maximis muneribus afficiet Deus, um, o quem uero peruersitas morum, es opinionum a recta edula uiuendi ratione auerterit, in eum Deus seuerus, atincum que acerbus existet, eumque, nisi resipuerit, omni iu-TAM, M dicio ueri spoliatum, amentem, & cacum permittes plepa potestati turpissimarum libidinum, & cupiditatum, vt qui pulchritudinem uirtutis adamare noluit, in mobili sordibus, & luto uitiorum uolutetur. qua quidem de remulta diuns Paulus in epistola, quam scribit ad Romanos. Illuditem scire oportet, qualis quisque cunital sit, talem cuique Deum uideri, vt enim de illo uir bo nus bene sentit, ita improbus male. Alter existimat, humanum genus a Deo summa iustitia regi, gu bernariq. nihil ab illo non rite, non sancte, non sapienter

pienter administrari, alter aut Deum res humana curare non credit, autillius administrationem iniustitia, ac temeritatis nomine condemnat. Ita fi, vt Deus sancto sanctus, & peruerso peruersus existat, idest, vt qualis cuinsque animus est, talis cuique de divino numine sensus sit. Quod si de illore Ete, ac pie sentias, simul celestem instinctum, afflatumq. (alutarem sentis animum tuum ad omnia pie tatis officia impelletem, sin autem peruerse ac impie, uim ultricem experiris oculos mentis excacantem, teg. pracipitem in scelera, & flagitia pro eo, ac tua meretur impietas, agentem. ex qua quidem re fit, vt quemadmodum sanctitas, & innocentia piorum crescit in dies, it a impiorum animus quotidie magis, ac magis inquinetur, ac sorde at, quem locum Deus apud unumquenque obtinet, eo loco, & numero apud Deum unusquisque sit . At qui summum rectorem, ac Dominum rite ueneratur, & colit, deque eim ui, & numine uera sentit, is gratias immortales agat misericor dia ipsius, qui solus ex omnibus rectus opiniones animis inserit, illosq. desiderio, atque amo re pietatis accendit. Exis qua breuiter a nobis di-Eta sunt, facile, vt arbitror, intelligi potest, quibus rationibus adductus Dauid pronunciauerit, Deum cum sancto sanctum, cum peruerso peruersum exi-Stere.

Quoniam tu illuminas] Tenebræ sunt calamitates, lux accensa est periculorum depulsio, & ma lorum sinis, quæ quidem translatio est frequens in lit-

terss

\$1715

qual

8770

bolts

gnan. De

quid a

stem

E

fince

en17

lio

posse En

te fat

perter

E

defea

quib

biecit

dias

IN LIB. PSALMORVM. 61
teris sanctis, sed etiam sua cuique mens lucerna cst,
quam nisi lux calestis illuminet, semper in maximis
errorum tenebris uita uersatur.

Overism per tel Idest, auxilio tuo es copias

Quoniam per te] Idest, auxilio tuo & copias hostium deleui, & corum opida, & urbes expu-

gnaui.

a quotidu

remico

colit, a

ester and

potell,

ciameral,

bra sun lepulsion Deus meus impolluta uia eius J Idest, quicquid agit Dominus, rectum, simplex, iustum, & sanctum est. sic alio loco, Deus in sanctitate uia tua. item, iustus Dominus in omnibus uis suis.

Eloquia Domini igne examinata] Idest, sincera, & ab omni admistione falsitatis pura hac enim est orationis exornatio ducta ab a uro, & ar-

gento, que igne purgantur.

Et super excelsa] Significat, se divino auxilio quamlibet prarupta loca, & c astella munita ex pugnauisse.

Et contritus est] Idest, viribus meis fracta sunt opes inimicorum, qui vix ulla ratione superari

posse videbantur.

Et inimicos dedisti mihi dorsum] Idest, per te sactum est, vt hostes mihi terga darent, seq. suga perterriti mandarent.

Eripuisti me de contradictionibus] Idest, de seditionibus, & rebellione popularium meorum, a

quibus acerbissime exagitatus sui.

Constituisti me] Deus enim eius imperio subiecit Ammonitas, Syros, Moabitas, Palestinos, aliasque nationes.

Popu-

Populus, quem non cognoui] Idest extern gentes, & alienigena.

In auditu auris] Idest fama nominis mei per-

motus ad fidem meam confugit.

Filii alieni mentiti sunt mihi] Vir sanctusin Psal. Lx v 1. ait, Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine, propter multitudinem virtutis tua mentientur tibi inimici tui. quem locum graci sic explanant, falsorum Deorum cultores magnitudine operum diuinorum territos pietatem, & cultum veri Dei simulaturos, a quo maxime abhorreant. Eodem modo Dauid hoc loco dicit, alienigenas sibi mentitos esse, propterea quod bello domiticoa cti sunt speciem pra se ferre beneuolentia, & voluntaria seruitutis, cum tamen inimicissimos, animos gererent.

Filij alieni inueterati sunt] Idest debilitati, & fracti, vt iam nobis obsistere non possint.

Et expauerunt] Idest, quamuis mænibus, & munitionibus septi formidauerunt opes meas.

Viuat Dominus] Hæc est tamquam orationu conclusio, que summam totius hymni breuiter colligit. Quod autem dixit, viuat Dominus, videtur esse ea vox gratias agentis, & ob victorie gratulationem more militum ou antis. Neque tamen ignoramus, plerosque ex hebreo vertisse, Viuit Dominus, que quidem est sormula iurandi apud Hebreos.

Propterea confitebor] Idest, cum igitur tan ta sint tua ergame beneficia, & merita, immorta-

10

lote

git, C

dica

1414

CANA

lum n

MIN

6 ap

(ea et

d140

fit is

IB

lia

開机

tuum

bort

tras al

THOTH

prehe

HOW!

quan

TH THE

per pi

63

num,

les tibi gratias semper agam, quin etiam tempus erit, cum laudes tuas inter omnes exteras nationes pra dicabo. quod sane perfectum videmus, cum multa iam secula hymni Dauidis toto terrarum orbe de cantentur.

Deus magnam salutem] Deus (inquit) non so un lum me conservat, & ab omnibus inimicorum intendent iuriys tuetur, ac desendit, verum etiam illustrem, un iuriys tuetur, ac desendit, verum etiam illustrem, un etiam est apud omnes gloriosam hanc salutem essicit, netetam que salutis, & laudis mea tantum rationem habet,
maim sed etiam posteris meis pro sua singulari misericortodos, dia consulit, & providet, vt eorum decus, & gloria
della sit immortalis. quod plane falsum esset, nisi hoc ad
lum, se es v m Deum reserremus, qui in Davidis samilistim lia natus est, & regnat in perpetuum,

PARAPHRASIS.

Idel de

toriage

te tame

Vint 1

oud Hi

um igita

A, STETA

DILIGAM te semper toto animo potentissime mundi rector & Domine, & sanctissimum numen tuum quanta maxima potero pietate semper venera bor & colam: neque tamen pares benignitati gratias agere, & babere, sed ve partem quidem vllam tuorum meritorum satis cogitare, atque animo comprehendere vmquam potero. Tu enim & fortitudinem mihi, et sirmitate animi prastas, tu te mihi tamquam arx inexpugnabilis, tutum persugium prabes, tu me de omnibus periculorum casibus eripis, te semper pro salute & dignitate mea propugnante babeo.

Scilicet egosemper summa pietate colui Domi-

num, & ille inuocantem, & auxilium suum suppliciter implorantem semper audivit, & omnium discriminum periculorumque meorum sidissimus comes suit.

Iam mortis angustiss undique premebar, & incursiones hostium morte torrentium aquarum incitate me examinauerant, iam vincula mortis me cir cumplicarant, & insidys inimicorum tam subito op pressus sueram, ut potestas euadendi nulla foret.

Itaque cum in tantis calamitatibus iacerem, fidenter ad Domini misericor diam consugi, neque fiduciam meam spes sessellit ille enim clamore inuocantis audito, exiuit inflammatus iracundia, sagittu acutissimis, & sulminibus armatus exiliuit, exilien te illo omnia terrarum sola terribili terra motu conquassata sunt, & montes omnibus gentium oris contremuerunt.

Vomebat ille naribus atram nebulam turbine fumantem piceo, & candente fauilla, totoque arden tis ab ore scintilla absistebant, oculis micabat acribus ignis.

Inclinauit calum, & descendit, caligo terra subter pedes eius longe, lateque sese dissundebat.

Volabat ille per aera immensum inuectus pennige ris calitibus, absque ventorum.

Pratorio suo densissimos imbres, nimbos que nigerrimos circumdederat.

Sed tenebras illas cacas fulgor ignium micantium discutiebat, grandine, procellis, fulguribusque om-

7114

ENA T

fillin

1110

Seebi

pos st

Sp

flabas

cabat

geba

SUT

788

pul

朝

ut nu

presti

णान

que m

Viano I

quillo

TIME

Pu

6 PH

Cut: qu

ler ob

1400

nia miscebantur.

Intonuit Deus, & totum calum tremefecit: celsissimus ille rex horribili clamore increpuit hostes meos, grandine, procellis, fulguribusque omnia miscebantur.

Ingenti fulminum vi sagittarumque missa cam-

pos strauit corporibus impiorum.

Spiritus ardens, quem summe pater naribus efdindiflabas iratus, & flumina, & fontes, & maria sicdindin cabat, & fundamenta omnium terrarum rete-

Demissa de calo manu extraxit me ex prosundis umus gurgitibus calamitatum, quibus absorbebar, vitam unum meam ille de manibus potentissimorum hominum eri itemm puit, atque seruauit, es quo illi violentiores erant, hic unum ipse acrius pugnauit pro salute ac dignitate mea.

Incautum oppresserant temporibus difficillimis, thum ot nulla elabendi spes ostenderetur: sed & Dominus prasto suit, qui me prasidio suo consirmaret, neque minimicorum prosterni pateretur. cumque maximis periculorum angustis premerer, is viam mibi latissimam muniuit, meq. in tuto, & tranquillo collocauit, propterea quod me amat, & camuelum rissimumque habet.

Pulcherrima pramia persoluit integritatimea,

bosqui es puritatem animi mei maximis muneribus affecit: quandoquidem sanctissima pracepta eius diligen
ter obseruo, neque vmquam ea sum elatus arrogantia, vt desicerem a Deo meo. quinimo semper oculos

animi

animi defixos babeo in legibus eius, vt quicquid aco. & loquor, & cogito, ad earum regulam & normam dirigam: & vitam quidem mihi eripi, quam obsernationem malo.

Itaque semper illi adharebo, integrum me, & ab omni vitiorum labe sincerum, purumque conseruans, meque ab omni maleficio diligentissime tempe rabo: & cum itame gessero, Dominus magnaliberalitate prosequetur innocentiam & puritatem meam, que certe clam illum esse non potest, quippe cuius oculis subiecta sunt omnia.

Nimirum qualem quisque se gerit, talis Domine aduersus quemque es vt enim iustitiam & pietatem colentibus amplissima premia pro virtute & sanctitate persoluis: sic quem peruer sitas morum a rectavi uendi ratione auerterit, in eum seuerus & acerbu existis, gratiam ei reserens quam debes.

Itaque populum humilem afflictum, & iacentem extulisti, animos autem & spiritus superborumsese

efferentium depressisti.

Per te Domine omnium malorum caligine, & tenebris depulsis lucem respicere, ac liberum & tran quillum spiritum ducere capimus.

Per te copias innumerabiles hostium deleuimus, & eorum opida, & vrbes munitissimas expugna-

Quicquid agit Dominus, quicquid molitur, re-Etum, simplex, instum, & sanctum est. Verba Domini sincera sunt, & casta, & ab omni admixtio-

即加

firm

aunt

bemee Ipfo praftit finere

14m, C

TATIO

DUTA te sup

fell

per

vix

per Etus

miser opibu

AUXII

Q haber

Morte

dami pedib

quillo

duil

HETC.

IN LIB. PSALMORVM.

64

mon firmissimo clypeo protegit omnes quicumque consi-

Quis Deus prater Dominum? quis fortis & ve-

Sum bemens bellator prater Deum nostrum?

Ipseest ille Deus, qui vires & fortitudinem mihi

prestitit, vt rex asperas magno & inuicto animo su
num stinerem, & copias hostium secundis prælys frange
num stinerem, & domarem. ipse persicit, vt omnis vita mea

num ratio casta sit, & ab omni sceleris labe integra &

pura: per illum consecutus sum, vt ceruos pernicita uelo citate

t, the te superarem, & quamlibet prarupta loca, & ca-

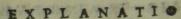
Mella, bostium munita expugnarem.

Tume scientia rei militaris instruis atque ornas, per te compressi & fregi maximas opes hostium, qui vix vlla ratione vinci posse vi debantur, ope tua sem per defensa, & conservata est salus mea. & cum fra Etus pondere calamitatum iamque procumberem, misericordiatua non modo sustentavit me, sed etia opibus, gloria, dignitate, bonis denique omnibus auxit & ornavit.

Quoties in eas angustias incideram, vt iam non haberem, vbi vestigium facerem, nullaque sugienda mortis spes ostenderetur, nisi tu miseratus incommodamea laboranti succurrisses: toties tu Domine viam pedibus meis latam effecisti, tu me in tuto & tranquillo collocasti, & tantum roboris & sirmitatis audinisti, vt nulla uis inimicorum posset me prostermere

eni adi

Quin

Quin etiam nixus ope tua illos in fugam pracipi tes dedi, fugerunt, sed non euaserunt manus meas, il los ego ad vnum concidi, & cum gente nomine fundi tus deleui.

Cacidi eos, nec potuerunt obsistere: abi ecti, pro. strati, meisque viribus fracti i acuerunt omnes qui. cumque bellum mihi facere conati sunt.

Per te factum est Domine, vt hostes mihi tergada rent, seque suga metu perterriti mandarent, & oc-

cisione occiderentur.

Vociferantur illi quidem, sed nemo subsidio veniebat. implorabant Dominum, sed ille oculos & aures auerterat.

Vt puluerem dissipat ventus, vt lutum platearu populus conculcat: sic hostium copias protriui ego, sic omnes ad vnum disseci, dissipauique.

Liberasti me tandem seditionibus popularium meorum, a quibus acerbissime exagitatus sum, imperio meo subiecisti Palastinos, aliasque finitimus nationes

Extera gentes sese mihi dediderunt, & fama nominis mei permota ad sidem meam consugerunt.

Alienigena bello domiti coacti sunt speciem prase ferre beneuolentia, & voluntaria seruitutis, quamquam inimicissimos animos gerebant.

Alienigena debilitati & fracti sunt, vt iam mihi obsistere non possint: & quamuis mænibus & mu nitionibus septi formidant opes meas.

Vinat, Dominus, propugnator & servator meus

ab

abo

eft,

depri

pu m

violer Cu

nefici

etial

nib

lusti ficis:

bes,

cordi.

Ce

temp

7476

IN LIB. PSALMORVM.

1 N LIB. PSALMORVM.

65

nfya ab omnibus gentibus auguste sancteque colatur, &
tman venerabile nomen eius hymnis celebretur.

Dominus iniurias meas persecutus atque vitus est, Dominus imperium meum longe lateque propa gauit, Dominus eripuit vitam meam ex ore & fau trum cibus immanium barbarorum: et quo magis iri me deprimere conatisunt, hoc magis ipse gloriam & o-stemp pes meas extulit, idemque a tyranno importuno & andam violento salutem meam tutatus est.

Cum itaque Domine tanta sint tua erga me benem nesicia, immortales tibi gratias semper agam, quin
setiam tempus erit, cum laudes tuas inter exteras
nationes pradicabo, atque hymni mei, omnibus om
nium gentium templis celebrabuntur.

Tu Domine non me conservas modo, & ab omnibus inimicorum iniurijs defendis, verum etiam il
lustrem, & apud omnes gloriosam hanc salutem efiounim ficis:neque salutis & laudis me a solum rationem ha
bes, sed etiam posteris meis pro tua singulari miseri
cordia consulis & provides, vt eorum decus & glorum, tria sit immortalis.

ARGVMENTVM PSAL. XIX.

am confi

nt specien

Celebrat cognitionem Dei, qua percipitur ex con templatione rerum calestium, & ex studio sanctarum litterarum.

I Victori,

Victori, Pfalmus Dauid XIX.

AELI enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum.

Dies diei eructat uerbum,& nox

nocti indicat scientiam.

Non sunt loquelæ, neque sermones, quibus non audiantur uoces eorum.

In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum.

Soli posuit tabernaculum in eis, & ipse tam quam sponsus procedens de thalamo suo.

Exultauit ut gigas ad currendam uiam, ab

extremo cælo egressio eius.

Et recursus eius usque ad extremum eius,

nec est qui se abscondat a calore eius.

Lex Domini immaculata, conuertensanimas, testimonium Domini sidele, sapientiam præstans paruulis.

Mandata Domini recta, lætificantia cor, præceptum Domini lucidum, illuminans ocu

los.

Timor Domini sanctus, permanens in saculum sæculi, iudicia Domini uera, iustifica ta simul.

Desiderabilia super aurum, & lapidempre tiosum multu, & dulciora super mel, & sauu.

Etiam

ftod

10,0

tioco

Hen

nem

le per

MARTA

quibe

confe

luma

brees

lam I

942

non p

Sym

66

Etiam seruus tuus admonetur per ea, in cu stodiendis illis retributio multa.

Delicta quis intelliget? ab occultis munda me, & a superbijs prohibe seruum tuum.

Ne dominentur mihi, tunc immaculatus e-

ro, & purus a scelere grandi.

sint accepta eloquia oris mei, & meditatio cordis mei in conspectu tuo semper.

Domine adiutor meus, & redéptor meus.

EXPLANATIO.

neiste Cæli enarrant] Significat is uerbis, unumham quemque ex cælestium rerum contemplatione facile endam peruenire ad notitiam Dei.

Dies Diei] Siquis diem diei comparet, & no extremo ctem nocti, eorumq. uicissitudines, ac certum ordineeus, nem, perpetuamq. constantiam animaduertat, faci le perspicit, tantorum operum laudem fortuna, ac te meritati non esse tribuendam, sed aliquem præesse, qui hac omnia summa sapientia moderetur, at que conseruet. Hoc modo interpretantur hunc uersicu lum apud nostros Eusebius Casariensis, & apud He braos Salomon explanator illustris.

Non funt loquelæ] Significat ijs uerbis, nullam nationem esse tam immanem, & barbaram,
qua calestium rerum excellentiam contemplans
non possit ad notitiam Dei cogitatione perduci. Sed
Symmachius, ut refert Theodoretus, ita uertit hunc

I 2 nersiculum

benigh

ration

quibu

yet, 41

HILTA

11/1 HOM

Tell

1:00,9

nobis.

tradere

ummi

cus in

ainin

imbi

castu

nerfu

MOS TEN

Inft

equa,

Del

(ruanti

effe prop

manam

fum tan

imbecil

deat aff

mini?

madue

uersiculum ex Hebrao, Non sunt loquela, neque ser mones, quorum non audiuntur noces . neque dissentit a Symmacho apud gracos illa, qua nominatur editio uulgata. Quod uero subiungitur, In omnem terram exiuit sonus eorum, fidelius Aquila uertit ex Hebrao, ο κανών αὐτών, idest, regula eorum, est autem sensus, hac opera mirabilia neguaquamriiu mortalium loqui, aut ullam vocem bumanam emittere, qua ad omnes terrarum or as peruenire non potest, sed orationem eorum uel grauissimam esse immutabilem ordinem, & dispositionem, & structuram tamquam adregulam factam, & ad lineamre spondentem, que eorum oratio cunctis terrarum finibus exauditur, & univer sos mortales ad cultum, & uenerationem Dei mirabiliter accendit. & quoniam earum rerum, que aspectu sentiuntur, mbil est tam præclarum, tamg. divinum, quodque homi nes tanta admiratione afficiat, quam sol, propterea eius uim, & naturam potissimum considerandam proponit, quo magis eluceat sapientia Deitanti ope ris, & muneris effectrix.

Et ipse tamquam sponsus] Pulchritudinem solis comparat sponso, uim, & impetum oiganti.

Ab extremo cælo] Egreditur enim solab extremo oriente, & incitatissima cali stelliseri conuersione sertur ad extremum occidentem.

Lex Domini] Satis erat tantarum rerum aspectus, & contemplatio, ut earum effectorem, & moderatorem agnosceremus Deum, eatamen sut benignitat IN LIB. PSALMORVM.

67

benignitas Dei, ut ad hanc præclaram intelligendi ratione adderet etiam leges suis manibus scriptas, quibus homines errantes ad uiam ueritatis reuocaret, atque animos a praua consuetudine ad honestas uitarationes conuerteret. Eas leges uir sanctus uarys nominibus uocat, ut etiam Moses facit.

Testimonia Domini] Leges Dei sic appellat ex eo, quod ille per has testisticatus est, quid exigat a nobis. Easdem ait cognitionem rerum divinarum tradere paruulis, idest, animis simplicibus, seq. summisse gerentibus, quoniam nullus est sapientia lo

cus in hominibus impuris, & superbis.

Timor Domini sanctus] Sic nominat leges diuinas, propterea quod illa mentes religione sancta imbuunt, at que in hominibus pys timorem pariunt castum, & sincerum, qualis solet esse optimi sily ad uersus optimos parentes.eu graci uocant, & la ceav, nos reuerentiam possumus rite nominare.

Iustificata simul] Idest, omnia sunt pariter

ada equa, & insta.

Delicta quis intelliget? Dixi (inquit) ob

feruantibus leges diuinas magna pramia, & dona

esse proposita, sed quis attendens insirmitatem humanam, & quam multa peccemus inscientes, quorum tamen luenda pœna sit, nisi Deus illa condonet
imbecillitati nostra, quis hac animaduertens audeat assirmare, se nulla in re uiolare pracepta Domini? An est aliquis, qui possit errata cunsta animaduertere? qui intantis tenebris nibil offendat?

quem uitium specie uirtutis aliquando non fallat? Et a superbijs prohibe seruum tuum 7 11/14 uero in primis est detestabilis, atque intoleranda superbia, & importunitas, si quis existimat, seipsum ita observantem esse legum divinarum, ut sese ab om ni peccato temperet, neque aliquid committat, quod

aliquo supplicio uindicandum sit.

Et purus a scelere grandi] Superbia enim fons, & origo est omnium scelerum, & flagitiorum, vt si quis Deo fauente ab illius dominatuliber sit, ui tam ab omni grauiori delicto puram agere possit.

PARAPHRASIS.

CAELI species undique syderibus ornata, admirabiles astrorum ordines, ipforumq. diffares conuersiones, & multiplices cursus continenter laudes Dei pradicant, & omnes nationes cogunt effe gratas & pietatem colere, & vim diuinam admirari, eamque dominam & effectricem rerum omnium agnoscere.

Quin etiam dies diei collatus, & nox cum nocte comparata, & ipsorum alterna accretio & diminu tio, certusque ord, perpetuaq. constantia clamant atque testantur, tuorum operum laudem fortuna ac temeritatinon esse tribuendam, sed aliquem praesse, qui hac universa ab initio constituerit, & sempiternis saculorum atatibus omnia moderetur aiq.

conseruet.

Neque vero hac opera mir abilia & dinina sapien

tiemon

aut VIII

nester

THIN S

10494

加强的

nibile to

mortale

ter acce

Sed

HET 15,0 ettam

nesta

guber

TUM

-C165 A

re pot

Suo spi

fort, ca

quadan

oculos a

Te form

quaem

100-07167

mae ad

miegro i

Lamis Di

pedibies

Tislong

68

IN LIE. PSALMORVM.

tie monimenta sempiterna mortalia ritu loquuntur,
aut vllam vocem humanam emittunt, que ad omnes terrarum oras peruenire non potest: sed oratio eo
mu rum vel grauissima est, immutabilis ordo, pulcherrimaque descriptio, & structura tamquam ad regula
mu facta, & ad lineam respondens, que eorum oratio om
nibus terrarum sinibus exauditur, & vniuersos
mortales ad cultum & venerationem Deimirabiliter accendit.

Sed cum omnia diligenter oculis animoque lustra neris, omnium rerum, que aspectu senciuntur nihil est tam præclarum tamg. dininum, quodque homines tanta admiratione afficiat, quam sol, qui dux & um gubernator est syderum cunctorum, & omnium renum caducarum salus & conservatio. Quavero spe cies aut incundior, aut vsu pulchrior sese oculis offerrepotest, quam solis exorientis aspectus? qui candore Suo splendidissimo tenebras sugat, rebus colorem affert, calum, maria, terras exhilarat, & insatiabili quadam latitia & voluptate omnium animantium oculos atque animos complet, vt eleganter compara re formosissimo sponso, vim & imperum giganti, siquidem eius circumuectio tanta celeritate ab extremo oriente fertur ad extremum occidentem, atque inde ad dexteram caliregionem revoluitur, ot uno integro circuitu diem noctemque conficiat, modo sub limis pulcherrimos radios nobis ostentans, modo sub pedibus ab oculis nostris oblitescens, ac regiones aeris longe lateq. occupans, neque locus est, quo fulgor eins

eius non perueniat. sol enim omnia terrarum opera flammis radiantibus lustrat, & mundo salutarem largitur, & maxime vitalem calorem, cunctas naturas augentem, nutricantem, sensuque afficientem; ex quo factum est, vt homines docti hanc pulcherrimam stellam, appellarent parentem atque altricem omnium rerum fragilium & caducarum.

Satis profecto erat tantarum rerum a spectus & contemplatio, vt earum effectorem & moderatorem agnosceremus Deum: ea tamen fuit benignitas Dei, ut ad hanc præclarum intelligendi rationem adderet etiam leges suis manibus scriptas, que homines palantes & erroribus turbulentis implicitos advia veritatis reuocarent, atque animos a praua consuetudine ad honestas vitarationes converterent.o vita & virtutum omnium leges magistra,o in calum duces & impia superstitionis expultrices, quanam per illum Deum, qui vos tulit, aut vis ingeny, aut vbertas eloquentia, perinde ac de nobis meritaesis collaudare nos possit? Per nos maximus ille celitum atque hominum pater & rex testisticatus est, quidexi geret anobis, quidue faciendum, fugiendumue foret, vt ad vitam beatam & immortalem peruenire posse mus. Per vos ille cognitionem rerum diuinarum tradit animis simplicibus, seque summisse gerentibus, nullus enim sapientis locus est in hominibus impuris aut superbis.

Vestra pracepta & monitiones institiam & pieta tem docent, exhilarant animos inanes timores & so

licitudines

Licitud

1711HE

Vo

CT TON.

1007 411

ARKET

ab one

6 min

105 COM

leges di

main

nisin

tes co

reni

b15 8.

lupta

lestem

quema

Hatne ?

pestife

tras no

hidina

Sed

mas les

dine as

moniti

curam

EXITEN

69

licitudines pellunt, aciem mentis illustrant, ut possit intueri, que via deducat in celum.

Oos mentes hominum religione sancta imbuitis,

of reverentiam adversus Deum, timoremque ingeneratis castum & pium, qualis solet esse optimi sily
adversus optimos parentes. isq. timor animos pioru
ab omnibus miraculis puros integrosque conservat,
of migrantes e corporibus sequitur in calum sanctita
tis comes sempiternus. Oos optima atque sanctissima
leges docetis iudicio & ratione cuncta agere, vos sum
ma iustitia & veritate iudicatis, quibus pramys bo
ni sint afficiendi, quibusue supplicies mali.

Itaque, nulla imperia, nulla copia, nulla voluptates cum vestris opibus & delectationibus sunt conferenda. Quis enim cogitatione complecti, nedum verbis explicare possit, quanta sint gaudia, quanta voluptates animi vestra pracepta colentis, & vitam ca lestem in humano corpore imitantis? Sape sit, vt quemadmodum gustandi sensus aliquo morbo depra uatus mel iudicat amarum: sic animi sensus falsis & pestiferis opinionibus corruptus, praceptiones vestras natura suaues & iucundas repellat, & in luto li bidinum & slagitiorum voluetur.

Sed quam volent, impiy contemnant excellentissimas leges Dei, ego certe percepta iam ipsarum dulce dine ac suauitate attentum animum ad earum admonitiones semper teneo, atque in is colendis omnem curam & diligentiam pono. Nimirum quisquis ad extremum spiritum cas leges diligenter observarit,

n divi

pramia

pramia tanta consequetur, quanta vis nulla oratio. nis explicare umquam possit. neque enim aspectuocu lorum comprehendi, neque auribus percipi, neque vlla cogitatione queunt adumbrari, que parauit Deus pie colentibus se. Neque tamen viri sancti, vt legibus diuinis pareant spe mercedis adducuntur. aut cogitatione, quantum illa res viilitatis sit habitura: sed accensi pulchritudine virtutis & amore diuino flagrantes amorem ip sum vberrimi fructus loco ducunt, & si spes omnis premiorum adimatur, non tamen ardor ille caritatis aliqua ex parte seseremittat, aut animus, aut eam caussam minus in officio perseueret. At quo magis in amando & colendo Deo ab omni mercedis cogitatione absunt, eo se digniores parant, qui maximis donis & honoribus decorentur. Sic virtus inter bonos amicitiam conciliat, com moditates de inde plurima et maxima consequentur, & si amandi ratio ab vtilitatis fonte non manarit.

Sed quamquam observanti legum divinarum tanta pramia & dona proposita sunt, quis tamen attendens insirmitatem humanam, & quam multapeccemus inscientes: quorum tamen luenda pæna sit nisi Deus illa condonet imbecillitati nostra, quis hac animaduertens audeat affirmare, se nulla inre violare pracepta Domini? An est aliquis, qui possi errata cuncta animaduertere? qui in tantis tenebris nibil offendat? quem vitium specie virtutis aliquando non fallat? Itaque pater optime pro tua infinita misericordia omnes masculas occultas, & la-

tentes

tento

corell

gnun

fecto (

ad fore

Fiam

facutil

que fico

ot ann

aum,

capit

ex qu

0

femi

non

tit, A

Domi

dentes

ima de

defect

ciferi,q

nas dec

Uti

Scribo

tibi per

[ancti]

Subuen

www

IN LIB. PSALMORVM.

70

tentes elue manibus tuis ex animo meo, ne quid in eo resideat impurum, & tuis oculis castissimis indignum.

In primis illud etiam atque etiam vehementer ob secro & obtestor, ut qui constantiam mibi prastitisti ad ferendas forti animo calamitates, idem mode-Stiam conferas rebus ad voluntatem meam nunc fluentibus, quo arrogantiam, fastidium, superbiamque sugere possim. neque enim Domine sum nescius, vt animi summissio caput est ad pie sancteque viuen dum, ita nullam detestabiliorem esse pestem, neque capitaliorem, quam superbiam & importunitatem, ex quibus tamquam stirpibus cetera omnes scelerum & flagitiorum pestes pullulant, qua pulcherrima illa semina virtutum nostris ingenys innata adolescere non sinunt. Proinde quo quisque magis sese demittit, ad altiorem dignitatis gradum a te perducitur Domine: qui vero opinionibus inflati, sibique prafidentes animos in altum sustulerunt, precipites ad ima deturbantur, & in maximis miserys obscuri, despectique iacent. cuius reitestis est calamitas Luciferi, qui de calo deiectus grauissimas arrogantia poe nas dedit, & ad infinitum tempus dabit.

Otinam hac carmina mea, & quicquid aliud scribo & loquor, & cum animo meo tacitus cogito, tibi pergratum, acceptumq, sit pater optime atque sanctissime, qui pro immensa benignitate tua semper subuenis imbecillitati mea, meque de omnibus pericu lorum casibus eripis, atque animum meum seruitu-

te

lurre

מוני פזק

Accepta Horia

plit.

ner ar

at cu

niap

preci

gem

lutem; 1

Res

gnifical

bregen

AT

porubu

te misera oppressum redimis, & ab omni vitio acim puritate liberas.

ARGVMENTVM PSAL. XX.

Populus Regem ad bellum difficile proficiscentem votis, & faustis ominibus pr osequitur.

Victori, Psalmus David x x.

X A V D I A T te Dominus in die tri siulationis, protegat te nomen Dei Iacob.

Mittat tibi auxilium de sanctua-

rio, & de Sion tueatur te.

Memorsit omnis sacrificij tui, & holocaustum tuum in cinerem conuertat.

Tribuat tibi secundum cor tuum, & omne conssiium tuum impleat.

Lætabimur de salutari tuo, & in nomine Dei nostri uexilla extollemus.

Impleat Dominus omnes petitiones tuas, Nunc cognoui, quod saluum secit Dominus Christym suum.

Exaudiet illum de cælo sancto suo in potentia salutari dexteræ suæ.

Hi in curribus, & ij in equis, nos autem nomen Domini Dei nostri inuocabimus.

Ipsi succubuerunt, & ceciderūt, nos autem surrexi-

IN LIB. PSALMORVM.

71

furreximus, & erecti fumus.

X

tions

fuoi

nost

nosi

Domine salua nos, Rex exaudiet nos in die, qua inuocauerimus.

EXPLANATIO.

In cinerem convertat] Idest victima, quam pro victoria adipiscenda immolas, illi sit grata, & accepta. Hac orationis exornatio sumpta est ex historia Mosis, cuius hostiam calestis ignis absumpsit.

Lætabimur de salutari] Nunc quidem vniuersam ciuitatem periculum tuum solicit am habet, at cum incolumis, & victor e bello reuerteris, omnia plausu, lætitiaque, et gratulatione personabunt. id enim significat, cum ait, vexilla extollemus.

Nunc cognoui] Populus interpias, & castas precationes divino spiritu afflatus vaticinatur, regem suum bello superiorem sore.

Hi in curribus] Hostes nostri curribus, & e-quorum vi, ac multitudine confidunt, nos autem sa lutem nostram sanctissimi numinis imploratione mu niemus.

Rex exaudiet nos] Sic appellat Deum, signisicans, non Dauidem, sed illum esse verum popu li regem.

PARAPHRASIS.

AVDIAT Deus opt. max. preces tuas his tem poribus difficillimis. Te vis & potestas Dei tueatur,

tur, qui Iacobum multis & maximis periculis liberauit.

Respiciat ille periculum tuum e sanctissimo tem plo suo, teque saluum & victorem reducat a prœlio.

Gratiam tibi reserat pro sanctitate, quam semper declarasti victimis caste pieque mactandis: quamque hostiam pro adipiscenda victoria nunc immolas, ea sit, eius animo acceptissima, illamque delapsa de calo slamma consumat.

Adsit Dominus inceptis omnibus et conatibus tuis, vt quicquid optas, quicquid aggrederis, tibi succedat ex sententia: nibil enim a te proficiscitur vm-

quam , nisi rectum & pium.

Nunc quidem vniuersam ciuitatem periculum tuum sollicitam habet optime rex, atque cum incolu mis e bello reuerteris, omnia plausu, latitiaque & gratulatione personabunt.

Inter pias et castas precationes ea signa dedit sum mus pater, vt plane intelligamus sanctissimum fortissimumque regem hostibus casis, sugatisque, vrbem

trophais & triumphis ornaturum esfe.

Audiet Dominus eius sanctas preces & supplicem respiciet e sempiterno domicilio numinis sui, & dextera salutari pro rege sortissime propugnabit.

Considant hostes curribus, equorumque vi & mul titudine: nos certe salutem nostram augustissimi nu-

m nis imploratione nunciemus.

Quoduobis profuit o barbari tantus apparatus belli? vos de curribus & equis deiecti estis, vos ter-

ram,

TAM T

Dews

MHRET

TH

nofrest

umas T

n matu

gamus,

bobalo a

ille crust columer

Ca

CHRI

mant, le

ambigi

IN LIB. PSALMORVM.

72

ram nostram vestris corporibus strauistis : at nos Deus noster afflictos & iacentes erexit, & victoria

munere pulcherrimo affecit.

riculis l

iffimoto.

t a prolin

des: quan

ec immi

e delapla

et conatin

leris tibili

ci citures

m pericula ue cuminca

atitiaque (

na dedit is

isque, orba

es & Suppli

ninis (ui, 0

ignabit.

evion

oft Times 1114

apparatn

, voster.

TATTI,

Tu Domine salutem nobis attulisti, & precibus nostris te facilem ac lenem prabuisti. Hac eadem qua sumus vtere misericordia in reliquum tempus, vt om ni metu liberati, placidam, quietamque vitam degamus, pietatem & iustitiam colentes. Continget nobis quod precamur. maximus enim ille mundi rex populo suo semper placatus, & propitius erit, semper ille ciuttatem nostram ab impis gentibus saluam incolumemq. seruabit.

ARGVMENTVM PSAL. XXI.

Celebratur hoc hymno uictoria, & regnum CHRISTI sempiternum, vt etiam Iudai confirmant, sed hunc illi venturum sperant. nos uenisse non ambigimus.

Victori, Psalmus Dauid XXI.

OMINE in uirtute tua lætabitur Rex, & in salutari tuo exultabit uehementer.

Desiderium cordis eius tribuisti ei, & uoluntate labiorum eius non fraudasti eum.

Quoniam præuenisti eum in benedictionibus

nibus bonitatis, posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso.

Vitam petijt a te, & tribuisti ei longitudi-

nem dierum in fæculum fæculi.

Magna est gloria eius ob salutare tuum, gloriam, & magnum decorem impones super eum.

Quoniam pones eum benedictiones in fæcu lum fæculi, lætificabis eum in gaudio cum uul tu tuo.

Quoniam Rex sperat in Domino, & in misericordia altissimi, non commouebitur.

Inueniet manus tua omnes inimicos tuos, dextera tua inueniet omnes, qui te oderunt.

Pones eos ut clibanum ignis in tempore iræ tuæ, Dominus in ira fua disperdet eos, & deuorabit eos ignis.

Fructum eorum de terra perdes,& semen eo

rum à filijs hominum.

Quoniam intenderunt tibi mala, cogitauerunt consilia, quæ non potuerunt stabilire.

Quoniam pones eos dorsum, & funes tuos

diriges contra facies eorum.

Exaltare Domine in uirtute tua, cantabimus, & psallemus uirtutes tuas.

EXPLANATIO.

Domine in uirtute tua] Tua (inquit) ope rex franges potentiam inimicorum, & per te conser-

nat 158

watus!

quam a trobene

ficat, cu nibus boi

Polui Ai Regen

Vitar

retur ad

Quo

bonis on. mulabi

nes, cu

magni

HETTEN

Iraclin

genere cu

Leti

tes ourse

ton clan

tatem, 6

Inner

(F IMM)

Predicit |

Winter i

telletur

or fentil

73

natus uita fruetur immortali.

ius coro

ongitudi

are tuum

ones fun

ones in fan

110 cum m

10, & inm

ebitur.

micos tuos

e oderunt.

temporem

eos, &de

& femener

t, cogitat

funes tuo

, cantabi

inquit) on

te confor-

Voluntate labiorum] Hoc est, nihil ille umquam a te petist, quin impetraret, & amplissimis vl tro beneficis auctus, & ornatus est. hoc enim significat, cum subiungit, prauenisti eum in benedictionibus bonitatis.

Posuisti in capite eius] Idest eum constituisti Regem cali, ac terrarum.

Vitam petiit ate] Utscilicet a morte reuoca-

retur ad uit am immortalem.

Quoniam pones eum benedictiones Idest bonis omnibus, & illis quidem sempiternis eum cumulabis. simili locutione vittur etiam Moses in Genesi, cum Deus Abrahamo dicit, benedici tibi, magnificaui nomen tuum, & esto benedictio. sic enim uertendum est ex hebrao. & Esaias, erit (inquit) Israel in medio terra benedictio, idest omni bonorum genere circumsuet.

Lætificabis eum Quo enim CHRISTVS homo est divinitati coniunctior ceteris omnibus, hoc eam clarius intuetur, & maiorem ex eare iucundi-

tatem, & latitiam capit.

Inueniet manus tua] Haltenus imperium, & immortalitatem CHRISTI celebrauit, nunc

pradicit pænas impendentes inimicis eius.

Fructum eorum Nec solum (inquit) absumentur ipsi, sed et iam stirps eorum impia funditus tolletur. Hunc enim fructum, & semen appellat, vt sentit Theodoretus.

K Pones

Pones eos dorsum] Idest pracipites in sugam

coniscies, & terga dare coges.

Et funes tuos] Vertent illi quidem terga tuis sagittis vulnerati, sed tu sugientibus te te obișcies, és in ora illorum mortisera tela torquebis. Funes autem pro arcu appellauit. ea est orationis exornatio, qua res tota aliqua de parte cognoscitur. Sagittas autem és ignem consuetudine litterarum sanctarum pænas interpretamur, quibus impios afficit Deus.

Exaltare Domine] Idest declara uim, & potestatem tuam imperio CHRISTI dilatando, & aduersarys eius opprimendis. Ceterum si quis ea, que continentur is uersibus, non solum ad CHRI-STVM, sed etiam adipsum Dauidem, qui illumin seipso adumbrauit, accommodare uelit, cum hoc ego non contendero, Nam Deus Dauidem ad regiam extulit dignitatem, & omni bonorum genere cumulauit, & grauissime vltus est omnes, qui domi, vel foris contra ipsum arma ferre conati sunt. Hac autem de rege prædicantur hoc hymno, quamquam uer siculus ille nequaquam Davidi covenire videtur, Vi tam petyt a te, & tribuisti ei longitudinem dierum in seculum seculi. Sed nonnulli interpretantur, banc esse hyperbolem, que significet, regem usque ad extremam senectutem uitam perducturum. Ego uero libentius crediderim, his uersibus descriptam esse per petuitatem eui, quo beatifruuntur in celo, qui in cor poribus humanis vitam diuinam colucrunt.

Paraphrasis

M A regilation

Column VI

talitate

Nih

6 amp

Cum fuit, cale

WOR CHI

reugcar

que hon

conflit

N

Atua

clarus

dextru

time

nesile at

miniba

Itag

locuples

percipit

SHIP CHIEF

booklas

Condit

nullis !

es in fuga

m tergan

te obijcia,

Funes auto

cornatio, a

agitt as and

ctarumpa

Deus.

raum, or

dilatando.

um si quin

um ad CHI

m, quille

elst, cum in

dem adropo

n generecus

qui domis

Court. Has

mamquant

ire uidetm

nem dierus

et antur, oo

usque ado

m. Egow

iptam e [1]

elo, qui in it

runt.

Paraphra

PARAPHRASIS.

MAXIME omnium rerum Domine, maximam regilatitiam dabis, hostibus casis sugatisque: neque solum victoriam illi, sed aternitatem etiam immortalitatemque donabis.

Nihil ille vmquam a te petijt, quin impetraret:

Cum primum enim in lucem editus & susceptus fuit, calestibus et divinis spiritus sancti muneribus illum cumulasti: neque id solum obtinuit, vt a morte reuocaretur ad vitam immortalem, sed calitum atque hominum & inferorum moderator & Dominus constitutus est.

Nihil ad decus & gloriam poterat expeti, quin a tua benignitate consecutus sit, quid enim tam praclarum, aut magnificum, quam in solo calesti ad dextrum latus maximi numinis considere, consortem & socium sactum imperiy sempiterni, & nomine illo angustissimo affectum, quod ceteris omnibus no minibus antecellit?

Itaque bonis omnibus, & illis quidem sempiternis locupletatus est, & perpetuas voluptates, & gaudia percipit ex iucundissimo pulcherrimoque aspectu tuo. quo enim divinitati coniunctior est ceteris omnibus, hoc illam clarius intuetur, & maiorem ex ea re iucunditatem & latitiam capit: cumque omnem spem suam fixerit in Deo eius imperium ita stabilietur, vt nullis oppugnationibus hostium frangi, aut labefacta

riqueat.

Profecto rex fortissime non euadent ex manibus tuishomines impy: omnes ad vnum capientur, & vi ui ac mortui supplicies aternis mactabutur. Aestuat vt clausis rapidus fornacibus ignis: sic astu & slam marum acerbitate iactabuntur, quamprimum supplicies tempus aduenerit, atque ut stipulam vorax slama consumit, sic nefarios & consceleratos ir a tua sun ditus delebit: neque solum absumentur ipsi, sedetia stirps eorum impia pariter cum nomine tolletur.

Ausosne esse homines amantissimos contra salutem ac dignitatem tuam arma ferre? & plena suroris & impretatis consilia inire, que nulla oratione po

tuerunt explicare?

At tu pracipites eos in fugam dabis, & terga da re coges vertent illi quidem terga tuis sagittis vulnerati: sed tu fugientibus tete obișcies, & in ora illorum

mortifera tela torquebis.

Declara Domine vim, & potestatem tuam imperio Christi dilatando, & aduersarys eius opprimendis. Nos interim perpetuis hymnis, & laudibus prosequemur magnitudinem tui numinis & potentiam, qua taterrimam Diaboli tyrannidem euertit, & viam muniuit ac patesecit in calum.

ARGVMENTVM PSAL, XXII.

IESVM CHRISTVM inducit loquentem, ac tormenta, & cruciatus acerbissimos, quos ille salutis th

Mille

Cente 1

tam TE

Dia

non (

mihi

& libe

Ad

iperau Ego

probri

derunt

ciat eur

ipes me

dus fu De tis nostra caussa pertulit, ita persequitur, ut non multis ante saculis uaticinari, sed rem gestam se pra sente uideatur exponere. pradicit etiam eius aduitam reuocationem, & omnium gentium salutem.

Victori pro cerua matutina, Canticum Dauid Psalmus XXII.

ex manin

entur, o

tur. Ach

estu ofa primumia

em voraxi

tos tratul ripli, leda

me today.

contrala

o plena for

ella oration

is, & tenju

aguttuva

m orailm

m tuan m

es opprima

nes & pour demeucria

II.

eentem, "

os ille falli.

evs meus, Deus meus quare me dereliquisti?longe a salute mea uer ba rugitus mei.

Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte, & non est silentium mihi.

Et tu sanctus habitator, hymnus Israelis. In te sperauerunt patres nostri, sperauerunt & liberasti eos.

Ad te clamauerunt, & salui sacti sunt, in te sperauerunt, & non sunt confusi.

Ego autem sum uermis, & non homo, op-

probrium hominum, & abiectio plebis.

Omnes uidentes me deriserunt me, distenderunt labia, & mouerunt caput.

Sperauit in Domino, eripiat eum, saluum fa

ciat eum, quoniam diligit eum.

Quoniam tu es, qui extraxisti me de uentre, spes mea ab uberibus matris meæ, in te proiectus sum ex utero.

De uentre matris mez Deus meus es tu, ne K 3 disces-

discesseris a me.

Quoniam tribulatio proxima est, quoniam non est, qui adiuuet.

Circumdederunt me uituli multi, tauri pin-

gues obsederunt me.

Aperuerunt super me os suum, sicut leo rapiens & rugiens.

Sicut aqua effusus sum, & dispersa sunt om-

nia ossa mea.

Factum est cor meum tamquam cera liquescens in medio uentris mei.

Aruit tamquam testa uirtus mea, & lingua mea adhæsit saucibus meis, & in puluerem mor tis deduxisti me.

Quoniam circumdederunt me canes multi, consilium malignantium obsedit me.

Foderunt manus meas, & pedes meos, dinu

merauerunt omnia ossa mea.

Ipsi uero considerauerunt, & inspexerunt me, diviserunt sibi uestimenta mea, & super uestem meam miserunt sortem.

Tu autem Domine ne elongaueris te, fortitudo mea in auxilium meum festina.

Erue a phramea Deus animam meam, & de manu canis unicam meam.

Salua me ex ore leonis, & a cornibus unicor nium libera me.

Narrabo nomen tuum fratribus meis, in me dio ecclesiæ laudabo te.

Qui

Tim

non spr

pauperi

Neca

rem ad e

Dete

mea redd

Eden

bunt D

cordae

Rem

numu

miliag

nabitui

Man

gues ter

mnes, q

Quoi

men ferr

Annu

venient

lo, qui p

Pro

IN LIB. PSALMORVM.

76

Qui timetis Dominum, laudate eum, uniuersum semen Iacob glorificate eum.

Timeat eum omne semen Israel, quoniam non spreuit, neque despexit deprecationem pauperis.

Nec auertit faciem suam a me, & cum clama

rem ad eum, exaudiuit me.

quonian

tauripu

cut leon.

a funton

cera lion.

, & lings

uerem me

anes mult

meos, din

nipexerui

2, & Super

is te forti-

am, &de

us unicol

is, in me

Qui

De te hymnus meus in ecclesia magna, uota mea reddam in conspectu tim entium eum.

Edent pauperes, & saturabuntur, & laudabunt Dominum: qui requirunt eum, uiuent corda eorum in sæculum sæculi.

Reminiscentur, & conuertentur ad Domi-

num universi fines terræ.

Et adorabunt in conspectueius uniuersæ fa miliæ gentium.

Quoniam Domini est regnum, & ipse domi

nabitur gentium.

Manducauerunt, & adorauerunt omnes pin gues terræ, in conspectu eius genua slectent omnes, qui descendunt ni terram.

Quoniam animam suam non uiuisicauit, se-

men seruiet ipsi.

Annumerabitur Domino in generationem, uenient, & annunciabunt iustitiam eius populo, qui nascetur, quoniam fecit.

EXPLANATIO.

Pro cerua matutina] Inscribitur ad hune mo-

SIMO

t15,0

perdu

quicq

Et

THIN A

lato, A

Lamon

S, tHE

DIOTER

185,0

Mat 165

rants

€85 €3

cape

farta

BUT COM

XET At

Fad

bro fol

fallum

Aru

membr

Vni

tariam

dum hymnus, propterea quodot cerua canum ui exagitatur, sic Iesus matutino tempore a rabiosis hominibus dilaniatus, & in crucem actus suit, quo circa semel, atque iterum queritur in his uersibus, se a canibus circumsideri.

Deus meus, Deus meus quare me dereliqui-Iti?] Cum IESVS CHRISTVS duplici naturasit, neminimirandu accidere debet, si multa eius tum dicta, tum facta referantur tamqua hominis, & mortalis. Hos autem clamores, & lamentabiles uoces incredibilis magnitudo cruciatus expressit. cu enim innocentissimus Dominus peccata, & scelera univer si generis humani prosuis agnosceret, eag. supplicio, ac sanguine suo lueret, & quatormenta nos commeriti er amus, ea tormenta omnia ipse pro infinita bonitate sua sustineret, tantas acerbitates, tantosq. do lores perpessus est, quantos nemo umquam cogitatione complecti, ne dum uerbis explicare possit, vt non immerito mortalitas ipsius a Deose derelictam excla maret, quippe qua angoribus intolerandis nulla con solatione adhibita conficeretur.

Longe a salute] Idest, preces mea magnis clamoribus effusa nullam mihi salutem afferunt, neque iam quicquam proficio prasidium Dei implorando.

Et non exaudies] plurima quidem sunt pæna, quibus Deus impios, & legum suarum contemptores afficit, inter eas uel pracipua hac est, quod eos deserit in malis, neque opem implorantes audit, vt ipsemet affirmat in prouerbys, & apud Hicremiam. Itaque innocen-

IN LIB. PSALMORVM.

innocetissimus Dominus cum supplicia nostris pecca tis, & sceleribus debita sustineret, adid calamitatis perductus est, vt se a patre derelictum esse, neque iam

quicquam proficere precando, quereretur.

anumui

rabiofish

ust, quo ch

uersibus,

dereliqui

uplici nav

i multan

a bominu.

ntabilesmo

effet . cico

celer a unio

eaq. Supplica a nos comm

ro infinitali

s, tantosq.u

am cogitativ

poffit, vins

elictamenti

dis nulla cur

magnistla-

runt, negat

aplorando.

funt pant,

atemptora

eos deferit

ut iplemet

innocen-

Et tu sanctus] Promiserat Deus, se commoratu rum apud gentem hebraam, & bonis perpetuo prassidio, ac ornamento suturum. Itaque illum promissi admonens ait, Tu certe custos huius sancta ciuitatis es, tu eiusdem habitator, eiusdem hymnus, te cœtus piorum semper cantat, tibi semper gratias agit adiu tus, & conservatus, & omnibus bonis auctus, & ornatus, vtere igitur solita misericor dia, succurre labo ranti, & quarelas laudatoris, & cultoris tui suppli ces exaudi.

Sperauit in Domino] Hac pronunciabat prin cipes sacerdotu illudentes, vt est in Euagelio Matthai.

Tauri pingues] Ita vocat Iudeos homines instar taurorum pinguium petulantes, & efferatos.

Sicut aqua] Hoc ait ob effusionem sanguinis, qui confosso multis vulneribus corpore totus iam efflu xerat.

Factum est cor meum] Simile est illud ex libro fosue, pertimuit cor populi, & instar aque lique factum est.

Aruit tamquam testa uirtus mea] Idest, uis membrorum desteta sanguine, & omni succo uitali.

Vnicam meam] Meam inquam animam solitariam, ut uertit Hieronymus, & omni ope destitutam.

Eta

Et a cornibus unicornium] Sic appellat homines immanes, & feros, Monoceros enim animal est asperum, & violentum, quod assuescere ad homi nes, & mansuesieri non potest.

Narrabo] Cum me (inquit) liberaueris, & ad vitam reuocaris immortalem, memor ero tanti benefici, teque, ac tuum sanctissimum nomen celebra bo inter omnes nationes. fratres enim vocat Christia nos, vtpote filios Dei, & coheredes suos, vnde illud Pauli, vt sit ipse primogenitus inter multos fratres. & ipse Dominus in Euangelio Ioannis Maria Magdalena dicit, vade adfratres meos, & dic eis, ascendo ad patrem meu, & patrem vestrum. Hunc autem versiculum sub persona Christi dictu esse, testis est Apostolus in epistola, quam scribit ad Hebraos.

Qui timetis Intelligens se liberatum iri, iam fratres suos excitat ad canendos hymnos, & gratias agendas patri rerum omnium prapotenti. & quoniam ecclesia ex Iudais, & reliquis nationibus constituta est, vtrosque nominatim adhortatur, alteros semen Iacobi appellans, a quo prognati sunt, alteros ab animi virtute, & religione denominans, timentes enim Deum appellabantur a Iudais, qui relictis falsis Dis religioni pia, & sancta adharebant, vnde legimus Psal. CXIIII. Benedixit domui Israel, benedixit domui Aaron, benedixit omnibus, qui timent Dominum. & Petrus in actis Apostolorum, viri (inquit) Israelita, & qui in vobis timent Deum.

Vota

De0 0

autem a

Gam Can

Eden

tem gent

ant, eas

de bonus

unt babe

CHI E MTS

aturaba

qui e cala

Rem

dum to

TED ILS C

nitu ex

nem an

Etad

actur ap

ATRONETH

DIECETROIT

Incom

coient, ac

MITATO, C

buncilli

cerbifing

hetret be

que aliter

dolliffin

IN LIB. PSALMORVM.

78

Vota mea reddam] Hymnos significat, quos Deo vouerat, si vita restitutus esset. laudatur autema CHRISTO Deus continenter per eccle-

siam sanctam, cuius ipse caput est.

Edent pauperes] Pradicit explicatius salutem gentium, qua falsos & commenticios Deos colebant, eas quidem pauperes appellat, vitpote religione, & bonis animi carentes, qua vera, certaq. divitia sunt habenda, sed etiam beati pauperes spiritu, & qui esuriunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur: saturabuntur autem dostrina Dei, expane illo viuo, qui e calo descendit, quo vescentes viuent in perpetuu.

Reminiscentur] Mortales obliti erant Dei, dum falsis opinionibus industi divinitatem tribuunt rebus creatis, sed dostrina Dei, & Apostolorum mo nitis excitabuntur ad pietatem, & ueram religio-

nem amplectendam.

Et adorabunt omnes pingues terræ] Sic vi detur appellare reges, & principes, qui & ipsi Deum agnouerunt, & imperio CHRISTI sese ultro su-

biecerunt.

ellath.

2 animal

e ad bomi

weris, 6

erotani

ien celebra

at Christia

undeila

multos fia.

mis Maria

o dicis

um. Hun

Tu effe,tellu

d Hebrus

171,148

o gratia

ts.organ

nibus con-

atur, altiti funt, al-

inans, il-

15, 91111-

perebant,

domui II-

mnibus,

Apostolo-

stiment

Vota

In conspectu eius genua slectent] Idest, eum colent, ac venerabuntur vniuersi mortales, qui in terram, & puluerem dilabuntur, & iure quidem hunc illi honorem habebunt, quando ipse mortem acerbissimam non dubitauit oppetere, vt eos vita afficeret beata, & sempiterna. Non me sugit, pleros que aliter hunc locum interpretari, sed cum iudicio doctissimorum hominum verba Dauidis ex hebraosi deliter

deliter conuerti possint eo modo, quo nos editionem vulgatam emendauimus, consido fore, vt nostra ex planatio nemini pio vel absurda, vel a verbis, & sen tentia sancti vatis abborrens iudicetur.

Semen serviet ipsi] Semen (inquit) Deo sese in servitutem pie sancteq. dicabit, & in eius familia, & gente numerabitur. semen autem vocat silios

per Euangelium conceptos, & generatos.

Venient, & annunciabunt] Nascentur, qui posteritati pradicent benesicia, & iustitiam Dei, usus est enim ille iustitia, idest infinita bonitate, ac misericordia, eripiens humanum genus e manibus Diaboli, qui miseros crudelissime vexabat, & omnibus iniurys, & ignominys afficiebat. Illud autem scire oportet, & hoc loco, & sere semper in litteris sanctis iustitiam Dei appellari pro benesicentia, & bonitate, qua ille munisice, prolixe, large vittur in genus humanum: seueritas enim illa iuris, qua oppo nitur misericordia, non tam iustitia Dei, quam iudicium nominari solet.

PARAPHRASIS.

DEVS meus, Deus meus, quare me dereliquisti? Preces mea maximis clamoribus essusa, nullam mihi salutem impetrant, neque iam quicquam prosicio subsidium tuum implorando.

Deus meus, inclamo dies noctesq. nomen tuum, neque tu aures ad voces meas supplices, & queribun

das adbibes.

TE

dem

Etum

canta

natus

1011107

centus no tual supp

Ma

que vm Ne

dinima

at me

(Fi, vi

fultan

babet;

accepts Per

DER COL

mee, cu

price!

Cum

tuo finn

& pres

enum ir

place

Tu certe custos buius sancta cinitatis es: tu einsdem, habitator, eiusdem hymnus nihil a te nisire-Etum & sanctum manat, te cœtus piorum semper cantas, tibi semper gratias agit adiutus & conseruatus, & omnibus bonis auctus, & ornatus. Vtere igitur solita misericordia, succurre laboranti, innocentis miserere, & querelas laudatoris & cultoris tui supplices exaudi.

Maiores nostri tue benignitati considebant, ne-

que vmquam opinione falsi sunt.

Nemo de ijs suppliciter ad te confugit, quin, illi diuinum aliquod auxilium, & numen oftenderes: at me sic deservisti, sic impiorum crudelitati dedidisti, ut iam non homo, sed vermis esse videar insirmis simum animal, & contemptissimum.

Omnes, quotquot vident me illudunt, atque in-

sultant in cruciatus & calamitates meas.

Iste, inquiunt, omnem suam spem in Deo positam habet: liberet ergo Deus illum, quem tam carum

acceptumque habet.

Per te Domine eductus ex vtero iucundum cali lumen aspexi, adbuc pendebam ab oberibus matris mea, cum omnem meam cur am, & spem in te vno

fixi & locaui.

editionin

nostran

bis, of h

t) Deo for

l eius fam

vocat file

centur of

itiam Di

bonstate.

se manua

bat, om

Madaum

er in litters

epicentia, c

rgevtitun

25, que opp

quam tub

dereliqui

nulas

nam pro-

ntuum,

nueribun

TE

Cum primum editus in lucem, & susceptus fui, in tuo sinu conquieui, te semper Deum meum agnoui & pradicaui:itaque ne discesseris a me, iam iamque e nim imminet mibi mors acerba, iam omnia exemp la cruciatusque in me crudeliter eduntur. Omnia

circum -

circumspicio, collustro ocultis omnia, neque vsquam cerno qui vllam opem serat, quemue miserat tormen torum & calamitatis mea.

Circumsedent me homines immanes, et instar tau

rorum pin quium petulantes & efferati.

Apertis faucibus appetunt me, tamquam leones

prada correpta rugientes.

Iam confosso multis vulneribus corpore totus sanguis effluxit, ossa mea luxata, & a suis quoque locis auulsa sunt.

Ut ceratabescit ardore solis, ita cor meum pa-

uore, & pænarum asperitate liquescit.

Aruit tamquam testa vis membrorum omni san guine desecta, & omni succo vitali: lingua ad fauces adharescit pra siti, quam induxit sanguis effusus, & tormentorum acerbitas: ne que me vires solum, sed vita iam desicit.

Ut ceruam canes, ita me homines feri circumsede runt: soderunt manus meas, & pedes meos, nume-

rari licet omnia osamea.

Nemo tam ferus ac ferreus esse debuit, quin cru ciatibus meis illacrymaretur: at istis acerbissima tormenta iucundissimum & insatiabile spectaculum prabent. Partiti sunt vestes meas, inter se tunicam meam sortiti sunt.

Cum itaque tantis malorum fluctibus opprimar, ne queso Domine differ auxilium tuum: o vis, & vni caspes mea, accurre ad supplicem misericordie tue, eripe vitam meam de manibus sicariorum, ani-

mam

en anu

TE CTUE

tu hom

Sip

mortale

depona

lebrabo

Vost

gioni pu

qui ab 1

emula

gratu

se ven

dibus

qui pr

Alla.9

mortal

Tu

TIANS |

IN Celeb

Qua

tur, or i

hebant

Senter

sam cot

lestibu

w, qui

e ofquan

at tormo

instaru

wam lim

e totus (a

quoquelici

t menn n

KING OTTON

qua ad fo

anguis of

e me utte

t ctrcumin

neos, nun

ut, quinci

acerbifin

Bectaculo

fe tunua

opprima.

Vis. 000

cordiatus

um , an

#14H

mam meam ab omnibus proiectam & derelictame canum rabidorum faucibus eripe: extrahe me ex ore cruento leonum, defende salutem meam ab impetu hominum immanium & serorum.

Si preces meas audis, meque ad vitam reuocas im mortalem, nullo tempore tanti benefici memoriam deponam, te semper ac tuum dulcissimum nomen ce lebrabo inter omnes pios, & coheredes meos.

Vos ego appello, quicumque relictis falsis dijs religioni pura & sancta adhasistis. Vos item appello, qui ab Israele prognati, virtutem & pietatem eius amulamini.

Agite omnes canite hymnos Deo, immortales gratias agite sanctissimo numini eius, castissima men te veneramini eum, neque vmquam intermittite lau dibus prosequi vestra salutis auctorem & custodem, qui propitius audiuit preces meas: & uita mibi reddita, vobis quoque salutem, & uitam donauit immortalem.

Tu solus Pater optime, atque sanctissime materiam suppeditabis bymnis meis, tuas ego laudes in celeberrimo piorum conuentu semper canam.

Quagentes olim fictos et inanes Deos ueneraban tur, É in summa medicitate uitam miserrimam tra hebant, ot pote religionis, É uirtutum omnium egentes, qua uera stabiles que divitia sunt, ha gentes iam copiosa É opulenta fient, iam omnibus bonis calestibus circumsquent, É saturabuntur pane illo ui-uo, qui de calo descendit, quo uescentes vivent in per petuum

petuum, & hymnis sempiternis Deum uenerabutur.

Nimirum mortales obliti erant Dei, dum fassis opinionibus inducti superstitiones pro religione, res creatas pro mundi creatore colunt: neque virtutibus solum, sed etiam vitis divinitatem tribuunt. sed nunc excitabuntur ad pietatem, & verum syncerum que Dei cultum: & repudiatis dis fassis & commen titis, tibi Domine, caremonias honores, preces adhibebunt. neque enim tu solus Palastina principatum obtines, aut res Iudaorum tantum administras, sed omnia sola terrarum imperio & ditione sempiter na regis & gubernas, & omnes nationes ad calum. & calestia bona perduces.

Proinde omnes principes & reges edent, & saturabuntur doctrina illa tua, ciboque calesti, seque libentes sub imperium Christi ditionemque subiunget, vniuersi denique mortales, qui in terram & puluerem dilabuntur, silium Dei supplices venerabuntur. cur enimilli salutis & libertatis sua vindicem & parentem non colerent, & diuinis honoribus afficerent? qui mortem acerbissimam non dubitauit oc-

cumbere, vt eos vita afficeret immortali:

Itaque posteri nostri sese in seruitutem illi pie san Eteq. dicabunt, & in eius familia & gente numerabuntur. Nascentur qui posteritati pradicent immor talia benesicia Dei. Vsus enim est ille infinita boni tate ac misericordia eripiens humanum genus de manibus diaboli qui miseros crudelissime vexabat, & omnibus insuries & contumeles afficiebat.

Argumentum

Gloria

monstrat

cant.

nomen

Etian

tis, non

Virga

lata funt

Paraft

tos, qui

Impin

Deuseru

Etmi

bus dieb

Ethal

ne dieru

ARGVMENTVM PSAL. XXIII.

Gloriatur se, ac sua omnia Deo cura esse, & demonstrat, quam beati sint y, qui iuste cum side, ac pietate uitam degunt, & sese in seruitutem Deo dicant.

Psalmus David XXIII.

erabutu dum falli

gione, n

ibuunt, fi

n syncern

preces is

aprincipa.

one semple

s adcelos,

ent, & fa efti, segui e subiame,

m & pun-

ter abunin.

dicement ibus afia-

bitami 11.

illi pie a

e numera

inita bom

genus di

mentun

omin v s pascit me, nihil mihi deerit, in loco pascuæ me collocauit. Iuxta aquas refrigerij ducit me, animam meam conuertit.

Deduxit me super semitas iustitiæ propter nomen suum.

Etiam si ambulauero per uallem umbræ mor tis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.

Virgatua, & baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos, qui tribulant me.

Impinguasti in oleo caput meum, & calix meus exuberans est. Sed & bonitas,

Et misericordia tua subsequentur me omni bus diebus uitæ meæ,

Et habitabo in domo Domini in longitudi

L Explanatio

Dominus pascit me] Allegoria est elegantissima, qua Deum pastorem, seq. ouem facit. ea fre-

quentissima est in litteris sanctis.

In loco pascuæ] Ita uocat pascua uberrima contemplationis rerum diuinarum, quibus rebus mentes incredibili cum voluptate pascuntur. Hine illud apud Hieremiam, Dabo uobis pastores iuxta cor meum, & pascent uos scientia, & doctrina.

Iuxta aquas refrigerij] Hinimirum sunt son tes uberrimi spiritus sancti, & amænissima slumina litterarum sanctarum. Huius aqua mentio sit ab Esaia, & ceteris uatibus sanctis, & in primis a Do

mino in euangelio Ioannis .

Animam meam] Errabat (inquit) animus meus, seq. a recta uiuendi uia auerterat. eum Dominus conuertit ab erroribus turbulentis, & tradu xit ad observationem sanctissimarus legum suarum, idq. secit propter nomen suum, idest, nullis meritis meis, sed propter infinitam bonitatem suam.

Etiam si ambulauero per ualle umbræ mortis] Sic appellat, loca infesta, & periculosa, in quibus obuersatur ante oculos imago mortis. Itaque significat, se tutela, & prasidio Dei fresum uel in media morte erecto, & tranquillo animo fore.

Virgatua, & baculus tuus] Virga Domini corrigit peccantes, bacillum sustentat imbecillos, utra que certe res animis piorum utilis partier et iucuda.

Parasti

Content

exornat

liter atq

tam fibi

hommun

el 871345

rum . Se

cum exp

poribus b

boinem (

rimis di

exuti co

fectem

973 W775 1

98165 . M

lumius,

cumbina

Demins

cut dispo

bibatis fat

PINT MI

bent, or a

n prefun

mis acce

DIES TETTE

franganti

at, han

tamqua

t elegant

cit .eafi

a uberring

uibus 7011

ntur. Ha

astoreinn

doctrina.

rum fact

Tima flum

mentio fix

primis 40

uit) anim

at . eum Di

tus, or tim

um Hates,

ullis minis

uam.

nbramor.

riculo(a, a

rtis. Italia

et um ul a

fore.

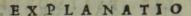
Domin

cillos, utra

e incuda.

Parasil

Parasti in conspectu meo mensam | Repetit sententiam primi uersiculi, & altera allegoria illam exornat, id quod sepe fit a scriptoribus nostris, simi liter atque ab externis. quam igitur mensam paratam sibi gloriatur a Deo, ea est mensa sanctorum uo luminum, & contemplatio rerum diuinarum, qui est unus saluberrimus, suauissimusq. pastus animorum. Sed Didymus luculentus theologus bunc locum explanans, fortasse, inquit, dum sumus in corporibus humanis, & ueritatem per umbras, & caliginem cernimus, oues Dei sumus, herbisq. saluber rimis doctrina ipsius alimur ad aternitatem, at cum exuti corporibus in celum migramus, & ueritatis speciem formosissimam liquido intuemur, itaq. summum illum Deum cognoscimus, vt ab eo cognitisumus, non iam oues, sed conuine sanctissimi numinis sumus, atque ad mensam animorum calestium accumbimus delicatissimis epulis extructam: de qua Dominus in Euangelio inquit, Ego dispono uobis, si cut disposuit mihi pater meus, regnum, vt edatis, & bibatis super mensam meam in regno meo. Hanc igitur mensam viri sancti semper in conspectubabent, & delicias illas calestes pura mentis cogitatione prasumunt: ex qua quidem re tantum roboris ani mis accedit, vt nullis rerum aduersarum sulminibus terreantur, nullis impiorum oppugnationibus frangantur, aut debilitentur. propterea uir sanctus ait, hanc mensam a Deo paratam in conspectu suo tamquam inexpugnabile propugnaculum impijs op politum,

positum, obiectumque.

Impinguasti in oleo caput meum J Didymus ait, caput pro mente appellatum esse, oleum pro assistus spiritus sancti: vt enim oleum lucem nutrit, laborem leuat, faciem exhilarat, sic ille lucem animi souet, mentem resicit, cor hominis latissicat, quapropter oleum latitia nominatur Psalmo XLV.

Et calix meus \ Calix, vt supra dictum est, sepe appellatur in litteris sanctis quicquid nobis aut boni, aut mali contingit a Deo . it aque calix hoc lo co significat scientiam rerum divinarum, quam uir Sanctus pie, ac honeste uiuendo consecutus erat. Sic Origenes interpretatur bunc locum in commentarys Matthai. Ceteru si loquatur ecclesia in hoc psal mo, ut nonnulli ueterum arbitrantur, non minus comodam explanationem adhibere poteris, atque adeo simpliciorem: habemus enim CHRISTVM Deum pastorem, qui suas oues uocat nominatim, & educit eas ad pascua uberrima, & propter aguam amænissimam educat nos, a qua etiam renascimur aduitam celestem, & beatam. Habemus & oleum latitia, & calicem Domini, & mensam illam mysticam, ad quam accumbentes pane celesti, & uitu lo saginato saturamur. que quidem omnia diligentius persequerer, si mibi uiderentur explanationis in digere, ac non potius tam perspicua esse, vt a quouis uel imperito possint facile intelligi.

Paraphrasis

Do

milis aa

tutt me

Arine la

out bills T

CUBILLIT

Pro

ni [ma]

bus en la

laste ab

Errab

longea

bus tu

ceptori

tus comi

pter 111

mali, an

ne affigu

Diatum

ונוברס מכנו

What d

hala per

Cum

me nulla

tabit:quid hominum Virg Dia

oleumin

m muti

Luceman

tification

OXLV.

ictum (1)

id nobia

cantho

n, quant

tus erat.

122 COMPAN

ia in book

on minuo

rus, atomi-

RISTI

minate.

opter again

rena com

1988 G 008

m illan El

esti, de

nia dilin

mationul

Ut a gross

rapbrafil

PARAPHRASIS.

DOMINVS pascit me, quare nihil vmquam mihi ad bene beateque viuendum deerit. Is constituit me in pascuis lætissimis atque pulcherrimis do-Etrinæsuæ, & in contemplatione rerum divinarum, quibus rebus mentes incredibili cum voluptate pascuntur.

Propter uberrimos fontes spiritus sancti, & amœ nissima flumina litter arum sanctarum pascit me, qui bus in locis oues Domini aluntur ad beatam vitam latte abundantes, & fætus pulcherrimos edentes. Errabat animus meus, seque a recta viuendi via longe auerterat, eum Dominus conuertit ab erroribus turbulentis, & traduxit ad observationem praceptorum suorum: quibus omnis pulchritudo virtutis continetur : idque fecit nullis meritis meis, sed pro pter infinitam bonitatem suam. Itaque quicquid mali, aut parum honesti a me commissum est, id omne assigno intemperantia mea : siquid autem recte co gitatum est, siquid honeste administratum, totum id refero acceptum misericordia Dei, qui mentem mihi bonam donauit, vt recta conarer : & vires, & conata perficerem.

Cum itaque talem habeam ducem & custodem, me nulla vis periculorum, nulla mortis imago territabit:quid enim mihi mors efficiat vita prasete?quid hominum improbitas Deo propugnante?

Virgatua Domine me corrigit peccantem, bacil L 3 lum

學場門 1

sncom Lerer.

Ego

plorati quet bot

taperio

aut . 6

am; the

fuenten

pitermo

Rexo

Uber

Amo

4. Shi

Aurab

Dulcian

Nutrit

Milerri

Dura los

Erraner

Que du

Oras be

Meami

Benign

Quali

T4723

lum tuum sustentat imbecillum, vtraque certeres animo meo vtilis pariter ac iucunda. Quid enim bea tus, quam bacillo maximi numinis fulciri? quid item vtilius, quam uirga eiusdem cadi?castigat enim Do minus quem diligit, verberibus cadit omnes quoscum

que sibi adoptat.

Sed dum sumus in corporibus humanis, & veritatem per umbras & caliginem cernimus, oues quidem Domini sumus, herbisque saluberrimis doctrinæipsius alimur ad æternitatem: at cum exuti corpo ribus in calum migramus, & veritatis speciem formosissimam liquido intuemur: itaque summum illum Deum cognoscimus, vt ab eo cognati sumus, non iam oues, sed conurue sanctissimi numinis sumus, atque admensam animorum celestium accumbimus delicatissimis epulis extructam. Hanc immensam Domine in conspectu omnium piorum statuisti, tam quam inexpugnabile vita propugnaculum impis op positum obiectumque. has enim dapes calestes, et has dulcissima pocula viri sancti pura mentis cogitatione gustantes, & suavissimo sancti spiritus oleo delibu ti, tantum fir mitatis exeare comparant, vt nullis rerum aduersarum fulminibus terreantur, nullis op pugnationibus improborum hominum frangantur, aut debilitentur. persuasum enim habent præillis bo nis calestibus & sempiternis, a quibus numquam oculos deigciunt, omnes labores & arumnas huius vira nihil esse. Hanc mensam, has epulas Domine etiam ante oculos meos posuisti, quo iniurias inimico-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

erteral

denimb

at enim?

nes quoscu

nis, orna

ines, ones on

rimis do

n exution

THE TREATMENT

i sumus n

ras fumul

accumbins

c immenta

fatnifi, in

11773 1770 DUCT

alestorale

tis cogitain.

us oleo debi

nt, ot mil

ur nulin

ang anta

preillin

mquant

buins of

Domine!

mimico

THE

84

* 64

rum magno & constanti animo ferrem, neque vllis incommodis de latitia & tranquillitate animi depel lerer.

Ego vero lata placidaque mente semper ero, exploratissimum habens, quod me numquam derelinquet bonitas & misericordia tua: sed per has vias vi
ta periculosas ingredientem comitabitur dies noctes
que. & e corpore emigrantem deducet in domum il
lam tuam calestem, omnibus bonis & gaudys affluentem, vbitecum habitans beatus auo fruar sem
piterno.

ALIA PARAPH. CARMINE.

Rex calitum est pastor meus, Nihil boni deerit mihi, Oberrimis in pascuis, Amæna propter flumina Me spirit us sanctissimi O PACIFICATION OF THE PACE OF Aura beata recreat, Dulcique mentem pabulo Nutrit sua scientia. Miserrimus animus meus Dum longius abit a Deo, Errauerat procul a via, Que ducit ad celestium Oras beatas . at Deus Mea misertus miseria, Benignitate maxima Quesiuit illum ultro, & sui

L 4 Reduxis

nobis

corpo

Rabit

Inn

nona

uitin

H

iustic

Ha

Atto Porta a

& pote

Atte

portæa

tuum

Reduxit ad caulas greg is. Si sola solus per loca Inermis eam, vbi plurima Imago mortis territat, Interritus perrexero Custode securus Deo. Neuirga, pastor optime, Coercet errantem tua, Ne granius offendar cadens, Tuo bacillo fulcior. Memensaroborat tua, Me dulcis exhilarat calix Tuus, oleo foueor tuo. Nec me pater dulcissime Per has inexplicabiles Vias euntem deseres Vmquam, sed ad tuam domum Duces, vbi vita fruatur Et sempiterno gaudio.

ARGVMENTVM PSAL. XXIIII.

Est quidem Domini quicquid omnibus terrarum finibus continetur, non tamen omnes mortales apud ipsum pari conditione sunt, aut aque in calum recipiuntur: illa enim sedes ys dumtaxat parata est, qui uitam calestem in terris imitantur.id monet uir san Etus his uersibus, es simul celebrat ascensum IES V Domini in calum, apposite id quidem, quando ille nobis

IN LIB. PSALMORVM. 85 nobis iter in ea loca patefecit, & princeps immortali corpore penetrauit in concilium beatorum.

Psalmus David XXIIII.

omini est terra, & plenitudo eius, orbis terrarum, & uniuersi, qui habitant in eo.

Quia ipse super maria fundauit eum, & super slumina præparauit eum.

Quis ascendet in montem Domini?aut quis

stabit in loco sancto eius?

Innocens manibus, & mundo corde, qui non accepit in uanum animam suam, nec iurauit in dolo proximo suo.

Hicaccipiet benedictionem a Domino, &

iustitiam a Deo salutari suo.

SALH

IIII.

es terrarus

rtales apis

calumrech

rataest, qu

net uir la Sum I EST uando ili

1100%

"AND PROPERTY.

Hæc est generatio quærentium eum, quærentium faciem Dei Iacob.

Attollite portæ capita uestra, & eleuamini portææternales, & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? Dominus fortis

& potens, Dominus potens in prœlio.

Attollite portæ capita uestra, & eleuamini portæ æternales, & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ? Dominus exercituum ipse est Rex gloriæ.

Explanatio

EXPLANATIO.

QVIS ascendet] Dixerat, Deum terrarum, & cunctarum rerum Dominum, & creatorem esse, nunc demonstrat, qua ratione possimus ad eum peruenire, quando ob eam caussam creati sumus, vt in terris iuste cum side, & pietate uiuentes in calum migraremus, & cum Deo beati auum age

Qui non accepit in uanum animam suam Idest qui non contemnit eas res, quarum rerum caussa animus illi datus est a Deo. datus est autem omnibus, vt iustitiam, est pietatem colamus, atque omnem operam, curam, est studium ponamus in iuuandis hominibus. Sed Chimis existimat eum commendari, qui falsum non iurat per animam suam. verum verba hac possunt exhebrao conuerti etiam ad hunc modum, qui non extulit ad vanitatem animam suam, idest qui animum suum ita refrenat, tamq. studiosus est simplicis ueritatis, vt ab omni me dacio sibi temperet, neque vlla in re vanitatem orationis adhibeat.

Et iustitiam a Deo] Dictum est a nobis alio le co, iustitiam in litteris sanctis sape appellari pro bonitate, & benesicentia, qua viitur Deus in eos, qui cum side, & virtute viuunt.

Attollite portæ] Calites, qui IESVM in superas sedes ascendentem comitantur, his verbis por tas cali, portarumq. custodes affantur. sed hunc lo-

C11298

SUM O

inscrib

com 151

atque or

faria,

COMIDO

dum ex

mini e

telligiv

quam?

precipi

Juum a

vero u

Stone

expon

Cum 1

autem

a Jurgar

cat, per

detibus

binos 11

quodex

nionas a

templas

tatem,

asmici

ATCA (E

loco dic

em terri

& cream

offmusu

creati f

ate unum

E ENSITE B

am fuan

erion col

auten in

数,如如

tmusilly

t eurs con-

Barra Juan

nerts clus

statem an

a refrent,

b omm

atem ale

obis aliola

eri probo-

72 805,950

M in g

erbis pot

hunclo-

CHAR

cum diligenter explanat Dionysius in eo libro, qui inscribitur de calesti Hierarchia. Quod reliquum est, scire oportet, nonnullos existimare, Dauidem, cum is templum Hierosolymis adificare constituisset, atque omnia, qua ad eam adificationem erant neces saria, summo studio comparasset, bunc bymnum composuisse, itaque istorum sententia is ad hunc modum explanandus est. Cum vir sanctus ait, Domini esse terram, & quicquidin ea continetur, intelligi vult fortunatissimam esse nationem Hebraam, quam Deus, qui omnium terrarum Dominus est, pracipue tuendam, atque ornandam susceperit, & suum apud eam domicilium collocare voluerit. Cum vero infert, Quis ascendet in montem Domini? de Sione loquitur, qui mons templo destinatus erat, tum exponit, que uita quiue mores deceant eos, qui locum illum sanctissimum frequentare uelint . Quod autem hortatur fores templi, vt sesetollant, atque assurgant , regem enim gloria ingressurum , signisicat, perfecto adificio arcam fœderis in adem a sacer dotibus introferendam, cui arca Deum inter cherubinos insidere pradicant littera sancta, propterea quod ex eo loco responsa dare, & precibus populibenignas aures adhibere consueuerat. Denique fores templi aternas uocat ad significandam eius diuturni tatem, tum etiam quod Deus id certum, & Stabile domicilium habiturus erat, cum superiori tempore arca sapins locum, & sedem mutauisset : itaque alio loco dicitur, elegit Dominus Sion, desider auit eam 878 100000

in habitationem sibi, Hec requies mea in saculum sa culi, bic habitabo, quoniam elegi eam.

mis don

814X1861

house O

damos, 9

cer anin

1816 : Ha

triumph

ills hofte

rabiles a

cula det

Erg

DY ECUT

pertes,

rum cu

o fores ca

res femp

Qui

tis Co post

Tolli

altines of

friffinne

Qui

extreme

PARAPHRASIS.

DOMINI est orbis terrarum, & quicquid eo continetur.

Imperat autem ille omnibus terris, non per uim occupato principatu, aut altero de possessione deiecto, sed ipse ut ceteras mundi partes: sic globum terra eminentem ex aquis adisicauit, & ex nihilo fecit ut omnia existerent, quo extaret monimentum sua bonitatis admirabile atque sempiternum. Nos autem ob eam rem creauit, atque animum in corpore, intelligentiam conclusit in animo, ut interris iuste cum side ac pietate uiuentes, ad calum migraremus, & secum beati auum ageremus sempiternum.

Quis igitur hoc assequi, atque ad hunc altissi-

mum dignitatis gradum peruenire poterit?

Nempe cuius neque facta, neque cogitata ullo sce lere aut flagitio contaminata fuerint: qui neque peierarit, neque contempserit eas res, quarum rerum
caussa animus ille datus est a Deo: datus autem omnibus, vt dictum est, quo res divinas contemplemur,
& iustitiam colamus, & humanam societatem tuea
mur, quo totam viuendi rationem in modestia, &
animi magnitudine, atque in rerum humanarum
contemptione & despicientia, & in omni virtute ponamus.

Qui vitam instituunt ad bunc modum, atque animum eculum

quicquid

non perm

oum terro ibilo fecito

tum fuch.

ne cue cardan

nterrus na

LUT AT INIL

TRUM.

hunc alm

nt?

itatauh

ui neque pi-

Tum Total

autern on

emplement

tatem tut

destia, 6 nanarum urtute po-

atque a

nimun

37

nimum exercent in optimis rebus, is maximis pramiss donabuntur a Deo, is Dominum quarunt, is recipientur in conciliorum calestium, & iucundissimo maximi patris aspectu fruetur in perpetuum. Quod si pure & caste vitam colentibus est aditus ad calestes domos, quis tam purus, & innocens, quis tam integer animi, quam Iesus ille maximus atque sanctissimus? Itaque primus ille in superas sedes inuectus est triumphans e rectoribus tenebrarum, et sempiternis illis hostibus generis humani, secum agens innumerabiles animos piorum qui sublimes terris multa secula detinebantur.

Ergo Iesu mundi Domino in calum ascendente pracurrerunt mentes illa beata corporum semper ex pertes, atque his verbis affata cali portas, & cum ea rum custodibus ad huc modum collocuta sunt, Tollite o fores capita vestra, tollite, inquam, vos altius o sores sempiterna, & ingredietur rex ille illustrissimus.

Quisnam est iste res illustrissimus? Dominus for-

tis & potens, Dominus bellator eximius.

Tollite o fores capita vestra, tollite, inquam, vos altius o fores sempiterna, & ingredietur rexille illustrissimus.

Quisnam est iste rex illustrissimus? Dux calestis

exercitus est rex illustrissimus.

Argumen-

ARGUMENTUM PSAL. XXV.

Precatio est hominis in maximo vita periculo ver santis, in qua precatione & sibi peccata remitti, ac condonari deprecatur, & misericordiam Dei laudibus prosequitur.

Psalmus David X X V.

Deus meus in te cófido ne erubescã. Neque lætentur de me inimici mei, etenim uniuersi, qui expectant

te, non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes su-

Vias tuas Domine demonstra mihi, & semi tas tuas edoce me.

Dirige me in ueritate tua, & doce me, quia tu es Deus saluator meus, & te expectaui to-

Reminiscere miserationum tuarum Domine, & misericordiarum tuarum, quæ a sæculo sunt.

Delicta iuuentutis mex, & transgressiones meas ne memineris.

Secundum misericordiam tuam memento mei tu propter bonitatem tuam Domine.

Bonus,

Diri tes uias

Vail

zitas CU

fimons

Propi

Quis

Anin

eius he

Arc

Stamen

iple eue Refp

cus, &

Tribu

de necel

Vide

& dimit

Respi

cati lunt

Cufto

belcam

Simp

quia ext

IN LIB. PSALMORVM. Bonus, & rectus Dominus, propter hoc do cebit peccatores uiam. Diriget mansuetos in iudicio, docebit miericularin tes uias iuas. Vniuersæ uiæ Domini misericordia, & ueremutti, a ritas custodientibus testamentum eius, & te-Dei land stimonia eius. Propter nomen tuum Domine propitiaberis peccato meo, multum est enim. Quis est homo, qui timet Dominum?legem statuit ei in uia, quam elegit. nam men Anima eius in bonis demorabitur, & semen e erubela eius hereditabit terram. ne inime Arcanum Domini timentibus illum, & tei expedin stamentum suum manifestabit illis. Oculi mei semper ad Dominum, quoniam gentes in ipse euellet de laque o pedes meos. Respice in me, & miserere mei, quia unihi, & fen

cus, & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multiplicatæ sunt, de necessitatibus meis erue me.

me, qui

ectam to

m Domi-

a faculo

ressiones

remento

Bonus

ne.

Vide afflictionem meam, & laborem meum, & dimitte uniuersa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt, & odio iniquo oderunt me.

Custodianimam meam, & erue me, ne erubescam, quoniam speraui in te.

Simplicitas, & rectitudo custodiant me, quia expectaui te.

Libera

Libera Deus Israel ex omnibus tribulationi bus suis.

EXPLANATIO.

NE erubescam] Idest, ne, queso, ea spes me fallat, quam in tua clementia fixam, & locatam habeo.

Iniqua agentes superuacue] His verbis de signat eos, qui neque errore labuntur, neque ob animi insirmitatem, atque inconstantiam, sed turpitudine, ac malesiciys delectantur, atque iys, qui nibil

meruerunt, infesti sunt.

Vniuersæ uiæ Domini] Quicquid agit Deus, quicquid pracipit, ac loquitur, plenum est misericordia, veritate, & iustitia, sed quibus? ys nimirum, qui obseruant sanctissimi fœderis leges, quas ipse monumentis librorum diuinorum uoluit esse testatas. hoc si geratur, in omnibus consilys, & factis, & uer bis Dei perspicitur incredibilis misericordia, & veritas, atque iustitia, quarum speciem non intuetur animus impiorum caligine vitiorum & cupiditatum occacatus. Misericordia pertinet ad beneficia, qua nobis tribuit Deus gratuito, idest, nullis meritis nostris pronocatus. veritas referenda estin primis ad fidem, dictorumg. constantiam. Misericordia Dei gratis pollicetur, veritas summa fide promissum facit. Sie interpretatur veritatem Dei diuns Paulus in epistola, quam scribit ad Romanos cap. x V.

Propter

Prof

meo /

e macu

habebit's

dabit a

UT ATTOTAL

क्षाय , व्य

siam. Si

pus in co

bat.

Arc

nibus p

cientia

THM CON

cellentin

spotest.

AD !

mana

TINY OF

with my

CHICOTHI

Warn m

or omni

adopto

ulation

ea spesm

is verbish

equeobas

lea turpin

s, que m

dagit Du

ft miseria

us nimitu

quas ipfem effe teffain.

actis, on

rdia, 6% non intuctu

5 cupidits

d benefici

nullis mor

a estinori

. Milan

mmafil

atem Di

Roma

Propter

89

Propter nomen tuum propitiaberis peccato meo] Idest, cum sis clemens, & misericors, ignosces Domine peccatis meis, quorum turpitudinem, & maculas ego sponte mea non possum eluere.

Legem statuit ei in uia, quā elegit] Hoc est, habebit Deum magistrum, & doctorem, qui leges ip si dabit salutares, & accommodatas ad eam uiuen-dirationem, quam is sibi constituerit: neque enim omnes, qui pietatem colunt, eandem vita sequuntur uiam. Sed potius hoc ad ipsum Deum referendum est, vt sit sensus, illum fore magistrum hominibus pis in eo vita genere, atque instituto, quod ipse probat.

Arcanum Domini] Pollicetur, Deum bominibus pijs, & religiosis aperiturum mysteria sua, & scientiam sæderis, quod monumentis legum divinarum continetur, traditurum. quo munere nihil excellentius, nihil salutarius, aut iucundius excogitai potest.

PARAPHRASIS.

AD te Domine tollo mentem atque animu meu, humana omnia obliuiscens, te solum cogitans, in te vnum omnium rerum dominum & moderatorem aciem mentis intendens. Considant aliy viribus suis, amicorum opibus & gratia nitantur: ego certe ad tuam misericordiam consugio, te vnum inuoco, te mi hi omnium mearum rerum desensorem adiutoremq. adopto.

M Ne

mem (eg

ram, vi

husts VI

Sem, on

perfette ci

THE THE

Domine

nimo, tota

ducem o

Negue

amore o

do, or al

rum ape

mirano

sam ing

elt, ut un

Itagu

empitern

abanc

concept, a

M. Plur

ummisi,

tin anin

YEARS DO

per ex

Horun

ncredibi

quam ten

Mra, &

Ne quaso Domine ea spes me fallat, quam in tua clementia sixam & locatam habeo, ne ve permitte vt irrideant me inimici mei ope tua destitutum, & in tantis calamitatibus derelictum. Ero animo erecto atque constanti, cum exploratissimum habeam eam semper suisse bonitatem tuam, vt numquam pros destitueres, numquam violari sustineres, qui ad te suppliciter consugissent, & in prasidio tuo spes suas collocassent.

Multiplex ratio est peccandi . quidam enim non tam voluntate, quam casu quodam & errore labun tur: multis ob inconstantiam & animi insirmitatem. At qui ad eam turpitudinem & insaniam per ducti sunt, vt sine caussa sese slagitys & sceleribus con taminent, & peius morte oderint vitam malescio vacantem, neque umquam intermittant bonos, & innocetes vexare, et capite ac fortunis oppugnare: hi Domine ope tua sunt indigni, horum tu conatus & consilia infringe, ne ad scelera perueniant, que machinantur.

Et quoniam multi aberrant a veritate & sincera diuini cultus tui sanctitate, aut vitius & perturbationibus animi obcacati, aut falsis impiorum opinionibus inducti, in hos errores ne ego pracipitem, tu quaso per has tenebras, & vias vita difficiles vadentem comitare dies noctes que optime parens, & custos salutis mea: tantumque amorem tui excita in animo meo, vt nihil rectius mihi, nihil aut facilius, aut iucundius esse videatur, quam honestam viuendiratio

220112

minh

permin

ution,

o animi

m baben

nguang s, qui di so spes fu

m thinn

TTOTE

i infirm

n aniam

eleriban

m man

at bones, o

pugnatt;

a constal

nt, quent

e of face

or poter

HOTUM IN

ccipiten

les vasis

5,000

e in anni

es, anim

narran

加斯

nem segui, & cursum conficere praceptorum tuorum, ut aliquando post tantos labores & arumnas huius vita praueniam ad illam domum tuam cale-Stem, omnibus bonis & gaudys circumfluentem, ut perfecte cumulateque beatus in sempiterna pulcherrimi numinis tui contemplatione conquiescam. Te Domine dies noctesque semper expecto, ex te toto animo, tota cogitatione pendeo, te mihi doctorem & ducem & propugnatorem votis omnibus requiro.

Neque tamen sum nescius, quam me indignum amore & liberalitate tua tradiderim assidue peccan do, & ab observatione praceptorum tuorum nimirum sape aberrando: sed recordare pater optime admiranda lenitatis & clementia, qua semper vsus es iam inde ab vltima origine mundi. ex quo effectum est, vt uiri sancti te misericordia parete appellarent.

Itaque per hoc tuum institutum saluberrimum sempiternum, vnum oro atque obtestor, vt quicquid ad hanc diem peccaui, quicquid sceleris & flagity concepi, mihi condones, & oblinione deleas sempuer na. Plurima, fateor Domine, per imprudentiam commisi, plurima per amorem & iram & agritudinem animi: dum stimulis adolescentie incitabar, & vanis bonorum simulacris delusus, uera solidaque & expressa bona contemnebam.

Herum queso omnium memoriam depone pro tua incredibili misericordia & bonitate, atque in reliquum tempus animum meum ita confirma & corro bora, & tuis armis rege, vt possim uiriliter obsistere

rectoribus M

rectoribus tenebrarum vita huius, cum quibus continentia bella nobis intercedunt, & tam dura certa mina, vt salus omnino desperanda sit, nisi tu imbecillitatem nostram respicias, & pro immensa bonitate tua saluos incolumesque conserues.

Euentura precor: nam Dominus est bonus, suam que bonitatem liberaliter impertit. idemque recti amantissimus est: propterea rectam viuendi viamer rantibus monstrabit, & prascribet illis quid sequen-

dum, quid fugiendum.

Dominus mansuetos seque summisse gerentes libe ralissime docet, quomodo delectum habeant bonorum & malorum, & omnia iudicio & ratione administrent. Dominus humanis mitibus in hoc periculoso vita curriculo dux & comes sidissimus est, vt tuto ac facili itinere perueniant ad vitam beatam immortalem.

Quicquid docet ac pracipit Dominus, quicquid ille agit, plenum est misericordia pariter atque institia: sed quibus? observantibus leges & pracepta saluberrima, qua optimus pater pro sua benignitate monimentis librorum divinorum volvit esse testata. Hoc si geratur, in omnibus consilys, & factis, & ver bis Domini perspicitur incredibilis misericordia atque institia: quarum speciem non intuetur animus impiorum caligine vitiorum occacatus, quo sit, vt supplicio affecti, Deum vocent iniquum & crudelem: quamquam minores quam pro sceleribus pænas pendunt.

Cum

Cum

lers 0

longe en

lim corn

Ecqu

lung. pu

lea felox to

nim Den

bit faluta

tionerra,

qui piete

unt enti

magna

dent: |

ne rera

civile .

que also

quisque s

infitiam

Deoque c

trais of

o uxora

Quod

unibus

tant and

bunt, cut

restingua

iminia ci

pacem

ibus co.

luracon

a tuimb

pensabon

onus, fu

ndivimi

quidsqu

gerenten

ant bons

one am

boc perva

et, utani

CATA HANG

ns, quiqui

er acquino

DY aceptall-

benignian esse testata

ictis, 6 10

ricor dia il

tur anni

quo fit, d

of crush

bus pand

CION

Cum igitur hac itasse habeant, & clemens appelleris & bonus, ignosce precor Domine peccatis meis. longe enim maiora sunt illa, quam vt sponte mea possim eorum turpitudinem & maculas eluere.

Ecquis viquam est, qui reuereatur Dominum,illumq. pure & caste veneretur & colat ? rarus sane, sed selix fortunatusque : quisquis est talis . habebit enim Deum magistrum & doctorem, qui leges ipsi da bit salutares, & accommodatas ad eam viuendirationem, quam is sibi constituerit. neque enim omnes qui pietatem colunt, eandem vita sequuntur viam: funt enim qui Remp. capessant, seque ad gerendas res magnas, hominumque genere fructuosas accommodent: sunt qui otium preserant, & in contemplatione rerum' dininarum sese totos constituant: aly ad ins ciuile, aly admercaturam sese applicant, alius deni que alio atatis degenda genere implicatur : sed quam quisque vita non uitiosa viam adamarit, in ea potest institiam, sidem, pietatem, temperantiam prastare, Deoque carissimus esse, qui publicanis et militibus, Ceruis & Dominis, parentibus & liberis, matribus & uxoribus aptissimas leges dat.

Quod si quis eas leges observauerit, animus eius omnibus bonis abundabit leges enim Domini sanant animos, inanes timores & solicitudines detrabunt, cupiditatum & libidinum slammas ardoresquestinguunt: homines magnos, excelsos, & humana omnia contemnentes efficiunt: pietatem, gaudium, pacem, spem, securitatem largiuntur: & excedentibus

congri

sidendi

manus a

um laci

WITE TAN

orex ma

WAR EN LIN

Cumi

ele propo

uentibus

in Dea c

nimi de

enim en

DHS 177

Soln

Aitutus

placidis

upietate

write peri

Sates

tromar

tribus, in

tutalam

Alpic

lu & ace

mbus eie

granra

repossur

tibus e vita duces sunt in calum: vbi sanctis viris parata sunt pramia, qua neque oculis cerni, neque ver bis explicari, neque animo comprehendi queunt. Et quonia natura ingenitus est nobis pracipuus qui dam amor posteritatis, vt in omne tempus familia nostra consultum velimus: & magno dolore afficiamur, si quando illam interituram existimemus, aut graue aliquod incommodum accepturum: polliceor & stirpis, & rerum secundarum diuturnitatem, is qui virtutem & pietatem colunt.

Sed quid ego res paruas, & leui momento astiman dus polliceor?in: mo uero spondeo & asseueranter affir mo, Deum homini pio & religiofo mysteria sua aper turum, scientiamque traditurum litterarum sancta rum: quo munere nibil excellentius, nibil salutarius, nibil aut pulchrius aut incundius excogitari potest. quippe cum his monimentis contineatur omnis reru dininarum cognitio: que quidem sic animos piorum afficit, sic ebrios, & sancto quodam furore incitatos agit, vt parentes, amicos, opes, honores, humana obliti, solum Deum cogitent, solum illum suspirent, solum precibus & notis continentibus exposcant: & si ita res ferat, sese pro eius nomine uinculis & telis, & omnibus tormentis, animo lato ac prasenti offerant. Sape etiam ex oculis mortalium seseremoneant & solitudines montium, & recondita nemora persequentur, uitam berbis & baccis arborum summa cum uoluptate tolerantes, quo possint ab omnibus curis & molestys nacui in sola Dei contemplatione conquieviris

nequen

queunt,

ecipuusa

ous famil

ore affin

memu, u n: polin

rnitala

ento affin

erante is

eria fuan

ATUM DO il Caletoria

gutan pul

OTTO LE L'ON

imes buris

re motali

es, human

es Sufficial,

poscamio

is of this,

esenti of

seserem.

ta nemita

THE WHO

omnibus

polations conquit.

conquiescere. Sed amoris actis in dies singulos crescentes, iam lucis huins usuram pertest, iam sponsi uidendi desiderio conteti, continenter oculos & puras manus ad celi sanctissima tepla sublatas habent, & uim lacrymarum profundentes, his uocibus Deum uenerantur: Quam amabile est domicilium tuum, o rex maxime calitum . desicit, & intabescit animus meus desiderio domus tua.

Cumitaque intelligam talia, & tanta pramia esse proposita hominibus cum institia & pietate uiuentibus, iure ac merito ego omnes cogitationes me as in Deo constitutas babeo, numquam ab illo oculos animi deigcio, in sola eius misericordia consido: ipse enim extrahet pedes meos ex laqueis insidiarum, qui bus irretitus teneor.

Solus sum Domine, & omni hominum auxilio de stitutus : at tu solitudinem & calamitatem meam placidis oculis intuere, & si quid ualent preces arden tipietate incense, da pater auxilium, & tantis auerte periclis.

Satis superque pœnarum dedi, satis laborum & arumnarum exhausi,iam queso mibi misericordiam tribue, iamira tua violentiam remitte, & pro tantis calamitatibus ignosce peccatis meis.

Aspice multitudinem hostium meorum, aspice scelus & acerbitatem:non satis fuit, innocentem patria si nibus eiecisse:eiectum, egentem, siluas & deserta loca peragrantem persequuntur: neque finem furoris face re possunt, nifi cruciatu & sanguine meo saturentur.

At tu Domine tuere uitam meam, quam mihi eripere illi omni studio contendunt, & libera me tantis angoribus & arumnis. Ne quaso has supplicis tui uoces Domine contemptas habe, ne ue permitte me crudelitati & ludibrio inimicorum, quando in te unum, atque tuam misericordiam me totus conuerti, te intueor, in omnis spes salutis mea constituta est.

Innocentia mea tueatur me, & mihi opem impe-

tret, quam expecto.

Libera Deus ab omnibus incommodis & calami tatibus Israel.

ARGVMENTVM PSAL. XXVI.

Exponit vita sua rationem, seq. omnibus proponit imitandum. uidetur autem bac scripsisse, cum falsis criminibus uocaretur ab inimicis in inuidiam, itaque caussam suam a Deo disceptari optat.

Psalmus David XXVI.

voica me Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum, & in Domino sperans non infirmabor.

Proba me Domine, & tenta me, ure renes meos, & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & ambulaui in ueritate tua.

Non

No

qua go

'Odi

non lec

Lau

comda

Vta

moueri

Don

cum ha

Ne j

In

Eg

redin

Pes

tionib

ET

Deus en

faties, 9

queillos

RETENT D

Pro

mnocen

perfic

mi mei

IN LIB. PSALMORVM. mm Non sedi cum concilio uanitatis,& cum ini rameia qua gerentibus non introibo. as Supplic Odiui cœtum malignantium, & cum impijs se perma non sedebo. quandon Lauabo in innocentia manus meas, & cir-MA COTTOUT cumdabo altare tuum Domine, itutae Vt audire faciam uocem laudis, & enarrem open m uniuersa mirabilia tua. Domine dilexi decorem domus tux, & lous or cas cum habitationis gloriæ tuæ.

Ne perdas cum impijs Deus animam meam, & cum uiris sanguinum uitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt, dextera eorum repleta est muneribus.

XVI.

ripsife, w

in innian

optat.

quonin

ns non

ure rent

ulos me

Non

Ego autem in innocentia mea ingressus sum, redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in rectitudine, in congregationibus benedicam te Domine.

EXPLANATIO.

Et in Domino sperans non insirmabor]
Deus enim sortitudinem, & sirmitatem animi prastatiys, qui spem habent in misericordia ipsius, atque illos ita corroborat, vt summa constantia perseuerent in recta, & pia viuendi ratione.

Proba me Domine] Fac (inquit) periculum innocentia mea, atque vt aurum, & argentum igne perspiciunt, sic tu intimos sensus, & affectiones ani mi mei diligenter explora.

Quoniam

quibus

is verb

intelliga

le fumm

Ing

ptu baba

Dext

10 1115, 0

Pesti

mentem profitet

TUTUTU

bus pu

MA

tamqua

it conden

Hille te a

Lmeda

BIRCH D

bre ac fl

[171479

pabuero

nanant

Don

BUTUM

Quoniam misericordia tua \ Hac sunt, qua Deus requirit a nobis, primum scilicet, vt omnem Salutis fiduciam in eius misericordia collocemus, de inde ut nostras actiones ad normam veritatis sue di rigamus. veritatem autem diuinam hoc loco interpretor, quicquid Deus suis legibus sanxit, quibus ni bil verius, nibil iustius, aut rectius sieri potest. Quid vero, si huius versiculi hac sit sententia? Mihi semper ob oculos versata est misericordia tua, in qua omnem meam spem fixam, & locatam habeo: tota vita mea ratio semper nixa est veritate numinis tui: te enim promissa facturum, & summa side prastaturum, que pollicitus es, numquam dubitaui: promisisti autem, colentibus pie tuum sanstissimum numente prasidio, & ornamento, salutiq. futurum. Hac proponit vir sanctus tamquam certissima signa innocentia sua, & rectissime quidem : nemo enim mi sericordia, & promissionibus Dei potest considere, quin pietatem, & institiam, & temperantiam colat, ipsumq. Deum propitium, & fauentem habeat.

Lauabo in innocentia manus meas] Idest, incumbam, toto pectore in eam curam, vt omnes actiones meas ab omni labe integras, & castas exhi-

beam.

Ne perdas cum impijs] Theodoretus existimat, Dauidem secisse hunc psalmum, cum versaretur apud Palastinos, ad quos persugerat expulsus a Saulg. optatigitur in patriam redire, ne cum homi nibus impijs, & humano sanguine cruentis pereat, quibus

IN LIB. PSALMORVM.

ant, n

ut omno

Cemmi, a

atu wi

loco into

t, guibun otelt. Qui

Missin

s, mous

babo; to

REGISTED.

fide trick

HIAN: IN

DECE OF

fatoran. Juna fina

780 (E.S. S.

confiden

antian (1-

m babets

25 陆

计图图

Harts.

वह हराही

e verfanum bani

perent,

quibia

quibus certa pernicies impendet.vel potius significat us verbis, se non ita confidere innocentia sua, quin intelligat, se una cum impis periturum, si iudex ille summus iure magis vti velit, quam misericordia.

In quorum manibus] Qui semper in promptu habent scelera, que edant in aliquem innocentem.

Obius, dicendum, & insontes condemnandos.

Pes meus] Ait, se virtutis, & pietatis viam semper secutum esse. intelligens autem, & bonam mentem, & omne studium recti existere donum Dei, prositetur, se gratum, ac memorem tanti benesici suturum, & laudes sanctissimi numinis in conuentibus piorum celebraturum.

PARAPHRASIS.

tamquam luce indignus ab importuno tyranno capi te condemnor. At ego maxime omnium rerum Domine te appello, tuverus & iustus es iudex, tu cauffe mea disceptator esto. pro certo enim dico, me neminem vmquam violasse, & animum ab omni scelere ac flagitio semper alienum habuisse: neque hanc gloriam meam vlla vis labefactabit, quamdiu spem habuero in misericordia tua, a qua omnia bona promanant, & inuiolata conservantur.

Domine, fac periculum innocentie mee: & vt aurum atque argentum igne perspiciunt, sic tu intimos

timos sensus, & affectiones animi mei diligenter explora.

Hoc ego non deprecor, neque recuso, quoniam mi bi semper ab oculos versatur bonitas tua: & summa diligentia semper caui, ne impis opinionibus animo imbibendis, aut tuis legibus sanctissimis violandis ti

bi displicerem.

In primis omni studio repudiaui vsum, & familiaritatem hominum vanorum & fallacium, ac cœtus & consuetudinem nocentium impiorumque decli naui, meque ad honestas amicitias semper adiunxi: atque in posterum incumbam toto pectore in eam cu ram, vt animum ab omni labe integrum & castum exhibeam. At, cum me ab exilio domum reduxeris, aram tuam Domine choro canentium, & magna victimarum multitudine circumdabo: atque hymnos & carmina de laudibus tui sanctissimi numinis cantabo, & mirabilia pulcherrimaq. facinora ad citharam memorabo.

Summe pater, odi ego peius morte colloquia & consuetudines impiorum: at pulchritudinem & san Etitatem templi tui priusquam oculos & vitam diligo, atque amo.

Quod si mores & amicitias impiorum semper de clinaui, si semper bonos & innocentes summo studio colui & observaui, ne queso Domine me condemna cum istis hominibus impuris, & humano sanguine cruentis, cum quibus coactus & inuictissimus viuo.

Sed habeant ipsi semper in promptu scelera, qua

edant

edant st

obius a

certe pe

mores O

ortutus

quendi

tantis bi desistam

tuum m

tram te

o tem

THM P

Fide

Dei col

lium poi

IN LIB. PSALMORVM.

95

edant in bonos viros & iustos: accipiant ipsi pecunia ob ius dicendum, & insontes circumueniendos ego certe pergam tenere eam viam, quam a puero institui: neque animum meum ab innocentia & pietate mores & exempla perditorum hominum auertent.

Tua benignitate factum est Domine, vt semper virtutis & pietatis viam secutus sum . neque a recto viuendi cursu vmquam aberrarim. quando igitur tantis bonis a te auctus & ornatus sum, numquam desistam tibi gratias & habere, & agere, & nomen tuum in conuentibus hominum pradicare. Quin etiam tempus veniet, cum in omnibus terrarum oris & templis tuas laudes celebrabo, & tibi voce piorum plenissimos sanctitatis hymnos canam.

ARGVMENTVM PSAL. XXVII.

Fiduciam suam exponit, quam in misericordia Dei collocatam habebat, ut iam nullam vim hostium potentissimorum extimesceret.

Psalmus David XXVII.

diligen

quoniam

a; & finn

mibw and

s violano

um, of fa

coum, and

rumque

per adm

ore mean

umbuh

num reds ium , & n

dabo : an anctifimu

maq. fun

colloquid

vitam di

n sempera

mmo Audi

condemi

o fanguin

mus 0110.

elera, qui

edall

OMINVS illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?

Dominus protector uitæ meæ, a quo trepidabo?

Dum appropinquant contra me nocentes, ut edant carnes meas,

Tribulan-

Tribulantes me, & inimici mei, ipsi impegerunt, & ceciderunt.

Si confistant aduersum me castra, non timebit cor meum.

Si exurgat aduersumme prœlium, in hoc ego sperabo.

Vnum petija Domino, hoc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus ui-

Vt uideam iucunditatem Domini, & uisi-

tem templum eius.

Quoniam abscondit me in tabernaculo suo, in die malorum protexit me in abscondito tabernaculi sui.

In petra exaltauit me, & nunc exaltabit ca.

put meum super inimicos meos,

Qui in circuitu meo sunt, & immolabo in tabernaculo eius hostiam iubilationis, cantabo, & psalmum dicam Domino.

Exaudi Domine uocem meam, cum clama-

uero, miserere mei, & exaudi me.

Tibi dixit cor meum, exquissuit te facies mea, faciem tuam Domine requiram.

Ne auertas faciem tuam a me, & ne labi sinas

in ira seruum tuum.

Adiutor meus esto, ne derelinquas me, neque deseras me Deus saluator meus.

Quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me, Dominus autem assumpsit me.

Doce

in femi

Nett

me,quo &loque

Nific

in terra t

Expe

roborat

Do

dum fui bras in

depulse

etiam

nem vu

ditur in

Vnun

effectives a

experties

in, the par

Der mei

BE Conte

Quoi

(m)cat p

na duct

petu pot

Inp

69

Doce me Domine uiam tuam, & deduc me

in semita recta propter inimicos meos.

Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui, & loquens mendacium.

Nisi credidissem, me uisurum bona Domini

in terra uiuentium.

1mpeg

10n tim

n, in h

ram,uti

diebusi

ni, & il

naculofu

condito

Kaltabito

molabon

nis, call

um clan.

te facies

labifina

s me, ne

a derelle

lit me.

Doce

Expecta Dominum, uiriliter age, & ille roborabit cor tuum, & expecta Dominum.

EXPLANATIO.

Dominus illuminatio mea Alio loco di Etum fuit, pericula, & calamitates appellari tenebras in litteris sanctis, itaque Dominum malorum depulsorem rite vocat illuminationem suam, a quo etiam mens illustratur, vt possit aspicere pulchritudi nem virtutis, & pietatis, quarum gradibus ascenditur in calum.

Vnum petij a Domino] Tantis ego beneficijs affectus a Deo, tam propitium, & salutare numen expertus, vnum quaro, vnum votis omnibus expeto, vt pace parta conquiescam in sanctissimo templo Dei mei, & canendis eius laudibus, rebusq. divinis contemplandis reliquam vitam consumam.

Quoniam abscondit] Allegoria est, que significat presentem tutelam Dei, que quidem allegoria ducta est ab historia Moss, qui tutus suit ab impetu populi, cum sugisset in tabernaculum Dei.

In petra exaltauit me] Hac quoque est allego-

ria

ria ducta ab ijs, qui persequentibus inimicis se recipiunt in rupem aliquam excelsam, & præruptam, & omnibus ex partibus natura munitam.

III. CO

in eterni

tadicem

Flaias 11

eterra u

(medio 2

LAQUE DIL

ofa, or i

MINISTER S

habui [e

longum

gnum,

plenifi

mea tib

non pote

petta, te

18400,001

inexspe

Dox

W Weth

Dom

ous ergo

Non

lam errir

Hostiam iubilationis] Sic appellat genus illud sacrificy, quod siebat pro adepta victoria, in eo enim tubarum clangor adhibebatur, vt scriptum est in Numeris.

Tibi dixit cor meum] Idest, te precor ex

Ne tradideris me in animas tribulantium me] Ne salutem (inquit) meam dede potestati, ac libidini hominum perditorum, qui me capite, & fortunis acerbissime oppugnant. Anima pro deside rio, & cupiditate sapenumero vsurpatur in litteris sanctis.

Quoniam insurrexerut in me testes iniqui] Queritur de ijs, qui ipsum proditionis insimulabant, & criminibus falsis in inuidam, & vita periculum uocabant.

Niss credidissem me uisurum bona Domini in terra uiuentium] Non male sentire videntur & nostri, & quidam ex Hebrais explanatoribus, qui terram viuentium interpretantur calestem illa regionem, quam incolunt animi piorum, qui tum denique vere viuunt, cum e corporum vinculis euolauerunt, nostra enim hac, qua dicitur vita, mors potius est. Verumtamen negare non possumus, quin littera sancta viuentium terram appellare soleant bunc medium mundi globum, vbi degitur vita hac breuissi-

is sereo

eruptan

it genuili toria, 100

nt scriptu

e precord

bulantin

de potesta

pe capiter

sa proma

tur in little

tes iniqui

(imalaha

ta pericula

na Domin

ire videnu anatoribu,

alestem ili

n, qui tai

inculus cu

vita, mil

emus, qui

ere Colean

er vitable

breug-

breuissima, & caduca, sicut inferos nominant terram oblinionis. idita esse, velille uersiculus psalmi LII. confirmare potest, propterea Deus destruet te in aternum, tollet te, & euellet te de tabernaculo, et radicem tuam de terra uiuentium. Quin etiam Esaias IESVM CHRISTVM abscissum esse dixit de terra uiuentium, cum dicere uellet, illum a Iudais e medio sublatum, & crudelissime interfectum esse. Itaque videtur oratio buius uersiculi, qua quidem pra cisa, & imperfecta est, hanc continere sententiam, profecto de uita iampridem desperassem, tanta ui ab inimicis potentissimis undique oppugnor, nisi sidem habuissem uerbis Dei, qui pollicitus est, post exilium longum, & grauissimas calamitates se mihi & regnum, & vitam placidissimam, omniumq. bonorum plenissimam concessurum. cum itaque scias o anima mea tibi tant a bona esse promissa ab illo, qui fallere non potest, ne dubita, sed Dominum patienter expecta, teque uiriliter gere, ille roborabit animum tuum, confide misericor die Domini, & illum patienter exspecta.

PARAPHRASIS

Dominus & lux & salus mea est, quem igitur metuam?

Dominus sirmamentum ac robur est vita mea,

quis ergo me perterreat?

Non temere hanc animi fiduciam præme fero.
iam enim expertus didici, quam sit cara salus mea
N Domino.

que sem

DIES COM

Egot

Adte Con

lone and

BLAM 17

SUS STATE

ion pros

were ab

Cum

lent, fee

minus

t165, 100

fere fit

ad mi

tur, at

elecat,

AMS: CO

granati

Mon

tt annen

ricalo us

means a

bito enia

ni religi

lent &

Lum wo

Domino. Imminebant hostes capiti meo, & in eum locum ventum erat, vt ex eorum telis & manibus elabi posse non viderer, cum subito procubuerunt, & quam perniciem mihi comparabant, in eam ipsi nec opinantes incurrerunt.

Itaque cum videam Deum pro me propugnantem, si me hostium castra circumsedeant, non trepidabit animus meus: si prœliorum in me vis & suror inuadat, placida & tranquilla mente consistam.

Tantis ego beneficijs affectus, tam propitium of salutare numen expertus, vnum quaro, vnu uotis omnibus expeto, vt pace parta conquiescam in sanctif simo teplo Dei mei, o canendis eius laudibus, rebus que divinis contemplandis reliquam uitam consumam. Hac ergo delectatione affici, hac una voluptate potiri expeto.

Nimirum ille mihi tutissimum persugium semper prabuit in calamitate, non secus ac si me in intimas domus sua latebras abdidisset, aut in rupem aliquam sustulisset, excelsam illam quidem, & praruptam, atque omnibus ex partibus natura munitam. Quin etiam certo scio, me breui tempore regno potiturum, sublatis inimicis, a quibus circum sedeor.

Itaque aliquando tandem sanctissimum templum Dei mei uenerabor, & pro uictoria latus uictimas immolabo, adhibitis hymnis, & clangore tubarum.

Audi Domine preces meas, quoties imploro numen tuum miserere mei, & supplicis tui uocem ne contemGine

manin

uerunt,

eamipfin

propugu

it, nontro

evistin

onsistan

propition,

cam in a

udibu, m

ustam on

知4加斯

ujum (m

Me th this

ipem aliqu

DY ETUDIO

nstam. 18

o potition

07.

um temp

the middle

ngore in

imploron.

contra-

98

contemptam habeas: quoniam te precor ex animo, te que semper summa pietate colui, & in reliquum tem pus semper colam.

Ego pater clementissime totum animum meum ad te conuerti, faciem tuam semper quaro, eam qua so ne auerte, ne ve sublato vultus tui lumine mentem meam in tenebris, & caca nocte relinque, ne ve sinas iratus opprimi seruum tum: sed quam mihisalu tem pro immensitate benignitatis tua donasti, eam tuere ab impetu & crudelitate inimicorum.

Cum me non solum amici & propinqui deseruissent, sed etiam solatio parentum orbatus forem, Dominus solitudinem & calamitatem meam miseratus, me in sidem suam amantissime recepit. Ita enim
fere sit, vt qui destituuntur ab hominibus, consugiat
ad misericordiam Domini, qua neminem as sernatur, atque adeo laborantes & afflictos in sinum vltro
vocat, suavissimis verbis eos ad hunc modum appellans: consugite ad me omnes quicumque laboratis &
grauati estis, atque ego resiciam & recreabo vos.

Monstra mihi Domine viam tuam, neque permit te animum meum vlla ui, uel metu inimicorum a cur riculo uirtutis & pietatis aberrare: ne ue salutem meam dede potestati & libidini perditissimorum. su bito enim exorti sunt testes uani, periuri, & ab omni religione abhorrentes, qui me proditionis insimulent & criminibus falsis in inuidiam & uita periculum uocent.

Profecto me iam pridem animus & uita defecisset

N 2 pra

pra magnitudine calamitatu, nisi uacillantem iamiamque ruentem ea cogitatio sulsisset, quod certissimam spem habeo, me post tantos labores & arumnas huius uita miserrima, aliquando tandem migraturum in illas beatissimas oras, quo neque mors, neque dolor, neque uis ulla morbi aut calamitatis aspi
rat: ubi placidissima quies, dulcissima pax & uita
sempiterna uiget: ubi maximus ille omnium rerum
creator, & Dominus aternas uoluptates, latitias, iu
cunditates animis sanctis ex abundantissimo sui numinis sonte profundit.

Confide misericordia Domini, excita fortitudinem animi, teque uiriliter gere, ne dubita: ille roborabit mentem tuam: confide misericordia Domini.

ARGVMENTVM PSAL. XXVIII.

Precatio est, qua usus suerat, cum in magno peviculo uersaretur.

Psalmus Dauid XXVIII.

D te Domine clamabo, protector meus ne sileas a me, nequando taceas a me, & assimilabor descenden tibus in soueam.

Exaudi Domine uocem deprecationis mex, dum oro ad te, dum extollo manus meas ad tem plum fanctum tuum.

Ne

cum o

Qui

ma a a u

Da1

dum ne

Secui

lis, redo

Quoi

m, & H

nonæd

Ben

uocem

Do eft, &

fum.

confite

Don

Salut nedic ho

losusqu

Nef

(is meas

mibi no

IN LIB. PSALMORVM. ntemia Ne simul trahas me cum peccatoribus, & od certify cum operantibus ini quitatem ne perdas me. s & arm Qui loquuntur pacem cum proximo suo, tem min mala autem in cordibus eorum. ee mors, b Da illis secundum opera eorum, & secundum nequitiam studiorum suorum. amitation Secundum opera manuum eorum tribue ilpax on lis, redde retributionem suam eis. TO MAN TO THE Quoniam non intellexerunt in opera Domi es, letitica ni, & in opus manuum eius, destruct illos, & Jimo (815 non ædificabit eos.

Benedictus Dominus, quoniam exaudiuit

uocem deprecationis mex.

ita firin.

nta:illen

die Don

VIII.

in maint

II.

protector uando ta

descenden

onis mez,

as ad tem

Ne

Dominus fortitudo mea, & clypeus meus est, & in ipsum sperauit cor meum, & adiutus sum.

Et exultauit cor meum, & in cantico meo confiteborei.

Dominus fortitudo plebis suæ, & robur sal

uationum CHRISTI sui est.

Saluum fac populum tuum Domine, & benedic hereditati tuæ, & pasce eos, & extolle il los usque in æternum.

EXPLANATIO.

Ne fileas a me] Idest, ne, queso, repudies pre ces meas, ne ue deseras me in tantis malis, si enim mihi non subuenis, similis ero descendentibus in so-N 3 ueam,

ueam, idest mortuis, qui sepultura afficiuntur.

Ne simul trahas me] Ne trahas me ad supplis cium una cum impis hominibus, quorum utor consuetudine coastus, & inuitus.

Qui loquuntur pacem] Eos designat, qui in sidias ipsi comparabant, cum tamen speciem prase

ferrent amicitia.

Quoniam non intellexerunt] Quoniam isti animum adiycere nolunt is considerandis, que geruntur a providentia Dei, neque intelligere volunt, me consilio, ac numine divino constitutum esse Regem, & qui sortunas meas convellat, illum Dei voluntati repugnare, propterea Deus illos una cum stirpe, & nomine sunditus delebit.

Fortitudo plebis suæ] Si uerbum uerboreddere uoluisset interpres, uertendum erat ex hebrao, Fortitudo illorum, idest eorum, qui partes sequuntur meas. solent enim scriptores Hebrai ea, qua uocantur a grammaticis pronomina, sape ponere, quantis

nibil antecedat, quo illa referri possint.

Et robur saluation û Christi sui est] Maxi ma pericula adierat Dauid, ex is omnibus se ereptum a Deo, significat is uerbis, illumq. pro salute, ac dignitate sua propugnare gloriatur.

ARGVMENTVM PSAL. XXIX.

Celebrat potentiam Dei, simulq. docet, uim imbrium, & ventorum, & fulminum non casu, & sor tuito existere, sed prouidentia Dei.

Psalmus

VOXD

onuit, L

Vox D

gnificent

Vox

fringit

Etla

banum

xilit fili

Vox

Vox Don

uet Dom

Vox D

falters, &

Domi

III EST III

Domin nus bene

AFF

brare vi

Psalmus David XXIX.

ntuy.

adju

utor co,

lat, qui

tem pu

uomiam :

18,911)

रहर देशा

effe Ren

er nolum

m Stirte

o serbors

ex behin

es fequin

QUENUS

ere, quan

A Mas

ibus fem.

pro alt

t, um m

(h, of

Palmin

FFERTE Domino silij Dei,

Afferte Domino gloriam, & fortitudinem, afferte Domino gloriam nomini eius, adorate Dominum in

atrio sancto eius.

Vox Domini super aquas, Deus gloriz intonuit, Dominus super aquas multas.

Vox Domini in uirtute, Vox Domini in ma

gnificentia.

Vox Domini confringens cedros, & con-

fringit Dominus cedros Libani,

Et saltare facit eas tamquam uitulum, Libanum quoque, & Sirion, quemadmodum exilit filius Vnicornium.

Vox Domini intercidens flammam ignis, Vox Domini concutiens desertum, & commo

uet Dominus desertum Cades.

Vox Domini parere facit ceruas, & detegit saltus, & in téplo eius omnes ipsi dicét gloria.

Dominus in diluuio sedit, & sedebit Domi-

nus rex in æternum.

Dominus uirtutem populo suo dabit, Domi nus benedicet populo suo in pace.

EXPLANATIO.

Afferte Domino] Solet vir sanctus celebrare vim, & pronidentiam Deitum describendis N 4 rebus

rebus calestibus, tum etiam commemorandis is, qua magna cum admiratione omnium in regione aeris siunt, cuiusmodi sunt horrisona illa tonitrua, & vis incredibilis sulminum, ac ventorum obuia quaque disturbans. Hoc genere vittur in hoc hymno ma teriam sortasse nactus ex aliqua turbulenta tempestate, quam elegantissime describit. His similialequntur in libro, qui inscribitur lob.

Filij Dei] Filios Dei nominare solent littera san Eta homines virtute pracellentes, quiq imperio, & potestate praditi sunt, qua quidem de re in explanatione Psalmi IXXII explicatius dicemus.

Vox Domini in uirtute] Vox (inquit) Dei prapotens est, quippe qua maria, & terras tremefacit, & infinitam imbrium uim profundit.

Libanum quoque & Sirion] Hi sunt montes terra sudaa, quos ait vi vocis diuina, & magnitudine tempestatis tremesieri.

Vox Domini intercidens flammas ignis]

Ad fulmina conficienda, & iacienda.

Desertum Cades] Eaest solitudo Arabia, qua pertinet usque ad Idumaam.

Parere facit ceruas] Aiunt, partus ceruarum esse dissicillimos, itaque magnitudo terroris significa tur, quodilla metu perculsa sætus eyciant.

Et in templo eius omnes dicent gloriam]
Idest, homines his rebus excitantur ad um diunam
colendam, & uener andam, atque hymnis, & laudibus prosequendam.

Domi-

Don

orbis ter

ein mods

derate ti

was bes

AB

Gratia

Don

alvafti

Pfall

memori

Quoi

tain ber

Vefp

aum ter

Ego

moueb

IN LIB. PS ALMORVM.

TOT

Dominus in diluuio sedit Regnabat (inquit) Deus, cum immensa illa un aqua obrutus est orbis terrarum, neque temere, ac fortuito exissunt eiusmodi eluuiones, nimbi, procella, ceteraq immoderata tempestates, sed is supplicies delicta mortalium persequitur Deus.

ARGVMENTVM PSAL. XXX.

Gratias agit Deo grauissimo morbo liberatus.

Psalmus Cantici dedicationis Domus David, XXX.

ndis in

sont a

trua, 6

maqu

推特階

ta tempo

latterela

nperio, jo n explai-

mus.

rquit)Do

tit.

SOLD MENDS

magni

signis

trabiana

CETUATIS

is significa

oriam

diuman

, cir late

Domi

Exaltasti me, nec delectasti inimicos meos super me.

Domine Deus meus clamaui ad

te, & fanasti me.

Domine eduxisti ab inferno animam meam, saluasti me a descendentibus in soucam.

Psallite Domine sancti eius, & consitemini memoriæ sanctitatis eius.

Quoniam momentum est in ira eius, & uita in beneuolentia eius.

Vespere demorabitur sletus, & ad matutinum tempus lætitia.

Ego autem dixi in prosperitate mea, non mouebor in æternum.

Domine

Domine in uoluntate tua præstiteras monti meo fortitudinem.

Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.

Ad te Domine clamaui, & ad Deum meum deprecatus sum.

Quæ utilitas in sanguine meo, si descende-

ro in corruptionem?

Numquid confitebitur tibi puluis, aut annunciabit ueritatem tuam?

Audi Domine, & miserere mei, Domine esto adiutor meus.

Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia.

Propterea cantabit tibi gloria mea, & non filebit, domine Deus meus in æternum confitebor tibi.

EXPLANATIO.

DEDICATIONIS domus Dauid] Suspicantur nonnulli, dedicationem domus magnificentis sima, de qua mentio sit in libro secundo Regum, incidisse in id tempus, quo emerserat uir sanctus e mor bo, itaque illum gratias agere Deo, qui ualetudine confirmata facultatem sibi dedisset dedicanda, atque habitanda domus, quam nuper exadisicarat.

Saluasti me a descendentibus in soueam]
Clarius uerterunt quidam ex Hebrao adhunc mo-

dum,

dum, un

plentiam

Velper

HIBMS DIA

num, or

Ego at

MENS CUT

te nulla

emper

tunas n

farba

tute me

ot plane

lifter ocul

Tim mea

Adte

est wins . c

Num

tratvir

tam fuill

tiffimi las

tum, o

IN LIB. PSALMORVM.

102

dum, uiuisicasti me, ne descenderem in soueam, id est, in sepulcrum.

quoniam momentum] Significare uidetur, iram Dei aduersus pios breussimam existere, bene-

nolentiam uero esse aqualem uitæ.

mon

us fun

n meu

escend

, auta

Domi

gaudin

rcumd

2, & m

m con-

Sufinificentif

rum, n

अंध द नहार

eletuani

nda, at-

eam]

dum,

Vespere] Idest, si quid aduer si acciderit hominibus pys, celeriter omne incommodum vertit in bo num, & aduersa rebus secundis commutantur.

Ego autem dixi] Cum deletis hostibus, & regno constituto omnia mihi secunda cederent, ego demens cum animo meo loquebar ad hunc modum, cer te nulla vis me deuciet de hoc slorenti rerum statu, semper potens, ac beatus ero. Et sane tu Domine sor tunas meas ita stabilieras, vt sirmissimi montis instar haberent, verum id mihi contigerat nulla virtute mea, sed infinita liberalitate tua, quod quidem vt plane cognoscerem, ac stultam illam superbiam, er arrogantiam ex animo deponerem, auertisti pau lisper oculos tuos, atque illico incredibilis omnium re rum mearum facta est commutatio.

Ad te Domine] Exponit precationem, qua

est usus, cum salutem a Domino precaretur.

Numquid confitebitur] His verbis demonstrat vir sanctus, vitam sibi iucundam, atque opta tam suisse, quo posset maiestatem numinis prastantissimi laudibus efferre, atque homines ad eius cultum, & venerationem cohortari.

PARA-

PARAPHRASIS.

EXTOLLAM te carminibus misericordia parens, vsque dum viuam, propterea quod ex tenebris inferorum extulisti me, neque voluptatem inimicis meeis & latitiam dedisti.

Domine Deus meus numen tuum imploraui, &

Domine vitam meam ex faucibus & ore mortis extraxisti, & sugientem animam sub imas terras in lucem reuocasti.

Canite hymnos Deo, quicumque pietatem colitis, quicumque pure sancteque viuitis, age sanctissimum nomen Domini ad cantum & citharamcelebrate.

Ira quidem Domini breuissima est: at eius benignitas semper salutem & vitam, semper omnia bona largissime donat atque conseruat.

Proinde si quid duri accidat hominibus piys, cele riter calamitas vertit in bonum, & lacrymas sletumque marentem subito exoriens latitia plaususque restinguit.

Scilicet cum deletis hostibus, & regno constituto omnia mihi secunda cederent: ego demens cum animo meo loquebar ad hunc modum: Iam me nulla vis, nulla calamitas deigciet de hoc slorenti rerum statu, semper potens & beatus ero.

Et sane tu Domine fortunas meas stabilieras, vt sirmissimi montus instar haberent vtrum id mihi

con-

contiger

tetua! tamillar

ponerem

mutata

Itaqui

tendeb an

CTYMAS OT

matura n

re gloria

encredib

re supp

bunc p

MAIS COM

METOTE

6 plan

Propt

part as a

at cithar

redicab

gratia

Telemp

Canti

Quimo

Tal

Exa

Ecqu

IN LIB. PSALMORVM. 103
contigerat nulla virtute mea, sed infinita liberalitate tua? quod quidem vt plane cognoscerem, ac stultam illam superbiam & arrogantiam ex animo deponerem, auertisti paulisper oculos tuos, atque illico
mutata & uersa sunt omnia.

Itaque afflictus & marens ad te supplices manus

Itaque afflictus & mærens ad te supplices manus tendebam, atque ad hunc modum plurimis cum lacrymis orabam. Quidnam proficiet uita mea, præ-

matura morte restincta?

die pa

tenebris

nimin

or aus is

IFE MITT

mas terre

ge sandi

DATABUL

esse beni-

omma il

s pus, cu

ymas 12

planin

constituti

cum ant me nulla

tererun

ilieras,

id mins

COTT

re gloriam nominis tui? aut prædicare mortalibus incredibilem bonitatem tuam.

Exaudi parens misericordia uoces meas, miserere supplicis tui, iam extrema in morte uersantis, & bunc pestiserum morbum depelle de membris meis.

Talibus orabamuerbis: at tu Domine pijs lacry mis commotus, audiuisti preces meas, & detracto marore omni, ac uestitus sæditate, cuncta latitia

& plausu, & gratulatione compleuisti.

Propterea tibi omne meum studium, ingenium omne ac uocem conseruo, & dico, te semper cantabit cithara mea, lingua mea semper de tua bonitate radicabit: Domine Deus meus immortales ago ti pigratias, agamque dum uiuam.

ALIA PARAPH. CARMINE.

Te semper effer am pater sanctissime Cantu meorum carminum, Qui me tenebris inferorum, & horrida

Lethi

Lethi extulisti ianua.

Tua benignitate profectum est, meis Ne risus hostibus forem.

Domine pia prece inuocatus tabido Morbum expulifi corpore.

Iamiam sub imas ire terras cœperat
Marens anima, iam nexibus

Soluta cari corporis dulcissimas Linguebat oras atheris,

Cum restituta uiuere, & iussa est frui

Lucis cupito munere.

Adeste casta uirgines, homines pig Adeste, mecum laudibus.

Deum benignum tollite, agite gratias, Quantas potestis maximas

Incomparabili illius clementia.

Ot uere nimbus unido

Vixorius euanescit, Aquilonis feri Sispiritus superuenit,

Sic ira sancti numinis breuissima est.

At illius benignitas

Semper salutem, semper hominibus pys Sincera prabet gaudia.

Quod si quid vinquam incommodi interuenerit, Deo fauente celeriter

Multiplicatis commodis rependitur.

Verum ipse victis hostibus,

Et constituta pace, cum mihi omnia Fæliciter succederent,

Demens

Demens

Men

Deicere !

Tuca

Measque

Vi mon

Habere #

Sed libera

Quod

Mamque

Paul

Memet

Mu

Tuml

Fin

Rexce

Re

Ecquid (

Canta

Landes,

Ne. o

Novilla

Seds

Depelle 1

Oral

Aurem

Ma

Pro

Virtati

IN LIB. PSALMORVM.

Demens ad hunc modum loquebar, nulla uis, Me nulla iam potentia

Deigere poterit boc statu rerum optimo.

Tu scilicet regnum meum,

Measque fortunas ita stabilineras, Vt montis instar omnibus

Habere uisa sint . at hoc nulla mihi Virtute contigerat mea:

Sed liberalitate maxima tua.

Quod ne mihi ignotum foret,

Illamque stultam opinionem ut ponerem, Paulisper auersus mibi

Memet reliquisti Domine, suntque illico Mutata, versaque omnia.

Tum lacrymans, vocesque lamentabiles Fundens, Quid, inquam maxime

Rex calitum, quiduita proficiet mea Restincta morte tam cita?

Ecquid sepulcro lingua condita poterit

Cantare nominis tui

Laudes, tibiue docta dextra psallere?

Ne, queso, supplicis tui

Nouissimo in casu precem contemptam habe,

Sed pestilentem corpore Depelle morbum de meo . sic lacrymans

Orabam: at ipse tristibus

Aurem querelis admouens pro lugubri

Merore leta gaudia,

Demen

Pro fæditate vestium squallentium

Vestem

Odio

Ego 21

&latabo

malti ex Di

Nec co

fiin loco Milere

contabui

mea & ue

ni mei in

Inhi

tusme

probriu

Qui u

Hone dat

nam auc

mido me

Dum

teanima.

Foos

umens

amea.

Lip

Vestem dedisti candidam.

Itaque tibi ingenium meum, & studiamea,

Meamque vocem consecro

Semper tibi laudes cithara dicet mea:

Semper tuam clementiam

Cantabo: semper gratias tibi maximas

Agam pater sanctissime.

ARGVMENTVM PSAL. XXXI.

Orat Deum pro salute sua, commemorat in quan to periculo sit, pradicat benignitatem Dei erga homines pios.

Victori, Pfalmus David XXXI.

n te Domine speraui, ne confundar in æternum, in iustitia tua libe ra me.

Inclina ad me aurem tuam, acce-

lera, ut eruas me.

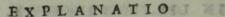
Esto mihi in petram fortitudinis, & in domum refugij, ut saluum me facias.

Quoniam firmamentum, & refugium meum es tu, & propter nomen tuum deduces me, & enutries me.

Educes me de laqueo hoc, quem absconderunt mihi, quoniam tu es fortitudo mea.

In manus tuas commendo spiritum meum, rede-

IN LIB. PSALMORVM. redemisti me Domine Deus ueritatis. Odi observantes vanitates supervacue. Ego autem in Domino speraui, exultabo, & lætabor in misericordia tua. Quoniam respexisti afslictionem meam, sal uasti ex necessitatibus animam meam. Nec conclusisti me in manus inimici, statui sti in loco spatioso pedes meos. Miserere mei Domine, quoniam tribulor, XI. contabuit præ mærore oculus meus, anima mea & uenter meus. ratingu Quoniam defecit in dolore uita mea, & an-Jes ergali nimei in gemitibus. Infirmata est propter iniquitatem meam uir tus mea, & offa mea contabuerunt. II. Supra omnes inimicos meos factus sum opprobrium, & uicinis meis ualde, & timor noe com tis meis. ta tulk Qui uidebant me, foras fugerunt a me, obli uioni datus sum tamquam mortuus a corde. lam, act Factus sum tamquam uas perditum, quoniam audiui uituperationem multorum, for-&indo mido me circumstetit, Dum conuenirent simul aduersus me, caperum me re animam meam confiliati funt. uces me, Ego autem in te speraui Domine, dixi, Deus meus es tu, in manibus tuis sunt temposconde. Eripe me de manu inimicorum meorum, & meum, a perrede-

a perse quentibus me.

Illustra faciem tuam super seruum tuum, saluum me fac in misericordia tua Domine, ne confundar, quoniam inuocaui te.

Erubescant impij, & deducantur in infer-

num, muta fiant labia dolosa.

Quæ loquuntur aduersus iustum dura cum

superbia, & despectione.

Quam magna multitudo bonitatis tuæ Do mine, quam abscondisti timentibus te.

Quamque operatus es pro eis, qui sperant

in te, in conspectu filiorum hominum.

Abscondes eos in abscondito faciei tuæ a conturbatione hominum.

Proteges eos in tabernaculo tuo a contra-

dictione linguarum.

Benedictus Dominus, quoniam mirificauit misericordiam suam mihi in ciuitate munita.

Ego autem dixi in festinatione mea, proie-

Ideo exaudisti uocem orationis meæ, dum

clamarem ad te.

Diligite Dominum omnes sancti eius, sideles custodit Dominus, & retribuit abundanter facientibus superbiam.

Viriliter agite, & ille roborabit cor uestrum

omnes, qui speratis in Dominum.

Expla-

Iniustitia

utx tantis p

Redemilt

vicor diam tu

Odi observ

le, or Huly

nt in superst

milis neque

Quonian

vidatione ter

Supra of

tions notes

quoque in 1

nocentia m Qui ui

telum fibi p

ion caufai iquiumq.

Tamq

no mearus

in fimulo

Tamo unfracto untempt

In iustitia tua libera me] Idest pro bonitate tua ex tantis periculis eripe me.

Redemisti me] Ob eam caussam Domine misericordiam tuam sidenter imploro, quod sape alias

mihi in periculis auxilio, salutiq. fuisti.

Odi observantes vanitates] Odi (inquit) illos, & stultissimos iudico, qui spes suas collocauerunt in superstitione, ac rebus vanis, & fallacibus, qua illis neque decori, neque ulli emolumento erunt.

Quoniam respexisti] Consirmat animum recordatione tempor is superioris, quo maximis pericu

lis illum liberauerat Deus.

tuun

mine

in inte

urace

stuz I

te.

ui ipera

ciei tut

2 (085

miriba

e munt

lea, pros

nez,

eius, fide

abunda

r uestru

Expla

Supra omnes inimicos] Iam (inquit) maio re sum opprobrio quam aduersary mei, homines omnibus notis turpitudinis insignes, idq. mihi euenit quoque in uicinitate mea, qua testis esse debuerat innocentia mea.

Qui uidebant] Metuebant enim, ne quod peri culum sibi per amicitiam Dauidis crearetur, & ob eam caussam omnes eius aditum, congressionem, col loquiumq. sugiebant.

Tamquam mortuus a corde] Effluxi ex ani mo meorum perinde atque homines, quorum memo-

ria simul cum vita iam pridem extincta est.

Tamquam uas perditum] Comparat se uasi confracto, qua quidem re uilius esse nibil poiest aut contemptius.

) 2 In

In manibus tuis] Idest in tua unius potestate,

gitare

111, 410

tis det

tur Us

wordt i

Deo Ca

Ber

加班

const a

MERL

Es

141111

tem

t110 !

clan

Atras 1

litum

bat, qu

M. COLL

tam b

San bo

間,

tont, t

Milita

COMPA

mors, & uita mea posita est.

Quam magna] Sensus est, talia sunt Domine ac tanta illa pramia, qua in calo parasti colentibus te, vt eorum magnitudo, & prastantia neque oculis cerni, neque aurium sensu percipi, neque animo que ant comprehendi. Quin etiam de ea bonitate Dei loquitur uir sanctus, quam pissentire solent velin me dis calamitatibus, ea vero sape talis, & tanta est, vt dum miseri existimantur ab alis, ipsi se beatos du cant. Expositurus autem benesicium, quod acceperat a Deo, exorditur ab hac exclamatione admirationis plena, qua laudat infinitam benesicentiam Dei.

Quamq. operatus es pro eis] Significat, Deu sapenumero tam illustria sua aduersus pios beneuo-lentia documenta constituere, vt omnes perspiciant, ipsi maxima cura esse eos, qui piet atem, & iustitiam colunt.

Abscondes eos] Hac elegantissima allegoria exprimit uir sanctus, quanta cura sit Deo piorum salus, quamq. securi, & ab omni periculo tuti sint, quicumque se, ac sua omnia tutela, ac misericordia ipsius commiserunt. est autem sumpta hac orationis exornatio ex similitudine regis, qui eum, quem secu rissimum esse velit ab impetu, et insidis inimicorum, in suum cubiculum recipiat, ut non solum parietes re gia, sed etiam oculi regis salutem ipsius custodiant, qua quidem tutela nihil securius, aut amantius exco gitari

IN LIB. PSALMORVM.

107

gitari potest. hinc sape uidemus, homines pios nulla ui, aut uexatione improborum de tranquillitate men tis depelli posse. Hunc locum Dauidis imitari uidetur Asaphus in Psalmo LXXXIII, cum Hebraos nocat ab sconditos Dei, nimiru significans, ea natione Deo carissimam, atque in pracipua ipsius esse tutela.

Benedictus Dominus] Immortales Deo gra tias ago, qui mirabili misericordia prosecutus est ca lamitates meas, ut salus mea perinde tuta esset, quasi mænibus, & sirmissimo prasidio munita soret.

Ego autem dixi] Cum (inquit) in suga essem, iam iamq. hostes in cadem meam imminerent, salu tem pane disperaueram, meq. abiectum, & auxilio

tuo spoliatum arbitrabar.

potesta

ent Domo

a colentiba

nequesca

ne animon

bonttate la

lent velum

of tantal

le le beater à

n, quodan.

matione aus beneficentus

ignificat, Di

s pios beneu

perspicien,

of infilian

ima allemi

Deo purun

rulo tuti fint,

misericordu

DEC OT ALIONS

s, quem con

nimicorum, 2 parietes re

ustodiant,

intius exco

gitart

Ideo exaudisti uocem orationis meæ, cum clamarem ad te] Tametsi uir sanctus in eas angu stias uenerat, ut suspicari cogeretur, se a Deo derelictum esse, nequaquam tamen precandi sinem facie bat, qua quidem re ostendebat, spem cum des peratio ne contendere, neque siduciam, quam in Deo locatam habebat, periculi magnitudine sunditus extingui posse, ideo preces illius audiuit misericordie parens, qui solet aliquando pios, etiam cum minus sperant, e maximis calamitatum angustis eripere, quo benignitas ipsius siat illustrior.

ARGVMENTVM PSAL. XXXII.

Docet exemplo suo, si quid turpiter, aut nefarie commissum suerit, id non esse calandum, sed ad Do O 3 mini

mini misericordiam confugiendum esse, quod erranti salutaris sit medicina confessio.

David Eruditio Psalmus XXXII.

EATI quorum remisse sunt iniqui tates, & quorum tecta sunt peccata: Beatus uir, cui non imputauit Dominus peccatum, nec est in spi-

ritu eius dolus.

Quoniam tacui, inueterauerunt ossa mea, dum clamarem tota die.

Quoniam die, ac nocte grauata est super me manus tua, conuersus est humor meus in siccitates æstatis.

Delictum meum cognitum tibi feci,& iniu stitiam meam non abscondi.

Dixi, consitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisssti impietatem pec cati mei.

Propterea orabit ad te omnis sanctus in tem pore opportuno.

Vtique in diluuio aquarum multarum, ad

eum non approximabunt.

Tu es refugium meum, a tribulatione defendes me, canticis liberationis circircumdabis me.

Intellectum tibi dabo, & instruam te in uia, qua gradieris, sirmabo super te oculos meos.

Nolite sieri sicut equus & mulus, quibus

non

11011

tet, I

M. in Do

12

inbili

Be

lud at

beato

puri,

con

00

SV

expu

W.AMI

EURC

mpu

調:

伽田

tiens

Rem!

Ben

quer

puta

IN LIB. PSALMORVM.

non est intellectus,

uoderra

II.

unt min

it peccan

imputui

it offa me

eft fupern

neus in lice

i feci, &in

iniuftitiz

pretatempa

nctus in to

ltarum, a

latione de-

rcircumda

n te in uia,

los meos.

non

Quorum maxillas freno constringere oportet, ne approximent ad te.

Multa flagella peccatoris, sperantem autem

in Domino misericordia circumdabit.

Lætamini in Domino, & exultate iusti, & iubilate omnes recti corde.

EXPLANATIO.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates 7 11lud animaduersione dignum est in his uerbis, quod beatos appellat, non qui ab omni peccatoru m labe puri, & integri sunt, nemo enim talis est, dum uiuit interris, sed illos, quibus misericordia Dei peccata condonat, condonat autem is, qui confitentur illa, & ex animo credunt, sanguinem Domini nostri I E-SV CHRISTI omnium delictorum, & scelerum expiationem esse. Diuns Paulus in Epistola ad Ro manos scripta explanat hos primos uersiculos ad bunc modum: Ei uero, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum: Einero, qui non operatur, sed credit in eum, qui instificat impium, imputatur sides eins adiustitiam, quemadmodum & David explicat beatitudi nem hominis, cui Deus imputat iustitiam absque operibus, Beati quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, Beatus uir, cui non imputauit Dominus peccat um.

Nec est in spiritu eius dolus] Significat his

tiam

tutu

15 000

NIO CA

mento Ca

tellign

4,0

In

dente

BOTTE

decli

girt

lib

que

tes,

CXIL

16/4

uerbis, eam beatitudinem, quam celebrat his uersibus, ad eos pertinere, qui cognoscunt, & sincere con
fitentur & ex animo, se impuros, & multis peccato
rum maculis contaminatos esse: his enim remissio pec
catorum contingit a Deo, praterea nullis. Nimirum maximus est dolus, & maxime quidem perniciosus in mente illius, qui se aliquid put at, cum nihil
sit, camq. animi puritatem sibi arrogat, vt condona
tione delictorum, quam pradicat hoc loco uir sanctus,
se egere non existimet. qua quidem arrogantia nihil
est detestabilius, miserius nihil, contraq. beati, qui
esuriunt, & sitiunt iustitiam: Deus enim esurientes
implet bonis, & divites dimittit inanes.

Quoniam tacui] Propterea quod delicta mea calabam, neque illa, vt par erat, agnoscebam, ira cundiam, & pænā mihi non remittebat Deus; taque ob eam caussam in tantas incideram calamitates, vt consictus animi, corporisque doloribus, incredibili

macie extabescerem.

Delictum meum J Cum animaduerterem, silentium, & dissimulationem meam tantas mihi ca
lamitates importasse, ad extremum tibi confessus sum
de peccatis & malefactis meis, & tam magnis vulneribus salutaris suit medicina confessio: nulla enim
interposita mora mihi omnem animi impietatem con
donasti: itaque exemplo meo, & hac tua singulari
benignitate adducti homines piqueniam erratis suis
possulabunt tempore opportuno, ne scilicet in diem
ex die disserendo graviores pænas pendant, quin etiam

tiam si quis maiore aliquo delicto comisso sese in hunc tutum, ac tranquillum confessionis portum receperit, is prosecto, cum magna aliqua tempestas, atque elu uio calamitatum extiterit, incolumis ab omni detri-

mento, saluusq. permanebit.

this ner,

fincere on

tas pecca

remission to

lis . Nm.

adem peri

it, commi

, Tot conten

o usy faute,

og antiand

ag. beatign

nam e furios

5.

od delich nu

moscebam, n

et Deus, tan

alamitais.

us, increasi

querterem,

entas minu

confessus un magnis val

: nulla enim

pietatem (18

ua finoular

erratus Mi

cet in dien int. quint-

trans

Canticis liberationis circumdabis me] Intelligit hymnos, quibus ipse, liberatus aliquo periculo, & calamitate, Deo gratias agere consueuerat.

Intellectum tibi dabo] Deum inducit respon dentem, & aperte docet, quod homines pij mentem bonam habeant, quodque de recto uita curriculo non declinent, id attribuendum misericordia Dei, non

uirtuti, aut uiribus ipsorum.

Nolite fieri] Nolite (inquit) animos uestros libidinum, & cupiditatum imperio permittere, atque equos, & mulos imitari, qui sunt rationis expertes, & frenorum duritia cohiberi solent, ne serocitate exultantes aliquem ladant.

ARGVMENTVM PSAL. XXXIII.

Hoc hymno pulcherrimo disserit de immensa ui, ac sapientia, & misericordia Dei.

Psalmus XXXIII.

XVLTATE iusti in Domino, rectos decet laudatio.

Confitemini Domino in cithara, in psalterio, & decachordo psalli-

teilli.

Cantate

Cantate ei canticum nouum, bene psallite cum iubilatione.

Quia rectum est uerbum Domini, & omnia opera eius in side.

Diligit iustitiam, & iudicium, misericor-

dia Domini plena est terra.

Verbo Domini cæli facti sunt, & spiritu oris eius omnis ornatus eorum.

Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in thesauris abyssos.

Timeat Dominum omnis terra, ab eo paueant omnes inhabitantes orbem.

Quoniam ipse dixit, & factum est, ipse man dauit, & extitit.

Dominus dissipat consilia gentium, irri-

tas facit cogitationes popul orum,

Consilium autem Domini in æternum manet, cogitationes cordis eius in generatione, & generationem.

Beata gens, cuius Deus est Dominus, & po-

pulus, quem elegit in hereditatem sibi.

De cælo respexit Dominus, & uidit omnes filios hominum.

Ex stabili habitaculo suo respexit super om nes habitantes terram.

Qui finxit pariter corda eorum, qui intelli-

git omnia opera eorum.

Non saluatur Rex in multitudine exercitus, & gigas non saluabitur in multitudine roboT1511

AI

adiut

0

rea q

que

oper

Hebr

alique

量

tur, C

them

Mills

Di

tra |

Kare

114793

Wain

XIIIIE

ris sui.

e pfalling

, & om

milerico

c spiritu

maris, p

a, abeop

est, ipse m

entium, in

eternumm

neratione,

ninus, &po-

idit omnes

cit super om

qui intelli.

exercitus,

line robo-

fibi.

Fallax equus ad falutem, & in multitudine roboris sui (sessorem) non saluabit.

Ecce oculi Domini super metuentes eum, super eos, qui sperant in misericordiam eius.

Vt eruat a morte animas eorum, & alateos

in fame.

Anima nostra speratin Domino, quoniam adiutor, & protector noster est.

Quia in eo lætabitur cor nostrum, propterea quod in nomine sancto eius sperauimus.

Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

EXPLANATIO.

Quia rectum est uerbum Domini, & omnia opera eius in side] Verbum consuetudine lingua Hebraa non solum signisicat uoces illas, quibus certa aliqua sententia subiecta sunt, sed etiam res ipsas, & facta, it aque sensus est buius uersiculi, quicquid loqui tur, & pracipit Dominus, quicquid ille gerit, retum, sanctum, & cum summa side & aquitate con iunctum esse.

Diligit iustitiam, & iudicium] Quoties litter & sanct & hac duo verbainter se coniungunt, significare solent optimam administrandarum rerumuiam, & rationem, oum scilicet omnia recte, atque ordine geruntur, ac fiunt. Hac autem laus est maxime propria summi moderatoris, & cunctarum re-

rum

bera

comp

exo

cies

ute

C

tutu

Dian

rum Domini, cuius consilio, & prouidentia natura omnis, & hac omnis mundi pulchritudo optime regitur, conseruaturque.

Omnis ornatus corum] Sic appellat solem, & lunam, & reliquorum vagantium siderum sulgorem, tum innumerabilem illam vim stellarum interrantium, quibus cali species vndique ornata insatiabile spectaculum mortalibus prabet.

Quoniam ipse dixit] Nihil (inquit) est dictu tam inopinatum, atque mirabile, nihil a cogitatione hominis tam remotum, & in omnimemoria inauditum, quin ad Dei voluntatem, nutumq. statim existat.

Non saluatur Rex] Significat, neque vires corporis, neque opes, & copias hominibus prodesse, sed in sola Dei misericordia sitam esse vitam, & salutem omnium.

Ecce oculi Domini] Ex altera parte iudicium Dei metuendum est, vt licentiam peccandi, & omnem importunitatem, atque arrogantiam sugiamus: ex altera, misericordia illius considere oportet, ne peccantes veniam desperemus, prasertim cum nulla scelera, aut malesicia tam magna esse possint, quin clementia Dei infinitis partibus maior existat.

ARGVMENTVM PSAL. XXXIIII.

Celebrat hoc calesti hymno providentiam, & liberalitaIN LIB. PSALMORVM.

III

beralitatem Dei erga eos, qui ad eius misericordiam consugiunt, atque omnes ad innocentia, ac pietatis studium adhortatur.

Dauid, cum immutauit rationem suam coram Abimelech, & eiecit eum, & abyt. Psalmus XXXIIII.

etra natu

do optim

llat solem, iderum fil

tellarumin

matan

quit)eff

el a coottain

774 E7700714 %.

nutumq. A.

, neque on

mibies preas-

fe vitam,

a parte in

m peccanis

og antiam fi-

s confideres.

es, prafertin

ragna est po

tibus main

IIII.

iam, & liberalitaENEDICAM Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo.

In Domino gloriabitur anima

mea, audiant mansueti, & lætentur.

Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen eius simul.

Exquisiui Dominum, & exaudiuit me, & ex omnibus pauoribus meis eripuit me.

Aspicite ad eum, & illuminabimini, & fa-

cies uestræ non confundentur.

Iste pauper clamauit, & Dominus exaudiuit eum, & de omnibus tribulationibus eius saluauit eum.

Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium eum, & eripiet eos.

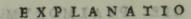
Gustate, & uidete, quod suauis est Domi-

nus, beatus uir, qui sperat in eum.

Timete Dominum omnes sancti eius, quoniam non est inopia timentibus eum.

Leones inopes fiunt, & esuriunt, inquiren

tes

tes autem Dominum nullum deficiet bonum. Venite filij, audite me, timorem Domini

docebo uos.

Quis est homo, qui uult uitam, diligit dies

Prohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum.

Diuerte a malo, & fac bonum, inquire pa-

cem, & persequere eam.

Oculi Domini super iustos, & aures eius in preces eorum.

Vultus Domini super facientes mala, ut per dat de terra memoriam eorum.

Clamauerunt iusti, & Dominus exau diuit eos, & ex omnibus tribulationibus eorum liberauit eos.

Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato sunt corde, & contritos spiritu saluabit.

Multæ tribulationes iustorum, & de omnibus ijs liberauit eos Dominus.

Custodit Dominus omnia ossa eorum, unu ex his non conteretur.

Occidet impium malitia, & qui oderunt iustum, deuastabuntur.

Redimit D ominus animas seruorum suorum, & non deuastabuntur, quicumque sperantineo.

Expla-

lo cap

Regun

minat

TUM TI

princi

tum

B

Ides

em

tias

non

CIA A

tu per

mten

tutu

PTEIL

110

Dut

fracti preci cern tem

bonun

Domin

liligit die

& labia to

inquirep

aureseus

mala, utw

us exaudii

us corum

pulato iun

termi

& de omn

eorum, un

oderuntil.

orum fuo-

mque ipe

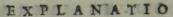
Expla.

CVM immutauit rationem suam Idest, cum simulauit, se incidisse in insaniam, vt ex pericu lo capitis euaderet. Ea historia scripta est in libris Regum. Neque aliquem moueat, quod eo loco Rex Palestinorum appellatur Achis, quem Dauid nominat Abimelechum, vt enim veteres Aegyptiorum reges vocabantur Pharaones, ita verisimile est, principibus Palastinorum Abimelechis cognomen tum suisse.

Benedicam Dominum in omni tempore]
Idest, non minus rebus aduersis quam secundis.
semper vero est, cur homines pij maximas Deo gratias agant, quando nibil ipsis euenire potest, quod non magnum afferat adiumentum ad salutem.

Accedite ad eum] Hoc est summa cum siducia ad eius misericordiam consugite, & ille vos omni periculo & calamitate liberabit, neque sinet vos intenebris errorum, & ignorantia versari.

Castrametatur Angelus Domini in circuitu timentium eum] Hoc ita esse, Elisai vatis prastantissimi factum comprobauit: cum enim illius capiendi gratia magna Syrorum copia vrbem Dotham obsedissent, et ob eam caussam minister eius fractus, & debilitatus metu esset, vir sanctus a Deo precatus est, vt qua ipse cernebat, minister quoque cerneret, tum ille circumcirca prossiciens, montem curribus igneis plenum vidit atque equitibus, qui

qui pro salute Elisai propugnabant, & ipsum tam-

And

est, p

01117110

taxat

Will A

Ateg.

relign

Hasa

Deus cum'

pacer

dono

0

pro

CON

nero

tall

16

GEOT

quam muro firmissimo undique sepiebant.

Gustate, & uidete, quod suauis est Dominus] Qualis enim & quanta sit bonitas Dei, ne-mo intelligere potest nisi expertus, & qui benesicia ab eius liberalitate sibi tributa diligenter attendit.

Timete Dominum omnes sancti eius] Timorem Dei solent appellare vates sancti reuerentiam aduersus Deum, & verum ipsius cultum, & vitam legum diuinarum studiosam, atque amantem.

Leones] Sic appellare videtur homines potentes, ac violentos, qui infirmiores prada loco habent, atque opprimere per vim solent. Hoc capitale, & pestiferum genus hominum vir sanctus comparat leo nibus etiam in Psalmo x.

Venite filij] Hortatus fuerat ad religionem, & pietatem, nunc docet, quibus in rebus illa con-

fistat.

Inquire pacem, & persequere eam] flud quidem in primis Deus ab hominibus pijs requirit, vt mansuetudinem, & lenitat em animi colant, &, quantum in ipsis est, pacem cum omnibus hominibus omnium generum habeant: sed, hoc prastare, arduum, & dissicillimum est, tot caussa dissidiorum, & offensionum sere semper existunt. Itaque primum summa diligentia vestiganda est via, & ratio, quem admodum possimus hunc pulcherrimum, dulcissimum pietatis fructum capere, deinde non minore studio

IN LIB. PSALMORVM. studio contendendum est, vt ipsum capiamus. illud est, pacem quarere : hoc est, ipsam persegui. Sed cu omnia cogitatione, animog. lustraueris, vna dumtaxat ratio inueniri potest buiusce diuini boni conse quendi, si divitias, honorem, vitam, & humana omnia contemnas, teq. in seruitutem Deo pie, san-Eteq. dices, atque illius gratia, tutelaq. contentus reliqua cateris aquo, ac libenti animo concedas. Hec autem ab is effici possunt, quibus spiritum suum Deus impertiuerit, ceterineque ea exequi, neque cum Deo, neque cum hominibus, neque secum ipsi pacem habere possunt. Itaque hoc prastantissimum donum a Deo petere debemus, qui solus ex omnibus & pacem, & cetera bona liberaliter, munifice, prolixeg. largitur.

o sum tan

est Domi

as Dei, in

ui benefici

ter attenda, Leius] T.

ncti revero

us cultum, h

at que auso

omine his

e loco babos

c capitale, g

comparata

d religiones,

ebus illa cu

eam] flu

pijs requiri, mi colant, o

us hominibu restare, a

diffidiorum,

que primum

ratio, quin ,& dulcifinon minort

Studio

Iuxta est Dominus ijs, qui tribulato sunt corde, & contritos spiritu saluabit] Sic appel lat homines fractos, atque afflictos calamitate, & marore, qui misericordiam Dei suppliciter implorant. is vero libentissime solet miseris opitulari, & suscipere desendendos, quos homines deseruerunt.

ARGVMENTVM PSAL. XXXV.

Implorat auxilium Dei aduersus inimicos, in quorum scelera, & crudelitatem magno impetu ora tionis inuehitur.

P Pfalmus

Psalmus David XXXV.

v D I C A Domine iniuriam facientes mihi, impugna impugnates me. Apprehende arma, & scutum, & exurge in adiutorium mihi.

Profer frameam, & conclude (uiam) aduerfus eos, qui persequuntur me, dic animæ meæ, salus tua ego sum.

Confundantur, & erubescant quærentes ani

mam meam.

Auertantur retrorsum, & confundantur co gitantes mihi mala.

Fiant tamquam puluis ante faciem u enti, &

Angelus impellateos.

Fiant uix illorum tenebra, & lubricum, &

Angelus Domini persequatur eos.

Quoniam fine caussa absconderunt mihi so ueam laquei sui, sine caussa secerunt soueam animæ meæ.

Veniatilli calamitas, quam ignorat, & captio, quam abscondit, apprehendat eum, & in calamitatem ipsam cadat.

Anima autem mea exultabit in Domino, &

lætabitur super salutari suo.

Omnia ossa mea dicent, Domine quis simi-

Qui eripis inopem de manu fortiorum illo,

ege-

nem

pari

ratio

tus

ue

ho

IID

den

mea

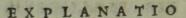
cam

lom

iniq

tra

LIB. PSALMORVM. egenum, & pauperem a diripientibus eum. Surgentes testes iniqui, quæ ignorabam, in terrogabant me. iam facio Retribuebant mihi mala pro bonis, solitudi ugnatesn nem animæ meæ. c scutum. Ego autem, cum ipsi insirmarentur, induemihi. bar facco. uiam)adm Affligebam in ieiunio animam meam, & oc animana ratio mea in sinum meum reuertetur. Quasi amicus, & quasi frater meus esset, sic quarenton incedebam, quasi lugens matrem, contristatus incuruabar. fundanti Et ipsi in calamitate mea lætati sunt, & con uenerunt, congregati sunt contra me abiecti homines, & ego nesciebam. ciem uent Sciderunt, & non filuerunt cum affentato-& Jubricum ribus derisores parasiti, frendebant contra me dentibus suis. os. Domine quando respicies?restitue animam deruntmin meam a malignitate eorum, a leonibus unirunt fouein cam meam. Confitebor tibi in ecclesia magna, in popugnorat, & a lo multo laudabo te. dat eum, di Ne gaudeant de me, qui aduersantur mihi inique, qui oderunt me gratis, ne annuant o-Domino Quoniam pacifice non loquuntur, & conne quis im tra mansuetos terræ cogitant dolos. Et dilatauerunt super me os suum, dixerunt, tiorumillo P euge,

euge, euge, uiderunt oculi nostri.

Vidisti Domine, ne sileas, Domine ne discedas a me.

Exurge, & intende iudicio meo, Deus meus & Domine meus in caussam meam.

Iudica me secundum iustitiam tuam Domine Deus meus, & non gaudeant de me.

Non dicant in cordibus suis, euge, euge ani mæ nostræ, nec dicant, deuorabimus eum.

Erubescant, & confundantur simul, qui lætantur malis meis.

nitas

prod

uer

2235

Cara

ton

5 be

Table |

INCRE

De

cate

mept

Induantur confusione, & pudore, qui see-

rigunt contra me.

Exultent, & lætentur, qui uolunt iustitiam meam, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui uoluit pacem serui sui.

Et lingua mea prædicabit institiam tuam,to

ta die laudem tuam.

EXPLANATIO.

Er conclude uiam aduersus eos] Hostis immanis surore incitatus supplicem tuum insequitur, at tu Domine te te illi armaius obice, atque iter interclude, ne me consequi possit.

Veniat illi calamitas] Subita (inquit) nec opinata calamitas aduersarium meum opprimat, & quas insidias mihi comparauit, is insidis capiatur ipse. Hac autem mala precatur Sauli homini perdicissimo, atque impio, a quo iniuste capite, & fortunis

fortunis oppugnabatur.

nine ned

Deusmen

uam Doni

e me.

uge, eugen

mus eum.

imul, quil

ore, quile

uolunt ich

magnificet

tram tuam

For Hoftisin

m insequin

atque iteru

inquit M

e oppremat

lidys capia

auli homin

capite, o

fertunis

ni fui.

Surgentes testes] Queritur de hominibus nefarijs, qui falsis criminibus ipsum onerabant, perinde quasi regnum appeteret, & insidias vita Saulis pararet.

Solitudiné animæ meæ] Queritur se in cala mitate ab ijs proiectum, & derelictum, qui persu-

giumipsi & solatium prabere debebant.

Et oratio mea in sinum meum reuertetur] Idest, ad meum frustum redundabit, si enim huma nitas mea mihi nulli usui suit apud inimicos, at certe

proderit apud Deum.

Quasi amicus] Cum illi in calamitate aliqua uersarentur, similiter eorum uicem dolebam, & incommodis commouebar, ac si arctissimo necessitudinis vinculo inter nos copulati essemus, neque aliter afflictabar, & in squalore, luctuq. iacebam, quam si carissimam mihi parentem amisisem.

Et ipsi in calamitate] Narrat, quam pracla ram sibi gratiam retulerint pro tanta humanitate,

& beneficio.

Sciderunt, & non siluerunt] Idest, uerborum contumelis me lacerarunt. sic explanat hunc

locum Abrahamus Esdra.

Derisores parasiti] Ita expressimus ex Hebrao, sententiam secuti, si enim uerbum uerbo reddere uo-luissemus, uertendum erat, derisores placenta, uerum hoc vt apud Hebraos est elegans, ita apud nos ineptum suisset atque obscurum.

P 3 Domine

Domine quousque] Quousque sines homines perditos in meas miserias tam crudeliter insultare? quousque illorum scelera impunita, atque inulta patiere? Iam queso adhibe misericordiam in calamitate supplicis tui, iam propulsa iniurias, & perniciem, quam mihi dies, noctesq. machinantur, & salutem meam ab omnibus derelictam prohibe ab impetu, & feritate hominum immanium, & barbarorum.

Ne annuant oculis] Idest, ne miseri fortunis illudant.

Viderunt oculi] Quodscilicet diu, multumq. optauimus, nimirum te afflictum, calamitosum, la-crymis, & marore perditum.

Vidisti Domine] Vidisti certe, quam acerbe, quam late, & insolenter insultent in sortunas meas, ne quaso dissimula, hanc crudelitatem tibi displicere, neue me deseras intantis malis.

Euge, euge, animæ nostræ] Idest, iam bene habet, nunc exultamus gaudio, nunc triumphamus, quando hunc afslictum, & perditum uidemus.

Exultent, & lætentur] Libera me tandem is calamitatibus, ut homines pi, qui fauent innocen tiæmeæ, exultent, & lætentur, & tibi gratias agat, quod tuo beneficio reliquam uitam in pace, atque otio dulci colere possim.

Argumen-

Defo

inde cles

intell

Inie

fitit or

odiuit

Don

& uerit

Inthi

abrillus

pretiof

Filij tuarum Satu torren Sultare

rultara.

e calam

to periodical distribution

ibe abin.

in fina

multa

istofum,

经用级

18年起 78%

的婚姻

,1075 /10

mplam

emill.

me tando

ent innot

atias and

, atqui

gumill.

ARGVMENTVM PSAL. XXXVI.

Describit cogitationes, & facta improborum, de inde clementiam, & misericordiam Dei laudibus prosequitur.

Psalmus XXXVI.

dis mei, quod non est timor Dei ante oculos eius.

Quoniam blanditur sibi ipsi in oculis suis, ut sueniatur iniquitas eius ad odiu. Verba oris eius iniquitas, & dolus, noluit

intelligere, ut bene ageret.

Iniquitatem meditatus est in cubili suo, astitit omni uiæ non bonæ, malitiam autem non odiuit.

Domine usque ad calos misericordia tua,

& ueritas tua usque ad nubes.

Iustitia tua sicut montes Dei, iudicia tua abyssus multa.

Homines, & iumenta saluabis Domine, qua

pretiosa est misericordia tua Deus.

Filij autem hominum in tegmine alarum

tuarum sperabunt.

Saturabuntur ab ubertate Domus tuæ, & torrente uoluptatum tuarum potabis eos.

P 4 Quoniam

Quoniam apud te est fons uitæ, & in lumine tuo uidebimus lumen .

Extende Domine misericordiam scientibus te, & iustitiam tuam ijs, qui recto sunt corde.

Ne ueniat mihi pes superbix, & manus pec-

catoris ne moueat me.

Ibi cadent, qui operantur iniquitatem, expellentur, nec poterunt stare.

EXPLANATIO.

Dicit iniquitas \ Scelera (inquit) impiorum tamquam pro testimonio dicunt animo meo, nullo illos metu diuini numinis tangi.

Quoniam blanditur] Dum impigin sceleribus sibi blandiuntur, & placent, id consequentur, vt incurrant in odium, offensionemq. Dei, atque ho minum

Iniquitatem meditatus 7 Idest, noctu cum animo suo cogitat, quid in Deum, atque homines peccare possit interdiu.

Domineusque ad calos] Cum tanta sit in ho minibus improbitas, infinitis tamen partibus amplior est misericordia tua, que illorum scelera, & fla-

gitia tanta lenitudine tolerat.

Iustitia tua sicut motes Dei] Idest, par est al titudine mont ibus excelsissimis. Hebraa enim linqua diuinum solet appellare, quicquid aliquo in gene re excellit. sic uocat paradisum Dei hortos amænissi mos, exercitum Deicopias maximas, item cedros

Dei

Dua

In

200 100

o ma dential

te res bi

ous der

De mule

mexpla

Hor

ne boms

tas, O

largir

(olum

Sulere

eins po

nes ext.

dum D

1141,41

Satu

efidei.

100,0

alterail

breni fin

OWNING

Mam (

max

THURS A

Fil

Dei arbores proceras, & formosas.

Iudicia tua abyssus multa Idest, profundissimo mari sunt similia. cum autem iustitiam Dei, & indicia dicit, intelligi vult consilium, & pronidentiam ipsius summa sapientia, summaq. bonitate res humanas, & omnem mundum gubernantis. qua de re dictu est in explanatione psalmi X X X I I I. De misericordia, & veritate eiusdem explicauimus in explanatione psalmi XXVI.

Homines & iumenta] Tu (inquit) Domine homines, & bestias incredibili bonitate sustentas, & omni animantium generi spiritum, vitamq.

largiris.

n luni

1entibu

at cord

inus per.

atem, ti

umpions 100,712

ij in salii.

gequanti

es, asque

octu cum s

oming M-

eta stinn

rtibus an

ratifu.

par est u

enim In-

io in gene

amæni!

n cedros

Da

Filijautem hominum] Dixerat, Deum non solum humano generi, sed etiam bestijs amanter con sulere, ac providere: nunc ostendit, beneficentiam eius potissimum illustrem, & salutarem erga homines existere, quippe qui ad cognoscendum, & colendum Deum, & beatam vitam ab eo consequendam nati, aptiq. fint.

Saturabuntur Intelligit his verbis, eos, qui se fidei, ac tutela Dei commiserunt, maximis beneficijs, & muneribus ab illo affici, neque id solum in altera illa vita, que sempiterna est, sed etiam in hac breuissima, & fugaci : euadunt enim filiy Dei, atque omnium rerum Domini, & Spiritu sancto afflati vitam calestem in corporibus humanis imitantur, & maximis, purissimisque, ac perpetuis volupta-

tibus fruuntur.

Et

Et in lumine tuo I Idest, cum splendor cognitionis tua oberior nobis illuxerit, tunc demum omnium malorum tenebra facessent, & clarissimam, pulcherrimamq. summi boni lucem intuebitur, eaq. in perpetuum fruemur.

Extende misericordiam] Viere tu quidem bo nitate tua aduersus omne hominum genus, sed tamen illa largius, & profluentius manet adhomines

pios, & institue amantes.

Non ueniat mihi] Ne pedes superborum, & violentorum hominum mihi propinquent, sed illorum queso vim, & surorem a me prohibe, vt post maximas arumnas, & calamitates aliquando quieta, & tranquilla mente consistam.

Ibi cadent | Hunc versiculum in explanatione

psalmi XIIII interpretati sumus.

PARAPHRASIS.

SCELERA impiytamquam protestimonio dicunt animo meo, nullo illum metu diuini numinis tangi.

Et is quidem dum sibi in sceleribus & flagitys impudenter impieque blanditur, id consequitur, vt in odium Dei hominumque acerbissimum incurrat.

Nihil in eo simplex, nihil sincerum, aut candidum, quicquid loquitur ad fraudem, ad iniuriam et perniciem spectat alterius, neque recte et salutariter admonentes audit: quinimmo ad grauissima qua-

946

notte ci

173.171.95 D

Cum

tament

mine, 9

ame tou

ect as two

विश्व क्ष

Sede

dem fa

leniter

tinato

cordia dibili b

ri stiriti

Tug

Banto 1

care dice

CLATE TO

EUM Vitte

HAMILTON

nent, ea

prestant

nemque

Scili

ed mor

ogni.

gum om.

iffiman,

itur, en

quidendo

is, fedit

adhomia

borum, b

, fedillorn

post man

ido quiau

rplandin

El mondo de

ini nimi

of flaght

n sequition

imum in

aut cand

inistian

Calutari

lima qua

que facinora tanto furore incitatus rapitur, vt tota nocte cum animo suo cogitet, quid in Deum aut homines peccare possit interdiu.

Cum tanta sit in hominibus im probitas, infinitis tamen partibus amplior est misericordia tua Domine, qua illorum scelera & malesicia tanta lenitudine tolerat. Nimirum longissime latissimeque bonitas tua, & ab infimis terris ad summum calum vsque pertinet.

Sed & iustitia tua vincit altitudine montes excelsissimos, atque altior est profundo mari: & illa qui dem facit, vt peccata hominum quamuis capitalia leniter feras: hac autem contumaces, & in vitys obstinato animo perseuerantes punit.

Quam præclara & commemoranda est misericordia tua Domine, que homines & iumenta incredibili bonitate sustentat, & omni animantium generi spiritum vitamque largitur.

Tu quidem Domine pecudibus etiam & seris amantissime consulis & prouides: sed quis possit explicare dicendo, quas opes & copias, quanta commoda,
quam magnas quamque honestas voluptates hominum vita compararis? qua vero bona pios & sanctos
homines, in illa tua domo calesti, & sempiterna ma
nent, ea talia sunt & tanta, vt nulla vis ingeniques
prastantissima possit illorum excellentiam prastantiamque cogitatione complecti.

Scilicet hac, quam viuimus in terris, non vita, sed mors est: atque id quod oculis cernimus, non lu-

men, sed tenebra sunt. At cum exuti corporibus in domum illam beatissimam migrauerimus, tunc ex illo tuo sonte augustissimo vitam veram & sempiternam hauriemus, & cum splendor cognitionis tua ple nior & vberior nobis illuxerit, tunc demum omnium malorum tenebra sacessent, & clarissimam pul cherrimamque summi boni faciem intuebimur.

Interim, dum in hac vita fragili miseraque versamur, vtere tu quidem bonitate tua aduersus omne hominum genus: sed illa tamen largius & prosluen tius manet adhomines pios, & iustitia amantes.

Sper

bita te

Del

nesco

Vo

ra in

dicia

& exp

No

nia fua

Defi

ntari,

tar, ex

Adh

templa

Mar

delect

Cog

E

Et quoniam omnia redundant superbis & violen tis hominibus, harum quaso vim & surorem ame prohibe, vt post maximas arumnas & labores exhaustos, aliquem tranquillum & quietum spiritum ducere possim.

Sed quam volent impy crudeliter & nefarie debacchentur in bonos . iamiamque enim ex alto digni tatis gradu pracipitabuntur . En locum aspicio vbi tormenta, cades, multorumque innocentium sanguinem acerbo supplicio luent .

ARGVMENTVM PSAL. XXXVII.

Hortatur pios, ne grauius commoueantur rebus secundis improborum, quippe qua sint breues, & sugares, & maiora illis supplicia pariant, cum e contrario hominibus vitam cum side, iustitiaq. colentibus nihil mali possit euenire nec viuis, nec mortuis.

Psalmus

Psalmus David XXXVII.

oribuin , tunce

lempiter.

MINN III.

imann

TANKY,

raque on.

eer us one

mants.

troreman Laboran

em finite

nefarie u-

ex alto diri

africio th

um fany

VII.

ntur rebin

ues, of fi

um e con-

colenti-

mortus.

Plalmus

o LI irritari propter malignantes, neque æmuleris faciétes iniquitaté.

Quoniam tamquam gramen uelociter succidentur, & quemadmo

dum olera herbarum cito decident.

Spera in Domino, & fac bonitatem, & inha bita terram, & pasce sidem.

Delectare in Domino, & dabit tibi petitio

nes cordis tui.

Volue super Dominum uiam tuam, & spe-

ra in eum, & ipse faciet.

Et educet quasi lumen iustitiam tuam, & iu dicia tua tamquam meridiem. tace Domino, & expecta eum.

Noli irritari propter eŭ, qui prosperatur in uia sua, propter homine facientem iniusti tias.

Desine ab ira, & derelinque furorem, noli ir

ritari, ut maligneris.

Quoniam qui malignantur, exterminabuntur, expectantes autem Dominum ipsi heredi tabunt terram.

Adhuc pusillum, & non erit peccator, contemplaberis locum eius, & ipsum no inuenies.

Mansueti autem hereditabunt terram, &

delectabuntur in multitudine pacis.

Cogitat impius cotra iustu, & stridet contra

derel

illius 1

Dec in faci

reling

buntu

Iniu

Inft

bitabu

05

loque

buni

tifica

Do

nibuse

turipi

Exp

& exalt

termin

Vid

ucut ce

Ett

& non

Ob

quoni

eum dentibus suis.

Dominus autem irridebit eum, quoniam prospicit quod ueniet dies eius.

Gladium euaginauerunt peccatores,inten-

derunt arcum suum,

Vt prosternant pauperem, & inopem, ut tru cident rectos corde.

Gladius eorum introibit in corda ipsorum, & arcus eorum confringetur.

Melius est modicum iusto, quam diuitiz

peccatorum multæ,
Quoniam brachia peccatorum conteren-

Quoniam brachia peccatorum conterentur, sustentat autem iustos Dominus.

Nouit Dominus dies immaculatorum, & hereditas eorum in æternum erit.

Non confundentur in tempore malo, & in diebus famis saturabuntur, quia peccatores peribunt.

Et inimici Domini uelut adeps agnorum

absumentur, cum fumo deficient.

Mutuabitur peccator, & non soluet, iustus autem miseretur, & tribuit,

Quia benedicentes ei hereditabunt terram, maledicentes autem ei disperibunt.

A Domino gressus hominis dirigetur, & uiam eius uolet.

Cum ceciderit non collidetur, quia Domi nus sustentat manum eius.

Iunior fui, etiam senui, & non uidi iustum dere-

IN LIB. PSALMORVM. derelictum, nec semen eius quærens panem. Tota die miseretur, & commodat, & semen illius in benedictione erit. es,inte Declina a malo, & fac bonum, & inhabita in sæculum sæculi. em, uto Quia Dominus amat iudicium, & non derelinquet sanctos suos, in æternum conseruaa iplore buntur, Iniusti punientur, & semen eorum peribit. am digit Iusti autem hereditabunt terram, & inhabitabunt in sæculum sæculi super eam. Os iusti loquetur sapientiam, & lingua eius contero lus. loquetur iudicium. atorum.

Lex Dei eius in corde ipfius, & non uacillabunt gressus eius.

Considerat peccator iustum, & quærit mor tificare eum,

malo, &

peccation.

os agnon

oluet, in

int terral

rigetul

quia Don

idi iufu

Dominus autem no derelinquet eum in ma nibus eius, nec damnabit eum, cum iudicabitur ipie.

Expecta Dominum, & custodi uiam eius, & exaltabit te, ut hereditate capias terram, exterminationem peccatorum uidebis.

Vidi impium superexaltatum, & eleuatum ficut cedros Libani,

Et transiui, & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus.

Observa innocentem, & attende iustum, quoniam ad extremum erit huic uiro pax.

Iniusti

Iniustiautem disperibunt, ad extremum im pijexterminabuntur.

et 111

inrebi

petta, 1

liseltil

rit fortu Nou

Mest,

Velu

militer Mu

var fan

bona

bum!

ob inter

elt, neg

tire deel

pertiat.

112701171

1000,94

8004 NON

MITERIAL

mper of

efaria.

plentia

THIOTES

Salus autem iustorum a Domino, & fortitudo est eorum in tempore tribulationis.

Et adiuuabit eos Dominus, & liberabit eos, & eruet eos a peccatoribus, & saluabit eos, quia sp erauerunt in eum.

EXPLANATIO.

Fac bonitate, & inhabita terram Ideft, si cum virtute, & pietate uixeris, certum habeto, te domi tux uitam placide, & tranquille ad senectutem perducturum: boc enim promittit Deus in legibus fæde ris sui. Quoduero seguitur, & pasce sidem, multa funt huius loci interpretationes. explanatores Hebrai, aly quidem legunt it a vt nos, & Dauidem aiunt is uerbis adhortari homines, ut animum inten dant potissimum adeas res, quibus alitur, augescitq. fiducia, & pietas aduersus Deum: aly uero legunt, pasce side, idq. interpretantur in banc sententiam, non esse put andum satis, si uirtutem, ac pietatem ip se colas, nisi diligenter operam des, ut harum rerum disciplina, & institutione alios etiam alas, qui est unus salutaris, & proprius, suauisimusq. pastus ani morum,

Volue super Dominum uiam tuam] Idest, commenda illius sideite, ac tua omnia, atque ex eius bonitate pendero.

Eteducet quasi] Idest, reddet clarissimam,

IN LIB. PSALMORVM.

mama

& fort

onis,

erabites

labit et.

Ideff, fin

beto, te la

ectutemy.

legibustu

rdem, mi

anators h

Daviden

MI WHAT IN

ur, augifu

nero lega

Cententian

pietal(#1

arum term

las, quicht

g. pastus a

am] I

eriJiman

& maxime illustrem probitatem tuam apud omnes.

Tace Domino, & expecta eum] Hoc est, in rebus aduersis quietus esto, atque aquo animo expecta, usque dum ipse Dominus tibi subueniat. Similis est illa diuina Esaia sententia, In silentio, & spe erit sortitudo uestra.

Nouit Dominus dies immaculatorum]

Idest, illorum uita consulit, & prouidet.

Velut adeps absumentur] Hostiarum adeps uoraci slamma consumitur, & pane in nihilum it:similiter impi, & hostes Dei sunditus interibunt.

Mutuatur peccator Pulcherrima collatio, qua uir sanctus demonstrat, en am in ijs, qua populariter bona fortuna nominantur, uirum iustum, & probum longe meliori condicione esse, quam improbum, & iniustum. Hic enim quamuis copiosus, & diues, ob intemperantiam fere semper are alieno obstrictus est, neque eo se liberare potest, aut vult, illi numquam fere deest, quod alteri de re familiari liberaliter impertiat. Alter uel in maximis diuitis eget, alter etiam in paupertate diues est. Improbus ne reddit qui dem, quod debet amicis, probus, & pius largitur, quod non debet, egenti quamuis inimico. denique ille plerumque ex opulento pauper sit, huic fauente Deo semper omnia, qua sunt ad uictum, & cultum necessaria, suppeditant.

Quia benedicentes ei] Ea (inquit) est benenolentia Dei erga homines pros, & sanctos, vt etiam fautores, & amantes eorum maxim's muneribus af

Q ficiat.

ficiat . quod si quis inimicitias cum ys gerat, grauis-

simas odypænas dabit.

A Domino gressus hominis dirigetur] Sen sus est, Deum hominibus pijs in hoc periculoso uita cursu ducem, & comitem esse, vt recto, ac tuto itine re perueniant ad uitam beatam, & immortalem. Nam quod subiungit, Deum hominis iusti uiam uel le, hoc intelligit, illum incæptis piorum fauere, & prosperos exitus concedere.

Cum ceciderit, non collidetur I Idest, si quid aduersi accidat, calamitati non succumbet, quia Dominus sustentat, & corroborat animumeius. quin etiam uir pius peccat ille quidem, & aliquando grauiter offendit, sed Deo adiuuante celeri-

ter resipiscit.

Lex Dei eius in corde ipsius Idest, illam ex animo, uereq. diligit, quippe qui nibil antiquius habet, quam vt intelligat, quid iubeat Deus, quidue probibeat, vt ad normam uoluntatis diuina possitomnes uita sua rationes dirigere, propterea (inquit) non uacillant pedes eius, sed sorti, & constanti animo in iustitia, & pietate perseuerat.

Nec damnabit illum] Idest, nec sinet illum calumniys inimicorum opprimi, si quando in iudi-

cium uocetur.

Expecta Dominum] Consolatur animos im becillos, qui grauiter ferre solent, quod Deus sape bonos opprimi, malis uero omnia ad uoluntatem slue re permittat.

Obserua

0

utnin

illos ta

Multri,

o illas

AR (

Dep

ebilla i

Pfala

Non

non eft

meorus

caputu

uper m

Putr

mezaf

Mife

ter, tot

Qu

IN LIB. PSALMORVM.

123

Observa innocentem] Observa (inquit) euentus piorum, impiorumq., animaduertes enim, illos tandem exitus prosperos consequi, hos vero ex illustri, & florenti rerum statu in maximas miserias, & illas quidem perpetuas pracipitari.

ARGVMENTVM PSAL. XXXVIII.

Deplorat peccata sua, & calamitates, in quas obilla inciderat.

Psalmus Dauid ad memorandum, x x x v 1111.

it, gran

etur] &

iculoso n

ac tutom

mortales. ustiviasi

n fauere,

I Idel

n succum at animu

uidem, fi innante ch

Ideft, illan

antiquiu

Deus, qui

dinina popul erea (inpu

constantia

ec finetilla

ando in 1110

r animoi th

d Dens A

untatem s

Observ

omine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.

Quoniam sagittæ tuæ insixæ sunt mihi, & consirmasti super me ma-

num tuam .

Non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.

Quoniam iniquitates mez supergresse sunt caput meum, & sicut onus graue grauatz sunt super me.

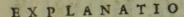
Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices

meæ a facie insipientiæ meæ.

Miser factus sum, & curuatus sum uehemen ter, tota die contristatus ingrediebar.

Quoniam lumbi mei impleti sunt ardore,&

Q 2 non

non est sanitas in carne mea.

Afflictus sum, & humiliatus sum nimis, rugiebam propter turbationem cordis mei.

Domine ante te omne desiderium meum,&

gemitus meus a te non est absconditus.

Cor meum conturbatum est, dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum meorum, & ipsum non est mecum.

Amici mei & proximi mei e regione plagæ

meæ steterunt.

Et propinqui mei a longe steterunt, & laqueos tetenderunt, qui quærebant animam meam,

Et qui inquirebant mala mihi, locuti sunt prauitates, & dolos tota die meditabantur.

Ego autem tamquam surdus no audiebam,

& sicut mutus non aperiens os suum.

Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo redargutiones.

Quoniam in te Domine speraui, tu exaudi-

es me Domine Deus meus.

Quia dixi, ne forte lætentur de me inimici mei, & dum commouebantur pedes mei, insultauerunt mihi.

Quoniam ego ad flagella paratus sum, & do

lor meus in conspectu meo semper.
Quoniam iniquitatem meam annunciabo,

& anxius ero pro peccato meo.

Inimici autem mei uiuunt, & roborati funt,

8

& m

turn

Fel

alus I

Do

to well

cienti

multi

रा हिर

tio ta

mus fi he sal

printer

cecaelt

que turt

re po fit

prettan

nt a not

titate ci

Put

mez]

न्यद्र विश

IN LIB. PSALMORVM.

nimis, n

mei.

tus.

reliquita

neorum

10ne play

erunt, &

ent anima

locuti la

tabantur,

ó audieba

andiens,

iones.

, tu esand-

ne inimic

meisinla

fum, & do

nunciabo

rati funt

123

& multiplicati sunt, qui oderunt me inique.

Qui retribuunt mala pro bonis, aduersaban tur mihi, quoniam sequor bonitatem.

Ne derelinquas me domine Deus meus, ne discesseris a me.

Festina in adiutorium meum domine Deus

EXPLANATIO.

Domine ne in furore tuo] Describit acri, & uehementi oratione angustias, & terrores conscientia iudicium Dei atque iram sormidantis.

Quoniam iniquitates mex] Dicit se vi, & multitudine peccatorum ita obrui, vt vires tanto one ri serendo pares non existant. Nimirum hac sui cognitio tam ingentem metum, & terrorem affert, ut ani mus fractus, & debilitatus succumbat, deq. omni spe salutis deturbetur, nisi ad misericordiam Dei sortiter adnitatur. Sed maxima pars hominum ita caca est, & ipsa sibitam libenter assentatur, vt neque turpitudinem suam, & sædissimas labes cernere possit, neque quam longe distet ab illa excellentia, prastantiaq. pietatis, & iustitia, quam Deus requi rit a nobis. ex ea re sit, vt tam securo animo simus, nostrisq. virtutibus, & benefactis tanta cum temeritate considamus.

Putruerunt, & corruptæ sunt cicatrices meæ] Sic appellat peccata, & noxias affectiones, qua sunt animi vulnera. ea cum sanata esse existi-

Q 3 mamus,

mamus, & cicatrices videntur obducta, sapenumeroita putrida, & corrupta repente apparent, ut peio
re loco salutem nostram esse videamus, quam erat
antea. scilicet animi nostri crassifimis circumfusi
sunt tenebris, & in maxima sui ignoratione versan
tur, nisi ab illo sole illuminentur, quem diuus Iacobus patrem luminum appellat ex eo, quod ipse omni
bus, qua lucent, & sons, & principium est lucendi.
sed quo quisque maiorem sibi sanitatem arrogat, hoc
se magis insanire certo sciat, magisq. pestisero morbo laborare.

Lumbi mei impleti sunt ardore] Vocabulum Hebraum significat etiam sæditatem: sed sine sæditatem dicas, sine ardorem, vtrumque verbum significat cupiditates, & libidines, qua & sædissima res sunt, & maximos ardores in animis nostris excitare solent.

Ét non est sanitas in carne mea] Hoc loco ver bum carnis in eam sententiam accipere videtur, in quam diuus Paulus illud accipit, cum etiam ipse que ritur, non habitare in carne sua bonum, sic reliquias veteris hominis appellans. sunt tamen, qui hac intelligenda putent de corporis morbo: quibus ego non assentior.

Dereliquit me uirtus mea, & lumen oculorum meorum] Iam (inquit) vires animi, & cor poris me desecerunt, et propter assiduas lacrymas pe ne iam oculos amisi. vel potius de oculis animi loqui tur, & hoc intelligit, se propter magnitudinem per-

turba-

turba

An

recula

mone,

luis len

meas.

mine, 1

ma 15 %

increat

infultar

quibu

Deo,

omne

bone

prum

smpils

peccat

10,0

us dolo

fudio il

non. H

animo

them,

Ex

Abjal

IN LIB. PSALMORVM.

124

turbationis lumine mentis defectum effe.

epenin.

ent, vito

quamera

Ctrcum

ione verla

dinnin

undiplem

n est lucul

arrogal, a

Vocation

: sed sup

que verbus

e of feeling

is nostrico

Hoc locar

re videtur,

etiam ipi #

ium, sicie

tamen, a

orbo: quits

men oculo

nimi, 600 lacrymas p

animi logio

dinem per

turbs-

Amici mei, & proximi mei] Necessary mei recusarunt propius adme accedere, & mecum sermone, & congressione coniungi, qui tamen officiss suis leuare debuissent marorem, & calamitates meas.

Quiadixi, ne forte | Oraui (inquit) te Domine, ne sineres homines impios, & nefarios latari malis meis: cum enim paullum modo offendissem, incredibile dictu est, quam proterue, ac petulanter insultarint mibi . Commemorat aute plures causs as, quibus adducitur, vt credat, se impetraturum a Deo, quodorat: primum, quoniamin eo vno spem omnem locauit omnium rerum suarum: deinde, quia honesta petit, dum ab illo deprecatur, ne se virum pium ludibrio patiatur esse & despectui hominibus impis: addit, se paratum esse ad quauis supplicia pro peccatis suis sustinenda, seq. ea peccata & agnoscere, & confiteri, & maximum, atque continuum ex is dolorem capere: denique profitetur, se maximo studio in posterum sibi ab omni malesicio temperaturum. Hac autem signa sunt euidentissima hominis ex animo panitentis, cui non potest Deus se non exora bilem, placidumq. prabere.

ARGVMENTVM PSAL. XXXIX.

Existimant Dauidem fecisse hos versus, cum ipsi Absalonem sugienti Semeis occurrisset in via, & ca Q 4 lami-

lamitatem eius acerbissime conuicis exagitaret, qua conuicia ipse sedate, ac patienter tulit. Deplorat au tem, atque oratione slebili miserias, & incommoda bumana uita lamentatur.

Victori pro Idithum, Psalmus Dauid XXXIX.

IXI custodiam uias meas, ut non delinquam in lingua mea.

Posui ori meo frenum, cum consisteret peccator aduersum me.

Obmutui silentio, & silui a bonis, & dolor meus exagitatus est.

Concaluit cor meum intra me, & in medi-

tatione mea exarsit ignis.

Locutus sum lingua mea, notum sac mihi Domine sinem meum,

Et numerum dierum meorum, quis est, ut

sciam, quanto tempore uiuam.

Ecce mensura pugillorum terminasti dies meos, & æuum meum tamquam nihilum coram te.

Certe uniuersa uanitas est oss homo uiuens. Certe in imagine pertransit homo, sed & fru stra tumultuatur.

Thesaurizat, & ignorat, cui congregabit ea, & nunc quæ est expectatio mea Domine? certe in te spes mea est.

Ab

0

tu fec

increp homin

Tal

mma

Ex

morer

mas m

& pe

bear

01

MICI CO

fmilit

k petu

MEMOT

TERN TO

dolore.

lata m

Lo

ter, fe

eptaui

IN LIB. PSALMORVM.

125

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me, op probrium insipienti ne ponas me.

Obmutui, & non aperui os meum, quoniam

tu fecisti, amoue a me plagas tuas.

itaret,

eplorate

neomm

ania

as, utp

22.

n, cuma

nis, &

&in ne

ım fac mi

quiselt,1

ninasti &

ihilumo

то шиев

, sed & fr

Domine

A uerberatione manus tuæ ego defeci, cum increpationibus propter iniquitatem corripis hominem,

Tabescere facis sicut tinea (uestimentum) animam eius, certe uanitas est omnis homo.

Exaudi orationem meam Domine, & clamorem meum auribus percipe, & ad lacrymas meas

Ne sileas, quoniam aduena ego sum apud te & peregrinus, sicut omnes patres mei.

Recede a me, ut refrigerer, priusquam habeam, & amplius non sim.

EXPLANATIO.

Obmutionicio & Idest, vsque eo inimici conuicia tuli silentio, ut linguam a bonis verbis similiter ac malis prohiberem, sed cum improbus ille petulanter mihimalediceret, animo sese obiecit memoria sceleris, quod admiseram, eaq. res marorem meum vehementer auxit, animumq. incensum dolore, atque ira inflammauit, cum cogitarem, pec cata mea mihi has calamitates peperisse.

Locutus sum] His verbis significare videtur, se calamitatum magnitudine fractum mortem optauisse.

Ecce

Ecce mensura pugillorum Intelligit his ver bis, vitam humanam breuissimam esse, immo nullam, prasertim si cum auo illo sempiterno Dei conferatur.

In imagine pertransit homo] Idest, homo tam quamimago quadam vana, & adumbrata, nihil

solidi aut expressi habens vitam pertransit.

Sed & frustra tumultuatur] Idest, accedit ad hac incommoda, quod is nescit hoc pusillum tempor is, quod illi est datum, placide, tranquille, leniterq. traducere, sed turbulentis, & concitatis animi permotionibus semper agitatur, semper aut inani formidine, aut effrenata cupiditate torquetur, modo latitia temere exultat, modo agritudine, ac dolore muliebriter debilitatur, animumq. demittit.

Et nunc quæ est expectatio mea Domine?]
Itaque cum omnia humana plena sint miseriarum, summaq. leuitatis, quid reliquum est mihi, nis vt in misericordia tua omnem meam spem, omnem cogitationem, curamq. constituam? Iam Domine id ago, iam me ad tuum clementissimum numen totus conuerto, te solum intueor, inte uno nititur salus

mea.

Ab omnibus iniquitatibus meis erue me] Significat, peccata sua caussam esse earum calamitatum, in quibus versatur.

Opprobrium insipienti] Ne, quaso, me sinas esse ludibrio, & despectui hominibus stultis, &

impuris.

Obmu-

mutu boc m

Et

eariter.

Lacrys

que ton

st bo

tamq

prope

ente

615

mil

ram

fromen

exco,

pt4m_

tems 1

Watun

475 143

PR

ta et i

re. It

bomo

Obmutui, & non aperui] Cum Semeis calamitatem meam petulantissima lingua vexaret obmutui, & patienter tuli, propterea quod sciebam, boc mihi non accidisse sine consilio, & voluntate tua.

Et tabescere eum] Tu (inquit) hominem pec eantem aliquando tanta seueritate punis, vt illum lacrymis, marore, cruciatu conficias, similiter at-

que tinea vestem consumere solet.

githin

Te, imm

iterno De

bomotes

rata, in

est.

est, accid

ufillumin

nquile, la

ncitatus

iper autin

quetur, p.

dine, at us

demittit.

Domine

mileriana

milit, mil

onniem ()

n Dominei

namen tota

nititur ala

erueme

em calann

e6, me 1.

Fultis, O

Obmu-

Quoniam aduena ego sum I Idest, in terris ot hoftes, & peregrinus at atem ago, & in hac vita tamquam in diver sorio sum, non tamquam in domo, propediem discessurus ad mortem. Hanc eandem sententiam repetit in libro primo Paralip. his uerbis, peregrini sumus coram te & aduena, sicut omnes patres nostri, dies nostri quasi umbra super ter ram, & nulla est mora.

Recede a me] Idest, hanc seuer am animaduer sionem tuam a me probibe, ut anteaquam de vita exeo, aliquantulum temporis ad respirandum habeam. scilicet vir sanctus desiderabat, ante mortem Deum sentire propitium, quem tunc sentiebat iratum, vt cum bona, & certa fe ad alteram il-

lam uitam proficisce retur.

PARAPHR ASIS.

PROPOSVERAM me, non modo a malefactis, sed exiam verbis homine pio parum dignis abstinere. Itaque tamquam freno linguam cohibui. cum bomo perditus, ac petulans ac calamitatem meam 177-

insultaret, meque maledictis et probris acerbissimis incesseret.

Obmutui certe, & inimici contumelias adeo toleranter & silentio tuli, vt linguam a bonis uerbis

similiter ac malis probiberem.

Tunc animo sese obiecit memoria sceleris, quod admiseram, eaque res marorem meum incredibiliter auxit, animumque iam incensum dolore atque ira instammauit, cum cogitarem peccata mea mibi

bas miserias peperisse.

Itaque elatus nimia cupiditate moriendi, te Domine orabam, vt indicares, quantum temporis ad viuendum mihi reliquum foret, tum etiam generis humani vicem & condicionem lamentabar, cum vi ta proposita sit plena miseriarum, & breuissima. quid dico breuissima? immo nulla, presertim si cum auo illo sempiterno tui numinis conferatur.

Nimirū futilissima res est homo, & ipsa inanitate inanior: certe inanissima vmbra simillimus est homo.

Is tamquam imago quadam vana & adumbratanihil solidi aut expressi habens, in hoc angustissimo viuendi curriculo versatur. Accedit adhac in commoda, quo d is nescit hoc temporis quo dilli est da tum, placide, tranquille, leniterq, traducere: sed turbulentis & concitatis animi permotionibus semper agitatur, semper aut inani sormidine, aut effrenata cupiditate torquetur: modo latitia temere exultat, modo agritudine ac dolore muliebriter, debilitatur, animumque demittit.

Quid?

EH AN

DECK

ACTO \$

filix,

plena j

nem,0

beams

ii imi

nititie

cond

efels

ti][in

propin

Sea

BILLI B

Cuatus

ta vita

Inci

hatern

DUMPAN

ACTYTE

HE tin

mafut

VA.

IN LIB. PSALMORVM.

127

Quid? quod violento quodam quasi æstro, impetu auaritia rapitur ad divitias, & in coaceruanda pecunia dies noctes que consumit? Congerit ille quidem infinito labore luculentas opes: sed ignorat in-

felix, cuinamillas congerat.

cerbifon

as adequ

mus with

eleris, m

mereon

dolore un

tia man

iendi.ul.

temponu

tiam gun

abar, com

brevilou

ferting fine

o la manita

moss of both

+ adumnts

oc anguilly

dit adhun

eodilli eft

ducere: h

nibus (en

aut effet.

emere exa

r, debilis

Quide

tur.

Hæc igitur cum ita se habeant, et humana omnia plena sint miseriarum, summæq. leuitatis, quid reliquu est mihi, niss vt in misericordia tua omnë meam spem, omnem cogitationem curamq. constitutam habeam? Iam Domine id ago, iam me ad tuum clemen tissimu numen totus conuerto, te solu intueor, in te vno nititur salus mea. At tu quæso miserere laborantis, et condona supplici tuo peccata omnia: neque me sinas esse ludibrio et despectui hominibus stultis et impuris.

Scilicet cum Semeis calamitatem meam petulan tissima lingua vexaret, obmutui, & patienter tuli: propterea quod sciebam, idmihi non accidere sine

consilio & voluntate tua.

Sed iam queso sinem fac verber andi, iam queso mihi misericordiam tribue, quando tormeta & cruciatus tantos serre non possum: me non vires solum,

sed vita iam deficit.

Increpas tu quidem Domine peccantes, & in illos paterna seueritate animaduertis: quin etiam non-numquam eo procedit iracundia tua, vt hominem lacrymis, marore, cruciatu conficias, similiter atque tinea depascere vestimentum solet. Certe inanisti ma sutilissimaque res est homo.

Audi misericordia parens preces meas, clamo-

rem

rem supplicis tuine contemptum habe, neue repudia lacrymas meas.

Equidem in terris vt hospes & peregrinus atatem ago, sicut omnes maiores mei: & in hac vita tamquam in diuersorio sum, non tamquam in domo, propediem discessurus admortem.

Proinde antequam de uita exeo, aliquanto mecum lenius ac remissius age, & hanc seueram animaduersionem tuam a me prohibe, vt aliquantulum temporis ad respirandum habeam.

ARGVMENTVM PSAL. XL.

Christus agit gratias Deo pro reditu suo ad uitam.

Victori, Psalmus David X L.

XPECTANS expectaui Dominu, & intendit mihi.

Et exaudiuit preces meas, & edu xit me de lacu strepente, & de luto,

Et statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos.

Et immisit in os meum canticum nouum, carmen Deo nostro.

Videbunt multi, & timebunt, & sperabunt in Domino.

Beatus uir, qui posuit Dominum spem suam,

11211

115,9

015,1

An

Sac

utem

Ho

In

tua!

gna, tu fci

Iufi & ueri

No

ntaten Tu:

tiones

malen

Qui

DIL UID

modul

dicor

IN LIB. PSALMORVM. ne repub & non respexit ad superbos, & declinantes ad uanitates. inus etalo Multa sunt mirabilia tua domine Deus mecontain us, quæ fecisti, sicut & cogitationes tuæ de no in dome, in bis, non est qui similis sit tibi. Annunciaui, & locutus sum, multiplicata lliquam b funt supra numerum. Sacrificium, & oblationem noluisti, aures ener and autem aperuisti mihi. aliquantin Holocaustum & hostiam pro peccato non postulasti, tunc dixi, Ecceuenio. In uolumine libri scriptum est de me, face-XL. re uoluntatem tuam Deus meus uolui, & lex tua in medio cordis mei. NO AGRICA Annunciaui justitiam tuam in Ecclesia magna, ecce labia mea non prohibebo Domine, XL. tu scisti. Iustitiam tuam non abscondi in corde meo, ui Domin & ueritatem tuam, & salutare tuum dixi. Non abscondi misericordiam tuam, & uemeas, &ca ritatem tuam a concilio multo. & delm Tu autem Domine ne longe facias miserationes tuas a me, misericordia tua, & ueritas eos, & dit tua semper custodiant me. Quoniam circumdederunt me mala, quo m nound rum non est numerus, comprehenderunt me iniquitates meæ, & non potui uidere. fperabun Multiplicatæ sunt super capillos capitis mei, & cor meum dereliquit me. rem fuam Compla-

Complaceat tibi Domine, ut eruas me, Domine ad adiuuandum me festina.

Crit

111411

plana

Ex

traffe i

ider 10

our neg

Edi D

trio, p

D

man

tum

denju

ham (

que lice

BE Trai

were st

miate

Caturns !

Eti

lleft, no

depros

Vid

mica

Et

Confundantur, & ignominia afficiantur simul, qui quærunt animam meam, ut auferant eam.

Conuertantur retrorsum, & ignominia afficiantur, qui uolunt mihi mala.

Desolentur pro retributione confusionis

suz, qui dicunt mihi euge, euge.

Exultent, & lætentur in te omnes quærentes te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego autem mendicus sum & pauper, Domi

nus sollicitus est mei.

Adiutor meus, & liberator meus es tu, Deus meus ne tardaueris.

EXPLANATIO.

Expectans expectaui Dominum] Idem est ar gumentum buius bymni, & XXII. sed dispositio ora tionis non est eadem. nam utroque loco Dominum nostrum I ESVM CHRISTVM inducit loquentem de sua morte, & reuocatione ad vitam, sed in buius bymni principio is Deo gratias agit iam ab in seris excitatus, in sine autem exponit deprecationem, qua vsus suerat, cum in media iam morte uersaretur, contra uero prima pars bymni XXII continet implorationem auxily, ultima autem gratiarum attionem. Quod si quis Dauidem existimet de se ipso seriese.

IN LIE. PSALMORVM.

scribere hos versus, cum hoc ego non contendero, mo do concedat nonnulla inseri, qua non Dauidi conueniant, sed Christo, cuius ille imaginem gerebat. De bac uero scribendi ratione dictum est a nobis in ex-

planatione psal. x v I.

las me, Di

ficiantur

m, ut au

nominin

confusion

ines quin cetur Im

pauper, Din

eus es tu, D

m Idem chi

oco Domini

educit boxes

vitam, [ul

get earn and

precations

orte uer mi

II contian

attarumi

ect de le ipp Scribin

Expectans expectaui Dominum 7 Hoc loquendi modo significat, se magna equitate animi tolerasse dilationem auxily, quod tamen incredibili de siderio prastolabatur. Expectat autem hoc modo, qui neque locum, neque tempus, neque modum opitu ladi Deo prescribit, sed omnia relinquit in illius arbi trio, persuasissimum habens, se tandem adiutum iri.

De lacu strepente] Describit elegantissime magnitudinem perturbationis, & uim calamita-

tum, quibus pane obrutus fuerat.

Et limo | Verbum Hebraum significat lutum

densius.

Et statuit supra petram pedes meos] Hare bam (inquit) in profunda, & difficili uoragine, neque licebat usquam pedibus consistere, at Dominus me transtulit in eum locum, vbi & stare possum, & libere ingredi. Significat autem, se maxima calamitate liberatum, atque in tuto, & tranquillo collocatum elle.

Et immisit in os meum canticum nouum ? Idest, nouam mibi materiam suppeditauit celebran-

da providentia, ac misericordia sua.

Videbunt multi, & timebunt] Multi, qui antea Deum contemnebant, propterea quod illum

res humanas curare non arbitrabantur, iam incipient eum colere, & uenerari, atque eius bonitati, ac misericordia considere, cum intelligant ex hac mea liberatione, & pane oculis uideant, ipsum pieta tis amantes amantissime tutari.

Beatus uir Monet sapientissime, nequaquam illorum opibus, & gratia nitendum, qui fortunis, & potentia florentes sibi temere prasidunt, & cogita tiones suas abijciunt in res inanes, et sutiles, sed Deum summa cum siducia inuocandum esse, atque illum om nium nostrarum rerum desensorem, adiutoremque adoptandum idque confirmat ea sententia, qua sequitur, admirans bonitatem diuinam, qua iam inde ab vltima origine mundi tam multas res praclarissimas, & maxime admirabiles gesserit prosalute, ac incolumitate piorum.

Annunciaui, & locutus sum] Ego (inquit) semper occupatus sui in celebrandis consiliys, & mira bilibus facinoribus prouidentia tua, sed quis ea possit numero comprehendere, ne dum satis digne uerbis, & oratione persegui?

Sacrificium, & oblationem] Qui Iudeorum litteris, & doctrine plus equo deduti sunt, vt reliquas hymni partes, ita hanc conantur ad Dauidem accommodare, sed mea quidem sententia parum proficiunt. at explanatio diui Pauli, qui ad I ESV M Christum hac resert in epistola, quam scribit ad He breos, ita facilis, dilucida, & apta, concinnaq est, vt nihil sieri possit elegantius. quamobrem ad

eans

CAM

शर की

COYETT.

In

terras

ma fer

congition

ment a

SULLING.

creder

Fac

Idelt

illan

Stitia

wit, as

HOS, al

nelege

ter testi

Deiper

107 07921

to: on

intifica deseptio proposu mente (

granit

eam te reigcio.

rsiamin

ires bonite

igant w

t, opsimm

e, neguas

qui fina

dunt, co

tiles, fed Da

e, atqueilm

, adutions

ntentia, il.

am, guian

ultas 76 pa

erit profit

Ego (m

confilies,6m

led quisting

tis dique un

Qui Inders

unt, ut run

Danielle

ia paruny

i ad IESII

Cribit ash

oncinnag.

mobrets is

Aures autem aperuisti mihi] Idest perfecisti, ut dicto audiens essem, ac tua uoluntati libens obedirem.

In uolumine libri] Me (inquit) e calo in terras descensurum, & humanm genus miserrima seruitute Diaboli liberaturum, iampridem uati cinatus est Moses, idq. testatum reliquit in monumentis legum suarum. Hanc sententiam repetit Do minus in euangelio, cum ait, Si crederetis Mosi, crederetis etiam mihi, de me enim ille scripsit.

Facere uoluntatem tuam Deus meus uolui]
Idest, me summopere delectat, tua uoluntati obsequi,

illamq. ceteris omnibus rebus antepono.

Annunciaui iustitiam tuam] Quesit hec iustitia Dei, quam IESVS CHRISTVS pradicauit, dinus Paulus in epistola, quam scribit ad Roma nos, docet his memoralibus uerbis. Nunc autem sine lege iustitia Dei manifestata est, que comprobatur testimonio legis, & prophetarmu: Iustitia autem Deiper fidem IESV CHRISTI in omnes, & super omnes, qui credunt in eum: non enim est distin-Etio: omnes enim peccauerunt, & egent gloria Dei: iustificantur autem gratis per gratiam ipsius, per re demptionem, que est in CHRISTO IESV, quem proposuit Deus propitiatorem per sidem, interneniente sanguine ipsius, ad ostensionem iustitia sua per remissionem prateritorum delictorum, qua Deus tolerauit ad ostendendam iustitiam suam in boc tempo 700

re, vt sit ipse iustus, & iustificans eum, qui est ex'fide IESV CHRISTI.

preci

bimo

Hus a

TATL

neulo

SITUTO

patt

Co

Delieto

SULLE

it, que

IN COT

tie uii

Hes et

Don

nimi

WHY E

taque

paire t

if exec

CECTA

Etn

eccata

Pro

upon,

III.

Veritatem tuam] Promiserat Deus multis an te saculis, se demissurum e calo unigenam silium suum qui a tenebris, & potestate Diaboli mortales miseros ad beatissimam regni sui lucem, et libertatem tra duceret. At CHRISTVS se uenisse ad hoc prastantissimum munus exequendum, & verbis, & factis mirabilibus testisicatus est. qua cum ageret, ueritatem Dei optime, & honorisicentissime pradicabat, illum in persoluendis promissis sidelissimum esse demonstrans.

Non abscondi misericordiam tuam De infinita misericordia Dei aduersus humanum genus extat hoc clarissimum elogium CHRISTI in euan gelio Ioannis . Sicut (inquit) Moses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aternam: sic enim Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aternam: non enim misit Deus filium suum in mundum, ut condemnet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non condemnatur: qui autem non credit, iam condemnatus est, quia non credidit in nomen unigeniti filiy Dei. Poterat ne misericordia Dei illustrioribus verbis, & sententis prædicari?

Tu autem Domine] Nunc exponit, quibus precibus

IN LIB. PSALMORVM.

qui eft ex

us mulie

n filium ha

cortales ni

ibertainn

ed hoc prin

rbis, & fi

ageret, in

ne pradidi Minumifa

tuam] Di

nmanus p

RISTIAN

es exaltan

rtet filiumin

non perca,

eass dilexitati

aret, ut mi

abeatous

a (Hum thesi

Caluetur Mi

on condens

nnaius of a)ei. Poteral

, or fental

ponit, quit

precibus salutem suam Deo commendauerit, cum sibimors acerbissima immineret: solet enim uir san-Etus aliquando sic orationem disponere, ut actionem gratiarum praponat, eig. subisciat expositionem periculorum, quibus ip sum Deus liberarat:ut minime mirum sit, illum bunc eundem ordinem seruare, dum

loquitur sub persona IESV CHRISTI.

Comprehenderunt me iniquitates meæ] Delicta, scelera generis humani innocentissimus Do minus & clementissimus appellat sua, ipse enimille est, quem dinus Petrus ait peccata nostra pertulisse in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitiæ uiueremus. Et Esaias, omnes (inquit) quasi oues errauimus, unusquisque in uia sua declinauit, & Dominus posuit in eo iniquitates omnium nostrum, nimirum ut que supplicia nos proillis commerebamur, ea supplicia ipse acerbissima nece persolueret, itaque delicta illum nostra comprehenderunt, & a patre potestati impiorum traditus pro nobis factus est execratio, ut nos ab execratione legis liberaret, execrabilis enim quisquis in patibulo pendet.

Et non potui uidere] Idest, tam multa sunt

peccata, ut illa omnia cernere non possim.

Pro retributione confusionis suæ Hoc est, ut pænas sustineat ignominia, qua me afficere conati funt.

Argumen-

ARGVMENTVM PSAL. XLI.

Commendat eos, qui afflictos, & calamitosos miserantur: queritur de ys, qui latitia exultauerant, cum ipse grauiter ager, ac prope depositus iaceret.

Victori, Psalmus X L I.

rem, in die mala liberabit eum Dominus.

Dominus conseruabit eum, & ui uificabit eum, & beatum faciet eum in terra, & non tradet eum in animam inimicoru eius.

Dominus opem feret illi in lecto doloris eius, uniuersum stratum eius uersasti in insirmi tate eius.

Ego dixi, Domine miserere mei, sana animam meam, qui peccaui tibi.

Inimici mei dixerunt mala mihi, quado mo

rietur, & peribit nomen eius.

Etsi ingrediebatur, ut uideret, uana loque batur cor eius, congregauit iniquitatem sibi.

Egrediebatur foras, & loquebatur simul. Aduersum me susurrabant omnes inimici mei, aduersum me cogitabant mala mihi.

Verbum iniquum diffusum est in isto, & qui decubuit, non adijciet, ut resurgat.

Etiam

me C

[cita

In non s

collo

Be

& ale

Y'UM

eruce

quan

In

84 41

Et

sina

Bille t

DIES,

Him.

morb

genti

calar

IN LIB. PSALMORVM.

mitosom

ultaueran

tus lacor.

iuperpu

bit eum

bit eum de

cum in ten

imicorieu Ao dolorise

aftin min

nei, fanan

ii, quádo no

uana look

itatemin

turfinal

nes inimio

mihi.

ifto,&qu

Etim

132

Etiam homo pacis mez, in quo sperabam, qui edebat panes meos, magnificauit contra me calcaneum.

Tu autem Domine, miserere mei, & resuscita me, & retribuam eis.

In hoc cognoui, quod uoluisti me, quoniam non gaudebit inimicus meus super me.

Me autem propter innocentiam adiunisti,& collocasti me in conspectu tuo in æternum.

Benedictus Dominus Deus Ifrael a sæculo, & usque in sæculum, siat siat.

EXPLANATIO.

Beatus, qui intelligit super pauperem J Affirmat, beatum illum esse, qui miseretur affictorum, &, quibuscumque rebus potest, illos iuuat, misericordi enim Deus misericordiam impartitur, sine qua nulla potest salus existere.

In die mala liberabit eum Dominus] Diem malam appellat tempus asperum, & calamitosum.

Et non tradet eum] Idest, neque patietur, vt is in arbitrium, & potestatem inimicorum ueniat.

Vniuersum stratum eius] Tu (inquit) Domine tuis manibus lectum eius uersabis, quo is suauius, ac mollius cubet. Signisicat autem hac elegan tissima allegoria, cum uir pius, & misericors aliquo morbo laborarit, Deum illi omnia officia vel indulgentissima matris prastaturum, & quamuis aliam calamitatem magnis solatis leuaturum.

R 4 Ego

Ego dixi] Narrat, se, cum grauiter, ac periculose agrotaret, & ab omnibus fere derelictus suis-

set, ad Dei misericordiam confugisse.

Sana animam meam] Nimirum intelligebat Dauid, se vitio animi in morbum corporis incidisse: itaque conuales cente illo non dubitabat, corpori quoque rectius suturum.

Et si ingrediebatur] Si quis eorum (inquit) per simulationem amicitia me inuiseret, id conseque-batur, vt officio sicto, simulataq. sedulitate scelus scelere cumularet, idemq. egressus domo ad socios frau-

dum, & insidiarum aduolabat.

Verbum iniquum] Profecto, aiebant, iste aliquo inexpiabili scelere se cotaminauit, quod Deus morte multare constituit. itaque sieri non potest, vt qui mortisero morbo oppressus iacet, resectis uiribus surgat. Verbum autem in litteris sanctis pro re, & facto appellari, notissimum est.

Magnificauit contra me calcaneum] Idest, magnas mihi secit insidias. calcaneus enim in litteris sanctis sape appellatur pro fraude, & dolo, qua quidem translatio sumpta est ab ijs, qui in cursu ali-

quem supplantant.

In hoc cognoui] Exultat latitia, quod Deus audierit preces suas, neque permiserit, inimicos latarimorte sua, qua quidem in re magnam Deierga se beneuolentiam dicit agnoscere.

Et collocasti me in conspectu tuo in æternum] Idest, numquam ocules ame auertis, quem

iuuandum

ing.

B

buscu Illi

behit,

tens s

tem 17

to er

nibi

7710

lati

Don

bam

erts t

lueb,

TAT W

0

Blon

ntun

0

M2 (1)

latag

fidia

in LIB. PSALMORVM. 133
inuandum, tuendum, atque ornandum perpetue
suscepisti.

PARAPHRASIS,

BEATVS ille qui miseretur afflictorum, & qui-

buscumque rebus potest eos inuat.

ter, ach

relictus

intelligh

oris incid

, corporios

rum (inju

t, id confra

itate (class

ad focurin

ajeban, i

cuit, quel de

ranon puis,s refectis win

milis prins

neum l

enim in in

, & dals, 14

ui in curful

a, quod Dea

mimicos le

ram Dein.

uo in ater

ertis, quen

innandus

Illum vicissim Deus ab omni calamitate prohibebit, ille incolumis et florens ad extremam senectutem viuet: neque vinquam in arbitrium et potestatem inimicorum veniet.

Quod si quis aliquando morbus interuenerit, præ sto erit Deus qui medicinam ei faciat, quique suis ma nibus lectum verset, quo is suauius ac mollius cubet.

Ego vero cum grauiter ac periculose agrotarem, meque omnia hominum adiumenta & amicorum so latia desicerent, ad tuam misericordiam supplex Domine consugi, teque multis cum lacrymis orabam, vt animum meum agrum, & peccatis pestiferis insectum pro tua bonitate sanares. Scilicet intel ligebam, conualescente illo, corpori quoque rectum su turum: quippe quod ipsius animi vitio laboraret.

At inimici mei mala mihi precabantur : neque iys longius quicquam videtur, quam vt vitam & spi-

ritum amitterem.

Quod si quis illorum per simulationem amicitia me inuiseret, id consequebatur, vt officio sicto simulataque sedulitate scelus scelere cumularet.

Idemque egressus domo, ad socios fraudum, & in

sidiarum aduolabat.

163

Ibi nefaria susurrationes et clandestina colloquia de mea pernicie siebant. Ibi gratulabantur, & interitum meum spe ac desiderio representabant.

Profecto iste, aiebant, aliquo inexpiabili scelere se contaminauit, quod Deus morte mulctare constituit: quamobrem non verendum est, vt tanta mali grauitas vlla medicina releuetur: neque sieri potest, vt qui mortisero morbo oppressus iacet, resettis viribus surgat.

Sed illud in primis animum meum incredibili do lore conficit, quod familiaris meus, qui cum suauissime viuebam, in cuius amore & side semper acquie

ueram, insidias mihi comparauit. Non illum sædus sanctum amicitia, non dulcissimus conuictus, non

mensa communis scelere a nefario reuocauit.

At tu Domine abiectum, proditum, & ab omnibus derelictum miserare, meque hos grauissimo morbo tandem leua, vt homines nefaris debitas per-

fidia poenas pendant.

In ea re potissimum Domine tuam erga me beneuolentiam agnosce, quod iam vires recipio, iam sentio mihi medicinam a te factam: neque amplius vereri cogor, ne inimicus meus de mea morte gaudio triumphet.

Tu Domine miser atus innocentiam meam, mortiserum morbum depulisti : & me iuuandum , tuen-

dum, atque ornandum perpetuo suscepisti.

Vina Deu Israelis vniuersi mortales ad innumerabilia sacula auguste sancteque veneretur et colant.

Ar-

tefa

F

cte,

tuus

H

mam

addu

In

titud

pasil

Illip

ARGVMENTVM PSAL. XLII.

Exponit, in quanta sollicitudine, ac dolore esset, cum Hierosolymis eiectus a Saule neque templum au gustissimum cum reliquis ciuibus celebrare, neque sa crificiys sollemnibus interesse posset.

Victori, erudiens Canticum filiorum Cora, Psal. X L II.

a colloquia

abant. abili (celor

ctare confi.

it tantami

eque fiction

tacat, m.

increamin

HI CHTE IN

emper une

on Aurious

convictus, m

eocant.

am, or am.

hos grazion

rij debitujo.

ergambin

ipio,iam or

e amplius v.

morte gands

meam, mil.

dum, tilell-

ad innum!

r et colant.

vemadmod vm desiderat ceruus ad sontes aquarum, ita desiderat ani ma mea ad te Deus.

Sitiuit anima mea ad Deum fontem uiuum: quando ueniam, & apparebo an te faciem Dei?

Fuerunt mihi lacrymæ meæ panes die, ac no cte, dum dicitur mihi quotidie, ubi est Deus tuus?

Hæc recordatus sum, & essudi in me animam meam, quod transibo cum multitudine, adducens illos usque ad domum Dei

In uoce exultationis, & confessionis, multitudine tripudiante.

Quare tristis es anima mea, & quare contur bas me?

Spera in Deum, quoniam adhuc confitebor illi propter salutare uultus sui.

In

DA

bill

tem

tebat

prou

TUM T

TUMP A

tuns:

quo s

cum

retu

tia

4179

luti

sn hu

ait, a

TE, CH

trilio

Lantu

plum

clam

Mabie

cias

CHTI

In me anima mea conturbata est, propterea memor ero tui de terra Iordanis, & Hermonij, & a monte Mizaar.

Abyssus abyssum aduocat in uoce cataracta

rum tuarum.

Omnes fluctus tui, atque procellæ tuæ su-

per me transierunt.

In die mandabit Dominus miser

In die mandabit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius: apud me oratio,

Deo uitæ meæ, dicam Deo, rupes mea,

Quare oblitus es mei, & quare contristatus incedo, dum afsligit me inimicus?

Quasi gladio concidunt ossa mea, dum ex-

probrant mihi inimici mei,

Dicentes mihi per singulos dies, ubi est Deus tuus?

Quare tristis es anima mea, & quare contur bas me?

Spera in Deum, quoniam adhuc confitebor illi, qui est salutare uultus mei, & Deus meus.

EXPLANATIO.

ERVDIENS Canticum] Sic inscribitur psal mus, quoniam docet, etiam cum nihil adspem osten ditur, sperandum tamen esse, & misericordia Dei considendum.

Dum dicitur mihi] Idest, dum mihi impijinsultant interrogantes, vhi nam sit Deus, cuius ego prasidio consido. Cum enim homines perditi viderent Dauicoptera

Hermo

catarad

æ tuz h

TICOTOTI

me orth

es me.

ontro

ea, duno

ies, ubie

yare contr

confiteba

Deus men

Cribitur pla

ad frem often

icordia Da

hi impijit

Cusus es

tividerent

DANI

Dauidem exulem, egentem, & magnis calamitatibus oppressum,irridebant eins religionem, & pietatem aduer sus Deum . id uero ad dolorem accidebat acerbissimum homini pio, qui nibil tam ualde expetebat, quam omnibus persuasum esse de bonitate, & providentia Dei, sed ingrauescente rerum aduersarum mole ita debilitatur, & frangitur aliquando pio rum animus, ut etiam ipsi dicant sibi, ubi est Deus tuns? quippe qui se derelictos esse atque abiectos ab il lo suspicentur: asperrimum profecto certamen, in quo spes cum desperatione confligit, & omnino succumberet, nisi ad promissiones Deitenaciter adniteretur, id quod agebat uir sanctus, vt uerba sequentiatestantur, cum homines impifiduciam eius acer rime oppugnarent, atque illum pane cogerent de salute sua, & misericordia Dei desperare.

Hæc recordatus sum] Cum essem (inquit) in his angoribus, spes rerum suturarum, quæ promissione Deinititur, me consolata est, & animum doloris magnitudine contractum quodammodo essurait, ac dilatauit. hæc nempe recordabar, tempus sore, cum me ciues mei summa omnium uoluntate ab exilio reuocarent. tunc ego ab innumerabili gratulantium multitudine deducar ad augustissimum tem plum Dei, tunc omnia plausu, lætitia, & faustis ac clamationibus personabunt, tunc libentissimis omnibus regnum, & imperium obtinebo. Cum itaque scias o anima mea Deum tibi tanta bona promisise, cur nullum dolendi sinem sacis? cur me respirare num-

numquam sinis?

Effudi in me animam meam] significare uide tur, vt nos paullo ante explanauimus, animum suu, quem dolor contraxerat, ingenti latitia dilatatum ese, cum recordaretur, adhuc tempus fore, cum sibi omnibus periculis defuncto liceret, una cum ceteris pijs adire ad sanctissimum templum Dei . Sic Esaias cum dicere uellet, fac animo sis largo, & liberali aduersus egentes, dixit, effunde animam tuam pauperi. Illud tamen scire oportet, non nullos ex recentioribus ita hunc locum uertere, Hac cum recordor, effundo in me animam meam, quod transibam &c. que uerba sic interpretantur, vt di cant, Dauidem maxime angi solitum, quoties recordaretur, superiorum temporum, quibus una cum magna piorum multitudine templum Dei frequentabat.

Propter salutare uultus sui] Idest, illi gratias agam de salute, quam mihi dabit respiciens vul

tu placido calamitates meas.

Propterea memor] Cum (inquit) acerbitate doloris, & nimio marore conficiar, reliqua est una consolatio, vt animum labentem, & propeiacentem suauissimi numinis tui recordatione sustentem in bac solitudine Iordanis, & Hermony, & Mi zaari, quibus in locis ego vitam inopem, & uagam persequor.

Abyssus abyssum] Idest, calamitas calamitatem vrget, neque vilus est miseriarum sinis. Est

autem

all

tal

740

ters

gus?

biten

tatun

lament

meu

men

BALE

tigi

mu

0

poten

ther 1

器店

Fu

60,0

rent

DIESTE!

dolori

G pr

ificarena

nimum

a dilatava

is fore, con

una ciono

em Deile

fis large, f

nde aina

rtet, min.

certen. He

et antwite

m, quoto n

TO DESCRIPTION

Dei frans

Ideft, illi gi

respicional

it) acerbis

, reliquati

& propeiltione failer

nonis & M

, or was an

as calami-

finis . En

aut/8

autem elegans allegoria, qua inducitur Deus excitatis tonitruis, & ingenti tempestate Dauidem obruere infinita copia imbrium. Aquas autem in litteris sanctis appellari pro calamitatibus, nemo est, qui nesciat.

In die mandauit] Aliquando (inquit) placabitur Deus, & illo iubente opt atissima lux prosperitatum illucescet: interim manente hac horribili calamitatum nocte numquam intermittam Deum meum colere, & venerari, dulcissimum ipsius nomen, laudesq. dies, ac noctes in animo mihi atque ore uersabuntur.

PARAPHRASIS.

QVAM cupide ceruus fontem quarit calore sitique confectus, tam cupide numen tuum sanctissimum Domine quarit animus meus.

Ardentissime cupit animus meus adire ad præpotentem & sempiternum Deum: O si dies ille pulcher illucescat, quo mihi aditus pateat ad optatissimum domicilium Dei.

Fuerunt mihi lacryma mea dies noctesque pro cibo, cum homines perditi de me petulanter quarerent, vbinam foret Deus meus. Cur, aiebant, Deus tuus cultorem suum exulem, afflictum, omnibus rebus egentem deserit in tantis malis?

Has voces profecto ferre non potuissem, iamdiu dolori & calamitatibus succubuissem, nisi labentem & prope iacentem animum bonorum, qua mibi pro missti,

ab at

tanta)

Sea

optate

(at. 1

tte, no

vener i

ac not

cryn

7000

mili

M

mes di

1476

Can

BE TE

Con

confera

Vi cer

missti, recordatione sulsissem. Hac nempe recordabar, tempus fore, cum me ciues mei summa omnium voluntate ab exilio renocarent. Tunc ego ab innumerabili gratulantium multitudine deducar ad augustissimum templum tuum: tunc omnia plau su, latitia, & sanctis acclamationibus personabunt, tunc libentissimis omnibus regnum & imperium obtinebo.

Cum itaque scias o anima mea Deum tibi tanta bona promisisse, cur nullum dolendi sinem facis? cur me respirare numquam sinis?

Conside misericordia Dei, & memineris tempus fore, cum omni periculo liberatus illi gratias agam,

consernatori & parenti salutis mea.

Hac quidem ego cum animo meo sape colloquor: sed ille nonnumquamita vi doloris opprimitur, vix vt resistere possit. Propterea Domine quam sapissime potero, ad cogitationem iucundissimam numinis tui mente recurram. Quamquam vero longissime absum a paterna domo mea, & templo tuo sanctissimo: quamquam exul, abiectus, arumnosus, solitudines sordanis & Hermony, Misaarique nemora deuia & deserta peragro, numquam tamen recordationem nominis tui deponam ex animo meo, semper mihi observabitur ante oculos bonitas & misericordia tua, semper optimum maximum numen tuum uenerabor & colam, & calamitas mea in sanctissima suauissimaque tui memoria conquiescet.

Ebeu calamitas calamitatem vrget, neque vlla

137

ab arumnis & miserys datur intermissio.

record

man in

unc enou

ce deduce

omma pla

this perfou

から

um tibitus

finen his

inery one

TATIONS

ape colline

Driming,

e quan of

77 476 TEST

nero lansifu lo tuo fanliifi no fus , folitub

NE PLEMATA D

MENTECHT IL

meo, som

कुं मा। धावा

numen tua a in fantlifi

neque old

Ac veluti cum vere nouo calum fulminibus & horrisonis fragoribus tremefacis, immensa vis gran dinis atque imbrium ex alto pracipitans agros & segetes virescentes obrutas oppletas que tenet: tali ac tanta maloru vi, & tempestate me miseru obruisti.

Sed aliquando placabitur Deus, & illo iubente optatissima lux prosperitatem fortunis meis illuce-scet. Interim manente hac horribili miseriarum note , numquam intermittam Deum meum colere ac venerari, dulcissimum ipsius nomen, laudesque, dies ac noctes in animo mibi atque ore versabuntur.

Illius ego misericordia supplex, plurimis cum lacrymis dicam: o resugium & vnica salus mea, quare oblitus es mei?

Quare continuo luctu & mærore consumor? dum mihi ab importuno hoste nulla quies datur?

Me acerbissime excruciant, me enecant hostes mei dum mihi quotidie insultant percunctantes, vbi nam sit Deus meus.

Cur nullum dolendi sinem facis o anima mea? cur

me respirare numquam sinis?

Confide misericordia Dei, & memineris tempus fore, cum omni periculo defunctus illi gratias agam, conseruatori & parenti salutis mea.

ALIA PARAPH. CARMINE.

Ot cerua fontem anhela querit anxie Quam vis canum sagacium

S Vexauit

Vexauit, vrit arua dum sol igneus: Sic te pater dulcissime

Desiderat anima mea, cor meum tuam Sic expetit prasentiam.

O si niuea lux illa fulgeat mihi Cum liceat ad templum Dei

Adire, & hymnos numini augustissimo Cum gente sancta dicere.

Noctes diesque lacryma tristissima Fuere pro cibo mihi,

Dum continenter sciscitantur impia Gentes Deus meus vhi sit.

Cur ille, dicunt, exulem seruum suum Tantis relinquit in malis?

Iam fracta virtus ponderi succumberes
Rerum asperarum, nisi bona

Fulciret illam spes, & animum reficeret
Iucunda cogitatio.

Nimirum adhuc tempus fore, cum ad amabilem Redibo latus patriam.

Tunc me meorum multitudo ciuium Immensa gratulantium

Templum Dei deducet ad sanctissimum:

Tunc ciuitas clamoribus Faustissimis sonabit, omnia tinnulis

Late sonabunt plausibus,

Ergo bona tibi tanta o anima mea a tuo Promissa cum scias Deo,

Cur non dolori iam modum fig is? mibi

Cur

Recu

Du

Exulp

Nu

Nonn

Du

Ener o

Ut den

Ing

um tu

M

Cur omne tollis gaudium?

Committe iam, committe prasentissimo Tuam salutem numini:

Nam liberati ab omnibus malis adhuc Agemus illi gratias.

Hac sape mecum colloquor, sed intimis Resurgit in pracordus

Quandoque tanta vis doloris anxij, Vix vt que am resistere.

Quapropter ad tui memoriam nominis Amabilem sapissime

Recurram o vnica spes mea, o lux, & salus, Carumque solamen meum,

Dulcescet illa amaror omnis, & animo, Illa eluet curas meo.

Quamquam paterna sum fugatus a domo, Vastasque solitudines,

Iordanis, auiosque saltus Hermoni, Inhospitalem & Mizarum

a amaple

Exul peragro rerum egenus omnium: Numquam tamen tui pater

Non meminero, numquam effluet animo meo Dulcissimum nomen tuum.

Eheu dolorem vrget dolor, neque vlla sit

Laboris intermissio.

Ut densus imber, visque saua grandinis Ingente glomerati agmine,

Cum turbulento decidunt ex athere,

Magnis & omne motibus

S 2 Calum

Calum quatit tonitruum horrisonus fragor Sternuntur agri, sternitur Seges virescens, rura plenis omnia

Natare fossis rusticus

Miratur: heu tali pater miserum agmine Grauium malorum vsque obruis.

Sed tu serena placidus intueberis Me fronte tandem, et candida

Lux pellet horridas tenebras : interim Manente nocte desinam

Laudes tibi numquam canere, numen tuum Numquam precari desinam,

au

8

m

tur

illi,

相加

mean

appe

Dicam tibi flens, o salus, o lux mea

Cur tandiu immemores mei?

Cur lacrymis, dolore, luctu maceror

Dum vexat host is barbarus?

In frustra corpus omne concidunt meum,

Et me miserrime enecant,

Dum continenter sciscitantur impiæ

Gentes, Deus meus vbi sit.

Cur tristis es anima mea ? cur numquam mihi

Per te licet quiescere?

Committe iam, committe prasentissimo Tuam salutem numini,

Nam liberati ab omnibus malis, adbuc Agemus illi gratias.

ARGVMENTVM PSAL. XLIII.

Habet ide argumentu hic Psalmus, atque superior.
Psalmus

Psalmus XLIII.

tuum

Willy,

am mili

LIII.

rue Superior

Palma

voica me Deus, & discerne caussam meam de gente non sancta, ab homine iniquo, & doloso erue me.

Quia tu es Deus fortitudo mea: quare me repulisti?& quare tristis incedo, dum

affligit me inimicus?

Emitte lucem tuam, & ueritatem tuam, ipfa me deducent, & adducent, in montem fanctum tuum, & in tabernacula tua.

Et introibo ad altare Dei, ad Deum lætitiæ

& exultationis mex.

Confitebor tibi in cythara Deus, Deus meus, quare tristis es anima mea? & quare con turbas me?

Spera in Deum, quoniam adhuc confitebor illi, qui est salutare uultus mei, & Deus meus.

EXPLANATIO.

Iudica me Deus] Vir sanctus in periculum vi ta falsis criminibus uocatus a Saule, optat Deum disceptare caussam suam.

Et discerne caussam] Quidam uertunt clarius ex Hebrao in hunc modum, & desende caussam

meam a gente non sancta.

Emitte lucem tuam] Lucem, & ueritatem appellat fauorem, & auxilium hominibus pis pro-S 3 missum

missium a Deo, quibus rebus pelluntur tenebra calamitatum, sed lux Dei splendidissima spiritus sanctus
est, cuius sempiterna comes est ueritas. hanc lucem,
& hanc ueritatem e calo demittit Deus, vt silys suis
duces sint ad montem sanctum suum, atque ad illud
templum immortale, vbi numen ipsius augustissimum perpetuis hymnis celebrant mentes beata. Ni
mirum nisi calestis hac lux in hoc difficili, & pericu
loso vita cursu praluceat, & nobis iter uera pietatis
ostendat, semper in maximis tenebris uersamur,
& falsa pro ueris amplectentes longissime aberramus a via, qua ducit in calum.

ARGVMENTVM PSAL. XLIIII.

Queritur gens Dei se ab impis cultoribus Deorum crudelissime uexari, neque tamen Deum sibi opitulari, qui maiores suos benignissime tutatus sit, ac illustribus, & commemorandis beneficis illos or nauerit, & precatur ab illo, ut tandem numen suum propitium ostendat.

Victori. filiorum Cora Eruditio Psal. X LIIII.

EVS auribus nostris audiuimus, pa tres nostri annunciauerunt nobis opus,

Quod operatus es in diebus eo-

rum, in diebus antiquis.

Manus

025

&10

in i

me

COL

non

tun

geni

non

lani

tun

IN LIB. PSALMORVM. brecal Manus tua gentes disperdidit, & plantasti Ms Canflu eos, afflixisti populos, & expulisti eos. anc lucen Nec enim in gladio suo possederunt terram, Tot filis fin & brachium eorum non faluauit eos, que adibi Sed dextera tua, & brachium tuum, & illumi s august natio uultus tui, quoniam complacuisti in eis. Tu es ipse Rex meus, & Deus meus, qui mães beat. ils, Gron das salutes Iacob. In te inimicos nostros uentilabimus cornu, HETETHE

& in nomine tuo conculcabimus insurgentes in nos.

Non enim in arcu meo sperabo, & gladius meus non saluabit me.

Saluasti enim nos de affligentibus nos, & odientes nos confudisti,

Deum laudabimus tota die, & nomini tuo consitebimur in sæculum.

Nunc autem repulisti, & confudisti nos, & non egressus es cum exercitibus nostris.

Fecisti nos dare terga inimicis, & qui oderunt nos diripiebant sibi.

Dedisti nos tamquam oues escarum, & in

gentibus dispersisti nos.

s uerfan Time dou

LIIII

altoribus De

ven Deun

me tutats

eneficisilai

THE THERES

al. XLIII

diaimas, pa

runt nobil

diebuseo

Manus

Vendidisti populum tuum sine diuitijs, & non multiplicasti in comutationibus eorum.

Posuisti nos opprobriu uicinis nostris, subfannationem, & derisum ijs, qui sunt in circui tu nostro.

Posuisti nos in prouerbium gentibus, com-

teras

No

est in

CATEST &

KIRL, T

Et .

Non

800 171 d

mills, 9

de tati

agem

sequ

no pot

tibi con

plicasti multipl

En [145

nems po

banc n

Symm

Pol

calam

motionem capitis in populis.

Tota die uerecundia mea coram me est, & confusio faciei meæ cooperuit me.

A uoce exprobrantis, & obloquentis, a fa-

cie inimici, & persequentis.

Hæc omnia uenerunt super nos, & non obliti sumus te, & inique non agimus in testamento tuo.

Et non recessit retro cor nostrum, neque declinauerunt gressus nostri a semita tua.

Certe afflixisti nos in loco draconum, & o-

peruisti nos umbra mortis.

Si obliti sumus nomen Dei nostri, & si expandimus manus nostras ad Deum alienum,

Nonne Deus requiret ista? ipse enim nouit

abscondita cordis.

Quoniam propter te mortificamur tota die, assimati sumus sicut oues occisionis.

Exurge, quare obdormis Domine? & ne re-

pellas in perpetuum.

Quare faciem tuam auertis? obliuisceris afflictionis nostræ, & tribulationis nostræ?

Quoniam humiliata est usque ad puluerem anima nostra, adhæsit terræ uenter noster.

Exurge Domine, adiuua nos,& redime nos propter misericordiam tuam.

EXPLANATIO.

Gentes disperdidit] Idest, Cananaos, & ceter as: teras: finitimas nationes.

Non enim in gladio suo] Plenissima pietatis est sententia, qua docet, quicquid belli, domiq. seliciter administratur, attribuendum misericordia diuina, non prudentia, aut viribus humanis.

Et illuminatio uultus tui] Idest, tuus fa-

nor illos illustrans.

eeft,

1015,21

& non

is into

im, m

ta top.

nuela

tri, tie

enimow

nurtone

118.

ne? & net

iuiscerist

10ftrz?

d puluere nofter.

rediment

1405, 60

Non enim in arcu] In numine inquam tuo, non in armis, & uiribus nostris spem victoria ponimus, quoties enim seruati sumus in bello, & periculis, tuo tantum numine seruati sumus, quamobrem de tata tua erga nos benignitate semper tibi gratias agemus, & nomen tuum sempiternis laudibus prosequemur.

Dedisti nos tamquam] Dedisti (inquit) nos

hostibus tamquam pecudes cadi destinatas.

Vendidisti populum tuum I Idest, tam paruo populum tuum uendidisti, vt nullas inde diuitias tibi compararis. Quoduero sequitur, & non multiplicasti in commutationibus eorum, uerbum illud multiplicasti reserendum esse uidetur ad diuitias, vt sensus sit, illum non esse factum ditiorem ob uenditionem populi. sed quidam reddiderunt ex hebrao ad hunc modum, neque auxisti pretia eorum. hi cum Symmachi interpretatione consentiunt.

Posuisti nos in prouerbium gentibus] Ut scilicet, qui alicui mala precari velit, nostram illi

calamitatem precetur.

Commotionem capitis] Idest, sumus apud im pias

pias nationes ioco, et derisui. simile est illud in Psalmo XXII. distenderunt labia, & mouerunt caput.

Neque declinaueruut] Idest, nulla tormenta, nulla uis calamitatum potuit nos impellere ad uiolandas leges, & pracepta tua. Hunc locum uertit etiam diuus Hieronymus ad hunc modum.

In loco Draconum] Dracones appellant gen tes impias, & immanes, quibus serviebant.

Vmbra mortis] Umbram mortis uocant seruitutem acerbissimam, & tenebris mortis comparandam.

Si obliti sumus] Dixerant, se nulla vicalamitatum potuisse cogi, vt desicerent ad Deos falsos,
& commentitios. adid consi rmandum bac subiungunt, si (inquiunt) abalienati suissemus a Deo nostro, nonne ipse, qui nouit intimos sensus animorum,
boc nostrum scelus animaduertisset? auderemus ne
igitur apud illum mentiri, & falsa pradicatione iaetare innocentiam, & pietatem nostram erga ipsum?
Sed quid opus est plura? Nonne quotidiana cades,
& asperrima supplicia, quibus afficimur nominis tui
causa, testantur, nos esse pietatis, & sancta religio
nis amantissimos?

Quoniam propter te] Hoc uerbum, quoniam, apud Hebraos sape habet uim ornandi tantu, aut as seueradi, vt apud Latinos quide, mehercule, prosecto.

Quoniam humiliata est] Idest, ad terram abiecti sumus pondere calamitatum, & ad miserrimam, atque insimam sortunam depressi.

Argumen-

Ell

CHILL

furipfin

Uitari

te De

Acc

potent

Glo

dore tu

Supe

& infti

Sagi

corda

Sede

ditudi

Dil

pterea

ARGVMENTVM PSAL. XLV.

Est carmen nuptiale, quo celebratur IESVS CHRISTVS uerus Deus, & uerus homo, & Eccle sia ipsius sponsa.

Victori super Lilys, filiorum Cora erudiens canticum amorum, Psal. x L v.

r Plans

a torms.

ocum um

m.

ppellang aut.

S HOCEE IS

HILL ONLY

tallini.

Den like

n bacion

us a Dun

S ARTHURA

tader en la

dication!

erganis

diane cus

20771818

and erun

n,quonian, antu,auta

ile, professi

ad terral

id misern

lrgumin.

RVCTAVIT cor meum uerbum bo num, dico ego opera mea regi.

Lingua mea calamus scribæ uelo

citer scribentis.

Speciosus forma præsilijs hominum, dissusa est gratia in labijs tuis, propterea benedixit te Deus in æternum.

Accingere gladio tuo super semur tuum potentissime,

Gloria tua, & splendore tuo, & cum splen-

dore tuo prospere procede, equita

Super uerbum ueritatis, & mansuetudinis, & iustitiæ, & docebit te mirabilia dextera tua.

Sagittæ tuæ acutæ, populi sub te cadent, in corda inimicorum regis.

Sedes tua Deus in fæculum fæculi, uirga re-

Aitudinis uirga regni tui.

Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, pro pterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ

(they un.

OCTA OF

CUM, All

reater in teriam c

Christi,

Andiofus

connalls

nas, fic

fon ai

quibin

inter

etat ci

lauden

Lin

mouet

(uam)

tabata

Spe

mm t

m, 9

ons ab

pecies

DRING

præ confortibus tuis.

Myrrha, & stacte, & casia ab omnibus uestimentis tuis, ex domibus eburneis, ex quibus læ tissicauer ut te, filiæ reg u inter honoratas tuas.

Astitit regina a dextris tuis in uestitu de-

aurato.

Audi filia, & uide, & inclina aurem tua, & obliuiscere populu tuum, & domu patris tui,

Et concupiscet rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus tuus, & adorabis eum.

Et filia Tyri cum muneribus, uultum tuum

de precabuntur omnes diuites plebis.

Omnis gloria filiæ regis ab intus, ex intertexto auro uestimentum eius, in uestibus acu pictis

Adducetur regi, uirgines post eam, proxi-

mæ eius adducentur,

Adducentur in lætitia, & exultatione, addu centur in templum regis.

Pro patribus tuis erunt tibi filij, constitues

eos principes super omnem terram.

Memor ero nominis tui Domine in omni

generatione & generationem.

Propterea populi confitebuntur tibi in æternum, & in sæculum sæculi.

EXPLANATIO.

Super Lilijs] Vocabulum Hebraum sine dubio significat Lilium, neque in aliam sententiam id acceperunt

IN LIB. PSALMORVM. 143 ceperunt Aquila, & Theodotio interpretes luculentiin primis, sed plerique Hebraorum suspicantur, boc in loco significari eo nomine instrumentum musicum, ad quod sacerdotes buius bymni uerba modula rentur.mihi uero Liliorum inscriptio uidetur ad ma teriam carminis aptissime conuenire, quo carmine Christi, & ecclesia nuptia celebrantur. Quis autem studiosus litterarum diuinarum nescit, hunc sponsum de se dicere in Canticis, Ego flos campi, & Lilium conuallium: & de sua sponsa, Sicut lilium interspinas, sic amica mea inter filias? Quin etiam ipsa sponsain eodem libro loquens de hominibus pis, ex quibus corpus suum constituitur, ait dilectum suum inter Lilia pasci.

Eructauit cor meum] Animus (inquit) meus suauissimis epulis Spiritus sancti saturatus eru Etat carmen bonum, & hos ego uersus ad decus, &

laudem sempiterni regis canto.

Judius and Judius

ltas tua

ititi (

emtily

patristi

o, auc

orabism.

altum

S, CITE

in uch

eam, pro

ationean

ine inom

r tibi in

e since dubs

riamidas.

ceperant

Lingua mea calamus] Ut enim calamus eo mouetur, quo manus scriptoris illum ducit, sic linguam Dauidis Spiritus sanctus mouebat, & moderabatur.

Speciosus forma præ filijs hominū] Quid enim tam pulchrum, tam elegans, tamue formosum, quam IESVS CHRISTVS Opt. max?
qui ab omni labe, & macula peccati purissimus suit,
& omnibus uirtutum numeris absolutissimus. Qua
species tam amabilis, tam suauis, & iucunda, quam
huius mansuetissimi regis aspectus? qui neminem pa
nitentem,

nitentem, quamuis improbum, & impium, aspernatur, atque adeo omnes laborantes, & afflictos in suum sinu vitro vocat dulcissimis uerbis eos ad bunc modum appellans. Confugite ad me omnes, qui labo ratis, & grauatiestis, & egoreficiam, & recreabo uos.

Diffusa est gratia in labijs tuis \ Idest, tam grata, tam suauis, er plena auctoritatis est oratio tua, vt omnis persuadendi vis labris tuis insedisse vi deatur. Itaque nonnulli in euang elio Ioannis hanc lo quendi divinitatem admirantes asseverant, neminem ex omnibus mortalibus vmquam ita locutum elle, vt IESVM CHRISTVM.

Accingere gladio tuo 7 CHRISTI gladius est uis illa spiritus, & uerborum efficacissima, & penetrabilior omni gladio ancipiti, vt inquit diuus Pau lus . qua quidem vi , & gladio ille usus , crudelissima tyrannide hostis sempiterni humanum genus liberauit, & sub potestatem, ac ditionem suam omnes nationes, terrasq. subiunxit. Eum gladium appellat gloriam, & splendorem CHRISTI, propterea quod is eare sibi decus, & imperium comparauit.

Equita super uerbum] Tu (inquit) tamquam equo vectus euangelio totum orbem terrarum peragrabis, dextera divinitatis tua commemoranda, & inaudita facinora edens. Est autem animad uersione dignissimum, quod euangelium vates sanuange Etus appellat verbum veritatis, & mansuetudinis, & institua: quibus nominibus illius vis, & proprie-

tas

105 114

Cootla

Ballet

MATER

donata out an

& quib

explana

Sagi

ntatis

HOTUM

nes gen

pliciter

pæna

naci

diam

tem,a

Sed

CHRI

de Den

Thum do

Prop

Dens to

the, a

muste,

& coher

immu fusa to

Pluana

IN LIB. PSALMORVM. 144
tas ita describitur, vt nihil ad eam explicandam ex
cogitari possit magis accommodatum: si quidem euangelio traditur vera cognitio Dei, rerumq. diuinarum, & panitentibus omnium peccatorum condonatio promittitur, & iustitia Dei patesit, vt inquit diuus Paulus. qualis autem sit hac iustitia Dei,
& quibus impertiatur, quoue modo, dictum est in
explanatione psal. x L.

n, affin

s ad box

quilan

Treatu

ldest, in

is eften

is in tale

THE CO.

Tan Be

tta ma

TI Jan

ma,61

est ancis la

CTHACK IS

PERINA LAND

m omnow

um appli

propios

ompatie

quit) to

n terrara

memora.

m animal

vates fall

uetudinik

r proprie

Sagittæ tuæ] Idest, sagittis euangely, & caritatis feries animos mortalium, qui te oderunt, & illorum innatam impietatem interficies, at que omnes gentes ad terram sese abijcientes numen tuum suppliciter uenerabuntur. Sed sagittæ significant etiam pænas, & supplicia, quibus plectitur eorum pertinacia, qui salutare imperium CHRISTI repudiant: Euangelium enim alijs est odor mortis ad mortem, alijs odor uitæ ad uitam, ot inquit diuus Paulus.

Sedes tua Deus] Pronunciat, imperium CHRISTI sempiternum fore, propterea quod ille & Deus sit, & summa iustitia, & aquitate regnum administret.

Propterea unxit Te o CHRISTE Deus,
Deus tuus unxit Spiritu sancto uberrimo fonte latitia, unxit autem hoc oleo pretiosissimo longe uberius te, quam ceteros filios suos, qui sunt consortes,
es coheredes tui: is enim spiritus sanctiuis sinite
communicatur, in te uero copiosissime, largissimeq.
essus atotum tota repleuit. Sed paullo susius hac explicanda sunt, quo facilius intelligantur. Deus instituerat,

orna

piftala.

tatem garden

Fili

LEPTIN

temple

Ad

Som Las

fanti

dicit a

firma

prop

etiai

sut m

tieste

ledere

06

am,

efe, tt

aat, at

mabab

Hio, bo

fri abn

of ipfin

teptan

stituer at apud Hebraos, vt qui regis honore, ac nomine afficerentur, aut sacerdotium inirent, oleo sacro ungerentur, de cuius compositione mentio sit in eo libro, qui inscribitur Leuiticus. it aque cum is IE SVM illius gentis, ceterarumq. nationum & regem, & pontificem constitueret, antiquo more ip-Sum oleo perunxit, non illo quidem manu, atque opere hominem facto, sed eo, cuius efficacitate, ac ui creata, & effecta sunt omnia, nempe Spiritu sancto. Hoc caleste oleume CHRISTO defluens in univer saipsius membra, idest, in omnes, qui nonficte, sed uere Christiani sunt, eos quoque reges, sacerdotesq. constituit. sed inter banc nostram, & CHRISTI unctionem plurimum interest: hic enim spiritum ac cepit nulla mensura, vt inquit Ioannes Baptista, no bis eins accipiendi certus definitus est modus, isq. pro eo quantu metitur unicuique liberalitas CHRI STI, ex quo tamquam ex sonte plenissimo ad nos omnia bona permanant. Ex his, que breuiter atti gimus, satis perspicuum esse uidetur, quare uates (anctus cecinerit, CHRISTVM oleo latitia delibu tum esse uberius quam consortes suos.

Myrrha & stacte] Vestimenta Christi sunt ani ma, & corpus, quibus eius diuinitas induta est, qua diuus quoque Paulus in epistola ad Habreos scripta nominat uelamen: unguenta suauissima sunt excellentissima uirtutes, qua diuinum asslant odorem ex

ea natura, quam ille assumpsit.

Ex domibus eburneis] Aedes eburnea, idest, ornatissima,

IN LIE. PSALMORVM. 145 ornatissima, ac magnificentissima, sunt mentes piorum, quas incolit Christus, vt ait dinus Paulus in epistola ad Ephesios scripta. Harum mentium puritate mirandum in modum py Christum exhilarant

gaudentem virtutibus, & religione suorum.

Filiæ regum inter honoratas tuas] Etiam si
liæ principum, & regum (inquit) se tibi in seruitu-

tempie, sancteq. dicabunt.

acm

, oleo fa.

atio fit is

um is li

1877 G 776

to mores

, atque

tate, ar

eretu all

ens el ano

2000

ATTES,

m foritans

Baptista,

moan, H

alitas CEL

Timo all

e breute is

quart sa

Lettiagh

risti fund

duta of A

breos scripti a sunt excli

t odorem is

urneaside rnatifina Adstitit regina a dextris tuis] Hactenus spon sum laudibus celebrauit, nunc ipsam sponsam elegantissime describit, idest, ecclesiam sanctam, quam dicit assidere sponso: id quod etiam diuus Paulus affirmat his verbis, Deus, qui diues est in misericordia, propter multam caritatem suam, qua dilexit nos, etiam cum mortui essemus per delicta, conuiusicauit nos vna cum CHRISTO (per gratiam seruatiestis) simulq. cum eo resuscitauit, es simul cum eo sedere secit in calestibus in CHRISTO IESV.

Obliuiscere populum tuum] Monet sponsam, si velit amore sui sponsum incendere, necesse esse, ut ipsa in illum omnem amorem suum transsun dat, atque omnia obliuiscatur, qua antea carissima habebat. Hac est illa prastantissima animi asse Etio, hominis Christiani maxime propria, quam no stri abnegationem sui, & mortisicationem carnis vsurpare, atque appellare solent. de ea sponsus ipse, & ipsius discipuli, praclarissima, & vere diuina pra

cepta nobis reliquerunt.

Filia Tyri] Significat, nationes, que falsos

Deos colebant, dona ecclesia sancta allaturas, & primarios viros illam suppliciter veneraturos.

Omnis gloria | Ne quis existimaret, decorem, & ornatum regina constare ex rebus externis, & is, que oculis cernuntur, dicit, omnem pulchritudinem, omniaq. eius ornamenta constituta esse in animo illius, vt intelligamus, & aurum, & vestes elegantissimas nihil aliud esse quam praclaras & dini-

nas Ecclesia virtutes.

Virgines post eam | Virgines (inquit) eam deducent, & proxima eius, idest, qua moribus, & pietate coniunctiores illi sunt, adducentur ad te. virgines autem nominari intelligito non solum femi Virgi = nas viri expertes, atque intactas, sed promiscue omnes, qui animos gerunt incorrupta doctrina, & morum integritate prastantes. in quam sententiam diuns quoque Paulus accipit hoc nomen uirginitatis, cum scribens ad Corinthios ait, despondi vos uni viro virginem castam exhibere Christo.

> Pro patribus tuis Monuerat ecclesiam, vt obliuisceretur domum paternam: nunc eam consola tur promittens, loco parentum nascituros ipsi filios, qui potiantur imperio orbis terrarum. ij filij fuerunt Apostoli, & qui ab eorum disciplina prosecti omnes nationes religione sancta imbuerunt, & illas

dicto obedientes habuerunt.

Memor ero] Inducit Ecclesiam gratias agentem sponso suo, qui eam tantis beneficys affecerit.

cAr-

MUSTER

action 1 magni

& (ec)

ip am

cor m

Son

cuisi

Flu

crarru

De

adiuu

C regna

ARGVMENTVM PSAL. XLVI.

Superiore hymno prædixerat coniunctionem ecclesia cum CHRISTO: at hoc exponit, quot bella, quotq. oppugnationes sit illa perpessura, maxime pri mis temporibus: quam ob caussam inscriptus esse uidetur ipse hymnus, pro iuuenculis. Describit item magnisica oratione, quanta sit sortitudo, siducia, & securitas piorum ob tutelam Dei. Inducit autem ipsam Ecclesiam loquentem.

Victori, filiorum Cora, pro iuuenculis Pfal. x L v I.

eras, t

decoren, ternis, o

lehrituh.

effe in m

r vellar

ras Glas

now to

more, f

102 (018 70)

doctrine.

enteria

en unital

bondinun

ecclesian;

c eam cont

ros ipfifili

1. 前侧

ilina profi

ent, or ill

atias and

affecerit

evs noster refugium, & uirtus, adiutor in tribulationibus, quæ inuenerunt nos nimis.

Propterea non timebimus, dum turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris.

Sonuerunt, & intumuerunt aquæ eius, con cussi sunt montes in fortitudine eius.

Fluminis riuuli lætificant ciuitatem Dei, sa crarium habitaculorum altissimi.

Deus in medio eius, non commouebitur, adiuuabit eam Deus mane, diluculo.

Conturbatæ sunt gentes, & inclinata; sunt regna, dedit uocem suam, & mota est terra.

T 2 DO-

Dominus exercituum nobiscum, adiutor noster Deus Iacob.

cultu

redd

ANTE

OF OTTO

uccub

raculor

comm

ranti

01

1185

Dri

atel

bacci

CHRI

fed qua

intelligi lere, al

tabati

maibu

ver ab

Vac

SALIS

dato co

Venite, & uidete opera Domini, qui pofuit prodigia super terram auferens bella usque ad sinem terræ.

Arcum conteret, & confringet arma, & scu

ta comburet igni.

Vacate, & uidete, quod ego sum Deus, exal tabor in gentibus, & exaltabor in terra.

Dominus exercituum nobiscum, adiutor

noster Deus Iacob.

EXPLANATIO.

PRO iuuenculis] Cur existimem, ita inscriptum esse hunc hymnum, supra dixi, sed multi suspicantur, vocabulo hebrao, quod est Alamoth, hoc in loco significari instrumentum musicum, ad quod hu ius hymni versiculi canerentur.

Propterea non timebimus] Nos (inquit) fre ti prasidio summi Dei animo quieto, & tranquillo erimus, etiam si horrisicis terra motibus orbis terrarum conquassetur, & pracipitent montes in me-

dium mare.

Sonuerunt, & intumuerunt] Tanta (inquit) hostium vis concitata est contra gentem Dei, vt tempestuoso mari, & vndarum impetumontes concutienti comparari queat: sed nihil mina, nihil impetus ingruentium malorum obsuit ciuitati, & sa crario Dei, idest, ecclesia piorum, in qua veri Dei cultus

IN LIB. PSALMORVM. 147 cultus viget: quam etiam ob caussam celestis fauor, & spiritus sancti gratia illam tutam, & incolumem reddit, ac perpetuis gaudys exhilarat. fontes autem & slumina in litteris sanctis appellari pro affluenti gratia spiritus sancti, nemo illarum studiosus est, qui nesciat.

Conturbatæ sunt gentes] Omnes nationes, & omnia regna trepidauerunt, & tandem vltro succubuerunt, cum vox euangelijintonusset, & mi-

raculorum fulgura coruscarent.

adiuto

rma,&la

Deuse

n, adim

776 , sta 100

led multiple

Alamoth, W

777 , 44 865

Vas (inqui

क ग्राम

bus orbus

monto all

Tanta 1

gentem Do

mpetumon

mind, mi

juitati, O

qua veri D

CHIM

Venite, & uidete] Considerate (inquit) quam commemoranda, & omnem natura vim longe supe rantia facinora ediderit Deus, dum homines rudes, & idiota superant philosophos, pauci numero nationes vniuersas, homines insima sortuna summorum principum potentiam, mortales Diabolum, & eius satellites immortales.

Auferens bella usque ad finem terræ] De hac celesti, & dulcissima pace, quam terris attulit CHRISTVS, Esaias quoque similia vaticinatur: sed qualis ea pax sit, py soli ex omnibus hominibus intelligunt, eaq. fruuntur etiam tum, cum omni sce lere, ac crudelitate uexantur ab impis. eam signisicabat magna illa tranquillitas pacis, & oti, que omnibus sere gentibus data est, dum CHRISTVS versabatur in terris.

Vacate, & uidete] Desinite (inquit CHRI-STVS) iam oppugnare gentem meam, & animosedato cognoscite, me esse verum Deum: id enim vel T 2 cacis

cacis apparere potest ex innumerabilibus miraculis, qua vi euangely, & nominis mei passim eduntur. Sed sententia divina huius versiculi semper suam vim ha bet : est enim necesse, nos ab omnibus nostris operibus quiescere, & sapientiam hominum pro summa stultitia putare, vt spiritus Dei regnet, atque omnia administret in nobis. quo quisque magis hoc modo quiescit, & cessat, eo clarius videt, IESVM CHRISTVM uim salutarem, & prapotentem, atque adeo ipsam Dei sapientiam existere, quem Iudai, & Gracitamquam rem maxime imbecillam, & stultam pronibilo ducunt: Gracos autem & Iudaos cum dico, eos intelligi volo, qui stultis opinionibus inflati sapientiam veram, veramq. iustitiam humano labore, atque industria comparari posse confidunt.

Exaltabor in gentibus] Notissima (inquit) est potentia, & maiestas mea in calo, sed iam nota erit etiam in terris, et omnes nationes abiecta superstitione veram, & sanctam religionem amplectentur.

Dominus exercituum] His vocibus CHRI-STI confirmata ecclesia piorum exultat gaudio, acrepetit versiculum superius cantatum.

Illud tamen scire oportet, non improbandos esse, qui existimant, his uersibus etiam insignem aliqua victoriam celebrari, quam ciuitas Hierosolymitana consecuta suerat. & quia non sine prodigis res gesta memoratur, verisimile est, hunc hymnum suisse Compositum, cum Deus eam vrbem obsidione libera

MI

aut

UN

12.

Dei

Heb

1411

la

06

Apo

RM;

тери

thing .

IN LIB. PSALMORVM.

148

uit Assyriorum, regnante Ezechia, maximis copis una nocte ad internecionem casis. post eam victoriam pax omnibus sinibus terra Iudaa data est, vt scriptum est in libro Paralip. propterea gloriatur populus, Deum abstulisse bellum vsque ad sines terra. Vrbem vero Hierosolyma, appellat sacrarium Dei propter augustissimum templum, in quod gens Hebraa ex omnibus locis ad statas, sollemnesq. ceremonias conueniebat.

ARGVMENTVM PSAL. XLVII.

Superiore Psalmo descripserat tumultus, & bella concitata contra Ecclesiam CHRISTI, hoc autem inducit ipsam Ecclesiam latitia exultantem ob victoriam adeptam, & religionem ueram toto terrarum orbe propagatam. Est autem chorus Apostolorum, qui omnes nationes hortatur ad plausum, & gratias agendas Deo, cuius misericordia repudiauerint superstitionem, & religioni sancta, & inuiolata adhaserint.

Victori, filiorum Cora Psal. X L VII.

aracula

ntur. Su

THE VITTE IS

trus open.

ro simul

atque no

t, len

otentus. e, quas.

autos).

ults hon-

ma infina

reparan p

ma an

(ediamin

biects for

mpleclente

ribus CHII ultat gaudi

um. obandos el

onem align

rosolymital

digijs reigi

menum full diane libera MNES gentes plaudite manibus, iubilate Deo in uoce exultationis.

Quoniam Dominus excelfus, ter ribilis, & rex magnus fuper om-

nem terram.

T 4 Subiecit

Subject populos nobis, & gentes sub pedibus nostris.

Elegit nobis hereditatem nostram, pulchri tudinem Iacob, quem dilexit.

HET

muhita

Pi Feder

40,77

uelt

D

114

77.150

CHAM

des

Deo

nator

peos.

CO7921

Ham

1977

Mes

Ascendit Deus in Iubilo, Dominus in uo-

Psallite Deo nostro, psallite, psallite regi nostro, psallite.

Quoniam rex omnis terræ Deus, psallite

fapienter.

Regnauit Deus super gentes, Deus sedet su

per sedem sanctam suam.

Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam Deo adhæserunt scu ta terræ, uehementer eleuatus est.

EXPLANATIO.

Et rex magnus] Plausu inquam latitiam uestram declarate, quoniam CHRISTVS imperio omnium terrarum potitus est, ct apud omnes mortales divinitatem, & potentiam suam declaravit.

Subiecit populos] Subiecit nostra potestati, ac religioni sancta nationes, qua falsis Dis serviebant, & selegit, ac nobis pro hereditate assignavit quicquid speciosum, & excellens erat in familia Iacobi, quem perpetuo dilexit.

Ascendit Deus] Celebrat ascensum Domini in calum, quoniam ex ea re tamquam ex uberrimo sonte dona Spiritus sancti in animos hominum prosluxeruut, profluxerunt, et Apostoli uim illam, et robur incredibile consecuti sunt, quo omnia superarunt. Quod uero dicit, Dominum ascendisse in iubilo, & in uoce tuba, videtur innuere gratulationem illam calitum cum latitia clamantium, Dominus sortis, & potens in prælio. qua quidem verba sunt tamquam militum gratulantium, & triumphum sui ducis clamoribus faustis prosequentium.

Pfallite sapienter] Idest, non lingua tantum, Jedetiam animo, considerantes scilicet, quam sint admirabilia CHRISTI facta, qua carminibus

uestris celebratis.

ib pedi

, pulch

lusinuo

is, pfallin

ati funco

ræferunt la

m letitian k

TVS IMP

omnes matte

clarant.

re potestan

Dis ferna

ite assignad

r familiali.

n ex uberti-

ofuxerum,

Regnauit Deus] Imperabat quidem antea Deus omnibus gentibus, sed inuitis, ac rebellibus, nunc auté volentibus, ac libentibus illis dominatur.

Principes populorum I Idest principes omnium nationum relicto cultu falsorum Deorum sese
cum uero Deo coniunxerunt, atque ita una ex ludais, & ceteris gentibus ecclesia conflata est, nam
Deo adhaserunt scuta terra, id est reges, ac gubernatores ciuitatum, quos etiam Oseas appellat clypeos, propterea quod populi eorum virtuti, ac tutela
commendati sunt.

Vehementer eleuatus est] Concludunt hym-cores num exclamatione plena latitia, gratulantes cultum, & uenerationem ueri Dei in omnes terrarum

fines propagata esse.

Argumentum

ARGVMENTVM PSAL. XLVIII.

Ciuitas sancta gratias agit Deo propter victoria adeptam, & commemorat, quam tuti, & beati fint, qui se illius fidei, ac tutela commiserunt. qua autem continentur hoc psalmo, non tam conueniunt Hierosolymis quam ecclesia sancta, cuius imaginem illa ciuitas gerebat.

Psalmus Cantici filiorum Core XLVIII.

nimis in ciuitate Dei nostri, in mon te sancto eius.

Pulcher locus, gaudium uniuer sæ terræ est mons Sion, latera aquilonis, ciuitas regis magni.

Deus in domibus eius cognitus est esse tuum refugi um.

Quoniam ecce reges congregati sunt, transierunt simul.

Ipsi uiderunt, sic admirati sunt, conturbati sunt, in sugam præcipites dati sunt, tremor ap prehendit eos.

Ibi dolores ut parturientis, uento orientali contriuisti naues Tharsis.

Sicut audiuimus, sic uidimus in ciuitate Do mini exercituum, in ciuitate Dei nostri, Deus fundauit eam in æternum.

Expectaui-

in

tua !

tera

mera

tate

alte

nu

O'W

STILL

relig

que

attu

quil

nal

150

Expectauimus Deus misericordiam tuam in medio templi tui.

Secundum nomen tuum Deus, sic & laus tua usque ad sines terræ, iustitia plena est dextera tua.

Lætetur mons Sion, & exultent filiæ Iudæ propter iudicia tua Domine.

Circumdate Sion, & circumite eam, nu-

merate turres eius.

III.

er villar

s or head

connerna

is imagin

LVIII

landon's

oftri, non

frum name

eft effen

i funt,tra-

conturba

t, tremora

to oriental

initate Do

Atri, Deus

xpectani

Ponite corda uestra ad mœnia eius, & exaltate palatia eius, ut enarretis in progenie

Quoniam hic Deus Deus noster in æternum, & in sæculum sæculi, ipse reget nos usque ad mortem.

EXPLANATIO.

Et laudabilis] Laudibus (inquit) efferendus est Deus pracipue in vrbe nostra ob summa, & commemoranda beneficia, quibus nos quotidie ornat.

Pulcher locus, gaudium] Montem Sionem, & urbem Hierosolyma appellat uaticinando gaudiu vniuersa terra, quoniam vera cognitio Dei, ueraq. religio ex is locis manarut in omnes terrarum oras. qua quidem res & salutem, & latitiam mortalibus attulit immortalem. Sionem uero appellat latera aquilonis, propterea quod is mons situs est in aquilonali urbis parte, vt etiam meminit Esaias.

Transierunt simul] Venerant (inquit) mul

ts

ma

2177

mal

Sei

at, st

胡,胡

orea

dilige

449.

Laur

fter

Mill

institution of the same

rebu

bona

tiprincipes ad obsidendam ciuitatem nostram, sed adinternecionem casi prosligatiq. sunt. Sape autem legimus in libris Regum, & Paralip. reges coniura tione facta Iudais bellum intulisse, & temeritatis sua pænas grauissimas dedisse. Sed tamen hoc hymno ea uictoria celebrari videtur, quam reportauit Iosaphat a Moabitis, & Ammonitis, & Syris, acetiam gentibus transmarinis.

Ipsi uiderunt] Viderunt (inquit) hostes, & senserunt suo maximo malo, Deum propugnare pro

ciuitate sua.

Vento orientali] Hanc esse allegoriam fatentur etiam Hebrei, que significat, hostes ui numinis ita dissectos, & fractos suisse, vt naues imperu uentorum dissipari ac deprimi solent. Hac eadem allegoria nauis fracte vsus est Ezechiel, cum describeret excisionem Tyri. naues autem Tharsis appellat na uigia Cilicum, si sides est adhibenda Iosepho. Eas na ues suisse maximas significat etiam Ezechiel.

Sicut audiuimus] Audieramus (inquit populus sanctus) Deum custodem esse & desensorem ci uitatis nostra: id uerum esse, nosmet ipsi uidimus, & re ipsa experti sumus.

Deus fundauit eam] Et hoc, & quedamalia, que continentur hoc hymno, falsa essent, nisi re ferrentur ad nostra Hierosolyma, idest ad ecclesiam piorum, nam urbs illa Iudeorum iampridem euersa est.

Expectauimus Deus] Cum versaremur in maximie

ram, H

epe auten

es considi

erstatis

c bymood

taut lou

Syrus, MI

t) bosto, t

pagnatin

gorianin.

ds to men

व्यक्ताक

ac easin is

em deferibes fis appelæs fepho. Eas

echiel.

defenforen

(fuidina)

quedans

Ment, nift

ad ecclesian

aremut 18

maximi

ISI

maximis periculis, confugiebamus ad templum tuum sanctissimum, opem tuam implorantes, & summa cum siducia illam expectantes, neque nos expectatio nostra sesellit.

Secundum nomen tuum] Quemadmodum nominis tui fama ad ultimas terrarum oras penetra uit, ita & laudes tua omnibus locis celebrabuntur, teq. iustissimum atque optimum esse cuncta nationes pradicabunt.

diligenter vrbis sanctamænia, turres, domos, ceteraq. magnificentissima monumenta, quo possitis eius laudes memoria posterorum commendare.

Quoniam hic Deus] Hic Deus erit Deus no ster in perpetuum, nosq., ac nostra omnia vsque gubernabit, ac tuebitur, dum vita istius vsura fruemur.

ARGVMENTVM PSAL. XLIX.

Hortatur ad contemnendas opes, & honores, & iustitiam, ac pietatem colendam, ostendens, stultif-simos, & miseros esse eos, qui cupiditati rerum caducarum seruiunt, contraq, sapientes, ac beatos, qui rebus omnibus humanis contemptis calestia tantum bona consectantur.

Victori,

Victori, filiorum Cora, Psal. XLIX.

Percipite qui habitatis orbem,

Tam filij hominis, quam filij ui-

ri simul diues, & pauper.

Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.

Inclinabo in parabolam aurem meam, ape-

riam in psalterio anigma meum.

Cur timebo in die mala? iniquitas calcanei mei circumdabit me?

Qui confidunt in potentia sua, & in multitu

dine diuitiarum suarum gloriantur,

Fratrem redimendo redimere non potestali quis, neque dare Deo redemptionem eius,

Si quidem pretiosa est redemptio animæ illorum, ut aliquis scilicet uitet mortem, & uiuat adhuc in æternum,

Et non uideat sepulcrum, certe uident etia sapientes mori, simul insipiens, & stultus pereunt

Et relinquunt alienis diuitias suas, & inti-

Et tabernacula sua in progeniem & progeniem uocauerunt nominibus suis terras.

Et homo in honore non perdurabit, similis erit iumentis, quæ intereunt.

Hæc

rie

feri,

CUIT

neo

8

run

ger

cupia

tales

9400

grau

iam

mb

IN LIB. PSALMORVM. 152 Hæc uia illorum stultitia est eorum, & poste

ri eorum iuxta os illorum current.

IX.

s, auribu

amfiliju

& medin

mean at

utasouan

& in malti

ur,

nonpotett

nem elus

tio animal

ortem, &u

e uident eti

e staltuspe

uas, & unt-

m & proge

erras.

bit, fimile

Hac

Sicut oues in inferno positi sunt, mors pascet eos.

Et dominabuntur eis iusti in matutino, & fortitudo eorum ueterascet, infernus erit domicilium eorum.

At Deus redimet animam meam de manu in feri, quoniam suscipiet me.

Ne timueris, cum diues factus fuerit homo, cum multiplicata fuerit gloria domus eius.

Quoniam cum interibit, non sumet omnia, neque descendet cum eo gloria eius.

Quoniam animæ suæ benedixit in uita sua,

& laudabunt te, cum benefeceris tibi,

Introibit usque ad progenies patrum suorum, & usque in æternum non uidebit lumen.

Homo cum in honore est, si non sit intelligens, similis erit iumentis, quæ intereunt.

EXPLANATIO.

Audite hæc] Reprehensurus auaritiam, & cupiditatem honoris, & potentia, vocat omnes mor tales ad audiendam orationem suam, proptere a quod nullum hominum genus est, quod his uitis, & grauissimis animi perturbationibus non labores.

Tam filij hominis, quam filij uiri] Idest, tam obscuro, quam claro genere orti, nam ea uerba

in hanc sententiam accipiunt Hebrai.

Inclinabo

201

2007

cati

100

si pei

регра

to b

tiofa

cat,

quer

gun D

rog cifa

भीवा

CHAN

tur

Jana

114

Inclinabo in parabolam] Ego quoque attentento animo audiam, qua sum expositurus, neque magis uos, quam me ipsum admonebo. sententias grauissimas huius carminis vocat consuetudine lingua hebraa parabolas, easdem vero appellat anigmata, propterea quod cognitio earum rerum, qua in ipsis continentur, capi non potest, neque approbari,

misi firitu Dei mens illustrata sit.

Cur timebo \ Videtur hac esse oratio hominis, qui secum cogitauerit de dinitys comparandis, quiq. multis ante saculis animaduerteritea, que postea monuit sapientissime diuns Paulus his uerbis, Haibentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus, nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum, & desideria multa inutilia, & nociua, que mergunt homines in interitum, & perditionem, radix enim omnium malorum est auaritia, quam quidam appetentes errauerunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis. Hec igitur cum animo suo considerans etiam sanctus uates, cur (inquit) pecunia causa velim committere, vt mihi itimendum sit, cum dies ille formidolosus aduenerit, quo die vniuersi mortales vocabuntur in iudicium totius vita rationem reddituri? Cur inquam ob dius tias coacernandas animum scelere, & fraudibus im plicem? Diem vero illum extremum ea ratione malum appellauit, qua ratione alius uates eundem voicat diem ir e, calamitatis, & miseria: talis enim erit ille improbis, & impis, at is, qui iuste cum side uixerunt, xerunt, latissimus, & faustus illucescet. Calcaneum Calcaneu vero appellari pro fraudibus, & dolis, alio loco expli

Qui confidunt] Audiant ea, qua dicturus sum, iy, qui potentia, & magnitudine opum suarum considunt, & gloriantur. nemo speret, se vel insinita ui pecunia comparaturum sibi, aut suis huius vita perpetuitatem, cum prasertim uideat, etiam homines bonos, & sapientes mori. Quod vero dicit, pretiosam esse redemptionem anima ipsorum, id signisicat, nulla ratione mortem euitari posse. similem loquendi modum animaduertimus in libro primo Regum, ait enim scriptor illius historia, Oraculum Domini erat in diebus illis pretiosum, idest, Deus

is temporibus or acula non edebat.

catum est anobis.

ue attu

145 , nega

ententu

tudine la

pellatani.

erum, qua

e approved

atio homi

rands, m

a, quality

uer by

T, bu min

nciduntais

14 maltant

提供加速

The Thairth

TT AUETUTO

is . Has just

ectus nato, il

sittere, ut mi

HE ADMINIT

er in tudion

nguam ob di

fraudibus

a rations the

s eundens

alis enimm

cum fide u

XCT III

Intimum eorum] Deridet stultitiam, & arrogantiam diuitum, & potentum, sed oratio est præ
cisa, atque impersecta, & ob eam rem obscura.
Est autem sententia horum uerborum, in animis
istorum uersatur hæc cogitatio, ædes illas magniscentissimas, quas ædisicant, fore sempiternas una
cum sama suorum nominum, sed prosecto falluntur, nam simul cum ipsis & nomen, & tituli, & insana illa ædiscia celeriter interibunt. Hæc quidem
uia, & ratio uiuendi plena est stultitiæ, nihilo minus tamen posteri eorum ad has opiniones, & præcepta uitæ suæ cursum accommodant, opes, & honores ceteris omnibus rebus anteponentes.

Sicut oues] Describit dinitum arrogantium
V misera-

miserabilem exitum, qui tandem e uita excedentes ad inseros deigciuntur, ubi sempiternis cruciatibus afficientur. At cum dies ille pulcherrimus illuxerit, quo die hominum corpora e somno mortis ad lucem alterius uita excitabuntur, tunc dominabuntur diuitibus impis pi, qui nunc ab illis acerbissime ue-xantur.

At Deus] Significat tempus illud optatissimum, quo Deus ab inferis excitabit pios, ad uitam

beatam, & immortalem.

Ne timueris] Ne perturberis (inquit) animo, neue te condicionis tua paniteat, quisquis cum fide, ac pietate uitam colis, cum uideris improbum aliquem diuitys, & honoribus florentem, celeriter enim his inanibus bonorum simulacris spoliabitur, & nudus, atque egens detrudetur ad inferos.

Quoniam animæ suæ] Quia (inquit) suauiter, ac delicate uixit dines insipiens, nihil animo
suo libidinibus, & insanis cupiditatibus ardenti negans, quin etiam ceteros ad eandem luxuriam, &
intemperantiam adhortatus est, nam eiusmodi homines te commendare solent, si uoluptatibus seruias,
e tibi (vt ipsi loquuntur) benefacias, quoniam inquam tam male sibi, ac ceteris consuluit diues stultus, propterea aggregabitur ad maiores suos, quorum stultitiam, & intemperantiam imitabatur in
uita, & in tenebris inserorum una cum illis cruciabitur in perpetuum.

Homo cum in honore est] Concluditur car-

men

IN LIB. PSALMORVM. 154
men saluberrima sententia, hominem scilicet, cui
contingunt amplæ sortunæ sine prudentia, & pietate, perinde atque bestias extincto corpore omnibus
bonis in perpetuum spoliari.

ARGVMENTVM PSA L. L.

Pradicit, ritus, & caremonias a Mose institutas repudiandas esse, & excellentiorem colendi Deirazionem introductum iri.

Psalmus Asaph. L.

excedens

ruciation

us illuxeri

15 ad lucin

abuntura

erbissimen.

lud optain

105, 44 211/3

inquit vi-

eris impres

ntens, celore ris (boliabite

dinferes.

inquit b

is, mini am

rus ardentili

Luxurian,

n ein mode

atibus crue

quoniam or

lust dives flu

res fuos, quo

mitabatur a

illis CTUCH

editur car.

Evs Deorum Dominus loquetur, & uocabit terram

A folis ortu ufque ad occasum. Ex Sió perfecta pulchritudine De-

us resplendebit.

Veniet Deus noster, & non silebit.

Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tempestas ualida.

Aduocabit cælum de sursum, & terram, ut

iudicet populum suum,

Congregate mihi sanctos meos, qui secerunt sedus mecum super sacrificijs.

Et annunciabunt cæli iustitiam eius, quo-

niam Deus iudex est.

Audi populus meus, & loquar Israel, & testificabor tibi, Deus Deus tuus ego sum.

U 2 Non

Non in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper.

Non accipiam de domo tua uitulos, neque

de gregibus tuis hircos.

Quoniam mez sunt omnes serz siluarum, & quadrupedes, quz in mille montibus pascuntur.

Cognoui omnia uolatilia montium, &be-

stiæ campestres mecum sunt.

Si esuriero, non dicam tibi, meus enim est

orbis terræ, & plenitudo eius.

Numquid manducabo carnes taurorum? aut fanguinem hircorum potabo?

Immola Deo facrificium laudis,& redde al-

tissimo uota tua.

Et inuoca me in die tribulationis, eruam

te, & honorificabis me.

Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?

Tu uero odisti disciplinam, & proiecisti ser

mones meos retrorfum.

Si uidebas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.

Os tuum abundauit malitia, & lingua tua

concinnabat dolos.

Sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduersus filium matris tuæ ponebas opprobrium, hæc fecisti, & tacui.

Existimasti

tia

CT

信

las de

570

oloca

emper.

is, neque

ntibus pi

num, &he

eus and

urorun'ut

s,& reduct

onis, en

mare tuess

mentum

projecifi

neo, & CI

lingua to

oqueban

bas oppor

xistimil

155

Existimasti inique, quod ero tui similis, arguam te, & statuam contra faciem tuam.

ne quando rapiat, & non sit, qui eripiat.

Sacrificans laudem honorificabit me, & ei, qui ordinat uiam, ostendam salutare Dei.

EXPLANATIO.

DEVS Deorum Dominus Idest indicum, of principum, vt alio loco explicatum est: tamets Dionysius in libro de divinis nominibus ostendit, etiam Deos vocari mentes illas calestes ab omni concretione materia segregatas, quos Angelos nostri vo cabulo graco appellant, quod ha mentes sint inter-

nuncia, atque interpretes Dei.

Loquetur, & uocabit terram] Deus (inquit) locuturus aduocabit testem ipsam terram. infra ait, calum quoque aduocatum iri. His autem loquendi modis vti solent scriptores sancti, cum declarare volunt magnitudinem rerum dicendarum. vel ait, Deum a solis ortu usque ad occasum terram aduocaturum, propterea quod CHRISTVS ad omnes terrarum oras Apostolos suos misit, qui silios Dei dispersos, & dissipatos vnum in locum congregarent.

Veniet Deus noster, & non silebit] Deus (inquit) noster aderit, & nobiscum loquetur, vt nos a caremonys, & legibus antiquis traducat ad longe prastantiorem sui colendirationem, sed cauete, ne

U 3 eins

eius consilia, & admonitiones repudietis: ignis enim in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tem pestas ualida, idest, habebit in promptu grauissima supplicia, quibus rebelles, ac dicto non audientes af ficiat. Hac autem omnia, perinde ot pradicta sunt, ad verbum euenerunt : venit enim Deus assumpto corpore humano, & ex Sione splendidissimam divinitatis sue lucem emisit, qua cecos animos mortalium illustrauit, sed cum impia gens illum docentem, & saluberrima pracepta edentem crudelissime interemisset, & discipulos eius non minore odio perseque retur, dininaira ignis exarsit, & horrifica bellorum tempestas excitata est, que tecta urbis, & mœ nia disturbauit, & gentem impiam ferro, fame, ac peste consumpsit, & reliquias omnium rerum egesta te, atque exilio perpetuo multauit.

Congregate mihi] Cogite (inquit Deus) cultores meos, quiritus, & caremonias a me olim pro rudi populo institutas religiose observant, cogite inquam illos, ut orationi mea intersint, & intelligant, venisse iam tempus, cum mihi non iam vitulos, aut hircos immolari, sed hostias sanctas, puras, & vi-

uentes afferri velim.

Et annunciabunt cæli] Cum (inquit) allocutus suerit Deus populum suum, orbes cælestes, quos
voluit esse testes orationis suæ, prædicabunt, eum omnia summa cum iustitia decreuisse. sunt, qui cælos hoc loco appellari existiment pro cælitibus ipsis,
quos angelos appellamus.

Audi

911

QUI

125 emis

ETVA TORR

asissima

dientes a

dicts fant, is affanças

mam di

MOS WOTE.

a do center.

bifmin.

district

That he

rbis, one

ro, fam, a

rerumugh

t Den la

me olim to

t, conten

intelligat

vitules, at

er as, 5%

quit) alle

elestes, que

at, cumo

nt, quich

ibus iplis

Audi

156

Audi populus meus] Iam Deum inducit loquentem, & sacrificia a Mose instituta repudiantem.

Non in sacrificijs] Non (inquit) hanc accusationem institui, vt te reprehenderem de sacrificijs neglectis, nam ea numquam intermittis, sed nolo te in eiusmodi rebus piet atem constituer?.

Cognoui omnia uolatilia] Idest, in mea potestate sunt. est hac forma loquendi Hebraa.

Immola] Repudiatis sacrificies antiquis ritum sacrificandi nouum, & Christiana religionis proprium introducit: Deum enim laudare, idest, eius infinitam bonitatem in omnibus rebus pradicare, ei semper gratias agere, & quidquid cogitamus, loquimur, agimus, adeius gloriam dirigere, hoc est dignum sacrificium Christiano. itaque Paulus in epistola ad Hebraos scripta nos monet, vt per Christum immolemus hostiam laudis semper Deo.

Et redde altissimo uota tua Et solue (inquit) Deo, qua uouisti. uouemus autem omnes, qui ueram pietatem prositemur, nos gloriam Dei rebus omnibus antelaturos, & sanctissimum eius numen pie, sancteq. ueneraturos.

Et inuocame] Sacrifica (inquit) hoc modo, & Deopersolue, quod debes, & inrebus aduersis me prasentem, & propitium senties.

Peccatori autem dixit Deus] Quoniam dixerat supra, non in sacrificis tuis arguam te, nunc exponit, quibus in rebus arguendi sint. Itaque damat

mnat simulationem uirtutis, ac pietatis, eos uidelicet, qui Deum uerbis confitentur, factis negant, vt ait Apostolus, & qua pracepta Deisemper in ore ha bent, ea minime observant.

Cum adulteris portionem tuam ponebas]

Idest, cum is societ atem coibas.

Hæc fecisti, & tacui] Cum tot, ac tanta scelera in te admitteres, ego dissimulabam, si qua forte resipisceres, at tu ad cetera scelera nesaria id etia addidisti, quod lenitatem meam sic interpretatus es, quasi ego tui similis essem, & malesicis delectarer, sed profecto erras, nam arguam te, & ponam tibi ante oculos omnia scelera, qua vmquam edidisti.

Sacrificans laudem] Iterum pracipit de sacrificio, quod ab omnibus pis requirit: & pollicetur, viam suam ordinanti, idest, vita cursum pie, santeq. instituenti, se donaturum salutem Dei, idest, salutem certam, singularem, & diuinam: Hebraa enim lingua Deo attribuit, quidquid est maximum, & prastantissimum.

nt

CII

In

ARGVMENTVM PSAL. II.

Hoc carmen deprecationem continet hominis peccata sua vere agnoscentis, & sibiilla remitti, ac condonari deprecantis. ea vsus est Dauid, cum stuprum Bersabea, & marito eius mortem obtulisset, illumq. Nathan vir singulari sanctitate praditus vehementer accusasset, ac minaretur, Deum tam

IN LIB. PSALMORVM. 157
tam grania scelera nequa quam impunita, atque inulta relicturum.

Victori, Psalmus Dauid, cum venit ad eum Nathan propheta, poslquam intrauerat ad Bersabea. Psal. 11.

es nia

egant, th

171 070 14

onebas

stantasu. Si quasir

ATIANATIA

terpretara

cis della

o pour i

capit de lan

j polican,

um put, an

n Dei, idel

on: Horu

MAXIMIA

let hominis

la rematti

lausa, cum

em obtable

ate pract

ISERERE mei Deus secundum ma gnam misericordiam tuam,

Et secundum multitudinem miferationum tuarum dele iniquita-

tem meam.

Multum laua me ab iniquitate mea, & a pec cato meo munda me.

Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.

Tibi soli peccaui, & malum coramte seci, ut iustificeris in sermonibus tuis, & uincas cum iudicaris.

Ecce enim in iniquitate conceptus sum, & in peccato concepit me mater mea.

Ecce ueritatem cordis dilexisti, & occulta

sapientiæ tuæ manifestasti mihi.

Asperges me Domine hyssopo, & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor.

Audire me facies gaudium, & lætitiam, & exultabunt offa, quæ contriuisti.

Auerte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele.

Cor

Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in uisceribus meis.

Ne proijcias me a facie tua, & Spiritum san-

Ecum tuum ne auferas a me.

Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Docebo iniquos uias tuas, & impij ad te

conuertentur.

Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis mex, & exultabit lingua mea de iustitia tua.

Domine labia mea aperies, & os meum an-

nunciabit laudem tuam.

Quoniam si uoluisses, sacrificium dedissem,

utique holocaustis non delectaberis.

Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humiliatum Deus nó despicies.

Benigne fac Domine in bona uoluntate tua

Sion, ut ædificentur muri Hierusalem.

Tunc acceptabis sacrificia iustitiæ, oblationes, & holocausta, tunc imponent super altare tuum uitulos.

EXPLANATIO.

MISERERE mei Deus] Maxima quidem, & grauissima sunt scelera, & flagitia mea, sed infinitis partibus maior est clementia tua. hac ego fretus veniam malesicis meis suppliciter peto.

Et secundum] Grauissime quidem peccat in Deum, seq. inexpiabili scelere obstringit, quisquis tia

out u

Dei

lerun

term

nac

tem

990

Ster

TIAM

led ca

Celer

hatur querer

血

rael

li ma

EXTENS

Bum

thin n

Don

158

ob eam caussam de salute desperat, quod peccata sua maiorem vim ad perdendum habere censeat, quam misericordiam Dei ad seruandum: sed & ille culpis suis maximum cumulum adiungit, seg. reddit venia prorsus indignum, qui tanta inslatus est arrogan tia, vt sponte sua, idest, uiribus propris animi labes, & maculas eluere se posse considat. vtrumque uitium uir sapientissimus euitat misericordiam Dei sidenter implorans, & ab illo turpitudinem sce lerum suorum deleri postulans.

Quoniam iniquitatem] Nullum locum pratermittit ad misericordiam excitandam: tria uero hac potissimum requiruntur, primum vt impuritatem animi tui uere agnoscas, deinde vt illam ex animo detesteris, tum praterea vt spem omnem illius ab-

Stergenda in sola Dei misericordia ponas.

dedilo,

.000

delpicies

untate tru

iz, obli-

ent lope

a quidem

Tibi soli peccani] Peccauerat quidem in Vriam quoque fortissimum, & sidelissimum militem,
sed cum animo suo cogitans, quantum hoc nefario
scelere Deum offendisset, tanto animi dolore cruciabatur, vt hoc unum malum sentiret, & hoc unum
quereretur, prasertim cum uerba hac a viro sancto
dicta secum recordaretur, hac dicit Dominus Deus
Israel, Ego unxi te in regem Israel, & ego ervite
de manu Saul, & deditibi domum Dominitui, &
uxores Domini tui in sinum tuum, dediq. tibi domum Israel, & Iuda, & si parua sunt ista, adyciam
tibi multo maiora, quare ergo contempsisti verbum
Domini, vt faceres malum in conspectueius?

Vt

Vt iustificeris | Confiteor Domine, me taterrimum, & maxime detestandum facinus fecisse, ida. libentissime confiteor, ut me peruulgante maleficia mea, teq. summa benignitate illa condonante clarissimus tua ueritatis splendor eluceat, tuamq. omnes prastantissimam in servandis promissis sidem, con stantiamq. perspiciant : promisisti autem, panitenti omnia peccata uel grauissima te condonaturum. Quod nos iustitiam hoc loco interpretamur appellari pro ueritate, dictorumq. constantia, id uerum esse facile intelliget, qui epistolam dini Pauli ad Romanos (criptam legerit: in qua cum is uellet confirmare, Deum esse ueracem, & in faciendis promissis fidelissimum, contrag. omnes mortales esse uanos, & mendaces, bunc uersiculum in eare testem citauit. sunt alia multa huius loci explanationes omnibus iam note, & peruulgate.

Et uincas, cum iudicaris] Idest vt qui tua sa Eta cum dictis contulerit, te sidelem in seruandis pro missis sateatur. Sed quidam ex recentioribus bunc versiculum clarius vertunt ad bunc modum, tibisoli peccaui, & malum coram te seci, vt iustus agnosca-

ris & purus, dum indicaris.

Ecce enim in iniquitate] Ad commouendam misericordiam commemorat miseriam natura bumana, qua quidem Adami vitio ita deprauata suit, vt eius corruptela in omnem posteritatem sit propagata. ex qua quidem re sit, vt in ipsa conceptione contrabamus labem, & procliuitatem incredibilem

ad

(All

fat bi

ter a

714

exce

cas

1

718

6

tian

COM

dem

proc

anin

quir

EXCI

物

Cent

Ce II

Con

107

Gi

teteri.

se, idq.

antecla.

amq.on.

fidem, su

, panto.

MALTIN.

er apple

derest.

aidle.

elatoip.

as pressor

taans, (

em citals

is omins

t que tou t

THAMOUNT

ribus bus

um, tinis

us agnolu

nauendan

eature of

tuata ful

sedibilem

ad peccandum, que adomnia scelera, & flagitia impellat, nisi animos nostros spiritus sancti gratia purget, ac corroboret.

Ecce ueritatem | Hac oratio mirabiliter exprimit agitationem animi perturbati, seq. in partes contrarias versantis: qui enim modo peccatu suum quodammodo excusarat, nunc vehementer id accu-(at his uerbis. Tu quidem Domine innocentiam, & simplicitatem animi, quam mibi donaras, singulari ter amabas, meg. tam charum habebas, vt mysteria sapientia tua mihi patefaceres: quo munere nihil excellentius, aut optabilius excogitari potest. at ego caco furore amens amori tuo eam gratiam retuli, vt illi anteferrem breuem, & flagitiofam uoluptatem, neque tanto scelere contentus adulterio cadem crude lissimam adiunxi. Illud tamen scire oportet, senten tiam buius uer siculi cum ea, que proxime antecedit, commode coniungi posse ad hunc modum, ego quidem ob natiuam labem, & corruptelam maxime procliuis sum ad peccandum, tu contra, maximam animi puritatem, ac innocentiam a mortalibus requiris, idq. vt ego plane intelligerem, neue possem excusatione erroris, & ignorantia vitia mea tegere, mysteria sapientia tua aperuisti mihi.quidam ex recentioribus hunc locum his uerbis interpretatur, Ec ce natus sum in iniquitate, & in peccatis mater mea concepit me, immo quantus, quantus sum, peccator sum . hoc uerum esse, cum ipse iam tibi consitear, scio, te veritate ista valde delectari, scio, banc occul tam

tam esse sapientiam, quam mihi in secreto notam fecisti, & eam a multis alijs abscondisti.

Asperges me Domine hyssopo] Aspersione huius herba sanguine passeris madesatta sacerdotes vtebantur ad expiandas corporum contagiones, sed is ritus mysticus erat, nam aspersione illa significaba tur animi expiatio: quare praceperat Deus, vt in sol lemni illo sacrisicio, quod siebat pro peccato, hyssopus adhiberetur, vt scriptum est in Numeris: itaque cum Dauid precatur Deum, vt se aspergat hyssopo, nihil aliud precatur, nisi vt ille omnem impuritatem eluat ex animo ipsius, ne quid in eo resideat oculis Dei castissimis indignum.

pofer

期,

ques

a ula

MILES

fice

Cil

liber

appe

quan

turba

物間

Hont

位形:

ALACT

MIR

dice

Audire me facies gaudium, & lætitiam]
Hoc Dauidi contigit tum, cum aures animi vocem
illam suauissimam a Spiritu sancto missam acceperunt, & quæ testabatur, ipsum omni sceleris conta-

gione liberatum esfe.

Et exultabunt ossa, quæ contriuisti]. Cum primum spiritus Dei patesecit Dauidi turpitudinem peccati, quam prius ipso peccato obcacatus non cernebat, is metu iudiciy diuini ita perculsus, atque exanimatus est, ut propter magnitudinem angoris vires animi, & corporis amitteret.

Auerte faciem tuam a peccatis meis] Hoc fecisse Deum tunc scimus, cum spiritus ipsius animum nostrum conscientia peccatorum exagitatum,

sam quietum, & pacatum reddidit.

Cormundum crea in me Deus] Idest, im-

160

partire mibi puritatem animi, & uim illam, per quam nibil nisi rectum, honestum, & sanctum expetitur. huius diuina affectionis eo magis efficimur participes, quo magis spiritus noster a Spiritu sancto ad effigiem Dei renouatur. qua quidem renouatio si absit, semper animus noster impurus, & contaminatus manet, tametsi aliquando hominibus, qui non possunt in sensus intimos alterius introspicere, purissi mi, & integerrimi uidemur.

Ne proijcias me a facie tua] Abijcit Deus, quos spiritus sui lumine spoliat, excacatosq. patitur a uia veritatis aberrare, ac seruire cupiditatibus no xijs nullo iam metu iudicij diuini a scelere, & male-

ficio deterritos.

otami-Liberfun facerdon giones, fo fignificali

eris: itaque eris: itaque

期前加

THE DIE

etitian

CONTRACTO

an accep-

elery conta

iffi] Co

erpatadans

tus ton co-

us, atquit

em angorn

eis] Ho

iplius ani-

gitatum

Ideft, in-

partite

Redde mihi lætitiam salutaris tui] Quam scilicet mihi solebat afferre spes certissima salutis tua

liberalitate consequenda.

Et spiritu principali] Spiritum principalem appellare uidetur vim illam spiritus sancti, per quam animus noster cupiditatibus, & reliquis perturbationibus imperat, & liber rationem rectam, & pracepta Dei sequitur: quod si legas, spiritu munisico, vel, vt aliy verterunt ex Hebrao, spiritu spontaneo, eadem tamen sententia manebit, si quidem uis illa spiritus sancti facit, vt animo prompto, alacri, & libero legibus diuinis obtemperemus.

Docebo iniquos uias tuas] Vniuersa uia Do mini misericordia, & ueritas . quis igitur aptior ad docendas has vias, quamille, qui vsuipso, & experientia

rientia didicit, quam Deus sit misericors, quam lenis, & facilis ad ignoscendum, & quam uerax, &
fidelis in promissis persoluendis? Quis vero promptiore animo erranti uiam salutis ostendat, quam is,
qui suo maximo dolore, & malo didicit, quam res
misera, & miseranda sit, ab ea uia deerrare? Itaque vera panitentia facit, vt non solum summa diligentia caueas, ne declines ipse de semita, qua ducit
in calum, sed etiam ut uehementer aueas, atque eni
tare, vt omnes eadem ingrediantur uia.

Libera me de sanguinibus] Sic appellat cadis scelus detestabile, quod commiserat Uria crudeliter trucidato.

Et exultabit] Si hac tanta scelera expiaris, atque ex animo meo sordes istas sædissimas elueris, memoriam tanti benesicij nulla umquam delebit obli uio, numquam lingua mea satiari poterit gratijs agendis, semper illa uersibus iucunditatis, & latitia plenis pradicabit infinitam bonitatem tuam, qua tanta facilitate panitentibus delicta condonat, afflictos, & iacentes erigit, cacis lumen impartit, errantes deducit in uiam.

Domine labia mea aperies] Silebat enim con scius sceleris sui, ne & ipse hoc audiret a Deo, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? quin etiam cum dixisset, se pradicatorem iustitia divina, ac doctorem pietatis sutu rum, iure, ac merito subiunxit hunc versiculum: quis enim digne possit hoc exequi, nisi Deus aperiat

05 ,

95

TUEL

6.00

anin

pecci

mi

Etio

sta.

lyge

710 774

tame

[and

015,0

115,9

Mills

1401

114,0

TO CO

de que

7245

BTAX ,

TO PION

-PLEET

PLEED

TTATE? L

USSI D

1,91100

S, ERED

á. apples

Union.

74 क्षा BALL!

is ditti

orthoga-

世,多國

以

ndma.di

WILLIAM

自然四百日

Dages

Assets

例即

经基础

erficults

THE ADDA

16I os locuturo, & verba, & vim in dicendo suppeditet?

Quoniam si uoluisses] Hoc propterea dicere uidetur, quod peccata illa maxima per leges Mosis non facrificies, sed morte luebantur. vel potius signi ficat idem, quod dinus Paulus in epistola ad Hebraos scripta, sanguinem videlicet taurorum, & hircorum non abluere labes peccatorum, & scelerums.

Sacrificium Deo 7 Spiritum contribulatum, & cor contritum, ac humiliatum vocat affectionem animi, qui propter agnitionem, & sensum acrem peccati fractus, afflictus, & prostratus, in sola Dei misericordia spem salutis collocet. Hanc animi affe-Etione affirmat esse sacrificium Deo acceptissimum, itaque IESVS CHRISTVS beatos uocat eos, qui lugent, proptera quod Deus illos sit consolaturus.

Benigne fac Domine | Hoc precatur metues,

ne maleficia principis noceant ciuitati.

Vt ædificentur muri Hierusalem 7 Ego in eam opinionem facile adducor, ut credam, vatem sanctum non tam loqui de edificatione mænium vrbis, quam de recta, & pia institutione ipsius ciuitatis, quatunc firmissimis muris, & propugnaculis munitur contra impetum, & insidias Diaboli, cum fauente Deo doctores, & magistros habet eius doctri na, qua continctur hoc psalmo, in quo de miseria, & ingenita corruptela hominis, de misericordia Dei, de vera panitentia, & fructibus illius, deg. remissio ne peccatorum explicate, grauffimeq. disferitur.

Negue

Neque mirum alicui videri debet, si verbum adisicandi ad doctrinam, & institutionem significandam translatum sit, quandoquidem in hanc sententiam sepissime id verbu accipitur in litteris sanctis.

Tunc acceptabis sacrificia iustitiæ] Sacri ficia inquam ab animo facta, qui ab omni iam scelere expiatus, & purus sit : que nunc repudiares facta ab homine adulterio, & cade fædissima contaminato . quin etiam sacrificia popularium meorum acceptissima tibi erunt tum, cum pie, ac recte instituti di dicerint uistimas immolandas esse, non ut illa cruore suo eluant maculas delictorum, sed vt testentur, eas esse deletas clementia tua, cui pro sacrificio gratissimo est animus peccata sua lugens, & demisse, ac bumiliter misericordiam tui sanctissimi numinis im plorans. Verum illud scire oportet, clausulans huins pfalmi vulgo ita explanari, tamquam Dauid ore adisicationem ecclesia, que ipsa quoque sua sacrificia habet longe illa quidem dissimilia is, que instituta sunt a Mose, sed etiam Deo longe acceptiora. Hanc explanationem nos quoque libenter amplectimur.

ARGVMENTVM PSAL. LII.

Inuehitur in Doegum hominem sceleratum, & nefarium, & comparat studia contraria piorum, im piorum, quorum alteri vanitate, malitia, & rebus sluxis, atque inanibus nituntur, alteri sola Dei misericordia considunt.

Victori,

tates

do

let

tuan

debu

run

spera szcu

epe

Victori, eruditio Dauid, cum uenisset Doeg Idumaus, & annunciasset Sauli, & dixisset, venit Dauid ad domum Achimelech, Psal. 111.

m edif

ic senten.

fantiu

Sacri Sacri

diare fib

contamna

e inflitati

ut illea

ut testenn

ecrificion

of demoles

THE REAL PROPERTY.

ufulas in

Datasti.

sua sacrica

and min

tiora. Ha

letimin.

ration, 6

DIOTUM, IN

ia, 671.

ri 161a Do

Victori

VID gloriaris in malitia potens? misericordia Dei

Tota Die. Iniustitiam cogitauit linguatua, sicut nouacula acuta fe-

Dilexisti malitiam super bonitatem, iniquitatem loqui magis quam æquitatem.

Dilexisti omnia uerba perditionis lingua dolosa.

Propterea Deus destruet te in æternum, tol let te, & euellet te de tabernaculo, & radicem tuam de terra uiuentium.

Videbunt iusti, & timebunt, & super eum ri debunt, & dicent, ecce homo, qui non posuit Deum fortitudinem suam,

Sed sperauit in multitudine diuitiarum sua rum, & corroborauit se dolis suis.

Ego autem sicut oliua uirens in domo Dei, speraui in misericordia Dei in æternum, & in sæculum sæculi.

Confitebor tibi in fæculum, quia fecisti, & expectabo nomen tuum, quoniam bonum est in conspectu fanctorum tuorum.

X 2 Explanatio.

Cum uenisset Doeg] Cum Dauid Saulis uim fugeret, ad Achimelechum pontisicem venit, qui ei & gladium prabuit, & panes sacros edendos concessit ignarus inimicitiarum, qua inter illum, & regem intercedebant. eam rem detulit ad Saule Doegus pastor regius, homo gratia, & auctoritate apud illum florens. Saul autem factum pontisicis tam agre tulit, vt LXXXV sacerdotes ipsi Doego trucidandos dederit, & in totam ciuitatem sacerdotum eo ministro omnia crudelitatis exempla ediderit. Tanto igitur scelere commotus Dauid hos versus in Doegum composuit.

Quid gloriaris in malitia potens?] Quidnam o potens te iactas de nefaris sceleribus, qua impune in homines innocentes edis? gloriabatur autem de cade sacerdotum, & ciuitate illorum crudelissime

uexata.

Misericordia Dei tota die] Tuquidem gloriaris malesicijs, & impietate, nos contra gloriamur de bonitate, & misericordia Dei, qua ille continenter viitur erga homines pios, licet eos aliquando deseruisse videatur.

Sicut nouacula acuta] Comparat illum noua cula, propierea quod lingua petulantissima bonum

quemque vulnerabat.

Dilexisti omnia uerba perditionis] Idest, qua bonis perniciem afferunt.

Euellet

IX

Den

docu

2011

gui!

06

et

non

libras

mean mean

路劫

at,

cupa

Ceter

Euellet te de tabernaculo | Non te diutius finet Deus polluere sanctissimum templum suum, quod corpore illo tuo sanguine sacer dotum inquinato ingredi audes.

Et radicem tuam de terra uiuentium 7 De terra uiuentium dictum est in explanatione Psalmi

XXVII.

ulis vin

net, que

ndes con-

am, oth

ante Du.

ritation

action by

loego truck

ACCT SETS

a bount,

905 TO WIL

s?] Qui

ibus,qua

data ain

s crudilfox

quiden plana

lle continus-

iquando de

illum 1881

ima bonus

is Idel,

Exelit

Videbunt iusti 7 Scilicet exitium Doegi, & Deum venerabuntur, qui tam illustria institie sue documenta constituit, & magnam animo capient voluptatem, cum uiderint, hominem impium sanguinem sacerdotum acerbo supplicio luentem.

Ego autem sicut oliua] Ipse quidem Doegus ob impietatem suam tamquam arbor pestifera euelletur ex tabernaculo Dei, ego uero in templo sanctissimo tamquam olea viridis florebo, propterea quod non uiribus meis, aut dolis, sed misericordia Dei

confido.

Quia fecisti 7 Quoniam perfecisti, que his ver

sibus euentura pradixi.

Et expectabo nomen tuum 7 Idest, omnem meam spem locabo in numine tuo, quoniam id est amabile, propitium, & prasens hominibus pis . vel ait, se expectaturum nomen Domini, quoniam id expectare est vtile, ac salutare indicio piorum, nam ceteris eares stultitia plena uidetur.

> Argumen-X

ARGVMENTVM PSAL. LIII.

Hic Psalmus fere est idem atque decimus quartus.

Victori, ad Mahalath eruditio David, Psalmus LIII.

IXIT insipiens in corde suo, non est Deus.

Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus: non est,

qui faciat bonum.

Deus de cælo prospexit super filios hominum, ut uideat, an sit intelligens, aut requirens Deum.

Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt, non est qui faciat bonum, non est neunus quidem.

Non ne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam sicut escam panis?

Deum'non inuocauerunt: illic trepidabunt

timore, ubi non erit timor:

Quoniam Deus dissipabit ossa eorum, qui te obsident: confundentur, quoniam Deus spreuit eos.

Quis dabit ex Sion salutare Israeli?cum con uerterit Dominus captiuitatem plebis sux,

exultabit Iacob, & lætabitur Israel.

Explana-

teti

Illic trepidabunt timore, ubi non erit timor] Idest, vbi nulla erit timendi caussa. Simile est illud Mosis, sugient, vt a gladio homines sugere solent, & cadent nemine persequente.

ARGVMENTVM PSAL. LIIII.

Commendat salutem suam Deo undique circumuentus insidis inimicorum.

Victori in Neginoth, eruditio Dauid, cum uenirent Ziphai, & dicerent Sauli, non ne Dauid abscon ditus est apud nos? Psal. LIIII.

quartu

und,

e fuo, por

US: Door

filios

, aut me

nutile fal

non efforis

11 Operan

meamio

repidabut

eorum, qu

niam Deu

i?cum con

ebis luz,

Explant

Evs in nomine tuo saluum me fac, & in fortitudine tua uindica me.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe uerba oris mei.

Quonia alieni insurrexerunt aduersum me, & fortes quæsierunt animam meam, & non proposuerunt Deum ante conspectum suum.

Ecce Deus adiuuat me, & Dominus est cum

ijs, qui sustentant animam meam.

Auerte mala ad inimicos meos, & in uerita-

te tua disperde illos.

Voluntarie sacrificabo tibi, & consitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum est,

X 4 Quoniam

Quoniam ex omni tribulatione eripuisti me, & in inimicis meis uidit oculus meus.

EXPLANATIO.

Cum uenirent Ziphæi] Hac historia scripta

est in libro primo Regum.

Quoniam alieni] Vates sancti aliquando alienos, & alienigenas appellare solent Hebraos impios, qui virtutem, & religionem negligebant.

Et non proposuerunt | Idest nullo metuiusti-

tia dinina deterrentur a maleficio.

Dominus est cum ijs, qui sustentant animam meam] Idest, sauet paucis illis, qui meorum discriminum, & periculorum comites sunt.

Auerte mala I Idest fac recidant in aduersa-

rios meos mala, que mibi machinantur.

Voluntarie sacrificabo tibi] Significat is uerbis id genus sacrifici, quod sponte fiebat: id enim pertinebat ad actionem gratiarum. de eo mentio sit in Leuitico.

Et in inimicis meis] Oratio est pracisa, quam ita explet paraphrasis Chaldaa, Et in meis inimicis uidit oculus meus ultionem.

ARGVMENTVM PSAL. LV.

Queritur, se nusquam tutum esse, pracipue vero dolet insidias sibi esse factas ab homine secum summa familiaritate coniuncto.

Victori

pecci

& in

mi

000

bz?

info

bini

1000

Den

inio

tate

Victori in Neginoth. Eruditio Dauid, Pfalm. Lv.

eripui meus,

oria strip

quandod

breas into

nt.

ello metani

itentant a

us qui mon

wit.

nt in aut

tur. Signifai

febat:um

वह हव मध्या

precilega

M MOS IN

LV.

um fumma

Die

x A V D I Deus orationem meam, & ne despexeris deprecationem meam, intende mihi, & exaudi me.

Vociferor in oratione mea, & con turbatus ium a uoce inimici, & a tribulatione peccatoris.

Quoniam inclinauerunt in me iniquitates, & in ira molesti sunt mihi.

Cor meum conturbatum est in me, & formido mortis cecidit super me.

Timor, & tremor uenerunt super me, & cooperuit me horror.

Et dixi, quis dabit mihi pennas sicut columbæ? uolarem, & requiescerem.

Ecce elongarem me fugiens, & manerem in solitudine,

Festinarem saluum me facere a spiritu turbinis, & tempestatis.

Disperde Domine, diuide linguas eorum, quoniam uidi iniquitatem, & contradictionem in ciuitate.

Die, ac nocte circumdant eam in muris eius, iniquitas, & afflictio in medio eius, & prauitates intra ipsam.

Et no recedit de plateis eius fraus, & dolus. Quoniam

Quoniam si inimicus meus maledixisset mi hi, sustinuissem utique,

Et si is, qui oderat me, erexisset se contra

me, abscondissem me forsitan ab eo,

Sed tu homo unanimis, dux meus, & notus

meus.

Dulce nobis erat secreta nostra inuicem communicare, in domo Dei deambulabamus cum consensu.

Veniat mors super illos, & descendant in

infernum uiuentes.

Quoniam nequitiæ in habitaculis eorum, in medio eorum.

Ego autem ad Deum clamabo, & Dominus

faluabit me .

Vespere, & mane, & meridie precabor, & uociferabor, & exaudiet uocem meam.

Redimet in pace animam meam a prœlio, quod est contra me, quoniam cum multis sunt aduersum me.

Exaudiet Deus, & affliget illos, qui est an-

te fæcula.

Non enim est illis commutatio, & non timuerunt Deum, misit manus suas in pacificos suos.

Contaminauit fœdus suum, leniora sunt bu tyro uerba oris eius, & in corde eius est bellu.

Molliti sunt sermones eius super oleum, & ipsi sunt iacula.

Reijce

pt

toex

ter a

COM

quati

Chite

IM.

140

Da

TI

ixisletni

le contr

s, & note

ra invica

abulabam

escendani

rulis and

& Dorin

precaboty

meam.

am a probio

n multis lut

s, qui elta

& non t

is in pach

ora funtbi

is est belli

oleum,&

Regal

166

Reijce in Dominum onus tuum, & ipse te sustentabit, non dabit in æternum sluctuationem iusto.

Tu uero Deus deduces eos in puteum interitus.

Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos, ego autem sperabo in te Domine.

EXPLANATIO.

Quoniam inclinauerunt in me iniquitates]
Idest, me falsis criminibus onerant, atque in inusdiam uocant.

Pennas sicut columba] Pennas columba optat, quoniam ea auis celerrime volat.

A spiritu turbinis] Sic appellat uim & impetum Saulis, aut Absalonis.

Diuide linguas eorum] Fac (inquit) subito existat inter eos linguarum varietas, ne possit alter alterius verba intelligere, dum de me prodendo consultant. Hoc modo Deus fregit conatus eorum, qui turrim Babelis adisicabant, ut est in Genesi.

Tu uero homo unanimis] Significat Architofelem, si sides est habenda paraphrasi Chaldee.

Quoniam cum multis sunt aduersum me I Idest, quo plures sunt aduersary mei, hoc maiori cura erit Deo salus mea. sic interpretatur hunc locum Dauid Chimis scriptor apud Hebraos clarus in primis.

Non est illis commutatio] Significat ys verbis,

Si.

Victor

101

meo

In fpera In raui; fum

meo!

bis, illos obstinato animo in vitis, & malesicis per-

Seuerare.

Reijce in Dominum onus tuum] Depone (inquit) in sinu Dei omnes curas, molestias, & soluticitudines tuas, teque, ac tua omnia ipsius sidei, & misericordia committe, hoc si seceris, ille sic animum tuum corroborabit, vt te nulla vis calamitatum de gradu constantia depellere possit. Hanc sententiam saluberrimam repetit diuus Petrus his uerbis. Om nem solicitudinem projette in Deum, quoniam ipsi cura est de uobis. & diuus Paulus, Dominus (inquit) prope est, nihil soliciti sitis.

Non dabit in æternum] Idest , non sinet pios

ab impis semper opprimi, & vexari.

Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos] Immatura mors homini pio numquam potest accidere, integritas enim vita vel in prima adolescentia tempus maturum mortis affert, neque di cendus est aliquis parum diu vixisse, qui pure, santeq. vixit. quin etiam vir pius, sue usenex, sue iuue nis mortem obeat, explcuit tempus suum, quippe qui semper paratus sit ad discedendum, & bene maturum censeat, quacumque die ipsum Deus istis corpo ris uinculis liberare voluerit. Contra impius vitam sibi longam semper pollicetur, immo, perinde ac sit immortalis, ita viuit, quo quidem sit, vt numquam is expleat tempus suum, at que excessus e vita semper ipsi tamquam iuueni immaturus est, etiam si centu consecerit annos. Quamquam igitur homines vitio-

167

si, & improbi aliquando ad extremam senectutem perueniant, tamen uerissima est hac sententia, Viri sanguinum, & dolosi non dimidiabunt dies suos.

ARGVMENTVM PSAL. LVI.

Auxilium Dei implorat in maximo periculo ver sans, queritur de Saulis, & asseclarum eius iniuria, seq. diuina misericordia spe consolatur.

Victori pro columba muta, que procul auolauerat.

Michtan Dauid, cum tenuerunt eum Philistei
in Geth, Psal. LVI.

lestias, of

le sic animo

arrost atam

ing Cententia

ous nerviu. h

Domine of

, non fair

dimidide

pro numbra

vel in primi

affert, nege

qui part, o

esex, frein

cum, quipe!

of benema

leus istu an

impius vita

perinde at

ut numqua

vita (empo

iam ficenti

mines ville

ISERERE mei Deus, quoniam conculcauit me homo, tota die impugnans tribulauit me.

Conculcauerunt me inimici mei tota die, quoniam multi bellantes aduersum me o excelse.

In die, qua timor inuaserit me, ego in te sperabo.

In Deo laudabo uerbum eius, in Deo speraui, non timebo, quid faciat mihi caro..

Tota die uerba mea calumniabantur, aduer fum me omnes cogitationes eorum in malum.

Congregati sunt, insidiantur, ipsi calcaneos meos observant

Expectantes animam meam. propter iniqui

ratem euasio erit illis? in ira populos confringes Deus.

Fugas meas tu numeratas habes, lacrymas

fre

tant

0410

bires

Elog

trar

TIST

aut

7147

muly

qui fe

tf, q

rot in

Dani

14344

facte

reque feat,

Min

meas repone in utrem tuum.

Nonne in libro tuo (hæc scripta sunt?) tunc conuertentur inimici mei retrorsum.

In quacumque die inuocauero te, ecce co-

gnoui, quod Deus meus es tu.

In Deo laudabo uerbum, in Domino lauda bo sermonem, in Deo speraui, non timebo, quid faciat mihi homo.

In me sunt Deus uota tua, reddam laudatio

nes tibi:

Quoniam eripuisti animam meam de morte, & pedes meos de lapsu, ut ambulem coram Deo in lumine uiuentium.

EXPLANATIO.

Pro columba muta] Hac inscriptio significare videtur, hos versus esse factos pro Dauide homimine simplici, & innocente, qui caussam suam Deo committens nihil aduersarys suis respondit, sed procul sugiens ad Palastinos se contulit. qua quidem historia scripta est in libro primo Regum.

Conculcauit me homo] Saulem significat.

Quacumque die] Quoties (inquit) mihi ali-

quis metus iniectus erit, ego me muniam contraillum spe certissima auxilytui.

In Deo laudabo uerbum eius] Ego (inquit)

confin.

lacryma

lunt?) tu

te, ecce or

ominolin

aon tind

dambia

neam de m

nbulencon

0.

riptio (mi

Davidela

Tam fumili ondit, felt

rue quidens

n significati

uit milia

m contrab

fretus benignitate Dei in bonam partem accipiam, quidquid eius voluntate, & permissu acciderit mihi. verbum autem apud Hebraos appellari pro re, et fa Eto, sape iam dictum est . ita nonnulli explanant hunc locum. Nos vero diligentius verba Dauidis expendentes sic interpretamur, cum nihil in Deo'exi stat, quod satis digne laudari possit ab hominibus, tamen vir pius in periculum aliquod adductus verbaipsius laudat in primis, quo animum suum corro boret, ac confirmet, laudat vero ad hunc modum, Eloquia Domini, eloquia munda, argentum igne examinatum in vase terreo, purgatum septies, idest verba Dei vera, sincerag. sunt, nihiligs purius, aut sanctius, nihil ab omni falsitate magis alienum. Hes cum animo suo cogitans vir pius, simulq. reputans, Deum promisisse, se misericordia sua tamquam sirmissimo scuto protecturum omnes, qui sese in tutelam ipsi tradiderunt, incredibile dictu est, quantum fiducia, ac firmitatis ex ea re compa ret in rebus aduersis. Hoc ita esse, ex verbis ipsius Dauidis intelligi potest, qui cum dixisset, in Deo laudabo verbum eius, statim subiungit, se Deo confidere, eamq, fiduciam esse talem, & tantam, vt neque vim, neque insidias potentissimi reg is extimescat, quippe qui non dubitet, Deum pro salute sua propugnare, cuius rei certissimum pionus habet uer bum ipsius, idest promissionem.

Propter iniquitatem] Erit ne hoc eorum scelus impunitum? Non erit certe, sed tu Domine hanc

magnam

magnam uim hostium meorum ulcisceris. Sic interpretatur hunc locum Chimis Hebraus explanator.

Fugas meas] Tu Domine (inquit) optime nosti, quam sape coastus sim sugere impetum hostium meorum, lacrymas, qua quotidie fluunt ex ocu lis meis, repone quaso in vtrem tuum, vt uideas, quam illa sint abundantes, immo vero in libro proui dentia tua scripta sunt & lacryma, & suga mea, & omnes iniuria, quas innocens perfero. Nimirum essi cacissima est consolatio in rebus aduersis, cum uir pius cogitat, nihil sibi euenire posse, quod Deus non animaduertat, quem sibi patrem esse non dubitat.

Tunc convertentur] Videtur certum tempus significare, quo tempore intelligebat adversarios

suos opprimendos esse.

In me sunt In mea (inquit) memoria sunt uo ta, que tibi nuncupaui, eaq. religiose persoluam que uero sint ea uota, ipsemet declarat subiungens, reddam laudationes tibi.

Quoniam eripuisti] Gratias inquam immortales agam tibi, propterea quod me ex maximis periculis eripuisti, ut in lumine uiuentium, idest uitam, & salutem retinens ambulem coramte, hoe est uirtutem, & pietatem colam, atque ita me gerā, tamquam omnibus meis cogitationibus, & uerbis, & actionibus intersis. Sed hac gratiarum actio pertinet ad omnes pios, quorum animos, & pedes liberat Deus, alteros a morte sempiterna, alteros a lapsu, ut ui spiritus corroborati, atque eo lumine, quo calites

172

Mobbi

tater

14000

550

terr

in perpetuum fruuntur, illustrati, sine graui aliqua offensione hoc difficile uiuendi curriculum conficiant, Deum semper ante oculos habentes, vt nihil animo agitare, nihil aut loqui, aut gerere possint, quin illum prasentem adesse persuasum habeant.

ARGVMENTVM PSAL. LVII.

Gratias agit Deo, cuius misericordia e maximo periculo euaserat.

Victori, ne perdas Dauid Michtan, quando fugit a facile Saul in speluncam, Psal. L V I I.

Sic intra

planator

st) optim

spetum h

TATABLE S.Y. III

or libropiu

Jugames, t

ersis, com

quod Denne

E TOTAL DELL

er ceriminbat admin

memoria di

riofe perfolan rat fubiann

DONANTE COM

x maxima)

tium, iat 1

coramit,

ue stamen

छ ुटे भराष्य

m actio perio

ros a lagliso e, quo calin I SER ER E mei Deus, miserere mei, quoniam in te considit anima mea.

Et in umbra alarum tuarum sperabo, donec transeat iniquitas.

Clamabo ad Deum altissimum, ad Deum, qui perficit mihi.

Mittet de cælo, & liberabit me, dabit in

opprobrium conculcantes me.

Mittet Deus misericordiam suam, & ueritatem suam, anima mea in medio leonum est, iaceo inter ardentes,

Inter filios hominum, quoru dentes sunt lan cez, & sagittz, & lingua eoru gladius acutus.

Exaltare super cælos Deus, super omnem terram gloria tua.

r Laqueum

Laqueum parauerunt pedibus meis, incuruauit ille animam meam.

Foderunt ante faciem meam foueam, & ipsi inciderunt in eam.

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum cantabo, & spalmum dicam.

Exurge gloria mea, exurge spalterium, &

cithara, auroram excitabo.

Consitebor tibi in populis Domine, & psal-

deb

Cia

01

16,

6

117

mum dicam tibi in gentibus:

Quoniam magnificata est usque ad cælos mi sericordia tua, & usque ad nubes ueritas tua.

Exaltare super cælos Deus, & super omnem terram gloria tua.

EXPLANATIO.

Quando fugita Saule] Hec historia scripta est in libro primo Regum, quod vero in eodem titulo dicitur, ne perdas, Hebrai putant, id significare, quod suos adoccidendum Saulem inflammatos cohibuerit. nimirum cum Abisais illum dormientem interficere vellet, legimus Dauidem illi dixisse, ne perdas eum. Verum haud satis scio, an hac interpretatio conuenire possit reliquis inscriptionibus, qua hac eadem verba continent.

Qui perficit mihi] Omnia, que opto. est enim

oratio imperfecta.

Mittet Deus J Deus & misericors, & verax est, misericordia facit, vt opem afflictis & laboran tibus IN LIB. PSA LMORVM. 170
tibus promittat, veritas facit, vt promissa persoluat.
Iaceo inter ardentes Odio mei.
Exaltare super Idest declara vim & potestatem tuam in homines impios, & nefarios, vt omnes advenerationem tui excitentur, & in omnes terras se dilatet gloria tua.

, incur

m, &ip.

m cor me

terium,

nine, & ph

e ad calmi

ueritas

uper one

biltoria fint

o in codemia t, id significa

ammato (18

formiences

dixise, nept

a becantan

tionibus,

opto. estems

rs, o vera

Laqueum parauerunt] Nunc exponit, auxilium sibi allatum esse, quod expectauerat.

Incuruauit ille animam meam] Significat his verbis magnitudinem periculi, & timoris, quo debilitabatur, animumq. demittebat, cum Saul ipsi immineret, & in eum locum ventum esset, vt exeius manibus elabi posse non videretur.

Et ipsi inciderunt in eam] Machinati er ant mihi periculum, in quod ipsi incurrerunt, cum incauti in manus meas incidissent.

Paratum cor meum] Symmachus vertit clarius ad hunc modum, stabile cor meum Deus, stabile cor meum. Nihil vero est, quod magis stabiliat, & consirmet animum in religione, ac pietatis amore, quam observatio diligens earum rerum, qua res quotidie geruntur a providentia Dei bonis tuendis, & improbis ulciscendis.

Excitabo auroram] Non expectabo, dum aurorame excitet e lecto, quin potius illam ego cunctantem excitabo antelucanis horis surgens ad hym nos canendos. Simile est illud Virgily, Aestatem increpitans seram, Zephyrosq. morantes.

Quoniam magnificata est] Idest omnia ple-

na sunt misericordia, bonitate, & institia tua.

ARGVMENTVM PSAL. LVIII.

Inuchitur in Saulem, & eius consiliarios, & asseclas, quos pradicit grauissimas pænas scelerum da turos.

Victori,ne perdas Dauid Michtan. Psal. L VIII.

VM uere o congregatio iustitiam loquimini? recte iudicatis filijho-minum?

Etiam in corde iniquitates operamini in terra, iniustitias manus uestræ appendunt.

Alienati sunt peccatores a uulua, erraue-

runt ab utero, loquentes falsa.

Venenum illis secundum similitudinem ser pētis, sicut aspidis surdæ obturātis aures suas,

Quæ non exaudiet uocem incantantium, &

uenefici incantantis sapienter.

Deus contere dentes eorum in ore ipsorum, molas leonum confringe Domine.

Diffluant tamquam aqua decurrens, dirigat fagittas suas, sed sint, ac si cofractæ essent.

Instar limacis colliquescentis dilabatur, fiat uelut abortium mulieris, quod non uidit solem.

Priusquam crescant spinæ uestræ in rhamnum, sicut crudu quid sic ira turbine rapiet eu.

Læta-

[2]

in

IN LIB. PSALMORVM.

171

Lætabitur iustus cum uiderit uindictam, pedes suos lauabit in sanguine peccatoris.

Et dicet homo, utique est fructus iusto, utique est Deus iudicans in terra.

EXPLANATIO.

Num uere o congregatio] Num (inquit)
o iudices, & confiliariy, qui Saulem ab iniuria mihi
facienda dehortari debueratis, uera, & aqua confulitis, aut pronunciatis? quin potius nihil nisi maleficia, & scelera cogitatis, eaq. impotenti animo perficitis, pro aquitate, & iustitia iniurias, & vim iudiciali statera appendentes.

Alienati funt] Non est (inquit) quod miremur, hos homines esse tam sceleratos, quippe qui iam inde ab ipsis incunabulis abalienauerunt se a Deo, & a recta viuendi ratione aberrauerunt.

Sicut aspidis surdæ] Comparat eos aspidi obturanti aures, quoniam notebant audire monitiones salutares.

Sed sint, ac si confractæ essent Idest, cona-

tus eorum irriti fint .

tua.

rios, or of

celerum

Cal LYIII

io infiin

atis filih

uitates y.

s ueltra

ilua, erran

itudinen

is aures in

ntantium,

reipform

rrens, din

dæ effent

dilabatur

non mai

in than

rapieteu. Leta Priusquam crescant spinæ uestræ in rhamnum] Verbahæc conuertit etiam Symmachus hoc modo. Sed vocabula Hebræa sunt ambigua, & totus versiculus mihi videtur admodum dissicilis ad intelligendum, consideret tamen pius lector, num ex eo elici possit sententia, quam subisciam, quemadmodum vis venti poma ex arboribus cruda auel-

lere solet, itavis ira diuina ducem vestrum immatura morte de medio tollet, antequam scelera, & vi tiavestramaiora fiant, & corroborentur. Est autem rhamnus spina maxima, qua speciem arboris fere gerit.

Lætabitur iustus] Lætabitur, non quod insultet illorum calamitati, sed quod videat, gloriam Dei illustrari, & homines a malesicio deterreri,

dum improbi pænas luunt.

Pedes suos lauabit] Hyperbole est, qua significat ingentem latitiam piorum. Sed vulgo aliter hunc locum interpretantur, nempe homines pios supplicio impiorum sieri cautiores, & quo clarius cernunt, Deum cuique, pro eo ac quisque se gerit, aut pæ nas irrogare, aut pramia persolucre, hoc enixius con tendere, vt omnem impuritatem ex animo eluant.

ARGVMENTYM PSAL. LIX.

Implorat auxilium Dei contra aduersarios.

Victori . ne perdas , Michtan Dauid, quando misit Saul, & custodiuit domum eius , vt eum intersiceret, Psal. LIX.

RIPE me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me. Eripe me de operantibus iniquitatem, & de uiris sanguinum salua me.

Quia

peci illica Es

Don

In

lerea!

Re

nes,

labi

bis

Det dia e

dase

Prote

labio

perb

quu

non

Quia ecce insidiantur anima mea, congre-

gantur aduer fum me .

n immi

ra, bi

· 81 a.

m arron

quodini

t, gloria

deterror

, que fri

valg da

即時期中

clown-

ह तृहता,॥१

OC ENLINE D

min the

III.

ver aris.

quando so

cum il

ensmen

era me

quitato

Qui

Non propter iniquitatem meam, neque ob peccatu meum Domine, sine iniquitate (mea) illi currunt, & se instruunt.

Exurge in occursum meum, & uide, & tu

Domine Deus exercituum, Deus Israel

Intende ad uisitandas omnes gentes, non mi serearis omnium, qui operantur iniquitatem.

Reuertuntur ad uesperam, & fremunt ut ca

nes, & circumeunt ciuitatem .

Ecce loquuntur in ore suo, & gladij sunt in

labijs corum, quoniam quis audit?

Tu autem Domine deridebis eos, subsanna

bis omnes gentes.

Deus adiutor meus es, Deus meus misericordia ei us præueniet me.

Deus ostendet mihi in inimicis meis, ne occi das eos, ne forte obliuiscatur populus meus.

Disperge il los in uirtute tua, & deijce eos

protector noster Domine,

Propter delictum oris eorum, & sermonem labiorum ipsorum, & comprehendantur in su perbia sua.

Propter periurium, & mendacium, quod lo quuntur, consume in surore, consume, &

non fint .

Et sciant, quod Deus dominatur in Iacob,

& usque ad fines terræ.

Reuertuntur ad uesperam, fremunt ut canes, & circumeunt ciuitatem.

Ipsi dispergentur ad manducandum, sed dor mient non saturati.

Ego autem cantabo fortitudinem tuam, & exaltabo mane misericordiam tuam.

CITA

bant.

mbi.

ntate

TIME

Q

nos as

mm

tent

hun

TEM

mine

DIOTER

For

10000

G HITT

Guere

III COUNT

METILA

DISTRO

Mi

THE NAME OF STREET

Tauen

Quia factus es adiutor meus, & refugium meum in die tribulationis mex.

Fortitudo mea tibi psallam, quia Deus adiutor meus es, Deus meus misericordia mea.

EXPLANATIO.

Quando misit Saul] Historia hac scripta est

in libro primo Regum.

Intende ad uisitandas omnes gentes] Alio loco ostendimus, hoc verbo gentis sapenumero in litteris sanctis significari homines sceleratos, & impios. Visitatio autem improborum significat eorum supplicia, vt apud Esaiam, visitabo super orbis ma la. & in Psalmo LXXIX. Visitabo in uirga iniquitates eorum. Itaque orat, vt Deus, qui pro sua singulari lenitate diuturnam sape nocentibus concedit impunitatem, aliquando tandem animum intendat ad iudicia exercenda, atque ad uim seueritatis sua declarandam contra importunitatem hominum perditorum.

Reuertuntur ad uesperam] Describit seduli tatem sicarioru, qui iussu Saulis obsidebant de nocte domum IN LIB. PSALMORVM.

173

domum suam, & tota ciuitate insidias locabant, ne posset elabi.

Ecce loquuntur in ore suo Figura est, quam rhetores appellant reticentiam. hac exprimit atrocitatem uerborum, que iactabant i, qui obsidebant domum suam. En (inquit) loquuntur ore suo nihil scilicet niss cedem, & sanguinem, & immanitatem, itaque subiungit, glady sunt in labys eorum.

Quoniam quis audit] Quis (inquiunt illi) nos audit? idest, hac nefaria loquuntur, propterea quod existimant, audire neminem, cum tamen ego, immo uero Deus audiat omnia. Symmachus sententiam exprimens non uerba, clarius uertit ad hunc modum. Glady sunt in labys eorum, tamquam nemo audiat.

Tu autem Domine deridebis eos] Tu Domine conatus istorum irritos facies, & omnium im-

piorum consilia franges.

t at ca

i, sed do

refugin

a Dewal

rdiam

.

: Scripus

ntes h

CONCT O 13 IS

ttos, & B

th cateurs

er orbuni

n utt all

qui pre

ibus conc

WHEN THE

(eueritats

bomine

bit sedah

e denoch

domum

Fortitudinem eius] Non possum ego potentia regis obsistere, itaque certamen hoc tibi reservabo, & uiribus illius uires tuas obiciam. O fortunatum, & uere beatum illum, quitantos progressus habet in cognitione imbecillitatis sua, ut deposita omni temeritate, & propriarum uirium considentia, toto animo acquiescat in prasidio misericordia Dei.

Misericordia eius præueniet me] Tam benignus est (inquit) Deus meus, vt sua misericordia prauenire soleat preces meas, & opem serre, antea

quam

quam illam implorem. Deus hac benignitate se usurum aduersus pios pollicetur apud Esaiam his uerbis, Antequam clament, ego exaudiam, adhuc illis loquentibus audiam.

Ostendet mihi in inimicis meis] Eavidelicet, qua opto. oratio est pracisa, & impersecta.

Ne occidas eos] Ne subito illos de medio tolle, ne forte hoc exemplum iustitia tua effluat e memoria populi mei, sed vagi, exules, omnium rerum egentes diu secum ferant monumenta iustitia tua, illaq. mor talibus inuiti ostentent.

Disperge illos in uirtute tua] Hunc versiculum, & sequentem Symmachus etiam vertiteodem modo.

Et comprehendantur in superbia sua] Id est, fac, arrogantia sua laqueis irretiti pænas scelerum pendant.

Propter periurium] Quoniam uocabula Hebraasunt ambigua, potest hic locus etiam hoc modo verti, & de maledictione, & tabe narrent, idest, ut quidam ex Hebrais explanant, Deus illos execre tur, & tabe tam dira consumat, ut omnes ea de re tamquam portentosa loquantur.

Ipsi disperge ntur ad manducandum]
Nunc tota civitate discursant, quo me per insidias
opprimant, at ijdem isti pro hoc scelere cogentur mor
tuo Saule discursare quarendi victus caussa, quo non
inuento somnum capient same enecti.

Argumen-

STEET

efine

Rotat

rum ut;

sictors.

litaten

Victo

nomo

Der

dump

Vt l

ARGVMENTVM PSAL. LX.

Scripsit hunc psalmum Dauid, cum bellum dissicillimum gereret cum Ammonitis, & Idumeis, & Syris inter se sæderatis, que quidem historia scripta est in secundo libro Regum, & in primo Paralip. Rogat autem Deum, ut populo calamitatibus bellorum uexato opem serat, deinde consirmatus oraculo uistoriam de hostibus sibi pollicetur, & regni stabilitatem.

Victori, pro Liliys pulchritudinis. Micthan Dauid ad docendum, quando pugnauit aduersus syria Mesopotania, & aduersus Syriam Sobal, & reuersus est Ioab, & percussit Edon in ualle Salina rum XII. millia, Psal. LX.

tate feeling

, adouc

Eavial

perfects.

mediatal

at e mener

retion by

ue, um

Hunnif.

biz fuz]

ti pena d

eocabula E

Lam box mi

arrent, 12

ens illes con

mns 4441

dum

e per in la

ogenturm Ma, quim

Argumo

evs repulistinos, & dissipastinos, iratus es, conuerte te ad nos.

Commouisti terram, & confregi sti eam, sana contritiones eius, quia

commota est.

Ostendisti populo tuo dura, potasti nos uinomortifero.

Dedisti metuentibus te signum ad extollen dum propter ueritatem,

Vt liberarentur dilecti tui, saluum sac dextera tua, & exaudi me.

Deus

Deus locutus est in sanctuario suo, exultabo, diuidam Sichem, & conuallem Succoth dimetiar,

Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei,

Iuda legifer imeus, Moab olla lotionis mez, Super Idumeam proijciam calciamentum

meum, super me philistea iubila.

Quis deducet me in ciuitatem munitam, qui deducet me usque in Idumeam?

Non ne tu Deus, qui repulisti nos? & non egredieris Deus cum exercitibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione, quia ua na salus hominis.

In Deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet tribulantes nos.

EXPLANATIO.

Pro Lilijs pulchritudinis] Alij aliter has uerba ex Hebrao uertunt, sed omnia sunt adeo obscura, vt nullam explanationem certam afferre possimus.

Commouisti terram] Hec translatio significat, populum impetu bellorum uexatum esse. Simi le est illud poeta veteris, Africa terribili tremit hor rida terra tumultu.

Ostendisti populo tuo dura] Acerbissima spectacula prabuisti populo tuo, & mortisera pocula calamitatum nobis ministrasti.

Dedifti

D

Litis

rentl

on or a

MATE

ricules i

con ueu

Det

lo, quo

Tum D

uum

mibit

lo ero; Succot

971, 6

Ephrai

tur prob.

PUSPTELE

Chen sam

Meur

History

maeltra

EtE

pelat tri

114, 57

Iuda

IN LIB. PSALMORVM.

, exul.

a Succei

anasses,

tionism

C12ment

nunu 1

n;

nos?&n

nostris?

ione, qui

ipleadni

The alito's

funt ann

m afferti

rs latio fin

melle. Si

litremith

cerbifin

Era pock

Dedil

175

Dedisti metuentibus] At olim (inquit) solitus eras dare cultoribus tuis vexillum, quod erigerent in prœliys, & felicissime pugnarent, idq. faciebas propter veritatem, vt scilicet, que promiseras illis, observares. Utere igitur solita misericordia, & dextera tua salutari populum tuum ab imminentibus pe riculis incolumem serva. Quod vero dicit, Deum dedise vexillum populo, id significat, Hebraos olim auspicies, & ductu Dei bella feliciter administrare consuevisse.

Deus locutus est] Consirmat animum oracu lo, quod acceperat, sore, vt non modo regno Hebrao rum potiretur, sed etiam exteras gentes sub imperiu suum subiungeret. Deus (inquit) omnia secunda mihi pollicitus est, propterea animo lato, & tranquillo ero, nam dividam Sichem, & metiar convallem Succoth, idest, in ditione, & potestate mea erunt agri, & opida, qua assignata suerant olim samilia Ephraini. sed quoniam hac iam possidebat, videntur probandi, qui verterunt hunc locum verbis tem pus prateritum significantibus ad hunc modum, Sichen iam divisi, & metitus sum vallem Succoth.

Meus est Galaad, & meus est Manasses]
His verbis significat partemillam terra Iudaa, qua
sita est trans sluuium Iordanem.

Et Ephraim fortitudo capitis mei] Sic appellat tribum Ephraini, propterea quod illa et poten tia, & militum numero prastabat ceteris tribubus.

Iuda legiser meus j Etiam legiser Iuda est sub imperio

imperio meo. Ad tribum Iuda pertinebat regnum, & legum ferendarum potestas, propterea eum legiferum appellat imitatus Mosen, qui in Genesi inquit, Non auseretur sceptrum de Iuda, & legiser de medio pedum eius.

Moab olla lotionis meæ] Allegoria est, qua significat, arrogantiam Moabitarum ad id seruitu tis, & humilitatis esse perducendam, vt possint com parari sictilibus, in quibus pedes lauant. Idem quo-

que significat allegoria quam subiungit.

Super me Philistæa iubila] Idest, prosequere me faustis acclamationibus, otpote regem tuum,

neque recusa imperium meum.

Quis deducet?] Quis (inquit) eas uires, & copias mihi suppeditet, quibus expugnare possim vrbem illam munitissimam, quam tanto iam tempore obsessam teneo? Ea vrbs appellabatur Rabbatha.

Quis deducet me usque in Idumæam?]
Meminit Idumæa, quoniam illa quoque eo bello do-

mita est.

Nonne tu Deus] Deduces me vsque in Idumaam? qui tamdiu nos auxilio tuo spoliasti, Nonne inquam tu Deus eris dux copiarum nostrarum?

Quia uana salus hominis \ Salus videlicet,

que ab hominibus expectatur.

In Deo faciemus uirtutem] Idest, freti auxilio Dei rempublicam fortiter, ac feliciter administrabimus.

Argumen-

degral

DOLLINTA

tram

QI

a facil

Inh

proteg

Quo

nes me

men tu

Dies

que in d

Sedel

leticord

diant e

dict

leculi.

ARGVMENTVM PSAL. LXI.

Implorat auxilium Dei in periculo versans, dein de pradicit, se, ac familiam suam imperio Iudaorum potituram, & regnu CHRISTI sempiternu canit.

Victoriin Neginoth, David LXI.

t regum

enesingen fer de med

oriael, a

adidfra ut position

t. Idens

ft, profess

regen in

eas urus vare posiuv

to sam temp

er Rabbata

umæun!

que co belia

vaue is li

oliasti, No

oltrarum!

lus viation

est, fection

iter admi

AYQUIN

X A V DI Deus deprecationem meam, intende orationi meæ.

Ab extremo terræ ad te clamabo, dum anxiatur cor meum, in pe tram, quæ altior me est, duc me.

Quia factus es spes mea, turris fortitudinis a facie inimici.

Inhabitabo in tabernaculo tuo in sæcula, protegar in uelamento alarum tuarum.

Quoniam tu Deus meus exaudisti orationes meas, dedisti hereditatem timentibus nomen tuum.

Dies super dies regis adijcies, annos eius uf que in diem generationis, & generationis.

Sedebit in æternum in conspectu Dei, misericordiam & ueritatem præpara, quæ custodiant eum.

Sic psalmum dicam nomini tuo in sæculum sæculi, ut reddam uota mea de die in diem.

Explana-

vitan

que'L

Her fic

ficat, Ti

60,0

fedetian Vt r

HATHIM

dere det

estitut

effe in

Vi

non uao quo mini un

dimace

Vii

confil

EXPLANATIO.

Ab extremo terræ] Idest, ab extrema Iudea, vbi exul vitam inopem, & vagam persequor.

In petram, quæ altior] Idest, duc me in aliquem locum tutum, ac munitum, quo ego sponte mea

conscendere non possum.

Inhabitabo in tabernaculo] Quamquam vi deor exilio perpetuo multatus, tamen te fauente in sanctam ciuitatem reuertar, & sanctissimum templum tuum assidue venerabor. hoc autem Dauidin primis optabat. hinc illud, Unum petiy a Domino, hoc requiram, vt inhabitem in domo Domini omnibus diebus vita mea. Quod vero ait, se habitaturum in sacula, significat, se cum sua posteritate in vr be sancta regnaturnm. sunt tamen, qui existiment, hanc esse allegoriam, qua significet, Deum sibi perpetuo prasidio, salutiq. futurum. de quo genere allegoria explicatum est in Psal. xxvII.

Dedisti hereditatem] Sic appellat regnum, quod Deus sibi, ac familia sua concesserat. sed etiam hereditas piorum est sempiterna bonorum calestium, possessio. Hanc vero hereditatem adire incipimus tum, cum Deus spiritum suum nobis impartitur, a quo selicissime regimur, & gubernamur, tantisq. bo nis afficimur, vt in hac vita fragili, & caduca immortalium vitam, & voluptates purissimas gustare

incipiamus.

Dies super dies] Hie aperte sempiternam

IN LIB. PSALMORVM.

177

vitam, & imperium CHRISTI canit, per familia que Dauidis in perpetuum regnat, neque aliter hunc uersiculum interpretatur paraphrasis Chaldaa.

Misericordiam, & ueritatem para] Significat, regnum CHRISTI esse regnum misericordie, & veritatis, quibus custo dibus non solum tuti,

sed etiam beati sumus.

ema July

uc meind

so sponten

namonus te faunu

tiffmania

tem Dail

tij a Domi Domini on

t, Cebabita

o teritatea.

qui existim Deum sibo

wo general

llat regun

at. sedition

um celeta

re incipis

npartitut,

tantuq.

caducas

mas guita

npiterno xitali Vt reddam uota mea] Idest, hymnos, & gra tiarum actionem: qua quidem vota pip perpetuo red dere debent, quando etiam bona, quorum heredes instituti sunt a Deo, perpet ua sunt.

ARGVMENTVM PSAL. LXII.

Docet, in solo Deo spem locandam esse, & nibil esse inanius, aut fallacius hominibus.

Victori pro Idithum, Pfal. David LXII.

TIQVE ad Deum silet anima mea, ab ipso enim salutare meum.

Vtique ipse est propugnaculum meum, & salus mea, ipse arx mea,

non uaciliabo multum.

Quousque irruitis in hominem? intersitiemini universi uos tamquam paries inclinatus, & maceries impulsa.

Vtique propter exaltationem eius inierunt consilium, ut expellant, diligunt mendacium,

Z ore

ore suo benedicunt, & corde suo maledicunt.

Verumtamen Deo sile anima mea, quoniam ab ipso expectatio mea.

cutia

ob ing

tid 100

Ta

quant

Pro

HI COTTA

gram i

Ab pes Ca

Vi

Qui

lam

dit I

in bon

XCCT A

Spe

plum a

miseric

mi pote

Eff

MINIS CH

Things.

Cer

min

Vtique ipse est propugnaculum meum, &

salus mea, arx mea, non uacillabo.

In Deo salutare meum, & gloria mea, robur fortitudinis meæ, & spes mea in Deo est.

Sperate in eum omni tempore o popule, effundite coramillo corda uestra, Deus spes nostra est.

Certe uani filij hominis, mendaces filij uiri, in stateras si ascendant, ipsi pariter leuiores sunt uanitate.

Nolite sperare in iniquitate, & rapina, nolite sieri uanitas: diuitiæ si assluant, nolite cor apponere.

Semel locutus est Deus, duo hæc audiui, quod potestas Deo est, & tibi Domine misericordia, & quod tu reddes unicuique iuxta ope ra sua.

EXPLANATIO.

Vtique ad Deum silet anima mea Tunc animus noster ad Deum silet, cum rebus aduersis au xilium eius patienter expectat uacuus ab omni solici tudine, & angore, neque se lamentis, aut querimonys dedens.

Non uacillabo multum] Animus noster natura vsque eo imbecillis est, vt vel leui ictu facile concutiatur, IN LIB. PSALMORVM. 178
cutiatur, & cadat: quod si siducia, & spe ad misericordiam Dei adnitatur, vacillat ille quidem sepe
ob ingenitam insirmitatem, sed de gradu constan-

Tamquam paries] His similibus ostendit,

quam facile sit illos perditurus Deus.

Propter exaltationem eius] Insidiantur mibi coniuratione facta, propterea quod uident ad magnam nominis celebritatem & gloriam me a Deo perductum esse.

Ab ipso expectatio mea] Ex eo pendet omnis

pes Calutis mea.

aledica

a, quonin

n meun

).

ria mea, i

a in Deod

o popule, a
Deus ipus

daces

uriter mis

& rapina,

ant, nout

o hac and

lomine mi

ique iusti

0.

nea] Tu

1365 Adult

ab omot

aut quert

noses nefters

Etu facili

Vtique ipse est propugnaculum meum]
Qui hec dicit ex animo, uere pius est, neque uim ul
lam Diaboli, vel impiorum reformidat. qui non cre
dit Deum talem sibi esse, is a Deo alienus est, atque
in hominibus spem suam ponat necesse est, id quod execrandum, ac detestabite est.

Sperate in eum] Hortatur populum, ot exem plum suum secutus omnes spes, & cogitationes suas in misericordia Dei collocet, qui solus ex omnibus seruare, solus omnibus bonis ornare, & cumulare nos potest.

Effundite coram illo corda uestra] Idest, omnes curas, & molestias uestras, atque ab eo solo au

xilium expectate.

Certe uani filij hominis] Ostendit, neque ab hominum potentia metuendum esse, neque illorum opibus, & gratia nitendum. Appellat autem con-

fuetudine lingua Hebraahomines ignobiles, & obscuros, filios hominis, contraquiros claros, & nobiles uocat filios uiri, & pronunciat tam hos quamillos futiles, uanos, & mendaces esse. Sed hac sententiain homines conuenit, quatenus diuini spiritus afflatu nondum renouati sunt.

In stateras si ascendant] Est hyperbole elegantissima, qua exaggerat stultitiam, & leuitatem mortalium. si ponas (inquit) in altera libra lance inanitatem, in altera vero vniuersum genus huma-

num, profecto inanitas ipsa praponderabit.

Nolite sperare in iniquitate, & rapina] Mo net, cauendum esse, ne tanti pecuniam astimemus, vt cupiditate caca illius incitati suum alteri detrabamus, atque alieno incommodo nostris commodis consulamus: ita enim ex silys Dei sily hominis essiceremur, idest, ipsa inanitate inaniores. Eos vero, qui divitis sine alterius iniuria quasitis assuunt, monet, vt illis ne adiciant animum, sed perinde assetti sint, quasi nibil possideant. transit enim celerrime imago huius vita inanis, & adumbrata, atque hac, qua bona sortuna nominantur, sunt caduca, sluxa, & pro nibilo putanda.

Semel locutus est Deus] Hoc loquendi modo significat, id, quod Deus dixut, ita sirmum, & ratum esse, vt irritum sieri non possit. In eandem sententiam accipitur illud apud Iobum, Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit. Quid uero locutus ille sit, subiungit inquiens, se duo bac audisse,

uide-

nide

plun

DYOE

miat

hoc ad

METE ES

雅,

Deum

tum ea

adeu

171170

ptaten

predict

In the infance

itudi

uidelicet Deum & potentia, & misericordia longe plurimum excellere, & unicuique gratiam reserre pro eo ac quisque se gerit: nam bonis amplissima pramia persoluit, nocentibus supplicia debita constituit. hoc ad potentiam spectat, illud ad misericordiam. sed sciendum est, interpretes recentiores ita exprimere ex Hebrao, Semel locutus est Deus, atque iterum, hoc audiui. significant autem uerba hac, Deum sape locutum esse ore Mosis, & caterorum ua tum ea, qua sequuntur.

ARGVMENTVM PSAL. LXIII.

Declarat desiderium incredibile, quo tenebatur adeundi ad templum Dei, a quo longe aberat propter inimicitias Saulis. Declarat item, quantam voluptatem capiat ex contemplatione rerum divinarum. pradicit etiam, se regno potiturum sublatis inimicis.

Psalmus Dauid, cum esset in deserto Iuda,

les, or obje

, or non

is quanti

bac sens

hyperboles

, & lexite

era librela

n genus ka

rabit. (rapina]

am estimen om alterida

OTTES COMME

a community of

res. Esse is affanns

d periude d

enim celim ata, atquil aduca, fat

loquendimi

eanden

melloquit

Quida

bac anal

Evs, Deus meus ad te de summo mane uigilo.

Sitiuit te anima mea, desiderauit

In terra deserta, sitibunda, & inaquosa, sic in sancto contemplatus sum te, ut uideam fortitudinem tuam, & gloriam tuam.

Z 3 Quo-

Quoniam melior est misericordia, tua quam uita, labia mea laudabunt te.

Sic benedicam te in uita mea, & in nomine tuo leuabo manus meas.

Tamquam adipe, & pinguedine saturabitur anima mea, cum labijs exultationis laudabit os meum.

la vu

seath

dere for

teltate

quin e

tem

901/11

hec.

Aus a

rigion

gut un p

to total

DIL 70

Citt, a

Shiff;

regani

脚;

Wet.

Certe memor fui tui super stratum meum in uigilijs meditabor in te, quia suisti adiutor meus.

Et in uelamento alarum tuarum exultabo, adhæsit anima mea post te, me sustentauit dextera tua.

Ipsi uero perdere quæsierunt anima meam, introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladij, partes uulpium erunt.

Rex uero lætabitur in Deo, laudabuntur omnes qui iurant per eum, quia obstruetur os loquentium iniqua.

EXPLANATIO.

Desiderauit te caro mea] Exhoc intelligipotest, res incommoda atque aspera quam sint hominibus pijs commoda, ac salutares: siquidem caro,
qua suapte natura est spiritus aduersaria, & a colendo Deo semper deterrere solet, assiduis calamitatibus fracta, & debilitata cum spiritu pacem facit,
& una cum illo Deum cupide quarit, propterea
quod extra ipsum non habet, vbi possit acquiescere.
Sic

a, tua qui

c in nom

faturabi

nis land

ratum no fuilti alio

om exelte

dentant

animana

radentura

nt.

, Jaudabu

obstruetu

0.

boc intellin

iam finile

aria, o

nis calasi

pacemfa

t, propill acquiesco

Sic in fanctuario \ Ideft, quamquam in bac uasta solitudine vitam ago, tamen quasi in templo tuo forem, & sacrificies interessem, sic contemplor san-Etissimum numen tuum, atque oculis animi cerno fortitudinem tuam, & gloriam tuam. uidetur autem arcam fæderis significare : bis enim nominibus illa vulgo celebrabatur, quod Deus ex eo loco oracu la edere, atque uim, & numen suum insigniter often dere soleret. Hinc Asaphus in psalmo L X X VIII, cum dicere uellet , hanc arcam permissu Dei in potestatem hostium uenisse, dicit, illum fortitudinem suam, & suam gloriam in manus inimici tradidisse. quin etiam uxor Phinee sacerdois hanc calamitatem deflens in libro primo Regum ait, gloriam Domini ab Israele translatam esse ad Palestinos . licet bec, que diximus, uera sint, tamen cum uir san-Etus ait, se perinde, quastin templo esset, contempla. ri gloriam Dei, & uim eins salutarem, boc intelligit in primis, quamquam longe abest a sollemni cœtu piorum pulsus a Rege in desertas, es incultas solitudines, non tamen eam rem impedire, quo minus sua uissima uoluptate potiatur, & pietatem suam alat potentia, & misericordia Dei contemplanda: que due res in maximis calamitatibus potissimum elucent, dum uir pius undique premitur, sed non opprimitur; cadens robustior surgit; in luctu, & marore gaudio triumphat; egentissimus est, & omnia possidet; quotidie in media morte versatur, & tamen viget, ac floret . qua cum geruntur, ille bonitatem Det,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

Dei, et vimeius prapotentem non cogitatione modo comprehendit, sed etiam, vt ita dicam, manibus attrectat, atque ex ea re admirabilis quadam
in animo ipsius exardescit amoris magnitudo aduer
sus clementissimum numen: vt non male sentire uideantur, qui affirmant, Deum in rebus aduersis amabiliorem existere quam in prosperis quod ita esse,
Dauid quoque in maximis periculis versans suo testimonio comprobat, cum subiungit, misericordiam
Dei vita ipsa optabiliorem esse, qua uerba ex animo
dicere non potest, nisi expertus: experiundum autem est potissimum in ipsa calamitate.

Tamquam adipe] Significat contemplationem diuina bonitatis esse salutarem, & delicatissi-

mum pastum animorum.

Rex uero] De se loquitur, quem Deus Regem

Omnes qui iurant] Solebant Hebrai iurare per salutem regis: Saule autem incolumi capitale cri men erat per salutem Dauidis iurare. Ita Graci. Aliy vero existimant, his verbis pios significari, qui verum Deum, non falsos & commentitios adiusurandum adhibere solent.

ARGVMENTVM PSAL. LXIIII.

Inuehitur in aduersarios suos, homines ma edicos, é insidiosos, quos prædicit scelerum pænas persoluturos

Victori

Qu

teteno

et lag

Su

firm

zeru

Sc

Et

quæ:

dum,

Sag

& imi

Co

&tim Et

intelli

0,8

Victori, psalmus David LXIIII.

tationen am, mo

nitudo an

ele sentires

us adurti

is quodited

ver sans he

mifericale

eer baex as

persunda.

contimos

, or delica

em Dens kg

Hebreim

ums capital

ere. Italia Significani

titios adul

IIII.

ines ma u

Ville

x A V D I Deus orationem meam, cum deprecor, a timore inimici eri pe animam meam.

Protege me a confilio malignantium, a multitudine operantium iniquitatem:

Quia exacuerunt utgladium linguas suas, tetenderunt sagittam suam uerbum amarum, ut sagittent in occultis immaculatum.

Subito sagittabunt eum, & non timebunt,

firmauerunt sibi sermonem nequam.

Narrauerunt, utabsconderent laqueos, dixerunt, quis uidebit eos?

Scrutatisunt iniquitates, persecerunt ea,

quæ scrutati sunt,

Etiam intimum cuiusque, & cor profundum, & sagittabit eos Deus

Sagitta repentina, extabunt plagæ eorum, & impingere se ipsos lingua facient.

Commouebuntur omnes respicientes eos,

& timebit omnis homo.

Et annunciabunt opera Dei, & facta eius

intelligent.

Lætabitur iustus in Domino, & sperabit in co, & gloriabuntur omnes recti corde.

Explanatio

EXPLANATIO.

Tetenderunt sagittam] Comparat eorum uer ba sagittis.

Firmauerunt sibi sermonem nequam]
Idest, decreuerunt omnino nefarium facinus facere,
de quo inter se consultarunt.

Scrutati sunt iniquitates] Idest, uestigant

uarias nocendi vias, & artes.

Etiam intimum cuiusque, & cor profundum] Etiam intimos animorum sensus scrutantur, adeo sunt callidi, & malitiosi.

Et impingere se ipsos 7 Idest, perniciem ipsi

sibi petulantissima lingua comparabunt.

Commouebuntur omnes] Pradicit, Deum ea exempla editurum in suos aduersarios, vt ceteros

omnes a maleficio sit deterriturus.

Et facta eius intelligent] Intelliget inquam, bac non casu, & sortuito euenire, neque consilio, atque opera hominum geri, sed prouidentiam Dei esse, qua afflictis, & uiolenter oppressis auxilium serat, atque homines importunos, & nefarios, perinde ut meretur eorum improbitas, vlciscatur, qui uero bac sibi persuasit, a pietate alienus esse non potest.

Lætabitur iustus] Homines py hac, qua dista sunt, considerantes, latitia exultabunt, & spem sua, quam in Deo repositam habent, summopere consirmabunt, & gloriabuntur de tutela ipsius omnes resti

corde,

cord

iffini

Ger

bat, sh

HATE EX

Det Gr

V

& im

Be

bitin

Re

plitu

Ar

OMILI

Sta

poter

Auct

E

habi

IN LIB. PSALMORVM. 182 corde, idest, quicumque animo puro, & simplici iustitiam, & pietatem colunt.

ARGVMENTVM PSAL. LXV.

mentamilis, quodiminime proparateum.

Gentem Hebream, que apud Babylonios exulabat, inducit loquentem, & reditum suum ab exilio, tum etiam omnium gentium conuersione ad uerum Dei cultum vaticinantem.

Victori Psalmus & canticum David LXV.

at eorum

equam

acinus fu

dest, ushi

cor profi

DET MOUS

bunt.

Pradicit Po

arvos, toca

elliget inqua

que conflia,

entram Do

auxilian

efarios, por

ciscatur .

ienus est s

sec, que de

of from

operecon

077716516

COTIL

E manet hymnus Deus in Sion, & tibi reddetur uotum,

Qui exaudis orationem, ad te

Verba iniquitatu præualuerunt super nos, & impietatibus nostris tu propitiaberis.

Beatus quem elegisti, & assumpsisti, habitabit in atrijs tuis,

Replebitur bonis domus tuæ, & sancti templi tui, mirabilia in iustitia

Annues nobis Deus saluator noster, spes omnium finium terræ, & maris longinqui.

Stabiliens montes in uirtute tua, accinctus potentia, compescens fremitum maris, sonum sluctuum eius,

Et tumultum populorum, & timebunt qui habitant in extremis a signis tuis, egressus matutini,

tutini, & uesperæ laudantes facies.

Visitasti terram, & irrigasti eam, plurimum locupletasti eam.

17107

nabi

Ver!

iam a

Hebr

tuam

tempur

onte p

Dem

Tabil

utt.

tall

que

splap

MANS E.

14,91

tas con

terne

quoru

pillol

Mi

tarem

O' mo

tians n

mral

Witte

Flumen Dei repletum est aquis, paras frumentum illis, quoniam ita præparas eam.

Sulcos eius inebria, demitte (pluuiam) in liras eius, imbribus liquefac eam, germini eius benedic.

Coronabis annum benignitate tua, & uesti gia tua stillabunt pinguedinem,

Stillabunt in habitacula deserti, & exulta-

tione colles accingentur,

Vestientur gregibus campi, & ualles operientur frumento, iubilabunt, atque hymnum dicent.

EXPLANATIO.

Te manet hymnus Deus in Sion] Nullo enim loco praterqua Hierosolymis sas erat templum adiscare, aut sacriscium sacere. sed hic locus Eccle siam CHRISTI significabat, extra quam neque Deus rite coli, neque ullum votum reddi potest, quod ipsigratum, acceptumq. sit.

Qui exaudis] Quoniam te benignissimum præ bes supplicibus tuis, omnes mortales relicta superstitione adte consugient. id autem persectum est, postea quam silius Dei humanum corpus assumpsit.

Verbainiquitatu præualuerunt super nos]
Magna certe peccata commiseramus, & obeam
caussam

IN LIB. PSALMORVM.

183

caussam in has calamitates incidimus, sed tu pro tua incredibili misericordia nobis omnia delicta condonabis, et populum tuum ab exilio reduces in patria. Verbum apud Hebreos pro reipsa usurpari, sape iam distum est.

plurim

, paras in

as eam.

pluuian

, germin

e tua, å mi

ti, & ent

& valles on

tque hymne

ion Nida

erat templa

hic locus En

a quam nu

ldi potest,qui

enissimmen licta superfi um est, post

npsit.

uper nos

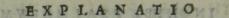
or obean

CANDAS

Beatus quem elegisti] O fortunatam gentem Hebraam, quam ex omnibus nationibus selegisti, tuamq. appellari voluisti. Nos certe domum reuertemur, & in atrys sanctissimi templi tui maximam vita partem consumemus : sed in primis beati, quos Deus iam inde ab ipsa aternitate elegit ex innumerabili mortalium multitudine, & sibi filios adoptauit . scilicet illos in calesti, & sempiterna domo Dei talia, & tanta bona manent, vt ea neque aspectu oculorum comprehendi, neque auribus percipi, neque vlla cogitatione que ant adumbrari. quin etiam spsa piorum ecclesia adhuc in terris manens Dei do mus est, & illa quidem bonis prastantissimis referta, qualis est uera, germanag. iustitia, tranquillitas conscientie, letina sancta, spes certa vite sempiterna, & cetera dona, & fructus Spiritus sancti, quorum sapementionem facit diuns Paulus in suis epistolis.

Mirabilia in iustitia annues nobis] Signisicare uidetur ea, qua gesturus erat Deus pro salute, & incolumitate gentis sua: de quibus rebus gestis etiam meminit in psalmo sequenti. Sed in primis admirabilia sunt ea, qua Deus is concedit, quos sua iustitia participes facit, atque in domum suam reci-

pit ,

pit, qua est ecclesia CHRISTI.

Stabilies montes] He sunt allegoria, quibus elegantissime describit prouidetiam Dei, ex qua pendet omnis auctoritas, & potestas principum, & tranquillitas pacis, sed ego facile crediderim, bas om nes esse vaticinationes ad mysteria CHRISTI pertinentes. Hec sita sint, montes significabunt Apo stolorum inuictam animi magnitudinem, & constan tiam in euangelio diuulgando, sonitum uero maris, & tumultum populorum intelligemus esse coniuratio nem contra ipsos a cunctis nationibus factam, que tandem magnitudine prodigiorum commota, & diuino spiritu afflata depositis odys religioni sancta adhaserunt. Hec profecto satis aperte significare uide tur uersiculus sequens, cum enim vir sanctus ait, Egressus matutini, & vesperalaudantes facies, hoc intelligit, omnes nationes verum Deum pie, sancteg. ueneraturas, id quod Apostolorum opera, & studio perfectu est, quibus hoc prastantissimu munus a Deo assignatum erat. cum autem partes orientis, & occidentis dicere uellet, dixit egressus aurora, & vespe re, quod ex altera parte dies, ex altera nox oriatur.

Visitasti terram Pradicat benignitatem Dei, qui res ad victum, & cultum necessarias large, & prolixe suppeditet mortalibus. Sed Origenes, & Eusebius Casariensis, bac omnia de terra Iudaa scripta esse, consirmant, quam Deus post reditum Hebrao rum ex Babylone vberrimam, maximeq, fæcunda reddiderit, ut vna cum libertate recuperata o-

mnum

107110

Flui

tit One

fic DOGA

Deo con

Quo

(CTT ATA)

Coro

diam on

in agros

ly, Impl

cumqu

nulli |

buntt

ot etu

Ex

debum

Tas pari

bitror z

figuiden,

tam eleg.

te airtui

tout, pr

filium fu

& falue

impore

mud E

Tunca

kbant

184

mnium rerum copia abundarent.

gorie,

Deigera

incipum

derimpo

RISTIN

reabunty

m, com

THE VETTO BALL

s effe conian

us factoria

mamota, no

ioni fadu

figuificani

Cantluin

untes facia,

om pu, and

pera, or h

I MANUAL

rients, 61

urora of a

A MOX OTHE

nitatem

rias large,

igenes, 60

Iudea (cm)

itum Him

neg. fail

cuperate mad

Flumen Dei] Sic appellat Iordanem, vt sentit Origenes, & Eusebius Casariensis, quamquam sic vocare potest omnia flumina terra Iudea, qua Deo consecrata erat.

Quoniamita præparas eam] Idest, quando

terramitairrigas, & fertilem reddis.

Coronabis annum] Idest, omni genere fruguillum ornabis, & quacumque incedes, sertilitatem in agros instillabunt pedes tui. Simile est illud Virgily, Implentur vallesq. caux, saltusq. profundi, & quacumque Deus circum caput egit honestum. Sed non nulli sic vertunt ex Hebrao, & uehicula tua stillabunt pinguedinem. Vocat autem nubes uehicula Dei,

vt etiam in psalmo CIIII.

debunt omnium fructum copia exornati. sed ut ceteras partes huius hymni, ita extremam hanc ego ar
bitror mysteriys CHRISTI aptissime conuenire,
siquidem terra sœcunditas, quam uates sanctissimus
tam eleganter, cocopiose describit, significat oberta
te uirtutum omninm, quibus humanum genus abun
dauit, posteaquam misericordia parens unigenam
filium suum e calo demisit in terras, illasq. imbribus,
co salutari slumine sui spiritus irrigauit, optatissimo
tempore euangely, quod tepus etiam CHRISTVS
apud Esaiam annum diuina benignitatis appellat.
Tunc animi mortalium, qui steriles, incultiq. squatebant, accepto semine euangely redditi sunt uberri

mi, maximeq. feraces, & pulcherrimos pietatis fru Etus ediderunt, tunc maxima luporum uis in oues commutata est, seq. IESV CHRISTO custodien dam, & pascendam credidit, tunc omnia plausu, gratulatione, & laudibus Dei personarunt.

ARGVMENTVM PSAL, LXVI.

Inducit etiam hoc hymno gentem Hebraam loquentem, & gratulantem, se longa illa seruitute Ba bylonica liberatam esse.

Victori Canticum Psalmi LXVI.

VEILATE Deo omnis terra, psalmum dicite gloriæ nominis eius, date gloriam laudi eius.

Dicite Deo, quam terribilia sunt opera tua Domine, in multitudine uirtutis

tuæ mentientur tibi inimici tui.

Omnis terra adoret te, & psallat tibi, psalmum dicat nomini tuo,

Venite, & uidete opera Dei, terribilis in consilijs super silios hominum,

Qui conuertit mare in aridam, in slumine transierunt pede, ibi lætati sumus in ipso.

Qui dominatur in uirtute sua in æternum, oculi eius super gentes respiciunt, rebelles ne exaltentur in semet ipsis

Benedicite

Bet

tam ia

non de

minatti Indu

tonem

inper ca

Tran

zifti no Intr

reddar mea.

Ho

cenfo:

qui tim

Adi

linguan

Iniqu

undiet

Certe

precatio

Bene

dem mer

Inm

Veni

Benedicite gentes Deum nostrum, & auditam facite uocem laudis eius,

Qui posuit animam nostram ad uitam, & non dedit in commotionem pedes nostros.

Quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum.

Induxisti nos in laqueum, posuisti tribulationem in lumbis nostris, imposuisti homines super capita nostra.

Transiuimus per ignem, & aquam, & edu-

xisti nos in refrigerium.

Introibo in domum tuam in holocaustis, reddam tibi uota mea, quæ distinxerunt labia mea.

Holocausta medullata offeram tibi cum incenso arietum, offeram tibi boues cum hircis.

Venite, audite, & narrabo uobis omnes, qui timetis Deum, quanta fecit animæ meæ.

Ad ipsum ore meo clamaui, & exaltaui sub

lingua mea.

pietatiin

n uis inn

O cultoin

ma plan

arunt.

TXAI"

Hebrum

4 (cruinil

LYYL

us terra, il

ominis &

15,

terribilial

dine unti

lat tibi, pl

terribilis

in Aund

n ipso.

rebelles,

Benedia

Iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudiet Dominus.

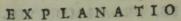
Certe exaudiuit Deus, & attendit uoci deprecationis meæ.

Benedictus Deus, qui non amouit orationem meam, & misericordiam suam a me.

EXPLANATIO.

In multitudine uirtutis] Hunc versiculum

A A inter-

interpretati sumus in explanatione Psalmi X VIII.

tatas

71811

dere

10 mt p.

Adult

tri, ret

Audiap

At im

constitu

labes, e

O' CHM

implet

demius

Po

Cathe

pretati

Ete

dibus es

nem ban

gendam

CIAM COT

trigit im

name fall

accopere

Complex

andans

MIS fui

Inio

Diam

tatis

Venite, & uidete] Hortantur vniuersos mor tales ad consider and a mirabilia facinora, qua Deus effecit pro salute, ac incolumitate gentis Hebraa, altius autem repetunt vsque a rebus gestis ductu, o imperio Mosis. Nimirum harum rerum consideratio diligens, o cum side coniuncta, incredibile dictu est, quantum animos excitet ad cultum, o uenerationem Dei, hic enim essigiem diuina benignitatis in pios, o seueritatis in improbos, tamquam in tabula, pulcherrime expressam, o politam cernimus.

Rebelles ne exaltentur] Quia desiciunt a Deo, eiusq. imperium repudiant, ne animos in altum tollant, tamquam id impune sint laturi, quam-

uis ad tempus florere videantur.

Benedicite gentes Deum nostrum Hortan tur non solum Hebraos, sed etiam ceteras nationes ad canendas laudes veri Dei, atque illis narrant be nesicia sibi ab ipso tributa, in quo affectum exprimunt animi grati, & py, qui nihil aque cupit, atque misericordiam, & bonitatem Dei universis mor talibus notissimam esse, vt unus omnium in colendo, & uenerando illo conseusus existat.

Et non dedit in commotionem] Idest, nos in maximis periculis, & calamitatibus saluos, & in-columes conseruauit, neque passus est, animos no-

stros a pietate deficere.

Igne nos examinasti sicut examinatur argentum] Exemplo suo docent, quid homines pie-

186

tatis amantes de suis calamitatibus sentire debeant, nempe hoc, illas sibi consilio, & numine divino accidere, vt quemadmodum aurum, atque argentum igne purgatur, ita illorum animi puriores siant rebus adversis, his enim rebus tamqua facibus & amor no stri, rerumq. fragilium, & caducarum exuritur, & studia pietatis, ac innocentia mirabiliter accedutur. At impiorum, quos Deus aterna morte multare constituit, longe dissimilis est ratio, non enim istorum labes, & vitia excoquit arumna, sed auget potius, & cumulat, illaq. crescente simul animorum crescit impietas. sic vno, eodemq. igne lutum durescere videmus, ceramq. liquescere.

Posuisti tribulationem in lumbis rostris] Cathenas significat, vt paraphrasis Chaldaa inter-

pretatur.

MAXAII

ier for mo

squa Den

Hebru.

is dullus

s confidente

G uenns

benignia

nguamuik

UN CETTURE

ia deficien

antmess i

laturi, quo

rum] Hm

nter as nath

Lis narran

Actum exp

ique cupit,

MATTHET IS A

on in cold

Ideft, M

aluos, 61

animil

rinatur?

omina

Et exaltaui sub lingua mea] Idest, ipsum lau dibus extuli. Monet autem exemplo suo, laudationem bonitatis diuina cum ipsius inuocatione coniungendam esse, ea enim res mirandum in modum siduciam corroborat, atque animum inuocantis ad spem erigit impetrandi omnia, qua postulat, eaq. spes minime fallit, animus enim sic affectus nullam a Deo accipere repulsam potest. Hac omnia uno versiculo complexus est Dauid in psalmo x V III, cum ait, laudans inuocaui Dominum, et ab inimicis meis sal uus sui.

Iniquitatem si aspexi] Quando (inquit)
Deum precabar, si quod scelus animo conceptum
AA 2 habuissem,

habuissem, profecto illum non exorassem, neque id mi rum, vt enim Deum exores, necesse est ipsum considenter ores, quod efficere non potes, si tibi alicuius sceleris, autstagity conscius sis.

Qui non amouit orationem meam] Idest, qui non repudiauit me as preces, sed misericordiam

adhibuit in calamitate mea.

ARGVMENTVM PSAL. LXVII.

Orat Deum, vt Hebrais, & ceteris gentibus sa lutem, & cognitionem sui impertiatur, idq. illum effecturum, pradicit.

Victori in Neginoth. Psalmus, & Canticum. Psalmus LXVII.

evs misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet uultum suum super nos,

Vt cognoscatur in terra uia tua,

in omnibus gentibus salutare tuum.

Confiteantur tibi populi Deus, confitean-

tur tibi populi omnes.

Lætentur, & exultent gentes, quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi Deus, confiteantur tibi populi omnes, terra dabit fructú suú.

Benedi-

cat

magn

HADIN

ea inte

De

re pic

Hlen

bras de c

tuan (

libras

lmmor populi

nant ,

quonia

Domin

me gub

lentes et

bu, tu

nam a

has an

mini tu

Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eu omnes fines terræ.

nequeias

p sum con

tibi alica

am] W

njericinia

XVII.

ris gention

r,idq,ila

- Cantion

rr. & bene

pultumin

terra mia ti

m.

S, CODITI

пиопіат

ites in th

confin

Fructili

Bener

Hic hymnus maxime insignis est, propterea quod magna breuitate maxima mysteria complectitur. itaque mihi visum est faciendum, at ipsum totum ea interpretandi ratione explanarem, quam Graci paraphrasim vocant.

Deus misereatur nostri, & benigne faciat nobis, respiciat ille placidis oculis calamitates nostras, & splendidissima luce sui vultus omnium errorum tene bras pellat ex animis. Misericordia parens mitte de calo unigenam filium tuum, ut nota fiat omnibus in terris via, que ducit ad sempiternam domum tuam : fac , vniuersa gentes cognoscant, & venerentur CHRISTVM tuum, per quem miseris mortalibus salutem, & beatam vitam donare promisifti. Immortales tibi gratias agant populi omnes, omnes populi sanctissimo numini tuo perpetuos hymnos canant, latentur, & gaudio exultent universagentes, quoniam preces miserorum benignus exaudis. Tu Domine populos omnes tuo salutari spiritu amantissi me gubernabis, tunationes uage disiectas, & turbulentis erroribus implicitas ad veritatis viam reuoca bis, tu filium tuum mortalibus ad vitam sempiternam ducem fidissimum dabis. Immortales tibi gratias avant populi omnes, omnes populi sanctissimo nu minituo perpetuos hymnos canant. scilicet tempus AA 3 ueniet,

veniet, cum terra, qua multa sacula sterilis, incultaq. manserat, calestes agricolas habebit, & suscepto semine euangely sacundissima siet, pulcherrimosq. omnium virtutum fructus seret. Deus pater benigne faciat nobis filium mittens, Deus silius benigne faciat nobis patrem reconcilians, Deus Spiritus sanctus benigne faciat nobis patrem siliumq de monstrans. V tinam & Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unum Deum individue partitum, dividueq. coniunctum omnes terrarum sines pie, sancteq. uenerentur, & colant.

ARGVMENTVM PSAL. LXVIII.

Videtur hunc pulcherrimum hymnum cecinisse, cum Syras, & Idumaos, & Ammonitas bello superasset. Inducit autem populum pradicantem verbis magnificentissimis potentiam Dei, & benignitatem eius erga se.

Victori, Dauid Psalmus Cantici LXVIII.

XVRGAT Deus, & dissipenturinimici eius, & sugiant, qui oderunt eum, a facie eius.

Sicut dispellitur fumus, ita dispellat eos. sicut fluit cera a facie ignis, sic pereant peccatores a facie Dei.

Et iusti lætentur, & exultent in conspectu Dei, & delectentur in lætitia.

Can-

esi

1101

rum

De

refac

QI

les au

D

tul,

her

hitate

D

Re famili

Sid

argen

pter ea

Mons

Mo

tis mo

Cantate Deo, psalmum dicite nomini eius, extollite eum supremo cælo insidentem, Iah nomen illi.

Exultate in conspectueius patris orphanorum, & iudicis uiduarum.

Deus in loco sancto suo, Deus qui inhabita re facit solitarios in familia.

Qui educit uinctos in compedibus, rebelles autem habitabunt terram uastam'.

Deus cum egredereris in conspectu populi

tui, cum pertransires in deserto,

Terra mota est, etiam cæli distillauerunt a facie Dei, ipse Sinai a facie Dei, Dei Israelis.

Pluuiam uoluntariam eleuasti Deus super hereditatem tuam, & eam laboranté recreasti.

Animalia tua habitabunt in ea, parasti in bo

nitate tua pauperi Deus.

Dominus dedit sermonem laudatricibus e-

xercitus magni.

rilis, ino

71t, 6 66

, pulchen

Denson

Deus filiul

ns, Dens

rem filium,

Filium, 61

due partitu

m tines pu

LXVIII

anum ceca

nit as belle

acantem : benignia

LXVIII

issipentu

qui odera

nus, ital

mis, fich

conspect

Car

Reges exercituum fugerunt, fugerunt, & familia domus diuisit spolia.

Si dormiatis inter ollas, pennæ columbæ de

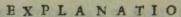
argentatæ, & alæ eius in pallore auri.

Cum dispergeret omnipotens reges propter eam, dealbabatur ueluti nix in Zalmon. Mons Dei, mons Basan,

Mons excelsus, mons Basan, ut quid exili-

tis montes excelsi

Aduersus montem, in quo beneplacitum AA 4

est Deo habitare? etenim Dominus habitabit in æternum,

Currus Dei uiginti millia, multa millia angelorum, Dominus in eis (sicut) in Sin a, in san ctuario.

Ascendisti in altum, cepisti captiu itatem, accepisti dona in hominibus,

Et etiam rebelles, propterea quod inhabitat Dominus Deus.

Benedictus Dominus quotidie, oneret nos beneficijs suis Deus salutarium nostrorum.

Deus noster Deus saluos faciendi, & Dei Domini est exitus mortis.

Vtique Deus confregit capita inimicorum suorum, uerticem capilli perambulantis in de lictis suis.

Dixit Dominus, ex Basan reducam, reducam de profundis maris.

Vt intingatur pes tuus in sanguine, lingua canum tuorum ab inimicis, ab ipso,

Viderunt incessus tuos Deus, incessus Dei mei, regis mei, qui est in sanctuario.

Præcedunt cantores, sequuntur psallentes in medio iuuencularum tympanistriarum.

In ecclesijs benedicite Deo Domino de son te Israel.

Ibi ex Beniamin paruulo dominans eis, Principes Iuda in uestibus suis acu pictis, principes Zabulon, & principes Neptalim.

Man-

cóf

In

gatio.

utlu

Di

optin

porri

Re

Pl

date

cent

raeli

bifua

Ext

proxim

turum

epenus

cantib

velex

Skingens

maxin

or as as

191

Mandauit Deus tuus fortitudinem tuam, cofirma hoc Deus, quod operatus es in nobis Propter templum tuum in Hierusalem tibi

offerent reges munera.

Increpa turbam lanceis armatam, congregationem taurorum inter uitulos populorú, ut supplex ueniat cum fragmentis argenti.

Dissipa gentes, quæ bella uolunt, uen ient optimates ex Aegypto, Aethiopia sestinabit

porrigere manus suas Deo.

s habital

a millian

Sina,in

ptiu itaten

quodinh

e, onereta

nostrorum

iendi, & D

a inimicon

bulantisin

ducam, Ri

guine, ling

incessus.

irio. ir pfalleni

triarum.

nino deta

nams els,

icu picu

eptalim.

Mas

Regna terræ catate Deo, psallite Domino. Psallite Deo insidéti cælis cæloru ab initio.

Ecce dabit uoci suæ uocem fortitudinis, date fortitudinem Deo. super Israel magnisicentia eius, & uirtus eius in nubibus.

Terribilis Deus in sanctuarijs suis, Deus Israel ipse dabit uirtutem, & fortitudinem plebi suæ, benedictus Deus.

EXPLANATIO.

Exurgat] Forma huius vocis, & earum, qua proxime sequuntur, in versiculis Hebrais tempus su turum indicat. diximus autem alio loco, Dauidem sapenumero prasentia verbis tempus suturum signisi cantibus exprimere, id quod perspicuum esse potest vel ex illo versiculo Psalmi x x x v 1. Homines & iumenta saluabis Domine. Hoc cum ita sit, mihi maxime probandi uidentur, qui verterunt ex Hebrao ad hunc modum, Exurgit Deus, & dissipantur inimici

exer Subi

pros

tam)

lenten

loco at

11,0

man;

aufer a

calum

Deit

Hec

hym Cana

res de

mota b

tes flux

n Des

Plu

tempest

Som the B

Heredi

deam.

Denst

Miceper

liens

ardie

inimici eius, & fugiunt, qui oderunt eum, a facie eius, & qua sequuntur, eodem modo. Ha sententia sic expressa longe plus ponderis, & dignitatis habent, & magis conueniunt tum argumento hymni, quo victo ria iam a depta celebratur, tum ipsius hymni proamio, in quo locus communis de prouidentia Dei copiose, & splendide tractatur, vt populus intelligat, quicquid domi, militiaq. feliciter administratur, tribuendum esse misericordia diuina. itaque horum uer siculorum hac est sententia, Deum res humanas non negligere, sed piorum, impiorumq. habere rationem, atque alteros latitia, & voluptate, alteros pænis gra uissimis afficere.

Iah nomen illi] Hebrai dicunt, hoc nomen Deo impositum esse ad significandam illius vim,omnium rerum creatricem.

Exultate in conspectu] Pradicauerat poten tiam Dei improbos euertentem, nunc pradicat eius benignitatem bonos maximis beneficies afficientem.

Deus in loco] Deus in summo quidem celo ha bitat, curat tamen humilia, & res humanas prom finita bonitate sua administrat.

Deus qui inhabitare] Deus (inquit) facit, vt qui soli, & sine liberis vitam degebant, habeant

domum familia florentem.

Rebelles autem habitabunt] Impy, & contemptores Dei tandem pænas luunt, atque incolunt loca vasta, & sterilia, at py ducuntur a Deo ex locis desertis adterras sertiles, & amænas. Huius rei exemplum

exemplum praclarissimum ponit vir sanctus, cum subiungit, Deus cum egredereris &c. Sed fac, impios, & contemptores Dei uel in florentissimis vrbibus, atque in maxima rerum omnium affluentia vitamperducere ad extremam senectutem, tamen hao sententia verissima est, vt enim vir pius, quocumque loco atatem agat, in calo est, sic impius vbique miser est, & tamquam relegatus in uastam, & desertissimam solitudinem, que ipsi omnem vita buius fructu auferat.

Etiam cæli distillauerunt 7 Etiam (inquit) calum ipsum imbribus, & tempestatibus prasentia Deitestatum est, & ipse mons Sina tremefactus est. Hac eadem memorant Delbora, & Baracus in bymno, que Deo cecinerunt casis ad internecionem Canancorum copis. Domine (inquiunt) cum exires de Seir, & transires per regiones Edom, terra mota est, caliq., ac nubes distillauerunt aquis, Mon tes fluxerunt a facie Domini, & Sinai a facie Domi

ni Dei Ifrael,

a faciety

entia sica

s babent,

mi, quon

hymnipm

lentia Dep

dus inteller

inifrata).

eque horanz

s bumanan

where rations

teros penuj

cat, bot non

illins vin n

dicaverat pil

ec predicate

cus afficients

quidem cels

emanus (mi

inquit) for

ant, habis

npiy, oran

que incoln

Devexil

Hump

exempla

Pluuiam uoluntariam] Sic appellat pluuiam tempestiuam, & qualem homines optarent, sed possumus etiam vertere ex Hebrao, pluuiam copiosam. Hereditatem vero Dei vocat, velterram ipsam Iu deam, vel potius gentem ipsam Hebream, quam Deus tamquam agrum bereditarium excolendum susceperat, & cum sterilis esset, & omnium bonorum egens, salutaribus, & fæcundis imbribus misericordia sua irrigauit, & fertilem, & bonis omnibus abundan-

lorem

bunc

202071

Albert

Mo

Hiero

elf, ferti

ma.

Vtq

lainferi

o fuap

Stes.

incea

eam

Canth

Af

pellat's

& rebe

Hantil

li conti

gentus

bac Di

ficabat

phanat

pterea

pta bus

Dens

abundantem reddidit.

Animalia tua] Sic appellat homines pios, & veri Dei cultores.

Dominus dedit sermonem Huc vsque pertinet proæmium hymni, nunc celebrat populus vi-Etoriam Dauidis, Deus (inquit) suppeditauit ma teriam carminis mulieribus, que solent victorias Ducum choris, & cantibus celebrare. Huius consuetudinis mentio sit in libris Regum, in quibus scri ptum est, Mulieres Sauli redeunti e bello obuiam processisse cantantes, Saul occidit mille, Dauid decemmillia.

Si dormiatis inter ollas] Sapeiam diximus, linguam Hebraam admodum concisam este, & ora tionibus imperfectis abundare: cuiusmodi est uersi-culus iste, qui hanc sententiam continet: si tam atri, & sordidi sitis, quam i, qui iacent inter ollas fuligino sas, polliceor tamen, uos in posterum fore tam nitidos, & candidos, ut alis columba argenteis, & instar auri fulgentibus uos comparare possitis, idest, sichabetote, uos deposito luctu, & marore omni post hac latos, & fortunatos fore. ut enim color ater luctum, & calamitatem, sic albus latitiam, & ressecundas significat.

Cum contereret omnipotens] Hec est altera allegoria similis superiori. Cum (inquit) Deus copias Regum aduersariorum caderet, ac prosligaret, hereditas ipsius, qua antea nigra, & maroris plena erat, candida tamquam nix esfecta est, & do lorem

189 planat

lorem cantu, & letitia commutauit. Sic explanat hunc locum Abrahamus Esdra. Est autem Zalmon Iudae mons, quem aiunt sere perpetuis niuibus albere.

Mons Dei, mons Basan] Laudabat vrbem Hierosolyma, quam appellat montem Basanem, id est, sertilem, & pinguem, nam Basan regio est vber rima.

Vt quid exilitis] Quid (inquit) o Reges bella infertis ciuitati, quam Deus carissimam habet,

& sua prasentia tuetur?

es pios, é

populsion

peditanin

ent villar

. Hinne

th damah

bello obia le, Davido

eram dixea

amele, du

smods et ud

et : fitam it

er ollar film

fire tanns

politis, id

STOTE OFFI

color atti

am, 6 10

Hec of all

nquit) In ac profits

of mon

taeft, ou

Currus Dei] Non desunt nobis currus calestes, non desunt acies ipsorum calitum, inter quas incedit Deus prasentiam suam nobis exhibens, vt eam olim in monte Sina exhibuit, & insacrario suo

sancto etiam nunc exhibere solet.

Ascendisti in altum Populus his uerbis appellat Dauidem, qui hostium moenia expugnauerat, & rebelles nationes bello domuerat, & ab is prastantissima dona acceperat. Hac autem victoria il li contigit, propterea quod Deus est custos Hebraa gentis, & in eorum ciuitate domicilium habet. Sed hac Dauidis victoria CHRISTI victoriam signi sicabat, qui de peccato, & morte, & Diabolo trium phauit, ac rebelles nationes imperio suo subiecit, propterea diuus Paulus in Epistola ad Ephesios scripta hunc versiculum adipsum resert.

Et Dei Dominiest exitus mortis] Idest, Deus est, qui misericordia sua facit, vi homines

exeant

exeant e ianua mortis, & grauissimis periculis liberentur.

Verticem capilli] Idest, confregit caput capillatum eius, qui peruerserabat in peccatis uidetur autem designare Ducem hostium, vel vsus est nume

ro singulari pro numero multitudinis.

Dixit Dominus ex Basan] Cum ad bellum proficisceremur, promisit Dominus, nos tali victoria potituros, qualem olim reportauimus ex Basane, vbi regem, cui nomen erat Og, cum tota gente deleuimus, qualem item adepti suimus, cum mare rubrum pedibus transmitteremus, depresso Pharaone cum innumerabili exercitu. sic denique dixit Dominus, cadam, & trucidabo hostes tuos o gens mea, vt pedes laues sanguine illorum, & canes tui eo dem ipso cruore saturentur. quod autem addit, ab ipso, significare uidetur, linguam canum etiam san quine ipsius ducis hostium ting endam esse.

Viderunt incessus Deus] Senserunt hostes vim, & potentiam tuam, ac pane oculis viderunt te pro nobis propugnantem, & suas vires, o-

pesq. frangentem.

Præcedunt cantores] Describit pompam,

& triumphum populi victoris.

In Ecclesijs benedicite] Hac sunt verba can torum, quibus hortantur populum ad hymnos canen dos. In cætu, & conuentu (inquiunt) sancto dicite hymnos Deo vos, qui prognati estis ex Iacobo, & ex semine eius tamquam e fonte manatis. Hac eadem

orationis

er att

equi

aks m

extribi

lat aut

MINUTE

Scelus G

Inu

MILLS WET

Nonns

cipes li

Hrael

Co

nobis

Sic etia

perge 1

benefici

quod elt

MUS CULT

terns ma

Con

populo

epibous,

क्षा, ह

BAC Or at

nepfalm

IN LIB. PSALMORVM. erationis exornatione usus est Esaias, cum ait, Audi te domus Iacob, qui vocamini nomine Israel, & de aguis Inda existis.

Ex Beniamin] Recenset principes tribuum, qui interfuerunt triumpho. Aderant (inquit) ex tribu Beniamini y, qui prasunt ei familia. appellat autem eam tribum paruulam ob paucitatem ho minum, quippe que pene funditus deleta fuerat ob scelus Gabaonitarum.

In uestibus suis acu pictis 7 Dinus Hieronymus uertit, in purpura sua, sed eadem est sententia. Nonnulli ex recentioribus uertunt hoc modo, principes Iuda lapis eorum, idest uis & robur.

Mandauit Deus tuus 7 Deus (inquiunt) o Israel suppeditauit tibi robur, quo hostes superasti.

Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis propter templum tuum in Hierusalem] Sic etiam uertit ex Hebrao hunc locu Symmachus. perge (inquiunt) nos tueri, & tuis prastantissimis beneficies ornare propter sanctissimum templum tuu, quod est Hierosolymis, hinc enim religio, & purissimus cultus numinis tui propagabitur, & reges externi magnificentissima dona tibi afferent.

Congregationem taurorum inter uitulos populorum] Tauros appellare uidetur eos, qui opibus, & potentia excellebant inter hostium principes, & duces, quos uitulos populorum uocat. De hac orationis exprnatione dictum est in explanatio-

ne psalmi XXII.

riculis li

t caput a

atus.vida

Jus eft man

mad belo

eos tali vid

mus ex Bi

um tota go

Mis, CHIEFE

depress %

demque a

ites tonco

& CAMBIA

tem addi.

1000 群都 refe.

] Sentan

HE OCHUSTO

was outs

it pompus

it verbass

mnos cass

ancto dict

cobo, or

factain

OTALLIA

Venient

Venient legati] Pradicit, omnes nationes cul tum, & cognitionem ueri Dei esse accepturas.

Ecce dabit uoci sux uocem uirtutis] Aly existimant hanc sententiam generalem esse, ut sensus sit, Deum tribuere verbis suis vim, & pondus, ut voci eius illico omnia obediant. Hoc si ita sit, positum est hoc loco, ut etiam multis aliys, verbum suturi temporis pro verbo temporis instantis. Aliy hanc vocem interpretantur esse uocem euangely, quam vaticinetur summam vim habituram ad mo uendos animos mortalium. Hac sententia satis apte huic loco conuenire videtur, in quo vates sanctus pradicit, omnes nationes relictis falsis Dis religioni sancta adhasuras. hoc autem ui euangely persectum esse, nemo est qui nesciat. quam vim nisi Deus illi tribuisset, inanis sine dubio suisset omnis Apostolorum labor.

Date fortitudinem Deo I Idest, agnoscite, & predicate, omnem vim, robur, atque efficacitatemita Dei propriam esse, vt omnia, quecumque in universa rerum natura uigent, ac pollent, illico in nibilum interitura sint, nisi continenter illis ex augustissimo ipsius numine tamquam ex perenni, uberrimoq, sonte omnis existendi, permanendi, ac efficiendi uis munisce, prolixe, large suppeditetur.

Super Israel magnificentia eius] Idest, in gente hebraa elucet in primis gloria, & maiestas ipsius, eiusq. potentia terra, caloq. uiget, ac omnia moderatur.

Argumen-

Ind

direpts

abducti

abantu

centela

SYM C

Vi

noned

Ven

merfit

Labo

mex, d

meum

Mult

qui ode

Inu

mei inii

Den

meaa

ARGVMENTVM PSAL. LXIX.

Inducit loquentes homines sanctos, qui uastatis, co direptis Hierosolymis in seruitutem a Babylonys abducti suerant, & in magnis calamitatibus uersabantur. sed non nulla inseruntur, que ad anagogen relata pertinent ad Dominum nostrum IE-SVM CHRISTYM.

Victori pro lilys, Dauid Psalmus LXIX.

ationes

uras.
tis] u

Je, vt fai

pondu,

sta st, n

VETOUR

antis, v

m euanju

sturamadi entia fatic

ovates fait Disordin

gely perfit

onis App

lest, agreet

eque efficio

a, quicus

pollent, d

nenter da

c perenn

anendi, i

7 Idest

t, acom

Argum

ALVVM me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ usque ad animam meam.

Infixus sum in limo profundi, & non est subsistentia.

Veni in profunda aquarum, & tempestas de mersit me.

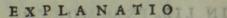
Laboraui clamans, raucæ factæ sunt uoces meæ, defecerunt oculi mei expectantes Deum meum.

Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

Inualuerunt, qui persequuntur me inimici mei iniuste. quæ non rapui, tunc exoluebam.

Deus tu scis insipientiam meam, & delicta mea a te non sunt abscondita.

Ne erubescant in me, qui expectant te Do-BB mine,

mine, Domine exercituum.

Ne confundantur in me, qui quærunt te Deus Israel.

Quoniam propter te sustinui opprobrium, operuit consusso faciem meam.

Extraneus factus sum fratribus meis, & pe-

regrinus filijs matris mez,

Quoniam Zelus domus tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me.

Et fleui, in ieiunio (afflixi) animam meam,

& factum est in opprobrium mihi,

Et posui uestimentum meum saccum, & fa-

Etus sum illis in parabolam.

Aduersum me loquebantur, qui sedebant in porta,& in me psallebat, qui bibebant uinu,

Ego uero orationem meam ad te Domine,

tempus beneplaciti Deus.

In multitudine misericordiæ tuæ exaudi

me in ueritate salutis tuæ.

Eripe me de luto, ut non infigar, liberame ab ijs, qui oderunt me, & de profundis aquarú.

Non me demergat tempestas aquæ, neque absorbeat me profundum, neque claudat super me puteus os suum.

Exaudi me Domine, quoniam benigna est misericordia tua, secundum multitudinem mi

ferationum tuarum respice in me,

Et ne auertas faciem tuam a seruo tuo, quo-

niam

niam

Tu

nem m

Inco

me, im

tore col

Ete

non tui

Et d

mea po

Fia

&in r

dorfu

tux con

Fiat

culiseo

Quo

lunt, &

ti lunt.

Appo

rum,&

Dele

insnon

Ego

Proteg

0

niam tribulor, uelociter exaudi me,

Appropinqua animæ meæ, & libera eam, propter inimicos meos eripe me.

Tu scis improperium meum, & confusio-

nem meam, & ignominiam meam,

In conspectu tuo sunt omnes, qui tribulant me, improperium contriuit cor meum, & mæ rore consectus sum.

Et expectaui, qui simul contristaretur, & non fuit, & qui consolaretur, & non inueni.

Et dederunt in escammeam fel, & in siti

mea potauerunt me aceto.

dussin

probin

meis, &

meditm

eciderun

nimam no

laccum, a

qui sede

pibebantu

ed te Dom

z tuz cu

gar, liber

undis 200

aqua, no

benigni

tudine

10 tuo,9

Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributionem, & in scandalum.

Obscurentur oculi eorum, ne uideant, &

dorsum eorum semper incurua.

Essunde super eos iram tuam, & suror iræ tuæ comprehendat eos.

Fiat habitatio eorum deserta, & in taberna

culis eorum non sit qui inhabitet:

Quoniam quem tu percussisti, persecuti sunt, & de dolore uulneratorum tuorum locu ti sunt.

Appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam.

Deleantur de libro uiuentium, & cum iustis non scribantur.

Ego sum pauper, & dolens, salus tua Deus protegat me.

BB 2 Laudabo

Canti

dino

THE

pus auc

splorum tur: sta

tionem

culam t

tias ag

mopin

bus ve

ralifi

talami

Non

bus com

natione Defe

Wil time

upiciunt

tat. Itas

11s exept

distudio

MITTETE

Int in litter

Laudabo nomen Dei cum cantico, & magni ficabo eum in laude.

Et placebit Deo super bouem, & uitulum

cornua producentem & ungulas.

Videant pauperes, & lætentur. quærite Deum, & uiuet anima uestra,

Quoniam exaudiuit pauperes Dominus, &

uinctos suos non despexit.

Laudent illum cæli, & terra, mare, & omnia reptilia in eis,

Quoniam Deus saluum faciet Sion, & adi-

ficabit ciuitates Iuda,

Et inhabitabunt ibi, & hæreditate acqui-

rent eam,

Et semen seruorum eius possidebit eam, & qui diligunt nomen eius, habitabunt in ea.

EXPLANATIO.

Saluum me fac Deus] Explanatores Latini IESVM CHRISTVM, Graci gentem Hebraam in his versibus loqui existimant, neque tamen hac opinio Gracorum impedit, quo minus aliqua sententia adipsum CHRISTVM commodissime referantur, nam & illud Osea, Ex Aegypto vocaui filium meum, de gentis Hebraa liberatione dictum est, quod tamen diuus Matthaus ad CHRISTVM verissime transfert, vsius ea interpretandi ratione, quam theologi Graci evayayiv vocant, cum scilicet apertum orationis argumentum ad sententias interiores, sanctio-

195

fanctioresq. traducitur. Hac hominibus pijs nequaquam absurda videri solent, quippe qui didicerint ex
diuo Paulo, omnia, qua Hebrais accidebant, rerum suturarum vmbras, & imagines extitisse, corpus autem esse CHRISTI; cuius mysteria sub talium imaginum integumentis occultata sunt, vt ab
ipsorum aspectu oculi prosana multitudinis arcerentur: itaque illa hanc reconditam interpretandirationem rem plane commentitiam, & maxime ridiculam putat, nos vero una cum CHRISTO gratias agimus Deo, qui homines arrogantes, atque ina
ni opinione sapientia inslatos, de suis mysteris, in quibus vera sapientia sita est, calatos esse voluerit, eaq.
cum hominibus idiotis, & maxime contemptis liberalissime communicarit.

Intrauerunt aquæ] Sape iam diximus, aquas in litteris sanctis aliquando significare pericula, &

calamitates.

0,& map

& uituli

quarite

Dominu

are, & on

t Sion, &

editate an

fidebit'en

abuntina

0.

materis Le

item Hihi

que tames

aliqueson issimeran

vocazi

i Aum eld

VMV

atione,

Cilicet 4

as intern

Jant

Non est subsistentia] Idest, non possum pedibus consistere. de hac allegoria dictum est in expla-

natione Psalmi X L.

Defecerunt oculi mei] Iam (inquit) oculi mei nimia lassitudine defecerunt, dum assidue calum sufficient expectantes, vt Deus meus opem mihi ferat. Itaque proponitur nobis praclarum uera pietatis exeplum, qua neque spem abycit, neque ab oran distudio deterretur, licet aures Dei a precibus abhorrere uideantur.

Quæ non rapui, tunc exoluebam] Idest, eo-BB 3 rum

47,01

ter 1

prop

tebant

dieran

mieb an

Eti

Idelt, in

decrest

etus (1

totac

tami

duis t

gum,

pestate

Ten

Symm

Catis (i

tif, tit n

tibus la

Et

mea po

nes fant

non rect

magiti

M, ater

rum maleficiorum pænas dabam, qua non admiseram. Hoc nemo mortalium tam uere de se ipso affir mare potuit, quam IESVS CHRITVS, qui, cum ab omni macula peccati purissimus esset, tamquam insignis aliquis latro in crucem sublatus est, atque omnium delictorum, & scelerum, qua humanum genus commiserat, acerbissimas pænas ipse persoluit.

Deus tu scis] Accusant me stultitia, & improbitatis, at tu nosti Domine, num quidquam aut stul-

te, aut improbe admiserim.

Ne erubescant] Ne queso Domine permitte, vt qui considunt presidio tuo, cadant animis, dum cernunt, me caussa nominis tui tantamala perpeti, nec prosicere qui dquam auxilium tuum implorado.

Extraneus factus sum Multi enim ex captiuis abducti reliquerant domi parentes, & fratres,
& ab is diu absuerant. uel significat, etiam suos
fratres germanos animo abalienato esse, qui omnige
nere offici calamitatem, & marorem fratris leuare
debuerant.

Et opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me] Idest, non minus, immo uero magis tangunt me probra, quibus te insectantur, quam
simihi maledicerent, quippe cum & pietatem uiolent, et certă sibi perniciem ea re comparent. Hunc
totum uersiculum Apostoli meritissimo sub persona CHRISTI prolatum esse iudicarunt, nemo enim alius umquam tanto studio desendenda, ac propaganda religionis inflammatus suit, nemo aque
morta-

196

mortalium peccata miseratus est, nemo denique pra ter ipsum illa omnia tamquam sua & agnouit, & proprio sanguine luit.

Aduersum me loquebantur] Idest, maledicebant mihi in locis publicis, & celebribus, cuiusmodi erant apud ueteres urbium porta, ad quas conueniebant ciues, & iudicia agitabantur, vt alio loco

dictum fuit.

non aun.

de se ipsoi

vs, quia

it, tampa

tus est, a

we human

is ipfe perfu

mujum

iquam ani

omate perm

ini animis,i ta malayo

認期期前

ES ESSUR EX LA

वाह, छात

ncat, etian

० हि, व्यांका

m frattila

n tibi co

mmo un

Clantur, #

pietaica

parenta

imo fib p

runt, no

lenda al

nema o

Et in me psallebant, qui bibebant uinum]
Idest, in suis compotationibus carmina in meum dedecus facta canebant. simile est illud Hieremia, Fa
Etus sum in derisum omni populo, canticum eor um
tota die.

Ego uero orationem meam J Idest, cumilli tam acerbe me uexarent, ego auxilium tuum assiduis precibus implorabam. Hoc est unicum persugium, & portus homini pio rerum aduersarum tem pestate iactato.

Tempus beneplaciti Deus J Clarius uertit Symmachus hoc modo, tepus reconciliationis Deus, satis (inquiunt) pænarum dedimus, iam tempus est, vt nos in gratiam recipias, & tantis calamita-

tibus liberes.

Et dederunt in escam meam fel, & in siti mea potauerunt me aceto] Queruntur homines sancti, se, cum egerent consolatione, non modo non recreatos, & leuatos mærore, sed etiam magis exagitatos suisse, vt si quis same, sitiq. laboranti sel, atetumq. praberet. sed Dominus noster IE-BB 4 SVS

intel

11417

bress

Et

HETTET A

tum'D

sum an

gelsum

concelle

culo foc

eft, las

do ner

Vere

vener

O mi

of De

mount

te, unt

Inm

Deiadi

svs Christvs non solum contumelies, & maledictis iactatus est, cum afflicto, & marenti consolatio adhibenda foret, sed etiam, cum suspensus in pa tibulo sitiret, acetum pro vino gustare coactus est, itaque huius uersiculi uerba ipsi conueniunt in primis.

Fiat mensa eorum] Idest, vnde latitiam, & iucunditatem sibi quarunt, ibi laqueum mortis inueniant, & qualem mensam mihi obtulerunt, talem babeant ipsi. sed hac cum dicantur contra impios, atque hostes Dei piorumq. omnium, in primis conueniunt in aduersarios CHRISTI, quibus mensa divinorum voluminum, & salutaria quaq. se vertunt in pestiserum venenum, perinde vt eorum meretur impietas. Itaque divus Paulus de Iudaorum miseria, & excacatione scribens, hos versiculos in ea retestes citat.

Et in retributionem, & in scandalum] Aly sic vertunt ex Hebrao, & vbi pacem sperant, ibi

impingant.

Obscurentur oculi eorum] Oculos mentis significat, dorsi autem incuruatio significat seruitutis onus.

Quoniam quem tu percussisti] Idest, quam gentem tu pro peccatis suis afflixisti, eam gentem isti crudeliter persecuti sunt, & calamitatem calamitati addiderunt.

Et de dolore nulneratorum] Idest, consulzarunt de ijs affligendis, quos tu unineraueras. vel intelligit, IN LIB. PSALMORVM. 197 intelligit, impios de calamitatibus piorum iucunde narrare solitos.

Laudabo nomen Dei] Nunc pradicit, He-

bræos seruitute Chaldaorum liberatum iri.

elip, de

erentical

pensus

coaffni

ncont in h

latitian

es mortua

eleruni, tu

ontra ush

DE PTORUS

如如此問

a queq. for

ot corum m le Indervan

uer ficulisi

ndalum].

m Heran

Ocales #

significa

Ideft, qu

em genion, tem calo

aueras.

Et ædificabit ciuitates Iudæ] Quas hostes euerterant. sed hæc omnia in primis vera euaserunt,
cum Deus CHRISTO ab inferis excitato mortalium animos miserrima seruitute oppressos per euangelium redimeret, atque omnibus terrarum oris
concilia, cætusq. hominum arctissimo religionis vin
culo sociaret, qui cætus aptissime ciuitates Iudæ, idest, laudationis, & confessionis nominantur, quando ueri Christiani soli ex omnibus hominibus Deum
vere laudant, & confitentur, idest, pie, sancteq.
venerantur, & colunt. Cur autem cælum, & terra,
& mare, & reliquæ mundi partes lætari debeant,
& Deum laudibus extollere CHRISTO regnum
ineunte, & humanum genus in libertatem vendican
te, infra Deo fauente explicabimus.

ARGVMENTVM PSAL. LXX.

In maximo periculo versans implorat auxilium Dei aduersus inimicos.

Victori,

Victori, Dauid ad recordandum Psal. LXX.

Domine ad adiuuadum me festina. Confundantur, & ignominia afficiatur, qui quærunt auimam mea. 1:47/

Eft

confu

tacer

Q

& de

Dom

At

tris m Det

factus

Rep

na tua

Ne

defece

observational.

Conuertantur retrorfum, & erubescant, qui

uolunt mihi mala.

Conuertantur propter confusionem suam,

qui dicunt mihi Euge Euge.

Exultent, & lætentur in te omnes, qui quærunt te, & dicant semper, magnificetur Dominus, qui diligunt salutare tuum.

Ego uero egenus, & pauper sum, Deus fe-

stina ad me.

Adiutor meus, & liberator meus es tu, Domine ne moreris.

EXPLANATIO,

Convertantur propter confusionem suam]
Idest, qui mihi insultant dicentes, Euge, Euge, conuert antur in sugam, & hac sit merces ignominia,
qua conantur innocentes afficere.

ARGVMENTVM PSAL. LXXI.

Etiam hoc pulcherrimo hymno implorat auxi-

IN LIB. PSALMORVM. 198 lium Dei, & eius erga se misericordiam pradicat.

Psalmus LXXI.

N te Domine speraui, ne confundar in æternum, in iustitia tua libera me, & eripe me.

Inclina ad me aurem tuam, & fal-

ua me.

um into

n me felli

gnomin

auimann

rubelcante

honem fu

nnes, qui q ficetur Du

fum, Deur

eusesty.

ionemin

ige, Englis

es ionoma

XXI.

Esto mihi in petram fortitudinis, ad quam confugiam iugiter. mandasti, ut saluum me faceres,

Quoniam petra mea, & arx mea es tu.

Deus meus eripe me de manu peccatoris, & de manu contra legem agentis, & uiolenti:

Quoniam tu es expectatio mea Domine,

Domine spes mea a iuuentute mea.

A te sustentatus sum ex utero, de uentre ma tris meæ tu eduxisti me.

De te laus mea semper.tamquam prodigium factus sum multis, & tu siducia mea sortis.

Repleatur os meum laude tua, tota die gloria tua.

Ne proijcias me in tempore senectutis, cum desecerit uirtus mea, ne derelinquas me:

Quia locuti sunt inimici mei de me, & qui obseruant animam meam, consilium secerunt simul,

Dicentes, Deus dereliquit eum, persequi-

tem

fanc

& ani

Sel

am tu

rint,

Ne

ea spes

tate ti

E

Riti

certe

duas c

nibus.

mnem

Re

pericul

guillo a

Ne

ctutem

emper

Vite m

adyer

mini, & comprehendite eum, quia non est, qui eripiat.

Deus ne elongeris a me, Deus meus in auxi-

lium meum festina.

Confundantur, & deficiant aduersantes animæ meæ, operiantur confusione, & ignominia, qui quærunt mala mihi.

Ego autem semper sperabo, & adijciam su-

per omnem laudem tuam.

Os meum annunciabit iustitiam tuam, tota die salutare tuum.

Quoniam non cognoui numerum, ingrediar in potentia Domini, Domine recordabor iustitiz tuz solius.

Deus docuisti me a iuuentute mea, & usque

nuncipronunciabo mirabilia tua,

Et usque in senectam, & canos, Deus ne derelinquas me,

Donec annunciem brachium tuum generationi (præsenti) & omni, quæ uentura est,

Potentiam tuam, & iustitiam tuam. Deus usque ad altissima, quæ fecisti, magnalia, Deus quis similis tibi?

Qui ostendisti mihi tribulationes multas, & malas, & conuersus uiuisicasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me.

Multiplicasti magnificentiam meam, & con

uersus consolatus es me.

Et ego celebrabo te in uasis' psalmi, uerita-

tem tuam Deus meus, psallam tibi in cithara o fancte Israel.

Exultabunt labia mea, cum cantauero tibi,

& anima mea, quam redemisti.

a none

eusman

aduerfant

ne, & ign

adijciani

m tuam, it

rum,ingre

e record

mea, & ulo

ios, Deus

uum geneb

nturaeli, tuam . Do

gnalia,Da

es mult

me, &1

am, & col

i, uent

Sed & lingua mea tota die loquetur iustitiam tuam, cum confusi, & pudore affecti suerint, qui quærunt mala mihi.

EXPLANATIO.

Ne confundar] Idest, ne queso permitte, vt ea spes umquam fallat me, sed pro iustitia, & bo nitate tua libera me.

Esto mihi in petram] Esto mihi loco arcis mu nitissima, ad quam pateat mihi semper aditus, tibi

certe semper cur e fuit salus mea.

Tamquam prodigium] Ego quidem ob assiduas calamitates sactus sum veluti portentum hominibus, meq. omnes a te, derelictum putant, at ego omnem meam spem in te locatam habeo.

Repleatur os meum] Libera me tandem his periculis, & calamitatibus, vt possim lato, & tran-

quillo animo tuas laudes celebrare.

Ne proijcias me] Ne spolia prasidio tuo sene-Etutem meam imbecillam, qui mihi ab ipsa infantia semper affuisti.

Qui obseruant animam meam] Idest , qui

vita mea insidiantur.

Ego autem semper sperabo] Iactant quidem aduersary mei, me tuo penitus auxilio destitutum es-

se, sed numquam animum meum deterrere poterut, quo minus considat infinita misericordia tua.

in luc

digmi

110,1

inferos,

la notat

comits

De

tem r

CHR

dam

flitiam

Indi

fliosp

Tim

Deratio

De

Et adijciam super omnem] Idest, numquam intermittam cumulare laudibus laudes tuas.

Quoniam non cognoui numerum] Sicetiam uertit Symmachus, vt refert Theodoretus. est igitur sensus. Quotidie pradicabo iustitiam, & misericordiam tuam, & beneficia, qua a te maxima accepi, numquam intermittam commemorare, tot enim ac tanta sunt, vt eorum numerum ignorem.

Ingrediar in potentia Domini] Quamquam innumerabilia sunt ea beneficia, que Deus in me contulit, neque mortalis aliquis potest pro dignitate predicare iustitiam, & bonitatem eius, tamen ego fretus auxilio ipsius suscipiam boc negotium celebrandi sanstissimum numen, & ceteris omnibus rebus omissis memor ero Domine tatum iustitia tua.

Donec annunciem brachium tuum] Idest,

robur ac potentiam tuam.

Deus usque ad altissima Idest, o Deus praclara facinora, qua effecisti, ad calum vsque pertinent, idest maxima sunt, & maxime admirabilia. Non ignoramus interpretes recentiores aliter bunc locum ex Hebrao conuertisse, sed nos secuti sumus Symmachum, & Aquilam, qui verba buius versiculi ita interpretati sunt, & distinxerunt, vt nos emendauimus.

Qui ostendisti mihi] Idest, qui me multis, & illis quidem magnis calamitatibus affecisti, & conuersus

200

uersus ad clementiam perditum, & pane extinctum in lucem reuocasti, & ab insimo loco ad altissimum dignitatis gradum perduxisti. Simile est illud Anna, Dominus mortisicat, & viuisicat, deducit ad inseros, & reducit. Harum rerum altera nota sit nobis inanitas nostra, altera benignitas Dei. ex illa notitia nobis dissidere, ex bac Deo considere discimus.

AR GVMENTVM PSAL. LXXII.

Describit magnitudinem, iustitiam, & felicitatem regni Salomonis, sed multa inserit, qua soli CHRISTO conueniunt, cuius imperi imago quadam suit imperium regis istius.

Salomoni, Psal. LXXII.

re potent

tue.

numous

tuas.

rum Sin

eo doretu.

stram, on

ate man

HOSTBOT ATT.

um ignoren.
] Quamqu

a Densin

est produc

ess cuis, ta

ceteric conti

tum institut tuum] lii

A, o Denis

on of gue pe

ह वर्षामा क्षे

res auto is

is secutific

a huga

unt, Till

me mais

cufti, 60

10

Evs iudicia tua regi da, & iustitia tuam silio regis,

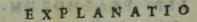
Vt iudicet populum tuum in iustitia, & pauperes tuos in iudicio.

Ferant montes pacem populo, & colles iustitiam.

Iudicabit pauperes populi, & saluos faciet silios pauperum, & conteret calumniatorem.

Timebunt te cum Sole, & coram Luna in ge nerationem, & generationem.

Descendet sicut pluuiain detonsum (pratum)

tum) & sicut imbres stillantes super terram.

Florebit in diebus eius iustus, & abundan-

tia pacis, donec auferatur luna.

Ét dominabitur a mari usque ad mare, & a flumine usque ad terminos terræ.

Coram illo procident Aethiopes, & inimi-

ci eius terram lingent.

Reges Tharsis, & insulæ munera offerent, reges Arabum, & Saba dona adducent.

Et adorabunt eum omnes reges, omnes gen

tes seruient ei,

Quia liberabit pauperem clamantem, & pau perem, cui non erat adiutor.

Miserebitur pauperis & inopis, & animas

pauperum saluas faciet.

Ex usuris, & iniquitate redimet animas eorum, & pretiosus erit sanguis eorum corá illo.

Et uiuet, & dabitur ei de auro Arabiæ, & orabût pro ipso semper, tota die benedicet ei.

Erit pugillus frumenti in terra in summis montium (tam frugiser) ut concutiatur uelut Libanus fructus eius, & slorebunt de ciuitate sicut herba terræ.

Extabit nomen eius in sæcula, coram 'sole propagabitur nomen eius,

Et benedicentur in ipso omnes gentes, &

magnificabunt eum.

Benediccus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus,

Et

nun

fiat,

Det

partire

fte, ac

ti imis

affecit

ha Da

715,0

mnes

omn

Hit,

CHR

लगत हिर

bus abi

tie. Q

colles !

mito fos

silos ca

Hac co

nem, c

115,0\$ 6

Iud

Fer

r terran k abunda

d mare,

pes, &m

lera offen

ducent.

ges,omner

mantem &

pis, & zi

met anima

orum coril

uro Arabia

e benedici

errain for

cutiatur

int de aid

a, coran

201

Et benedictum nomen gloriæ eius in æternum, & replebitur gloria eius omnis terra. siat, siat.

Finiunt orationes Dauid fily Iesse.

EXPLANATIO.

Deus iudicia tua Idest, spiritum tuum illi impartire, vt omnia recte, atque ordine gerat, & iuste, ac sapienter regnum administret. His prastantissimis donis, qua populus optat Salomoni, Deus
affecit in primis filium suum, qui natus est in familia Dauidis, nam, vt scriptum est in euangelio loan
nis, & omnem iudicandi potestatem dedit illi, vt omnes honorent filium, sicut honorant patrem: &
omnem suam iustitiam it a cum eodem communicauit, vt nemo ex iniusto sieri possit iustus nisi per
CHRISTVM.

Ferant montes Idest, quemadmodum in magna fertilitate etiam montes, & colles solent frugibus abundare, ita omnia plena sint pacis, & iustitia. Quod si allegorias amplectamur, montes, &

colles significabunt reges, & principes.

Iudicabit pauperes Idest, asslictos, & calamitosos subleuabit, ac tuebitur, neque permittet, illos calumnis iniustorum hominum circumueniri. Hac cum scriberet vates sanctus, non tam Salomonem, quam IESVM CHRISTVM oculis animi cernebat, qui extitit vindex, et pares nostra libertatis, et caluniatore, idest, Diabolu contudit, euertiq. .

Timebunt te] Idest, mortales tant is beneficies a te affecti o Rex, tamdiu numen tuum venerabuntur, & colent, quamdiu sol, & luna luce sua cunta lustrabunt. Hoc Salomoni conuenire non potest, sed ei, quem ille significat, conuenit, idest, CHRISTO. sed nonnulli hoc de Deo ipsius patre dictum, interpretantur.

Descendet sicut pluuia Idest, similis erit plu uierorantis, & terram sitientem irrigantis, unde manat agrorum sertilitas, & letitia omnium mor-

talium.

Florebit in diebus eius] Hac quoque adumbrata fuerunt in regno Salomonis, expressa vero, et perfecta sunt in regno CHRISTI, quam ob caus sam ipsum littera sancta iustitiam, & pacem mortalium nominare solent. nam quod vates ait, pacem, qua florebit temporibus huius regis, tamdiu duraturam, dum luna permanserit, quis non perspiciat, hoc ad regnum Salomonis accommodari nullo modo posse?

Et dominabitur] Salomonis imperium pertinebat a mari rubro usque ad mare Palestine, & fluuium Euphraten, & ultimos fines eius terre, quam Deus promiserat Hebrais.in quo imperium CHRI STI adumbrabatur, cui pater subiecit orbem terrarum ab Oceano Orientis, vsque ad Oceanum Oc

cidentis .

Et inimici eius terram lingent] Idest, terram osculabuntur ad testissicandam seruitutem.

nam

4.47

[WITH

992010

Reoun

ritate,

merito

CHRI

tere pra

Eta

propru

neque

Q

merit

STO

sille er

905 0m

maibu

Ex

breo, es

Etp

Idest, n

ne fret

Etu

time, a

pe qui n

eig. mo

nant,

Bagis

IN LIB. PSALMORVM. 202 nam hodie quoque solent Asiatici, cum ad regem suum adeunt, terram coram eo osculari.

tis bench

Veneran

luce suan

ire nonte

dest, cal

patredin

fimilian

rriganius

14 OMBINE

ec quoque in

I, quami

Chacens

vates act, pe

s, tamax ax

eas non perpe

nodari nuli!

s imperius

re Palalin

esses terres

epersum (

secut orbis

d Oceania

t] Idest

Ceruituts

Reges Arabum | Hac quidem contigisse Salomoni, narrat scriptor historia sacra in libro tertio Regum, & hunc regem dicit cunctis regibus auctoritate, ac sapientia plurimum prastitisse, vt non immerito asseuerent theologi, ipsum in sua persona CHRISTVM adumbrauisse, de quo Esaias eadem fere pradicit, qua continetur hoc Davidis versiculo.

Ét adorabunt eum omnes gentes] Hoc ita proprie conuenit CHRISTO, vt neque Salomoni, neque aly cuiquam vlla ratione congruere possit.

Quia liberabit pauperem] Iure (inquit) ac merito omnes reges, & populi omnes sese CHRI-STO in seruitutem pie, sancteg. dicabunt, quando ille erepturus est ipsos de manibus Diaboli, qui mise ros omni ope destitutos crudelissime uexabat, & omnibus iniurys, & contumelys afficiebat.

Ex usuris, & iniquitate] Aly uertunt ex He-

brao, ex fraude, & uiolentia.

Et pretiosus erit sanguis eorum coram illo] Idest, magno ustamillorum astimabit, neque impune feret, quisquis eorum sanguine sese cruentarit.

Et uiuet] Et hac in Salomone adumbrata fuerunt, at in CHRISTO politissime perfecta, quippe qui uitam uiuit beatissimam, & sempiternam, eig. mortales non aurum modo, sed etiam se ipsos donant, assidue precantes, ut regnum illius quotidie magis, magisq. dilatetur, neque umquam intermit

CC

tunt gratias agere, quod ipsos non solum a morte sem piternaliberarit, sed etiam omnium bonorum suo-

rum participes fecerit.

Etit pugillus frumenti] Hyperbole est, qua exaggerat sertilitatem agrorum: dicit enim, ex pau cis frumenti granis etiam in montibus tantas segetes, tamq. proceras esse prouenturas, ut agitante uesto talem sonitum edant, qualem arbores Libani ede re solent. Quin etiam dicit, incredibilem ciuium pro uentum sore. quod quidem euenisse sub imperio Salomonis, scriptum est in libro tertio Regum. Iuda (inquit) & Israel plurimi uelut arena maris erant eden tes, & bibentes, & latantes. Regnante autem Christo incredibilis extitit prouentus hominum piorum, & bonorum calestium, quibus bonis aluntur animi ad aternitatem, & crescunt incremento Dei.

Et benedicentur in ipso omnes gentes] Hoe idem multis ante saculis Deus promiserat Abrahamo totidem pane verbis, inquiens, benedicentur in semine tuo omnes gentes terra, qua verba significant omnes nationes per CHRISTVM Deo reconcilian das esse, & salutem, ac beatam vitam consecuturos omnibus terrarum oris omnes, qui se, ac sua omnia

ipsius potestati, fideig. commiserint .

Benedictus Dominus] Nulla alia clausula poterat aptius conuenire huic hymno, in quo vates sanctus pradicit, Deum rem facturum tam admirabilem, tamq. inopinatam, vt ab vltima origine mundi nihil vmquam ad aures mortalium tam

172-

SHOT

Cilia

21871

Fit

baint

proba

no fum

mnibu

11m , 1

qui de

Dans

70 p

cuno

regen

nis I

appelle

turapi

Son

ansi fol

tia flore

maist

BHE R

11

incredibile peruenerit .

a mortely

norum

rbole eff, a

tenim, th

es tantali

ut agranic

ores Liber

ilem cinim

ub imperioli

legum. lud

MATIS ET AND

ante aulen

的政府加

nus alunius a

emento Da

nes gentes

majer at Abil

verbasignio Deorecom

tam con con

le, ac fuam

la alia de

no, in que urum tan ab ultina nortalian Et replebitur gloria eius omnis terra] Cum scilicet a CHRISTO omnes nationes ad cultum

veri Dei perducentur.

Finiût orationes Dauid] Alij aliter hac verbainterpretantur. ego quamquam non omnino improbare eos audeo, qui putant significari, in hoc hym no summam contineri earum rerum, quas Dauid omnibus votis expetebat, tamen libentius crediderim, hoc adscriptum esse propter aliquot psalmos, qui deinceps sequuntur: eos enim esse Asaphi, non Dauidis, ipsainscriptiones indicant. Asaphum ve ro psalmos composuisse, testis est historia sacra: i se cundo enim libro Paralip. scriptum est, Ezechiam regem Leuitis mandasse, vt laudarent Deum hymnis Dauidis, & Asaphi videntis. videntes autem appellabant Hebrai eos, qui assatis spiritu diuino sutura prauidebant.

ARGVMENTVM PSAL. LXXIII.

Scriptum est hoc carmen ad eos consolandos, qui angi solent, cum vident improbos opibus, & potentia slorere, bonos autem egestate, & varys incommodis premi. videtur autem inuehi in Saulem, & eius asseclas.

CC 3 Can-

3.3

Canticum Asaph, psal. LXXIII.

qui mundo sunt corde.

Mei autem pæne moti sunt pedes, pæne effusi sunt gressus mei.

Quia z elaui super iniquos, pacem peccatorum uidens,

Quia non sunt ligamina in morte eorum, & uiuidum est robur eorum.

In labore hominum non funt, & cum hominibus non flagellantur.

Ideo tenuit eos superbia, induti sunt iniqui tate, & impietate sua.

Egrediuntur præ pinguedine oculi eorum, transierunt cogitationes cordis.

Dissoluerunt, locuti sunt de nequitia, contra excelsum locuti sunt.

Posuerunt in cælum os suum, & lingua eorum peruagatur terram.

Ideo conuertetur populus eius huc, aquæ (calicis) pleni sugentur eis.

Et dixerunt, quo modo scit Deus? & an est

Ecce isti impij sunt, & felices in sæculo obtinuerunt diuitias.

Ergo frustra mundaui cor meum, & laui in innocentia manus meas.

Et

Inm

tuon

eft co

Do

gam n

Cer

in del

Q

bito

uita

pun

liget

Vti

per te

filio tu

ti me

luper

cordis

perdic

Te

IN LIB. PSALMORVM. Et fui flagellatus tota die, & castigatio mea III. in matutinis. Si, dixi, narrabo sic, ecce nationem filiorum is Israeli tuorum reprobaui. Et cogitaui, ut intelligerem hæc, sed labor ti funt per est coram me, ismei. Donec intrem in sanctuaria Dei, & intelliacem pecc gam nouissima eorum. Certe in lubrico posuisti eos, deiecisti eos Orte eorn in desolationem. Quo modo facti sunt in desolationem, subito defecerut, cosumpti sunt ab horroribus, it, & cum Velut somnium expergefacti. Domine in ci uitate imaginem ipsoru conteptibile reddes. lati fantio Quoniam acescebat cor meum, & renes mei pungebantur, & insipiens eram, & non intelne oculi en ligebam. Vt iumentum factus fum apud te,& ego fem e nequita, o per tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in con 1, & lingu silio tuo deduxisti me, & cum gloria suscepisti me. ius huc, 4 Quis mihi est in cælo? & tecum nil placet luper terram. Deus? & 2 Defecit caro mea, & cor meum, fortitudo cordis mei, & pars mea Deus in æternum. in faculo Quia ecce, qui elongant se a te, peribunt, perdidisti omnes, qui fornicantur abs te. ım, & 121 Mihi autem adhærere Deo, bonum est, po-

CC

fui in Domino Deo spem meam, Vt annunciem omnia opera tua.

camunciem omma opera tua:

EXPLANATIO.

Vtique bonus] Certe (inquit) Deus in Ifrae lem beneficus est, & maxime benignus, est inquam talis in eos pracipue, qui puro sunt animo, idest, qui neque rebus piorum aduersis, neque prosperis impiorum adducuntur, vt de bonitate, & prouidentia Dei minus pie sentiant. at animus meus harum rerum specie tam uehementer commotus est, vt parum absuerit, quin de recta sententia depellerer, atque in Deum grauissime peccarem.

Quia non sunt ligamina] Non solum (inquit) improbi late, & incunde uiuunt, sed etiam acci dere solet, vt soluti omni dolore, & cruciatu placide, & tranquille moriantur. Ita hunc locum interpretantur Hebrai. Quin etiam Aquila interpres do-Etissimus in eandem sententiam uertit hoc modo, nulli cruciatus interueniunt morti eorum.

Et uiuidum est robur eorum] Aly uertunt ex Hebrao, & sirma sunt palatia eorum, idest, accedit ad eorum selicitate, quod morientes relinquunt liberis magnificas ades, & luculenta hereditatem.

Egrediuntur præ pinguedine oculi eorum]
Diximus alio loco, pingues in litteris sanctis appellari homines opibus, ac potentia florentes, opulentiam uero & prosperitatem uitæ plerumque sequitur importunitas, & superbia.

Tran-

ter a

SEX AT

Lo

40415

1072.

tare at

gnifice

que h

adh

smp.

copy

smita

niones

las ingi

olent:

Dens

TRIBER :

bill Cir

colant

meam

ramn

mitate

Mam

refut

Po

IN LIB. PSALMORVM.

Transierunt cogitationes cordis] Idest, etiam supra spem, & cogitationem illis omnia feliciter eueniunt.

Dissoluunt 7 Idest, affligunt, & crudeliter

siexant innocentes. sic explanant Hebrai.

Dew in !

us, est inou

nimo, ide

prosperis:

e, & provi

nimus mu

commot wis

entia depelo

nt, sed etiana

cruciatu placi

locum inter

ula interpro

rit hoc mada)

m.] Alijum

rum, idel,

ntes relaigh

bereditatin

culieom

Canctis app

ntes, opub

ique sequit

TYA

m. Non folum Locuti sunt de nequitia] Hoc est, ad id suroris, & petulantia perducti sunt, vt non modo scelera, & flagitia sua non calent, sed etiam illa ostentare audeant, seq. in dedecore, ac turpitudine magnisice iactent.

Posuerunt in calum] Idest, neque Deo, ne-

que hominibus maledicendo parcunt.

Ideo conuertetur | Propterea populus Dei ad hac studia nefaria se conuertit, & cum uideant, impios in magna potentia esfe, atque omnium rerum copis affluentibus florere, eorum uitam, & mores imitantur, & aquam pleni calicis bibunt, idest, opiniones pestiseras istorum animo hauriunt, seque in illas ingurgitant, ot sicientes aquam auidissime potare solent: quamobrem vulgo dicunt, qui fieri potest, vt Deus res humanas intelligat, aut gubernet? cum homines impij, & omnibus sceleribus contaminati opibus circumfluant & tranquillam, ac beatam uitam colant. Ego quoque hac cum animo meo considerans in eam insaniam incideram, vt affirmarem, me frustra innocentia studuisse, quandoquidem assiduis cala mitatibus vexor, neque vilus oritur dies, quin aliquam mihi molestiam portet. Has quidem ego temere effutiebam, sed rem diligentius expendens dixi, si 2ta

611

line

etu

1770,

gutar

4677 C

tates

sa aus

insipi

apud

tione

qua

1771

nut

amo

min

ame

mnia

opto,

man

a116. t

tu D

tu cot

Alika

benig

ita loquor, & sentio, nonne improbo uitam, & studium omnium piorum? qui nullis incommodis, aut cruciatibus deterrentur ab innocentia, & uirtutis amore, neque existimant, se frustra pietatem coluisse, si uel maximis calamitatibus obruantur.itaque cum omni studio conarer rationem harum rerum inuesti gare, ad extremum deterritus sum negoty magnitudine, & animaduerti, me ad cognitionem harumre rum peruenire non posse, nisi Deus aperiret mihi arcana providentia sua, & viderem, quem exitum babeant impy, qui uidentur in hac vita esse beati. verum non ita diu in hac animi hasitatione uersatus fum : uidi enim, istos homines sceleratos, & impios, quorum prosperitas me cruciabat, gravissimas pænas dare. Hanc sententiam tractat etiam in Psalmo XCII.

Certe in lubrico] Certe (inquit) lubrica sunt bona, qua tuo permissu possidebant, lubrica inquam sunt, & qui per ea ingrediuntur, facillime labuntur.

Quo modo facti sunt] Videtur designare Saulem, & eius familiam, que breui tempore funditus delet a est.

Velut somnium expergesacti] Euanuit horu selicitas tamquam somnium hominis expergiscen tis, similis inquam suit somnio eius, qui iam sit experrectus: somnium enim illud est inane, quamquam uidetur delectare dormientem.

Imaginem ipsorum] Imaginem appellat dignitatem, memoriam, & nominis claritatem, quibus itam, o

mmodis

2, or virt

tatem cile

er at aquio

a yetum vie

legoty maju

conembara

Deriret min

uem extun

ita e e beari

statione unic

ratos, o mi , gravi (mo)

at etian in

equit) lubrita

t, lubricaina

scilling laber

idetur delig

esia tempari

Enamel

mis exper

qui iam

ne, quamq

appellate

ritatem,

bus rebus isti inflabantur, cum tamen ex res nibil aliud essent nisi umbra quadam, & imago uana. sic etiam alio loco dixit, Certe in imagine pertransit homo, idest, velut vmbra quadam, & inanis imago vitam transit.

Quoniam acescebat] Certe antequam viderem impios de suo florenti statu in maximas calami
tates pracipitari, mirandum in modum angebar.
id autem mihi accidebat, propterea quod stultus, &
insipiens eram. itaque uelut iumentum factus sum
apud te: tu enim insipientem, & providentia tua ra
tiones ignorantem duxisti quo nesciebam, duxisti inquam me per uarios casus, & discrimina ad maximum decus, & gloriam.

Quis mihi est in cælo? Dum vir sanctus ca nit infinitam Dei bonitatem erga se, incredibili eius amore exardescens emittit has voces: quis (inquit) mihi placeat in calo prater te? quem ego in terris amem, colam, suspiciam prater te? certe reliqua omnia mihi sordent, te unum ego amplector, te unum opto, te unum suspiro, atque ardeo, qui vnus es amandus, & colendus, & toto animo desiderandus. tabescit desiderio tui animus, & corpus meum tu Domine vis, & robur es mentis mea, tu opes, tu copia, & sempiterna hereditas mea.

Qui fornicantur abs te] Idest, qui te relicto aliud amant.

Vt annunciem omnia opera tua] Idest, vt benignitate tua seruatus, & omnibus bonis auctus,

& ornatus perpetuis hymnis celebrem admirabilia facinora bonitatis, & providentia tua.

ARGUMENTUM PSAL. LXXIIII.

Deplorat gens Hebraa incendium templi, & va Stationem vrbis sancta, & calamitates suas, orans Deum, vt aliquando tandem opem ferat.

Erudiens (Canticum) Asaph,
psal. LXXIIII.

T quid Deus repulisti in perpetuum?iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ?

Memor esto congregationis tux,

quam possedisti ab initio,

Virgæ hereditatis tuæ, quam redemisti,

montis Sion istius, in quo habitasti.

Leua gressus tuos, ut uastes in perpetuum hostes uniuersos, qui mala intulerunt sanctua rio tuo.

Rugierunt, qui oderunt te, in medio Synagogarum tuarum.

Posuerunt signa sua signa, cognitus est

(inimicus) uelut in altum

Attollens in silua lignorum secures, & nunc sculpturas eius simul bipenni, & malleis contriuerunt.

In-

Incent

rapolluer

Dixeru mul. con

terra.

Signa I

pheta,& n Vique

blasphem

petuum:

Vt qui

Deus

eft falut

Tudi

trivilli c

Tucon

elcam pop

Tu diru

cafti fluwi

Tuuset

lucem, &

Tuftat

tem, & hi

Memo

peranit])

manit no

Netra

gregatio

rabilia

13,00

as, or an

perpetu-

per oues

DELIS TUE

demili

petuun

fandu

Syna.

us el

nunc

In

Incenderunt igni sanctuarium tuum,in terra polluerunt tabernaculum nominis tui.

Dixerunt in corde suo, depopulabimur simul. combusserunt omnes synagogas Dei in terra.

Signa nostra non uidimus, iam non est propheta, & nó est nobiscum, qui sciat, quousque.

Vsque quo Deus improperabit inimicus? blasphemabit aduersarius nomen tuum in perpetuum?

Vt quid retrahis manum tuam, & dexteram

tuam? de medio sinu tuo tolle (illam.)

Deus autem rex noster ab initio operatus est salutes in medio terræ.

Tu dissipasti in fortitudine tua mare, contriuisti capita draconum in aquis.

Tu confregisti capita Leuiathan, dedisti eu

escam populis Aethiopum.

Tu dirupisti fontem, & torrentem, tu siccasti sluuios uchementes.

Tuus est dies, & tua est nox, tu fabricatus es lucem, & solem.

Tu statuisti omnes terminos terræ, æsta-

tem, & hiemem tu plasmasti.

Memor esto huius, quod inimicus improperauit Domino, & populus insipiens blasphe mauit nomen tuum.

Ne tradas bestiis animam turturis tuæ, congregationem pauperum tuorum ne obliuisca-

ris in perpetuum .

Respice ad sœdus, quia repleta sunt loca tenebrosa terræ habitationibus uiolentorum.

Ne reuertatur puaper confusus, pauper,

& inops laudabunt nomen tuum.

Exurge Deus, iudica caussam tuam, memor esto improperiorum tuorum, quæ ab insipien te siunt tota die.

Ne obliuiscaris uoces inimicorum tuorum, uociferatio eorum, qui te oderunt, ascendit semper.

EXPLANATIO.

Virgæ hereditatis tuæ] Virgam appellat sce ptrum, quo vocabulo usus est Aquila, cum verteret hunc versiculum ex hebrao. illud autem Deuteronomy explanat hunc locum, Ne disperdas populum tuum, & hereditatem tuam, quam redimisti in magnitudine tua ex Aegypto.

Leua gressus tuos Idest, buc ades tandem ad eos sunditus perdendos, qui sanctissimum templum

tuum manibus impigs euerterunt.

In medio synagogarum tuarum] Erant in singulis Iudaa vrbibus, & opidis ades publica, in quas ciues conueniebant, vt Deum simul precarentur, & doctrinam rerum diuinarum perciperent. Ea loca vocabulo graco Synagoga nominantur.

Posuerunt signa sua] Idest erexerum vexilla,

& trophea monumenta victoria.

Co-

ionator a

versiculum ullebat in

(ad struct

Intern

Eum conta

Signa no

um extiti

notraolis

tem sancti

perman/un

De mo

pliricem ex

Deusau

tordatione

ion Hebra

am, atque

MINIMETO OF

tales pa Me

mressis de

DUE WIND

DATE OF DE

In med

Bortalibu

IN LIB. PSALMORVM.

208 Cognitus est inimicus uelut in altum 7 VIdimus (inquit) hostem debacchantem, & ornamenta templi (anctissimi disturbantem, quemadmodum lignator arbores cadit in silua. Sed nonnulli hunc versiculum ita uertunt ex hebrao. vt (olim) qui tollebat in sublime secures in densitate arborum (ad structuram templi) notus erat & illustris, ita nunc habetur, qui sculpturas &c.

Interrapolluerunt I Idest, in terram deie-

Etum contaminarunt.

Ocate.

rum.

)auper,

memor

insipien

tuorun.

ascendie

eppellat la

THE DETA em Dente

raus pop-

n readed

tanden u

n tempus

Erants

ublice, 1

precard

cipercul

ntur.

t vexilly

Co

Signa nostra no uidimus] In tantis calamita tibus nullum beneuolentia tua signum uidimus, nullum extitit ex is prodigis, que pro salute, ac gloria nostra olim edere solebas, neque ullum habemus uatem sanctum, qui nobis predicat, quamdiu hec mala permansura sint.

De medio sinu tuo 7 Profer (inquit) manum vltricem ex sinu tuo, & impios hostes funditus perde.

Deus autem Rex noster | Consolantur se recordatione superiorum temporum: Deus enim gentem Hebraam iam inde ab vltima origine sibi tuendam, atque ornandam susceperat. quod si illam sapenumero ob peccata in maximas incidere calamitates passus fuerat, semper tamen auxilium tulerat oppressis, & crudelitatem hostium aliquo notabili sup plicio uindicarat, vt facile perspici posset, banc nationem in precipua ipsius esse tutela.

In medio terræ 7 Idest, palam, & omnibus mortalibus tamquam in theatro spectantibus nos sa

pe servauit in maximis periculis.

Tu dissipasti] Commemorat miraculum ma

risrubri, & Aeg yptiorum depressionem.

Leuiathan] Pharaonem intelligit, quem etiam Esaias Leuiathan uocat. hoc nomen significat bel-

luas uastas maris, qualia sunt Cate.

Dedisti eum escam populis Aethiopum] Hoc intelligit, eos, qui littora maris rubri accolunt, potitos suisse spolis Aegyptiorum. Sed aliquertunt ex Hebrao, dedisti eum escam habitantibus in deser to: quibus verbis significare videtur, cadauera Aegyptiorum ad litus eiecta pradam, & pastum suisse bestiarum.

Tu dirupisti fontes] Idest, e silicibus ruptis elicuisti vim maximam aqua, cum populus siti con-

ficeretur.

Fluuios uehementes] Symmachus uertit fluuios antiquos. significat autem Iordanem.

Animam turturis tux] Sic appellat gentem Hebraam ob innocentiam, & imbecillitatem.

Respice ad fœdus] Quod scilicet cum maio-

ribus nostris fecisti.

Quia repleta sunt loca Loca nostra, qua sunt tenebrosa, idest plena luctus, & miseriarum, occuparunt homines violenti, & omnis humanitatis expertes.

Ne reuertatur] Ne queso miser populus, qui adorandam opem tuam uenit, repulsam serat.

Ne obliuiscaris uoces inimicorum] Idest,

ma-

maledit

andent.

Vocite

rengitia ini

in cre cum

ARG

Plerique

banc psalm

mant, qui

& Superbo

ccepero te Liquehe

thego cor

Dirimi

pentibus.

Nolitee

polite logi

Quian

is neque

maledicta impia, & contumelias, quas in te iacere audent.

Vociferatio eorum] Idest, voces impiæ, & conuitia inimicorum tuorum quotidie magis ac magis crescunt.

ARGVMENTVM PSAL. LXXV.

Plerique ex Gracis, & Latinis explanatoribus hunc psalmum ad CHRISTVM pertinere confirmant, qui inducitur loquens, & deterrens impios, & superbos ab arrogantia, & maleficio.

> Victori, ne disperdas. Psalmus cantici Asaph, Lxxv.

elum mi

em etia

inficatbo

modoru

ri accoloni aliy usum

ibus in dia

adautal

pastum fil

icibus ru

ralus fii co

为据 解节节

ems. ellat genin

statem.

t Cum ma

nostra, p

humanu

opulus, P

ferat.

ONFITEBIMVR tibi Deus, confitebimur, & propinquum (erit) nomen tuum.

Narrabunt mirabilia tua. Cum

accepero tempus, ego iustitias iudicabo.

Liquefiet terra, & omnes, qui habitant in ea, ego confirmaui columnas eius.

Dixi iniquis, nolite inique agere, & delinquentibus, nolite exaltare cornu.

Nolite extollere in altum cornu uestrum,

nolite loqui ceruice dura,

Quia neque ab Oriente, neque ab Occidente, neque a deserto (uenit) exaltatio, quoniam

DD Deus

Deus iudex est.

Hunc humiliat, & hunc exaltat, quia calix in manu Domini uini meri plenus misto,

· Et effundit ex hoc. utique fæces eius suget,

cur debea

Bra guari

THEM TETTER

equi simu

MILA CONIST

Nequ

vastiffima

desertum

Quia

dis calso

proborm

significa

ait, but detur, pi

mulli fic on

BILLY STATE

mm, qui a

tere lette, (

dum this

Contras

Egoan

IN REMORA

meg. Land

avenue

明市

arters in

bibentq. omnes peccatores terræ.

Ego autem annunciabo in sæculum, canta-

bo Deo Iacob,

Et omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iusti.

EXPLANATIO.

Confitebimur tibi Deus Idest, semper celebrabimus laudes tuas, tuq. nobis semper propitius aderis. Videtur ecclesia piorum bac loqui, quippe qua ab impis vexata ad implorandum auxilium Dei consugerit, & statimeius numen, & prasentiam senserit: quare ait, omnes pios narraturos ipsius facta illustria, & admirabilia.

Cum accepero tempus] Hac aiunt esse verba CHRISTI affirmantis, se de omnibus improbis, & impis hominibus supplicium sumpturum, cu tempus illud iudiciy nouissimi venerit. quo quidem tempore, ait, terram cum omnibus is, qui eam incolunt, dissolutum iri: qui enim illam stabiliuit, eam potest etiam dissoluere.

Dixi iniquis] Hac omnia sepissime admonuit CHRISTVS, cum vitam ageret in terris, neque vmquam intermittit eadem admonere ore piorum.

Nolite extollere in altum] Idest, nolite vos efferre

efferre contra Deum.

ia calin

1s luger

a, canta

fringa

emper cell

er propins

qui, qui

m angula

6" prepa

r aturoso

nt esteva-

hus impri

turum, o

no driging

es eam il

tabilini

amonas

is, negul

iorum)

efferre

Quia neque ab Oriente] Rationem affert, cur debeant sese Deo subiscere: quoniam scilicet fru stra quaritur in terris dignitas, & potentia: quarum rerum dispensatio pertinet ad solum Deum, qui aquissimus est index, & vnicuique vel pænas, vel pramia constituit pro eo, ac quisque se gerit.

Neque a deserto uenit exaltatio] Solitudo vastissima in Iudaa spectat ad meridiem, propterea desertum dixit, cum meridiem dicere vellet.

Quia calix] Alio loco diximus, in litteris san dis calicem sape significare pænas, & supplicia im proborum. Vini autem meracimentionem secit ad significandam atrocitatem pænarum. Nam quod ait, hunc calicem plenum esse misto, significare videtur, plurimum facis vino admistum esse. Sed non nulli sic vertunt ex Hebrao, Quia calix in manu Do, mini vini insus, quod rubrum est. Hi sequuntur Chimim, qui assirmat, hoc genus vini esse in Iudaa generosum, & vehemens, & propterea virum sanctum vti hac allegoria ad magnitudinem supplicij exaggerandam.

Ego autem annunciabo] CHRIST V S cum suis numquam intermittit pradicare beneficia Dei, eiusq. laudes celebrare, quo ad tempus illud iudicandi veniat, de quo supra dictum est: tunc enim omnem vim, & potentiam impiorum infringet, & pios in partem sui regni sempiterni accipiet.

DD 2 Argu-

ARGVMENTYM PSAL. LXXVI.

Celebrat insignem victoriam, quam de hostibus reportauerant Hebrai. Videntur autem hac scripta esse in Regem Senacheribum, qui cum maximo exer citu inuaserat terram Iudaam.

> Victori in Neginoth, Psalmus cantici Asaph, LXXVI.

O T v s in Iudæa Deus, in Israel ma gnum nomen eius.

Et est in Salem tabernaculum eius, & habitatio eius in Sion.

Ibi confregit sagittas, arcum, scutum, gladium, & bellum.

Apparuisti maximus a montibus prædæ, in prædam dati sunt superbi corde.

Dormierunt somnum suum, & non inuene runt omnes uiri sortes manus suas.

Ab increpatione tua Deus Iacob consopitus est currus, & equus.

Tu terribilises, & quis coram te consistat, simul atque exarserit ira tua?

De cælo auditum fecisti iudicium, terra tre muit, & siluit,

Cum exurgeret ad iudicium Deus, ut saluos faceret omnes mansuetos terræ.

Quo-

Voue

mnes qu

Terri

terribili

Notus

Deus, in

let edere

Inta

olim voc

App

Symmai

lus, decla

montibus

W xparam

Domi

outrant, o

us be licof

De cz

bolism in

De editar

Terrat

f imman

intere per

ion Den

IN LIB. PSALMORVM.

211

Quoniam indignatio hominis confitebitur tibi, & reliquijs indignationis te accinges.

Vouete, & reddite Domino Deo uestro omnes qui in circuitu eius estis, afferte munera

Terribili, & auferenti spiritum principum, terribili apud reges terræ.

EXPLANATIO.

Notus in Iudæa Deus] Celebris est in Iudæa Deus, in Israele gloriosum, & illustre est nomen eius propter inaudita miracula, & prodigia, que solet edere pro salute, & gloria gentis sue.

In salem] Sic appellat Hierosolyma, ita enim

olim vocabatur ea vrbs, vt est in Genesi.

Apparuisti maximus a montibus prædæ]
Symmachus ita vertit hunc locum. Est autem sensus, declarasti admirabilem potentiam tuam in
montibus Iudæ, innumerabilibus copis, quæ illos
occuparant, ad internecionem cæsis.

Do rmierunt somnum] Idest, mortem occubuerunt, & nihil viribus suis prosecerunt, quam-

uis bellicosi essent.

hoftibu

ec Scripu

cimo exp

n Ifraeln

aculume

utum, gla

prede,i

on invent

contopt.

confiftat

terratit

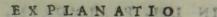
t faluos

Quo.

De cælo auditum] Appellat stragem illam hostium iudicium caleste, propterea quod, illam a

Deo editam fuisse, perspicuum est :

Terra tremuit, & siluit] Idest, qui nos minis, & immani serocitate territabant, ipsi incredibili terrore perculsi ne omnino quidem hiscere ausi sunt, cum Deus calamitates nostras miseratus panas ab DD 3 ipsis

ipsis iudicio persequeretur.

Quoniam indignatio] Ira (inquit) & crudelitas impiorum oppugnantium cultores tuos materiam prabebit tui numinis celebrandi, & potentia, ac misericordia pradicanda, dum nos incolumes con seruas, illos autem sempiternis supplicies mactas.

Reliquijs indignationis] Idest, si quid minarum hostilium reliquum suerit, ad id contundendum, & confringendum te accinges, & hostes piorum sunditus euertes. Sed nonnulli sic vertunt ex he brao, & reliquias ir arum constringes, idest coercebis, ne nobis nocere possint.

Vouete] Hort atur populum ad vota nuncupanda, & gratias agendas Deo pro uictoria iam adepta.

ARGVMENTVM PSAL. LXXVII.

Describit, quanto dolore confectus suerit, cum Hebrai maximis calamisatibus opprimerentur, & quemadmodum mærorem suum leuauerit rocondatione beneficiorum illustrium, quibus olim Deus affecerat gentem suam. sed, vt Graci existimant, populus ipse inducitur loquens.

Vi-

Renu

& uocit

tus me

App

turbati

recorda

meditab.

Numo

водарро

Numq

dia eius?o

ne in gen

Naquio inebit in Et disi celli (reco Memo uo mir

Victori pro Idithum, Psalmus Asaph,

os mais

potentu

Huma (n

matta.

quia R.

onturer.

bosts to

rimites

idel co-

Defa man

uctoria in

WIII.

fuerit cus

er entar.

it roconda

Deusth

mant, it

O C E mea ad Dominum clamaui, uoce mea ad Deu, & intendit mihi.

In die tribulationis meæ Deum exquisiui, manus mea nocte exten-

sa fuit, sine intermissione.

Renuit cosolari anima mea, memor sui Dei, & uociferabar loquebar, & desiciebat spiritus meus.

Apprehendisti palpebras oculorum meoru, turbatus sum & non sum locutus.

Cogitaui dies antiquos, & annos sæculoru, recordabar

Carminum meorum, nocte cum corde meo meditabar, & scrutabatur spiritus meus,

Numquid in æternum proijciet Deus? aut non apponet, ut se propitium adhuc exhibeat?

Numquid defecit in perpetuum misericordia eius?consumptum est uerbum a generatione in generationem?

Nuquid oblitus est misereri Deus?aut con-

tinebit in ira sua misericordias suas?

Et dixi, mors mea hæc, annorum dexteræ ex celsi (recordabor)

Memor ero operum Domini, nam memor uro mirabilium tuorum, quæ usque ab ini-DD 4 tio

tio fecisti,

Et meditabor in omnibus operibus tuis, &

de consilijs tuis loquar.

Deus in sanctitate uia tua, quis Deus magnus sicut Deus noster? tu es Deus, qui facis mirabilia.

Notam fecisti in populis uirtutem tuam, redemisti in brachio tuo populum tuum, silios Ia cob & Ioseph.

Viderunt te aquæ Deus, uiderunt te aquæ,

& timuerunt, & turbatæ sunt abyssi.

Effuderunt aquas nubila, uocem dederunt nubes.

Etiam sagittæ tuæ discurrerunt, uox tonitrui tui in sphæra.

Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ,

commota est, & contremuit terra.

In mari uia tua, & semitæ tuæ in aquis multis, & uestigia tua non sunt cognita.

Deduxisti sicut oues populum tuum in ma-

nu Moysi, & Aaron.

EXPLANATIO.

Voce mea] Primum describit grauissimă per turbationem animi pane desperantis, deinde docet, qua medicina tam periculoso morbo adhibenda sit.

Manus mea nocte extensa fuit, sine intermis sione.] Ita uertit hunc locum Symmachus, & si-deliter quidem.

Renuit

Repu

OTHER !

Dei com

insployab

Appro Supplies to

ob granita

at logus 21

Cogi

bam tem

tam silse

gentem

numini

gratias

barnur

Nun

tabatur .

Confi

phas man

terms and

Etdizi

encelli rei

de alute n

协议图4

а: рторем

want p

以(B) (4)

on Super

213

Renuit consolari] Cu (inquit) animus meus omnem consolationem repudiaret, ad memoriam Dei consugiebam, & illius misericordiam uociserans implorabam.

Apprehendisti palpebras] Idest, magnitudo supplici tui me somnum capere non sinebat, quin etia ob grauitatem doloris animo tam perturbato eram,

ut loqui non possem.

tuis, &

eus m.

qui faci

tuam,n.

m, filios l

t teaque

n dederu

HOX top

rbi tenz

aquis mu

. 1%

um in m

uissimă p

inde docu

benda fi

interm

1845,0

Renna

Cogitaui dies] Mecum (inquit) considerabam tempora illa, & sacula antiqua, quibus Deus tam illustribus, & uere divinis beneficies affecerat gentem suam. recordabar item, quoties sanctissimi numinis laudes meis uersibus celebrassem, cum illi gratias agerem pro incredibili benignitate, qua ute bamur in nos.

Numquid in æternum] Hac sunt, qua scrutabatur animus eius.

Consumptum est uerbum] An nullam amphius uim habet sermo Dei, quo promisiu, se consolaturum mærentes, & afflictos ad se consugientes?

Et dixi, mors mea hæc, annorum dexteræ excelsi recordabor] Quid opus est plura? tanta (inquit) calamitatum est magnitudo, ut aliquando de salute mea pane desperem. sed in tantis acerbita tibus una reliqua est consolatio, ut scilicet labentem, ac prope iacentem animum, benesiciorum tuorum summe pater recordatione sustentem. propterea, quam sapissime potero, mente consugiam ad memori am superiorum temporum, quibus maiores nostros grauissime

OIA CHE

to in eq

AR(

Narra

Deus gen

107, O'1

Quza

ooftri nar

Non fi

tione feat

Narran

amirabi

Et fuf

Quam

Filip,

buntfili

gravissime afflictos, & iam desperantes dextera tua salutari ex maximis periculorum angustis, & calamitatibus eripuisti. Recordabor inquam tua sacta mirabilia, & clarissima monumenta misericordia tua semper animo cotemplabor, atque ita spe erecta, & confirmata non dissidam amplius, tempus sore, cum omni periculo liberatus immortales tibi gratias agam conservatori, parenti salutis mea. Ad hunc modum hic versiculus nobis explanandus esse videtur. Illud tamen scire oportet, vocabula hebraa in plures sententias accipi posse, atque ob eam caussam ab aliza aliter illa converti. Nos vero Chimim, singularis apud Hebraos auctoritatis interpretem, secuti sumus, quod eius sententia maxime consentanea argumento carminis videretur.

Deus in sanctitate uia tua] Sic etiam uertit Symmachus. dicit autem, omnes actiones Dei esse rectas, & sanctas, tametsi uidetur aliquando seuerius nobiscum agere. Hoc ubi animus noster uere sibi persuasit, rebus aduersis facile resistit.

Filios Iacob, & Ioseph] Mentionem facit Iosephi propter eximiam eius uirtutem, & maxima in gentem Hebraam beneficia.

Viderunt te aquæ] Celebrat miraculumma

Vox tonitrui tui in sphæra] Sic appellat

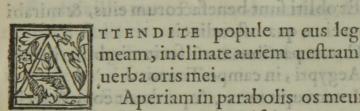
In mari uia tua] Dicit, Deum suisse ducem po pulo transmittenti mare, sed ita, vt Aegypty uestigia IN LIB. PSALMORVM.

oia eius cogno scere non potuerint : dum enim fugientes insequi uolunt, omnes interiere mari absorpti.

ARGVMENTVM PSAL. LXXVIII

Narrat, qualibus, & quantis beneficies affecerit Deus gentem Hebraam, & quam illa fuerit immemor, & ingrata.

Erudiens (Canticum) Asaph, Pfal. LXXVIII. on lon auio og

xteratus.

o cala

itua fab isericorda

spe erech, mpus fin,

tibigratia

e. Adhan

us e le via. a bebreau

am caufan

himim, fa

rpretem, le

con fentanu

etiam uerii mes Deick

uando fin-

ofter nerely

ionem fu

T maxima

aculum mi

c appella

ducemto

originally.

Dood

TTENDITE popule m eus legem meam, inclinate aurem uestram in uerba oris mei men ni hagypa en

Aperiam in parabolis os meum,

loquar anigmata temporis prisci, ampa orall

Quæ audiuimus, & cognouimus, & patres nostri narrauerunt nobis. moinsaimulli ni so

Non funt occultata a filijs eorum in genera tione sequenti,

Narrantes laudes Domini, & uirtutem eius, & mirabilia eius, quæ fecit.

Et suscitauit testimonium in Iacob, & legem posuit in Ifrael, i millooxo suu louasiomoo

Qua mandauit patribus nostris nota facere ea filijs suis, ut cognoscat generatio sequens,

Filij, qui nascentur, & exurgent, & narrabunt filijs fuis, Inom ourne and rivorog bisp

Vt

Vt ponant in Deo spem suam, & non obliui scantur operum Dei, & mandata eius custodiant,

Ne fiant sicut patres eorum, generatio pra-

ua, & exasperans,

Generatio quæ non direxit cor suum, & no fuit sidelis cum Deo spiritu eius.

Filij Ephraim armati, & iaculantes arcu (ter

ga) uerterunt in die belli.

Non custodierunt testamentum Dei,& in le ge eius noluerunt ambulare.

Et obliti sunt benefactorum eius, & mirabi

lium eius, quæ oftendit eis.

Coram patribus eor u fecit mirabilia in terra Aegypti, in campo Taneos.

Interrrupit mare, & perduxit eos, & fecit

Itare aquas ueluti aceruum.

Et deduxit eos in nube per diem, & tota nocte in illuminatione ignis.

Interrupit petram in eremo, & adaquauit

eos uelut in abysso multa.

Et eduxit aquam de petra, & eduxit taquam

flumina aquas.

Et apposuerunt adhuc peccare ei, in iram concitauerunt excelsum in solitudine.

Et tentauerut Deum in cordibus suis, cum

peterent escas animabus suis.

Et male locuti sunt de Deo, dixerunt, nunquid poter it Deus parare mensam in deserto?

Ecce

Ecce

& torre

Num

carnem p Ideo a

accentus

Irael,

Quian

erunt in

Et ma

l aperul

Etplu

nem cæli

ria milit

Abstu

tute fua !

Etplui

icut arena

Et ceci

circa taber

Etman

& defideri

trandati de

Adhuc

m Dei de

Lt occi

rotraur

inom

Pane

sicut arenam maris uolatilia pennata,

Et ceciderunt in medio castrorum eorum, circa tabernacula eorum.

adaquan

xittaqua

ei, in im

fuis, cun

int, nui

desertor

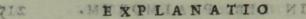
Ecc

Et manducauerunt, & saturati sunt nimis, & desiderium eorum attulit eis, & non sunt fraudati desiderio suo.

Adhuc escæ eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei descendit super eos,

Et occidit pingues eorum, & electos Israel prostrauit.

In omnibus his peccauerunt adhuc, & non Credi-

crediderunt in mirabilibus eius.

Et desecerunt in uanitate dies eorum, & an-

Cum occideret eos, quærebat eum, & reuer tebantur, & diluculo ueniebant ad eum.

Et rememorati sunt, quod Deus adiutor est eorum, & Deus excelsus redemptor eorum est.

- Et blanditi sunt ei ore suo, & lingua sua mé titi sunt ei.

nec sideles suerunt in testamento eius.

Ipse autemest misericors, & propitius suit peccatis eorum, & non disperdidit eos.

Et abundauit in auertenda ira sua, & non accendit omnem iram suam.

- Et recordatus est, quia caro sunt, spiritus uadens, & non rediens.

Quoties exacerbauerunt eum in deserto? in iram concitauerunt eum in solitudine?

Et reuersi sunt, & tentauerunt Deum, & san Etum Israel circumscripserunt.

Non sunt recordati manus eius, & diei, qua redemit eos de manu tribulantis,

Qui posuit in Aegypto signa sua, & prodigia sua in campo Taneos.

Et conuertit in sanguinem slumina eorum, & riuos eorum, ne biberent.

Misst in eos multiplicem turbam insectoru, & comedit eos, ranam, & disperdidit eos.

Et

eorum lo

Etocci

comorose

Ettrad

Militin

tionem, &

iem perar

Viam to

animabus

conclusit

Et per

Aegypti

bernacul

Etable

writeost,

Et dedn

MINICOS eo

Etaddny

amontem

Eteiecit

masterran

Ethabita

ws Ifrael.

Ettentar

arelfum, 8

Etauert

mbemagn

Gredi-

IN LIB. PSALMORVM. Et dedit brucho fructus corum, & labores m,&a eorum locusta. Et occidit in grandine uineas eorum, & fy-, & rew comoros eorum in pruina. um. Et tradidit grandini iumenta eorum, & pof diutord sessionem eorum fulminibus. corume Misit in eos iram indignationis sux, indigna gua fuani tionem, & iram, & tribulationem, immissionem perangelos malos. To maibibota al m cuma Viam fecit iræ suæ, & non pepercit a morte animabus eorum, & iumenta eorum in peste pitius fu Et percussit omne primogenitum in terra eos. Aegypti, primitias fortitudinis eorum, in taua, & m bernaculis Cham. Et abstulit sicut oues populum suum, & per it, spin

duxit eos tamquam gregem in deserto,

Et deduxit eos tuto, & non timuerunt, & inimicos eorum operuit mare.

deferto

eum, &

e diei, q

& prod

eorum

fectori

OS.

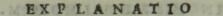
Et adduxit eos ad terminos sanctitatis suz, ad montem istum, qué acquissuit dextera eius.

Et eiecit a facie eorum gentes, & sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis.

Et habitare fecit in tabernaculis eorum tribus Ifrael. (minisa) ausumana magna

Ettentauerunt, & exacerbauerunt Deum excellum, & testimonia eius non custodierunt.

Et auerterunt se, & non seruauerunt pactu, quemadinodum patres corum conuersi sunt re trorfum * TBIGG

hatur, al

pereditati

prudentia

Legem

errimam

weat para

nus doctri

115, quorum

dita eft.

tioni postera

um eus, 6

Et fusci

weat pracept

Hebras, cert

unt, ut pu

ILU Admir a

TLAM CTUIT

WI MATE TH

Ms Canan

Try colocar

19.101. Co

BITLATE do

Non I

trorsum, ut arcus dolosus.

In iram concitauerunt eum in excelsis suis, & in sculptilibus suis ad æmulationem eu prouocauerunt.

Audiuit Deus, & iratus est, & abominatus est ualde Israel.

Et dereliquit tabernaculum Silo, tabernaculu suum, ubi habitauit inter homines.

Et tradidit in captiuitatem fortitudinem suam, & gloriam suam in manus inimici.

Et conclusit in gladio populum suum, & contra hereditatem suam indignatus est.

Iuuenes eorum comedit ignis, & uirgines eorum non funt laudatæ.

Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt, & ui duæ eorum non sunt lamentatæ.

Et excitatus est tamquam e somno Dominus, tamquam potens exultans præ uino,

Et percussit inimicos suos in posteriora, op probium sempiternum dedit illis.

Et repulit tabernaculum Ioseph, & tribum Ephraim non elegit,

Sed elegit tribum Iuda, montem Sion, quem dilexit,

Et ædificauit tamquam (palatia) celsa san-Etuarium suum, uelut terram, quam sundauit in sæcula.

Et elegit Dauit seruum suum, & assumpsit eum a caulis ouium, & sætantibus, quas sequebatur, batur, abduxit eum,

is fuis.

eupro

minatus

ernaco

itudine

na.

iuum, k

selt.

angun y

derunt, l

no Don

eriora,0

& tribu

on, que

cella la fundani

sfeque

batul

Vt pasceret Iacob populum suum, & Israel hereditatem suam,

Et pauit eos in innocentia cordis sui, & in prudentia manuum suarum deduxit eos.

EXPLANATIO.

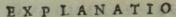
Legem meam] Sic appellat doctrinam saluberrimam, que continetur hoc carmine. Eandem nocat parabolas, quod sententie inserantur utilissime, ac sapientissime: item enigmata, quod hoc genus doctrine reconditum, maximeq. obscurum sit ijs, quorum mens nullo alio lumine nisi naturali predita est.

Non sunt occultata] Quidam ita reddunt ex Hebrao, non calabimus ea a filijs eorum, generationi postera narrautes laudes Domini, & fortitudinem eius, & mirabilia eius qua fecit.

Et suscitauit testimonium in Iacob] Ie a uocat praceptum, & legem Dei consuetudine lingue Hebraa. certamuero illam lege intelligit, qua Deus sanxit, vt parentes liberis assidue memorarent res illas admirabiles ab ipso genstas, cum gentem Hebraam seruitute Aegyptiorum liberaret, illamq. per mare rubrum, & uastissimam solitudinem ad fines Cananaorum duceret, atque in uberrimis agris collocaret. ea lex scripta est in Deuteronomio, cap. iiy. Cur autem Deus noluerit harum rerum me moriam diligentissime conservari, docet uir sanctus, paulo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di

Dotenten

(cunt; da

ta, atque

Etign

lat indion.

Panen

quod meni

abo utant

incolunt n

Hebraum

ali uertu

Etoc

o prim

terre dix

Inom

tate, neg

potuere, ut

titati, pra

effe poceft, ta

rus, ti mi

THE REPTER

neque mos v

Me ad co

in Deutern

Inbit ad h

Diminus

Innihus [

nagnas.

untaq. m

paulo post subiungens, Narrabunt siliys suis, vt ponat in Deo spë suam, & non obliuiscantur operum Dei, & madata eius custodiant. Nimiru harum rerum cognitio, & diligens consideratio pietatë mirabiliter alit, nosq. dtuinaru legum studiosos, & amantes facit.

Que non direxit cor suum] Idest, que recti amans no suit, neque rectam de Deo habuit opinione.

Filij Ephraim armati] Comemorat peccata Iu daoru, & calamitates, in quas inciderunt propter neglectam uirtutë, & religionë. historia autem, qua hic attingit, ea esse uidetur, qua scripta est in 1. lib. Par.

In campo Taneos] Tanis urbs maxima, que sita est adostium Nili, quod Taniticum appellant.

Interrupit petram] Bis elicuit aquam Moses e Silice, & utriusque miraculi hic mentionem facit.

Et tentauerunt Deum Attingit ea, que acci derunt in ys locis, que nominata sunt sepulcra concupiscentie. Ea historia scripta est in lib. Numer.

Ecce percussit petram] Attende quaso, & vide, quanta sit hominum impietas, & cacitas, nist. Deus illos suo spirituregat, & gubernet. si gens He braa dubitauerat antea de potentia Dei, recens mi raculum debebat omnem dubitationem ex animis tollere: quod, admirabile dictu est, quam contra acciderit: arripuit enim illa ex ea re occasionem potentia divina tentande, idest, temere, ac insolenter periclitanda, experiendaque: sed simul attende, quid agat Deus: morem quidem gerit cupiditati impiorum, vt vel inuiti discant ipsum omnium rerum prapotentem

IN LIB. PSALMORVM.

218

potentem esse: verum id suo maximo cum malo discunt: dum enim cibis optatis se ingurgitant, subita, atque improuisa morte multantur.

Etignis accensus est in Iacob] Ignem appel

lat indignationem Dei .

nt ponia

um Di

n yerun

rability

ntes facia

que ref

opinion

beccatala

proptern

m, quali

1. lib. Pa

aximagu

appellani

uam Mi

mem faci

ea,que att

pulcra in-

Numer.

qualo, e

figens H

TECEDIA.

X AME

ontradi

ems poten

enter pl

nde, qui

i impil-

rum pri

atenion

Panem Angelorum] Sic uocat manna, non quod mentes illa beata, qua corporibus uacant, eo cibo utantur, sed quod is e calo manarit, quem locum incolunt mentes illa. sciendum est tamen, uocabulum Hebraum in multas sententias accipi posse, itaque aly uertunt, panem nubium, aly panem sortium.

Et occidit pingues eorum J Idest, optimates, & primarios viros. sic in psalmo x x 11. pingues =

terre dixit, cum reges, & principes dicere uellet.

In omnibus his I Idest, neque suppliciorum graui tate, neque mir aculoru magnitudine adduci umqua potuere, vt verbis Dei fidem haberent, seq. illius bonitati, præsidiog. committerent. Ex quo perspicuum esse potest, tantam esse labem, & corruptelam animo rum, vt nisi Deus mentem, & uoluntatem nostra spi ritu suo renouet, seper a vera pietate abhorreamus, neque nos vlla verboru, aut prodigioru uis adducere possit ad cosidendu providentia ipsius. itaque Moses in Deuteronomio de hac Indaoru pernicacia lequens scribit ad huc moodu: vos vidistis vniuer sa que fecit Dominus cora uobis in terra Aegypti Pharaoni, & omnibus seruis eius, universag. terraillius, tetationes magnas quas uiderunt ocu'itui, sionag. illa, portentaq. in jentia, & no dedituobis Dominus cor intelligens

pingues

telligens, & oculos uidentes, & aures, qua possint au

dire usque in prasentem diem.

Cum occideret eos] Describit sictam pænitentiam improborum, qui nonnumquam resipiscere
videntur, & grauissime angi, quod deliquerint, &
leges Dei violarint. verum his non iniuria, quam
Deo faciunt, est dolori, sed pæna, quam metuunt,
aut iam sustinent: itaque cum doleant amore sui,
non Dei, frustra dolent, & statim in scelera, & slagitia relabuntur: nam qui amor improbos ad dolendum excitat, is amor longe facilius eosdem ad peccandum impellit.

Et diluculo ueniebant ad eum] Significat Studium, & diligentiam populi in placanda ira Dei, Hunc loquendi modum sape vsurpant littera

Sancta.

Et abundauit in auertenda ira sua] Idest, magnopere compressit indignationem suam.

Et reuersi sunt] Ad pristinos mores.

Sanctum Israel circumscripserunt] Idest, eius potentiam certis sinibus concluserunt, quippe qui non putarent, illum posse omnia omnibus in locis.

Immissionem per Angelos malos] Idest, qua calamitates importabantur ab Angelis malis.

Primitias fortitudinis] Sic appellat silios pri mo partu in lucem editos, quos Graci nominare solent ωρωτοτόκους, idest, verbum e verbo, primogenitos. videtur autem Asaphus imitatus Mosem, apud que lacob in Genesi vocat primitias roboris sui

Ruben,

Ruben,

ex Lia. L

fignificat i

de assort p

CHI NOTHEN

Ad ter

& region

Conu

Qui scilic

volebat

In ira

Etd

Dei, qu

Palastin

Criptum

Et tra

natione pla

luuene

tatim, 6

Etuirg

telebrate s

OLONG TOUGH

| CTESTED COS

DO CECHAETS

Sacerd

inter hos

Heli panes

offint a

m pæni.

esipiscen

erint,

ia, qua

metaux amore (ii

era, Gju os addon

iem aan

Signific

acanass

rbant di

112 14

cam.

mes.

nt]

unt, of

ibus in in

os] Ide

gelis man

lat film

minari

primoge

Molen,

roboru

Rubb

Ruben, quem de multis liberis primum susceperat ex Lia. Q uod vero subiungit, in tabernaculis Cham, significat domos Aegyptiorum. nam Mesrainus, un de aiunt prognatos esse Aegyptios, patrem habuit, cui nomen erat Cham, vt est in Geness.

Ad terminos sanctitatis suæ] Idest, adsines, & regionem sanctitati suagratam, & acceptam.

Conuersi sunt retrorsum ut arcus dolosus]

Oui scilicet subito vertatur, & aliud seriat, quam
volebat sagittarius.

In iram concitauerunt eum in excelsis suis] Intelligit loca, in quibus falsos Deos coleb ant.

Et dereliquit tabernaculum Silo] Arcam Dei, qua seruabatur in vrbe Silo, captam suisse a Palastinis, & Iudaos accepisse maximam cladem, scriptum est in libro primo Regum.

Et tradidit in captiuitatem fortitudinem suam] Hunc locum interpretati sumus in explanatione psalmi LXIII.

Iuuenes eorum comeditignis] Ignem vo-

cat vim, o impetum belli.

Et uirgines corum non sunt laudatæ] Idest, celebratæ carmine nuptiali, propterea quod antequam nuberent, ab hostibus vel intersectæ, vel in seruitutem abductæ sunt, vel earum sponsi in prælio ceciderunt.

Sacerdotes eorum in gladio ceciderunt]
Inter hos pracipui fuerunt Ophnis, & Phinees filip
Heli pontificis.

EE 3 Et

Et uidux eorum non sunt lamentatx] Idest, funera m aritorum non sunt sletu, & lamentatione prosecuta, quippe qua ipsorum vita superstities non suere. Videtur autem his verbis significare casum vxoris Phinea, hac enim cum illum in prælio casum, & arcam sæderis ab hostibus asportatam audisset, nimia doloris acerbitate, repentina morte perit, ne que spatium lugendi mariti habuit.

Et excitatus est] Excitatus inquam est in Palastinos, qui abstulerant arcam, & sædissimo natium morbo illos vexauit: antea autem dormire videbatur, nec cernere impietatem eorum. opprobrium vero sempiternum appellat morbum illum,

casuola

bestijst

Effu

quam ir

Tepelire

Fact

fublann

ftro funt

Vique

descet uel

Effund

nouerunt

muocaner

Quiaco

Ne mer tentarum tez, quit

Adim

per glor

de quo diximus.

Et repulit tabernaculum Ioseph] Idest, noluit amplius commorari in vrbe Silo, que pertinebat ad hereditatem Iosephi, idest, ad tribum Ephrai

ni, qui natus est ex Iosepho.

Velut terram, quam fundauit in sæcula] Idest, quod templum sirmum, & stabile voluit esse perinde ac terram, quam stabiliuit, vt perpetuoma neat. Hoc autem verum non euasit in templo Salomonis, sedin ecclesia CHRISTI, cuius templum illudimago quadam erat.

ARGVMENTVM PSAL. IXXIX.

Existimant gentem Hebraam deplorare calami tates, quas pertulit ab Antiocho Rege, que Historia Canticum Asaph, Psal. LXXIX.

] Idel

ntations lities non

re casum.

audifa,

e perut, it

uam efi

r feedille

m dermin

um.opp

bum ilis

Ideft, n.

ine pertui

hum Ephi

facula

ile voluti

erpetuon emplo Sal

us tempu

IX.

recalan

ue Hilli

11

tem tuam, polluerunt templum san ctum tuum, posuerunt Hierusalem in aceruos lapidum.

Posuerunt cadauera seruorum tuorum escas uolatilibus cæli, carnes sanctorum tuorum bestijs terræ.

Effuderunt sanguinem eorum tamquam aquam in circuitu Hierusalem, & non erat, qui sepeliret.

Facti sumus opprobrium uicinis nostris, subsannatio, & illusio ijs, qui in circuitu no-stro sunt.

Vsquequo Domine irasceris in sinem? exardescet uelut ignis zelus tuus.

Essunde iram tuam in gentes, que te non nouerunt, & in regna, que nomen tuum non inuocauerunt.

Quia comederunt Iacob, & locum eius defolauerunt.

Ne memineris iniquitatum nostrarum præteritarum, cito anticipent nos misericordiæ tuæ, quia pauperes sacti sumus nimis.

Adiuua nos Deus faluator noster, & propter gloriam nominis tui Domine liberanos,

EE 4 &

& propitius esto peccatis nostris propter no-

Cur dicant in gentibus, ubi est Deus eorum? innotescat in nationibus coram oculis nostris

Vltio sanguinis seruorum tuorum, qui essus sus est: introeat in conspectum tuum gemitus compeditorum,

Secundum magnitudinem brachij tui libe-

ra filios mortis,

Et redde uicinis nostris septuplum in sinum eorum, improperium ipsorum, quod exprobrauerunt tibi Domine.

Nos autem populus tuus, & oues pascuæ, consitebimur tibi in sæculum.

In generationem, & generationem annunciabimus laudem tuam.

EXPLANATIO.

Ne memineris iniquitatum nostrarum] Agnoscunt, se in has arumnas propter peccata incidisse, itaque ad misericordiam Dei suppliciter consugiunt, seq. adiunari deprecantur, non quod fanore,
or auxilio digni sint, sed ne sanctissimum nomen
Dei, de cuius tutela gloriantur, ludibrio, or despectui sit nationibus impis.

Secundum magnitudinem brachij] Idest, pro magnitudine potentia tua conserua incolumes

eos, qui am morti addicti sunt.

Et

Etro

171117141)

th partion

AR

Idem e

ris. Defor

mares (ec

Exata

tacias nos

Deus co

& falai eri

Domi

heris fune

Cibalt

berimis

Pofui

Linimic

IN LIB. PSALMORVM.

22I

Et redde uicinis nostris septuplum Idest, iniurias, quas nobis sinitima gentes intulerunt, ita persequere, vt calamitas earum existat nostra multis partibus maior.

ARGVMENTVM PSAL. LXXX.

Idem est argumentum huius psalmi, & superioris. Describit autem sub elegantissima allegoria uinea res secundas, atque aduersas Hebraorum.

> Victoriad Sosamim. testimonium, & Psalmus Asaph, Lxxx.

terno

)eusen

n ocul

,quiet

gemin

tuille

m in fina tod expr

nes palce

em annu

arum] h

cater com

ruodfann

um nomi

1, o ap

171 COLUMN

Et

vi pascis Israel, intende, qui deducis uelut ouem Ioseph.

Qui sedes super Cherubin, afful ge coram Ephraim, Beniamin, &

Manasse.

Excita potentiam tuam, & ueni, ut saluos facias nos.

Deus conuerte nos,& ostende faciem tuam, & salui erimus.

Domine Deus exercituum, quousque irasceris super orationem populi tui?

Cibasti nos pane lacrimarum, & potasti nos lacrimis in maxima mensura.

Posuisti nos contentionem uicinis nostris, & inimici nostri subsannauerunt nos.

Deus

Deus exercituum conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus.

Vineam de Aegypto transtulisti, eiecisti gen

tes, & plantasti eam,

Repurgasti locum illi, & extrudisti radices eius, & impleuit terram.

Operuit montes umbra eius, & rami eius

cedros Dei.

Extendit palmites suos usque ad mare, &

usque ad flumen propagines suas.

Vt quid destruxisti maceriam eius? & uindemiant eam omnes, qui prætergrediuntur uiam?

Vastauit eam aper de sylua, & fera agri depasta est eam.

Deus exercituum reuertere quæso, respice de cælo, & uide, & uisita uitem istam,

Et locum uineæ, quam plantauit dextera tua, & filium ipsum, quem roborasti tibi.

Incensa est igni, & suffossa, ab increpatio-

ne uultus tui peribunt .

Sit manus tua super uirum dexteræ tuæ, & super silium hominis, quem roborasti tibi.

Et non discedimus a te, uiuificabis nos, &

nomen tuum inuocabimus.

Domine Deus exercituum conuerte nos,& osten de faciem tuam, & salui erimus.

Explanatio

appellami

ou bunc

poluit illud

Quise

ficat, qui

fion fa dar

Afful

mus futt

populs, p

magis ad

Deus duc nos.

tia, fatti

Cibasti

totalam in

Poluisti

howelf, to

mi, dom

Vinear

MICODATAL

Cedros

hac loquena feat auten

mofe, ac

Qui deducis uelut ouem Ioseph] Iosephum appellauit pro vniuerso populo, vt etiam in psalmo, qui hunc sequitur, cum ait, testimonium in Ioseph posuit illud.

Qui sedes super Cherubin] Cherubinos signi ficat, qui arcam sæderis seruabant, vnde Deus re-

sponsa dare consueuerat.

oftende

ciffign

ti radice

rami em

mare,

us? & in

rediunt

era agrida

lo, relpin

uit dexito

Ei tibi.

ncrepano

त्र धार है

ti tibi.

is nos, a

te nos, a

planatio

am,

Affulge coram Ephraim] Iosephus carissimus suit Deo, propterea orans pro salute vniuersi populi, pracipue mentionem facit samilia illius, quo magis ad misericordiam moueat Deum.

Deus conuerte nos] Aly uertunt, Deus reduc nos. quorum uerborum hac uidetur esse sententia, satis diu suisti nobis iratus, iam quaso nos reduc

tecum in gratiam.

populum in tantis calamitatibus uersari, vt illi sint lacrima pro cibo, & potione.

Posuisti nos contentionem] Idest, per te sa-Etum est, vt uicini nostri inter se de nobis contende-

rent, dum quisque nos sibi uendicare studet.

Vineam de Aegypto] Gentem Hebraam uinea coparat, qua similitudine vtitur etiam Esaias.

Cedros Dei] Idest proceras, & maximas. de hac loquendi figura alio loco explicatum est. Significat autem his uerbis, gentem Hebraam bello domuisse, ac subegisse maximos principes.

Extendit

Extendit palmites usque] Terminos imperiu dicit suisse mare interius, & fluuium Euphratem.

Vastauit eam aper Impias, & crudeles natio-

nes uocat Apros, & feras.

Et filium ipsum] Sic appellat gentem Hebraam, de qua loquens Dominus in Genesi ait, silius meus primogenitus Israel. Et apud Oseam, ex Aegypto uocaui silium meum hunc silium corroborauit Deus, & maxime clarum, & illustrem reddidit adgloriam nominis sui. sed possumus ex Hebrao uer tere etiam hoc modo, & propaginem ipsam, quam robastitibi. quod magis congruit cum allegoria perpetua psalmi.

Ab increpatione tua peribunt] Sic(inquit) hac ira tua perseuerat, prosecto gens tua sunditus in-

teribit .

Sit manus tua] Iam queso (inquit) manu tua salutari protege homines, quos dextera tua semper tutatus es.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXI.

Hortatur populum ad celebrandos Dies festos, at que solennes, & ad Deum pie, ac religiose colendum, commemorans eius praclara in Hebraos beneficia, simulq. admonens, quantum noceat religionis contemptus.

Victori

Bucci

Colennit

Quia

Deilac

Telt

exiret o

noueran

Subdu

eius ab ol

In tribi esaudiui i apud aque Audi e

nel fraud

neus, nec

Fão el

eduxi te d implebo Et nor

& Ilrael

Victori ad Githith, Asaph, Psal.

nos imple phraten

eles nativ

atem Hi

ast, film

am, ex Al-

em readile

Hebrer

am, qua

allegoriage

Sic man

a funditus

at manah

4 tua (8)

XXL

Dies film

G colendar

s benefici

TIOMIS CIL

Uide

XVLTATE Deo adiutori nostro, iubilate Deo Iacob,

Sumite pfalmum, & date tympanum, pfalterium iucundum cum

cythara

Buccinate in neomenia tuba in insigni die
solennitatis nostræ.

Quia præceptum Israeli est, & iudicium Dei lacob.

Testimonium in Ioseph posuitillud, cum exiret de terra Aegypti, linguam, quam non noueram, audiui.

Subduxi ab oneribus dorsum eius, manus eius ab ollis (faciendis) recesserunt.

In tribulatione inuocasti me, & liberaui te, exaudiui te in abscondito tonitrui, probaui te apud aquam contradictionis.

Audi populus meus, & contestabor te, Israel sraudieris me, non erit in te Deus extraneus, neque adorabis Deum alienum,

Ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, dilata os tuum, & implebo illud.

Et non audiuit populus meus uocem meam, & Israel non attendit mihi.

Et

Et dimisi eos secundum desideria cordis ipsorum, ambulauerunt in consilijs suis.

Si populus meus audisset me, Israel si in uijs

Stam and

Sabo

tem, 60

Manus

ribus efficu

tips ferutr

lito, & las

Etexa

detur inni

excitaut

in pfalmo

dito toniti de horri

affusse,
Proba

accepilles,

tentia, ac n

randum an

lirael fi

ITEAM LINES

on quere

aliqua an

nendiboo

ruli ad har

nu exprin

JUNS EXTY

no enum

meis ambulasset,

Breuissimo tempore inimicos eorum humi liassem, & super tribulantes eos misssem manum meam,

Inimici Domini mentiti fuissent ei, & fuis-

set tempus eorum in sæcula,

Et cibassem illos ex adipe frumenti, & de petra melle saturassem eos.

EXPLANATIO.

Buccinate in Neomenia tuba] Significare videtur Calendas septimi mensis, quem appellab ant diem sestum clangoris, & tub arum, de quo die scriptum est in Leuitico, & Numeris.

Quia præceptum est] Celebrate inqua bune diem solennem, quoniam id uobis præcepit Deus, &

ita iudicauit, & statuit esse faciendum.

Testimonium in Ioseph] Hunc (inquit) ritum sacrorum Deus posuit testimonium in Iosepho, id est, lege sanxit, & mandauit observari a posteritate Iosephi, nimirum ab Hebrais, quo tempore illi ex Aegypto egressi sunt, & Deum ipsum loquentem au dierunt. Hoc enim significat, vt sentit Abrahamus Esdra, cum ait sub persona populi, linguam, quam non noveram, audiui. Quid vero, si populus significet his verbis peregrinationem, & servicusem

fuam apud Aegyptios aliena lingua homines?

Subduxi ab oneribus] Deum inducit loquen tem, & beneficia sua erga Iudaos commemorante.

Manus eius ab ollis] Nam in eiusmodi operibus efficiendis occupati erant Hebrai, cum Aegyptiys seruirent. Hinc illud in Exodo, Ad amaritudinem perducebant uitam eorum seruitute dura in

luto, & lateribus, ac omni opere agresti.

Et exaudiui te in abscondito tonitrui] Videtur innuere tonit rua, & tempestatem illam, quam
excitauit Deus in Aegyptios in mari rubro, de qua
in psalmo L X X V I I. Quod autem dicit, in abscondito tonitrui, significat, se nimbis, & nubibus, vnde horrisica illa tonitrua erumpebant, circunsusum
affuisse, & pro ipsis propugnauisse.

Probaui te] Cum tot, ac tanta benefici a a me accepisses, tamen te ingratum, & immemorem potentia, ac misericordia mea ostendisti, cum ad explorandum animum tuum permisissem, vt te aqua de-

ficeret .

ordisi

elfino

fissemm

ei,&H

enti, &

Significa appellaba

e quo die for

inqua bu pit Deu.

(inqui)

a posterna

quentem i

Abraha

linguan

le papula

Cerustucu Juan Israel si audieris me] Sape admonuimus, He braam linguam esse admodum angustam, & concisam, qua res magnam sape parit obscuritatem, nissi aliqua addantur ad explendas sententias. quod nonnulli hoc loco esse faciendum existimant, vt hi uer siculi ad hunc modum explanentur, vel etiam ex he brao exprimantur: Si audieris me, si non erit in te Deus extraneus, si non adorabis Deum alienum, (ego enim sum Dominus Deus tuus, qui eduxit te de

terra Aegypti) dilata os tuum, & implebo illud: ia est, si ea, qua dico, observaueris, pete, quicquid op-

tas, neque umquam repulsam feres.

Et dimisieos] Nullo sere maiore supplicio assi cere potest Deus illos, qui parere nolunt salutaribus monitis ipsius, quam si eos patiatur indulgere, atque obsequi cupiditatibus suis, & sua consilia sequi, quibus sibi pestem, ac perniciem machinantur, & comp arant, idq. tum maxime, cum sibi sapere, ac rebus suis optime consulere uidentur. Itaque semper orandus est Deus, vt nos ipse spiritu suo regat, & gubernet: quicumque enim spiritu Dei ducuntur, vt ait diuus Paulus, is sunt filis Dei, cateri Deum non propitium, sed iratum habent.

Inimici Domini mentiti fuissent] Idest, bel lo domiti simulassent beneuolentiam, & uoluntariam seruitutem. De hac loquendi sigura dictum est in ex

planatione psalmi X VIII.

Et fuisset tempus eorum in sæcula] Idest, auum populi mei perpetuo sloruisset. Sic explanant nonnulli. Theodoretus autem, & Euthymius hoc ad inimicos Deireferunt, & aiunt, hanc esse sententia horum verborum, impiarum nationum calamitates perpetuas suturas suisse: affirmant enim, uocabulum temporis apud Syros in eam sententiam accipi.

Ét cibassem illos ex adipe] Hoc uersiculo si gnisicare uoluit omnium rerum assluentiam, & agro rum sertilitatem eximiam. sic in Deuteronomio, su geret mel ex petra, & oleum e saxo durissimo.

AR-

ARG

Inducti

usq. acrit

Paupere Eripi

catoris

Nelci

brisamb

uterra.

Egodi

Attam

cutunus

Surge I reditabis

In Syn

nere fan

ns mods

ARGVMENTVM PSAL. LXXXII.

Inducit Deum reprehendentem iudices populisui, eosq. acriter accusantem iniustitia.

Psalmus Asaph, LXXXII.

o illudi

requide

pplicing

alutarin

ladgere, a rafilia fequ

mantur,i bi sapen,a

taque semp

regat, 60

ducuntur, 1

ri Deurs

t] Idehh

uolantana

ictum efine

:ula] la

ic explana

VIMIUS DIVI

esse sentens

e calamia

uocababa

accipi.

uer scale,

eronomia

Timo.

Evs stat in synagoga Deorum, in medio autem Deos iudicat.

Vsquequo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum sumitis?

Iudicate egeno, & pupillo, humilem, & pauperem iustificate.

Eripite pauperem, & egenum de manu pec catoris liberate.

Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant, mota sunt omnia sundamenta terræ.

Ego dixi, Dijestis, & silij excelsi omnes, Attamen sicut homines moriemini, &, sicut unus de principibus, cadetis.

Surge Deus, iudica terram, quoniam tu hereditabis in omnibus gentibus.

EXPLANATIO.

In Synagoga Deorum] Deos appellare solent litera sancta principes, & iudices, propterea quod eiusmodi administratio sit res quadam diuina, non FF humana

humana, vt ait Iosaphat in secundo libro Paralip. Hos igitur monet, vt meminerint Deum interesse iudicijs ipsorum, & graue supplicium sumpturum esse de ijs, qui a iustitia, & aquitate declinant.

4 4 4 1 1 1 0 1

resendin

quod qui

gentes bei

AR

Pop

mas, q

caput.

Adue

verunt o

blond

Dixer

te, & non

Quoi

aduerius

m20run

Moal

nes indic

Et facies peccatorum sumitis Idest, impro bis fauetis, & eorum gratiam aucupamini innocen-

tibus opprimendis.

Iudicate egeno, & pupillo] Idest, illos ab iniuria, & calumnijs improborum prohibete, & tenu

iores iniuste in iudicium uocatos absoluite.

Nescierunt, neque intellexerunt,] Frustra, inquit, moneo, neque enim resipiscunt, sed in tene-bris ignorantia, & iniustitia perseuerant. hinc sit, vt omnis humana uita ratio, & ordo peruertatur,

& omnia plena sint tumultu, & confusione.

Ego dixi, Dijestis J Ego (inquit Deus) uos appellatione mea dignatus sum ob excellentiam offici, quo sungimini, uosq. filios meos nomino, scitote ta men, uos aque ac homines insirmos esse morituros, ne que magis uitaturos mortem, quam alium quemuis ex principibus, & iudicibus, qui respublicas impiarum gentium administrant: itaque iustitiam, & aquitatem colite, illud intelligentes, uos breui reddituros esse rationem administrationis uestra. Theodo retus existimat, Deum minari his uerbis, iniquos iudices sic casuros, vt Diabolus cecidit, qui ob super biam, & iniustitia deiestus est de altissimo dignitatis gradu, in quo Deus illum collocarat. Quidam uocabulo principum hoc loco exstimant significari tyrannos,

rannos, qui ad inferos pracipitantur.

Surge Deus J Precatur Deum, vt quando om nes iudices a iustitia recesserunt, ipse iudicandi, er regendi negotium suscipiat misso ad homines silio suo. quod quidem suturum providens subiungit, omnes gentes hereditate ad Deum peruenturas, qua prius in potestate Diaboli erant.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXIII.

Populus or at auxilium Dei contra gentes finitimas, qua facta conspiratione bellum intulerant.

Canticum psalmi Asaph, LXXXIII.

E v s ne sileas, ne taceas, neque quie scas Deus,

Quoniam ecce inimici tui sonue runt, & qui oderunt te, extulerunt

caput.

Paraly.

a interes

mpturus

lant.

lest, inom

ni innoch

, illos abin rete, chim

t, Fruh

, Jedinius ent. binch

fione.

et Dens E

ellentiamo

ino, Citati

moritum; 1

ium quem

blicas impl

Stitiam,

breusten

re. Then

is, inique

qui ob fun

o dignitati

nidamin

nificarity

Y ATATAS

Aduersus populum tuum astute excogitauerunt consilium, & consultauerunt aduersus absconditos tuos.

Dixerunt, uenite, & disperdamus eos de gé te, & non memoretur nomen Israel ultra.

Quoniam cospirauerunt unanimiter simul, aduersus te sœdus secerunt tabernacula Idumæorum, & Ismaelitæ,

Moab, & Agareni, Hebal, & Amon, & A-FF 2 malech,

malech, Philistei cum habitantibus Tyrum.

Etiam Assur uenit cum illis. facti sunt in ad iutorium silijs Loth.

Fac illis sicut Madian, & Sisare, sicut Iabin

in torrente Cisson.

Disperierunt in Endor, & facti sunt sterqui

Pone principes eorum sicut Oreb, & Zeb,&

Zebee, & Salmana:

Omnes principes eorum, qui dixerunt, hereditate possideamus habitacula Dei.

Deus meus pone illos ut rotam, & sicut sti-

pulam ante faciem uenti.

Sicut ignis qui comburit syluam, & sicut

flamma comburens montes,

Ita persequere illos tempestate tua, & turbi ne tuo conturba eos.

Imple facies eorum ignominia, & quærent

nomen tuum Domine.

Erubescant, & conturbentur in sæculum sæculi, & confundantur, & pereant,

Et cognoscent, quod nomé tibi Dominus,

tu solus altissimus in omni terra.

EXPLANATIO.

Deus ne sileas] Idest, ne scelera impiorum, que uides, dissimula, ne ue te contine a supplicio illoru.

Aduersus absconditos tuos] Quamquam satis declarasse uidemur in explanatione psalmi

XXXI.

ANNI

Dei, talk

Te. Deus

ma quider

mistam y

aliquandi videantu

fiatuetur fecura,qu

tatem col

ne dum i

de uene

neque di

vitam (

Filijs Sicut

Ritarum G Zebo, & L

et in libro

libro, Dax

copias dele

tem interes prelio calu

In End

mata fut

ou in Crib

Facti

wet in ag

it mad

at Iabin

t sterqui

& Zeba

erunt, h

Licuth

n, & fa

12, & tun

k quant

eculoni

)ominus

mpiorum

licio illeri

lamqua

ie plain

XXXII

X X X I, cur Asaphus Hebraos uocet absconditos Dei, tamen operapretium erit, pauca hac adiungere. Deus misericordia parens salutem piorum tutissi ma quidem custodia tegit, ac munit, sed hoc tutela ge nus tam remotum est ab oculis humana rationis, vt aliquando pi maxime a Deo negligi, & derelinqui videantur, cum Deus illos maxima cum beneuolen tia tuetur. denique qui status, qua condicio, quam secura, quamq. beata sit eorum uita, qui ueram pietatem colunt, nemo pietatis expers suspicari potest, ne dum intelligere iure igitur & merito gentem hebraam, qua sola ex omnibus nationibus Deum sancte uenerabatur, Asaphus appellat absconditos Dei, neque diuus Paulus ob aliam causam dicere uidetur vitam Christianorum in Deo absconditam esse.

Filijs Loth] Idest, Moabitis, & Ammonitis. Sicut Madian, & Sisare] Exercitum Madianitarum Gedeon profligauit casis ducibus Orebo, & Zebo, & Zebee, & Salmana. qua historia scripta est in libro Iudicum. Sisara autem, vt est in eodem libro, Dux suit copiarum Iabini regis Cananai, quas copias deleuit Baracus, & Sisaram quidem sugientem interemit Iael uxor Cabari, Iabinus uero in prælio casus est.

In Endor] Is locus erat in earegione, que assignata suit tribui Manasse, ut scriptum est in libro, qui inscribitur losue.

Facti sunt sterquilinium terræ] Relicti scilicet in agris insepulti.

FF 3 Pos-

Possideamus habitacula Dei] Idest urbes, & oppida Hebraorum,

Pone illos ut rotam] Idest instabiles, & agitatos instar rota, hac similitudine utitur etia Esaias.

Et quærent nomen tuū] Et potentiam tuam experti nomen tuum uenerabuntur, & soliciti quarent, quis nam sit is Deus, qui hostes populi sui tam acriter ulciscatur.

Et cognoscent] Intelligent, te unum esse, cui nomen Domini conuenit, quiq. omnia terrarum so-la gubernas, Deos autem suos esse Deos inanes, & commentitios.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXIIII.

Describitur, quam ardenti desiderio teneretur Dauid adeundi ad templum Dei, a quo abesse cogebatur propter uim inimicorum.

Victori ad Githith, filiorum Cora,
Psal. LXXXIIII.

VAM dilecta tabernacula tua Domine exercituum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum, & caro mea exultaue

runt in Deum uiuum.

Etiam passer inuenit sibi domum, & hirundo nidum sibi, ubi ponat pullos suos.

Altaria

Altan

& Deus !

Beatt

perpetuo

Beatu

in corde

tem pone Etiam

titudine

eorum)

Dom

Prote faciem

Qui

millia.

Elegi

gis, quan Quia fo

tiam, & s

Non p

mo, qui i

Concui Domini

plans Des

Etiam

228

Altaria tua Domine exercituum, Rex meus, & Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua Domine,

perpetuo laudabunt te.

rbesig

a Elaia.

am tuan

di suitar

mele, ci

TATUR!

manes,

no tenerely

abeffecqu

tua Do

pilcit, d Domini

exultan

& him

Altaria

Beatus uir, cuius fortitudo in te est, semitæ in corde eorum, transeuntes uallem sletus son temponent eam.

Etiam cisternas pluuia replebit, ibut de for titudine in fortitudinem, comparebit (quisque

eorum) apud Deum in Sion.

Domine Deus exercituum exaudi orationem meam, auribus percipe Deus Iacob.

Protector noster aspice Deus, & respice in

faciem CHRISTI tui,

Quia melior est dies una in atrijs tuis super millia.

Elegi ad limen morari domus Dei mei magis, quam habitare in tabernaculis peccatorū.

Quia sol, & scutum Dominus Deus, gra-

tiam, & gloriam dabit Dominus.

Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia, Domine exercituum, beatus homo, qui sperat in te.

EXPLANATIO.

Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini] Idest, desicit desiderio adeundi ad templum Dei.

Etiam passer] Quidam ex Hebrais hunc lo-FF 4 cum

cum ita explanant, passeribus, & birundinibus pa tet aditus ad templum tuum, & apud altaria tua nidos fingunt, at mihi ad ea accedere non licet. Aliq uero sic interpretantur, aues quidem inueniunt locum, ubi cum suis pullis quiescant, at ego ad aras tuas Domine adire non possum, in quibus solis acquiesco. Habet autem magnam vim ad exprimendum desiderium, & dolorem animi oratio illa imper

fecta, altaria tua Domine exercituum.

Beati qui habitant | Beatos ait esse sacerdotes, & leuitas, quibus concessum sit, in templo Dei dies, noctesq. uersari, & laudes eins quotidianis hymnis celeblare. Beatos item iudicat eos, qui omnem suam vim, & fortitudinem in Deo locatam putant, & propterea semper habent in animo semitas, qua ducunt ad templum eius, atque illud frequentare non intermittunt. Hi quidem iter facientes per loca ari da, & sitientia, qualis est uallis fletus, in is puteos fodiunt, & cisternas ad colligendam aquam pluuiam, vt commodit at e itineris homines mag is inciten tur ad frequent and am adem Dei. neque vero longitudine viæ fatig antur, sed ob singularem animi alacritatem inter eundum magis, ac magis uigent, donec perueniant ad Sionem. Sunt multæ aliæ explanationes horum uersuum, sed ea quam nos proposuimus, in primis conuenire uidetur argumento bym ni. Vallis fletus mentio sit in libro Iudicum.

Exaudi orationem meam] Quaprecor, mihi, & meis aditum patere ad templum tuum.

Et

Etrel

ce (mgm

tem, quen Quian

gotts omin

dendi ad t

tuis pie,

annis, ita

despectus i

ficenti fim

Quia

minus es

lutari lu

inftitie,

tonoranti

firmifim

que violem

neque villis

oppugnatio

mu, c po

nat and culte

ter, vera

vita deniqu

זכרונות סדבק

但問問問

bacollocat

IN LIB. PSALMORVM.

229

Et respice in faciem CHRISTI tui] Aspice (inquit) vultu placido seruum tuum supplican-

tem, quem tu regem populi tui constituisti.

Quia melior est dies una] Opto, inquam, & votis omnibus expeto, mihi facultatem dari accedendi ad templum tuum, quoniam dies vnus in atrys tuis pie, sancteq. actus, anteponendus est sexcentis annis, itaque malim ego ad limina domus. Dei mei despectus iacere, quam commorari in adibus magni-

ficentissimis impiorum.

inibus

taria in

icet. A

entunt la

o ad an

es Solis a

exprima

o illainn

e Cacerdon

plo Deida

anis bym

monem w

putant,

tas, quo

mentare u

s per locao

and some

quam plu

ragis mon

ह रास्त्र ।

animi di

gis aircu

lta aliet

nos prop

mentobil

ecor, 8

Quia fol, & scutum Dominus Deus 7 Dominus est sol mentes hominum suo prospero, & salutari lumine exhilarans, augens, nutricans, sensu iustitie, ac pietatis afficiens, omnesq. errorum, & ignorantia tenebras pellens. Dominus est scutum firmissimum, quo piorum innocentia protecta, neque violentis rerum aduersarum ictibus concutitur, neque vllis improborum, aut mortis, ant Diaboli oppugnationibus frangitur. Dominus est vberrimus, & perennis omnium bonorum fons, a quo manat ad cultores suos gratus, & amabilis animi candor, vera sanctitas, solida gloria, dulcissima pax, vita denique beata, & sempiterna. Summe omnium rerum prapotens rector, & Domine, beatus ille, qui omnem suam spem in tua bonitate, & misericor dia collocat.

Ar-

ARGVMENTVM PSAL. LXXXV.

Vaticinatur, tempus fore, cum Deus per vnigenam filium suum liberabit genus humanum asperrima tyrannide Diaboli, & in terris misericordia, ve ritas, pax, & iustitia slorebunt. Qui vero pradictionem huius hymni pertinere existimant adreditum Hebraorum ex Babylone, facile coarguuntur, cum historia illi non conueniant, qua hic pradicuntur.

Victori, filiorum Corapfalmus LXXXV.

am, auertisti captiuitatem Iacob.

Remissiti iniquitatem plebis tux, operuisti omnia peccata eorum.

Mitigasti omnem iram tuam, auertisti ab ira indignationis tuæ.

Conuerte nos Deus salutaris noster, & auer te iram tuam a nobis.

Numquid in æternum irasceris nobis? aut extendes iram tuam a generatione in generationem?

Non ne tu couersus uiuisicabis nos? & plebs

Ostende nobis Domine misericordiam tuã, & salutare tuum da nobis.

Au-

Et supe

Vtique

athabitet

Mileric

fitia, & p

Veritas

prospexit Etiam ra nostra

Iultit greffus i

Benedi

DOTUM DOCE

MUTUR ING

saum, 6

entra merbu

micanin

medicantu

STYPH MOCH

Mantur. It

multis post

permat que

to Latinic

1900 GW

Audiam, quid loquatur Dominus Deus, quoniam loquetur pacem super plebem suam,

Et super sanctos suos, & non reuertentur ad stultitiam.

per unique

ma ferri

icordian

vero pri-

iant adn.

Coargua.

era pic pir

VEKE

terranta

em Iacob. plebisma

eorum.

wertiti v

ter, & and

obis? aut

n genera

s?& plebi

iam tui

All

Vtique prope timentes eum salutare ipsius, ut habitet gloria in terra nostra il miles

Misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi, iu stitia, & pax osculatæ sunt

Veritas de terra orta est, & iustitia de calo prospexit.

Etiam Dominus dabit benignitatem, & ter ra nostra dabit fructum suum.

Iustitia coram eo ambulabit, & ponet in uia gressus suos.

EXPLANATIO.

Benedixisti] Admonuimus alio loco, qua verborum voces tempus prateritum, aut instans, aut suturum indicant, eas voces apud scriptores Hebraos ita uim, & notionem inter se communicare, vt prasentia uerbis etiam tempus ueniens, aut prateritum significantibus exprimantur, & qua res euentura pradicuntur, earum rerum tempora, si sormam ipsarum uocum spectes, nonnumquam praterisse uideantur. itaque nemini mirum uideri debet, si res multis post saculis sutura exponatur in hoc hymno, perinde quasi iam sacta estet. Sed nonnulli interpretes Latini cum animaduerterent, eam re magnam sape obscuritatem parere, quoties huiusmodi loci inci derent

derent, illos sic conuerterunt, vt proprietas, & usus latina lingua postulabat. quam interpretandi ratio nem qui sequuntur, a doctis, & eruditis iure laudantur. Verum ad ipsam uerborum explanationem ueniamus.

Benedixisti Domine terram tuam I Idest, populum tuum divinis, & calestibus donis afficies, cum e calo miseris unigenam silium tuum. Hoc ita euenisse, vt hic pradictum est, gratulatur divus Pau lus his uerbis in epistola ad Ephesios scripta, Benedictus Deus, et pater Domini nostri IESV CHRISTI, qui benedixit nos omni benedictione in calesti bus, in CHRISTO.

Auertisti captiuitatem Iacob] Idest, populum tuum a seruitute Diaboli, & peccati, & mortis eripies. qua de re sic Zacharias pater Ioannis Baptista in illo pulcherrimo bymno, quem cecinit latans, Deum iam exequi, quod hic pradicitur, Benedictus (inquit) Dominus Deus Israel, quia uistauit, & fecit redemptionem plebis sua, Et erexit cor nu salutis nobis in domo Dauid pueri sui: Sicut locutus est per os sanctorum, qui a saculo sunt, prophetarum suorum, sore, vt seruaremur ab inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos.

Remissifi iniquitatem plebis tuæ] Idest, illi condonabis omnia peccata, simul atque IESVS CHRISTVS illa suo purissimo sanguine expiarit. Hinc illud apud diuum Lucam, Et uocabis nomen eius IESVM, is enim saluum faciet populum suum

apec-

a peccato

unciliabis

gravissime i

his nerbas

Commenda

and cum a

pro nob 15 m

mnc (anot

nam fi, ci

Deo per n

(eru abimi

nunc uate

oue Deum

axit, ea L

cuius mileri

montes, &

fonte fun f

unte me, 6

pitquam em

mount of

Mas fum,

Nonnet

noni nin

brabis? H

bhabet, w

idrunt te

Conu

23 I

tuos

a peccatis suis.

好。

andire

s ture la

explanais

am] lle lonic after um. Hus ur diani

ripta, In

ESVO

trone in cu

Ideft,m

cati, on

er loani

775 (80,00)

edicity.)

ael, quin

Et eremi

es : Sicula

it, propial

manust

nos.

ne IES

र राष्ट्राका

abis noth

ulum sia

Apri

Ald.2.2.18

Mitigasti omnem iram tuam] Hoc est, reconciliabis te hominum generi, cui multa iam sacula
gravissime iratus, atque insensus es. Quo modo autem facta sit hac reconciliatio, docet divus Paulus
his verbis in epistola, quam scribit ad Romanos.
Commendat autem suam caritatem erga nos Deus,
quod cum adhuc essemus peccatores, CHRISTVS
pro nobis mortuus est: multo igitur magis iustificati
nunc sanguine ipsius servabimur per eum ab ira:
nam si, cum inimici essemus, reconciliati suimus
Deo per mortem sily eius, multo magis reconciliati
servabimur per uitam ipsius.

Converte nos Hactenus divina pradictio, nunc vates sanctus nomine totius populi precatur, vt qua Deum facturum esse, in superioribus versibus pradicti, ea Deus maturet perficere: Tu (inquit) ex cuius misericordia pendet omnium salus, converte mentes, & voluntates nostras adte, ad quem nemo sponte sua se potest convertere. sic Hieremias, converte me, & convertar, quia tu Dominus meus es: postquam enim convertistime, egi panitentiam, & postquam ostendistimihi, percussi femur meum, con

fusus sum, & erubui.

Nonne tu conversus viuissicabis nos?] Non ne tu (inquit) reconciliatus vitam nobis salutemq. donabis? Hac interrogandi formula vim asseverandi habet, ut etiam in psalmo CXXXIX. Non ne qui oderunt te Domine, odio habui, & contra inimicos

tuos ira excandui? Quid autem boc viuisicandi uer bo intelligat uates sanctus, explicat hoc modo diuus Paulus in epistola ad Ephesios scripta, Deus, qui diues est in misericordia, propter multam caritatem suam, qua dilexit nos, etiam cum essemus mortui per delicta, conuiuisicauit nos una cum CHRISTO (per gratiam estis seruati) simulq. cum eo resuscitauit, & simul cum eo sedere fecit inter calestes in CHRISTO IESV.

Ostende nobis Domine misericordiam tua] Ostendere misericordiam in litteris sanctis, est illam tribuere. sic diuus Paulus ait, in euangelio patesieri iustitiam Dei, cum dicere velit, illam euan-

gelium amplectentibus impartiri.

Audiam, quid loquatur Dominus Deus]
Vates sanctus post piam precationem aures animi at
tentas adhibet ad oraculum Dei: quisquis enim pura, & casta mente precatur, sine dubio responsum,
& illud quidem gratissimum, fert a spiritu Dei.

Quoniam loquetur pacem super plebem suam Idest, promittet pacem, & omnia prospera, & secunda populo suo. Eam vero pacem significat, quam calites pradicauerunt, cum nascente CHRISTO canerent, Gloria in altissimis Deo, & interrapax, hominibus bona voluntas. Hunc optatissimum pacis nuncium postea nunciarunt aposto litoto terrarum orbe, de quibus Esaias, Quam specios pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona. Quam uero pacem illi nunciarint, diuus

Paulus

Paulus b

TECONCILLA

dediequen

doguidem

medians

lut in nob

MCHR

sos ob ect

Reconcilia

institia D

liomnibu

bis fidem

Sona logu

nostris? p

celesti paci

malum D

oprobante

almodum ur fanctific

nuest.

to ad fluit

ure ample

seriere and

taltam (al

bus Paul

Vtique

Profloest

IN LIB. PSALMORVM. Paulus his memorabilibus verbis exponit, Deus reconciliauit nos sibi per IESVM CHRISTVM, deditque nobis ministerium reconciliationis, quandoquidem Deus erat in CHRISTO mundum reconcilians sibi, non imputans eis pecçata sua, & po suit in nobis sermonem reconciliationis. Itaque nomi ne CHRISTI legatione fungimur tamquam Deo vos obsecrante per nos, rogamus pro CHRISTO, Reconciliamini Deo, eum enim, qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit, vt nos efficeremur iustitia Dei in ipso. Hac quidem nunciarunt apostoli omnibus terrarum oris, sed non omnes eorum ver bis fidem habuerunt: Esaias enim sub ipsorum persona loquens ait, Domine quis credidit sermonibus nostris? propterea vates ait, loquetur pacem super plebem suam, & super sanctos suos, intelligens, bac calesti pace usuros tantummodo homines sanctos, & populum Dei, idest, illos, qui veritatem euangely approbantes ea re Deo cari, & sanctifiunt, quemadmodum CHRISTVS ait apud Ioannem, Pater sanctifica eos per ueritatem tuam, sermo tuus ve ritas est. Nam quod subiungitur, & non reuertentur ad stultitiam, id significat, eos, qui euangelium uere amplectuntur, spiritu CHRISTI afflatos auertere animum a uitys, & insanis cupiditatibus, & multam salutem dicere humana sapientia, quam diuns Paulus asseuerat stultitiam esse apud Deum. Vtique prope timentes eum salutare ipsius Prasto est (inquit) Dominus auxilio suo is, qui uerentur,

candin

no do dina

eres, quid

Caritain

BILLS YOUTH

CHRIST

m eo refigi

rdiamni

anctis, est

enangelin)

illam us

nus Deus

are and

quas enumil

io responsa ritu Dii.

per plebe

omia profi

acem figur

um nasci

nis Dea, 5

Hanth

erunt app

Quamp

angelicas

rint, das

Pass

rentur, & colunt sanctissimum numen ipsius, itaque ille miseratus calamitates nostras e calo mittet ad nos liberandos filium suum, ut aliquando gloriaturi simus, gloriam Dei incolere terram nostram, seque uidendam oculis mortalium prabere, & cum ciuibus nostris familiarissime versari. Hoc autem perfectum esse, pradicat diuus Ioannes his uerbis, verbum caro factum est, & habitauit inter nos, & uidimus gloriam eius, gloriam veluti unigeniti a pa-

tre, plenum gratia, & veritate.

Misericordia, & ueritas obuiauerunt sibi] Satis perspicuum est, vatem in hoc versu, & in eo, qui proxime sequitur, de re futura tamquam de pra terita loqui. Significat autem his elegantssimis verborum figuris, eas virtutes, quarum mentionem facit,inter se coniuctus sore beneficio CHRISTI, per quem misericordiam consecuti sumus a Deo, & cognitionem veritatis, idemque nos iustos reddidit ex iniustis, & Deoreconciliauit, atque ita iustitia, & pax inter se osculata sunt . propterea subiungitur, veritatem ex terra orituram, idest, mortales euangelium, & veram religionem amplexaturos, & iu-Stitiam e calo prospecturam, boc est, Deum illos ingratiam recepturum, & vera iustitia donaturum: sustitiam enim calestem uocat iustitiam fidei, per quam Deus hominibus non solum omnia peccata co donat, sed etiam suum spiritum sanctum impartitur, eosque sibi filios adoptat, & promptos, alacres, ac pa ratissimos ad omnia uirtutum officia reddit.

Etiam

Etian

est, hou

व्या वर्षा

ODETTURA

tura sit, et

mbulatu

ham in an

squatus, C

rum ocula. Iventia c

cut in cela

Al

Prec

tueatur .

amore his

(at potenta

Oratio

Deus me

Milen

Dotota

IN LIB. PSALMORVM.

mittet a

gloriation

ram, lon

T Cum on

autemp

erbis, m

er nos, on

igenitian

erunt shi

oquam dip antifimis v

nerationes)

RISTI,

a Deo, 60

os readiana ta infitia,

fubiumona ortales cus

turos, 61

eum illes il

donaturus

m fides, p

a peccail

impartiti

acres, as

Etiam Dominus dabit benignitatem] Idest, humano generi benigne faciet, & terra nostra, qua adhuc sterilis, inculta, atque horrida fuerat, vberrima siet, ac feracissima. quem vero fructum la tura sit, explicat subiungens, iustitiam coram Deo ambulaturam, hoc est solidam, & germanam iustitiam in animis mortalium spiritu CHRISTI renouatis, & excultis regnaturam: semper enim illorum oculis obuersabitur Deus, & summa semper di ligentia cauebunt, ne aberrent a uia pietatis, qua du cit in calum.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXVI.

Precatur hoc suauissimo carmine Deum, vt se tueatur ab insidys inimicorum, & animum suum amore uirtutis, & pietatis accendat, simulque pradi cat potentiam, & misericordiam eius.

Oratio Dauid, Psalmus LXXXVI.

NCLINA Domine aurem tuam, & exaudi me, quoniam inops, & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam tanctus sum, saluum sac seruum tuum Deus meus sperantem in te.

Miserere mei Domine, quoniam ad te clamo tota die, lætisica animam serui tui, quo-GG niam

niam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu Domine benignus, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe Domine orationem meam,

& intende uoci deprecationis meæ.

In die tribulationis mez clamaui ad te, quia exaudisti me.

Non est similis tui in dijs Domine, & non

est secundum operatua.

Omnes gentes, quascumque secisti, uenient, & adorabunt coram te Domine, & glorisicabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabi-

lia, tu es Deus solus.

Doce me Domine uiam tuam, & ingrediar in ueritate tua, uni cor meum, ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo, & glorificabo nomé tuű in æternű,

Quia misericordia tua magna est super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Deus iniqui insurrexerunt aduersum me, & congregatio potentium quæsierunt animam meã, & non proposuerunt te in conspectu suo.

Et tu Domine Deus miserator, & misericors, tardus ad iram, & multæ misericordiæ, & ueritatis,

Respice in me, & miserere mei, da fortitudi

nem

nem ta

cille to

Facm

Domine

Inclin

quit) att

1,00

Tuere q

CHIMS OT

us, qui a

neque pot tem futura

Last repus

putatem,

Eting

hom expli

Vnico

mutation

II om mb H

Ltern

n Ideft

Smanif

Etfal

Non

nem tuam seruo tuo, & saluum fac filium ancillæ tuæ.

Fac mecum signum in bonum, ut uideant, qui oderunt me, & confundantur quoniam tu Domine adiuuisti me, & consolatus es me.

EXPLANATIO.

Inclina Domine aurem tuam] Aures (inquit) attentas adhibe ad precationem meam, & fer opem supplici misericordia tua, quoniam inops consi ly, & omni humano prasidio destitutus sum ego. Tuere quaso uitam meam, quia pietati, & innocen tia deditus sum, incolumem serua famulum tuum, cuius omnis spes nititur benignitate tua.

Non est similis tui in dijs] Idest, nemo de ijs, qui dij nominantur, tecum est comparandus, neque potest quispiam imitari operatua. quamobrem futurum est tandem, vt omnes gentes te solum co lant repudiata superstitione, & a Christo ad ueram

pietatem, & religionem per ducantur.

Et ingrediar in ueritate tua] Hanc sententiam explicauimus in explicatione psal x x v 1.

Vni cor meum] Ut scilicet abiecta omni alia cogitatione, & studio te unum amem, & colam, & in omnibus rebus nibil nisi te unum respiciam.

Et eruisti animam meam ex inferno inferio ri] Idest, grauissimis periculis, & morte certa,

& manifesta.

laui.

& mitis

Mocant

em mean

ad te,qui

ne, & m

iecisti, a

nine, & gl

ens mita

& ingreda

timeat o

neusinto

i in atem

fupermi

interior

um me,

t animan

pectu lu

& milen

ricordiz,

ortitud

nen

Et saluum fac filium ancillæ tuæ] Signisi-GG 2 cat,

cat, se ex pijs, & religiosis parentibus ortu esse, uel po tius exaggerat seruituté, na filius ancilla uerna est.

gines I

quicqua b

magis con

gnam gra

sita fuisse sacra, e

daico:

tas bacj quatenu

Dilig

ner la Des

anthus loc

micilium ej tis: sed ista

outens CH

unfitutus

deficiant

sacula las

manamh

Glorios

ra (inquit facti, scil

meseseni

Fac mecum signum] Ede (inquit) illustre aliquod signum tua erga me beneuolentia, vt velinici mei fateri cogantur, me tibi carissimum esse.

ARGVMENTYM PSAL. LXXXVII.

Celebrat Hierosolyma, & ecclesiam CHRISTI, quam hac urbs significabat, simulque pradicit, ueram religionem toto terraru orbe propagandam.

Filiorum Corapsalmus cantici,

fanctis, diligit Dominus portas Sió super omnia tabernacula sacob. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas

Dei.

Memor ero Raab, & Babylonis cum scien tibus me.

Ecce Palæstina, & Tyrus, & populus Aethiopum, ille natus est ibi.

Et de Sion dicetur, homo, & homo natus est in ea, & ipse fundauit eam altissimus.

Dominus numerabit scribendo populos, ille natus est ibi.

Et cantores sicut tibicines, omnes scaturi-

ese, uch

t) illustr

, Tit Tel 13

mele,

XVII,

CHRIST

predict,

paganun

in month

inus pon

aculalan

de te cim

s cumin

opulush

omo nati

populo

s feature

EXPLANATIO.

Hic hymnus admodum obscurus est, neque ego quicqua habeo, quod pro certo polliceri queam huic obscuritati lucem aliquam allaturum. Reliquum est igitur, vt eam explanationem, qua probabilior, & magis consentanea pietati uideatur, adhibeam, magnam gratiam habiturus, si quis meliora docuerit.

Fundamenta eius in montibus sanctis] Po sita suisse Hierosolyma in collibus, constat ex historia sacra, & descriptione Iosephi in lib. VI. de beuo Iudaico: sed etiam ecclesia CHRISTI, quam ciuitas hac significabat, fundata est in eisdem montibus,

quatenus scilicet ibi ortum habuit.

Diligit Dominus] Erat quidem Iudauniuersa Deo consecrata, sed ille Hierosolyma cateris omnibus locis longe pratulerat, seceratque, vt ibi domicilium esset amplissimi sacerdoty, & regia dignita
tis: sed ista rerum suturarum umbra erant, corpus
autem CHRISTI, qui Rex, & sacerdos a Deo
constitutus est Hierosolymorum calestium, idest, ecclesia sancta, quam Deus diligit super omnia tabernacula Iacob, idest, longe cariorem habet, quam
umquam habuerit universam synagogam Moss.

Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei] Pracla ra (inquit) & gloriosa de te uaticinantur homines sancti, scilicet tempus sore, cum Deus intra mænia tua se se uidendum mortalibus prabebit, & cum ei-

99 3 nibus

in local to

ST ALCT NO

dicetur, b

nomine t

rum mod

findatan

cust, eccl

sed sapier

petuo per bostium

elegante

cum dic

portasin

bituras.

fire, & fa

tam, recte

populos, sa

June, Gr

is dus religi

no dicendo

uni Christ

non et land

moribate

la fanctora

rdini, 6

170 conti

Baribus to

uibus tuis coniunctissime uersabitur. quam uero gloriosa, illustria, & magnifica pradicta sint ab eisdem uatibus de ecclesia CHRISTI, qua spiritu Deire gitur, & gubernatur, atque ob eam caussam cinitas Dei, & Hierusalem calestis nominari solet, nemo litterarum dininarum studiosus est, qui nesciat. Illud certe inter catera pradixerunt, ipsam omnibus terrarum oris filios parituram, qui filiy Dei numera rentur, & essent. quem partum celebrant uersiculi, qui sequuntur : cum enim ait, memor ero Raab, & Babylonis, Deum ipsum inducit loquentem, ac pollicentem, se Aegyptios, & Babylonios, & cateras nationes ad ecclesiam suam ag gregaturum: quarum nationum uidebatur oblitus, cum illas pateretur in maximis errorum tenebris uersari. sed possumus uer tere bunc uer siculum etiam ad bunc modum, Facia meminisse Raab, & Babylonis eos, qui nouerunt me. que uerba tamen eandem sententiam continent: significat enim, se missurum Apostolos, qui eas gentes ab impura, & impia superstitione traducant adca stiffimum sui numinis cultum, pleniffimamque sancti catis religionem. Quoduero sanctus nates subiungit, Ille natus est ibi, videtur indicare, omnes gentes se se coniuncturas cum ecclesia Hierosolymis instituta, propterea quia insignis ille ab omnibus pis expectarus, in is locis oriturus, suumque regnum initurus sit. quibus de rebus explicatum est in explicatione psalmi secundi . itaque ortus CHRISTI fecit, vt quamplurimi & Hierosolymis, & cateris omnibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18 र धर्गात्रे

abeilan

ritu Dein

am cinia

Colet , nem

nesciat.

am omnin

Deinsmin

rant unfo

or ero Rae

rios, & can

urum;quan

as paterein idposemun

modum, En

MONET VALUE

continent!

qui cu pa

educantali

amout a

nates subm

e, omnasio

ofolymism

nibus pist

onum unti

explication

I fecit, d

is annibi

in locis nascerentur ex semine immortali, ut ait diuus Petrus, per uerbum Dei uiuentis, & manentis in aternum. Hoc significat, cum ait, Et de Sion dicetur, homo, & homo natus est in ea. Sionis autem nomine intelligi in litteris sanctis non urbem Iudeorum modo, sed etiam ecclesiam Christi, notissimum est omnibus.itaque quod addit,ipsam Sionem a Deo fundatam esse, id intelligi uult, quod postea res ipsa do cuit, ecclesiam CHRISTI non artificio hominum, sed sapientia Dei constitutam esse, & propterea perpetuo permansuram, neque uetustate deleri, aut ulla hostium oppugnatione opprimi posse. quod utrumque eleganter expressit apud Mattheum ipse Christus, cum diceret, se adificaturum ecclesiam suam, neque portas inferorum ad eam euertendam vim vllam ha bituras. At cum dixisset, ecclesiam fæcundissimam fore, & sobolem suam toto terrarum orbe propagatu ram, recte subiungit, Dominus numerabit scribendo populos, idest recensebit omnes, qui nati fuerint in Sione, & nomina eorum scribet, qui repudiatis falsis dis religioni sancta adhaserint. significat autem hoc dicendi modo, Deum omnium, quicumque erunt ueri Christiani, summam rationem habiturum. quin etiam hac translatio sumpta uidetur a rege, qui conscribat exercitum. neque profecto aliud est eccle sia sanctorum, nisi exercitus ex hominibus omnium ordinu, & nationum comparatus, qui duce CHI-STO continentia bella gerit cum principibus, & re Etoribus tenebrarum uita buius. qua de re diuus Pau

meaunt.

ueam, ha

inter mo

Sicut

ouorum

Pofui

brofis,

Super

mnes flu

Long

Clai mei lan

Clan

te manu

Numq mortui re

Numo

ncordian

outione? Numo

na tua, &

Etego

tio præue

Vt qui vertis fac

A HIGH

lus scitu dignissima scribit ad Ephesios. Et quoniam ortus CHRISRI tantarum rerum origo, & caussa extitit, propterea repetitum est, ille natus est ibi. In sine hymni iterum orationem convertit ad Sionem, promittens, cantores similiter atque tibicines omne suum studium collaturos ad celebrandas laudes ipsius, quam Deus tam caram, acceptamque habet. Quin etiam (inquit) quicquid carminis uena ingenymei prosuderit, id ego omne tibi consecro, & dico. Simile est illud poeta latini:

Sed tamen exiguo quodcumque ex pectore riui Fluxerit, hoc patria seruiat omne mea.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXVIII.

Psalmus est plenus affectibus, & querelis, in quo narrat calamitates suas acerbissimas, & misericordiam Domini implorat.

Canticum psalmi, filiorum Cora, Victori ad Mahelath propter afflictionem, eruditio Eman Ezraita, Psalmus LXXXVIII.

OMINE Deus salutis meæ, in die clamaui & nocte coram te.

Intret in conspectum tuum oratio mea, inclina aurem tuam ad pre

cem meam.

Quia repleta est malis anima mea, & uita mea

mea inferno appropinquauit.

quonian

5 cai

tus eftin

tit ad Su

ue tibicim

ndas land

amque h

THANK WIL

CON CCTO,

OTE TIES

100.

XVIII.

uerelis, no Emiferia

riad Mil

ean Etrai-

nea, ind

tuum on

iam ad pit

2, & uit

Aestimatus sum cum descendentibus in foueam, factus sum sicut homo sine fortitudine, inter mortuos liber,

Sicut uulnerati dormientes in sepulcris, quorum nulla amplius superest memoria, & ipsi a manu tua abscissi sunt.

Posuisti me in lacu inferiori, in locis tene-

brosis, & profundis.

Super me confirmatus est furor tuus, & omnes fluctus tuos induxisti super me.

Longe fecisti notos meos a me, posuisti me abominationem ipsis.

Clausus sum, & egredi non possum, oculi

mei languerunt præ afflictione . Comimo Cl

Clamaui ad te Domine, tota die expandi ad te manus meas.

Numquid mortuis facies mirabilia? aut mortui resurgent, & consitebuntur tibi?

Numquid narrabit aliquis in sepulcro misericordiam tuam, & ueritatem tuam in perdiditione?

Numquid cognoscentur in tenebris mirabi lia tua, & iustitia tua in terra obliuionis?

Et ego ad te Domine clamaui, & mane oratio præueniet te.

Vt quid Domine repellis animam meam? auertis faciem tuam a me?

Afflictus sum ego, & expiranti similis, ab ad olescentia

adolescentia tuli terrores tuos, trepidaui.

Super me transierunt iræ tuæ, & terrores tui oppresserunt me.

Circumdederunt me sicut aqua, tota die cir

cumdederunt me simul.

Elongasti a me amicum & proximum, & no tos meos in tenebris (posuisti)

EXPLANATIO.

Inscriptio indicat, hoc carmen datum suisse ad ca nen dum ordini cantorum, qui a Cora prognatierant, conditum autem ab Hemane, quem summa sapientia praditum suisse, scriptum est in lib. 111.

Regum.

Domine Deus salutis meæ Precatio est hominis, qui in summas angustias adductus, & horribili calamitatum tempestate iactatus, nihil aliud cer
nit nisi mortem, atque inseros, quippe qui non homines solum, sed etiam ipsum Deum grauissime iratum, atque insestum experitur, ad quem tamen confugit tamquam ad portum, & in maxima omnium
rerum desperatione, salutis sua spem reponit in eo,
quem sibi censes inimicum. Hoc nemo mortalium

sua sponte sacere potest, sed spiritus eius, qui percutit, supplicat pro percusso gemitibus inenarrabilibus, vt inquit diuus Paulus.

Aestimatus sum cum descendentibus in foueam] Idest, adnumeror ys, quorum cadaue-

ra demittuntur in sepulcrum.

adolescentia

Inter

115,980 14

917tb25,

Polui

magnitu6

Claus

am erum di facultu

Num

pertinere

In te

appellat

moria o

qua ten

plalmus

bus a prin

TITUE COM

& luttus.

neft,quea

disobrutu

magu

billo eripit

magis

mucat, C

bus orget,

on intelli

suere, cu

willo, 9

IN LIB. PSALMORVM.

238

Inter mortuos liber] Euasi (inquit) ijs similis, qui iam sunt ad mortuos ag gregati, & liberi ab ijs rebus, qua pertinent ad banc vitam.

Posuisti me in lacu | His allegorys exaggerat

magnitudinem calamitatum suarum.

laui.

rorest

ota dieci

num, &n

m fiijse add

a prognati

quem sum. Fin lib. 11

recatively

tus, or lum

ribil alius

ani non bon

raui min

n tamen as

1792 4 OWNTHS

eponut in a

o mortalis

, qui perci

enarrabili

ntibus in

m cadant

Intel

Clausus sum] Iam (inquit) circumuentus sum erumnis intoler andis, neque vlla datur euadendi facultas.

Numquid mortuis] Ostendit, ad gloriam Dei pertinere, vt homines py, & religiosi diu viuant.

In terra obliuionis] Sepulcrum, vel inferos appellat terram obliuionis, quoniam mortuorum me moria cito interit.

Notos meos in tenebris posuisti 7 Idest, tam qua tenebris obductos ab oculis meis remouisti. Hic psalmus valde notabilis est, quoniam solus ex omnibus a principio víque ad finem, nulla interposita spiritus consolatione, plenus est querelarum, mœroris, & luctus. sed illud in primis in eo dignum observatio ne est, quod vir sanctus tantis rerum aduersarum vn dis obrutus, Deo tamen fidere non intermittit: sed quo magis ille, quidquid consolationem in se habet, af flicto eripit, & quidquid dolorem auget, accumulat, boc magis ipse noctes, & dies nomen illius suppliciter inuocat, & malis omnibus vrgentem assiduis precibus vrget, neque in summa desperatione desperat. ex quo intelligitur, Deum ne tum quidem pios derelinquere, cum ipsi derelicti, & proiecti sibi videntur ab illo, qui suos grauissime solet affligere, ut caro extinguatur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

Del

rum, to

Dom in poten

n tuo.

lit Auctu

Tuc

in brack

tuos.

Tui

& plen

Tha

bunt, b

Inuic

lij tui,

Miler

Domi

kinnon

ititia tua

Quon

& protu

Inael re

Tung

tinguatur, spiritus viuat.

ARGVMENTVM PSAL. LXXXIX.

Pradicat potentiam, & benignitatem Deierga suos: deinde commemorat promissa illius praclara, Dauidi, posterisq. eius facta: postremo queritur, Deum, quasi oblitum eorum promissorum, vrbem sanctam impiss euertendam tradidisse, regiamq. potestatem sublatam, & populum ipsum in maximas miserias incidisse.

Eruditio Etham Ezraite. Psal. LXXXIX.

ISERICORDIAS Domini in æter num cantabo.

Notos meos in tenebris po

In generationem, & generationem annunciabo ueritatem tuam

ore meo.

Quoniam dixi, in æternum misericordia ædisicabitur, in cælis ipsis stabilies ueritatem tuam.

Pepigi fœdus cum electo meo, iuraui Dauid seruo meo, usque in æternum stabiliam semen tuum.

Consitebuntur cæli mirabilia tua Domine, & ueritatem tuam in ecclesia sanctorum.

Quoniam quis in cælo æquabitur Domino? quis similis erit Domino inter filios Deorum? Deus Domine Deus exercituum, quis similis tibi in potentia o Domine? ueritas tua in circuitu tuo.

XIX

tem Deien

1865 preclas

Forum, only

, regiana, i

in in many

LXXXII

omini iat

& genera

ritatem to

fericorda

es uenta

inraul

m stabili

a Domin

rum.

· Domino

Deoru

Deas

Tu dominaris superbiæ maris, cum attollit fluctus suos, tu compescis eos.

Tu confregisti sicut uulneratum superbu, in brachio uirtutis tuæ dispersisti inimicos tuos.

Tui sunt cæli, & tua est terra, orbem terræ, & plenitudinem eius tu fundasti, aquilonem, & meridiem tu creasti.

Thabor, & Hermon in nomine tuo exultabunt, brachium tuum cum potentia.

Inuicta est manus tua, sublimis est dextera tua, iustitia, & iudicium habitaculum solij tui,

Misericordia, & ueritas præcedunt saciem tuam. beatus populus, qui scit iubilationem.

Domine in lumine uultus tui ambulabunt, & in nomine tuo exultabunt tota die, & in iu-stiia tua exaltabuntur.

Quoniam gloria fortitudinis eorum tu es, & pro tua benignitate exaltabis cornu nostru,

Quia Domini est clypeus noster, & sancti Israel rex noster.

Tunc locutus es in uissone sanctis tuis, & di xisti,

xisti, posui adiutorium super potente, & exaltaui electum de plebe mea.

Inueni Dauid seruum meum, oleo sancto

meo unxi eum.

Manus enim mea firma erit cum eo, & brachium meum roborabit eum.

Non opprimet inimicus eum, & filius ini quitatis non affliget eum.

Et concidam a facie eius inimicos eius, &

& odientes eum perdam.

Et ueritas mea, & misericordia mea cum ip so, & in nomine meo exaltabitur cornu eius.

Et ponam in mari manum eius, & in flumi-

nibus dexterameius.

Ipse inuocabit me, pater meus es tu, Deus meus, & adiutor salutis meæ.

Et ego primogenitum ponam illum, excel-

fum præ regibus terræ.

In æternum seruabo illi misericordiam meam, & sædus meum sidele ipsi.

Et ponam in sæculum sæculi semen eius, &

thronum eius sicut dies cæli.

Si autem dereliquerint filij eius legem mez, & in iudicijs meis non ambulauerint,

Si iustitias meas profanauerint, & mandata

mea non custodierint,

Visitabo in uirga iniquitates eorum, & in uerberibus peccata eorum,

Misericordiam autem meam no dispergam

ab

ab eo, 1

mentiar,

Etth

& ficut la

calo fide

Tuue

fases ira

Euert

diadema

Deftr

munitio

factus el

Exalta

tificalti or

Avertifti

Miatus e

Deltru

11 terram

Abbrei

Víques

telcet ficu

Memor

tutta cre

Quise

Diri

IN LIB. PSALMORVM. , & en ab eo, neque falsam reddam ueritatem meam. Neque profanabo fœdus meum, &, quæ pro leo fand cedunt de labijs meis, non mutabo. Semel iuraui per sanctitatem mea, si Dauid eo, & ba mentiar, semen eius in æternum manebit, Et thronus eius sicut sol in conspectu meo, & filius & sicut luna stabilietur in æternum, & testis in cælo fidelis. Tu uero repulisti, & abominatus es, accen-COS CIUS. sus es ira contra Christym tuum. Euertisti sædus serui tui, profanasti in terra a mea cum diadema eius. cornu eus Destruxisti omnes macerias eius, posuisti , & in the munitiones eius in confractionem. Diripuerunt eum omnes transeuntes uiam, s es tu, Di factus est opprobrium uicinis suis. Exaltasti dexteram deprimentium eum, læillum, est tificasti omnes inimicos eius. Auertisti etiam aciem gladij eius, & non es aucordiams xiliatus ei in bello. Destruxisti munditiam eius, & solium eius menens in terram collisisti. Abbreuiasti dies iuuentutis eius, operuisti legem ma eum confusione. Vsquequo Domine auertes te semper? exar & manda descet sicut ignis ira tua? Memor esto, quanti æui sum ego, numquid rum, & frustra creasti omnes filios hominum? Quis est homo, qui uiuet, & nó uidebit mor dispergi tem?

tem? eruet animam suam de manu inferi?

Vbi sunt misericordiæ tuæ antiquæ Domine, quas iurasti Dauid in ueritate tua?

Hocelto

ein kot.

or in libro

Danials !

wan, or

nt, atque

Confit

omines D

lu, & fra

Predicat

effe dubiti

re, quod

Inter

cum Des

re folet pr

to admon

tretione mi

historpar

Et ueri

teritate tax

Tucon

mantem co

afti, quam

Thus confes

Thabo

reidens .

itto ad occ

Memor esto Domine opprobrij seruorum tuoru, portaui in sinu meo omnia (opprobria) multarum gentium,

Quibus affecerunt nos inimici tui Domine, quibus affecerunt uestigia Christitui.

Benedictus Dominus in æternum. fiat, fiat.

EXPLANATIO.

Misericordias Domini] Cum gens Hebraa maximis calamitatibus premeretur, atque omnia contra, ac promiserat Deus, euadere viderentur, poterat facile in dubium venire misericordia, & sides illius. At vir sanctus ait, tantum abesse, vt ipse vlla rerum aduersarum acerbitate adduci possit ad suspicandum minus pie de diuino numine, vt sidem, & misericordiam eius cantaturus in perpetuum, & suis versibus omni memoria sit propagaturus.

Quoniam dixi] Idest, mibi persuasi, misericordiam tuam perpetuo duraturam, & semper augendam, & amplisicandam esse, & ueritatem, ac sidem tuam in persoluendis promissis numquam labefactatum iri, sed stabilem sore ac sempiternam pe rinde ac calum.

Percussi scedus] Deum facit loquentem.
Vsque in æternum stabiliam semen tuum]

IN LIB. PSALMORVM. 241

Hoc est fædus, quod Deus cum Dauide, & posteris
eius secit. Id sædus multis uerbis describitur infra,
& in libro secundo Regum cap. VII. Semen autem
Dauidis est CHRISTVS, qui regnat in perpetuum, & ecclessa piorum, que in omne tempus uigebit, atque auo sempiterno fruetur.

Consitebuntur cæli] Et calites (inquit) & homines pij semper pradicabunt tua facta admirabi

lia, & fidem, & bonitatem numinis tui.

Quonia quis in cælo æquabitur Domino?]
Pradicat potentiam, & fidem Dei, vtostendat non
esse dubitandum, quin ille & possit, & velit prasta-

re, quod pollicitus est.

eri?

æ Don

feruon

Pprobin

ni Domin

TI tui.

m. fiat.fi

gens Him

, atque on

e videreni

icordia, 6

n abelle, ti

adduct p

amut, t

राष्ट्र १३ १४ १४

e su propo

uasi, mio

5 Semper

eritaten.

umquan

piternan

entem.

en tour

Interfilios Deorum J Filios Deorum dixit, cum Deos dicere vellet, sicut filios hominum appella re solet pro hominibus. Deos autem uocat, ut alio lo co admonuimus, mentes illas cælestes, ab omni concretione mortali segregatas, quos Angelos quoque no striusurpare, ac nominare solent.

Et ueritas tua in circuitu tuo] Idest, non so lum potentissimus, sed etiam veracissimus es, ipsague

veritate tamquam ueste indueris.

Tu confregisti] Idest, Pharaonem illum arrogantem cum universo exercitu tam facile perdidisti, quam facile interficitur homo, qui iam uulneribus confectus sit.

Thabor, & Hermon] idest, oriens, atque occidens nam Thabor situs est ad ortum, Hermon uero ad occasum. hi sunt motes insignes terra Iudaa.

HH Inuicta

Inuicta est manus tua] Sic etiam uertit Sym-

in taken

bous expl

audit, O

certo bab

jutela fecu

ur fancti

grat Subi

hilabunt

11 Domin

ilis per ba

tibus fren

atquein

omnium

bilius ui

were, neg

dent in le

hain non

tem: nega

hamquan

que ad alti

ilirum pecc

un cientias

di, regno c

que quod cu

to mones,

trum agus

flationib a

dianter, ti

megue an

Iustitia, & iudicium habitaculu solij tui] Idest, solium tuum in media iustitia, & aquitate situm est, & misericordia, & ueritas sunt satellites tui.

Beatus populus, qui scit iubilationem Beatus (inquit) populus, qui hac intelligit, & uera, solidaque latitia fruitur, quam parit hac prastantissima Dei cognitio. Sed verbum Hebraum, quod Latinus interpres reddidit iubilationem, significat clangorem tubarum : it aque non nulli sic explanant hunc locum, beatum esse populum, qui intelligit, Den apud se uersari.uidetur autem imitatus Mosem, qui in Numeris de populo Dei loquens ait, Dominus Deus eins cum eo est. & clangor regis cum illo : sic enim legendum est ex Hebrao.it aque ut Moses, cum si gnificare uellet, Deum apud Hebraos effe, dixit, clan gorem regis cum is esse: it a uir sanctus hoc loco, cum dicere uelit, beatum esse populu, qui intelligit, Deum apud se versari, qui tam potens, tam iustus, tam misericors, tam verax est, dicit, beatus populus, qui scit clangore. Hac orationis exornatio sumpta est ex historia : nam cum Deus e calo descendisset ad ferendas leges Hebrais, prasentiam suam buccinarum cantu declarauit : solent enim uates sancti orationis ornamenta ex historijs, & rebus gestis effingere, vt est illud Davidis, Ignis, & Sulphur, & spiritus pro cellarum, pars calicis eorum : & illud, Holocaustum tuum in cinerem convertat:item illud, Abscondit me. 172

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

IN LIB. PSALMORVM. in tabernaculo suo. de quibus verborum siguris suis locis explicauimus. Sed quis populus hunc clangore audit, & cognoscit? ille nimirum, qui Deum pro certo babens sibi semper adesse, in illius prasidio, & tutela securus, & laius conquiescit. Hunc populum uir sanctus beatum appellat, & talem esse demonstrat subiungens, Domine in lumine uultus tui ambulabunt. Felices (inquit) & uere fortunati, qui te Domine propitium, & prasentem habent: semper illis per has tenebras, & vias vita difficiles ingredien tibus spendor tui spiritus clarissimum lumen ostendit, atque in animis eorum tam ardentes amores excitat omnium uirtutum, vt nihilys iucundius, nihil ama bilius uideatur, quam pie, iuste, ac temperanter ui uere, neque tame isti uirtutes suas admiratur, aut gau dent in seipsis, sed omnis eorum admiratio, & latitia in nominis tui cognitione versatur, & merito qui dem: neque enim sua iustitia extolluntur, sed tua, tua inquam iustitia iacentes, & abiectos erigit, atque ad altissimum gradum dignitatis extollit, amnia illorum peccata delens, mentes, & uoluntates sanans, conscientias latas, & tranquillas reddens, spiritusan Eto, regno calesti, & vita sempiterna donans . itaque quod cupi ditates temerarias coercent, quod timo res omnes, & omnes solicitudines pellunt, quod neque rerum aduersarum ictibus franguntur, neque oppugnationibus humane sapientia de gradu pietatis deig ciuntur, totum id referunt acceptum misericordia tua, que animos piorumita corroborat, & confimat, HH2

tit Sym

olij tui

quitate

tellitesin

ionem

igit, on

acprefa

raum, a

n, signifia

ic explan

telligit, I

8 Molem

it , Domi

um illo: fi

Moles,co

esse, dixit, il

boc loco, a

elligit, Da austru, 10

ties popul tio fampia ndifferati

buccinari

Eti orativi

fingere !!

olocaufu

Conditt

vt eorum uirtutem, excelso, & illustri loco sitam, nulla neque hominum, neque Diaboli labefactare possit improbitas . Sed cur Dominus tam beneuolus, & liberalis est aduersus homines pios? quia regem, & clypeum illorum cari simum habet is est CHRI-STVS, ad cuius tutelam, & regnum pertinent ho mines sancti omnium saculorum. Hos Deus propter CHRISTVM suum ab omni aternitate sibi filios adoptauit. quos autem, antequam nascerentur, adoptauit, hos in lucem editos ad pietatem uocal, uocatisque iustitiam primum, deinde vitam immortalem donat. Itaque si quis omnis memoria pios interroget, cur habuerint, atque in perpetuum habituri sint Deu fauentem, & propitium, sine dubio respondeant, quia Domini est clypeus noster, & sancti Israelis rex noster.quod si quis extra tutelam, & regnu CHRI-STI est, is neque Deo carus, neque saluus esse potest, idque ita esse populus Dei semper sensit, ut auctor est diuns Petrus in actis Apostolorum. Sed nonnulli existimant, ipsum Dauidem clypeum populi, & regem appellari. quorum sententia num probanda sit, haud equidem scio, cum presertim boc carmen scriptum sit pro posteris Davidis, qui amisso regno in maximis calamitatibus uersabantur, quod si intelligantur y uersus eo modo, quo nos interpretatisumus, omnia plana, & perspicua existunt.

Posui adiutorium super potente] Idest, sem per ero prasto, semper opem seram Dauidi, qui po-

tens est propter gratiam meam .

Manus

Madu

MUMBELLE

Nono

feat, or e

Etpon

no loca m

iem per lec

Palestino.

ad fluurun

Mesopota

bant.

In æte

lum, que

illo ferian

Etpo

thronum

vera elle po

na native es

ntuums. Tu

reculum Ga

in Maria

ion, Ecce !

madis non

bu altiffin

Deus sedens

n domino

the finais.

Si Danie

in fallam

IN LIB. PSALMORVM.

243

Manus enim mea firma erit cum eo] Idest, numquam illum distituet, semper illum proteget.

Non opprimet inimicus eum] Saulem signi-

ficat, & eius aseclas.

co sitan,

ibefaction

peneun

naregu

est chi

ertinus

) १९४३ गुगको

e sebifilm

rentur, li

HOCAL, MI

IMPORTAL.

ios cacterrii

icuri fini li respondici Eti Ifraelie

egnu CHI

lusus e le pai

, at auch

Sea min

m populs.

s boc carne

r. quodin

erpretail

it.
7 Idella la

ridi, quil

Mand

Et ponam in mari] Idest, subiciam eius imperio loca maritima, & flumina longinqua. quod quidem persecit Deus, cum Dauid eius auxilio subegit Palastinos, qui ad mare incolunt, & Syros vsque ad fluuium Euphratem, & stipendiariam habuit Mesopotamiam, quam Syriam sluminum appellabant.

In æternum seruabo] Idest, non repudiabo illum, quemadmodum Saulem, sed sædus, quod cum

illo feriam, stabile, ac sempiternum erit.

Et ponam in sæculum sæculi semen eius, & thronum eius sicut dies cæli] Hæc nullo modo vera esse possunt, nisi referantur ad CHRISTVM, qui natus est in samilia Dauidis, & regnat in perpetuum. neque in aliam sententiam explanauit hoc oraculum Gabriel nuncius, & interpres Dei: is enim Mariam virginem his verbis affatur apud Lucam, Ecce concipies in vtero, & paries silium, & vocabis nomen eius IESVM. is erit magnus, & silius altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris ipsius, regnabitque super domum Iacob in æternum, & regnieius non erit sinis.

Si Dauid mentiar] Idest, nequaquam Dauidem fallam. nam hoc verbum, si, apud Hebraos

HH 3 aliquando

aliquando vim negandi habet in his iurandi formulis, cum scilicet adhibita execratione se aliquid fa-Eturos negant. hinc etiam illud in psalmo x c v. Quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. Misilan

gnipole lis Mar

boc nife a

exenturn

vique ad

tatem in

gram ve

extrema

[uffixum

ut impi

babean

tur. qu

credide

est babe

neque con

tinere pote

QUADTORS

was de

a rmant

& menda

wora fider

equitor, (

Paulus in

pletitur a

ram, qui

um patie

Infeceres

2338

Semen eius in æternum manebit] CHRI-STVS scilicet, & ecclesia piorum.

Et thronus eius sicut sol] Idest, in perpe-

tuum durabit, vt sol.

Et testis in cælo fidelis Idest, volo lunamipsam esse testem perpetuitatis imperiy CHRISTI: vt enim illa semper durabit, ita semper uigebit regnum ipsius. Sciendum est tamen, Symmachum sic vertisse, Et contestatus in calo sidelis, idest, & qui asseueranter assirmat, hac se facturum, est in calo,

neque mentiri vmquam potest.

Tu uero repulisti] Nunc deplorat calamitates populi; & qui supra tantis laudibus extulerat sidem Dei, nunc animo perturbato queritur, omnia
contra accidere, quam ille promiserit. Hic animad
uertere operapretium est, quam dissicile sit, non dubitare de promissionibus Dei, aut non penitus etiam
is dissidere, cum prasertim ille, antequam promissa
persoluat, ita plerumque omnia contra, ac pollicitus est, euenire patiatur, vt vix credibile sit, ea, qua
pradicta sunt, vera vmquam euasura multa huiusce
rei exempla ex litteris sanctis apponere possem, sed
hac duo satis erunt. Deus Dauidem in pueritia regem designat, sed quam acerbis, quamque diutur-

diform.

eliquidh.

moxer

in requin

] CHI

t, in pop

iolo lunan

CHRIST

per uigebi

mmaches

, ideft, 6

m, est nu

rat calon

es extulite es

eritur, m

. Hicana

ile su, non i

penatual

uam prom

a, ac polic

ile fit, cap

gulta ban

possem,

pueritian

ane dinip

nis illum calamitatibus exagitauit, antea quam regni possessionem adire permitteret? Idem ore Gabrie lis Maria pollicetur, IESVM in solio Davidis ses furum, atque imperium illius sempiternum fore. quis boc nisi divino spiritu afflatus, sicut pradictum est, euenturum suspicari posset? cum IESVM videres vsque ad trigesimum atatis annum propter obscuritatem in magna hominum ignoratione uersari, reliquam vero vitam inopem, & uagam persegui, ad extremum tamquam perditissimum latronem cruci suffixum acerbissima morte multari. His rebus sit, vt impi promissionibus, & verbis Dei nullam sidem habeant, & ipsipy sape ad dubitandum inducantur. quocirca illud saluberrimum praceptum, Qui crediderit, ne festinet, semper in ore, atque animo est habendum : qui enim moram ferre non potest, is neque constantiam, neque sidendi perseuerantiam re tinere potest: dissidens autem, se non solum bonis, que promissa sunt, indignum reddit, sed etiam grauissimas distidentia pænas luit : quisquis enim Deo affirmanti non credit, is profecto, illum esse uanum, & mendacem, credat, necesse est: at qui patiens in mora fidere perseuerat, sine dubio promissa bona con seguitur, & Deo carissimus est. Hecomnia dinus Paulus in epistola ad Hebraos scripta breuiter com plectitur ad hunc modum. Ne abieceritis siducia ue stram, que magnam habet premy retributionem: nam patientia uobis est opus, vt vbi volunt atem Dei perfeceretis, reportetis promissionem: adhuc enim pusillum HH

pusillum temporis, & qui uenturus est, veniet, & non tardabit, iustus autem ex side uicturus est, & si se subtraxerit, non probabitur animo meo: at nos non sumus, qui nos subducamus in perditionem, sed ad sidem pertinemus in acquisitionem anima,

Accensus es ira in CHRISTVM tuum]
Idest, in Dauidem, quem tu regem constituisti. ad
ipsum enim Dauidem redundare videbatur, quid-

quid patiebantur posteri ipsius.

Destruxisti munditiem eius] Sic appellat

Splendorem, & dignitatem impery.

Abbreuiasti dies] Queritur, regnum familie Dauidis, quod perpetuum sore promiserat Deus,

dum adolesceret, extinctum esse.

Memor esto, quam breuis æui] Cogita (inquit) quam sit breuis vita mortalium, quod si huc accedant etiam perpetuæ calamitates, neque vllus detur respirandi locus, non ne uideberis nos frustra creausse?, similia multa leguntur in querimoniys sobi. sunt autem uerba animi perturbati, neque satis considerantis, cur hominem creauerit Deus.

Quibus affecerunt uestigia CHRISTI tui]
Sic nocare videtur reges, qui in Danidis locum successerant, atque eum reprasentabant. Sed hic locus est perobscurus, neque ego aliquam explanationem certam habeo. Quidam intelligunt, his verbis barbarorum impietatem significari, qui Iudaos irriderent, quody CHRISTVM liberatorem expectaret, cuius vestigia, & pedes venietis nuqua visuri esent.

Benedictus

tur beco

turbation

do fiers po

mi a non

1077,0

wet, ac

adotulita

ham tun

Defo

110,01

persons

O maxi

port magn

theathr.

Reduc

Edicis, 1

Quon

IN LIB. PSALMORVM.

245

Benedictus Dominus in æternum Videntur hac esse verba hominis post magnam animi perturbationem se colligentis, & considerantis, nullo mo do sieri posse, vt Deus sidem datam uiolet, & promissa non seruet, itaque patienter serendam esse moram, & sanctissimum ipsius numen rebus aduersis aque, ac prosperis laudandum, cum prasertim ille ad vtilitatem, & salutem piorum omnia dirigatetiam tum, cum penitus eos abiecisse videzur.

ARGVMENTVM PSAL. XC.

Describit miseriam, & breuitatem vita humana, & implorat auxilium Dei, vt, qui omnibus superioribus saculis consueuerit gentem suam tutari, & maximis beneficiys ornare, illam etiam, boc tempore magnis calamitatibus oppressam, subleuet, ac tueatur.

Oratio Moysi viri Dei, pfal. x c.

eniet, b

seft,6

eo:atm

onem,

me,

tuum

tituisti.

atur, qui

Sic appele

grum fund ofer at Du

Cogita (s

m, quodits

is nequesti is nos fron

(ET WINNE)

Deus.

ISTIM

is locum la

Sedbicks

lanations verbisbo

1205 TTT16

xpecture.

uri effent nedictus OMINE refugium factus es nobis a generatione in generationem.

Priusquam montes fierent, aut formaretur terra & orbis, a sæculo,

usque in sæculum tu es Deus.

Reducis hominem usque ad contritionem, & dicis, reuertimini filij hominum.

Quoniam mille anni ante oculos tuos, tamquam

quam dies hesterna, quæ præterijt,

Et uigilia in nocte, rapuisti eos ut impetus

aquarum, funt ueluti somnium,

Mane sicut herba (sunt) quæ mutatur, mane floret, & crescit, uespere succiditur, & arescit.

Etenim deficimus in ira tua, & in furore tua turbati sumus.

Posuisti iniquitates nostras in cospectu tuo: occulta peccata nostra in luce uultus tui.

Quoniam omnes dies nostri dilabuntur in

ira tua, consumimus

Annos nostros ueluti sermonem, dies anno

rum nostrorum septuaginta anni,

Si autem admodum robuisti sumus, octuaginta anni, & præcipuű eorum labor, & dolor.

Recedit cito, & auolamus.

Quis nouit uim iræ tuæ, & secundum timorem tuum iram tuam?

Enumerare dies nostros ad hunc modum, tu nos doce, & offeremus cor sapientiæ.

Reuertere Domine, usquequo? & depreca-

bilis esto super seruos tuos.

Satia nos mane misericordia tua, & exultabi

mus, & lætabimur omnibus diebus nostris.

Lætifica nos pro diebus, quibus nos afflixisti, pro annis, quibus uidimus mala.

Appareat in seruis tuis opus tuum, & gloria tua in filijs eorum.

Et

Etst

& opus ma

Redu

10, 0 Ge

a, quipp

ad enecti

& confect

in pulue

Quo

elt, cun

Et

quattuo

vocaban

tem onse

imputerni

trat anno:

Rapuit

tiffme fug

tati fluoreste

mulatur.

acciditur

Etenin

micat, b

Amobisted

Contu

Jan J

Et sit splédor Domini Dei nostri super nos, & opus manuum nostrarum dirige in nobis, & opus manuum nostrarum dirige.

EXPLANATIO.

Reducis nos Tu quidem Domine immortalis, & sempiternus es, nos autem mortales, & cadu ci, quippe quos per uarios casus, & labores perducis ad senectutem, cumq. iam morbis, senioq. infracti, & confecti sumus, dicis, reuertimini filiy hominum in puluerem, unde vos effinxi.

Quoniam mille anni ante oculos tuos 7 Id

est, cum eternitate tua comparati.

atur, me

ditur,

turorem

Specture.

istui,

abuntur

, diesam

mus, odn

or, & dolu

adum tim

modun

& exultab

nostris,

os afflin

& glott

Et uigilia in nocte] Nox apud veteres in quattuor partes distributa erat, qua partes uigilia vocabantur, vt omnibus est notum. Vita breuitatem vni ex ijs partibus similem dicit, si cum auo illo sempiterno Dei conferatur, etiam si quis mille consiciat annos.

Rapuisti eos ut impetus] Comparat elegantissime sugam, & inanitatem uita humana pernicitati sluminum, & somniys, & herba, qua mane immutatur, id est, in slorem se se induit, uespere autem succiditur arescens.

Etenim deficimus in ira tua] His uerbis significat, has uit a calamitates esse pænas, quas Deus anobis repetit pro sceleribus, & malesicis nostris.

Consumimus annos nostros ueluti sermonem] Quo nihil citius enanescit.

Si

Si autem admodum robusti sumus] nonnul li sicuertunt ex hebrao, aut ad summum octuaginta anni.

Præcipuum eorum] Præcipuum annorum uocat iuuentutem, quæ & ipsa plena est molestys, ac

perturbationibus animi.

Quis nouit uim] Hunc uersiculum ita uerterunt Symmachus, & Hieronymus, & quidam aly.
Videtur autem hanc sententiam continere: si uel par
ua indignatio tua tanta mala mortalibus importat,
quis possit cogitatione comprehendere, qualis, &
quanta sit ira uis, qua uteris aduersus eos, qui improbe, ac impie vixerunt? Quis inquam possit intelligere vin ira tua, perinde vt potentia tua formidalibis requirit eam intelligi?

Enumerare dies nostros] Doce nos Domine ad hunc modum numerare, ac cogitare dies nostros, & illorum paucitatem semper ante oculos habere, ut hac inaniuita contempta nos totos sapientia, & contemplationi rerum aternarum dedicemus.

Reuertere Domine, usquequo?] Quousque abes, & nos in tantis calamitatibus derelinguis?

Appareat in seruis] Idest, nos ita rege, ac tuere, vt in nobis eluceat vis salutaris, & benignitas tua.

Et sit splendor Domini] Idest, & misericordia Dei nostri semper adsit nobis, vt, quidquid aggredimur, seliciter eius benesicio succedat.

AR-

BIL CTICOT

tugiun. Quo

tium, &

Alisto

hduciam

Scutun

mebis a tin

Alagit

tem tene

Cadent

dentris tu

Verum

mbution

Quoni

Non:

ARGVMENTVM PSAL. XCI.

Describit elegantissime securitatem, & felicitatem eorum, qui omnes suas cogitationes, & spes in misericordia Dei collocarunt.

Psalmus X CI.

v ui ti

octuaris.

annorm

nolestis, a

m staum. quidand

ere: fi uelpa rus imparu

, qualis, (

eos, quin

ns politim

tua firmio

e nos Dina

e dies notre ulos babon

(apientu)

Quada

elinquis

ta rege, a

miserial.

idquid as

11:

vi habitat in latibulo altissimi, in umbra omnipotentis commorabitur.

Dicam Domino, spes mea, & refugium meum, Deus meus sperabo in eum.

Quoniam ipse liberabit te de laqueo uenantium, & a peste exitiali.

Alis suis obumbrabit tibi, & sub pennis eius siduciam habebis.

Scutum, & clypeus est ueritas eius, non timebis a timore nocturno,

A sagitta uolante in die, a peste perambulan te in tenebris, ab exterminio uastante meridie.

Cadent a latere tuo mille, & decem millia a dextris tuis, ad te autem non appropinquabit.

Verumtamen oculis tuis considerabis,& retributionem peccatorum uidebis.

Quoniam tu es Domine spes mea, altissimu posuisti refugium tuum?

Non accedet ad te malum, & flagellum non appropin-

appropinquabit tabernaculo tuo,

Quoniam angelis suis mandauit de te, ut cu

stodiant te in omnibus uijs tuis.

In manibus portabunt te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

Super aspidem, & basiliscum ambulabis, &

conculcabis leonem, & draconem.

Quoniam me diligit, liberabo eum, protegam eum, quoniam cognouit nomen meum.

Clamabit ad me, & ego exaudiam eum.cum ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & gloristicabo eum,

Longitudine dierum replebo eum, & osten-

dam illi salutare meum.

EXPLANATIO.

Qui habitat in latibulo altissimi] Idest, qui se committit sidei, & tutela ipsius. eam tutelam cur appellet latibulum, declaraumus in explanatione psalmi LXXXIII.

Quoniam ipse liberabit te] Quisquis es, inquit, qui sincere, & ex animo te misericordia Dei commissiti, sis animo lato, & tranquillo, nam ipse te incolumem conseruabit ab omnibus insidys inimicorum, & a quouis maximo, & manisesto exitio.

Scutum, & clypeus est ueritas eius] promisit Deus, & suam astrinxit sidem, se perpetuo prasidio, salutique suturum ys, qui misericordia ipsius considerent, itaque veritas eius, qui sidem datam

fal-

malis.

Alag

morbos,

Cade

potus pr

& incolu

trobos o

aentes.

tiam tu

Sup

que ven

rum sign

Quon

um, o ca

ti de beni

Al

Docet .

IN ATTUME T

a Dei, d

IN LIB. PSALMORVM.

fallere non potest, tamquam scutum firmissimum pios proteget, illosque conseruabit incolumes ab omnibus malis.

e te, uto

te offenda

oulabis.

um, prot

en meun

m eum.co eum, &gl

um, & ola

ni] Idella

m tutelani

explanain

quis 8,00

he Deich am ipsettil

dus inimil

to exitio

IS] prom petuo proj ordis spill lem dala

A sagitta uolante His vocabulis significat & morbos, & mala omnia, que nobis importantur & ab improbis hominibus, & a Diabolo.

Cadent a latere tuo 7 Cum pestilentia, velimpetus prœly sauiet, ceteris morientibus tu saluus, & incolumis animo quieto, & securo spectabis improbos occidentes, & pænas maleficiorum expendentes. hoc autem tibi continget propterea quodetiam tu Deo dixisti ex animo, Tu Domine spes mea.

Super aspidem, & basiliscum | Affirmat, ne que venenatas, & immanes bestias, neque Diabolum, & satellites eius, quos nocabulis harum belluarum significat, ullam vim habituros aduersus hominem pium, & prasidio Dei confidentem.

Quoniam me diligit Inducit Deum loquentem, & ea confirmantem, que vir sanctus pradica-

uit de benignitate, & misericordia ipsius.

ARGVMENTVM PSAL. XCII.

Docet, diebus festis, omissa cura, & studio eaterarum rerum, consideranda esse consilia, & fa-Eta Dei, & laudes eins celebrandas ,

Psalmus cantici pro die Sabbati, X CII.

onvm est confiteri Domino, & psallere nomini tuo altissime,

Adannunciandum mane misericordiam tuam, & ueritatem tuam

pernoctem,

In decachordo, & psalterio, cum cantico in cithara.

Quia lætificasti me Domine in opere tuo, & in operibus manuum tuarum exultabo.

Quam magnificata sunt opera tua Domine, nimis profundæ sactæ sunt cogitationes tuæ.

Vir insipiens non cognoscet, & stultus non

intelliget hæc,

Cum germinauerint peccatores sicut herba, & sloruerint omnes, qui operantur iniquitaté,

Vt intereant in sæculum sæculi, tu autem al-

tissimus in æternum Domine.

Quoniam ecce inimici tui Domine, quoniam ecce inimici tui peribunt, & disperdentur omnes, qui operantur iniquitatem,

Et exultabitur sicut unicornis cornu meu,

conspersus sum oleo uiridi.

Et respiciet oculus meus in inimicis meis (ultionem) & de insurgentibus contra me ma lignantibus audiet auris mea (quæ optat)

sustais ut palma florebit, sicut Cedrus liba-

ni

nimul

Deinot

Adhu

& ourent

Quoc

non elt 1

Ad

noctem.

detur, qu

crificijs

fication

[ericord

cumque!

tous; at ca

wer, fiden

emper ba

undem ex

ntille pros

15 calan

Doero box

Quia

Utimp

madmo

tronem

ber, qua

mutat,

249

ni multiplicabitur,

K CII.

omino,

Isime,

nanemin

tatem tua

cum cantin

a opere to

exultabo.

tua Domi

tationes tu

& Stultusm

es ficut heh

ar iniquita

1, tu autili

omine, que & disperde

atem,

cornum

imicis III

ontra men

optat)

edruslib

Plantati in domo Domini in atrijs domus Dei nostri florebunt,

Adhuc fructificabunt in senecta, pingues, & uirentes erunt, ut annuncient,

Quod rectus est Dominus fortitudo mea,& non est iniquitas in eo.

EXPLANATIO.

Ad annunciandum mane] Tametsi cum noctem, & mane nominat, ea tempora indicare uidetur, qua lege attributa erant precationibus, & sa crisicijs, non minus tamen, vt opinio mea fert, signi sicat ijs uerbis, cum dies prosperitatum illucescit, mi sericordiam Dei pradicandam esse, vt omnia, quacumque nobis secunda eueniunt, illi accepta reseramus; at cum nocte rerum aduersarum circumsundimur, sidem eiusdem, dictorumque constantiam in ore semper habendam, vt spe bona, certaque simus, nos tandem ex omni periculo, & calamitate euasuros, si cut ille promisit inquiens, Inuoca me tempore difficili, & calamitoso, & ego te omnibus ex malis eripiam, tu vero bonorabis me.

Quia l'atificasti me Domine in opere tuo]
Ut impius animo horret, si quando conscientia il
lum admonet, Deum piorum, impiorumque habere
rationem: ita pio nulla cogitatio potest accidere iucu
dior, quam de providentia Dei: cum enim is secum
reputat, ne unum quidem capillum ex suo capite deII cidere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

cidere posse sine illius numine, quem patrem agnoscit, incredibile dictu est, quanta latitia exultet, quam se tutum, ac beatum ducat. Et sane nibil a patre indulgentissimo potest prosicisci, quod silius emo lumento, salutique non sit: et si nonnumquam illi (qua mentis humana insirmitas est) secus accidere putant, & falsa specie, ac uisione terrentur.

Quam magnificata] Non solum ea significat, qua pertinent ad creationem mundi, sed etiam ea, qua quotidie geruntur a prouidentia Dei in administratione rerum humanarum, cuiusmodi sunt, qua mox commemorat, improbos scilicet florere es secun dis rebus uti, ut mox acerbiora supplicia sustineant, es in miserias aternas pracipitentur, cum bonis e con

trario omnia uertant in bonum.

Vir insipiens non cognoscet, & stultus non intelliget hæc] Stultos, & insipientes uocat in pri mis, quos usus, & uita communis prudentes, & sapientes appellare solet. horum multi tam longe absunt ab istarum rerum intelligentia, vt ne arbritrentur quidem, prouidentiam Deise ad procurationem rerum humanarum demittere.

Et exaltabitur] Euertentur homines impy, & nefary, at ego, & quisquis alius uirtutem, & pietatem colit, beati, & florentes erimus. Comparat autem cornu suum, idest, uires, & potentiam, cornibus monocerotis, qua cornua sunt durissima.

Conspersus sum oleo uiridi] Allegoria est, qua sirmitas animi, & corporis significatur. ea sum pta

pta

ptatt

ad mon

Sed olen

Toratio

habet as

Justu

quam be

nes by pa

gut, o

Sicu

pium co

mus, e

gratifi

pum,

Plan

ti, o alt

& fructus

AR

Celebri

mindum

Vime gub

CHRIST

lam cina

IN LIB. PSALMORVM. 250
pta est a cultu uita: oleum enim magnam vim habet
ad membra souenda, & corpus corroborandum.
Sed oleum significat, vt supra didicimus, afflatum,
& gratiam spiritus sancti, qua longe maiorem vim
habet adsouendum, & corroborandum animum, &
corpus. hoc calesti oleo delibutus erat Dauid.

Iustus ut palma storebit] Impy quidem tamquam herba storent, que celeriter arescit, at homines py palme similes sunt, que diutissime uiuit, ac ui-

get , & fructus ducissimos edit .

remain.

ra exulta

Sane nimi

uod filipm

uamilla.

accident

ur.

sea signific

fed etianu

Dein aom

modi sunt,

torere & a

licia faftina

cum bonist

& ftultus

ntes uocat a

rudentes, 6 am longe al ne arbrita

curations

19917185 (1997)

utem, 0

es . Compi

rentiams rrissima Allegoria atur eas Sicut cedrus Libani] Eleganter hominem pium comparat cedro, cuius odoratus est iucundissimus, eaque arbor numquam putrescit, & umbram gratissimam ministrat: qua omnia ad hominem pium, & sanctum eleganter aptantur.

Plantati in domo Domini] Qui (inquit) sa ti, & alti suerint in ecclesia Dei, semper florebunt, & fructus pulcherrimos serent uita innocetis, & pia.

ARGVMENTVM PSAL. XCIII.

Celebrat infinimam excellentiam Dei, qui & mundum ex nibilo creauerit, & res humanas sapien tissime gubernet. Sed hac omnia etiam ad imperium CHRISTI aptissime referri possunt, & ad ecclesiam eius undique oppugna: am.

11 2 Psalmus

Psalmus XCIII.

OMINVS regnauit, magnificentiam indutus est, indutus est Dominus fortitudinem, & accinxit se.

Etiam firmauit orbem terræ, qui

omton

dem eft 1

MHA ETHE

Teffin

Donnine,

nclesiam

on tus nu

taque illi

& prafil

A

Inneh

identia m inlentia il

ibatione
Viqueq
Meatore
Effabur

romnes

non commouebitur.

Parata sedes tua ex tunc, a sæculo tu es.

Eleuauerunt flumina Domine, eleuauerunt flumina uocem fuam,

Eleuauerunt flumina fluctus suos, plus-

quam uoces aquarum multarum,

Et mirabiles elationes maris, mirabilis in

altis Dominus.

Testimonia tua ualde sunt certa, domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem dierum.

EXPLANATIO.

Dominus regnauit] Regnauit, dicit, proregnat: qui loquendi abusus frequens est, vt iam admonuimus.

Et accinxit se] Accinxit inquam se fortitudi-

ne, & potentia.

Parata sedes tua ex tunc] ldest, ex omni eter

nitate.

Eleuauerunt flumina Domine] Allegoria est, qua significat, maximam vim hostium inuasisse gentem gentem Dei, quos ille compressit.

nagnifice

us eft Do

ccinxitle

m terra

ulo tues

e,elevater

is fuos,

s, mirabil

certa, don

e in longit

0.

it, dicit, pr

est, stim

am se forta

f, exomin

Aium inu

Mirabilis in altis Dominus] Terribilis qui dem est impetus, & immanitas impiorum, qui nos inuaserunt, sed longe terribilior est Dominus, qui ha bitat in calo, & pro nobis acerrime propugnat.

Testimonia tua] Vera prosecto sunt, & certa Domine, qua nobis tua sancta oracula promiserunt, ecclesiam scilicet piorum, qua domus tua est, prasidio tui numinis semper incolumem, ac beatam sore: itaque illam decet ornatam esse sanctitate, eoque ornamento in perpetuum decorari, vt, qua custodem, & prasidem sanctum habet, ipsa quoque sancta sit.

ARGVMENTVM PSAL. XCIIII.

Inuehitur in homines impios, & sceleratos, qui pro uidentiam Deinegant; & innocentes, iniurys, & uiolentia illorum oppressos, consolatur.

Psalmus x CIIII.

plendide appare.

Exaltare, qui iudicas terram, redde re

tributionem superbis.

Vsquequo peccatores Domine, usquequo

peccatores exultabunt?

Secundent

Esfabuntur, & loquentur superba? gloriabu tur omnes, qui operantur iniustitiam?

II 3 Populum

Populum tuum Domine attriuerunt, & hereditatem tuam uexauerunt,

Viduam, & aduenam interfecerunt, & pupil

los occiderunt,

Et dixerunt, non uidebit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.

Intelligite insipientes in populo, & stultiali

quando sapite.

Numquid ille, qui plantauit aurem, non audiet? aut qui finxit oculum, non uidebit?

Qui corripit gentes, non arguet, qui docet

homines scientiam?

Dominus scit cogitationes hominum, quod uanæ sunt.

Beatus homo, quem tu erudieris Domine,

& de lege tua docueris eum,

Vt quietem præbeas illi in diebus malis, donec fodiatur peccatori fouea,

Quia non repellet Dominus plebem suam

& hereditatem suam non derelinquet.

Quoniam ad iustitiam reuertetur iudicium, & sequentur illam omnes, qui recto sunt corde.

Quis consurget pro me aduersus malignantes? quis stabit pro me aduersus operantes iniquitatem?

Nisi Dominus adiuuisset me, paulo minus

habitasset in inferno anima mea.

Si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua Domine sustentabat me.

Secundum

. Sect

nerunt Nam

fitatis, Cons

guinem

meus in

Fit re

malitia

minus

Det lat, quoa

Splen

pere ocub

intentration

mantes.

Intel

to, gain

nat, qui

6 belliar

pabilis d

Cracem

AC 1757

DC070:7

IN LIB. PSALMORVM.

252

Secundum multitudinem cogitationű mearum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam.

Numquid cósociabitur tibi thronus peruer sitatis, qui fingit afflictionem pro lege?

Congregantur contra animam iusti, & sanguineminnocentem condemnabunt,

Et erit mihi Dominus in refugium, & Deus

meus in petram fiduciæ meæ,

Et retribuet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorum disperdet eos, disperdet illos Do minus Deus noster.

EXPLANATIO.

Deus ultionum Domine] Sic Deum appellat, quod ad eum pertineat ultio: pse enim ait in Deu teronomio, Mea est ultio, & ego rependam.

Splendide appare] Fac, omnes intelligant, ac pane oculis uideant prouidentiam, & magnitudinem potentia tua, quam negligunt homines impij, & ar-

rogantes.

int, &

it, & pup

us, nech

, & Stuli

rem, non

idebit?

et, qui da

minum, q

ieris Domi

ous malis,

plebem in

quet.

tur iudian

to funt con

us maligna

as operan

paulo min

miserice

Secund

Intelligite insipientes in populo] Significat, eos, qui negant Deum intelligere, quid unusquisque agat, quid ue in se admittat, ipsos nihil intelligere, & bestiarum similes esse. & tamen nonnulli ex is, quibus doctrina, & sapientia primas deserunt, qui crucem CHRISTI stultitiam putant, ausi sunt, hac immanissima, & teterrima monstra dicere, & docere: vt facile appareat, uerissimam esse illam D.

Pauli sententia, Sapientia huius mundi stultitia est, apud Deum.

Qui plantauit aurem] est ne (inquit (uerisimile, vt qui vim sentiendi, & intelligendi hominibus donauit, ipse cognitione careat rerum humanarum?

Qui corripit gentes] Qui aliquando supplicio afficit totas nationes, uos ne permittet impune de bacchari? qui mortalibus prudentiam, & intelligentiam impartit, is ne uestra malesicia ignorabit?

Dominus scit cogitationes \ Non modo (in quit) Dominus audit, & uidet, uerum etiam intimos hominum sensus intelligit, ac nouit, quaminania sint, & absurda, que illi cogitant, nisi diuino lu mine animi eorum illustrentur itaque beatum illum iudico, quem tu Domine pro tua incredibili misericordia erudis, & praceptum legum tuarum instituis: ea enim disciplina maximamilli tranquillitatem pa riet rebus aduer sis, siquidem omnes iniurias impiorum non solum forti, sed etiam leto animo feret, intelligens, vitam piorum calamitatibus, vt aurum ione, purgari. itaque animo quieto, & tranquillo vsque exspectabit, dum impius penas luat: luet enim panas, quisquis niolat innocentes, neque Dominus negliger iniurias, & contumelias gentis sua, neque illam diutius permittet libidini, & ludibrio impiorum, sed aliquando leges, & institua in indicips nale bunt, & multos sui cupidos, & amantes habebunt.

Quis consurget] Exponit magnitudinem periculi, in quo versans implorauerat auxilium homi-

num,

Subact

Sid

TE CORST

tions ma

o fulter

Secu

ciabant

tum alla

ma, Ita

(mqui

sta per

notra

quis m

pulsas in possit esse

que semo

tons of

at, folia

gt, figm

of, leges o

mitretur

ab boc of

dinnem

tique opp

Findici

MARIE

Mex H

Stultitian

quist (neri

i bominin

umanarm

uando sippi

tet impunt

m, o inth

Class north

Non mod

um etianu

net, quanz

nt, ni i aim

ne beatum in

redibili mb

uarum ialia

ngullian

MULTILLEN

nimo sta,a

bees, utam

luat: luat in

eque Dona

tis sua, no idibrio impi

n indicipal

a babebui

itudinemp

cilium boss

253

num, sed frustra, subiungit enim, Nisi Dominus subuenisset mihi, actum erat de salute mea.

Si dicebam motus] Si querebar, iam vacilla re constantiam meam, neque iam posse calamitatum magnitudini obsistere, Domine eras præsto, & sustentabas animum meum iam labentem.

Secundum multitudinem] Quantum excruciabant animum meum cogitationes tristissima, tan tum illum recreabant consolationes tua iucundissima. Ita diuus Paulus ad Corinthios scribens, sicut (inquit) abundant afflictiones CHRISTI in nos, ita per CHRISTVM abundat etiam consolationostra.

Numquid consociabitur | Non est, quod aliquis miretur, situ ades innocentibus, & ab is propulsas iniurias impiorum: quidenim tibi commune possit esse cum improborum potestate, ac tyrannide, que semper occupata est in constandis calumniys, & bonis affligendis, idque sibi pro lege ducit? vel cum ait, solium peruersitatis fingere afflictionem pro lege, significat potius , eos, quorum proprium munus est, leges condere, quibus Respublica optime administretur, ac cinium salus tuta sit, tantum abesse ab hoc officio, ut semper habeant animos intentos adinueniendas rationes, & vias, quibus vexent, atque opprimant innocentes, atque ita pro legum, & indiciorum aquitate ab his iniurias, & vim ad perniciem ciuitatis manare. Sed Symmachus vertit ex Hebrao, Qui fingit afflictionem contra praceptum

ceptum: qua verba significant, principes barbaros, & crudeles machinari calamitatem, & perniciem iys, qui tutela ipsorum commendati sunt, contra pracepta, & leges Dei.

ARGVMENTYM PSAL. XCV.

Hortatur grauissimis sententijs populum ad colen dum Deum, & laudes eius canendas, pradicans ipsius infinitam potentiam, & sapientiam, qui omnia creauerit ex nihilo, nec non misericordiam, bonitatem, qua pios pracipua quadam beneuolentia regit, ac gubernat. Item exemplo maiorum, qui in solitudine interierunt, deterret ab impietate, & infidelitate aduersus Deum.

Psalmus x c v.

enite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro,

Præoccupemus faciem eius in confessione, & in psalmis iubile-

musei.

Quoniam Deus magnus Dominus, & rex magnus super omnes Deos.

Quia in manu eius sunt profunditates terræ, & altitudines montium ipsius sunt.

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundauerunt manus eius.

Venite

iple ett

Hod

tare co

Sicu

tionis uestri

Qu

ne had

Et

lurau

mean

Ven

tultum.

bilaritat

Precipies

He, cha

Gandi

Prao

White in

non acti

Nos

IN LIB. PSALMORVM.

254

Venite adoremus, & procidamus, & genua flectamus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster,

Et nos populus pascuæ eius, & oues manus

eius.

s barbaru.

permicien

contrapib

CV.

ulum adoin

predicania

em, quimu diam, to bu

eneuolentian .

orwa, qual

rietate, 6m

ominoin

ciem em

Imis inbit

inus, & m

ditates tel

fecit illus,

Venite

unt.

oftro,

Hodie si uocem eius audieritis, nolite obdu rare corda uestra,

Sicut in contradictione, sicut in die tentationis in deserto, ubi tentauerunt me patres uestri, probauerunt, & uiderunt opera mea.

Quadraginta annis offensus sui a generatio

ne hac, & dixi, populus iste errat corde,

Et isti non cognouerunt uias meas, quibus iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam.

EXPLANATIO.

Venite exultemus Domino] Admonet, ad cultum, & venerationem Dei requiri latitiam, & bilaritatem, id quod etiam diuus Paulus confirmat pracipiens Christianis, vt semper lato animo sint. causa vero in promptu est: Deus enim colitur side, spe, charitate, quarum comites sunt iustitia, pax, & gaudium.

Præoccupemus faciem] Idest, properemus venire in conspectum eius cum hymnis, & gratia-rum actione.

Nos autem populus pascuæ eius] Nos (inquit) sumus grex victitans pabulo eius, & oues,

quas

quas ipse manu sua ducit, & regit.

Hodie si uocem] Super his versibus multa di uus Paulus scitu dignissima in epistola, quam scribit ad Hebraos. ea nos non subscribimus, satis habentes, locum indicasse.

Sicut in contradictione] Innuere videtur hi Storiam, quescripta est in Numeris Cap. XIII, & XVII. Quod vero subiungit, sicut in die tentationis, significat rem gestam in Raphidine, que res ex-

posita est in Exodo, Cap. XVII.

Quibus iuraui in ira mea Illudscire oportet, hanc suisse imaginem rerum suturarum: ut enim Hebrai omnes, quotquot verbis Dei sidem non habuere, in locis desertis sædissime perierunt a terra Cananaa exclusi, vbi vitam quietam, & omnium rerum copia affluentem traducturi erant, sic qui Deo ad suscipiendum CHRISTI euangelium adhortanti non obediunt, numquam peruenient ad illas beatissimas oras, vbi placidissima quies, & vita sempiterna vigent, sed seclusi a concilio calestium in perpetuis miserijs uersabuntur.

Si introibunt in requiem meam I Idest iuraui, illos non ingressuros amplius in eum locum,
quem ipsorum quieti destinaram. Tunc autem uere
ingredimur in requiem Dei, cum animi nostri in
aternam illam domum per uolant, ubi sic requiescimus ab operibus nostris, vt Deus a suis requieuit
die septimo. Hic est ille optatissimus sabbatismus,
quem diuus Paulus ait reliquum esse populo Dei.

Ad

Adba

human

tur , sa

tione, a

dio cont

Deum 1

Val

tiones

nem

Ann

omnib

Que

isnin

Que

Domi

Der

tentia

Aff

IN LIB. PSALMORVM.

255

Ad hunc quo quisque propius accedit, hoc magis in bumano corpore uitam divinam, & calestem imitatur . id uero sit , cum perspecta animi nostri depraua tione, insipientia, & inanitate, hoc unum omnistu dio contendimus, vt ne quid ipsi agamus, sed omnia Deum in nobis agere sinamus.

ARGVMENTVM PSAL. XCVI.

Vaticinatur de regno CHRISTI, & omnes na tiones hortatur ad amplexandam ueram religionem, & superstitiones abijciendas.

Psalmus x c V I.

ous multan

, quam fin

us, satisfu

re videtui

ap. XIII. n die tentan

ne, querau.

d scire operta

FUM: THEM

traem nor is rierunt atm

er, & oreans

erant, ku uangelioni

THE MISH MILE

व्याध्य, हु व्या io calefinas

1 7 Identi

eum locus

c autem un mi nostri il

ic requield

is requien

bbati mus

opulo Dei.

ANTATE Domino canticum nouum, cantate Domino omnis terra. Cantate Domino, & benedicite nomini eius, annunciate de die in diem salutare eius,

Annunciate inter gentes gloriam eius, in omnibus populis mirabilia eius.

Quoniam magnus Dominus, & laudabilis nimis, terribilis est super omnes Deos.

Quoniam omnes Dij gentium nihil funt, Dominus autem calos fecit.

Deus & pulchritudo in conspectu eius, potenția, & magnificentia in sanctuario eius.

Afferte Domino familiæ gentium, afferte Domino

Domino gloriam, & potentiam, afferte Domino gloriam nomini eius (debitam.)

Tollite munera, & introite in atria eius, adorate Dominum in splendoribus sanctuarij eius.

Commoueatur a facie eius uniuersa terra, dicite, in gentibus Dominus regnauit,

Et firmabit orbem terræ, ne commoueatur,

iudicabit populos in æquitate.

Lætentur cæli, & exultet terra, intonet ma re, & plenitudo eius, gaudeant agri, & omnia, quæ in eis funt.

Tunc exultabunt omnia ligna siluarum co ram Domino, quia uenit, quoniam uenit iu-

dicare terram,

Iudicabit orbem terræ in æquitate, & popu los in ueritate sua.

EXPLANATIO.

Cantate Domino canticum nouum] Noua enim, & omnibus saculis inaudita beneficia Dei noua carmina requirunt.

Annunciate de die] Idest, numquam intermit tite prædicare benesicia, & salutem, quam ille hu-

mano generi attulit misso ad nos filio suo.

Annunciate intergentes] Hec summa diligentia, & studio persecerunt Apostoli, qui totum orbem terrarum peragrauerunt, ut veram religionem docerent.

In

100 4

in quad

Dic

Predict

cuer a I

WHAT TE

Eth

tum, C

greft]

CHRI

suti an

pellani

ner sitas

non folice

THE, led

matura

PILL CREES

西、古

nore par

Banos.

his mont

9, quan

MITTE EX

Met, a

IN LIB. PSALMORVM.

256

In sanctuario eius] Sanctuarium Dei non solum appellat calum, sed etiam ecclesiam piorum, in qua vis, & maiestas Dei maximopere elucet.

Dicite, in gentibus Dominus regnauit]
Pradicate (inquit) in omnibus terrarum oris, iam
euersa Diaboli tyrannide Deum per CHRISTV M

suum regnare.

afferte Da

m.)

triaeius

s fanctum

iuerfa ten

nauit,

mmouent

a, intoneto

igri,&omi

a filuaring

niam yenti

uitate, &po

0.

nouum

a beneficia

quam intm

, quamile

ec femana i

oli, quitato

er am religi

Et firmabit orbem terræ] Significat constantiam, & inuictum robur eorum, qui regnum Dei ingressi sic innituntur in lapide sirmissimo, nempe CHRISTO, ut nullo rerum aduersarum ictu con cutiantur, nulla ui, aut oppugnatione Diaboli, & impiorum de pietate, ac tranquillitate animi depellantur.

Lætentur çæli] Merito lætari debet rerum uni uersitas CHRISTO regnum ineunte: ille enim non solum corpora piorum immortalitate donaturus, sed etiam cælum, & reliquas mundi partes renouaturus est: quam quidem renouationem incredibili cum desiderio totum universitatis corpus expetat, &, dum illa siat, nobiscum ingemiscit, &, more parturientis sæminæ, dolore cruciatur, vt autor est diuus Paulus in epistola, quam scribit ad Romanos.

Quoniam uenit iudicare terram] His verbis non tam significat tempus illud noussimi iudicy, quam id tempus, quo Deus CHRISTVM ab inferis excitauit, illumque terris praposuit, vt is re geret, ac gubernaret omnes nationes: uerbum enim iudicandi

iudicandi in hanc sententiam sape accipitur in litte ris sanctis.

ARGVMENTVM PSAL. XCVII.

Etiam boc psalmo uaticinatur de regno CHRI-STI, qui omnes nationes ad cultum veri Deireuocauit.

Psalmus x C V I I.

OMINVS regnauit, exultet terra, lætentur insulæmultæ.

tua L

Deos Qui

todit

deman Lux

titia.

Læt

Do

nus reg

& Super

Nub

teram I

lendi po

um figui

Idit

ns] In

Micentia

reprobon

Ignis

garefers

refum o

(BRIS

Nubes, & caligo in circuitu eius, iustitia, & iudicium habitacu

lum throni eius.

Ignis ante ipsum præcedet, & inflammabit in circuitu inimicos eius.

Illuxerunt fulgura eius orbi terræ, uidit, & commota est terra.

Montes sicut ce ra fluxerunt a facie Domini, a facie Domini uniuersæ ter ræ.

Annunciauerunt cæli iustitiam eius, & uiderunt omnes populi gloriam eius.

Confundantur omnes, qui adorant sculpti

lia, & qui gloriantur in Dijs uanis.

Adorant eum omnes angeli eius, audiuit, & lætata est Sion.

Et exultauerunt filiæ Iudæ prupter iudicia

tua Domine.

pitur in la

CAII.

egno CHIL

veri Deiron

exultet ten

o in circuit

icium habita

& infamm

terra, udi

a facie Don

m eius, år

lorant (cu)

us, audin

pterindi

Quoniam tu Dominus altissimus super omnem terram, nimis exaltatus es super omnes Deos.

Qui diligitis Dominum, odite malum, custodit Dominus animas sanctorum suorum, de manu peccatoris liberabit eos.

Lux seminata estiusto, & rectis corde læ-

titia.

Lætamini iusti in Domino, & consitemini memoriæ sanctitatis eius.

EXPLANATIO.

Dominus regnauit] Iam (inquit) Dominus regnat in orbe terrarum, in quo ante Diabolus, & superstitio, & omnia scelera regnabant.

Nubes, & caligo] His verbis significat, naturam Deineque oculis cerni, neque animo comprebendi posse. Sed Euthymius ait, nubem, & caliginem significare corpus, quo diuinitus CHRISTI seseinduit.

Iustitia, & iudicium habitaculum throni eius] Iustitia pertinet ad misericordiam, & benesicentiam, iudicium ad seueritatem, & pænas improborum.

Ignis ante ipsum] Hunc versiculum plerique reserunt ad tempora illa nouissima, quibus vniuersum genus humanum ad vitam reuocabitur, & CHRISTVS e calo descendet ad iudicia exercen-

KK da

& fools

- Eta

Quant

innibus

Cont

nudeat o

Hos Deas

Audi

Grelign

it audies

Attia D

CHRIS

que resi

fertim 1

omnibus

abiectos,

Lux fe

is, or relig

数的調整

H3 tun

to amount

STOS facces

in gandu

BER WHITE

H protot

mai, atq

da: sed non minus hac videntur esse dicta de ui, copotestate, qua vittur CHRISTVS etiam nunc in homines impios, & sceleratos. ignem autem sape significare in litteris sanctis acerbitatem supplicy, alio loco dictum est.

Illuxerunt fulgura] Etiam hune versum, et sequentes plerique pertinere existimant ad tempo railla mundi nouissima, sed mihi magis placent, qui hac reserunt ad sulgura spiritus sancti, atque ad Apostolos, qui tamquam astra quadam splendidissima breui tempore totum orbem terrarum in maximis errorum tenebrisiacentem illustrauerunt, & omnes nationes magnitudine miraculorum perterruerunt. nam quod subiungit, montes instar cara liquesactos ese ob prasentiam Domini, id dictum esse videtur de Diabolo, & Angelis eius, item de regibus, & tyrannis, qui vel CHRISTO se summiserunt, vel impietatis sua grauissimas pænas dederunt.

Annunciauerunt cæli] Calos appellat calites ipsos, quemadmodum terram sape appellare solet pro ipsis hominibus. Angelos autem institiam, & sanctitatem CHRISTI testimonio suo comprobauisse, notissimum est. Quid vero, si Apostolos significare uo luit, cum calos dixit? y enim & calestem vitam in terris coluerunt, & institiam Dei pra
dicauerunt apud omnes nationes, institiam inquam
non humanam, sed divinam, & calestem, nimirum
quam Deus ys donat, qui spiritu ipsius asslati pro
certo credunt, IESVM CHRISTVM peccata,

IN LIE. PSALMORVM.

& scelera generis humani suo sanguine luisse:

Et uiderunt omnes populi gloriam eius] Quam ante non poterant intueri obcacati superstitionibus, & cultu falsorum Deorum.

Confundantur omnes] Iam vos (inquit) pudeat o misera gentes colere simulacra inania, & si

a de la je

am munu

tem sapel.

upplici,

no verte

ant aatem is placent a

atque as l Flendid In

辦報 附紅語

rent, of m

perterruera

ere liquiti

selle videte

recibus, 60

क्षा हिंग्या,

derunt.

appellat chi

eppelland institute.

no compres Apostolas nem & ca

iam Deip

iam ingul n, nimit

afflati p

peccala

Audiuit, & lætata est Sion | Et Sion (inquit) & relique ecclesie ab ista Hierosolymitana prognatæ audierunt, que predicata sunt ab Apostolis de iu-Stitia Dei, itemque viderunt, ab eo res humanas per CHRISTVM rectissime, ac felicissime gubernari: qua res illas incredibili latitia affecerunt, cum prasertim uiderent, maiestatem augustissimi numinis omnibus gentibus cognitam, & commentitios Deos abiectos, & repudiatos esse.

Lux seminata est] Lux (inquit) vera pietatis, & religionis, perpetuaque latitia sata est in animis eorum, qui iustitiam Dei, & pracepta saluberrima CHRISTI non repudiarunt. Itaque uos, quicumque hanc beatissimam lucem in animos vestros suscepistis, latamini in Domino, ceteris omnibus gaudys, & uoluptatibus abiectis, neque vmquamintermittite gratias agere infinita bonitatieius protot, actantis beneficies, quibus nos quotidie

ornat, atque in perpetuum ornabit.

KK 2 Ar-

alterorational appropriate and a propriate and

ARGVMENTVM PSAL. XCVIII.

Idem est argumentum huius psalmi, atque superioris.

Psalmus x C V I I I.

ANTATE Domino canticum nouum, quia mirabilia fecit.

Saluauit sibi dextera eius, & bra-

chium sanctum eius.

Notum fecit Dominus salutare suum, in conspectu gentium reuelauit iustitiam suam.

Recordatus est misericordiæ suæ, & ueri-

tatis suæ domui Israel.

Viderunt omnes termini terræ salutare Dei nostri.

Iubilate Deo omnis terra, cantate, & exul-

tate, & pfallite,

Pfallite Domino in cithara, in cithara, & uoce pfalmi, in tubis ductilibus, & uoce tubæ corneæ.

Iubilate in conspectu regis Domini, intonet mare, & plenitudo eius, orbis terrarum,

& qui habitant in eo.

Flumina plandant manu, simul montes exultent in conspectu Domini, quoniam uenit iudicare terram.

Iudi-

populo:

Saluau

t saluten

Da. Ha

um inqu

natius eft.

ut libi br

ret , nem

airibus i

Noti

tes diuni

contineta

Record

ton Guman

west ad o

a fecula.

Quoni

terba inte

1011

ARG

Predica

malia ad c

IN LIB. PSALMORVM. 259
Iudicabit orbem terrarum in iustitia, &
populos in æquitate.

III.

, atque for

anticum u

fecit.

ra eius, & b

tare fuun

Atitiam fix

fuz, & K

terra lan

ntate, do

in cithan

, & HOCE!

omini, in

montes

Honiam

EXPLANATIO.

Saluauit sibi dextera eius] Idest, auxilium, & salutem nobis attulit sua tantum dextera, bra chio sancto suo. sic autem appellat vnigenam silium Dei. Hac eadem loquendi sigura vsus est Esaias, cum inquit, vidit, quod nemo adesset; admiratus est, quod non soret, qui occurreret; admiuit sibi brachium suum: idest, cum Dominus uideret, neminem esse, qui tueretur innocentes, ipse suis uiribus illos seruauit.

Notum fecit] Apostoli enim apud omnes gen tes divulgarunt evangelium, quo salus mortalium continetur, & iustitia Dei.

Recordatus est misericordiæ suæ] Simile est illud Mariæ Virginis, Adiunit Israelem puerum suum recordatus misericordiæ suæ, sicut locutus est ad patres nostros Abraham, & semini eius in sæcula.

Quoniam uenit iudicare terram] Hac uerba interpretati sumus in explanatione psal. XCVI.

ARGYMENTYM PSAL. XCIX.

Pradicat potentiă, iustitiă, et misericordia Dei, & populu ad cultum, et ueneratione illius adhortatur.

KK 3 Psal

Psalmus X C I X.

o MINVS regnauit, contremifcant populi, qui sedet super Che rubin, commoueatur terra.

Dominus in Sió magnus, & ex-

minus su

Scabe

MT15, CM

weas ca

Moy

15,00

tuerunt 7

riffimiD

Deus

corum

memoran

unt nega

im Cripto

KU premen

mecedit.

tes buins

ficum effe

nd alison a

THRESTREE

a ver fu fup

Des . Itaga

west sente

in , Aaro

celsus super omnes populos.

Consiteantur nomini tuo, quoniam magnum, & terribile, & sanctum est, & fortitu do regis iudicium diligit.

Tu parasti æquitates, iudicium, & iusti-

tiam in Iacob tu fecisti.

Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum eius, quoniam sanctum est.

Moyses, & Aaron inter sacerdotes eius, & Samuel inter eos, qui inuocant nomen eius.

Inuocabant Dominum, & ipse exaudiebat eos, in columna nubis loquebatur ad eos.

Custodierunt testimonia eius, & prace-

ptum, quod dedit illis.

Domine Deus noster tu exaudiebas eos, Deus tu parcebas eis, & ulciscebaris opera eorum.

Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate in monte sancto eius, quoniam sanctus Dominus Deus noster.

Explanatio

Qui sedet super Cherubin] Eos Cherubinos significat, qui arcam sæderis custodiebant.

contremi

iuper ()

erra.

gnus, ke

onian m

ft, & fortin

um,&id

ottrum, år

uOniam la

dotes ens

nomen en

e exaudit

turad es

s, & pro

diebase

baris opt

offrum,

Et fortitudo regis] Rex (inquit) noster non minus iustitia excellit, quam uiribus, & potentia.

deris, cui Deum insidere, pradicant littera sancta ob eas caussas, quas alio loco diximus.

Moyses, & Aaron] Proponit exemplum Mo sis, & Aaronis, & Samuelis, qui prestantissimi fuerunt religione, ac sanctitate, & ob eam rem carissimi Deo.

Deus tu parcebas eis, & ulciscebaris opera eorum] Hac non dicit de uiris sanctis, quos commemorauit, sed de is, qui eorum imperio subiecti erant . neque id cuiquam mirum uideatur : solent enim scriptores Hebraiea, que nocantur a grammaticis pronomina, sapins ponere, quamquam nibil antecedit, quo illa referri possint: hoc cum ex aligs locis huius libri, tum ex illo uersu psalmi x VI. perspicuum esse potest, Multiplicata sunt idola eorum, post alium accelerauerunt. profecto hac crimina non conveniunt in bomines sanctos, quorum mentio sit in versu superiore, sed in impios, qui desecerant a Deo. Itaque uerborum, que nunc explanamus, hac est sententia, Deum tam charos habuisse Mosem, Aaronem, & Samuelem, ut ipsorum causa populo peccanti parceret, & grauiter uindicaret,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

si quis iniuriam eis facere conaretur. cui rei testimonio sunt y, qui seditionem concitare ausi sunt con
tra Mosem, es fratrem eius: illorum enim partim
biatuterra absorpti sunt, partim ab igne interierunt: qui uero Samuelis principatum repudiarunt,
eos subiecit Deus tyrannidi Saulis, a quo maximis
incommodis affecti suerunt. Hanc explanationem
eo libentius amplectimur, quod illa cum Symmachi
interpretatione consentit: is autem cum uir eleganti iudicio soret, in conuertendis libris sanctis ex Hebrao non necesse putauit uerbum pro uerbo reddere,
sed satis habuit, si sententias commode, ac sideliter exprimeret.

ARGVMENTVM PSAL. C.

Hortatur omnes mortales, & pracipue Iudaos, vt memores sint benesiciorum Dei, qui nos creau it, regit, ac tuetur, vt numquam intermittenda sint gratiarum actiones.

Psalmus ad laudem, c.

VEILATE Deo omnisterra, seruite Domino in lætitia.

Introite in cospectu eius in exul-

Scitote, quod Dominus ipse est Deus, ipse fecit nos, & non ipsi nos,

Nos

1115,10

£10510

Laud

quein g

taseius

Seru

fare po

esse beni

Des.
Scitt

fed tunc

RHM, CH

locaret, (

mus, tan

tamus, in urbo qui

THE .

Nos

non solum nibus ger

they exten

IN LIB. PSALMORVM.

uireite.

ausi sunt cu

enim partn

cone inten.

repudiara

quo maxin

xplanation

om Symme

um uir elija Canclii ext

o sierborese

mode, at hi

L. C.

racipue hu

QUA 7105 CT10

ermatten4

sterra, le

A Deusil

Merchilas

261

Nos autem populus eius, & oues pascuæ eius, introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis, confitemini illi.

Laudate nomen eius, quoniam benignus est Dominus, in æternum misericordia eius, & usque in generationem, & generationem ueritas eius.

EXPLANATIO.

Seruite Domino in lætitia] Hoc nemo prastare potest, nisi qui certam spem habet, Deum sibi esse benignum patrem. id autem solus Spiritus sanetus persuadet, testissicans, nos esse silios, es heredes Dei.

Scitote, quod Dominus] Hac, qua iubet nos scire uir sanctus, facillima cognitu uidentur, sed tunc quisque sciat, se scire, Dominum esse Deum sum, cum spem omnium rerum suarum in ipso collocarit, & gloriam sanctissimi numinis sua gloria, pecunia, ac uita praposuerit. hac quamdiu non facimus, tamdiu, Dominum esse Deum nostrum, ignoramus, immo uero cum Deum nominamus, huic uerbo qua sententia subiecta sit, non satis intelligimus.

Nos autem populus eius] Nos (inquit)
non solum creauit sieut ceteros, sed etiam ex omnibus gentibus elegit, quos pracipue amaret, ae
tueretur.

Tara-

PARAPHRASIS CARMINE.

Urbes, & agri cantibus Sonate, late maximo Servite mente numini, Leris adite plausibus Adatria eius aurea. Iple, iple verus est deus, Derra, polique conditor: At ceterarum gentium Non dy, sed aurum, & marmora. Du nos pater sanctissime Tuabenigna dextera Finxisti, ouicula nos tua Sumus, tue scientie Dulci Timo nos pabulo O pastor optime nutriens, Eterna donas secula Vitam beatam ducere. Ergo deum canamus o Viri, & pudica fæmine, Adite sanctiianuas Templi sonantes dulcia Carmina, sonent late omnia Nomen dei sanctissimum. Nam dulcis, & rerum omnium Amabilissimus est deus. Absumet ignis sydera, Tellus peribit: at dei

Mirabilis

Mirab

Et vent

Difori

war feri

affitutio

dio dom

Non pr

fam, facie

Nec ad

ne, malig

Detrah

terficiam

Elatum

werabo.

Oculin

am, am

ninistrab

Nonh

INE.

Mirabilis clementia, Et veritas semper manent.

ARGVMENTVM PSAL. CI.

Discribit officia py, & optimi principis: quamquam sere omnia pracepta hac pertinent etiam ad institutionem hominum prinatorum.

Psalmus CI.

cantabo, tibi Domine psallam.

Intelligam in uia immaculata, quando uenies ad me?

Ambulabo in innocentia cordis mei in medio domus meæ.

Non proponam ante oculos meos reminius stam, facientem præuaricationes odio habebo,

Nec adhærebit mihi, cor prauum recedeta me, malignum non cognoscam.

Detrahentem secreto proximo suo hunciu terficiam.

Elatum oculis, & infatiabili corde hunc non tolerabo.

Oculi mei ad fideles terræ, ut sedeant mecum, ambulans in uia immaculata hic mihi ministrabit.

Non habitabit in medio domus meæ, qui fa

Airabila.

cit fraudem: qui loquitur mendacia, non diri getur in conspectu oculorum meorum. 91015 1

interdi

Ocu

ounam!

nrumqu Non

rum

Inma

& dilige

verbo m

tere and

Pre

rilliman

deploran

en exclus

Noments

Orate

In matutino interficiam omnes peccatores terræ, ut disperdam de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem.

EXPLANATIO.

Misericordiam, & indicium] Misericordiam (inquit) & institiam semper colam, & carminibus meis celebrabo, eroque semper paratissimus ad homines inuandos, & sublenandos, & ad omnia reste, ac inste administranda, in primis tibi Domine psallam, & perpetuis hymnis gratias agam, qui has nirtutes, & catera omnia bona largiris.

Intelligam in uia immaculata I Idest, stude bo uersari sapienter in recta, & pia uiuendi ratione, sed nibil prosiciam, nisi conatus meos ipse iuueris: quando igitur uenies ad animum meum, illumque splendi dissima luce sapientia tua illustrabis, & amo

re sanctissimo inflammabis:

Ambulabo] Proponit nobis efficiem solida, expressague uirtutis, qua siue in publico uersetur, siue in domum intimam se se abdat, semper est eadem, tantumque abhorret a scelere, o malesicio, ut etiam ipsam cogitationem castam, inuiolatamque conseruet, vsum uero, o familiaritatem improborum repudiat, seque ad honestas, o pias amicitias cupidifsime adiungit.

Cor prauum a me recedet] Idest, si quem ex

IN LIB. PSALMORVM.

263

meis deprehendero animo prauo, & peruerso, illi ego interdicam domo, & familiaritate mea.

Oculi mei ad fideles] Diligenter inuestigabo, quinam in terra Iudaa sidem, & iustitiam colant, corumque familiaritate semper utar.

Non dirigetur in cospectu oculorum meo-

rum Idest, apud me gratiosus non erit.

In matutino] Idest, adhibito summo studio, es diligentia, nullaque interposita mora: nam hoc verbo mane sapissime utuntur in hanc sententiam littera sancta, vt alio loco admonuimus.

ARGVMENTVM PSAL. CII.

Precatio est Hebraa gentis apud Babylonios durissimam seruitutem seruientis, & calamitates suas deplorantis. Vaticinatur autem de reditu illorum ab exilio, item de regno CHRISTI, & conuersio ne omninm gentium ad veram religionem.

Oratio pauperis, cum anxius esset, & coram Domino essenderet orationem suam, Psalmus CII.

, non di

um.

peccatoro

omini on.

Milein

olam, ou

r paratifu

, Taama

mis tibi Du

tras agam, a

uuen dir aim

es iple iners

eum, ilion

rabis, ou

Toiem (old

o ner fetut.

er est eadon icio, ut ctian

mque confe

roborum ti

tras cupia

le quement

##

argiris. Idest, su

OMINE exaudi orationem meam, & clamor meus ad te ueniat.

Non auertas faciem tuam a me: in quacumque die tribulor, inclina

ad me aurem tuam.

In

In quacumque die inuocauero te, uelocitere exaudi me,

Quia defecerunt sicut sumus dies mei, & of samea sicut torris adusta sunt.

Percussum est ut herba, & aruit cor meum, quia oblitus sum comdere panem meum.

Propter uocem gemitus mei adhæsit os

meum carni meæ.

262

Similis factus sum pellicano solitudinis, factus sum sicut nicticorax incolens deserta.

Vigilaui, & factus sum sicut passer solitarius in tecto.

Tota die exprobrant mihi inimici mei, & in sultantes mihi per me iurant.

Quia cinerem tamquam panem manducaui,

& poculum meum cum fletu miscui

A facie indignationis tuæ, & iræ tuæ, quia eleuans allisisti me.

Dies mei sicut umbra declinauerunt, & ego sicut sænum arui,

Tu autem Domine in æternum permanes, & memoria tui in generatione & generationé.

Tu exurgens misereberis Sion, quia tempus miserendi eius, quia uenit tempus.

Quoniam placuerut seruis tuis lapides eius,

& terræ eius miserebuntur.

Et timebunt gentes nomen tuum Domine, & omnes Reges terræ gloriam tuam.

Quia ædificabit Dominus Sion, & uidebi-

tur

the ing

Relp

foreuit

populus

Dominu

Vtau

at filios

Vtan

ludem

Cum

ges, ut

Dicar.

derum n

ationem

Initio

manuum

Ipli per

tornell

Ethen

motor, t

tencient

Filij fe

ord cold

EXPLANATIO

mit at 15

afficere,

Dies

tarat VII

dum, 1

W CIX

6. Dog

Maio

Quia

XXXI

Hebran

mento p

Hierolo

lat, pro

gnas an

apud Ela

Eton

um tum a

com files

Etuid

AMET A TELL

14,610

THE COL

Deurs tan

Marinon

abbertan

ti me ext

Dei glori que sequin

Et ossa mea sicut torris adusta sunt 7 Sicuertie etiam Symmachus. significat autem præ dolore ani mi corpus ipsum macie confectum ese.

Percussum est ut herba | Ut herba solis ardo re percussa, vel falce demessa exarescit, ita cor meum assiduis calamitatibus, & angoribus extabuit.

adhæsit os meum carni meæ] Significat his verbis, carnen suamita consuptam esse assiduo fletu, & mærore, vt osaiam cutiinhereant, neque vlla ca ro intercedat : bebrea enim lingua carnem pro cute aliquando appellare solet.

Pellicano solitudinis] Quidam uerterunt ex Hebrao, onocrotalo, sedne Hebrai quidem sci-

unt, quenam iste aues sint.

Et insultantes mihi per me iurant 7 Idest, ad tantam calamitatem, & miseriam uenimus, vt qui surantes sibi mala nolunt precari, Hebraorum eru-

mnas sibi precentur. Quia cinerem] Significat, se in maximo luctu, & mærore esse: lugentes enim in puluere iacere consueuerant. Vel potius significat, pra magnitudine mæroris saporem cibi nibilo suaniore sibi esse quam cineris. est autem ordo verborum ad bunc modum mutandus, quia panem tamquam cinerem manduducaui.

Quia eleuans alissifi me] Elegantissima alle goria exaggerat magnitudinem ira divina, & calamitatis IN LIB. PSALMORVM.

mitatis sua: nam que uolumus ad terram grauiter

affligere, ea alte extollimus.

] Sicum

rædolore io

erbasolisas

sta cormo

extabilit,

Significati esse assiduofa

it, neque vil

arnem pro

idam urin

Tes quiden

rant 14

nerman, di

Lebrestuna

maximo

sere sacerell

magnitud

fibrefeque

bung mod

erem mans

ntissima a

ina, or cal

Dies mei sicut umbra declinauerunt 7 Comparat vitam suam sugacissimam umbreinclinate, & iam, iamque in tenebras euanescenti. Sic in psal mo CIX. Sicut umbra cum declinat, ego pertranseo . De umbris inclinatis est illud Virgiliy,

Maioresq. cadunt altis de montibus umbra.

Quia tempus miserendi eius] Significat, LXXX illos annos, per quos duratura erit seruitus Hebraorum, iam exactos esse, idque eo etiam argumento probat, quodiam Cyro, & Dario placuisset Hierosolyma instatuari. eos autem seruos Dei appel lat, propterea quod Deus opera eorum ad res magnas administrandas usus sit . Sic etiam Dominus apud Esaiam uocat Cyrum seruum suum.

Et omnes reges terræ] Id fieri cæptum est iam tum a Cyro, & Dario, sed perfectum est postea, cum filius Dei corpus bumanum assumpsissiet.

Et uidebitur in gloria sua] Etenim homines a uera religione abhorrentes cum viderent Hierofoly ma, & templum Dei euersa esse, einsque cultores om nibus calamitatibus oppresses, irridebant ipsum Deum tamquam inbecillum, quique sibi, ac suis opi tularinon posset. itaque vrbs instaurata, & populus in libertatem vendicatus, & templum magnificentissime extructum, bac inquam omnin ad maximam Dei gloriam redundatura erant. Sedhac, & ea, qua sequuntur, in primis dicta sunt a uiro sancto de adifications LL

adificatione ecclesia, & regno CHRISTI. quarum rerum imagines, atque umbra erant res, qua exponuntur in his versibus, si quidem cum Deus gen tem Hebraam durissima illa seruitute Babylonica li beraret, significabat, semisso CHRISTO liberaturum crudelissima tyrannide Diaboli genus huma num, quod vinculis, & compedibus vitiorum, & scelerum obstrictum, mortisque sempiterna addictu erat. Instauratio autem Hierosolymorum, & templi significabat constitutionem religionis christiana, & ecclesia santta, in quam populi, & reges conuenturi erant ad colendum, & venerandum uerum Deum abiecta superstitione, atque ita ille videndus erat in gloria sua, idest, nomen eius omnibus terra rum finibus celebre futurum erat, cum scilicet mortales intelligentes ipsum esfe, qui per unigenam filium fuum non solum omnia peccata delet, sed etiam uita beatam, & immortalem donat, Deos fictos, & com mentitios repudiarent, atque illius sanctissimo numini suma reueretia preces, cultus, bonores adhiberet.

Filios mortis] Idest, morti iam addictos.

Afflixit in uia] Attriuit hossis (inquit) vel. ipse Deus uires meas longis itineribus, & magnitudine calamitatum breuiorem mihi uitam reddidit.

In generatione, & generationem anni tui] Consolatur se prædicanda insinita potentia Dei, atque eius aternitate: cum enim ille omnium rerum prapotens sit, nulla uis eum prohibere potest, quo mi nus populum suum e manibus impiorum eripiat, que

admodum

tagotuni

tibus vata

OUL CHATE I

lint, vt 1

npo Junt

taque cun

hila, Subi

g lemen e

urbis, 1

inte cum

cum illo b

Iplip

sus amm

Cribit a

ti sicut fi

unt, elem

menta |

mia dissoli

ursationib

nitrantes

nenfi uni

nliquescent

uta prom

mainhab

AR

Celebra

admodum se facturum pollicitus est: cumque idem ui ta optima, & sempiterna sit, unde vuiner sis animantibus vita manat, & spiritus, profecto homines py, qui cum ipso tam arcto amoris vinculo conglutinati sunt, ut nihil sieri possit copulatius, nullo modo perire possunt, licet oculis insipientium mori uideantur. itaque cum infra dixisset, annos Dei esse innumerabiles, subiungit, sily seruorum tuorum habitabunt, er semen eorum coram te stabilietur, significans his uerbis, si Deus aternus est, etiam eos, qui in terris iuste cum side, ac pietate Deum colunt, in calo una

STI. 94

ant resign

m Dewig

Babylonia

STO libers

la gentus hin

Utttorum,

iterna and

orum, Sta

mis christia

5 reges com

randum un

ita ille vidu

e emnibue to

um Gilicat II

vaigenem ja

t, sedetiami os fictos, ba

netiffmoun

ores adoion

n additio

(inquit)

o man

am redus

m annitu mia Desi

nium rem atelt, qua

eripial p

Ipsi peribunt] De hoc interitucali, atque eius immutatione diuus Petrus in secunda epistola
scribit ad hunc modum, Veniet autem dies Domini sicut sur in nocte, quo cali magno impetu transibunt, elementa vero calore soluentur, terraque, es
qua in ea sunt, opera exurentur. Cum igitur hac omnia dissoluantur, quales nos oportet in sanctis conuersationibus, ac pietatibus, expectantes, es accelerantes aduentum diei Domini? per quem cali
incensi universi soluentur, es elementa ignis ardore liquescent. Sed calos nouos, ac terram nouam
iuxta promissum ipsius expectamus, in quibus iustitia inhabitat.

ARGVMENTVM PSAL. CIII.

Celebrat hoc hymno suauissimo misericordiam.
LL 2 &

& bonitatem Dei erga humanum genus, & doces nos ageregratias pro beneficijs, quaille quotidie in nos liberalissime confert.

Psalmus David CIII.

omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius.

Benedic anima mea Domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius.

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis qui sanat omnes insirmitates tuas.

Qui redimit de iuteritu uitam tuam, qui co ronat te misericordia, & miserationibus.

Qui satiat bonis animam tuam, renouabitur ut aquilæ iuuentus tua.

Faciens misericordias Dominus, & iudicium omnibus iniuriam patientibus.

Notas fecit uias suas Moysi, filijs Israel uo-

Misericors, & clemens Dominus, longanimis, & multum misericors.

Non in perpetuum contendet, neque in xternum ulciscetur.

Non secundum peccata nostra secit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis.

Quoniam secundum altitudinem cælia ter

ra

Ta COIT

mentes Qual

fecit a Di

tus eft L

COGNOU

Kecor fort her

Horescit

Quoi

ftet,& n

Mile

ulquein

Etiu

uant tel

Etme

ciendum

Domin

Regnum in

Benedi

urtute, fa

rocem ter

Benedi

miltri ei

Benedi

omni loco

dea Dom

IN LIB. PSALMORVM. 267 15, 6 dus ra corroborauit misericordiam suam super tid Rottoko mentes fe. Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras. Quo modo miseretur pater filiorum, miser tus est Dominus timentium se, quoniam ipse Domino cognouit figmentum nostrum. unt, nom Recordatus est, quod puluis sumus, homo ficut herba dies eius, tamquam flos agri sic ef-Domino florescit, nesems. Quoniam uétus pertransibit illu, & no subsi nuitatibus stet,& non cognoscet eum amplius locus eius, IS. Misericordia autem Domini ab æterno, & usque in æternum super timentes eum, n tuam, qu Et iustitia illius in filios filiorum his, qui ser tionibus. uant testamentum eius, m, renord Et memores sunt mandatorum ipsius ad faciendum ea. nus, & I Dominus in cælo stabiliuit sedem suam, & bus. Lijs Ifraels

regnum ipsius omnibus dominabitur.

Benedicite Domino angeli eius, potentes uirtute, fa cientes uerbum illius ad audiendam uocem fermonum eius.

ius, longa

neque m

fecit nob

as retribu

ncalian

[cancuanum;

Benedicite Domino omnes exercitus eius, ministri eius, qui facitis uoluntatem eius.

Benedicite Domino omnia opera eius in omni loco dominationis eius, benedic anima mea Domino.

> Er-LL 3

EXPLANATIO.

Omnia, quæ intra me sunt] Ita vocat cogitationes, & intimos animi sensus, & affectiones.

tis est put

indicarit

talus entit

travatio

mus.

Quo

pullis film

brum er

taftig ant

plexanti

Arum

effe, fed

ia contag

tique omn

Tamqu

mdo vigeb

ita anima

itur, non

ali mmiti

11 ampliss

ITHITAL.

Miferio

HISTORY &

u Deieffi

lit, of ca

धाव, छ ।

Omnes retributiones eius] Consuetudine lin gua Hebraa retributiones appellat beneficia, qua Deus vltro nobis tribuit pro sua incredibili misericordia,

Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis] Eastibicondonans, & sanat omnes mor-

bos animi, & corporis tui.

Qui redimit de interitu] Ex crebris enim & grauissimis periculis Deus eripuit Dauidem, & illum tandem ad regiam dignitatem perduxit. sed & nos quotidie pericula maxima adiremus, nisseius misericordia, & clementia tamquam scuto sirmissimo protegeremur.

Qui replet bonis animam tuam] Ita vertimus secuti interpretationem Abrahami Esdra.

Renouabitur ut aquilæ iuuentus tua] Apud auctores probatos nusquam legi, aquilam ex pro
uectiori atate ad iuuentutem redire itaque haud
scio, an horum uerborum hac sit sententia, vires suas
ita redintegratum iri, vt robustissima iuuentuti aqui
la comparari queat.

Notas fecit uias suas] Hoc in pracipuis Dei beneficies numerandum est: nissenim ille nobis aperuisset, quid de suo nomine sentiendum, qua vera sanctitas, qua pura, & castareligio, quid in vita sequendum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18 sequendum, sugiendumue sit, in maximis prosecto errorum tenebris versaremur. neque tamen hoc satis est putandum, quod Deus vias suas errantibus indicarit, nisi idem suo spiritu nos per eas ducat: talis enim, tanta est animorum insirmitas, deprauatio, vt eius auxilio destituti nihilboni agere pos simus.

a vocatu affections suctudinia eneficia, a dibilimile

nquitath

et omnism

crebris es

Davida

perauxi,

Dremme, all

quam scurp

m] lum

emi Elvi.

tus tua] s

itaque en

tia,vus u

unentut a

acipuis Di Ienobis ap

gut on

uid in onli

THE MANY

odrgumen.

Quo modo miseretur pater] Parentes enim nullis siliorum iniurijs ab amore deterrentur, sed illorum errata modo dissimulant, modo salutariter castigant, eosque incredibili studio, & pietate amplexantur.

Quoniam ille cognouit figmentum nofirum] Nouit, inquam, nos non solum e luto sictos esse, sed etiam, dum concipimur in vtero matris, ita contagione peccati contaminari, vt ad libidines, atque omnia vitia simus maxime procliues.

Tamquam flos agri efflorescit] Qui enim modo vigebat, & sormosssimus erat, dicto citius edita anima tabescit, & pane in nihilum recidere uidetur, non aliter quam flos, quem vbi ventus aliquis immitior perflauit, illico desinit esse, neque cernit amplius eum locus, vbi paulo ante pulchrrimus sloruerat.

Misericordia autem Domini J Vita quidem hominum fragilis, & fugacissima est, sed misericordia Dei est immortalis, & sempiterna, qua quidem facit, vt cultores ipsius, quamuis suapte natura sint inanes, & caduci, auo sempiterno beaussimi fruatur.

LL 4 Domi-

Dominus in cælo] Hac est maxima piorum consolatio in hac uita fragili, & caduca, plenaque laborum, & calamitatum, quod certo sciunt, Deum in calo sempiternum domicilium habere, e-iusque potestate, ac numine omnia regi, gubernarique, vt minime dubitandum sit, quinille piorum, impiorum que rationem habeat.

Benedicite Domino angeli eius] Itaque cu summus ille Deus sit omnium rerum Dominus, neque solum imperio tertarum potiatur, sed etiam calo, calitibusque prasideat, eosque perinde ac cetera omnia ex nibilo crearit, tueatur, atque conservet, adeste o calites beati, & nobiscum una hymnos santissimo eius numini cantate, cantate laudes Deoo sidissimi nunci, & ministri eius, qui viribus uestris innumerabiles copias impiorum ad internecionem sape cecidistis, quique nibil sanctius, aut antiquius habetis, quam uestri parentis, & creatoris mandata exequi, atque illius dicto audientes esse.

Benedicite Domino omnes exercitus eius]
Hoc ait, quoniam sunt multi ordines illarum mentium beatarum, qua corporibus uacant.

Benedicite Domino omnia opera eius]
Hortatur etiam ea, qua ratione, & sensibus carent,
adhymnos canendos, significans, ad omnes mundi
particulas beneficia Dei permanare, tum etiam,
quidquid ceruimus, & sensibus vsurparmus, adbo
nitatem, & sapientiam Dei contemplandam, &

pradicandam homines excitare.

Argumen

Super

CTICOT al

TOS MOTTE

dinem re

rum par

amplitud

minuta 1

Glori

nesicuti

Exten

gisaquis

Quipo

Qui fac

tuosigne

Quifu

monebin

Abyfic

er mont

Abin

ma pioma

rto scini

i, gubeni

nelle pioru

s] Itage

Domina

, fed etian

rinde accent tique confess

na bymani ete lando l

a varibai ja 1 internion

s, an am

CYEATOTEM

nto ele.

ercitus

illarmi

int.

pera em

n libus car

mites mil

tum au

rm115,44

andam,

Argum

ARGVMENTVM PSAL. CIIII.

Superiori hymno celebrauerat incredibilem misericordiam, & benignitatem Dei erg a se, ac ceteros mortales, hoc elegantissime describit pulchritudinem rerum ab eo creatarum, & excellentiam earum partium, ex quibus hac admirabilis vniuersi
amplitudo constituta est, in quibus omnibus eluces
insinita vis, & sapientia, & bonitas Dei.

Psalmus CIIII.

Benedic anima mea Domino, Domine Deus meus magnificatus es uchemen ter.

Gloriam, & decorem induisti amictus lumi ne sicut uestimento,

Extendens cælum sicut cortinam, qui tegis aquis cœnacula eius,

Qui ponis nubes currum tuum, qui ambulas super pennas uentorum,

Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem,

Qui fundasti terram super basem suam, non mouebitur in sæculum sæculi.

Abysso sicut uestimento operuisti eam. super montes stabant aquæ,

Ab increpatione tua fugerunt, a uo ce tonitrui

trui tui præcipites defluxerunt,

Ascenderunt montes, & descenderunt cam pi in locum, quem fundasti eis,

Terminum posuisti, quem non transgredientur, neque reuertentur operire terram.

Tu emittis fontes in fluuios, qui inter mon tes labuntur,

Bibunt in de omnes bestiæ agri, extingunt onagri sitim suam,

Iuxta illos uolucres cœli habitant, de me-

Tu rigas montes e cœnaculis tuis, de fructu operum tuorum satiatur terra.

Tu producis gramen iumentis, & herbam homine cultum adhibente,

Vt educat paneme terra, & uinum lætificat cor hominis,

Et nitere facis faciem ab oleo, & panis cor hominis confirmat.

Saturantur ligna Domini, & cedri Libani, quas plantauit, illic passeres nidificant.

Ciconiæ domus sunt abietes, montes excel siceruis, petra refugium herinacijs.

Tu fecilti lunam in tempora, sol cognouit

Tu ponis tenebras, & sit nox, in ipsa uagan tur omnes bestiæ siluæ,

Catulileonum rugientes ad prædam, ut quæ rant a Deo escam sibi.

Oriente

fois con

foom ut Quan

omnia in fessione

Hoc

ptilita,

Anin

pertran

Leui

in eo, c

in temp

- Dan

num tua

Auert

pantur, a

& in pulu

Emitti

nouas fac

Erit g

Dominus

Quire

qui tangit

Cantal

neo, qua

lucun

of in D

IN LIB. PSALMORVM. Oriente sole congregantur, & in cubilibus runton fuis conquiescunt . The med min med this Exit homo ad opus suum, & ad laborem trange fuum usque ad uesperam. terran Quam magnifica sunt opera tua Domine, inter m omnia in sapientia fecisti, impleta est terra pos lessione tua. , extingm Hoc mare magnum, & speciosum, illic reptilita, quorum non est numerus. ant, dem Animalia pusilla cum magnis, illic naues pertranseunt, iis, de frid

Leuiathan iste, quem formasti ad ludendum in eo, omnia a te expectant, ut des illis escamin tempore.

Dante te illis colligunt, aperiente te ma-

num tuam omnia replentur bonis,

Auertente autem te faciem tuam conturbantur, aufers spiritum eorum, & desiciunt, & in puluerem suum reuertuntur.

Emittis spiritum tuum, & creantur, & re-

nouas faciem terræ.

& herbe

om letifo

& panisor

dri Libra

ant.

ontes enti

ति <u>पश्च</u>

Oriento

58313

Erit gloria Domini in sæculum, lætabitur Dominus in operibus suis,

Qui respicit terram, & facit eam tremere,

qui tangit montes, & fumigant.

Cantabo Domino in uita mea, psallam Deo meo, quamdiu sum.

Iucundum sit ei eloquium meum, ego læta bor in Domino.

Deficiant

()(竹雪

locum.
(cripta)

mentible

(or portur

Deum 1

lant, E

nuntur

biritis,

retus, a

lius bec

tur de c

lis terra

ius pari

n medio

Abyl

ti one opa

REPUT THE

itrra. Ita

michu oper

vicrepitus

tunc prim

orumqu!

Westilla

n Tans

v Cape

a lama

Deficiant peccatores a terra, & iniqui amplius non fint, benedic anima mea Domino.
Alleluya.

EXPLANATIO.

Gloria, & decorem induisti] Nam magnitudo, & prestantia rerum creatarum tanta est, ut te quasi gloria, & splendore uestire uideatur, dum vniuersos mortales excitat ad suspiciendam, & pra dican dam potentiam, & bonitatem, & sapientiam tuam.

Qui tegis aquis cœnacula eius J Videtur innuere id, quod scriptum est in Genesi, co divisit Deus inter medium aqua, qua erat infra sirmamentum, co inter medium aqua, qua erat supra sirmamentum, videtur autem cœnacula vocare nubium loca, vt etiam infra, cum ait, Deum rigare terram de cœnaculis suis:

Qui ponis nubes] His allegorys significare ui de tur vim divinam ubique prasentem, seque per omnes mundi particulas insinuatem, & tamquam ce-

ler rime omnia permeantem.

Qui facis Angelos] Idest, qui uentis, & igne vi eris tamquam ministris, & nuncips. Ventorum ministerio Deus viam strauit Hebrais in mari rubro, igne Sodomitas consumo sit. sunt alia multa exempla eius dem generis in historia sacra. eadem sero loquendi sigura usus est in psalmo c x L I x, cum ait, Ignis, grando, nix, uapor, spiritus procellarum sa-

niquia

Domino

Nam man

tantaeff.

deatur, la

ndam, in

& Sapientia

Vidani

or divisit D

arm amosto

ra firman

are nuoinni

rigare teme

is fignifican

leque per 11

tamquann

entis, din

. Venius

IN MATT

a multati

eademin

x, cuma

llarum

GIGH

新教教教教

271

ciens mandatum eius. Ita Hebrai explanant hune locum. Sed diuus Paulus in epistola ad Hebraos scripta sic interpretatur, tamquam ea dicta sint de mentibus illis beatis, qua sunt ab omni admistione corporum pura, atque sincera: vt Dauid pradicet, Deum non solum earum rerum, qua sub assectum ca dunt, sed etiam earum, qua sola cogitatione percipiuntur, opisicem suisse. Vocauit autem eas mentes spiritus, & ignem vrentem, vt celeritatem, & vim, atque essicacitatem earum declararet. Sic Theodoretus, atque Euthymius interpretantur, sed Diony sius hac diligentius persequitur in libro, qui inscribitur de calesti Hierarchia.

Qui fundasti terram super basem suam] Ba sis terra est centrum ipsum, ad quod omnes terra ip sius partes undique suo pondere nituntur, atque ita in medio mundi loco terra immobilis manet.

Abysso sicut uestimento] Describit elegantissime opus tertij diei, quo die summus ille opisex om nem vim aqua in unum locum coegit, vt existeret terra. Itaque ait, a principio terras omnes aqua amietu opertas suisse, sed horrisica uoce Dei Oceanum increpitum, es perterresactum se se in sugam dedisse, tunc primum apparuisse montum altitudinem, cam porumque, ac vallium humilitatem. Non dissimilis est illa Virgilij descriptio,

"> Tum durare solum, & discludere Nerea ponto

>> Cæperit, & rerum paulatim sumere formas,

so Iamque nouum terra stupeant lucescere solem,

>> Incipiant

» Incipiant silua cum primum surgere, cumque

>> Rara per ignotos errent animalia montes.

Terminum posuisti] Humilitas ipsa loci, que nititur aqua, terminus est, quem Deus ei prafixit, ne terras posset obruere: cum enim illa suapte natura deorsum uersus seratur, terra autem essecta sit excel sior eius receptaculo, qui possit vlla vis maris amplius eam submergere?

Sedant onagri sitim suam] Meminit pracipue onagrorum, propterea quod id animal solitudines maxime persequitur, & ob eam rem in locis arentibus sere commoratur, & sui laborat.

Vt educat panem e terra] Colit inquam homo

agros, vt cibum sibi e terra sinu eliciat.

Et uinum lætificat cor hominis] Quidam ita vertunt, & uinum, quod lætificat cor hominis, & oleum, quod nitidam reddit faciem, & panem, qui cor hominis confirmat.

Saturantur ligna Domini] Eagenera arborum significat, que sunt non rastris hominum, non vlli obnoxia cure, sed benignitate Dei sponte sua oriuntur, & fæcundis imbribus irrigate sitim suam explent, seque formosas, viridesque conservant.

Tu fecisti lunam in tempora] Idest, vt eius cursutempora distinguantur, & notentur sed illud scire oportet, vocabulum hebraum significare ea tem pora, quibus homines conueniunt ad dies sestos, & solennes celebrandos. ea uero tempora ad luna cursum notabantur, vt scripiu est in Exodo, & Leuitico.

Tu

Tu

walium

Leura

usillas,

Omn

cus bym

tia descri

Mum, H

entia, C

Erit

que Des

pulchri

uerit, il

eruet,

ad infini

Quin

u describi

tis tremet

5 himo , 4

un in mo

Canta

Clantara

Meration

listans to

trandis la

Tales, &

Bened

Mon fatis

IN LIB. PSALMORVM. cumque Tu ponis tenebras] Exponit vtilitates, quas intes. percipiunt animantia ex vicissitudine dierum, ac ipfalocion noctium. Leuiathan iste] Hoc verbo significat immas es prafici nes illas, & vastas belluas maris. saptenami ecta fitem Omnia a te expectant] Hic est tamquam epilo ous hymni, in quo admirabili orationis magnificens maris as tia describit prouidentia Dei, cunctis animatibus spi ritum, uit am, uit lumque largientem, vt sine eius præ emainst pres sentia, & tutela omnia in nibilu interire necesse sit. rimal foliale

Erit gloria Domini in sæculum] Cum itaque Deus tam multiplices res, tamque admirabili pulchritudine, & varietate distinctas ex nihilo crea uerit, illasque tanta benignitate tueatur, atque conseruet, iure, ac merito eius gloria semper floret, & ad insinitas sæculorum atates propagatur.

rem or locks

borat.

inquam on

iat.

is 7 Quido

at cor bonia

m, or pann

generaus

minum,

sponte fur te fitim fur fernant

dest, via

eur. sedilb

icare eath

ies festos, o

d luna cu

- Leuitica

Qui respicis terram Hoc uersiculo magnisice describit potentiam Dei, qui uel solo aspectu terras tremesaciat, & montes solo contactu incendat, & sumo, atque igne compleat. Innuit autem rem ge stam in monte Sina.

Cantabo Domino in uita mea] Vir sanctus ex tantarum rerum contemplatione, ad cultum, & uenerationem Dei mirabiliter accensus profitetur, se totam uitam consumpturum in canendis, & celebrandis laudibus Dei, in quo uno omnes suas uoluptates, & iucunditates sit collocaturus.

Benedic anima mea Domino. Alleluya]
Non satis esse existimans, si solus ipse laudes sanctissi
mi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

mi numinis cantaret, ceteros quoque ad eam rem hortatur, cum ait, alleluya, quod latine sonat, laudate Deum.

ARGVMENTVM PSAL. CV.

Hortatur populum ad laudes Dei canendas, exponens immortalia eius beneficia in gentë hebraam. repetit autem historiam usque ab Abrahamo, eamque perducit ad ea tempora, cum Deus terram Cananaorum Iudais possidendam dedit.

Psalmus c v.

ONFITEMINI Domino, & inuocate nomen eius, annunciate inter gentes opera eius.

Cantate ei, & pfallite ei, narrate

omnia mirabilia eius.

Gloriamini in nomine sancto eius, lætetur cor quærentium Dominum,

Quærite Dominum, & fortitudinem eius,

quærite faciem eius semper.

Mementote mirabilium eius, quæ fecit, pro digiorum eius, & iudiciorum oris eius,

Semen Abraham serui eins, filij Iacob electi

cius.

Ipse Dominus Deus noster, in universa terra iudicia eius.

Memor

quod m

infædus

Dice

Im her

Cum

peregrif

Et pe

puit pro

Noli

as meos

Etuo

namentu

Milit a

us eft Io

Afflixe

arum ue

dum eius.

Eloqui

bluit eun

Constitution

Vt uin

10,& fe

IN LIB. PSALMORVM. ad earn rus Memor fuit in sæculum fæderis sui, uerbi, e Sonat, lau quod mandauit in mille generationes, Quod pepigit cum Abraham, & iuramenti fui ad Isaac, CY. Et statuit illud ipsi Iacob pro lege, & Israel in fædus æternum, canenda, c Dicens, tibi dabo terram Canaam funicuente hebren lum hereditatis uestræ. rabamo.us Cum essent numero exigui, paucissimi, & this terrand peregrini in ea, Et pertransirent de gente in gentem, & de regno ad populum alterum, Non permisit hominem nocere eis, & corri puit propter eos reges, mino, &im Nolite tangere Christos meos, & in prophe nunciatem tas meos nolite maligne agere. Et uocauit famem super terram, & omne fir mamentum panis contriuit, Miteei, nam Misit ante eos uirum, in seruum uenundatus est Ioseph, eius, late Afflixerunt in compedibus pedes eius, in ferrum uenit anima eius, donec ueniret uerbum eius. quæ fecity Eloquiu Domini purgauit eum, misit rex,& soluit eum, princeps populoru, & dimisit eum. is eius, Constituit eum Dominum domus sux, & i Tacob ele principem omnis possessionis suæ, niuerfitt Vt uinciret principes ipsius pro arbitrio suo, & senes ipsius sapientiam doceret. MM Mem Et

Et intrauit Israel in Aegyptum, & Iacob ac cola fuit in terram Cham,

Et auxit populum suum uehementer, & ro-

borauit eum super inimicos eius.

Convertit cor eorum, ut odirent populum suum, & dolum facerent in seruos suos.

Misit Moysem seruum suum, Aaron, quem

elegit.

Posuerunt inter eos uerba signorum eius,& prodigiorum in terra Cham.

Misit tenebras, & obscurauit, & non fue-

runt rebelles uerbis eius.

Conuerrit aquas eorum in sanguinem, & oc

cidit pisces eorum,

Et dedit terra eorum ranas, in penetralibus

regum ipforum.

Dixit, & uenit multiplex turba insectorum,

& pediculi in omnibus finibus eorum.

Convertit pluuias eorum in grandinem, in ignem comburentem in terra ipsorum.

Et percussit uineas eorum, & siculneas eorum, & contriuit lignum finium eorum.

Dixit, & uenit locusta, & bruchus, cuius

non erat numerus,

Et comedit omnem herbam in terra eorum,

& comedit fructum terræ eorum.

Et percussit omne primogenitum in terra corum, primitias omnis fortitudinis corum.

Et eduxit cos cum argento, & auro, & non

erat

eratio

Ouis Inc

Expa

aignen

Petie

Inter

arreru

Quo

habuita

Ete

Etd

Populo. Vtcu

eus obli

Gloria

natur in I padquid p ancexistin

pola in an

mi/mi

Luciem T

lit, sit on

pientia;

"propiti

IN LIB. PSALMORVM.

274

erat in tribubus eorum infirmus.

& Iacobia

inter, &n

nt popula

stuos.

laron, qua

10rum enu

it, & non h

nguinema

n penetrali

na infector

orum. grandinen

orum.

ficulness

eorum.

uchus, a

terraeor

um in th

lis corum

aro, & 10

Lætata est Aegyptus in profectione eorum, quia incubuit timor eorum super eos.

Expandit nubem in protectionem eorum,

& ignem, ut luceret eis per noctem,

Petierunt, & uenit coturnix, & pane cæli saturauit eos.

Interrupit petram, & fluxerunt aquæ, decurrerunt in sicco flumina,

Quoniam memor fuit uerbi sacti sui, quod

habuit ad Abraham seruum suum,

Et eduxit populum suum in exultatione, & electos suos in lætitia,

Et dedit illis regiones gentium, & labores populorum hereditate possederunt,

Vt custodiant iustificationes eius, & leges

eius obseruent. Alleluya.

EXPLANATIO.

Gloriamini in nomine sancto eius] Ille gloriatur in Deo, qui eius liberalitati acceptum resert,
quidquid pradicabile, & gloriatione dignum se habere existimat. Fortitudinem Dei quarit, qui perspecta inanitate uirium suarum se, ac sua omnia potentissimi numinis tutela, prasidioque committit.
Faciem Dei semper quarit, quisquis ante omnia studet, vt omnibus in rebus potentiam, bonitatem, &
sapientiam illius contempletur, eumque prasentim,
ac propitium semper habeat.

MM 2 In

In universa terra iudicia eius] Penes ipsum est imperium omnium terrarum, & tamen nos cete ris omnibus gentibus cariores habet.

Memor fuit in sæculum] Semper Dominus memor fuit fæderis, quod secerat cum Abrahamo, sæderis inquam, quod dur are uoluit ad innumera-

biles saculorum atates.

Et statuit illud ipsi Iacob pro lege] Leges huius sæderis erant, ne Hebrai aliquem Deum colerent extra ipsum, ipse contra nullam gentem aque caram haberet atque Hebraam.

Funiculum hereditatis uestræ] Hacloquendi sigura ducta est a consuetudine Iudaorum, qui funibus agros metiebantur. est igitur sensus, assignabo tibi agros Cananaorum, vt eos possideas iure bereditario.

Nolite tangere] Castigauit inquam reges, eos admonens his verbis, Nolite tangere Christos meos. Christos autem suos appellat eos, quos spiritus uo vn xerat, & veros reges, ac sacerdotes constituerat. de qua vnctione dictum est in explanatione psalmi XLV.

Et uocauit famem super terram] Cognitio earum rerum, que attinguntur his versibus, maximum solatium prebere debet hominibus pis in ca lamitate. promiserat Deus terram Cananeorum familie Abrahami, sed antequam illa promissum consequeretur, pene same enecta in Aegyptum suge re, & durissimam, maximeque diuturnam seruitu-

tem

tem of

DONAL ED

onitate

MATTA TO

unit exi

& prog

11 eum

melliger

nomifa

minno e

at enim

celo don

tempus

in miser

In les

elligamu

titur a fra

erius? at

perstatem

M. G CHI

ns buins n

interent , h

mt, Omi

mu Dei

mparafti

mum, or

ttolleret

morta

tem apud barbaros servire coacta est. Idem Iose. phum eo consilio pramisit in regionem illam, vt dignitate regi proximus evaderet, neque familiam suam modo, sed vniversam Aegyptum ab imminenti exitio tueretur. sed vide, quam duris initius, or progressionibus adolescentem sibi carissimum ad eum honorem, potentiamque perduxerit. Hac intelligens vir pius, cui vita beata, or immortalis promissa est a Deo, tum maxime spe bona, bonoque animo este debet, cum maxime calamitosus est: solet enim summus ille pater ad inferos deycere, quos calo donare constituit, contraque, impios ad breve tempus in sublime tollit, vt graviore casu decidant in miserias sempiternas.

Penes ipin

men nosca

per Domin

Abraham

ad innum

o lege] Ly

am gentem o

2 Hulm

Ludeorum,

itur fenfus, eos possidan

nquamnys. re Christus

eos stiritulu

es constitue

enations po

am] Com version, m imbus pipin

Cananan

ila promi

Aegyptum) nam serus In seruum uenundatus est Ioseph] Memorabile profecto exemplum nobis proponitur, quo intelligamus, bonis omnia vertere in bonum. Venditur a fratribus homini barbaro Iosephus, quid mi
serius? at hac calamitas non solum maximam prosperitatem iuueni sancto, sed etiam salutem familia
sua, & cunctis Aegyptis peperit. Itaque cum fratres huius nefaris sceleris ueniam, & impunitatem
peterent, hoc pulcherrimum responsum ab eo tulerunt, Omittite omnem metum, num repugnare pos
sumus Dei voluntati? Vos quidem mihi perniciem
comparastis, sed Deus culpam vestram conuertit ad
bonum, vt me ad eam, quam videtis, dignitatem
extolleret, & consilio, atque opera mea magnam
uim mortalium exitio liberaret.

MM 3 Omne

Omne firmamentum panis contriuit] Ita vocat panem, propterea quod eo vires corporis su-stentantur.

Misit ante eos uirum] In Genesi Cap. x x x -

VII.

In ferrum uenit anima eius] Idest, in uincula serrea coniectus suit: solet enim Hebraa lingua animam appellare pro animante ipso.

Donec ueniret uerbum eius] Idest, dones mitteretur a Deo uis illa interpret andi somnia, de

qua in Genesi Cap. X L.

Eloquium Domini purgauit eum] Interpretatio inquam illa somniorum squalorem, & sordes carceris illi eluit, & innocentiam, & sanctitatem eius talem esse declarauit, quale est aurumigne purgatum.

Constituit eum Dominum] In Genesi Cap.

XLI.

Vt uinciret principes] Idest, vt praposius esset etiam principibus Aegyptys, eique potestas efset illos in uincula conyciendi,

Et intrauit Israel] In Gen. XLV. Aegyptum uero appellat terram Cham, propterea quod is genuit Mesrainum, a quo regio illa cæpta est habitari.

Et auxit populum suum] In Exodo Cap. 1. Conuertit cor eorum, ut odirent populum suum] Vide, quid ag at providentia Dei, odia bar bara gentis incitat in Iudaos innocentes, vt crude-

litas

lital The

tians, G

61157693

191 11.14

daron dais, c

My Hex

que ad of

peolim

Jurum. Mili

Exodi

Pol

minis a

Mili

Etno

iento a no

Aaronis: uriti funi

Conuc

Et ded

Dixit,

Primit

colanata

Etedu

Expan

Petier

IN LIB. PSALMORVM. triuit] h litas impiorum illustrem, & gloriosam reddat poten corporule tiam, & misericordiam suam. Itaque cum illi omni bus rebus asperrime tractarentur ab Aegyptis, ne-G Cap. XII. que ulla spes oftenderetur, melius fore, Moses, & Aaron a Deo mittuntur, qui editis inauditis pro-Ideft, in um digis, & universa Aegypto maximis calamitati-Hebrealm bus uexata, gentem suam servitute liber arent, eamque ad optimam Syrix partem traducerent, quam] Ideft, la ipse olim familia Abrahami se promiserat assignaandi sommi. turum. Misit Mosen | Excapite primo, & quarto Exodi. it eum h Posuerunt inter eos Moses (inquit) & Aa malorem, fi ron ediderunt in Aegypto prodigia maxima ui nuam, & los minis divini. uale est app Misit tenebras In Exodo Cap. x. Et non fuerunt rebelles] Deus (inquit) por] In Genefit tentosa nocte diem obscurauit usus opera Mosis, & Aaronis: y enim uerbis eius obtemperarunt, neque t, ot propi

ueriti sunt, potentissimi regis inimicitias suscipere.

Convertit aquas eorum In Exodo Cap. VII.

Et dedit terra In Exodo Cap. IX. Dixit, & uenit] In Exodo Cap. x.

eique potesti

XLV. A

propterts

lacceptage

Exodo Cap.

ent popul

Dez, odial

es, utom

Et percussit omne In Exodo Cap. x 11.

Primitias fortitudinis eorum \ Verba hac explanata sunt in explanatione psal. LXXVIII.

Et eduxit eos] In Exodo Cap. XIII.

Expandit nubem] In Exodo Cap. x111.

Petierunt, & uenit] In Exodo Cap. x v 1.

MM 4

ARGVMENTVM PSAL. CVI.

Gens Hebraain servitutem abducta commemorat, & peccata maiorum suorum, & beneficia Dei ergaillos, & opem suis calamitatibus implorat.

Psalmus CVI. Alleluya.

ONFITEMINI Domino, quonia bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius?

Beati, qui custodiunt iudicium, & faciunt iustitiam in omni tempore.

Memento mei Domine cum bona uolunta te erga populum tuu, uisita me in salutari tuo,

Vt uideam in bono electorum tuorum, & læter in lætitia gentis tuæ, & glorier cum here ditate tua.

Peccauimus cum patribus nostris, iniuste egimus, impie secimus,

Patres nostri in Aegypto non intellexerunt mirabilia tua, non fuerunt memores multitudinis misericordiæ tuæ,

Et rebelles fuerunt iuxta mare, mare rubru. Et saluauit eos propter nomen suum, ut no tam saceret potentiam suam,

Et

ertui

Eti

mit eou

Et o

Et c

Acc

& non

Et

to, &

- Et

ciem i

Eta

fanctun

Aper

operuit !

Et exa

Etfec

conflati

Etmo

dem uitu

Oblit

at magi

Cham,

Etdi

IN LIB. PSALMORVM. Et increpuit mare rubrum, & exsiccatum VI. est, & deduxit eos per abyssos tamquam per de fertum. ta common Et saluauit eos de manu odientium, & rede beneficial mit eos de manu inimici. us implorat Et operuit aqua tribulantes eos, unus ex eis non remansit. We inimod hour eluya. Et crediderunt uerbis eius, & cecinerunt laudem eius. mino, qua Accelerauerunt, obliti sunt operum eius, eculum & non expectauerunt confilium eius . Et concupierunt concupiscentiam in deser otentias Da to, & tentauerunt Deum in solitudine. seius? - Et dedit eis petitionem ipsorum, & misit ma um, & fai ciem in animam eorum. - Et æmulati sunt Moysem in castris, Aaron Sanctum Domini. n bona uola Aperta est terra, & deglutiuit Dathan, & n falutaria operuit congregationem Abyron, n tuorum Et exarsit ignis in congregatione eorum rier cumb flamma combussit peccatores. Et fecerunt uitulu in Oreb, & adorauerunt Aris, in conflatile, Et mutauerunt gloriam suam in similitudintellexent nem uituli comedentis fænum. res multi Ob liti sunt Deum, qui saluauit eos, qui fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra mare rubi Cham, terribilia in mari rubro. uum, uto Et dixit, ut disperderet eos, si non Moyses electus

electus eius stetisset in divisione in conspectu

Vt auerteret iram eius, ne disperderet eos, & pro nihilo habuerunt terram desiderabilem,

Non crediderunt uerbo eius, & murmura uerunt in tabernaculis suis, non obedierunt uoci Domini,

Et eleu auit manum suam super eos, ut prosterneret eos in deserto,

Et ut deijceret semen eorum in nationibus, & dispergeret eos in regionibus.

Et initiati sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuorum,

Et irritauerunt eum in studijs suis, & multiplicata est in eis plaga.

Et stetit Phinees, & uindicauit, & cessa-

uit plaga,

Et reputatum est ei in iustitiam, in generationem, & generationem, usque in sempiternum.

Et irritauerunt eum ad aquas contradictionis, & uexatus est Moyses propter eos, quia exacerbauerunt spiritum eius.

Et perperam locutus est labijs suis, non disperdiderunt gentes, quas dixit Dominus il-

Et commixti sunt inter gentes, & didicerunt opera eorum, & seruierunt sculptilib us corum, & sactum est illis in scandalum.

Et

Et Dam

Ete

guiner

quas fa

Eti

minati

in Itud

Eti

wum.

Ett

nati iu

fliai

eos.

Infi

& depre

Etui

tionem Et m

cundum

Et de

omniun

Saluo

Vt co

mus lan

Bene

dulque

Et

IN LIB. PSALMORVM. 278 consped Et immolauerunt filios suos, & filias suas Dæmonijs. erdereteon, Et effuderunt sanguinem innocentem, sanliderabilen guinem filiorum suorum, & filiarum suarum, & murmin quas sacrificauerunt sculptilibus Chanaam. obedien Et infecta est terra sanguinibus, & contaminati sunt in operibus suis, & fornicati sunt reos, utpn in studijs suis. Et iratus est furore Dominus in populum n nationing suum, & abominatus est hereditatem suam. Et tradidit eos in manus gentium, & domix comeden nati sunt eis, qui oderant eos. Et tribulauerunt eos inimici eorum, & affuis, &m flicti sunt sub manibus eorum, sæpe liberauit eos. mit, & co Ipsi autem rebelles fuerunt in consili js suis & depressi sunt in iniquitatibus suis. Et uidit, cum tribularentur, & audiuit ora m, in genen e in fempire tionem eorum, Et memor fuit fœderis, & pænituiteum se cundum multitudinem misericordia sua, contradidi Et dedit eos in misericordias in conspectu er eos, qu omnium, qui captiuauerant eos. Saluos nos fac Domine Deus noster, & us, none congrega nos ex gentibus, Dominus ! Vt confiteamur nomini sancto, & cante & didicimus laudes tuas. Benedictus Dominus Deus Israel a sæculo, ulptilibo & usque in sæculum, & dicat omnis populus, ım. Amen.

Amen. Alleluya.

EXPLANATIO.

Quis loquetur potentias] Hac interrogation vim negandi habet, significat enim, neminem posse laudes Dei uerbis assegui.

Vt uideam in bono electorum tuorum]

Hac loquendi forma est hebraa, latine autem sic
reddeda erat, ot delecter videns bona electoru tuoru.

Peccauimus cum patribus nostris] Hac est illa animi summissio, qua divinum numen vel maximis sceleribus violatum placare potest. contra, nihil odiosius superbia Pharisaorum, qua iactat illas voces, Si suissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus

socij eorum in sanguine prophetarum.

Et rebelles fuerunt iuxta mare, mare rubrum] Hec historia scripta est in Exodo Cap. XIIII. Sed quidam ex Hebreo uertunt, iuxta ma re, in marirubro: vt sensus sit, illos non solum in littore maris rubri, sed etiam, dum ipsum mare pedi bus transmitterent, de Deo conquestos esse, & de eius side, ac providentia dubitasse, cum viderent Aegiptios magno impetu a tergo insequi.

Et crediderunt uerbis eius] In hoc uersu, & proximo salsa pietas egregie describitur, que rebus secundis providentiam Dei magnifice laudat, deque uerbis, & promissionibus illius dubitare, scelus nesa rium censet; quod si quid duri incidat, illico se prodit animi morbus, & simulatio, nam timida, querula,

Colicita

titut a

गाव शहा

Etce

mmum

Acc Hac air

tranfn

m, pro

tati di

XVII

Et

t calo a

superen

MAXIM

mors pri

Cap. II.

Aper

Ope

lat duce

4,00

fin end

ns, qui

etatem

Etf

Etn

Et

IN LIB. PSALMORVM. 279
follicitaest, neque moram ferre potest, neque Deo
considere, sed illius consilium sua stulta prudentia ni
titur anteuertere, atque omnem spem in propinquis,
amicis, & pecunia reponit, multos inanes Deos pro

vno vero comminiscens.

Et cecinerunt laudé eius] Hymnum pulcher rimum significat, qui scriptus est in Exodo Cap. x v.

ec interrora

neminem of

m tuorum

atime auten

a electoristico Atris | Huci

the sometimen

elt, contra, m

iactatilaw

orum, non ela

nare, mares

f in Exodo a

rtunt, uxta

non folumin

fum mate p

selle, de un

miderent wh

n hoc uer a

ur, quaris

laudat, at

re, scelus m

llico se prod

da, querula

Accelerauerunt, obliti sunt operum eius]
Hac ait, quoniam post tertium diem, quam mare
transmiserant, cæperunt maledicere Mosi, & Aaro
ni, propterea quod dissiderent providentia, & bonitati divina, cum eos aqua desecisset.

Et concupierunt concupiscentiam] Cap. x v 11. Exodi.

Et misit maciem Idest, cum fastidirent cibum e calo demissum, & se carnibus explere, auidissime cuperent, obsecutus quidem illis est Deus, sed cum maximo ipsorum malo, nam macies pro sagina, mors provita consecuta est. de qua re in Numeris Cap. 11.

Aperta est terra] In Num Cap. x VI.

Operuit congregationem Abiron] Signisticat ducentos illos & quinquaginta, qui cum Dathane, & Cora, & Abirone coniurauerunt. Discendum est autem ex hac historia, que pæna maneat eos, qui seditiones concitant, & contra legitimam po testatem arma serre non uerentur.

Et fecerunt uitulum] Cap. x x x 11. Exo.

Et mutauerunt gloriam suam] Deum appellat

pellat gloriam, & decus Hebraorum.

Et dixit, ut desperderet illos] Cap. XXXII.

ob pti

male Et p

LETECH

modta

Storia

Nor qualegr

H

dentia

buman

nino, q gionibu Afoli

Quie

ner, ner

Qui

na defi

Exodo.

Si non Moses electus eius stetisset in diuisio ne in cospectu eius] Idest, nisi Moses se prabuisset interpretem, & sequestrem, dissunctos, & inter se alienatos reconcilians.

Et pro nihilo habuerunt terram] In Nume

ris Cap. XIIII.

Non crediderunt uerbo eius] Qui promiserat, se terram illam eis assignaturum hereditario iu

re possidendam.

Et eleuauit manum suam In Num. Cap. XIII. Dicit autem iurauise Deum, se eorum nomen ad internecionem redacturum: iurantes enim manum ad calum tollebant. Hinc illud in Deutero nomio, Leuabo ad calum manum meam, & dicam, viuo ego in aternum. & c. sunt tamen qui simplicius interretentur, Deum scilicet manum sustulisse, quo illos grauius seriret.

Et initiati funt] In Num . Cap. xx V .

Et comederunt sacrificia mortuorum] Sic appellat falsos Deos:colebat enim antiquitas pro dis, quorum sepulcra ostendebantur.

Et stetit Phinees] In Num. Cap. x x v, Et irritauerunt eum] In Num. Cap. x x.

Et uexatus est Moses] Nam in fines Cananeorum, ad quos populum tanto cum labore adduxe rat, ipse ingredi non potuit. peccauit autems Moses IN LIB. PSALMORVM.

280

ob perturbationem animi, qua illi acciderat propter maledicta, & assiduos clamores ipsius populi.

ap. XXXII

let in dipin

oses se prabul

nctos, Ginn

m] In Nun

M bereditario

In Num. Ca

um, secondo

s: intants (1)

illud in Dean ream, & dien

en qui simplia m sustuisse, s

ap. XXV.

tuorum .

iquitas pri il

ap. XXV,

n fines Call

abore adda autem Maj Et perperam locutus est] Iussus enim silicem alloqui, populum allocutus est, & ita quidem, vt ui deretur dubitare, num aqua e saxo elicienda esset, quod tamen Deus ita suturum promiserat. Hac historia scripta est in Num. Cap. xx.

Non disperdiderunt gentes] Hac, & ea, que sequentur, scripta sunt in libro sudicum.

ARGVMENTVM PSAL. CVII.

Hymnus pulcherrimus est, in quo celebrat proui dentiam Dei, summa iustitia, & misericordia res bumanas administrantem.

Pfalmus CVII.

onfitemini Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicant, qui redempti sunt a Do mino, quos redemit de manu inimici, & de re gionibus congregauit eos

A solis ortu, & occasu, ab aquilone, & mari. Qui errabant in solicitudine, in deserto inuio, neque ciuitatem habitatam inueniebant,

Qui esuriebant, & sitiebant, quorum anima desiciebat,

Hi

Hi clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de angustijs ipsorum eripuit eos,

Et deduxit eos in uiam rectam, ut irent in ciuitatem habitationis.

Confiteantur Domino propter misericordias eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Quia satiauit animam inanem, & animam

esurientem satiauit bonis.

Qui sedebant in tenebris, & umbra mortis, uincti afflictione, & ferro,

Quia rebelles fuerunt sermonibus Dei, &

consilium altissimi despexerunt,

Et ipse humiliauit in laboribus cor eorum,

& corruerunt, nec fuit, qui adiuuaret,

Hi clamauerunt ad Dominum, cum tribula rentur, & de angustijs ipsorum liberauiteos,

Et eduxit eos de tenebris, & umbra mortis,

& uincula eorum dirupit.

Confiteantur Domino propter misericordias eius, & mirabilia eius filijs hominum.

Quia contriuit portas æreas, & nectes fer-

reos confregit.

Stulti propter uiam iniquitatis sux, & propter iniustitias suas uexati fuerunt,

Omnem escam abominata est anima eorum, & appropinquauerut usque ad portas mortis,

Et clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de angustijs ipsorum liberauit eos.

Missit uerbum suum, & sanauit eos, & eri-

puit

puit co.

Con

dias elu

Etfac

cient op

Qui

operatio Ipli u

cus in p Dixi

tantur t

Afce

ulquea Turk

nis lapid Etch

arentar Et ffat

iluerunt

Et lata

os in por

Confitt

wserus &

Etexal

thu fenio

Pofuit

minfin

Terran plitiam

28 I

puit eos de interitionibus corum.

Confiteantur Domino propter misericordias eius, & mirabilia eius filijs hominum,

Et sacrificent sacrificium laudis, & annun-

cient opera eius in exultatione.

Qui descendunt in mare nauibus, facientes operationem in aquis multis,

Ipsi uiderunt opera Domini, & mirabilia

cius in profundo,

cum tribu

ripuit eos

ut irent

milerion

minum.

, & anim

mbra more

nibus Dei

us cor con

uuaret,

n, cum tro

1berauite

umbra mon

er milen

ominu

& nectes!

fuz, &m

nima eort

rtas mon

cum trib

peraulted

:05, & to

pu

Dixit, & excitatur spiritus procellæ, & exaltantur sluctus eius,

Ascendunt usque ad cælos, & descendunt usque ad abyssos, anima eor û in malis tabescit.

Turbantur, & iactantur, sicut ebrius, & om

nis sapientia eorum absorbetur,

Et clamauerunt ad Dominum, cum tribularentur, & de angustijs ipsorum eduxit eos.

Et statuit procellam in tranquillitatem, &

siluerunt fluctus eius.

Et lætati sunt, quia siluerunt, & deduxit eos in portum uoluntatis eorum.

Confiteantur Domino propter misericordias eius & mirabilia eius filijs hominum.

Et exaltent eum in ecclesia plebis, & in con

sessu seniorum laudent eum,

Posuit flumina in desertum, & exitus aquarum in sitim,

Terram fructiferam in salsuginem propter malitiam inhabitantium in ea.

NN Posuit

Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum.

Et collocauit illic esurientes, & constitue-

runt ciuitatem habitationis,

Et semis auerunt agros, & platauerunt uineas, & fecerunt fructum, & prouentum,

Et benedixit eis, & multiplicati sunt nimis, & iumenta eorum non minorauit,

Et pauci facti sunt, & uexati sunt a stetilita

te, malo, & affictione,

Effusus est contemptus super principes,&

errare fecit eos in solitudine inuia,

Et subleuauit pauperem de inopia, & posuit sicut oues familias.

Videbunt recti, & lætabuntur, & omnis ini-

quitas oppilabit os fuum.

Quis sapiens, & observabit hæc & intelliget misericordias Domini?

EXPLANATIO.

Dicant, qui redempti sunt a Domino]
Qui misericordia Dei seruitute, & calamitatibus
liberati sunt, dicant hymnos sanctissimo numini eius.
Quamuis uero hac, & reliqua omnia, qua hoc hym
no continentur, ad omnes mortales pertineant, sunt
tamen nonnulla, qua pracipue beneficia Dei erga Iu
daos designare uidentur.

Qui errrabant in solitudine] De misericor

dia Dei erga errantes in locis desertis.

Confi-

dibns D

PY MATTE

banc len

rapbrali

Quif

Deierga

sincula c

Stult

ordia I

varios m

Milit

folo fuo in

Qui

ricordia

ia Etantus

Afcen

ham comp

Tollings

Sub du ?

Inport

artiem, an

Pofuit

White imm

um, steri

minian

Etpan

Migus mil

IN LIB. PSALMORVM. Confiteantur Domino] Idest, celebrent lau dibus Deum propter infinitam benignitatem eins, & narrent mortalibus admirabilia facta illius. in banc sententiam interpretatur bunc uersiculum pa raphrasis Chaldea. Qui sedebant in tenebris] De misericordia Dei erga eos, qui propter maleficia in carcerem, & vincula coniecti sunt. Stulti propter uiam iniquitatis] De miseri cordia Dei erga eos, qui propter delicta commissa in uarios morbos incidunt. Misit uerbum suum, te sanauit eos] idest solo suo iussu ipsos ab imminenti morte liberauit. Qui descendunt in mare nauibus] De mise ricordia Dei erga eos, qui tempestate, & fluctibus iactantur in alto. Ascendunt usque ad calos] Hanc sententiam complexus est Virgilius his elegantissimis uersibus, Tollimur in calum curuato gurgite, & ydem Subducta ad manes imos descendimus unda. In portum uoluntatis eorum] Idest, & in portum, ad quem illi cursum tenere optabant. Posuit flumen] Canit, Deum arbitratu suo omnia immutare, ab eius providentia opes, & inopiam, sterilitatem, & fæcunditatem, boneres, & ignominiam manare. Et pauci facti sunt] Rursus (inquit) cum cos, qui multitudine hominum, & potentia florebant,

m, & to

confting

auerunt w

ientum,

cati funto

rault,

unt affer

principa

10pia,&pol

r,& omnus

hæc & into

Domino

calamian

no memmo

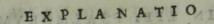
a, que boi o

rtineant,

a Dung

De milerio

Cont

punire uoluerit ob admissa malesicia, immittit in eos sterilitatem, morbos, & angores animi, & optima tes ipsos adeo contemptos reddit, & irrisos, ut relictis urbibus se se in solitudines abdant.

Et subleuauit pauperem] Contra (inquit) inopem fortunis locupletat, domumque eius liberis,

& nepotibus frequentat.

Videbunt recti] Homines piy, & religiosi hac diligentissime considerant; cumque perspiciunt, ni-hil sortuitu, & casu euenire, omnia diuino numine regi, administrarique, incredibili gaudio afficiuntur, seque totos misericordia Deitradunt, & committunt, improbi vero, & arrogantes, qui solent pro uidentiam Dei negare, magnitudine rerum perterriti, vel inuiti coguntur tacere, & linguam impiam continere.

Qui sapiens] Utinam homines sapiant, & ea, que continentur hoc hymno, diligenter animaduertant, & notent: intelligent enim, Deum res humanas summa benignitate cur are, deque omnibus, qui ad eius misericordiam consugiunt, optime mereri.

ARGVMENTVM PSAL. CVIII.

Hic psalmus compositus est sere ex psalmo LVII.

Canticum

arroram

Confi

lm tibi

Quia

tua, &

Exal

terram

Saluu

Exulta

em Succo

Meusel

Ephraim!

Inda le

Super Io

Quis de duc

Non ne aibis Der Da not

Canticum, pfalmus David CVIII.

mutitud i, Godie

os, vire

itra min

ne enni inch

Greligista perspiciones divino non

gando dios

radunt, 52

ttes, qui film

THE YETUTE IN

INTERNATION

nes fabranti

reter andrea

Deum 13 08

THE OWNER

optima mais

CVIII

spfalmo 10

ARATVM cor meum Deus, paratum cor meum, cantabo & psallam etiam gloria mea.

Exurge psalterium, & cithara,

auroram excitabo,

Consitebor tibi in populis Domine, & psal

Quia magna est super cælos misericordia tua, & usque ad nubes ueritas tua.

Exaltare super cælos Deus,& super omnem terram gloria tua, ut liberentur dilecti tui.

Saluum fac dextera tua, & exaudi me, Deus locutus est in sanctuario suo.

Exultabo, & diuidam Sichem, & conuallem Succoth dimetiar.

Meus est Galaad, & meus est Manasses, & Ephraim fortitudo capitis mei.

Iuda legifer meus, Moab lebes lotionis

Super Idumæam proijciam calceamentum meum, super Philistæa iubilabo.

Quis deducet me in ciuitatem munitam, quis deducet me usque in Idumæam?

Non ne tu Deus, qui repulisti nos? & non exibis Deus cum exercitibus nostris?

Da nobis auxilium de tribulatione, quia ua NN 3 na

na salus hominis.

In Deo faciemus uirtutem, & ipse ad nihilum deducet inimicos nostros.

ARGVMENTVM PSAL. CIX.

Inuehitur in Doegum, & ceteros assedas Saulis, vt multi existimant, & sub horum persona execratur impietatem Iuda, qui CHRISTVM nefarie prodidit, & ceterorum, qui filis Dei insesti sunt: de inde calamitates suas deplorans misericordiam Dei suppliciter inuocat.

Victori, Dauid Psalmus CIX.

ev s laudis meæ ne tacueris, quia os peccatoris, & os dolosi super me apertum est.

dolosa, & sermonibus odij circumdederunt me, & oppugnauerunt me sine caussa.

Pro eo, quod eos diligebam, aduersabantur mihi, ego autem orabam.

Et retribuerant mihi mala pro bonis, & odium pro dilectione mea.

Constitue super eum peccatorem, & aduerfarius stet a dextris eius.

Cum iudicatur, exeat condemnatus, & ora tio eius siat in peccatum.

Fiant

Fiat

ecipia Fian

Infta d quar

11129

Nont

pupills

Poste

deleatu

In m

non de

terran

cordat

Etpe

dicum,

ceret,

Etdil

luit beni

Et in

tum, &

licut ole

Fiate

acutzor

Hoc

ora,qu

IN LIB. PSALMORVM. 284 Fiant dies eius pauci, & præfecturam eius ple ad nih accipiat alter. Fiant filijeius orphani, & uxor eius uidua. Instabiles uagentur filijeius, & mendicent, CIX. & quærant ex uastatis habitationibus suis. Illaqueet sœnerator omnem substantiam a Tedas Sail eius, & diripiant alieni labores eius. er sona exion Non sit illi adiutor, nec sit, qui misereatur STVM pupillis eius, and data and cana ab a sente ei infestism Posteritas eius intereat, in generatione una ericordian deleatur nomen eius, In memoriam redeat iniquitas patrum eius in conspectu Domini, & peccatum matris eius non deleatur, CIX. Sint coram Domino semper, & disperent de terra memoria eorum pro eo, quod non est retacuens, doloff fore cordatus facere misericordiam, Et persecutus est hominem inopem, & men dicum, & contritum corde, ut illum interfifum melm cumdede Et dilexit maledictionem, & ueniet ei, & no aussa. luit benedictionem, & elongabitur ab eo, Et induit maledictionem sicut uestimentum, & intrauit sicut aqua in interiora eius, & to bonis ficut oleum in ossa eius, Fiat ei sicut uestimentum, quo operitur, & em, & ada ficut zona, qua semper cingitur. Hoc opus aduerfantium mihi a Domino,& atus, &o corú, qui loquuntur mala aduersus anima meã. NN Fis

Tu autem Domine Deus fac mecum propter nomen tuum, quia bona est misericordia tua.

gitt,

n. gua ma om ibrandi

812 CTB

Ego

orion A

cel fic, e unfugieb

Etad

meam 1

o ipfe

disceda

bitate

Et

cationi

Tum (u)

[uis]

ther is,

Sint

tris fue,

ver fenta

homine

line sente

& quart

& facie

歌,

Libera me, quia egenus, & pauper ego sum, & cor meum conturbatum est intra me.

Sicut umbra cum declinat, ego pertranseo, & excussus sum sicut locusta.

Genua mea infirmata sunt propter ieiunium, & caro mea exaruit pinguedine (consumpta)

Et ego factus sum opprobium illis, uide-

runt me, & monerunt capita sua.

Adiuua me Domine Deus meus, saluum me sac secundum misericordiam tuam:

Et sciant, quod manus tua hæc, & tu Domine secisti hoc.

Maledicant illi, & tu benedicas, insurgant, & confundantur, seruus autem tuus lætetur.

Induantur aduersarij mei ignominia, & ope riantur tamquam diploide confusione sua.

Confitebor Domino nimis in ore meo, & in medio multorum laudabo eum.

Quia adstabit a dexteris pauperis, ut saluam faciat a iudicantibus animam eius.

EXPLANATIO.

Deus laudis meæ] Deus, a quo tamquam vberrimo sonte manat omnis mea laus, & gloria, & quidquid boni habeo, ne quaso dissimula, ne ue permitte,

IN LIB. PSALMORVM.

lecum pro

nifericord

er ego fun

pertranfer

propter in uedine (a

um illis, vio

meus, falu m tuam:

ac, & tul

cas, infurga

tuus ztett

ominia ka

ofionelu.

ore meo, at

ris, ut falua

uo tamqua

of gloria, o

1, ne ne po-

201111

ame.

285

mitte, homines sceleratos impune in me debacchari. quid uero, si Deum eo appellat Deum laudis sue, quia omne studium suum ponebat in laudibus eius ce lebrandis? hinc illud in psalmo LXXI, de te laus mea semper.

Ego autem orabam] Idest, ego autem pro illorum salute me deprecatorem apud te prabebam. vel sic, ego vero undique oppugnatus ad te Domine consugiebam.

Et aduersarius stet a dextris eius] Idest, qui meam innocentiam tanto odio perseguitur, habeat & ipse aduersarium, qui numquam ab eius latere discedat, qui semper eum oppugnet, & omni acerbitate exagitet.

Et oratio eius fiat in peccatum] Idest, depre catione sua potius augeat peccata, quam peccato-rum supplicium a se deprecetur.

Et quærant ex uastatis habitationibus suis I Idest, mendicitas eos exire cogat ex adibus euersis, & exinanitis ad quarendum uistum.

Sint coram Domino semper] Peccata matris sua, & maiorum suorum semper ante oculos Des versentur, ne illa in hoc sceleratissimo, atque impio homine vindicare obliuiscatur. Hoc ait memor illius sententia, ego sum Dominus Deus tuus fortis, Ze lotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertia, & quartam generationem eorum, qui oderunt me, & faciens misericordiam in millia is, qui diligunt me, & custodiunt pracepta mea.

Et

Janlen

la beb

tatum.

Prace

JULY TO

Sion,

uirtui

utero

Iur

tu es

nem /

Do

irefu

Ind

cadan

multa

De

Ditcar

Et dilexit maledictionem] Significat his ver bis, aduerfarium suum usque eo studiosum suisse crudelitatis, & omnium scelerum, vt videretur optare execrationem, & odium Dei.

Hoc opus aduersantium mihi a Domino] Quidam clarius uerterunt ad hunc modum, hac sit merces a Domino is, qui aduersantur mihi.

Sicut umbra] Euanesco (inquit) ad similitudinem umbra, qua una cum die se se inclinat, & in tenebras nostis euanescit.

Et excussus sum sicut locusta] Idest, ita excutior, & ab inimicis exagitor, & uagam uitam persequi cogor, vt locusta comparari possim, qua num quam sere quiescit.

Genua mea infirmata] Significat, se deditum suisse ieiunis, & precationibus, vt misericordiam Dei sibi conciliaret in tantis calamitatibus.

Et caro mea exaruit pinguedine consumpta] Sic emendauimus hunc locum secuti explana tores Hebraos.

Et sciant, quod manus tua hæc] Fac, tam illustre sit auxilium tuum, vt omnes perspiciant, me non humanis opibus liberatum esse, sed potentia numinis tui. Aly sic explanant, sac, intelligant ad nersary mei, me non viribus suis oppressum suisse, sed omnia mihi tuo consilio accidisse, quippe qui uotueris animum meum tamquam aurum rerum aduersarum ione pugare.

Vt saluam faciat a indicantibus] Ica uocat Saulem, IN LIB. PSALMORVM. 286 Saulem, & eius asseclas: iudices enim appellare solet hebraalingua principes, & gubernatores ciuitatum.

ARGVMENTVM PSAL. CX.

Pradictio est de ortu, & nece CHRISTI, deque illius regno, & sacerdotio sempiterno.

David, Psalmus cx.

ificat his on

um fuisem

ler et ur opini

Domino?

nodum, bui

er mini.

it) adsimila inclinat, in

I Ideff, itan

y uatam na

polim, que

nificat, fe di

us, ot mileno

alamitation

dine coalu

e secutions

c] Fac, in

erspiciani, &

d potentian

ntelligant il Ium fuisse, si

e qui notacen

eres aduer la

Ica wold

Saulons

1x1T Dominus Domino meo, sede a dextris meis,

Donec ponam inimicos tuos fcabellum pedum tuorum.

Virgam uirtutis tuæ emittet Dominus ex Sion, dominare in medio inimicorum tuoru.

Populus tuus (aderit) uoluntarius in die uirtutis tuæ, in splendoribus sanctitatis, ab utero auroræ tibi ros generationis tuæ.

Iurauit Dominus, & non pænitebit eum, tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec.

Dominus a dextris tuis, confringet in die iræ suæ reges.

Iudicabit in gentibus, implebit (omnia) cadaueribus, percutiet caput super terram multam.

De torrente in uia b ibet, propterea exalta bit caput.

Expla-

EXPLANATIO

Dixit Dominus Domino meo] Dixit (inquit) pater ille calestis CHRISTO Domino meo, sede ad dexteram meam. Hoc autem persectum suit, cum IESVS ascendit calum, vt testatur dinus

Petrus in actis Apostolorum.

Sede a dextris meis] Idest, constituo te supra omnem principatum, & potestatem, & virtutem. & dominationem, & omne nomen, quod nominatur non solum in hoc saculo, sed etiam in suturo, & omnia subiscio pedibus tuis, teque do caput supra omnem ecclesiam, qua est corpus tuum, & ple nitudo tua. His verbis explanat hunc locum diuus

Paulus in epistola ad Ephesios scripta.

Donec ponam inimicos tuos] Significat, Diabolum, mortem, atque impios tandem funditus euertendos, atque omnia peccata e regno CHRI-STI radicitus extirpanda. Hoc autem perficietur, cum tempus illud nouissimum venerit, quo tempore mortui omnium saculorum reuiuiscent, & qui iuste cum pietate, ac temperantia vixerunt, vna cum cor poribus penetrabunt in cali regiones, vbi beati auo sempiterno fruentur, ceteri omnes vna cum Diabolo, & angelis eius relegabuntur in tartara, vbi nullus suppliciorum, & miseriarum modus erit, aut finis.

Virgam uirturis tuæ] Significat, imperium CHRISTI ex Hierosolymis, vbi ortum est, in o-

mos ter

Don

Nonne

fus, cur adaposto

perio suo 1

gis auger willustri

aminat

Popu

inquit

volunta

glorsat

millies

cant, je

re arbu

tiam, O

unitatis

क्षाताया है।

perducen

commodi

quem vat

petate.

Abut

Hes duo

nerficulo

mde, cun

Dret ation

mis opti

mnes terras propagandum.

Dixit (in

ominomo

rfectumfin

fatur du

m filmotels

m, o one

men, quali-

et iam in in

teque do con

s tuum, gi

c locumins

Significa

idem fasti

ono CHIL

n perficial

quo tempo

of quint

ona como bi beatica

um Diah

a voind

erit, all

mperiod

est, inv

17715

Dominare in medio inimicorum tuorum]
Nonne CHRISTVS dominari cæpit inter hostes
suos, sum primum spiritum sanctum e cælo demisit
ad apostolos die sesto pentecostes? quo die subegit imperio suo tria millia sudaorum, & sum in dies magis augeretur vis, & numerus hostium, nonne tanto illustrius, ac magnificentius propagabatur eius
dominatio?

Populus tuus aderit uoluntarius Populus (inquit) tuus non inuitus, & coaltus, sed summa voluntate parebit imperio tuo, vt si pro nomine, & gloria tua sint omnes cruciatus perferendi, ac mors millies oppetenda, id pulcherrimi muneris loco ducant, seque tum proxime ad uitam beatam accedere arbitrentur. quo quidem tempore vim, & potentiam, & splendidisimam lucem sanctitatis, & diuinitatis tua declarabis superstitione delenda, & omnibus gentibus ad pietatem, & cultum veri Dei perducendis. Sed illud, In splendoribus sanctitatis, commode reserri potest etiam ad ipsum populum, quem vates prauidebat sore illustrem moribus, & pietate.

Ab utero auroræ tibi ros generationis tuæ]

Hac duo pium quemque scire uolumus, primum in

uersiculo hebrao nullam luciferi mentionem sieri, de
inde, cum aliy aliter ipsum uertant, nos eam inter
pretationem secutos esse, qua ab eius lingua peritissi
mis optima iudicatur, & sententiam sanctitatis ple
nissimam

diera nue

Hrau

sis tantua

in, quod

at autem

DITTO ST

falimen

from ele p

preslatan

ad maior

ureint an

Tues

nem Me

regnum!

STVS 6

proprium

rerum al

taillins di

alute, of

n.adregi

quelegibu

matur, e

lam ip fins

int CHE

this facera

jurunt, Di

tibus exp.

namaxin

nissimam continet, si quidem illa castissimus CHRI STI conceptus, atque ortus ex uirgine tam apte, tamque concinne describitur, ut nihil sieri possit elegantius. vt enim terrenus uapor ui calesti in sublime fertur, atque ibi sub auroram concretus cogitur in rorem, qui decidens terram uberem, latamque efficit, ita purissimus sanguis Marie ui spiritus sancti in vterum influens, sine ullo uirili satu concreuit in corpus Domini nostri IESV CHRISTI, quiin lucem editus, & susceptus humanum genus mir abiliter exhilarauit, atque omni genere uirtutum maxi me ferax, & fæcundum reddidit. His rationibus inductus, opinor, Esaias eundem conceptum, atque ortum etiam ipse rori comparat dicens, Rorate cali desuper, & nubes pluant iustum. Nos uero eo liben tius hanc explanationem amplectimur, quod D. Augustinus, licet ipse hunc uersum aliter interpretetur, non tamen improbat, si quis partum uirginis eo prædictum intelligat. quin etiam uerba editio nis uulgata ad hanc sententiam accommodare cona tur. sed quoniam, quod attinet ad proprietatem uer borum, non minus sideliter ex Hebrao sic reddi potest, Ab vtero aurora tibi ros innentutis tua, propte rea nonnulli sententiam borum uerborum cum superiore parte uersiculi ita coniungunt, vt sensus sit, tam magnum fore numerum mortalium, qui libentissimis animis religionem, & disciplinam CHRI-STI amplexabuntur, vt comparari queant cum multitudine, & copiaroris, quem fœcundissima gignit

288

gnit aurora. Verum explanatio hac meo iudicio cum altera nullo modo conferenda est.

ans CHII

tam abu

ripossitele.

in Sublan

es cogitaria

et amque of

iritus fan

e concrenin

STI, qui

entile mit as

or tuture no

is rationis

ceptum, un

s. Rorateu

is suetro en lite

our, qual

eter unterfe

artum un

B HET DALLE

modare to

rietatenu

Ge read "

s tue, prop

n cum fair

fenfus fit,

a CHIL

reant cus

Wimage

Iurauit Dominus] Ostendit CHRISTVM nontantum regno, sed etiam sacerdotio praditum esse, quod sempiternum sore, Deus iurauerit: iura uit autem propter nos: tanta est enim imbecillitas animi nostri, procliuitas que ad dissidendum, vt dif sicillime inducamur ad credendum, filium Dei nostrum esse pontisicem: itaque Deus, cum rem tam praclaram, tamque salutarem nobis promitteret, ad maiorem sidem saciendam promissionem ipsam iureiurando sirmauit.

Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec] Ut enim Melchisedecus & regnum administrabat, & sacerdotium, ita CHRI STVS est noster pontifex, & rex. sacerdotis autem proprium est , primum religione sancta, & scientia rerum salutarium populum imbuere, deinde peccata illius donis, & sacrificijs expiare, tum Deum pro salute, & incolumitate eiusdem continenter depreca ri. adregem autem pertinet ea gubernandi ratio, qua legibus, atque armis salutem, & pacem eorum tueatur, & conseruet, qui se, ac sua omnia in tutelam ipsius tradidere. Hec autem officia, & munera funt CHRISTI ita propria, ut in eo solo ex cun-Etis sacerdotibus, & regibus, qui vinquam optimi fuerunt, perfecta, & omnibus suis numeris, & partibus expleta reperiatur. Ille enim primus mysteria maxima rerum sanctissimarum nobis aperuit,

& cognitionem, ac cultum ueri Dei per universas terrarum oras longe, lateque propagauit . ille peccata nostra sacrificio sui corporis, & purissimi sanguinis effusione expiauit . ille sedens ad dexteram Dei ab illo pacem, & veniam, & omnia bona nobis pre cari num quam intermittit . idem suo spiritu nos amantissime regit, & gubernat, mentem, atque ani mum ingenti amore in Deum, resque divinas inflam mans . idem uadentes per has vias uite difficiles, & periculosas tuetur ab insidiys, & impetu Diaboli, qui nos odio, & bello persequitur sempiterno. idem suorum omnium constantiam ita corroborat, & confirmat, vt nulla uis calamitatum, aut periculorum illos de uia pietatis depellere possit. sed hunc uersiculum magnis mysterys refertum magna verborum, & sententiarum copia diuns Paulus explanat in epi stola ad Hebraos scripta, ad quam ego te reycio. Dominus a dextris | Dominus (inquit) semper ad latus tuum adherebit pro te fortissime propugnans, & reges potentissimos tui nominis hostes funduns euertet, suppliciumque sumet de gentibus, que imperium tuum repudiarint. itaque omnia plena erunt cadaueribus casorum. Has autem calamitates primi percepere ludzi non ita multo post acerbissimamnecem CHRISTI.

Percutiet caput super terram multam] His uerbis guidam significari putant excisionem impery Romani, quod fuit caput omnium pane terrarum, sed non minus Turcarum, & Antichisti regnum de

Signari

Gnart His

Detor

iouts exten

ire bostium

natur. qu

un, banc

paque felic

us ad ban

nasitestem

win Nun

5 quasi le

madam,

ro hac ex

quod atti

tationem

ducitur,

buius ner/

vibendi no

iquas pæn

hanc mort

ubus in al

vates fancti

ofque ad es

wamito an

intentis ve

nindinem

n:qui enin

uspropry usesse fust

signari us detur.

r univers

t. ille pecco

Jimi Sangu

exteram D

onanobism

spiritum!

em, atque

duinasida

te difficilis;

spetu Dichi

mpsterno.m

roborat, Sa

eset personia

d buns verio

na verbire

explanata:

ego te reijan.

inquit) [00

tal anne pro

inis boils

e gentibu, a

e omnia po

m calamie

post acerti

iltam] B

mem unit

terrarus

iregnums Sional

De torrente in uia bibet] Nonnulli Hebraos secuti existimant, vatem intelligere, tam magnam fore hostium cadem, vt cruor quasi torrens per uias feratur. quod vero ait, regem ex eo torrente bibiturum, hanc dicunt esse descriptionem plena uictoria, quaque feliciter, & plane ex sententia contigerit : atque ad hanc sententiam comprobandam Mosem quasi testem citant, apud quem Balaamus ita loquitur in Numeris, Ecce populus vt leana consurget, & quasi leo erigetur, non accubabit, donec deuoret pradam, & occisorum sanguinem bibat. Nobis uero hac explanatio parum probabilis videtur: nam quod attinet ad uerba Mosis, quis non videat, potationem sanguinis ad leonem, cuius similitudo inducitur, referendam esse? itaque ad intelligentiam huius uersiculi hac scire necesse est, in litteris sanctis bibendi nomen dolorum, & pænarum perpessionem, aquas pænas ipsas, & calamitates, viam vitam hanc mortalem, & caducam significare: de quibus rebus in alys locis huius libri explicatum est . itaque vates sanctus cum dicere vellet, CHRISTI vitam vsque ad extremum spiritum maxime afflictam, & calamitosam fore, illum dixit e torrente potaturum, torrentis verbo vtens ad significandam vim, & magnitudinem erumnarum, quas ille pro nobis exhausit: qui enim omnia peccata omnium mortalium pro suis propris agnouit, eorumque pænas periulit, is, necesse fuit, ut tales, ac tantos dolores, & crucia-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

lingua.

CHRIS

Hymn fricordia

ion Hub

Mag

uolunta

tia eius i

B, STOOR

mentibu

Mem

tutem op

Cum

manuu

Fideli

eculum

Reden

mandani

Mem

Glor

tus sustineret, quales, & quantos nemo vmquam neque verbis assegui, neque animo possit comprehen dere. subiungit autem, CHRISTVM propterea sublaturum caput, quoniam prauidebat, illum per has erumnas, & acerbitates ad potentiam, & regnum sempiternum, quod supra descriptum est, esse peruenturum. Hoc est, quod dinus Petrus in pri ma epistola dicit, spiritum CHRISTI vatibus antiquis prasignificasse ipsius CHRISTI afflictiones, & gloriam, quaillas secutura erat. qua quidem omnia iampridem perfecta esse, exploratissimum babemus, & Indaorum cacitatem miseramur, qui CHRISTVM adhuc expectant, illumque opibus, & copis, rerumque bellic arum gloria imperium sibi comparaturum putant. sedlibet hunc uersiculum D. Pauli uerb is explanare. In epistola, quam scri bit ad Philippenses, quasi mysterium, quod later sub obscuritate horum uerborum, nobis aperire uelit, bac ponit. Is sensus sit in uobis, qui fuit etiam in CHRISTO IESV, qui cum in forma Dei esset, nonrapinam arbitratus est, esse se aqualem Deo, sed exinaniuit semetipsum forma serui sumpta, in similitudine hominum constitutus, & habituinuentus vt homo bumiliauit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus illum in summam extulit sublimitatem, & donauit ei nomen, quod est supra omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur ca lestium, & terrestrium, & infernorum, & omnis lin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18 IN LIE. PSALMORVM. 290 lingua confiteatur, quod Dominus sit IESVS CHRISTVS, adgloriam Dei patris.

o umqua

comprehes propteru

at, illumpa tiam, on

ptum est, d

Petruin

STI valo

at. que quia ratifimania

seramur, a

lamqueoph

a imperun:

nac neilion

Stola, quamp

n, quod lata

aperite so

ri ficit ctics:

ma Dei

equalem Di

a sumptain

habituine

ictus obedia

ncis, propi

it Sublimite

raomnen.

flectatur a

n, of ont

ARGVMENTVM PSAL. CXI.

Hymnus est, in quo prædicat sapientiam, & mi sericordiam Dei, qua ille præcipue usus est erga gen tem Hebraam.

Alleluia, psalmus CXI.

de meo, in consilio iustorum & congregatione.

Magna opera Domini, exquisita ad omnes uoluntates corum.

Gloria, & magnificentia opus eius, & iusti tia eius manet in sæculum sæculi.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors, & miserator Dominus, escam dedit timentibus se.

Memor erit in sæculum testamenti sui, uirtutem operum suoru annunciauit populo suo,

Cum daret illis hereditatem gentium, opera manuum eius eius ueritas, & iudicium.

Fidelia omnia mandata eius, confirmata in sæculum sæculi, facta in ueritate, & æquitate.

Redemptionem misit Domius populo suo, mandauit in æternum testamentum suum.

OO 2 San-

Sanctum, & terribile nomen eius, initium sapientiæ est timor Domini.

Intellectus bonus omnibus facientibus ea,

laudatio eius manet in sæculum sæculi.

EXPLANATIO.

Magna opera Domini] Significare uidetur, ope ra Dei tam exquisite facta, tamque omnibus suis nu meris esse perfecta, vt homines iusti, & pij nihil in ijs desiderare queant. Sed hic uersiculus apud Hebreos est obscurus, illumque alij aliter uertunt.

Gloria, & magnificentia] Idest, quidquid agit Dominus, plenum est gloria, & magnificentia, ac omnes mortales incitat ad celebrandam sapien-

tiam, & misericordiam ipsius.

Memoriam fecit] Tam (inquit) illustria, & mirabilia sunt ea, qua gessit Dominus, vt nulla temporum longinquitate possit intercidere memoria eorum. Videtur tamen loqui pracipue de benesicis, quibus ille gentem hebraam affecerat, quam etiam aluit in Aegypto in maxima caritate annona, & in solitudine x L annos calesti cibo sustentauit.

Memor erit] Numquam obliviscetur Deus fæderis, quod secit cum Abrahamo, & posteris eius, quibus iam illo tempore declar auit magnitudinem, & prastantiam potentia, & misericordia sua, cum ipsos Aegyptiorum seruitute liberatos in vberrimis

agris Canancorum collocauit.

Opera manuum eius] Quidquid agit Domi

nus

lum pra

(mm

Redei um fuam

ulege, v

cum ip a

(antiffin

(ruandu

tile of , c

(10,00)

pta Don

prudent

e's glori

ija Deo

ciuntur

Expor

rusque be

IN LIB. PSALMORVM.

29 I

nus, est plenum side, & aquitate: quidquid item agen dum pracepit, aquum, & iustum est, tamque sixum, & immobile, vt nulla ratione possit antiquari.

Redemptionem misit] Eripuit Dominus gen tem suam e durissima seruitute Aegyptiorum, sed ealege, vt illa seruaret in perpetuum sædus, quod cum ipsa secerat, & summa diligentia caueret, ne sanctissimas leges violaret. quod sane omnistudio obseruandum est: nam Dei nomen sanctum, & terribile est, & sapientia caput est plena sanctitatis religio, & pietas aduersus Deum, itaque qui pracepta Domini diligenter obseruant, y vere sapiunt, & prudentia salutari praditi sunt, eorumque laus, & gloria numquam intermorietur: laudantur enim ij a Deo Opt. Max. & sempiternis honoribus assi-ciuntur.

ARGVMENTVM PSAL. CXII.

Exponit, quam beati sunt, qui Deum colunt, eiusque benignitatem, & misericordiam imitantur.

Alleluia. Psalmus CXII.

s, inition

entibuse

re videtur

mnibus fuit

g pynikila

ulus apud H

er uertunt.

est, quidqui

magnificm

andam fas

iquit) ilbh

roceius, et a cidere mena

nue de benin

it, quantil

e annon4,61 etaule.

uiscetur Di Fposterism

agnitudina die sue, u

in obertil

lagit Do

culi.

EATVS uir, qui timet Dominum, in mandatis eius uolet ualde.

Potens in terra erit semen eius, generatio rectorum benedicetur.

Abundantia, & diuitiæ in domo eius, & iu-OO 3 stitia

stitia eius manet in sæculum sæculi.

Exortum est in tenebris lumen rectis miseri cors, & miserator, & iustus.

Vir bonus miseretur, & commodat, disponet sermones suos in iudicio, quia in æternum non commouebitur.

In memoria æterna erit iustus, ab auditione mali non timebit.

Quoniam firmum est cor eius sperans in Do mino, confirmatum est cor eius, non commo uebitur, donec (ultionem) uideat in inimicis suis.

Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in sæculum sæculi, cornu eius exaltabitur in gloria.

Peccator uidebit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet, desiderium peccatorum peribit,

EXPLANATIO.

Beatus uir, qui timet Dominum] Timor Domini, quemadmodum alizs locis admonuimus, ap pellatur in litteris sanctis pura, & syncera religio, & pietas aduersus Deum: in quibus rebus vir sanctus vitam beatam rite constituit. quisquis autem vere pius, & religiosus est, in mandatis eius uolet valde, idest, meditatione legum diuinarum uehementer delectatur, neque illarum observatione quidquam habet antiquius.

Et

Etiu

Nam eu

Exort

encors, (

nu pap, ai

weat res a

ion, or vi

Virbo

lberalis el

lus, & be

cuma, con

Dilpo

nihil tem

nit praci

ris mag

uerum, lutare si

braum, t

me tamen

vertit boo

que quide

que proxin

en us, usy

Gliberal

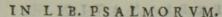
thusimpa

namadhib

ulrare it

Inæter

manul

292

Et iustitia eius manet in sæculum sæculi] Nam eum migrantem e corpore sequitur in calum.

Exortum est in tenebris] Deus (inquit) mi sericors, & clemens, & iustus lucem prabet hominibus pis, dum aly in tenebris iacent. tenebras autem uocat res aduersas, lucem contra appellat securitatem, & vita prosperitatem.

Vir bonus miseretur, & commodat] Idest, liberalis est, & maxime propensus ad homines iuuan dos, & benigne faciendum indigentibus, opera, pe-

cunia, consilio.

tis mile

dat, dispo

n æternu

o audition

erans in D

non com

tininim

inflitta d

ur, denth

um peccas

m] To

montumui,

rarelion of

autem vo

polet vala

menter de

guam is

Disponet sermones suos in iudicio Hoc est, nihil temere, aut inaniter effutit, neque linguam sinit pracurrere cogitationem, sed rei, loci, & temporis magnam rationem habet, vt quidquid loquitur, uerum, rectum, atque audienti fructuosum, & salutare sit . illud autem scire oportet, uocabulum He braum, tametsi proprie uerbum significat, sapissime tamen pro reipsausurpari. itaque Symmachus vertit hoc modo, dispensabit res suas cum iudicio. que quidem uerba sententiam significant cumea, qua proxime antecedit, optime coharentem: est enim sensus, uirum bonum esfe illum quidem, beneficum, & liberalem, dequere sua familiari libenter egentibus impartiri, sed iudicium in dando, & prudentiam adhibere, omniaque recte, atque ordine administrare.ita hunc locum explanat etiam Chimis. 3

In æternum non commouebitur] Viri enim sancti nullis rerum aduersarum sulminibus terren-

00 4 tur

tur, nullis oppugnationibus improborum hominum franguntur, aut debilitantur: persuasum enim habent, bonis nibil mali euenire posse, nec uiuis, nec mortuis: itaque nullius rei aduersa auditione a latitia, & tranquillitate animi depelli queunt.

ARGVMENTVM PSAL. CXIII.

Hortatur ad hymnos canendos Deo, pradicans eius potentiam, & providentiam misericordia plenam.

Alleluia, Psalmus CXIII.

AVDATE serui Domini, laudate nomen Domini.

Sit nomen Domini benedictum ex hoc nunc, & usque in sæculum.

A tolis ortu usque ad occasum laudabile no men Domini.

Excelsus super omnes gentes Dominus, &

super cælos gloria eius.

Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & demittit se ut aspiciat (omnia) in cælo, & in terra?

Suscitans a terra inopem, & de stercore erigens pauperem,

Vt collocet eum cum princibus, cum principibus populi sui.

Qui

Quis

mbil est to

010 6 7007

it, vitam

notres con

re enim i omnium

riantur

mittere

mentibi

rem elle

Sulci

tiam De

co perdu

gradum

Quil

tricor dia

babeat, is

it liberor

Rebecca

& Sanctiv

Qui habitare facit sterilem in domo matrem filiorum lætantem.

EXPLANATIO.

Quis ficut Dominus] Quamuis (inquit) maiestas Dei rebus omnibus in immensum excellat, nihil est tamen in uniuerso tam paruum, & humile, quo se non demittat prouidentia eius. quod cum ita sit, vitam sic colere debemus, tamquam ille omnibus nostris cogitationibus, uerbis, & actionibus intersit. re enim vera Deus omnia uidet, omnia audit, atque omnium mentes, ac intimos animorum sensus introspicit, licet plerisque exis, qui falso sapientia nomine glo riantur, secus uideatur. quod vero ait, Deum se demittere, vt calestia cernat, hoc intelligi vult, ipsum mentibus quoque calestibus infinita altitudine celsiorem esse.

Suscitans a terra inopem] Hanc beneficentiam Dei expertus erat ipse Dauid, qui ex insimo loco perductus suerat ad altissimum regia dignitatis

gradum.

n homina

m ening a

C MINN, IS

strone a la

unt.

XIII.

leo, predica

erscorden

III.

mini, land

benedicu

in facula

a landabiki

Dominus

ter, qui ma

iat (omn

ltercore of

cum pm

Qui habitare facit sterilem] Idest, qui sua mi sericor dia facit, ut qua adhuc sterilis suerat, domum habeat, idest familiam, & facta sœcunda iucunditate liberorum oblectetur. cui rei testimonio sunt Sara, Rebecca, Anna, atque alia multa sæmina pudicitia, & sanctitate illustres.

PARA-

PARAPHRASIS CARMINE.

Adeste, mecum laudibus

Efferte nomen numinis sanctissimi,

Dum sol per oras atheris

Cursu volubili rotabitur, diem

Ægris serens mortalibus:

Minora dum micabit inter sydera.

Vindex ad imos vsque trudit inseros,

Et pauperes in insimo

Gradu iacentes principum in solio locat

Sua benignus dextera.

Ipse, & pudicam liberorum garrulo

Hilarat puellam examine,

Que prole sine dulci, diu in tristissimo

Mærore vitam traxerat.

ARGVMENTVM PSAL. CXIIII.

Hymnus est elegantissimus, in quo celebrat prodigia, qua Deus edidit, cum Hebraos ab Aegyptotra duceret in regna Cananaorum.

Alleluia, Psalmus CXIIII.

v M exiret Israel de Aegypto, domus Iacob de populo barbaro, Factus est Iuda sanctificatio eius, Israel potestas eius.

Mare uidit, & fugit, Iordanis conuersus est retrorsu m retrorium

Montes Issicut ag A facie

Qui con

acob.

Factus pracupue's gentibus ca gubernarea nihi in regn

Montes mntium con

odescendere 6 agnis exu

PARA Comliberation

Exiret , illa Ingere fluct Indanis un retrorfum,

Montes subsilierunt ut arietes, & colles sicut agni ouium.

Quid est tibi mare, quod fugisti & tu Iorda

nis, quod conuersus es retrorsum?

Montes cur subsilijstis sicut arietes, & colles sicut agni ouium?

A facie Domini mota est terra, a facie Dei

Iacob.

XIIII.

lebratoria

Aegypuo

rbaro,

atioens

ierfusel

rorfun

Qui conuertit petram in stagna aquarum,& silicem in sontes aquarum.

EXPLANATIO.

Factus est Iuda sanctificatio eius] Idest, tunc pracupue Deus Hebraos sibi asciuit, quos pra ceteris gentibus carissimos haberet, & suo sancto numine gubernaret. de qua re illud est in Exodo, Vos eritis mihi in regnum sacerdotale, & gens sancta.

Montes subsilierunt] Sina, & vicinorum montium conquassationem, qua acciderat, cum Deus eo descenderet ad leges serendas, comparat arietibus,

& agnis exultim ludentibus.

PARAPHRASIS CARMINE.

Cum liberata seruitute Barbara Iudaa gens Ægyptorum sinibus Exiret, illamque Deus ipse ducerct, Fugere sluctus aquoris perterriti, Iordanis vnda retro sigit, & stupens

Gens

Gens illa vidit exilire maximos

Montes, vt agni prata per virentia

Saliunt nouelli, lacte dulci ebry.

Quid accidit mare tibi, cur perterritum

Fugeres? ocelle fluminum quid accidit,

Cur pauidus ad fontem recurreres tuum?

Vos quaso montes maximi quid impulit

Inusitatis exilire motibus?

Sensere magni numinis prasentiam

Montes, & vnda fluminis, & altum mare,

Sensere dura saxa solitudinum,

Cum bis ea sontes verteret in vberes.

De inscriptione xv. hymnorum qui sequuntur.

Terquinque, qui sequuntur, hymni cantica
Graduum vocantur, istiusque nominis,
Que vis in isto sic loco, iam plurimi
Interpretantes protulere plurima,
Sed illa sic incerta, fabulosaque,
Vi ipse malim consiteri libere,
Nescire me, quod nescio tu candide
Lector, quod istis continetur canticis,
Dum diligenter explicamus, obsecro
Attentum animum adhibe, tametsit inscriptio
Quidipsa sibi velit, explicare non datur.
Nam totque, tantaque poteris cognoscere
In his poeta versibus sanctissimi,

Vitam

Vitam be

Ot curso]

Equo fer

Precati

quam impi

fictos, or o

que no lui

Simulac

opera man

Os hab

ent, & no

Aures !

ent, & no

Manus

ent, & no

atture for

265

Vitam beatam maxime attingentia,
Ut curiosus sis licet, animo tamen
Æquo serendum sit, quod vnum hoc nescias.

ARGVMENTVM PSAL. CXV.

Precatur Deum, vt defendat iniurias gentis sua, quam impia nationes inuaserant, vt appareat, ipsum esse verum Deum, ceterorum autem Deos esse sistos, & commentitios.

Psalmus CXV.

mart,

norum

Path

on nobis Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam

Propter misericordiam tuam, & ueritatem tuam, quare dicant gentes, ubi est nunc Deus eorum.

Deus autem noster in cælo, omnia, quæcun que uoluit, fecit

Simulacra gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum.

Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non uidebunt.

Aures habent, & non audient, nares habent, & non odorabunt.

Manus habent, & non palpabunt, pedes habent, & non ambulabunt, non loquentur in gutture suo.

Similes

Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes qui confidunt in eis.

Domus Israel speret in Domino, adiutor eo,

at ferna

nam dedi.

Domus mie gente

mm tuan

helt us, qu

oculo incola

Adijciet

ni in dies m

Cali,

Dominus

tandas bo

perpetus

Domine p

hus deleri ancteque

omen tun

igloriam t

que nos D

umes con s

caula, ut

mmini pre

AR

Vir far

mit Deo,

rum, & protector eorum est.

Domus Aaron speret in Domino, adiutor

eorum, & protector eorum est.

Qui timent Dominum, sperent in Domino, adiutor eorum, & protector eorum est.

Dominus memor erit nostri, & benedicet

nobis.

Benedicet domui Israel, benedicet domui

Benedicet omnibus, qui timent Dominum,

pufillis, & maioribus.

Adijciet Dominus super uos, super uos, & super silios uestros.

Benedicti uos a Domino, qui fecit cælum,

& terram.

Cæli, cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum.

Non mortui laudabunt te Domine, neque

omnes, qui descendunt in silentium.

Sed nos benedicemus Domino ex hoc nunc & usque in sæculum. Alleluia.

EXPLANATIO.

Non nobis Domine] Non gloria nostra caussa victoriam a te precamur, inquit, sed ne sanctissimum nomen tuum ludibrio sit gentibus impis. itaque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18 IN LIB. PSALMORVM.

que serua nos Domine pro tua benignitate, & fide, quam dedisti, te fore semper Deum nostrum.

Domus Israel speret in Domino | Considdat impia gentes simulacris suis, tu gens Hebraa omnem tuam spem repone in Domino: ipse enim præ sto est is, qui confugiunt ad eum, illos que ab omni pe riculo incolumes seruat.

Adijciet Dominus super uos 7 Idest, augebit in dies magis, ac magis beneficentiam suam erga vos, & posteros uestros: vos enim prater alias natio-

nes grati estis Domino.

& omno

adiutore

10, adion

in Domi

meft.

& benedi

edicet da

t Domine

faper sos,

fecitczh

rtem dedic

mine, act

ım.

exhocan

nostrace

impijs, ili

Cali, cali Domino] Calum, calum inquam Dominus sibi vendicauit, terras autem dedit habitandas hominibus, a quibus inuiolate coleretur, & perpetuis hymnis, & honoribus afficeretur. quod si Domine permittis, gentem tuam ab impis nationibus deleri, quis pradicabit laudes tuas? quis te pie, sancteque uenerabitur?num hostes,qui sanctissimum nomen tuum nefarie execrantur? num mortui? at i gloriam tuam in terris celebrare qui possint? itaque nos Domine posterosque nostros saluos, & incolumes conserua, non nostri quidem, sed tui nominis causa, vt semper aliqua gens sit, que tuo sanctissimo numini preces, cultus, honores adhibeat.

ARGVMENTVM PSAL. CXVI.

Vir sanctus liberatus maximo periculo gratias agit Deo, cuius benignitate salutem retinuerat. Palmus

Psalmus CXVI.

ILEXI, quoniam exaudiet Domi nus uocem orationis meæ. Domini. Vota n

palo eius, inctorun

() Dom

mus, & fi

Dirupi

ham laud

Vota m

di omnis

H, in me

Dilex

Domino

diat prece

tionibus m

um confug

diam impl

Mileric

unignus ex ucentes op

dest simple necle Dei

Pedes m

ens incom

ne pro max

Mamito (in

nest, qua

Quia inclinauit aurem suam mihi, & in diebus meis inuocabo.

Circumdederant me funes mortis, & angustiæ inferni inuenerant me.

Tribulationem & dolorem inueneram, & nomen Domini inuocaui.

Obsecto Domine libera animam meam, mi sericos Dominus & iustus, & Deus noster miseretur.

Custodit paruulos Dominus, miser eram, & saluauit me.

Conuertere anima mea ad requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi.

Quia eripuit animam meam de morte, oculos meos a lacrimis, pedes meos a lapíu.

Ambulabo coram Domino in regione uiuo rum.

Credidi, propter quod locutus sum, ego autem afflictus eram nimis,

Ego dixi in præcipiti fuga mea, omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi.

Calicem saluationum accipiam & nomen

Domini inuocabo.

idiet Don

ex. m fuamn

uocabo.

tis, & ang

nueneran

am mean

eus noften

mifer en

e morte, or

is fum,

omnish

& non

Dom

297

Vota mea Domino reddam coram omni po pulo eius, pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum eius.

O Domine quia ego seruus tuus, ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti uincula mea, tibi sacrisicabo ho-stiam laudis, & nomen Domini inuocabo.

Vota mea nunc Domino reddam in conspe Etu omnis populi eius, in atrijs domus Domini, in medio tui Hierusalem. Alleluia.

EXPLANATIO.

Dilexi quoniam] Omnem amorem meum in Domino fixi, & locaui: ille enim numquam repudiat preces meas, semper attentas aures prabet rogationibus meis . itaque quamdiu viuam, ad eum solum confugiam, solam ipsius opem, & misericordiam implorabo.

Misericors Dominus] Qui preces miserorum benignus exaudit, iustus Dominus, qui non sinit innocentes opprimi, custodiens paruulos Dominus, idest simplices, qui, ut pueri parentum cura, sic ipsi tutela Dei se, ac sua omnia eommittunt.

Pedes meos a lapsu] Significat his uerbis omnis incommodi vitationem. Sed hic versus unicuique pio maxime conuenit: etenim omnes miseri, és
calamitosi nascimur: nam que maior calamitas esse
potest, quam Deum habere iratum? at ille amore
PP Christi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

CHRISTI sui nos non solum odisse desinit, sed etia maximis beneficijs ornat, liberans animos nostros a morte, in qua perpetuo mansuri erant; oculos a lacrimis, ne amplius desteant damnationem suam; pedes a lapsu, ne grauiore aliquo casu denuo pracipi tent in mortem. Eripit autem Deus animos nostros e manifesto exitio, cum panitentibus omnia peccata condonat, vnde incredibilis latitia, lacrimarumque sinis existit. liberat autem pedes nostros a lapsu, cum suum Spiritum sanctum nobiscum communicat, qui uires animi sic corroboret, vt stadium praceptorum suorum sine vlla periculosa offensione curramus.

Ambulabo coram Domino] Ambulare co ram Deo, ut alio loco diximus, est pie, sancteque uiuere, & Deum semper ante oculos habere. diximus item, terram viuentium appellari terras ipsas, in quibus hac vita degitur. Significat igitur, se adhuc vitam retenturum contra existimationem inimicorum, & omne studium in colendo, & contemplando

Deo positurum.

Credidi propter quod] Credo (inquit) & certissimam sidem adhibeo promissionibus Dei,propterea summa cum siducia loquor quin etiam cum in maximis angustiys uersarer, & sugerem praceps aduersarios mihitam, iamque imminentes, dicebam tamen, mentiuntur quidem omnes homines, sed Deus certe mentiri non potest, itaque ille me incolumem conseruabit, & hostibus de medio sublatis in

regia

noia die

Fram D

Amiliam

Calic

facra cele

periculo al

nerbis, le e

taturum,

Calutis acc

nu pro unt

Hebrai qu

Preti

facile per

sepissim!

AB

Horta

Deopron

lamitatio

cabilibus

ubeatos

IN LIB. PSALMORVM.

regia dignitate constituet. Quam igitur gratiam re feram Domino, qui mihi salutem attulit, & me, ac familiam meam tantis beneficies ornauit?

Calicem saluationum accipiam] Solebant sacra celebrare conuinia, cum gratias agerent Deo; periculo aliquo maiore liberati. itaque significat his uerbis, se eiusmodi conuiuium ornaturum, & apparaturum, in quo nomen Domini inuocans poculum salutis accipiet, poculum inquam gratiarum actionis pro uita, & salute conseruata beneficio Dei. Sic Hebrai quique doctissimi bunc locum explanant.

Pretiosa in conspectu Domini] Magno(in quit) estimat Dominus mortem piorum, it aque non facile permittit, eos ab impis necari:id quod ego iam

sapissime expertus sum.

rit, sedeni

mos notre

ent; oculois

ionem fun

denuo prus

animos nom

omnia pou

ia, lacron

pedes notro

nobiscumas

ovet, at flain

iculofa offenfe

Ambulan

rie, fantlige

papere. dis

terras of a min,

tionem ista

- contemple

do (inquit

nibus Dep

um etum gerem pri

unents, a

es homines

ille me ma dio Sublati

ARGVMENTVM PSAL. CXVII.

Hortatur universos mortales, ad gratias agendas Deo pro misericordia, quam adhibuit in eorum calamitatibus misso filio suo, qui eos erroribus inextri cabilibus implicitos adviam veritatis renocaret, ac beatos faceret immortalitate donata.

> Psalmus CXVII.

AVDATE Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi,

Quoniam multiplicata est super nos misericordia eius, & ueritas

Domini manet in æternum.

PP Explana-

Quoniam multiplicata est 7 Verissime pradicat, auctam esse & multiplicatam misericordiam Dei erga Hebraos, & ceteras omnes nationes CHRISTO nobis donato: huius enim beneficentiæ tanta est magnitudo, vt ea nulla cogitatione comprehendi possit. Quamquam vero misericordia pertinet ad omnes mortales, quisquis enim salutem, & vitam beatam consequitur, illam dono, & benignitate Dei consequitur : tamen proprie veritas ad Iudaos, misericordia ad ceteras gentes referenda est: illis enim promissius fuerat CHRISTVS, istis nulla intercedente promissione exibitus est, qua de re sic diuns Paulus in epistola ad Romanos scripta, Illud autem dico, IESVM CHRISTVM ministru fuisse circumcisionis pro veritate Dei ad confirman das promissiones patrum. ceterum ut gentes pro misericordia glorificent Deum, sicut scriptum est, propter hoc confitebor tibi in gentibus, & nominituo canam. & rursum dicit, Gaudete omnes gentes cum populo eius. & rursus, Laudate Dominum omnes gentes, laudate eum omnes populi.

Et ueritas Domini manet in æternum] Veritatem appellat sidem, dictorumque constantiam. quod si sides Dei semper inuiolata manet, pro certo habere debemus, illum promissa nobis esse facturum. promissit autem vitam beatam & sempiternam, si pietatem coleremus, atque omnem salutis nostrasidu

ciam

ciam si

指版 ·

ARG

Hunc p

tum Supera

84 OMNILEM

tabili grati

plum gratu

Dicat

colum mi

Dicant

mam in fa

Deang

divit me ir

Domin

aciat mih

Domin

ii, & ego

Melius

ciam in CHRISTI sanguine, & meritis reponere mus.

ARGVMENTVM PSAL. CXVIII.

lime provident

es nations a beneficia-

cogitaim

mosfericinia nom faluta

iono, E bo rie verita i referendal

Vs, illum

t, qua den

is cripiu,

VM MIN

i ad confirm

gents prov

rotum (1.7

of nomi

les genta d

HING OF

rnum]

mstantia

et, proce

e facturu

ternan

noltrafi

Hunc pulcherrimum hymnum cecinit Dauid, cum superatis aduersarys regiam potestatem sum-ma omnium voluntate acciperet, atque ab innumerabili gratulantium multitudine deductus ad templum gratias ageret Deo.

Psalmus CXVIII.

ONFITEMINI Domino, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicat nunc Israel, quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicat nunc domus Aaron, quoniam in sæculum misericordia eius.

Dicant nunc, qui timent Dominum, quoniam in sæculum misericordia eius.

De angustia inuocaui Dominum, & exaudiuit me in latitudine Dominus,

Dominus mihi adiutor, non timebo, quid faciat mihi homo.

Dominus est pro me cum auxiliantibus mihi, & ego (optata) uidebo in inimicis meis. Melius est considere in Domino, quam con PP 3 sidere

fidere in homine,

Melius est sperare in Domino, quam sperare in principibus.

Omnes gentes circumdederant me, in no-

mine Domini, quia ultus sum in eas.

Circumdederant me, circumdederant inquam me, in nomine Domini quia ultus sum in eos eas.

Circumdederant me sicut apes, extincti sunt sicut ignis spinarum, in nomine Domini quia ultus sum in eos.

Impellens impulisti me, ut caderem, & Do minus adiuuit me,

Fortitudo mea, & canticum Dominus, & factus est mihi in salutem.

Vox exultationis, & salutis in tabernaculis iustorum.

Dextera Domini fecit fortitudinem, dextera Domini excelsa est, dextera Domini fecit fortitudinem.

Non moriar, sed uiuam, & narrabo opera Domini,

Castigans castigauit me Dominus, & morti non tradidit me.

Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas consitebor Domino, hæc porta Domini, iusti intrabunt in eam.

Consitebor tibi, quoniam exaudisti me, & factus es mihi in salutem.

Lapidem,

Lapide

Hic factus

A Dom

bile in ocu Hec est

mas, & lat

Oblecto

nenit in no

Renedix

Dominus

cornua al

meus es,

niam in fa

Et exau

ldeft, ex m

ni me in lo

Mquietem

Extind

ilma eft fi

nunt, qui n

que con sumas

Impelle

Redimi

Deus

Confit

IN LIB. PSALMORVM.

m spera

, in no

erantin

altus im

tindil

ominiqu

rem, &D

ominus,

bernaca

abo opa

, & mi

refus D

ominia

pidem

300 Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

A Domino factum est istud, & hoc est mira bile in oculis nostris.

Hæc est dies, quam fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea.

Obsecto Domine salua nunc, obsecto Domine da nunc prosperitatem, benedictus qui uenit in nomine Domini.

Benediximus uobis de domo Domini, Deus Dominus, & illuxit nobis.

Redimite solennitatem frondibus usque ad cornua altaris.

Deus meus es tu, & confitebor tibi, Deus meus es, & exaltabo te.

Confitemini Domino, quoniam bonus, quo niam in fæculum misericordia eius.

EXPLANATIO.

- Et exaudiuit me in latitudine Dominus 7 Idest, ex maximis illis periculis, & angustis perdu xit me in locum amplum, & spatiosum, nimirum adquietem, & securitatem.

Extincti funt sicut ignis spinarum | Elegan tissima est similitudo : nam spina ignem facile concipiunt, qui magnum fragorem edit, & uicina queque consumpturus videtur, sed statim ipse extingui

Impellens impulisti me] Videtur his verbis appellare

nu corpa pagt. Etelt 1

um marab

from elle, q

Saule moulto.

NOM NUMBER OF

ium odois ex

fantur, qui

dotum tam

crucem to

rent pro a

li, regnum

gari, quo

quibusque

pugnaretu

numero, g

que profite

CHRIST

Etum, No

gebantur,

mgeri? ne

lam inopin

Hæcest

bec funt po

miatem a

emasore s

ntam rede

nums

appellare Saulem, qui eum acerrime oppugnaue-

Vox exultationis] Personant (inquit) omnia plausu, & faustis clamoribus bonorum gratulantium de salute, ac dignitate mea.

Dextera Domini fecit uirtutem] Quodvitam retinuerit, quod hostes bello superarit, quodregiam dignitatem adeptus sit, attribuit Deo, non prudentia, aut virtuti, & viribus suis.

Castigans, Castigauit me Dominus, & mor ti non tradidit me] Significat, se a Deo non hostilem in modum, sed paternum castigatum esse. ca stigat enim Dominus, quem diligit, verberibus cadit, quoscumque sibi adoptat.

Aperite mihi portas iustitia] Sic appellat

fores templi.

Lapidem, quem reprobauerunt] Abiecerant (inquit) me adificantes, idest, qui rerum potiebantur, tamquam lapidem inutilem, & nulli rei
aptum: sed benignitate Dei cernunt, me nunc collocatum in capite anguli, nimirum in potiore, ac digniore adisciy loco. erat autem constitutus rex totius
terra Iudaa. in ea vero re imperium CHRISTI
adumbrauit: quapropter ille apud Matthaum hunc
uersiculum Iudais obiecit. Eundem appellat etiam
Esaias lapidem angularem, vi pote qui totum adiscium ecclesia contineat, & duos parietes in vnum
angulum copulauerit, hoc est, Hebraos, & ceteras
nationes ab is religione, ac moribus dissidentes in v-

IN LIB. PSALMORVM.

301

num corpus coagmentarit, cuius corporis ipse ca-

put eft.

pagnah

ust) omiu

gratule

Qualit

it, quain

t Deo, M

N.

nus,&m

Desmis

atum éfici

experibility

Sic appl

PALTOTIES)

s, or min

e man (ii)

trort, All

超 75% 加

CHAISI

力起展題

rellatetus

ntson Life

s in one

र्ल व्यवध

ntes mi-

Etest mirabile in oculis nostris] Iure quidem mirabantur omnes, Dauidem ab vniuersagen te Hebrea amplissimo regis honore, ac nomine affe-Etum esse, qui loco humili natus erat, & regnante Saule multos annos vitam vagam, inopem, acerbam uixerat, & post obitum regis diuturnis optimatum odys exagitatus fuerat : sed multo magis mirabantur, qui IESVM viderant a principibus sacer dotum tamquam bominem impium, & pestiserum in crucem tolli, cum paucis post annis eundem cernerent pro salutari Deo omnibus terrarum finibus coli, regnumque illius hoc magis longe, lateque propagari, quo magis a doctissimis uiris, & potentissimis quibusque regibus omni conatu, & crudelitate oppugnaretur, quod tamen defensores haberet exiguos numero, genere infimos, & lingua barbaros, quique profiterentur, se nihil scire preter IESVM CHRISTVM, & hunc quidem supplicio crucis af fectum. Nonne qui hac videbant, velinuiti fateri co gebantur, ea non humanis opibus, sed numine dini no geri? neque post hominum memoriam quicquam tam inopinatum, tamque admirabile contigisse?

Hæc est dies, quam fecit Dominus] Verba hæc sunt populi gratulantis, dum Dauid regiam dignitatem accipit. Sed eisdem uerbis gratulatur lon gemaiore gaudio ecclesia piorum CHRISTO ad vitam redeunti, & imperium calitum, atque homi-

num

num a patre accipienti: nullus enim alius dies vnquam ita latus, pulcher, faustus, & salutaris generi hominum illuxit. hoc die tyrannis acerbissima Diaboli euersa, peccatum sublatum, mors extincta, lacrima miserorum abstersa, iustitiaque, & uita sem piterna in vniuersas terrarum oras introducta est.

Obsecto Domine] Hac populus faustis, & secundis acclamationibus pronunciabat orans Deu, vt regem, ac ciuitatem incolumem conservaret, & regnum sortunaret, quod Saulis culpa, & improbitate maxime labefactatum erat. His eisdem uoci bus populus CHRISTVM prosecutus est, cum ille asina vectus Hierosolyma ingrederetur.

Benedictus, qui uenit] Videntur hac verba esse sacerdotum excipientium regem, & populum in-

tra fores templi.

Deus Dominus, & illuxit nobis] Deus (inquiunt sacerdotes) est Dominus noster, quare bono animo esse debetis: ille enim pro benignitate sua, depulsis tenebris omnium calamitatum, lucem nobis, & omnium rerum prosperitatem attulit, cum tam pium, tam sanctum, tamque sapientem regem nobis dedit.

Redimite solennitatem] Idest, die tam lato, & fausto redimite atria templi frondibus sestis usque ad cornua altaris. Sunt qui uertant hunc uersiculum hoc modo, alligate hostiam sunibus ad cornua altaris.

Ar-

tum:

ARG

Differit,

ime legum

Non en nijseius an Tu man Vtinam inftificatio Tunc no

ania mand Confiteh Edicero iua Iustifica

inquas uso

ARGVMENTVM PSAL. CXIX.

Disserit, beatam vitam positam esse in obseruatione legum divinarum, it aque precatur Deum, vt illarum doctrina, & amore animum suum imbuat, quo possit & pietatem colere, & ipsi Deo carissimus esse.

Psalmus CXIX.

ALEPH.

EATI immaculati in uia, qui ambulant in lege Domini.

Beati, qui custodiunt testimoniaeius, in toto corde exquirunt

eum:

es dieson. Intarion

rs exting

of unala

oduttaet.

s faultil,

t orans Da Geruara, a , & imo

les es demes es est, cum

tur bacons

7 populani

S Dente

, quartie

ritate (u. l.

Lucen no

it, cumia

regen mi

die ton

bus festiva

bunc ut

ad corres

Non enim operantur iniquitatem, qui in uijs eius ambulant.

Tu mandasti mandata tua custodiri ualde. Vtinam dirigantur uiz mez ad custodiendas iustificationes tuas.

Tunc non confundar, cum respexero ad omnia mandata tua.

Confitebor tibi in directione cordis, cum didicero iudicia iustitia tua.

Iustificationes tuas custodiam, ne me derelinquas usquequaque.

BETH.

BETH.

In quo corrigit adolescentior uiam suam? in custodiendo sermones tuos.

In toto corde meo exquisiui te, ne aberrare sinas me a mandatis tuis.

In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi.

Benedictus es Domine, doce me iustificatio

In labijs meis pronunciaui omnia iudicia oris tui.

In uia testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus diuitijs.

In mandatis tuis exercebor, & considerabo uias tuas.

In iustificationibus tuis delectabor, non obliuiscar sermones tuos.

GIMEL.

Retribue seruo tuo, ut uiuam, & custodiam sermones tuos.

Reuela oculos meos, & considerabo mirabi lia de lege tua.

Aduena ego sum in terra, non abscondas a me mandata tua.

Attrita est anima mea præ desiderio iustisicationum tuarum in omni tempore.

Increpasti superbos, maledicti, qui declinanta mandatis tuis.

Aufer a me opprobium, & contemptum, quia

equateffi Etiam Joqueban Seruus ionibus t Nam teff

Adhæfit andum u Vias m

& confilia

me iustif Viam

Lique confirm Viam

dona mih Viam i pofui,

Adhæ

Viam dilatabis

Doce : num, & c

mam, &

IN LIB. PSALMORVM. 303
quia testimonia tua custodiui.
Etiam sederunt principes, & aduersum me
loquebantur,

liam (uan

e aberrare

a tua, uto

ne iustifica

omnia indi-

um deleda

& confiden

lectabor , a

& cuffoli

abfconda

lerio in

qui deci

temptu

Seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus tuis,

Nam testimonia tua delectationes mez sunt, & consiliarij mei.

DALETH.

Adhæsit pulueri anima mea, uiuisica me secundum uerbum tuum.

Vias meas enunciaui, & exaudisti me, doce me iustificationes tuas.

Viam iustificationum tuarum instrueme,& exercebor in mirabilibus tuis.

Liquefacta est anima mea præ anxietate, confirma me iuxta uerbum tuum.

Viam iniquitatis amoue a me, & legem tuam dona mihi.

Viam ueritatis elegi, iudicia tua mihi proposui,

Adhæsi testimonijs tuis Domine, noli me confundere.

Viam mandatorum tuorum curram, cum dilatabis cor meum.

HE.

Doce me Domine uiam iustificationum tua rum, & custodiam eam semper.

Da mihi intellectum, & custodiam legem tuam, & custoeiam illam in toto corde meo.

Deduc

Deduc me in semita mandatorum tuorum, quia ipsam uolui.

Inclina cor meum in testimonia tua, & non

in auaritiam.

Auerte oculos meos, ne uideant uanitatem, in uia tua uiuifica me.

Confirma seruo tuo eloquium tuum, quod

(incitat) ad timorem tuum.

Aufer opprobium meum, quod timui, quia iudicia tua funt bona.

Et concupiui mandata tua, in iustitia tua ui

VAV.

Et ueniat super me misericordia tua Domine, salutare tuum secundum eloquium tuum.

Et respondebo exprobrantibus mihi uer-

bum, quia speraui in sermonibus tuis.

Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis usquequaque, quia in iudicijs tuis speraui.

Et custodiam legem tuam semper in sæcu-

lum, & in fæculum fæculi.

Et ambulabo in latitudine, quia mandata tua exquisiui.

Et loquar de testimonijs tuis in conspectu

Regum, & non confundar,

Et delectabor in mandatis tuis, quæ dilexi, Et leuabo manus meas ad mandata tua, quæ dilexi, & meditabor in iustificationibus tuis.

ZAI.

Mem

lifem d

Hace

mizeloq

Superb

Memor

Domine, Horro

Cantio domo pe

Mem

custodi

Hoc

tuasexo

Portio

Depre

meo, mil

Cogit

Inteltim

Festin

Funes

egem tu Medi:

tatua.

batua.

m tuorun

tua, & po

it uanitato

tuum, qu

d timui, qi

r institute

rdia tua Do

equium tuu

ibus mihi

us tuis. bum uerim

us perau

nper in in

uia manda

in conlect

, quædila

ata tua, qu

nibns tu

21

ZAI.

Memor esto uerbi tui seruo tuo, in quo mihi spem dedisti.

Hæc est consolatio mea in affictione mea, quia eloquium tuum uiuisicauit me.

Superbi deriserunt menimis, a lege autem tua non declinaui,

Memor fui iudiciorum tuorum a sæculo Domine, & consolatus sum.

Horror tenuit me pro peccatoribus derelin quentibus legem tuam.

Cantica mihi fuerunt iustificationes tuz, in domo peregrinationis mez.

Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam.

Hoc factum est mihi, quia iustificationes tuas exquisiui.

HETH.

Portio mea Domine, dixi, custodire uerbatua.

Deprecatus sum faciem tuam in toto corde meo, miserere mei secundum eloquium tuum.

Cogitaui uias meas, & conuerti pedes meos in testimonia tua.

Festinaui, & non tardaui custodire manda-

Funes peccatorum circumplexi sunt me, & legem tuam non sum oblitus.

Media nocte surgam ad confitendum tibi

super iudicijs iustitiæ tuæ.

Socius ego sum omnium timentium te, & custodientium mandata tua.

Misericordia tua Domine plena est terra, iustificationes tuas doce me.

TETH.

Bonitatem fecisti cum seruo tuo Domine secundum uerbum tuum.

Bonum gustum, & scientiam doce me, quia mandatis tuis credidi.

Priusquam tribularer, ego deliqui, nunc autem eloquium tuum custodio.

Bonus es tu & beneficus, doce me iustificationes tuas.

Concinnauerunt aduersum me superbi men dacia, ego autem in toto corde meo custodiam mandata tua.

Incrassatum est sicut adeps cor eorum, ego uero in lege tua delectatus sum.

Bonum mihi, quia afflixisti me, ut discerem iustificationes tuas.

Melior mihi lex oris tui, quam millia auri, & argenti.

IOTH.

Manus tuæ fecerunt me, & plasmauerunt me, da mihi intellectum, ut discam mandata tua.

Qui timent te, uidebunt me, & lætabuntur, quia in uerba tua speraui.

Scio

Scio D

meritat

Fiat mi

mdum e

Veniant

mia lex tua

Confun

nere uolue

nundatis t

Keyerta

unt testin

Sitcor

ibus tuis

Defeci

erbum t

Defece

entes, qu

Quia fac

ones tuas

Quotfu

trlequent

Foderun tandum

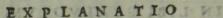
Omnia

lant me, Paulo m

autem n

Secunda

IN LIB. PSALMORVM. Scio Domine, quod æquitas iudicia tua, & tium te, in ueritate tua afflixisti me, Fiat misericordia tua, ut consoletur me, se la est tem cundum eloquium tuum seruo tuo. Veniant mihi miserationes tuæ, & uiuam, quia lex tua delectatio mea est. tuo Domi Confundantur superbi, quia iniuste opprimere uoluerunt me, ego autem exercebor in doce me, or mandatis tuis. Reuertantur ad me timentes te, qui nouerunt testimonia tua. Sit cor meum immaculatum, in iustificatio nibus tuis, ut non confundar. ne superbin Defecitin salutare tuum anima mea, & in meo cultod uerbum tuum speraui. Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, di or eorum, centes, quando consolaberis me? Quia factus sum sicut uter in fumo, iustifica tiones tuas non sum oblitus. Quot sunt dies serui tui? quando facies de n milliau persequentibus me iudicium? Foderunt mihi superbi foueas, quod non est secundum legem tuam. Omnia mandata tua ueritas, iniqui persecu la [maueru am mandi ti funt me, adiuua me. Paulo minus consumpserunt me in terra, ego autem non dereliqui mandata tua. & lætabu Secundum misericordiam tuam vivifica me, QQ

& custodiam testimonia oris tui. . . . .

LAMED.

In æternum Domine uerbum tuum permanet in cælo.

In generationem, & generationem ueritas tua, fundast i terram, & permanet,

Ordinatione tua perseuerat dies, quoniam

Niss quod lex tua meditatio mea est, tunc forte perisssem in afslictione mea.

In æternum non obliuiscar iustificationes

tuas, quia in ipsis uiuificasti me.

Tuus sum ego, saluum me fac, quoniam iustissicationes tuas exquisiui.

Me expectauerunt peccatores, ut perderent me, testimonia tua intelligebam.

Omnis consummationis uidi finem, latum mandatum tuum nimis.

ME M.

Quam dilexi legem tuam, tota die meditatio mea est.

Supra inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo, quia in æternum mihi est.

Supra omnes docentes me intellexi, quia te stimonia tua meditatio mea est.

Supra senes intellexi, quia mandata tua custodiui.

Ab omni uia mala prohibui pedes meos, ut custodiam uerba tua.

A judi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18 Aiud.

Quam pramel or

A mano

Lucern men femit Iuraui

tuz.

fica me fo

bi Domi Anim

gem tuan Pofuer

mandatis Heredi

Inclinationes tua

Iniquo Latibui in uerbun

Declin data Dei A iudicijs tuis non declinaui, quia tu docuistime.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, supra mel ori meo.

uum perm

onem uem

et,

lies, quoniz

mea eft, to

iustification

ic, quoniani

es, ut percen

di finem, la

a die medi

tem me ho

nihieft.

ellexi, qui

idatatu10

es meosis

AID

A mandatis tuis intellexi, propterea odiui uiam iniquitatis.

N V N.

Lucerna pedibus meis uerbum tuum, & lumen semitis meis.

Iuraui, & statui custodire iudicia iustitiæ

Afflictus sum usquequaque Domine, uiuifica me secundum uerbum tuum.

Voluntaria (facrificia) oris mei placeant tibi Domine, & iudicia tua doce me.

Anima mea in manibus meis semper, & legem tuam non sum oblitus.

Posuerunt peccatores laqueum mihi, & a mandatis tuis non erraui.

Hereditate acquissui testimonia tua in æter num, quia exultatio cordis mei sunt.

Inclinaui cor meum ad faciendas iustificationes tuas in æternum propter retributione.

SAMECH.

Iniquos odio habui, & legem tuam dilexi.

Latibulum meum, & scutum meam es tu, & in uerbum tuum speraui.

Declinate a me maligni, & custodiam mandata Dei mei.

QQ 2 Confirma

Confirma me secundum eloquium tuum, & & uiuam, & ne confundas me ab expectatione mea.

Sustentame, & saluus ero, & delectabor in iustificationibus tuis semper.

Conculcasti omnes discedentes a iudicijs

tuis, quia iniusta cogitatio eorum.

Velut scoriam sustulisti omnes peccatores terræ, ideo dilexi testimonia tua.

Inhorruit timore tui caro mea, & iudicijs tuis timui.

AIN.

Feci iudicium, & iustitiam, ne tradas me op primentibus me.

Oblecta seruum tuum in bonum, non oppri

mant me superbi.

Oculi mei defecerunt in falutare tuum, & in

eloquium iustitiæ tuæ.

Fac cum seruo tuo secundum misericordiam tuam, & iustificationes tuas doce me.

Seruus tuus sum ego, da mihi intellectum,

ut sciam testimonia tua.

Tempus faciendi Domine dissipauerunt le-

Ideo dilexi mandata tua super aurum, & to-

patium.

Propterea omnia mandata rerum omnium recta iudicaui, & omnem uiam falsam odio habui.

PHE.

Mirab

oanima i

Mectam

Os meu

nandata t

Aspicer

ium dilig

Redim

Facien

& doce n

Riuos

uia non

Inftus

Manda

atatem to

Tabel

Examir Examir

menter, &

Paruuli

iones tua

Institia

Estras.

im tuum,

expectation

delectabori

ites a judio

les peccator

nea, & indic

ne tradas mei

num, none

itare tuum, D

um mileno

as doce me

i intellectu

sipaueruni

aurum, åt

um omain

falfam od

m.

PHE.

Mirabilia testimonia tua, ideo custodiuit il la anima mea.

Ostium sermonum tuorum illuminat, & in tellectum dat paruulis.

Os meum aperui, & attraxi spiritum, quia mandata tua desiderabam.

Aspiceme, & miserere mei secundum iudicium diligentium nomen tuum.

Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, & non dominetur mihi ulla iniustitia.

Redime ab oppressione hominum, & custodiam mandata tua.

Faciem tuam illumina super seruum tuum, & doce me iustificationes tuas.

Riuos aquarum profuderunt oculi mei, quia non custodierunt legem tuam.

SADE.

Iustus es Domine, & rectum iudicium tuu. Mandasti iustitiam in testimonijs tuis, & ue ritatem tuam ualde.

Ta bescere me secit zelus meus, quia obliti sunt uerba tua inimici mei.

Examinatum igne eloquium tuum uehementer, & seruus tuus dilexit illud.

Paruulus sum ego, & contemptus, iustifica tiones tuas non sum oblitus.

Iustitia tua, iustitia in æternum, & lex tua

QQ 3 Tribu-

Tribulatio, & angustia inuenerunt me, mandata tua delectatio mea est.

Aequitas testimonia tua in æternum, intelle Etum da mihi, & uiuam.

COPH.

Clamaui in toto corde, exaudi me Domine, iustificationes tuas custodiam.

Clamaui ad te, saluum me sac, & custodiam

Præueni diluculum, & clamaui, uerbnm tuum expectaui.

Præuenerunt oculi mei uigilias, ut medita-

rer eloquia tua.

Vocem meam audi secundu misericordiam tuam, & secundum iudicia tua uiuisica me.

Appropinquauerunt persequentes me iniquitati, a lege autem tua longe sacti sunt.

Prope es tu Domine, & omnes uiæ tuæ ueri

tas.

Initio cognoui de testimonijs tuis, quod in æterum fundaueris ea.

RES.

Vide afflictionem meam, & eripe me, quia legem tuam non sum oblitus.

Iudica caussam meam, & redime me, pro-

pter eloquium tuum uiuifica me.

Longe a peccatoribus salus, quia iustificatio

Misericordiæ tuæ multæ Domine, secun-

dum

mind

Malti

ant me,

Vidi pi

Vide qu

inmileric Caputi

num omn

Princi

perbis tu

Lato

nit spoli

legem at

Septie

iustitiæ t Pax mi

estillis fo

data tua d

Cufto

lexit ea n

Seruar

omnes u

Appro

tuo Don

Iniqu

IN LIB. PSALMORVM.

dum iudicium tuum uiuisica me.

trunt me

lum, intel

1 me Don

& cuftodia

aui, uerbr

as, ut meen

mifericord

uivifican

nentes men

facti funt.

es miztuzz

s tuis, quot

ripe me, m

me me, p

ia inflifica

ine, fecu

Multi sunt, qui persequuntur me, & tribulant me, a testimonijs tuis non declinaui.

308

Vidi præuaricantes, & tabescebam, quia e-

loquia tua non custodierunt.

Vide quoniam mandata tua dilexi Domine, in misericordia tua uiuisica me.

Caput uerborum tuorum ueritas, in æternum omnia iudicia iustitiæ tuæ.

SIN.

Principes persecuti sunt me sine caussa, & a uerbis tuis formidauit cor meum.

Lætor ego super eloquio tuo, sicut qui inue nit spolia multa,

Iniquitatem odio habui, & abominatus sum, legem autem tuam dilexi.

Septies in die laudem dixi tibi super iudicijs iustitiæ tuæ.

Pax multa diligentibus legem tuam, &'non est illis scandalum.

Expectaui salutare tuum Domine, & mandata tua obseruaui.

Custodiuit anima mea testimonia tua, & di lexit ea uehementer.

Seruaui mandata tua, & testimonia tua, quia omnes uiæ meæ in conspectu tuo.

TAV.

Appropinquet clamor meus in conspectu tuo Domine, iuxta eloquium tuum da mihi in QQ 4 tellectum

tellectum.

Intret postulatio mea ad conspectum tuum, secundum eloquium tuum eripe me.

Eructabunt labia mea hymnum, cum docue

ris me iustificationes tuas.

Pronunciabit lingua mea eloquium tuum, quia omnia mandata tua æquitas.

Sit manus tua auxiliatrix mea, quoniam man

data tua elegi,

Concupiui salutare tuum Domine, & lex tua delectatio mea est,

Viuet anima mea, & laudabit te, & iudicia

tua adiuuabunt me.

Erraui sicut ouis, quæ perijt, quære seruum tuum, quia mandata tua non sum oblitus.

EXPLANATIO.

Beati immaculati in uia] Idest, qui vitampu

re, & innocenter agunt.

Tu maudasti] Ostendit, quanto studio, & di ligentia sint colenda leges Dei, itaque optat vitam suam sic institui, & gubernari a Deo, vt numquam ab earum observatione aberret.tunc ait suturum, vt omnia sibi pulcherrime succedant, si semper eas leges ante oculos habuerit, & omnes actiones suas earum regula metietur. tunc etiam dicit, se sincere, & ex animo celebraturum laudes Dei.

In quo corrigit adolescentior uiam suam?]
Deus in Genesitestatur, hominem ab ineunte atate

ad

dvitta

lis & sene

monet, an

waepram wom dinin

im est ads

propterea il

ratione ad

udole centes

Incord

feat, fe pr

quam pret

condita (er

[imulation

ore iactan

Retrib

meos non

tro dare: a

w: or at en

latur, or b

maipfines o

Reuela

nifima su

Paulus affi

minonem

krenon po

uluce solis

welt.

ad vitia proclinem esse: at qualis est adolescontia, ta lis & senectus, ut Salomon inquit: itaque vir sanctus monet, dum atas adhuc tenera est, & slexibilis, mo res depranatos emendandos esse, atque ad normam legum dininarum dirigendos. quia nero id facile qui dem est ad pracipiendum, sed factu nihil dissicilius, propterea in persona sua postea docet, qua via, & ratione ad hanc virtutis excellentiam pernenire adolescentes queant.

In corde meo abscondi eloquia tua] Signi ficat, se praceptis Dei sic affectum esse, vt ea tamquam pretiosissimum the saurum in intimo animi re condita seruet, contra quam multi facere solent, qui simulatione sanctitatis leges quidem diuinas semper ore iactant, sed animum ab illarum amore prorsus

abhorrentem habent.

tum tum

cum doo

lium tum

uoniamm

omine, &b

te, & india

quære ferm

oblitus.

0.

t, qui vitani

to Fladin, 61

optat wa

ut numqui

it futurum,s oper easilys

luas cares

acere, ou

n fuam?

unte dat

Retribue seruo tuo Retribuete apud Hebraos non solum est benesicium reddere, sed etiam ul tro dare: atque in hanc sententiam accipitur hoc loco: orat enim vir sanctus Deum, vt liberalitate vtatur, & benigne sibi faciat, quo viuere, & praceptaipsius observare possit: his enim violatis vita nul la est.

Reuela oculos meos] Verba hac notatu dignissima sunt, indicant enim id, quod et iam diuus Paulus asseueranter assirmat, mentem hominis cognitionem rerum diuinarum sine diuino auxilio capere non posse, quemadmodum neque oculus solem sine luce solis intueri valet.

Aduena

Wil as The

MATHMY,

mimo ere

utibus, 9

Nolim

uspes me f

BIREM DTE

piritum (u

Doce

iffime often

intelligeni

nisi Dens

tem infla

dium A

cotra Pel

Conf

tst in ani

Etrei

quam Do

respondea

ham me c

Etnes

Ego quid

dim, im

Domine,

oper mit

re, tants

nulla vis

Aduena ego sum in terra] Animus (inquit) meus non capitur rebus terrenis, & caducis, sed tamquam peregrinus hanc vitam transeo, ad regio nes cali summo desiderio sestinans, itaque Domine ne me cales mysteria legum tuarum, quarum scientia, & observatione ad vitam calestem, & beatam peruenitur.

Increpasti superbos] Merito (inquit) amo, & colo praceptiones tuas: nam superbos, & arrogan tes, qui illas despiciunt, increpare, & execrari soles.

Aufera me opprobrium] Vindica me ab in iurijs, & contumelys istorum superborum, qui me acerbissime insectantur, propterea quod vident, me tuarum legum studiosum esse.

Seruus autem tuus] Cum principes ciuitatis maledictis me insectarentur, ego meditatione, & observatione praceptorum tuorum muniebam me, illis me in rebus adversis oblectabam, illain rebus dubis, & difficilibus in concilium adhibebam.

Adhæsit pulueri anima mea] In maximo pe riculo versor, vt pane iam oppressus sim, & proximus morti, at tu Domine salutem mihi restitue, quemadmodum te facturum promisisti, quoties homi nes ad tuam misericordiam confugissent. & prosecto cum immineret mihi periculum aliquod, aut aliquid graue, & dissicile mihi agendum esset, semper oracu lum tuum consului, semper auxilium tuum implora ui, semper te propitium, & misericordem expertus sum, itaque Domine hac siducia fretus orote, vt doceas

IN LIB. PSALMORVM. 310 doce as me calestem scientiam sanctissimarum legum tuarum, ut earum meditatione corroboratus possimanimo erecto, atque constanti resistere tantis calami tatibus, quibus undique oppugnor.

Noli me confundere] Idest, ne permitte, vt

easpes me fallat.

us (inqui)

aducis, [il

eo, adren

que Domin

uarum scip

, & beaten

anquit an

os, & arrea

execran la

naica meni

borum, qu'u mod vident.u

marks come

meditations,

rauniehan n

ne, illain toli

bibeban.

In maximil

fim, or price

mibi restitu

i, quotio bas

t. opposit

d, aut alique

Cemper orall

cum implers

em expertis

us orate; to docus

Viam mandatorum tuorum] Significat, ho minem pracepta Dei seruare non posse, nisi Deus illi spiritum suum impertiat, uiresque suppeditet.

Doce me Domine] In his octo uersibus apertissime ostendit, naturam hominis imbecillam esse ad intelligendas, amandas, & sequendas leges divinas, nisi Deus ipse spiritu suo mentem illuminet, volunta tem inflammet, totumque animum renouet itaque divus Augustinus ad hanc sententiam probandam cotra Pelagianos hos versus sepenumero testes citat.

Confirma seruo tuo eloquium tuum] Idest, in animo meo sirmam sac & stabilem lege tuam.

Et respondebo exprobrantibus] Adsis inquam Domine, & mihi salutem affer, vt sit, quod respondeam exprobrantibus mihi, quod prositerisoleam me considere promissionibus tuis.

Et ne auferas de ore meo uerbum ueritatis]
Ego quidem natura maxime procliuis ad errandum, imbecillus, timidus, nullius animi sum: at tu
Domine, qui me in viam veritatis deduxisti, ne qua
so per mitte mentem meam ab illa umquam aberra
re, tantumque animi, & sirmitatis sussice, vt me
nulla uis, aut metus inducere possit ad dicendum ali
quid

quid, quod doctrina, & legibus tuis sanctissimis re-

adicant

nenda pi

led ego m

THE deter

Memo

manta ber

quantis ens

mirandum Horro

the cogito 1

gligunt leg

Canti

fus ficifer

gibus tun

malis . v

que degit

mitudo u

tum alij

quete le ti

ditatione

Hoch

OLL COMM

quod leges

Portio

mes, bono

Gluculen

mmia bor

ius omne

Mem

pugnet.

Et ambulabo in latitudine] Cum Dei spiri tus abest, recta uiuendi via difficillima est, contraque illo prasente, & leges Dei iucundas, & amabiles efficiente, omnia aspera, & angusta se se conuertunt

in vias latas, & planas.

Et loquar de testimonijs tuis] Hic versus eam sententiam continet, quam CHRISTVS apud Lucam exprimit clarius, cum pradicit, discipulos suos ad Regum, & iudicum tribunalia ductum iri, quo religionis, & doctrina sua rationem reddant, eosque monet, ut sine ulla prameditatione desensionis accedant, se enim sapientiam, & ver ba suppeditaturum, quibus aduersary resistere non possint. Hac sapientia fretus vir sanctus gloriatur, se coram regibus de doctrina, & legibus Dei libere locuturum, neque aliquem sore, qui possit ipsum redarguere.

Et leuabo manus] Idest, summa alacritate

perficiam ea, que inbent leges tue.

Memor esto uerbi tui seruo tuo 7 Idest, me

mento eorum, que mibi pollicitus es.

Hæc est consolatio mea] Iampridem (inquit) me animus, & vita desecusset præ magnitudine calamitatum, nisi uerbatua afflictum, & iacentem erexissent.

Superbi deriserunt me nimis] Arrogantes, & oraculorum tuorum contemptores me stultissimum iudicant

IN LIB. PSALMORVM. iudicant, quod verbis tuis sidem a dhibeam, & retinenda pietatis caussa nullum incommodum recusem, sed ego nulla re ab observatione, & studio legum tua rum deterreri possum. Memor fui iudiciorum] Sape animo recolo,

quanta benignitate semper tutatus sis homines pios, quantis eos pramys affeceris, & ea quidem cogitatio mirandum in modum recreat me.

Horror tenuit me] Horror inuadit me, quo ties cogito miseriam, & impietatem eorum, qui ne-

gligunt leges tuas.

Etissimis

im Dei fin

est, contra

of amable

e connertin

Hic only

HRISTYSA

predicit. blo

tribunalia h.

e ue ration

DT EMEGILES

entiam, on

rij resisterem

nclus glorian ibus Dei liber

polit iplems

ma alacrite

] Idest, m

pridem th

e magnitud

n, Griacen

Arrogants, ultiffimum

indicam

Cantica mihi fuerunt] Cum in exilium pulsus fuissem, calamitates meas solabar cantandis legibus tuis : hoc vnicum perfugium mihi fuit in tantis malis. vel peregrinationem appellat uitam banc, quæ degitur in terris.

Memor fui nocte nominis tui] Tanta est ma gnitudo uoluptatis, quam de te cogitans capio, vt, dum aliy ob leuandos labores, & curas somno, & quieti se tradunt, ego vigilans in rerum tuarum me

ditatione conquiescam.

Hoc mihi contigit \ Omnia (inquit) bona, qua commemoraui, mihi contigerunt, propterea

quod leges tuas diligenter observaui.

Portio mea Domine] Habeant aly sibi suas opes, honores, & potentiam, tu Domine hereditas, & luculentum patrimonium meum, tu vnus mihi omnia bona es, itaque proposui, in colendis legibus tuis omnem curam, & diligentiam ponere. sed hoc

ego

has ago t

sihi adu

maia /t

contra leg

el mith

natione equ

aw as, that

concin

liperbs, 6

strunt ac

e via ver

rent, at e

(euero .

Incra

mines me

corporus 2

nonibus a

Warum t

Manus

tus manul

BUB 65 , 1

Comun n

u nibil co

Bat, quod

nat.

Scio D

milnifire!

ut, staque

ego qui potero exequi, nisi tu, qui hanc mihi mentem donauisti, incaptis, & conatibus meis exitus quoque prosperos dones? propterea ad te consugio, & tuam misericordiam suppliciter imploro, tu quaso illam mihi tribue, quemadmodum te facturum esse promissi.

Cogitaui uias meas] Ego quidem mores, rationes, atque instituta vita mea diligenter excussi, cumque nihil boni in is comperirem, nulla interposita mora omne meum studium conuerti ad seruandas leges tuas. quamquam vero ob eam rem in maxima pericula, & angustias adductus sum ab hominibus sceleratis, & impis, tamen vitam mihi eripi, quam harum legum observationem, malo.

Misericordia tua Domine] Tam liberalis, & benignus es Domine, vt neminem in toto terrarum orbe patiare expertem esse misericordia tua. bac tu vtere aduersus me, potissimum ad docendas

legestuas.

Bonum gustum, & scientiam doce me] Ea est humani iudici deprauatio, ea cacitas animorum, & ignorantia, vt falsa pro veris, & mala pro bonis vt plurimum amplectamur. At tu Domine, qui iam seruo tuo benigne facere capisti, ita men tem meam illumina, vt perspiciam, quid appetendum, vitandumque sit: ita gustum animi mei sana, vt verorum bonorum suauitatem sentiam, cetera omnia iudicem amara.

Priusquam tribularer, ego deliqui] Gra-

tias ago tibi summe pater immortales, quod multa mihi aduersa tuo consilio euenerint: cum enim mihi omnia secunda cederent, sic animo elato eram, ut contra leges tuas multa committerem: nunc illis nihil mihi sanctius, nihil antiquius est, illarum obseruatione ego omnia posteriora duco. At tu, qui bonus es, tuamque bonitatem liberaliter impertis, harum sanctissimarum legum scientiam mihi trade.

Concinnauerunt aduersum me] Homines superbi, & doctrine tue contemptores multa confinxerunt ad speciem sanctitatis adumbrata, quo me
a via veritatis ad sua futilia commenta traducerent, at ego leges tuas colere summa constantia per-

seuero.

ibi menten

exitus que

confugio, o

o, tu quesoi. facturumi

m more, n

genter end

nulla inton-

ertiad free

AM TEM IN

is um abon

tam misen malo.

Tam liberti

con total and

ilericoralis.

m ad dicuu

doceme 4

ecitas and

eris, O Bu

At tu Don epifti, itam

nusd appetes mi mei saa

am, cotos

jui] Gra

Incrassatum est sicut adeps] Habent isti homines mentem hebetem, & crassam, quippe quam corporis voluptatibus, & rerum terrenarum cogita tionibus alunt, propterea neque scientiam legum diuinarum tenent, neque is delectantur.

Manus tux fecerunt me] Tu me Domine tuis manibus effinxisti, tu rex, tu pater, tu creator meus es, itaque bonam mentem mihi dona, atque animum meum sic imbue scientia legum tuarum, ut nihil cogitare, aut loqui, aut facere me deletet, quod a pulcherrimis illarum praceptis abhorreat.

Scio Domine] Persuasissimum habeo, quod nihil nisi rectum, & iustum a tuo sancto numine ma nat, itaque non dubito, quin iure, ac merito me afslixeris

~~i medita~~

m, pro

Meexp

umpy, at

mam, ca

Omnis

im, tamq

un finibus

rconsumi

Quam

exponst, q

40, 5 ob

us progre

anti Jima

UTUM VIT

a. Ada

usicincen

uquid com

iquent.

Quiain

m anim

Amand

4,0 Scienti

Lucerna

Wingredie

tatua.

um.

m.

flixeris, sediam quaso mihi misericordiam tribue, & consolare afflictum, & iacentem, id enim pllicitus es seruo tuo.

Reuertantur ad me] Sublatis de medio impis reuertantur ad me homines pij, qui metu perterrui

vitam inopem, & vagam persequuntur.

Defecit in salutare] Defecit pane iam animus meus pra solicita expectatione auxily tui, quo nititur omnis salus mea: ipsi etiam oculi mei iam de fecerunt, in calum dies, noctesque suspicientes, si qua forte viderent salutem venientem, quam seruo tuo promisisti. Sed quamquam pra magnitudine calamitatum, & assiduo mærore confectus sum, atque adeo exesus, vt cutis mea vtri ad summum suspenso comparanda sit, numquam tamen legum tuarum oblitus sum, sed tu quamdiu permittes, seruum tuum tanta crudelitate uexari? quando tandem de impis aduersaris meis supplicium sumes?

In æternum Domine] Pradicat, legem Dei non posse antiquari, & quidquid ipse constituerit, ratum, & sixum esse, quod perennitas cali, & terra apertissime testisicatur, quas ille res ea lege crea-

uit, ut nullo tempore interirent.

Ordinatione tua] Quidquid ab initio creauisti, vsque in hodiernum diem it a consistit, vt a sapientia tua constitutum suit. denique omnia imperio tuo parent, nihil temere, nihil fortuito sit in vniuerso, omnia diuini numinis tui consilio administrantur. Hac nisi ego assidue cum animo meo cogitassem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.2.18

IN LIB. PSALMORVM.

313

6 meditatione legum tuarum me ipsum oblectassem, prosecto magnitudine calamitatuus interissem.

amtribu

enim plus

medioimm

etu pertem

ur. Deneiamo

DENTH WILLIAM

uli merune

ncientes, for

quam from

nutuaine cas

tus (um, au

moneum (uto

elegum turn

es ferundation

tandem av

er?

at, legen la

E constituct

as cals, one

es ea lege cou

thich care

istet, otali

nnia imperi

it in vinue

ministrat

cogitafin

Me expectauerunt] Insidias machinantur mi hi impi, at ego ad scientiam legum tuarum me recipiam, earumque prasidio tutissimo me communiam.

Omnis consummationis] Nihiltam absolutum, tamque perfectum oculis meis cerno, cuius interitum videre non possim: at lex tua nullis temporum sinibus circumscribitur, nulla ui, aut vetustate consumi, velobliterari potest.

Quam dilexi legem tuam] His octo versibus exponit, quam præclarum fructum ceperit ex studio, & observatione legum divinarum: se enim tantos progressus in prudentia, & cognitione rerum præstantissimarum fecisse gloriatur, vt omnibus iys, qui harum virtutum laudibus florent, multo antecellat. Addit præterea, se amore pietatis, & iustitia sic incensum esse, vt hæc sibi antiquissima cura sit, ne quid committat umquam, quod merito reprehen di queat.

Quia in æternum mihi est] Idest, quia semper in animo meo, & memoria insixa hærent præcepta tua.

A mandatis tuis intellexi] Idest, meditatione, & scientia praceptionum tuarum prudens sio.

Lucerna pedibus meis] In tenebris vita huius ingredienti lex tua tamquam fax pralucet, ne
RR quid

quid offendam, neue aberrem ab eavia, que ducit ad vitam beatam, & immortalem.

MANES PI

wit.

Oble

BUM MICH

domaids n

nu constata

Templ

tempore Ju

ent, enert

Propte

uma pre

कि, हिंग

Oftiu

do si quis

tur, or p

tum attin

tiam illan

umine illa

quendum

nam non

mentes he

Osmer

mmum as

Et mi

gam mes

papie cola

Greffi

undirati

w, mequ

Voluntaria sacrificia oris mei placeant tibi Domine] Hymnos pracipue, quos Deo cantabat, appellat voluntarium sacrificium: ea enim sacrificia, qua neque pracepto legis, neque pro expianda culpa, sed pro gratiarum astione fiebant, sic uocabantur.

Anima mea in manibus Idest, numquam leges tuas obliviscor, etsi numquam non versor in maximo periculo. Nam apud Hebraos, animam manibus ferre, est vitam omnibus periculis propositam habere hincilludin libro primo Regum, Posui animam meam in manu mea.

In æternum propter retributionem Idest, propter amplissima dona, que pro tua maximaliberalitate studiosis legum tuarum promissii. In his donis ipse Deus numerandus est, quo fruentur in perpetuum, qui conuenienter praceptis ipsius viuere perseuerant. Sed illud scire oportet, vocabulum Hebraum non minus significare finem, quam mercedem qua propter aly sic vertunt, in saculum, & vsque in sinem.

Ideo dilexi testimonia tua] Amatores enim legum divinarum pænas desugiunt, quas earum con temptores sustinent, & maximis praterea honoribus afficiuntur a Deo.

Inhorruit timore tui caro mea] Toto (inquit) corpore cohorrui, dum cogitarem, quam graues

graues pœnas dare soleant, qui a tuis legibus desciscunt.

Oblecta seruum tuum in bonum] Sic animum meum amore virtutis, & pietatis inflamma, vt omnes meas voluptates, & delectationes in his rebus constitutas habeam.

Tempus faciendi] Iam tempus appetit, quo tempore supplicium sumes de ijs, qui leges tuas uio-

lant, euertuntque.

is gue and

laceant th

)eo cantana

a enim fain

proexpiau

bant, sum

t, numquai

on ver or inne

is, animama culis propolin

gum, Polina

tionem la

o tua maxino promifisti, lis

quo fruentin

ptis ipsiam

tet, vocabis

in facular,

Amatoris cas

was earum in

eterea homor

Toto (1)

rem, quan gravi Propterea omnia mandata tua] Propterea omnia pracepi a rerum omnium, quas pracepisti, re-

Eta, & iusta esse, existimani,

Ostium sermonum tuorum] Idest, non modo si quis in intima arcana legum tuarum ingredia
tur, & penetret, sed etiam si vel ostium earum tantum atting at, & primoribus (vt aiunt) labris scie
tiam illam diuinam degustet, statim calesti quodam
lumine illustratur, vt facile perspicere possit, quid sequendum, quid sugiendum. hanc uero intelligentiam non superbi, & impuri, sed simplices, & innocentes homines consequuntur.

Os meum aperui] Allegoria est, qua exprimit animum anhelantem pra desiderio calestis sapientia.

Et miserere mei secundum] Miserere inquam mei, meque it a tracta, vt eos tracture soles,

qui pie colunt nomen tuum.

Gressus meos dirige] Fac, ut omnes meauiuendirationes ad normam legum tuarum dirigantur, meque ab omni peccato, & scelere purum, inte-

RR 2 grumque

grumque eonserua.

Riuos aquarum profuderunt] Exprimit amorem, & studium suum erga leges divinas: quas cum videret ab impis negligi, & violari, pra dolore incredibilem vim lacrimarum profundebat. time open

threa que

115.

Prauen

infque co st

unoctes in

Propees

nunge a leg

Minomen I

Princip

umines pot

ant, num

mam ne

Septies

ultitiæ t

ramque b

the admi

thatum re

n ad uita

Fax mu nontes enis

uque fauen

unt, ex re

Wamant

pros hab

lavilia, d

Iustus es Domine] Qui nibil potes velle, nisi quod iustum, rectum, & sanctum est . ex quo fit, vt non possint esse non iusta, & salutaria cuncta, que nobis inuiolate seruanda pracepisti. itaque incredibili dolore conficior, quod inimici mei verba tua despiciant, ac pro nibilo putent: verba enim tua puriora sunt auro, quod artifex sape, ac sapius igne purgauit . Sed quam volent impy contemnant excellentissimas leges tuas, contemnant etiam, & nihili faciant me, propterea quod illas plurimi facio: ego cer te prius obliuiscar mei, quam celestem hanc doctrinam ex memoria deponere possim: iustitia namque tua institia est sempiterna, lex tua veritatis regula est, perfugiumque & dulcissimum solatium omnium curarum, & calamitatum: iustitia inquam legis tua semper uiget, ac floret, nulla eam remporis circumscriptio metiri ualet. itaque fac Domine, vt illam intelligam, amplectar, amem, sequar, & ego quoque immortalis ero, & vita sempiterna fruar.

Clamaui in toto corde meo] Imploro misericordiam tuam Domine conscius imbecillitatis mea, at tu quaso supplicis tui voces propitius exaudi, vt possim observare leges tuas.

Præueni diluculum] Antelucanis horis eui-

IN LIB. PSALMORVM.

Exprimita ininas:qu

lari, pred

rofundebas, rotes velle d

ex quofin

sa cuncta, a

staque more

es verbains

enim tuation

aprus ignen

erronani exile

am, onin

rims facio: 1710

tem hanc bi

: tuftitia tut

e veritation

olatium ons

tia inquant

ems temporal

Domine, th

Sequat, 6

spiterna fra

Implore m

imbecilità

opitius exam

anis boris on

315

atque opem tuam magnis clamoribus imploro, propterea quod omnis mea spes nititur promissionibus tuis.

Præuenerunt oculi mei uigilias] Significat, se vsque eo studiosum suisse legum divinarum, ut totas noctes in earum meditatione consumeret.

Prope es tu Domine] Abeunt quidem impro bi longe a legibus tuis, at tu semper es prasto colentibus nomen tuum.

bomines potentissimi me capite, ac fortunis oppugnabant, numquam tamen tam eorum vim formidaui, quam ne aberrarem ab observatione praceptionum tuarum.

Septies in die laudem dixi tibi super iudicijs iustitiæ tuæ] Quotidie tibi gratias ingentes ago, tuamque bonitatem, & sapientiam crebris laudibus effero, propterea quod omnia iuste, recte atque ordine administras, & in monumentis legum tuarum testatum reliquisti, que sequenda, sugienda ue sint, ut ad uitam beatam, & immortalem peruenire possimus.

Pax multa diligentibus legem tuam] A-mantes enim legum divinarum Deo carissimi sunt, eoque fauente in tempestate quiescunt, in tenebris vident, ex rebus nocentibus viilitatem capiunt, inimi cos amant, omnia, quacunque faciunt, euentus prosperos habent, honores, opes, & vitam, & cetera fragilia, & caduca contemnunt, Deum colunt, ue-

RR 3 rentur,

rentur, diligunt, atque ab illo diliguntur, eamque beneuolentia caritatem fore sempiternam, persua-sum habent. qua opes, qua imperia, aut qua uolupta tes cum hoc calesti uita statu, & tam dulci pace, &

tranquillitate animi conferende sunt?

Et est illis scandalum] Spiritus enim Dei infusus in animos piorum uiam uirtutis planam, &
facilem reddit, atque omne impedimentum de medio
remouet . non illi falsis opinionibus inducti a ueritate desciscunt, non malefacta alterius intoleranter serunt, quin potius imbecillitatem, fragilitatem que hu
mani generis miserantur, multa accipiunt in meliorem partem . ad summam, aliena peccata legum
diuinarum cultores non solum non impediunt, sedetiam ad uirtutem iuuant: Deus enim suos hoc pulcherrimo dono afficit, vt omnia illis ad beatam uitam consequendam sint vtilia.

Quia omnes uiæ meæ Intelligo Domine omnes meas non modo actiones, verum etiam cogitationes, & intimos animi sensus tibi notissiomos esse, propterea operam do, ut pracepta legum tuarum di-

ligenter obseruem.

Erraui sicut ouis, quæ perijt] Ego miser dum longius a te recedo, procul a recta viuendivia deerraui, neque sponte redire possum, unde digressus sum. At tu Domine pro tua infinita bonitate quare seruum tuum, ne tamquam ouis imbecilla luporum prada existam, meque reduc ad herbas illas saluberrimas, & prata latissima, ubi propter son-

tes.

15, 67

io. Hoc

wa nec a

da, mifi m

Querutu

Quid d

dolofa?

Sagitta

uperorur

Heimi

et,& hab

incola fui

Apude

asium .

am (inci

tes, & riuos gregem tuum scientia pascis, & iudicio. Hoc ego fretus misericordia tua sidenter oro, quia nec dum pracepta tua sum oblitus: quamquam illa, nisi me adiuuas, sequi, & seruare non possum.

ARGVMENTVM PSAL. CXX.

Queritur uir sanctus se patria pulsum inter homines improbos, & fraudulentos uitam agere.

Canticum graduum, psal. CX X.

r, earnou

m, perfu

que uolique

lei pace, o

mim Din

planamin

tum dema lucti a um

ntoler anterio

ilitatemqua Cipiantian

peccatelina pediant, le

ME WOLLDE

aabegian

igo Domin

etiam con

otissiames !

ere tuatori

Egoni

da ornenda

unde digit

nita bonita

imbecillas berbasila

ropter po

Comple

D Dominum cum tribularer, clama ui, & exaudiuit me.

Domine libera animam meama labijs mendacij, & a lingua dolo-

Quid dabit tibi, aut quid adijciet tibi lingua dolosa?

Sagittæ potentis acutæ cum carbonibus iuniperorum.

Hei mihi quod incolatus meus apud Mesech est, & habito cum tabernaculis Cedar, multum incola suit anima mea

Apud eos, qui oderunt pacem. Ego uir pacis sum, & cum loquor (de pace) ipsi ad bellum (incitantur.)

RR 4 -Ex

EXPLANATIO.

Canticum graduum] Cur hic psalmus, & XIII, qui deinceps sequuntur, appellentur Cantica graduum, uel ascensionum, nihil certi a quoquam afferri video, fabulis autem Iudaorum nos minime delectamur.

Domine libera animam meam] Exponit, quid petierit a Deo, cum magnis clamoribus eius

opem imploraret.

Quid dabit tibi] Orationem ad eum conuertit, qui mendacys, & fraudibus delectabatur. Quem (inquit) fructum, quodue emolumentum tibi afferet lingua fraudulenta?

Sagittæ potentis acutæ] Comparat mendacia, & calumnias hominum impiorum sagittis ab homine ualentissimo contortis, intima quaque penetrantibus; item prunis iuniperi, quas aiunt & vrere uehementius, & ignem retinere diutius.

Hei mihi quod] Homines illos impios, & frau duletos, apud quos exulabat, comparat Ismaelitis ho minibus immanibus, & truculentis, qui partem Arabia incolunt, & omnia incursionibus, & latrocinis infesta habent. Cedar Ismaelis, Mesechus Ia pheti silius suit.

PARAPHRASIS CARMINE.

Oppugnat hostis impius caput meum, Measque fortunas, ego

Contra

Contra paa

Nam vo

Jures ami Vifilio du

Ausperim Oris dolo

Defende,

Suis vener

Dolo a lings

Quidtur

Lucrabere

Etommi

Qualis ag

Contorta

Nutrita

Talison

Lingua est

Cumgente

Mepaxina

Amoris an

Mistagen

Crepat mi

ARG

Docet,

ma confera

1878 ·

Contra piarum me tegam scuto precum: Nam vocibus dexter meis

Aures amicas admouet semper Deus.

Vi filio dulcis pater:

almus, 6

ntur Canb

а диодии

nos minu

Experi

PROTIDIES IS

d eum come

delectabatu

NAME THE

var at mensi um fagitii i

darder his

aunt 6 th

mpios, 570

I matitus

is partem le us, & lan-

Melecons

INE,

Cantill

till.

A viperimo dente, acerbo a vulnere

Oris dolosi domine me

Defende, saua lingua ne vitam mihi Suis venenis auserat.

Dolosa lingua quem tibi fructum fer es?

Quid turpibus mendacijs

Lucrabere præter odium Dei miser,

Et omnium mort alium ?

Qualis sagitta milite a fortissimo

Contorta, qualis ignea

Nutrita vis iuniperi olentis caudice,

Talis venenata impy

Lingua est. Miser, miser ego iam nimium diu

Cum gente viuo barbara:

Me pax inuat, & motui concordia

Amoris ardens ignibus:

Ad ista gens de pace cum loquor, nihil Crepat nisi necem & sanguinem.

ARGYMENTYM PSAL. CXXI.

Docet, in periculis ad misericordiam Dei confugiendum esse, qui solus & possit, & velit nos incolumes conseruare, & omnibus bonis augere, & cumu lare.

Can-

Canticum graduum, psal. CXXI.

EVAVI oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi.

Auxilium meum a Domino, qui fecit cælum, & terram.

Non dabit in commotionem pedem tuum, neque dormitabit, qui custodit te.

Ecce non dormitabit, neque dormiet, qui custodit Israel.

Dominus custodit te, Dominus umbra tua ad manum dexteram tuam.

Per diem sol non uret te, neque luna per no ctem.

Dominus custodit te ab omni malo, custodiet animam tuam Dominus.

Dominus custodiet introitum tuum, & exitum tuum ex hoe nunc & usque in sæcu-lum.

EXPLANATIO.

Leuaui oculos meos in montes Aly calum sic appellari putant, aly montes illos designari, ubi posita erant Hierosolyma: uiri enim sancti cum pere gre Deum precarentur, ad eam partem ora conuer tere solebant, quod in ea urbe foret templum illud au gustissimum, in quo se coli iusserat Deus.

Auxilium meum] Ille, cuius auxilium expe-

Eto,

to, calun

llo propu

mnia in

Non da

patrmat 1

lere confta

irtitudin 16

dificultates

Neque

mire nobis

terris, cui

dies excu

neque pat

beatam u

Dom

minus (em

defendet a

Domi Domi

num tuu

mper ers

w. Vina

ous faciat

janos ea f

profetto ta

ner (us illu

O securit

IN LIB. PSALMORVM. Eto, calum, & terram creauit, atque ex nihilo fecit vt existerent universa: quidigitur mihi nocere possit illo propugnante, qui uitam, & mortem, & cetera monte omnia in sua ditione, ac potestate habet? M. Non dabit in commotionem pedem tuum] mino, qi hac sunt uerba plena siducia, quibus animum suum confirmat in periculo. Non sinet (inquit) Deus uacil iem tum lare constantiam tuam: ille tibi tantum animi, & fortitudinis prastabit, vt omnia pericula, omnesque difficultates facile superaturus sis. rmiet, qu Neque dormitabit] Sape quidem Deus dorumbratu mire nobis uidetur, neque cernere, que gerantur in terris, cum uexamur ab improbis: sed ille noctes, & luna perm dies excubat, uivilatque pro salute omnium piorum, neque patitur quidquam illis euenire, quod ad uitam beatam utile non st. alo, cult Dominus umbra tua | Harebit (inquit) Dominus semper ad latus tuum, & instar umbraculi te tuem, à defendet ab astu omnium malorum, vt nibil tibi nee in lanque interdiu, neque noctu nocere possit. Dominus custodiet introitum tuum, & exitum tuum \ Idest, sine domi fueris, sine foris, ille semper erit salutis tua fidissimus custos, & propugna. Alicaba tor. Utinam misericor die parens hane gratiam nomari, w i crompert

bis faciat, vt de sua providentia, & benignitate er ganos ea sentiamus, que continentur his uersibus, profecto tantus amor uicissim in animis nostris aduersus illum exardescet, tantaque letitia, & quies, o securitas consequetur, ut status noster pane cum

TA CONSIST

nilluda

o expe

EXPLANATIO calestium uita possit comparari.

PARAPHRASIS CARMINE.

Dum me cruentus vrget hostis, lumine Montes ad altos sustuli, Unde ille rerum prapotens pater omnium, Terra, polique conditor, Frustratus hostem barbarum , mittet mihi Opem benigno numine. Numquam ille sauis impiorum cursibus Tuam sinet constantiam Labare victam, dormiet numquam tua Salutis ille negligens: Qui ciuitati prasidet sanctissima, Numquam profecto dormiet: Herebit ille semper ad dextrum latus Fidissimus comes tuum, Umbraculique tecum amabilis uice. Fungetur optimus pater, Ne feruidus te tangat aut sol, aut graui Luna in salubris lumine. Quocumque ages, vbicumque eris, domi, foris, In wrbe, in agro, tecum erit Semper beatus calitum rex, & pater, Fortunet ut tibi omnia: Suasque tandem ducet ad domos, vbi Aterna viues sanula.

Argumentum

AR

Soleban

to in fings

15; mauc

lembas esa

libus celebr

Canti

Illuc

monium

Quiai

ledes dos

Preca

15, qui d

Sit par

domibus

Propte nunc pres Propte

mini,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

ARGVM ENTYM PSAL. CXXII'.

Solebant omnes tribus Hierosolyma conuenire ter in singulis annis ad agendos dies festos, & solennes: inducit igitur homines pios gratulantes, venisse tempus eiusmodi conuentus, & urbem sanctam laudibus celebrantes, illique omnia bona precantes.

Canticum graduum, psalmus CXXII.

NE.

i, foru,

MENTHAL

AETATV s sum, cum dicerent mi hi, in domum Domini ibimus.

Stabunt pedes nostri in portis tuis Hierusalem.

Hierusalem ædisicata est ut ciuitas, quæ con

iuncta est sibi ipsi simul.

Illuc ascendunt tribus, tribus Domini, testi monium Israeli ad consitendum nomini Domini,

Quia illic constitutæ sunt sedes ad iudicium sedes domus Dauid.

Precamini pacem ipsi Hierusalem, sit bene ijs, qui diligunt te.

Sit pax in mœnibus tuis, & abundantia in

domibus tuis.

Propter fratres meos, & proximos meos nunc precabor pacem tibi,

Propter domum Domini Dei nostri quæsi-

ui

ui bonatibi.

EXPLANATIO.

Hierusalem ædisicata est] Ait in ædisicanda wrbe sancta eam descriptionem, & elegantiam adhibitam esse, quæ conuenit vrbibus, illamque pace, & ciuium concordia florentem esse, illuc conuenire omnes tribus ad colendum, & venerandum Deum: qued quidem oraculo divino præceptum est Israeli, idest, genti Hebrææ: ibi indicia exerceri, & solium regni constitutum esse: quare optandam esse pacem, & om nium bonorum assuentiam huic præstantissimæ ciuitati, in qua nititur pax, & salus ceterarum ciuitatum terræ Iudææ.

PARAPHRASIS CARMINE.

O quale cæpit gaudium
Cum dicerent, Adibimus
Templum Dei sanctissimum:
Te magna visam ciuitas
Tectis, vijs, & mænibus,
Et ciuium concordia
Florentem, & almi numinis
Tutela. agris ex omnibus,
Et opidis gens plurima
In te piorum singulis
Annis ter ad festos dies,
Et sacra sancta conuenit,
Ut legibus mandat suis

Rector

Rector lu

Tuiural

leges alis

Proles freq

Stipata (en

Turba due

Cincs boni b

Haic cinita

feliciter que Te, mater

mauam r

Pax & be

Tua salui

Templum

Tereddit

Amabilen

Ego vixero

Binapresi

ARG

Homino

Bin implo

Rector supremus calitum. Tuiura claris vrbibus Legesque das, tumaximos Reges alis, te Davidis Proles frequentat inclyta Stipata semper nobili Turba ducum. precamini Ciues boni bona omnia Huic ciuitati, sit bene, Feliciterque amantibus. Te, mater alma, nec tuis Vmquam recedat finibus Pax & beata faustitas: Sanlus meorum ciuium Tua salute nititur: Templum Dei sanstissimum Tereddit omnibus pys Amabilem . igitur vsque dum Ego vixero, semper tibi

Bona precabor omnia.

ntramadi Jue pace, b

nuenirem Deumini

raeli, idel

Colium 100

pacem, but antissmeon

ATTOM COOL

MINE,

ARGVMENTVM PSAL. CXXIII.

Homines py ab impys oppressi miserieordiam De mini implorant.

Canticum

Canticum graduum, CXXIII.

D te leuaui oculos meos qui habitas in cælis. notas 17

pilerico

De trib

urem as

Strans

PA

At te be

Iras nit

Attollol

Vitemi

hiurion Manus

Plens fer

la ferua

Pulfat,

Mopate

Wintu

Innec que

Aures b

Nobis sec

imqueso Valiusere

Abomin

is enec.

Merrin

Ecce sicut oculi seruorum ad ma nus Dominorum suorum,

Sicut oculi ancillæ ad manus Dominæ suæ, ita oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri.

Miserere nostri Domine, miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione,

Quia multum repleta est anima nostra derisione abundantium, & despectione superborum.

EXPLANATIO.

Ecce sicut oculi seruorum] Elegantissima si militudo est, qua naturam uera pietatis pane oculis subijoit: vt enim seruus ui potentioris oppressus sidem, & prasidium Domini implorat, in unum illum spectat, neque aliud ullum se putat habere persugium, ita vir pius, qui se in seruitutem Deo sancte dicauit, atque omnem spem suam in illius benignitate reposuit, cum vexatur ab impis, & importunis homini bus, ad misericordiam sanctissimi numinis consugit, Deum intuetur, is est unus, in quo nitatur eius salus, cetera omnia prasidia pro nihilo habet.

Donec misereatur nostri] Ita se gerit vera

pietas in rebus aduersis, est enim perserens mora, ne que oculos a Deo deigcit, aut orare intermittit, quo ad misericordiam clementissimi numinis exoret. ceteri nisi quamprimum obtinent, qua uolunt, ad prasidia insirmissima se convertunt, & quem bonorem soli Deo tribuere debebant, vt illi considerent, eum honorem ad homines, at que alias res caducas, & inanes transserunt, qua maxima est impietas.

III.

Domina in

eum noltre

орргіна

ere period

Constitute

le gention

PARAPHRASIS CARMINE.

At te beatas qui beatus incolis Oras nitantis atheris, Attollo lumina lacrimis manantia, Vitamea spes vnica: Iniuriora verberatus vt manu, Manus heriles aspicit Flens seruus, implorans opem Domini sui: Ut serua serui dextera Pulsat, domine dexter am aspicit sue: Sic o pater sanctissime Nos intuemur maxima fiducia, Donec querelis triftibus Aures benignas applicans adsis tuo Nobis secundo numine. Iam queso, iam tuere supplices tuos Vultu sereno, ista quoniam Abominata gens sua superbia Nos enecat miserrime, Miferrimenos enecat gens impia

SS Irrisione

Irrisione & iurgys .

ARGUMENTUM PSAL. CXXIIII.

Gens sancta prasenti periculo mortis liberata gra tias agit Deo.

Canticum graduum, psalmus CXXIIII.

1s1 Dominus fuisset in nobis, dicat nunc Israel, nisi Dominus suisset in nobis, tere but and ciu

mpiorum

ibelluar

mu,n

is part o

PA

Nisinos

Tutela

Nunc i

Tutela

madere lister les

Nes deuo

mgens

अलाड, 1

Mosobra

irrens n

mperdi

preme

Cum exurgerent homines in nos,

tunc uiuos deglutissent nos,

Cum irasceretur furor eorum in nos, tune

aqua absorbuisset nos,

Torrens transisset super animam nostram, tunc transissent super animam nostram aquæ intolerabiles.

Benedictus Dominus, qui non dedit nos in

prædam dentibus eorum,

Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantium, laqueus contritus est, & nos liberati sumus.

Adiutorium nostrum in nomine Domini, qui fecit cælum, & terram.

EXPLANATIO.

Ni si Dominus] Hic hymnus elegantissimus est,

est, & sanctitatis plenus: vir enim pius longinquo temporis usu. & pereclitatione doctus nullam vim ha bere humana presidia, acceptum resert vni Deo, quod ciuitas sancta ab imminenti exitio liberata sit. comparat autem impetum, & uiolentiam hostium impiorum torrentibus incitatis, crudelitatem serita ti belluarum, insidias laqueis aucupum, populum ue ro simplicem, & imbecillum auicula, qua tamen ne que ui, neque dolo potuerit opprimi, tantum in omnes partes ualet pietas vni Deo considens.

PARAPHRASIS CARMINE.

Wisinos benigni numinis Tutela seruasset, pie Nunc dicat vrbis incola, Nisi nos benigni numinis Tutela seruasset, feri Inuaderent cum barbari: Instar leonum hiantibus Nos deuorassent faucibus, Cum gens veniret impia Furens, minasque & sanguinens Spirans, malorum altissimo Nos obruisset gurgite: Torrens malorum maximus Agros, & wrbem, & omnia Iam perdidisset funditus. Supreme calitum pater Te sempiternis laudibus,

XIIII.

is liberatan

CXXIIII

et in nobis, de Dominus fr

um in nos tu

on deditors

epta eft del

tus eft, &m

SS 2 Seruata

Seruata tollet ciuitas,
Quam nolusti immanibus
Patere pradam belluis:
Ut implicata Vinculo
Pudica turtur, aucupis
Crudelis effugit manum,
Si forte laqueus frangitur:
Sic impiorum e dextera
Spem prater ipsi euasimus,
In posterum anxius timor
Nostris facessat finibus,
Quando omnium rerum potens,
Terra, polique conditor
Suo benigno numine
Nostre saluti consulit.

ARGVMENTVM PSAL. CXXV.

Describit securitatem eorum, qui omnes spes suas collocant in Deo.

Canticum graduum, psalmus CXXV.

vi confidut in Domino sicut mos Sion immobilis in sæculum manés. Hierusalem

Montes habet in circuitu suo, & Dominus est in circuitu populi sui, ex hoc nunc, & usque in sæculum.

Quia

catoru

ant 1U

Ben

Dec

Domin

liper It

Qui

lon

hetta ce

na in ill

umani nimum uvis ei

BRIA IN

AN NOW 1

dillam p

uprerun uputant

Hieru

madn

moutib

them freuen

Quia

MICH W

Quia non relinquet Dominus uirgam pec-

catorum super sortem iustorum, ut non exten dant iusti ad iniquitatem manus suas.

Benefac Domine bonis, & rectis corde,

Declinantes autem ad prauitates deducet Dominus cum operantibus iniquitatem. pax super Israel.

EXPLANATIO.

Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion Ille pure, ac sincere Deo considit, qui perspecta ceterarum rerum imbecillitates se, ac sua omnia in illo ponit, quod nemo sine instinctu divino face re potest. qui vero se tam alte extulit, eum omnibus humanis casibus superiorem esse, necesse est, atque animum ipsius vel ruente calo immobilem persistere. qua vis enim ad illum assirare possit, qui se, ac sua omnia in Deum abdidit? sed hanc siducia prastantiam non ita multi consequuntur: quo autem quisque ad illam propius accedit, eo plus fortitudinis, constantia, & securitatis acquirit. Hacita esse, qui ha rum rerum usum habent, certo sciunt, ceteri fabulas putant.

L. CXXV.

W CXXV.

minolicut

eculumo

rcuitu fao,

i fai, es b

Hierusalem montes habet in circuitu]
Quemadmodum (inquit) Hierosolyma circumcir
ca montibus muniuntur, sic Dominus presidio suo po
pulum suum sepit, ac munit.

Quia non relinquet] Tutabitur Dominus gentem suam, neque permittet, pios tyrannide im-

piorum oppressos teneri, ne forte legibus, & iudicis extinctis, & religione conculcata etiamipsi ad peccata, & scelera impellantur exemplo, & prosperita te improborum incitati.

PARAPHRASIS CARMINE.

Quicunque vere spes suas locat in Deo, Immobilis semper manet Sionis instar, nulla quam suo potest Mutare visumquam loco. Ut sancta vallo montium circundata Est undecumque ciuitas, Sic ipse rector calitum dextro pios Vallabit vsque numine, Illosque nullis improborum viribus Premi diutius sinet, Ne forte virtus fracta rebus asperis Deorecedat a suo. Fas affluenter manet ad bonos tua Queso benignitas pater. Atqui secutus impiorum pessima Consilia deserit viam Legum tuarum perditus, illum precor Vltrice puni dextera. Viina quies, & alma pax nostros agros. Nostras & vrbes incolat.

AR

HUM T

Domi

Mas

umus.

Redu

torrente

Qui

tent,

Eunt

Veni

portant

Sicus

ARGVMENTVM PSAL. CXXVI.

Describit latitiam gentis Hebraa, e Babylone do mum redeuntis.

Canticum graduum, psalmus CXXVI.

o indicip

T prosperita

MINE

,

VM conuerteret Dominus captiui tatem Sion, facti sumus sicut somniantes,

Tunc repletum est risu os no-

strum, & lingua nostra exultatione.

Tunc dicebant inter gentes, magnifice fecit Dominus cum istis,

Magnifice fecit Dominus nobiscum, facti sumus lætantes.

Reduc Domine captiuitatem nostram sicut torrentes in austro.

Qui seminant in lacrimis, in exultatione me

Euntes ibant, & flebant mittentes semina

Venientes autem uenient cum exultatione, portantes manipulos suos.

EXPLANATIO.

Sicut somniantes] Cum liberatiseruitute illa acerbissima rediremus in patriam, tanta erat lati-SS 4 tia

tie magnitudo, eaque res tam nobis inopinata contigerat, ut somniare nos putaremus, non reipsa tanta uoluptate, ac iucunditate potiri.

Magnifice fecit Dominus cum istis] Tunc homines uulgo admirantes dicebant, magna profecto sunt, qua Deus facit pro salute, & commodis istorum.

Reduc Domine] Non omnes Hebraisimul re diere in Iudaam ex Babylone, sed partim regnante Cyro, partim Dario, partim Xerse Dary silio. qui igitur primi redierant, precantur Deum pro libertate eorum, qui remanserant, vt scilicet multitudo re uertentium imitetur torrentes abundantes slante au stro: is enim ventus & pluuys gignendis, & niue li quesacienda torrentes plurimum auget, & magno impetu impellit. Hoc modo explanant Graci hunc versiculum, & simplicius, opinor, ac melius quam Hebrai.

Qui seminant in lacrimis] Comparat latitiam Hebraorum ab exilio redeuntium agricolarum gaudio, qui magnam vim frugum perceperint ex agris, in quibus iecerant semina lacrimantes, ac pane desperantes propter sterilitatem soli: seruerant autem homines piy lacrimantes, cum in exilio illo calamitoso Deum precarentur, & misericordiam eius implorarent, neque ulla calamitate a religionis studio, & piys actionibus deterrerentur: ex qua quidem satione pulcherrimos fructus libertatis, & latitia perceperunt. Hoc idem omnibus piys contingit: ne-

me

10 CM

fram t

14 Chri

118,0

ment 15

latis fut

urports

1004 951

mcale,

PA

Quum

Dulo

Se form

Ex

O qua

Tuo

Tum o

Tum

Enqua

Pater

Etmag

Tant

Vi auft

Funde

Ninem

Ripas

Flumin

Tene

IN LIB. PSALMORVM. 325 mo enim Christi discipulus esse potest, nisi crucem suam tollat quotidie, atque illum sequatur: itaque ui ta Christiani lacrimis redundat, idest, rebus asperis, & calamitosis, sed quo maior lacrimarum sementis facta suerit, hoc uberior latitia, & iucunditatis sutura est messis. Sunt autemomnia, qua mala corporis, & fortuna uulgo nominantur, breuissima, bona uero, qua fortibus, & patientibus parata sunt in calo, sempiternis saculorum atatibus manent.

pinatacom

nreipsatan

istis] Two

magna profil

commodistil

Hebrei smil

partimetern

e Darij fillo, q Deum prolin

ilicet multitad

undanies fami

mendis, & nin

ameet, & man

lanant Greei bu

r, acresing an

Comparat lb

meium appli

Tum percepti

lacrimanis. n foli: ferana

in exilicite it

ericordian

areligionul

exquagnia

ris, o lain

contingit:

PARAPHRASIS CARMINE.

Quum liberati barbara gentis ingo Dulcem rediremus domum. Se somniare quisque, non vero frui Existimabat gaudio: O qua voluptas, quanta nobis commodes Tuo fauente numine Tum contigere calitum rex maxime: Tum barbaras mirans ait, En quanta pro salute gentis istius Paterdeorum conficit: Et magna certe fecit, haudiniuria Tanto exilimus gaudio. Ut auster vdus imbrium vim maximam Fundens, iugisque collium Niuem albicantium liquans suas super Ripas alit torrentia Flumina, vagantur illa, lateque omnia Tenent: ita pater optime

Fac,

Fac, vt tuorum multitudo ciuium Plenis vys ad patriæ Dulces fluat agros, omniaque passim occupet, Latoque plausu repleat. Vt glareofo triftis aruo semina Mandans colonus vberem Si forte messem percipit, gaudet magis, Quam cultor agri fertilis: Sic nos per annos septies denos grauem Et seruitutem, & cetera Passimala omnia, cum lares amabilis Reuiseremus patrie, Cunctis vicissim gaudys incessimus, Tuaque rex sanctissime Benignitati gratias semper agimus Semperque habemus maximas.

ARGVMENTVM PSAL. CXXVII.

Docet, & domus, & familia, & ipsius ciuitatis salutem, & custodiam in vnius Dei providentia con stitutum esse, & ab eodem uictum, & cultum omnibus suppeditari.

Canticum graduum, salmus CXXVII.

I Juanum laborauerunt, qui ædificant cam.

Nifi

Ni

tra unț

tardare

orum

Sicd

125 DOI

Sicu

pentut

Beat

ipfis, n

micis

Ni dicit a

Hebra dam, c

fus est

bonore

qui reb

Nil

nem ren

eamin

Latim

dus sit

IN LIB. PSALMORVM.

326

Nisi Dominus custodierit ciuitatem, frustra uigilat qui custodit e am.

Vanum est, uos ante lucem surgere, & tardare sessionem manducantes panem dolorum.

cupet,

CXXVII.

ip fins contae

rouidentuin

cultum onsi-

XVII

lomum, m

ædificant

MI

Sic dabit dilectis suis somnum, ecce hereditas Domini filij, merces fructus uentris.

Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij iu-

Beatus uir, qui impleuit pharetram suam ex ipsis, non confundentur, cum loquentur inimicis suis in porta.

EXPLANATIO.

Nisi Dominus ædisicauerit domum] Cum dicit ædisicationem domus, ex consuetudine linguæ Hebrææ omnia complectitur, quæ pertinent ad tuendam, & amplisicandam rem priuatam, it aque sensus est, nisi Dominus & liberos, & familiam, & honores, & diuitias largiatur, inaniter laborant, qui rebus his comparandis student.

Nisi Dominus custodierit ciuitatem] Significat, omnem salutem, & rectam administrationem rerum publicarum vnius Dei ope, ac prasidio niti, sine quo nihil neque domi, neque belli seliciter administrari potest, vt tam publice, quam priuatim summa veneratione, ac pietate Deus colendus sit.

Vanum

Vanum est uobis] Vos admoneo, quicumque vobis victum summa cum solicitudine comparatis, frustra surgitis ante lucem ad labores obeundos, frustraque illos protrabitis ad multam noctem, nisi Dominus vos iuuet.

tatibu

iana C

Nifi co

Dult

Fraftra

Selet

Nificia

Defe

Et ciu

Fru

Frust

Fru

Totus

Fort

Iple of

Pra

即是時

Uxon

Contin

Orn

Talif

Sagi

Beatu

lmp

Erit t

Cert

Sic dabit dilectis] Concludit, vt omnes labores, & conatus hominum sine auxilio Dei sunt irriti, sic illo fauente hominibus pis quietem, & tranquillitatem contingere, & summa cum facilitate omnia ad victum, & cultum necessaria suppeditare. cuius rei magnifica promissio extat in Leuitico, cap. XXVI.

Ecce hereditas Domini filij | Filiy sunt bereditas Domini, idest dono, & liberalitate Dei nobis contingunt, & fructus ventris, idest facunditas mu lierum est merces, & munus einsdem Dei: mercedem enim appellant Hebrai etiam que vitro dono dantur. Comparat autem vim, & robur filiorum, quos Dominus donat, sagittis, quas iacit homo ualentissimus: & ait, illum esse beatum, qui is saoittis, idest, liberis abundat : neque enim eiusmodi pater, & filiy afficientur ignominia, cum disceptandum erit cum aduersarys in porta, idest, iniudicio: nam apud Hebraos, vt alio loco dictum est, indicia exercebantur ad portas ciuitatum. sionificat autem, illos ea integritate, ac innocentia fore, vt nullo negotio oblatas criminationes depulsuri sint. Quod vero hos appellat filios innentutis, hoc intelligit, Deum cultoribus suis mature liberos donare, quo pof (ins

IN LIB. PSALMORVM.

fint eos recte, ac pie instituere, & diutius eorum virtutibus frui: que quidem non contingerent is, qui iam senes liberos procrearent.

PARAPHRASIS CARMINE.

Nisi coniugem Deus bonam, & agrum fertilem. Dulcesque donet liberos,

Frustra laborat, siguis hac studio suo Sefe paraturum put at.

, quicumque

comparatio.

beundos, fru

etem, nifi Do

ut omnes labo

Dei funtim

etem, or trus

um facilitates

ria suppeditat

in Leuitico.co

Filip funt here

alitate Deinois

It facunditum

en Deimog. on and plinain

robut filiana

racut bomoss

m, qui us late m einsmody.

rum disceptaileft, in indin

em est, indicu sonificat au

fore, ot mal-

ri fint. Que

oc intelligit

pare, quopi

Nisi ciuitatem, & ciuium concordiam Defendat optimus Pater,

Et ciuitatem, & ciuium concordiam

Frustra tuentur principes:

Frustra ad labores ante lucem surgitis, Frustra laboratis diem

Totum, labores nisi Deusvestros suo

Fortunet ipse numine.

Ipse & parabilem facit victum, & pis

Prabet quietem ciuibus:

Ipse & frequentat liberis domum & :ipsius Uxor pudica munere

Contingit, ac decora, & optimis simul Ornata proles moribus:

Talisque robore, qualis a fortissimo Sagitta torta milite.

Beatus ille, qui pharetram talibus

Implet sagittis, non ei Erit timendum, siquod vmquam eueneris

Certamen, illum iudices,

Et

10000

Beatre.
In fer

Semper

Non is p Sed qu

Smu rec Reddi

Uxor t

Exor

Facun

Qua

Proles

Olina

Etmen

Cumu

Hec est

Kem

mana

Urbis

Latins fri

Prolis 1

Regnal

Et cunsta ciuitas, suis cum filys Bonum & beatam pradicant.

ARGVMENTVM PSAL. CXXVIII.

Pradicat, in summa rerum prosperitate uitam acturum, quicumque Deum pie, sancteque coluerit.

Canticum graduum, psal. CXXVIII.

EATI omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in uijs eius.

Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene ti-

bi erit.

Vxor tua sicut uitis abundans in lateribus domus tuæ,

Filij tui sicut nouellæ oliuarum in circuitu mensæ tuæ.

Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum.

Benedicet tibi Dominus ex Sion, & uidebis bona Hierusalem omnibus diebus uitæ tuæ.

Et uidebis filios filiorum tuorum, pacem su per Israel.

EXPLANATIO.

Labores manuum Idest, non frustra laborabis in colendis agris, sed magnos fructus inde percipies

IN LIB. PSALMORVM. pies, & perceptis latus, tranquillusque perfrueris.

PARAPHRASIS CARMINE,

Beatus ille, qui piam sese Deo In seruitutem dedicat, Semper paratus exegui, sanctissimis Quodille verbis imperat: Non is paterna rura inaniter colit: Sed que feraci semina Sinu recepit fundus, illa maximo Reddit colentifænore.

Uxor pudica bene regit domum, & optimis Exornat ipsam liberis

Fæcunda uitis instar, apta diligens . Quam curat arte uinitor:

Proles nouella crescit, vt uirentibus Oliua pulchra ramulis,

Et mensa turba garrula circumdata Cumulat parentes gaudio.

Hec est piorum uita, eosque talibus Remuneatur pramys

Summi benignitas patris: quem si coles,

Urbis sacrate commodis

Latus frueris, usquedum uiuas, tua

Prolis beata liberos

Florere cernes, patrys felicitas Regnabit alma finibus.

Argumentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

MYIII.

perstate uiten ecteque coluera

XXVIII.

timent Dom. t in uijs eius,

m tuarum qu

us es, & beneti-

ans in laterby

am in circum

ui timet De

on, & uidebis s uitz tuz

m, pacemiu

Ara labora

inde perci

ARGVMENTVM PSAL. CXXIX.

Gratias agit Deo, quod populum suum ab impys sem per oppugnasum saluum, incolumemque semper conseruauerit.

Canticum graduum, psal. CXXIX,

A EPE oppugnauerunt me a iuuen tute mea, dicat nunc Ifrael, Sup

ichylon

iam alia

IDUT 1993

mur ex

Etno

nobere

1,914

ilolet.

nde po

PA

Me bari Nunc (

Mebar

Abolt

ad mella

Megu

Aranit i

aborib

Dur

Sæpe oppugnauerunt me a iuuen tute mea, attamen non præualue-

runt mihi.

Supra dorsum meum arauerunt arantes, prolongauerunt sulcum suum.

Dominus iustus concidit sunes impiorum, confundantur & conuertantur retrorsum om nes, qui oderunt Sion.

Fiant sicut herba tectorum, quæ priusquam

euellatur, exaruit.

De qua non impleuit manum suam, qui me tit, & sinum suum qui manipulos colligit.

Et non dixerunt, qui præteribant, benedictio Domini super uos, benediximus uobis in nomine Domini.

EXPLANATIO.

Attamen non præualuerunt mihi] Idest,

IN LIB. PSALMORVM.

non potuerunt me extinguere.

Supra dorsum meum] Significat his uerbis contumelias, & uerbera, quibus affectus suerat a Babylonis in durissima illa seruitute: cuius vinculis se exolutum esse a Domino, gratulatur.

Fiant sicut herba tectorum] Herba, qua na scuntur in tectis, propter sterilitatem soli, anteaquam adiustam magnitudinem perueniant, & frutum aliquem serant, ardore solis exarescunt: sic igitur impios de medio tolli, & immatura morte pre catur extingi.

Et non dixerunt] Viatores, si cernunt segetes vberes, & lætas, laudare solent diligentiam agri colarum, & bene precantur metentibus illas, ys ue ro, qui herbam tectorum metunt, nemo bene precarisolet. sed hoc etiam ad ipsas herbas reserri, commode potest.

PARAPHRASIS CARMINE.

Me barbarorum sape vexauit suror,
Nunc sancta dicat ciuitas,
Me barbarorum sape vexauit suror
Ab vltima vsque origine:
Sed nulla vis, nec vllus hostium dolus
Me quiuit vmquam extinguere.
Arauit heu mea terga longis uerberum
Sulcis nefandus barbarus,
Laboribus me, vinculisque asperrimis,
Duraque vexauit same:

TT Sed

329

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

XXIXX.

n ab impissen nemque sempo

CXXIX,

runt meaium nc Ifrael,

erunt meanin n non przudu

uerunt arzots,

unes impionus, ur retrorlumon

quæ priulqua

os colligit.

ibant, benedi imus uobisii

O. nihi 7 Idest,

Sed vincula rupit ferrea, & tandem mihi Dulcem quietem prabuit, Oberrimoque me locauit in solo Calestium summus pater. Qui ciuit atem numinis sanctissimi Uult perditam, pereat male, Ut herbatectis orta summis adium, Humore vitali caret, Nec quit profundiore radices humo Agere: itaque ante exaruit Percussa sole feruido, quam dextera Vellatur alicuius: neque Manum repleuit ea metens, suum neque Sinum, manipulos colligens: Nec qui viator praterit, verbis ei Bene precatur optimis. Talis sit impius hostis, & quisquis pios Odit, Deus quos diligit.

ARGVMENTVM PSAL. CXXX.

Precatio est hominis conscientia peccatorum grauis sime cruciati, seque misericordia diuina siducia consolantis.

Canticum graduum, psalmus CXXX.

Piant aures tuæ intendentes in uocem deprecationis meæ.

Si

te qu

neris

Mag

es mai

nota ap

Etit

tous e

De

lat ing

15, 911

Siin

slam,

wros,

BAC CH

dugusti dixit, es

um pri

receation

tabus (

ua iufti

quod pr

Si iniquitates observaueris Domine, Domine quis sustinebit?

mihi

n neque

us pios

CXXI

eccatorum fra

CXXX.

Domine Do

ntes in 110-

Quia apud te propitiatio est, propterea timeris, expectaui Dominum,

Expectauit anima mea, & in uerbo eius speraui, anima mea Dominum (expectat)

Magis quam custodes mane, quam custodes mane. speret Israel in Domino,

Quia apud Dominum misericordia, & copiosa apud eum redemptio,

Et ipse redimet Israel ex omnibus iniquita-

EXPLANATIO.

De profundis] Profunda, & barathrumuocat ingentes illas mortis angustias, atque acerbitates, quas animus eius sustinebat ob conscientiam peccatorum, & metum ira diuina.

Si iniquitates observaueris] Affirmat, eos etiam, qui sanctissimi iudicantur, graues pænas daturos, si Deus in quemque animaduertere uelit pro eo ac cuiusque peccata promerentur. itaque diuus Augustinus hunc locum explanans ita scribit: Non dixit, ego non sustinebo, sed quis sustinebit? uidit enim prope totam vitam humanam circumlatrari peccatis suis, accusari omnes conscientias cogitaticnibus suis, non inueniri cor castum prasumens de sua iustitia. si ergo cor castum non potest inueniri, quod prasumat de sua iustitia, prasumat omnium cor

de misericordia Dei, & dicat Deo, Si iniquitates observaueris Domine, Domine quis sustinebit? qua autem spes est? quoniam apud te propitiatio est. & qua est ista propitiatio, nisi sacrificium? & quod est. sacrificium, nisi quod pro nobis oblatum est? sanguis innocens susus deleun omnia peccata nocentium, pretium tantum datum redemit omnes captinos de manu captinantis inimici. ergo est apud te propitiatio: nam si non esset apud te propitiatio, si index solum esse uelles, & misericors esse nolles, & observares omnies iniquitates nostras, & quareres eas, quis sustineret? quis ante te staret, & diceret innocens sum? quis staret in indicio tuo? Spes ergo vna est, quoniam apud te est propitiatio. Hac diuus Augustinus.

Quia apud te propitiatio] Idest, propterea quod homines norunt clementiam, & infinitam misericordiam tuam, iccirco reuerentur, & colunt
sanctissimum numen tuum quod si in peccatis condonandis inexorabilis esses, nemo prosecto te ex animo veneraretur, sed omnes sere tamquam tyrannum
aliquem horrerent. Timorem autem appellari in lit
teris sanctis pro reuerentia, & pietate aduersus

Deum, sape iam diximus.

Et in uerbo eius speraui] Idest, in promissionibus eius omnem meam spem locatam habeo. promissit autem Dominus, se veniam daturum resipiscentibus, & ad misericordiam suam consugientibus opem allaturum.

Anima

An

#165 (A)

THIN!

1999,9

utilac

Hattya

or doil

100,0

2014110

TITLAT

Spere

Maile,

uce ant

धार्थ शास्त्र धार्थिश

les, fin

William

NEST EST

Will Still

namobi

matern.

tone ab

#mre

Malis 1

THAM

Negue

Audire

IN LIB. PSALMORVM.

Si iniquitate

ustinebit? que

pitiatio of &

m? & quodifi

um est? sangui

ita nocentum

mnes captings

apud te propins

tatio, finderf.

olles, & objetu

quareros eas, no

diceres innous Spes ergo onael,

Hec dinns Agr

Ideft, propinu

d infinian a

rentur, & vin

fin peccanon.

profectoressan

iguam tyranni

ms appellations

rietate aducia

f, in promise

am habeo.po

aturum respo

m confusionis

Anima

Anima mea Dominum magis quam] Animus (inquit) meus ardentiore desiderio expectat au
xilium Dei, quam vigiles nocturni tempus matutinum, quam vigiles inquam nocturni, qui somno gra
uati lucem auidissime expectant, quo possint corpora
defatigata tradere quieti. sic Abrahamus Esdra
uir doctissimus inter Hebraos interpretatur hunc lo
cum, & eleganter quidem, ni fallor. Ista autem geminatio uerborum & uim habet, & leporem, eaque
exornatio usurpatur etiam aligs in locis huius libri.

Speret Israel in Domino] In certamine conscientia, cum lex, Diabolus, & sensus peccatinos
accusant adtribunal Dei, quod maxime quidem euenit imminente morte, dissicilimum est desperationi resistere, sed optime sperandum est, neque uerendum, si nos paniteat, quin summus ille rector omniu
delictorum gratiam faciat: infinitis enim partibus
maior est misericordia illius, quam totius humani ge
neris improbitas, et copiosa apudeum est redemptio:
quamobrem si captinus es, implora considenter beni
gnitatem Dei, ille sui sanguinis pretio redimet te,
atque ab omni uitio, & impuritate liberatum tradu
cet in regnum suum.

PARAPHRASIS CARMINE.

Malis profundis obrutus Tuam pater fidem inuoco, Ne quaso supplicis tui Audire uocem respue.

TT 3 Si

EXPLANALIO

Si uindicaris omnia Peccata, cunctaque exigas Quaiure debentur tibi, Quis sustinebit o pater? Quis tam pie, tam puriter Vitam colit, quin sit tibi Pænas daturus maximas ? Incomparabilis tua Certe benignitas facit, Ut numen amortalibus Tuum colatur . bac ego Confisus auxilium tuum Expecto certum. animus meus Et lenitate tua, & tua Promissione nititur. Non sic morantem languidus Expectat auroram vigil, Qui nocte tota sedulus Ambinit urbis mania, Votis vt omnibus expeto Ego te morantem o refugium Mea salutis vnicum. Iudaa gens Deo tuo Confide: nam Deus tuus Benignus & placabilis, Et promptus est ignoscere. Tuaipse peccata omnia Delebit, & maculas sua Absterget omnes dextera.

Argumentum

Monet n

diasp

Sinon

Quali

isablact

Speret

mein fæ

Neque

on, quoa

Si not

modiora

maexeco

explere,

tiam, a

Domine

ARGVMENTVM PSAL. CXXXI.

Monet nos exemplo suo, sugiendam esse superbiam, & importunitatem, atque in sola Dei misericordia spem ponendam esse.

Canticum graduum, psal. CXXXI.

omine non est exaltatu cormeu, ueque elati sunt oculi mei,

Neque ambulaui in magnis, neque in mirabilibus super me,

Si non depressi, & humiliaui animam meã. Qualis ablactatus erga matrem suam, qualis ablactatus, & talis in me anima mea.

Speret Israel in Domino ex hoc nunc, & usque in sæculum.

EXPLANATIO.

Neque ambulaui] Nihil vmquam conatus sum, quod uires, & vita mea statum superaret, id quod arrogantes facere solent.

Si non depressi] Oratio est impersecta, cuiusmodi oratione vti solent scriptores Hebrai, cum adhi bita execratione aliquid asseuerare volunt. eam sic explere, atque interpretari possumus, nisi modestiam, atque animi summissionem semper colui, fac Domine grauissimas arrogantia pænas luam.

TT 4 Qua-

gumenian

Qualis ablactatus] Cum vellet ostendere, quam demisse, ac humiliter de se ipso sentiret, elegan tissime animum suum comparauit infanti, quem mo do mater lacte alere desiit: vt enim ille totus in materna caritate conquiescit, propterea quod neque per atatem corpus curare, neque sine alterius adminiculo pedibus insistere valet, ita vir sanctus tota cogitatione pendebat ex Deo, sine cuius auxilio se ne que rectum aliquid vel conari, vel cogitare, neque ipsum quidem spiritum ducere posse intelligebat. Hac est illa sancta animi summissio, qua hominem Deo, Deumque homini carissimum facit, vtrumque inter se arctissimo amoris vinculo coniungens.

Speret Israel in Domino] Hortatur populum, vt exemplo suo omnem spem salutis ponat in

misericordia Dei.

PARAPHRASIS CARMINE.

Supreme rector calitum
Non ipse regium ob decus
Inflatus efferor, neque
Perambulans sublimia
Mentis superba somnis,
Maiora viribus meis
Tribuo, tribuere quam decet.
Hominem caducum, manis est
maginis similimum.
It non modestiam colo,
Si sumo magnos spiritus,

Turpif-

Janas g

Qualis P

Duem la. Dix alere

Talis ani

Utilleton

Matre at

liciple to

licaritat

Caleftis op

Inbeatu

Quispem

AR

Deferi

mulquo

A promest

mituran

nge calati

Turpissima arrogantia
Pœnas grauissimas luam.
Qualis pusillus est puer,
Quem lacte dulci blandula
Vix alere desiit parens,
Talis animus, & mens mea est
Vt ille totus optima
Matre acquiescit in sua,
Sic ipse toto pectore
Et caritate pendeo
Calestis optimi patris.
O te beatum, quisquis es,
Qui spem tuam in Deo locas.

ostendere

tiret, elega

ati, quemm

totus in ma

a quod nequ

alterius admi-

r fanctus in

us auxilio (u

ogitare, non

e mtelligeba.

o, que homisis

acit, utrimis

niungens.

Horiatus pope Calutis popeis

RMINE.

Turpy-

ARGVMENTVM PSAL. CXXXII.

Defcribit studium Dauidis in parando loco, ubitemplum adificaret. Inducitur etiam Deus loquens, ac promittens, familiam Dauidis sempiterno regno potituram. quod quidem perfectum est CHRISTO rege calitum, atque hominum constituto.

Canticum graduum, pfal. CXXXII.

EMENTO Domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius,

Qui iurauit Domino, uotum uo uit Deo Iacob,

Si introiero in tabernaculum domus mex,

fi

si ascendero in lectum strati mei.

Si dedero somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem,

Donec inueniam locum Domino, & tabernaculum Deo Iacob.

Ecce audiuimus eum in Ephrata, inuenimus eum in campis siluæ.

Introibimus in tabernaculum eius, adorabi mus ante scabellum pedum eius.

Surge Domine in requiem tuam tu, & arca fortitudinis tux,

Sacerdotes tui induanturiustitia, & sancti tui exultent.

Propter Dauid seruum tuum ne auertas faciem CHRISTI tui,

Iurauit Dominus Dauid ueritatem, & non frustrabitur eam, de fructu uentris tui ponam super sedem tuam.

Si custodierint filij tui testamentum meum,

& testimonia mea, quæ docebo eos,

Etiam filij eorum usque in sæculum sedebunt super sedem tuam.

Quoniam elegit Dominus Sion, desiderauit eam in habitationem sibi,

Hæc requies mea in fæculum fæculi, hicha bitabo, quoniam concupiui eam.

Victum eius benedicens benedicam, paupe res eius saturabo panibus.

Sacerdotes eius induam falutari, & sancti e-

ius

ins exult

Illice

ilucert

Inimi

maute

Meme

您.

Votun

Hebrai . L

no tempo

grei men

motum e

sunda e

wet ad

David eff

us appe

namma.

Daviden

whicand

dextrue

buit ofter

hignem

bacres 2

templo de

daaoper

rent, pa uidetur IN LIB. PSALMORVM.

334

ius exultatione exultabunt.

c palpebris

10, & taber

a, inuenim

eius, adorabi

im tu, & am

itia, & fandi

ne auertas h

tatem, & nor

tris tui pona

atum mem,

n, defiden

culi, hich

im, paup

- Godice

os, culum lede Illic germinare faciam cornu Dauid, paraui lucernam CHRISTO meo.

Inimicos eius induam confusione, super ipsum autem essorebit diadema eius.

EXPLANATIO.

Memento Domine] Populum inducit loquen tem.

Votum uouit Deo] Existimant explanatores Hebrai, hoc notum a Danide fuisse nuncupatum, quo tempore pestilentia grassabatur in populum, cuius rei mentio fit in libro primo Paralip. Eodem loco fcriptum est, uatem, cui nomen erat Gad, iusu Dei mandasse Dauidi, vt in area orna Iebusai aram adi ficaret ad sacrificia facienda.id fortasse accidit, cum Dauid effet Bethleemi, quam urbem etiam Ephratam appellabant, & propterea subiungitur, Ecce audinimus de eo loco in Ephrata: uerisimile est enim, Dauidem cogitauisse, locum illum fore aptissimum adificando templo, quem locum ipse Deus indicasset ad extruendam aram. quod eius consilium comprobauit ostentum illud insigne, cum Deus de calo demi sit ignem, qui hostiam consumeret : legimus enim, bac rei nouitate commotum Dauidem eum locum templo destinauisse, atque ob eam caussam ex tota Iu daa operarios coegisse, quorum partim lapides caderent, partim casos eo comportarent. hoc significare uidetur uir sanctus, cum dicit, inuenimus eum in campus

campis silua. sic enim nominatam existimant aream orna Iebusai.

Si introiero]. De hac iurandi formula dictum est in explanatione superioris psalmi: dicit autem Dauidem iureiurando confirmasse, se neque limen domus sua intraturum, neque corpus qui eti traditurum, antequam aream adisicando templo reperisse.

Introibimus in tabernaculum] Populus pol licetur, se celebraturum, & pie, sancteque ueneraturum templum Dei, cui adisicando iam inuentus erat locus. Appellat autem arcam sæderis scabellum pedum Dei, vt etiam in psalmo x c 1 x.

Surge Domine in requiem tuam] Idest, relinque Domine Gabaonem, teque recipe in locum per petua quieti tua destinatum. nam anteaquam adiscaretur templum, nullum certum domicilium habebat arca sæderis.

Propter Dauid] Precatur populus pro Salomone filio Dauidis. ne auertas (inquit) faciem CHRISTI tui, idest, ne regis nostri, qui seruus tuus est, preces repudia, ne ue illum tutela, & presidio tuo spoliatum a te reice. hac enim dicendi sigura vti tur hebraa lingua in hanc sententiam.

Hæc requies mea] Significat, se non amplius mutaturum locum, seduates sanctus cum hæc scribe ret, oculis mentis calestem Sionem intuebatur, idest, ecclesiam CHRISTI, in qua Deus perpetuum domicilium sibi collocauit.

Sacerdotes eius induam salutari] Idest, uir-

tute

tt, ac p

ious reb.

Illic g

nam extr

Junides,

PA

SWEMOY

155 177 ORM

ktui and

humane

Vetibi fim

lea verba

hiemea

Ochlegue]

Quem pra

Infque des

wat, GI

Quale bea

Centu cla

Lon untr

Impetuo c

I aman a

Myllican

Eas out fas

Et fua cui

Omittep

Quam p

IN LIB. PSALMORVM.

335
tute, ac pietate: omnis enim salus nostra posita est
in his rebus.

Illic germinare faciam] Significat, numquam extinctum iri splendorem, & gloriam familia Dauidis, & regnum eius in posteros propagandum esse.

PARAPHRASIS CARMINE.

Sis memor vsque pij rex maxime Dauidis, et quam. Ciues in omnes mitis extiterit suos. Ille tui sancto incensus iurauit amore, Votumque lingua nuncupauit hoc modo, Netibi sim carus vita mibi carior ipsa, Neuverba post hac supplicantis odias, Ante mee si cara domus ad limina adibo, Oculosque somnus ante clauserit meos, Quam praclara tuo fuerit pater optime templo, Tuisque dedicata sacris area. Sic ait, & paruo post tempore dedicat illam, Quase beatis silua campis porrigit, Cum tu clara prius Bethleem signa dedisses. Tuam introibimus pater domum, tua Perpetuo castis venerantes numina sacris: Tumansionem dexter ad certam veni, Mysticaque arca vacans stabili iam sede quiescat: Fac vt sacerdos mente pura te colat, Et sua cuique pio da gandia: neue tueri Omitte prolem Dauidis tui inclytam, Quam patris aurato in solio tu sancte locasti. Iur auit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

istimant a

nula dictum dicit autos

e neque lima ui est tradin. i plo reperifa

Populus pl

o iam inuenus fœderis scabil

am] ldest, no

nteaquam cujmicilium bah-

pulus pre Salanguit) ficion

que fermana a, & prejida

ndissiparati

mon ampun um hac scrib batur, idus,

perpetual

Idest, uir-

Iurauit ille, peierare qui nequit, Omnipotens dulci affatus sic Dauidem amore, Tuasedebunt sede liberitui, Qui si constantes in religione manebunt, Quam Mosis ore sanximus, neque inclyta Fæderis antiqui violarint iura, nepotum Serie propago nobilis longissima Dulci pace fruens solio regnabit auito. Sionis arcem prafero cunctis locis. Hic ego longa libenti animo per secula degam, Hic supplicantium preces ego ciuium Audiam, & optanti mea sancta or acula pandam: Florebit agris fructuum latissima Omnigenu vbertas, atque hinc proculomne fugata Per auum egestas exulabit horrida: Casta sacerdotes ornabit vita, colentque Domos piorum pura semper gaudia. Ac veluti lauro pulchra densissima silua Radice ab ima pullulat, sic Davidi Candida succrescet proles, que splendida facta Parentis augeat optimi, neque hostium Ulla domum poterit vis hanc euertere, non se Coniuret omnis impiarum gentium Barbaries latas per terras didita . cunctis Optatus ille pijs fluet ob origine Ista, qui populos omnes, & maxima ponti Aguora, globosque siderum micantium, Et divos supra cali convexat morantes Me cum gubernet sempiterna secula.

Argumentum

ARG

comme

Cantici

sSion,

Quonian

wnem, &

bicut ung

rbe unouer

milinet

Sicut ros

Ti, qui moi

vjecunda

INC MET [H

m, scut r

Quonia

ARGVMENTVM PSAL. CXXXIII.

inter se coniunctionem.

Canticum graduum, psalmus CXXXIII.

1070,

degam,

ula pandan:

il omne figas

da faita

non si

mentun

dum habitare fratres in unum.

Sicut unguentum optimum super caput (effusum) quod descen-

dit in barbam, barbam Aaron,

Quod descendit in oram uestimentorum eius, sicut ros Hermon, qui descendit in montes Sion,

Quoniam illic mandauit Dominus benedictionem, & uitam usque in sæculum.

EXPLANATIO.

Sicut unguentum] Comparat suauitatem con cordia unguento suauissimo, quo sacerdotes, & vasa templi illinebantur, de quo in Exodo.

Sicut ros Hermon] Comparat concordiam rori, qui montem Hermonem, & loca montana Sio nis fœcunda, & feracia reddit. verbum autem ros in hoc uersu repetendum est hoc modo, sicut ros Hermon, sicut ros, qui descendit in montes Sion.

Quoniamillic] Ostendit, se iure concordiam

laudibus efferre, ac rori comparare, quo terra fit fœcundior: ubi enim homines se concordi amicitia, & sanctu caritate complectuntur, ibi Deus suppeditat omnium bonorum copiam, & uitam sempiternam.

PARAPHRASIS CARMINE.

O quam beatum est pacis insolubili Fratres ligari vinculo: O qualia bona, & quanta secum gaudia Apportat alma caritas. Quales odores Spirat unquenti liquor Stillans Aaronis sacro Evertice aureas adoras vistium, Tales odores candida Pax, atque amoris mutui concordia Afflant piorum mentibus. Ut ros Sionis decidens, iugum, & auia Hermonis altipascua Fœcundat: ita quas incolit domos pia Pax, ditat omnibus bonis. Nam degit vbi pax & beata caritas, Ibi calitum degit pater.

ARGVMENTVM PSAL. CXXXIIII.

Hortatur Leuitas, & alios viros religiosos, qui noctu vigilias agebant in templo, vt precibus, atque hymnis Deum uenerentur.

Canticum

Cantic

n, & teri

Ad San &

untur Sa

PARA

m nox fas

uat, agut

meffera

fi, beatig

lomus ag

husque in

us amica utinuocei

nsospitet o

Canticum graduum, psalmus CXXXIIII.

oterra fi

amicitia

)eus suppe. tam sempi

IINE.

XIIII.

igiosos, qui bus, atqui

Cantisum

CCE benedicite Dominum omnes serui Domini,

Qui statis in domo Domini, In noctibus extollite manus uestras ad Sancta, & benedicite Dominum,

Benedicat te Dominus ex Sion, qui fecit cæ

EXPLANATIO.

Ad Sancta] Idest, uersus eas templi partes, que vocantur Sancta sanctorum.

PARAPHRASIS CARMINE.

Dum nox fauet, suoque nos silentio
Inuitat, agite laudibus
Deum efferamus adis o sanctissima
Casti, beatique incola.
Tollamus agite supplices simul manus,
Adytisque in intimis Deum
Aures amicas applicantem, plurima
Prece inuocemus, ut sua
Ope sospitet ciues, bonaque det omnia
Larga benignus dextera.

UU Ar-

ARGVMENTVM PSAL. CXXXV.

Hoc hymno prædicat potentiam Dei, eiusque præ cipuam benignstatem erga gentem Hebraam.

Alleluia, psalmus CXXXV.

AVDATE nomen Domini, laudate serui Dominum,

Qui statis in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri,

Laudate Dominum, quia bonus Dominus, psallite nomini eius, quoniam suaue.

Quoniam Iacob elegit sibi Dominus, Israel in possessionem sibi.

Quia ego cognoui, quod magnus est Domi nus, & Deus noster præ omnibus Dijs.

Omnia, quæcumque uoluit, Dominus fecit in cælo, & in terra, in mari, & in omnibus abyssis,

Educens nubes ab extremo terræ, fulgura

in pluuia fecit,

Qui producit uentos de thesauris suis, qui percussit primogenita Aegypti ab homine usque ad pecus,

Et misit signa, & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonem, & omnes seruos eius,

Qui percussit gentes multas, & occidit re-

ges

seon r

lafan, &

Et ded

Domin

m,

Quia su

in ieruo

Simulac

pera mani

Oshabe

mt, & no

Aures h

dipiritus

Similes

miconfid

Domus

uron ber

Domus

Domin

Benedi

aHieruf

Educe

bum terr

ars mun

IN LIB. PSALMORVM.

338

ges fortes,

XXXX.

seins que pre

meam.

mini, lauda

Domini, in

us Dominus

ominus.Lirae

enus eft Domi

Dominus te-

e in omnibus

rræ, fulgua

is fuis, qu

homine

lio tui Ae.

10s eius,

occidit re-

ges

s Dis.

name.

11,

Seon regem Ammorræorum, & Og regem Bafan, & omnia regna Chanaan,

Et dedit terram eorum hereditatem, heredi

tatem Israel populo suo.

Domine nomen tuum in æternum, Domine memoria tui in generationem, & generationem,

Quia iudicabit Dominus populum suum, & in seruos suos erit placabilis.

Simulacra gentium argentum, & aurum,

opera manuum hominum.

Os habent, & non loquentur, oculos habent, & non uidebunt,

Aures habent, & non audient, neque enim est spiritus in ore ipsorum,

Similes illis fiant, qui faciunt ea, & omnes,

qui confidunt in eis.

Domus Israel benedicite Domino, domus Aaron benedicite Domino,

Domus Leui benedicite Domino, qui time tis Dominum, benedicite Domino,

Benedictus Dominus ex Sion, qui habitat in Hierusalem. Alleluia.

EXPLANATIO.

Educens nubes ab extremo terræ] Extremum terræ appellat terram ipsam, que est ultima pars mundi. sic interpretatur Abrahamus Esdra. UU 2 vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

vel extremum terra vocat ipsa viscera terra.constat autem, nubes cogi ex terra exhalationibus. unum

Qui e.

agtern

Quite

mum m

Solem

m mile

Lunam

um in æt

Qui per

Qui edu

Inmanu

Qui diu

um in æt

Et edux izternun

Etexcu

un rubr

meius .

Quitra

noniam i

Qui pe

tternum

Etoccid

difericor

Seon

Fulgura in pluuia fecit] Hoc tamquam admiratione dignum commemorat, quod Deus coniun gat ignem cum aqua, neque tamen alterares alteram perdat.

Producit uentos de thesauris suis] Thesau ros appellat loca occulta, atque abdita, unde exire

videntur venti.

Iudicabit Dominus populum suum] Idest, illum suo patrocinio tuebitur, ac reget.

ARGVMENTVM PSAL. CXXXVI.

Argumentum huius hymni est idem sere atque superioris.

Alleluia, pfalmus CXXXVI.

onfitemini Domino, quoniam bonus quoniam in fæculum mise ricordia eius.

Confitemini Deo Deorum, quo-

niam in æternum misericordia eius.

Consitemini Domino Dominorum, quoniam in æternum misericordia eius.

Qui facit mirabilia magna solus, quoniam in æternum misericordia eius.

Qui fecit cælos in intellectu, quoniam in æ-

IN LIB. PSALMORVM. 339 ternum misericordia eius.

Qui extendit terram super aquas, quoniam in æternum misericordia eius.

rre.confat

mquam ad

Deus conius

iterares alte.

115 Thefa

a, unde exit

uum] Idel,

IVXXXI.

fere atous lugs

IVI.

Ino, quona

eculum mi

corum, quo

rum, quo

, quonian

niamina.

ternum

us.

Qui fecit luminaria magna, quoniam in æternum misericordia eius,

Solem in potestatem diei, quoniam in æternum misericordia eius,

Lunam, & stellas in potestatem noctis, quo niam in æternum misericordia eius.

Qui percussit Aegyptum in primogenitis eorum, quoniam in æternű misericordia eius.

Qui eduxit Israel de medio eorum, quoniam in æternum misericordia eius,

In manu potenti, & brachio extento, quoniam in æternum misericordia eius.

Qui diuisit mare rubrum in diuisiones, quo niam in æternum misericordia eius.

Et eduxit Israel per medium eius, quoniam in æternum miser icordia eius,

Et excussit Pharaonem, & exercitum eius in mari rubro, quoniam in æternum misericordia eius.

Qui traduxit populum suum per desertum, quoniam in æternum misericordia eius.

Qui percussit reges magnos, quoniam in aternum misericordia eius,

Et occidit reges fortes, quoniam in æternum misericordia eius,

Seon regem Amorræorum, quoniam in æ-UU 3 ternum

EXPLANALIO

ternum misericordia eius.

Et Og regem Bafan, quoniam in æternum misericordia eius,

Et dedit terram eorum hereditatem, quoniam in æternum misericordia eius,

Hereditatem Israel seruo suo, quoniam in

æternum misericordia eius,

Quia in humilitate nostra memor fuit nostri, quoniam in æternum misericordia eius,

Et redemit nos ab inimicis nostris, quoniam

in æternum misericordia eius,

Qui dat escam omni carni, quoniam in æter num misericordia eius,

Confitemini Deo cæli, quoniam in æter-

num misericordia eius,

Confitemini Domino Dominorum, quoniam in æternum misericordia eius.

EXPLANATIO.

Fecit cælos in intellectu 7 Idest, summo arti ficio, & sapientia.

Solem in potestatem diei 7 Idest, vt præsset

diei.

In humilitate nostra] Hoc est, cum magnis calamitatibus oppressiaceremus.

ARGVMENTVM PSAL. CXXXXVI

Gens Hebraa in Babyloniam abducta commemo-

(uum

THINL

Quiai

uxerant

Etpro

is de can

Quon

nterra a Siobli

mr (artis

Adhæ

meminer

Sinon

tuz mea

Memo

Hierufal Dicer

fundam

Filia tibi retr rat hoc dulcissimo carmine luctum, & marorem suum, & pradicit excisionem imperiy Chaldaorum.

Psalmus CXXX VII.

æternum

tem, quo-

Juoniam in

nor fuit no.

ordiaeius.

ris, quonian

niam in attr

iam in zter-

iorum, quo-

t, Sunomo arti

, ot presse

um magni

XVII.

mmamo

TAT

IS.

VXTA flumina Babylonis sedimus, & sleuimus, cum recordaremur tui Sion.

In falicibus in medio eius suspen

dimus citharas nostras,

Quia illic petierunt a nobis, qui captiuos duxerant nos, uerba cantionum,

Et pro ululatu nostro lætitiam, cantate no-

bis de canticis Sion.

Quo modo cantabimus canticum Domini in terra aliena?

Si oblitus fuero tui Hierusalem, obliuisca-

tur (artis suæ) dextera mea,

Adhæreat lingua mea faucibus meis, si non meminero tui,

Si non posuero Hierusalem in principio læ-

titiæ meæ.

Memor esto Domine filiorum Edon, in die Hierusalem.

Dicen tium, exinanite, exinanite usque ad

fundamentum in ea.

Filia Babylonis misera, beatus, qui retribuet tibi retributione tua, quam retribuisti nobis.

UU 4 Beatus

wit, C

PAI

Jum 1105

Miderat

Harmin

Aciustatio

ledere Colos

inbratis

hendim

The lacry

lucis reco

les celition

kinterum

mate no

िक्तांड, वृधा

unos que

canticus

internass i

hobitus v

w, mea

Amabiles

Albereat

Necanere

Nifi cuncta

Amariora

Tumque

Attu, ne

Ultrice pr

Beatus qui tenebit, & allidet paruulos tuos ad petram.

EXPLANATIO.

Et pro ululatu nostro lætitiam] Cum nos in perpetuo luctu, & lamentis versaremur, i petebant a nobis carmina læta, & iucunditatis plena. sed hæc verba alio quoque modo verti possunt ex Hebrao propter ancipitem significationem.

Cantate nobis] Cantate nobis (aiebant Ba-bylony) de ijs hymnis, quos olim in templo Dei vestri canere solebatis. Nos contra, quo modo possimus animum inducere, vt cantemus hymnos sanctitatis plenos apud exteras nationes? Nolebant homines religiosi res sanctas dare canibus, & projecre gemmas ante porcos.

Si oblitus fuero tui Hierusalem] Si ullo tem pore oblitus fuero tui ciuitas sancta, obliuiscatur, & dediscat psallere dextera mea, adhareat lingua mea faucibus meis, ne possim canere, si non meminero semper tui, si ulla re latabitur animus meus, antequam Hierosolyma instaurentur, & in antiquum di gnitatis locum restituantur.

Memor esto Domine J Precatur mala Idumais, qui incitauerant Babylonios contra Hebraos. diem vero Hierosolymorum appellat tempus illud, quo tempore capta, & vastata fuit vrbs ab hostibus.

Filia Babylonis misera] Pradicit calamitatem imminentem Babylonis, quos Cyrus bello superauit. IN LIB. PSALMORVM.
rauit, & maximis incommodis affecit.

ulos tuos

] Cum nos

nur, is pete.

ictatis plens

offunt ex H.

aich ant Re.

oplo Deivohi

odo possimus.

nes fanctionis

ent bomines re-

onceregenmu

n] Sinbins

blinifem, b

at linguama

1671 MUMILET

MACHE, AND

antiquema

mala las

a Hebrasi

mousillud,

b boltibus.

calamita-

bello supe-

TANIT,

L.

341

PARAPHRASIS CARMINE.

Dum nos ferarum gentium crudelitas Desiderata patria dulci solo Exterminatos detinet, inuat procul A ciuitatis barbara frequentia Sedere solos sola propter littora Euphratis . hic comantium nostras lyras Sufendimus ramis Salicum, & vberrimam Vim lacrymarum fundimus, tui Sion Dulcis recordantes, tuamque maxime Rex calitum orantes opem ore supplici. At interim adiens pastor errantis gregis, Cantate nobis, ait, aliqua de canticis Vestris, quid ista pendula tacent lyra? Qui nos queamus, obsecro, animum inducers Vt canticum sanctissimum nostri Des Cantemus istis exulantes in locis? Si oblitus umquam fuero sancta ciuitas Tui, mea quoque oblita dextra psallere. Amabiles numquam lyra eliciat sonos: Adhæreat lingua mea faucibus meis, Ne canere possim, nisi ego meminero tui Nisi cuncta acerba erunt mihi, & amarissimo Amariora felle, donec mænia, Tuumque templum restituta videro. At tu, nefanda facta qui mortalium Ultrice punis dextera, taterrimi

Idumaorum

plicalti

Conti

erra, qu

Et can Agloria

Quod e

nat, & a

Siambu

abis me

mexten

Dominu ordia tua i

In conip

Quonias

THE WAY

minum,

un, qua

15, of Sep

Lamantes

um fidem

Confite

tabuntur

im, cum

mihi p

Idum sorum sceleris vsque sis memor,
Qui, dum periret ciuitas tua, impios
Hostes surentes vocibus nefarijs
Sic incitabant, Pergite agedum, & omnia
Vastate, serro & igne cuncta euertite.
Babylon superba, & omnium miserrima:
Beatus is, qui talibus pro iniurijs
Te digna soluet pramia, atque idem tibi
Large reponet, paruulos a pectore
Natos reuellens matrum, & illos aspera
Ad saxa frangens, teque funditus eruens.

ARGVMENTVM PSAL. CXXXVIII.

Gratias agit Deo pro beneficiys acceptis, eiusque in se benignitatem pradicat.

Psalmus David, CXXXVIII.

ONFITEBOR tibi Domine in toto corde meo, quoniam audisti uer ba oris mei.

In conspectu deorum psallam ti bi, adorabo ad templum sanctum tuum, & con sitebor nomini tuo

Propter misericordiam tuam, & ueritatem tuam, quoniam magnificasti super omnia nomen tuum, & uerbum tuum.

In die, quo inuocaui te, exaudisti me, multiplicasti tiplicasti in anima mea fortitudinem.

Consitebuntur tibi Domine omnes reges terræ, quia audierunt uerba oris tui.

Et cantabunt in uijs Domini, quod magna est gloria Domini,

Quod excelsus est Dominus, & humilia re-

spicit, & alta a longe cognoscit.

ems.

XXVIII.

otas, eausque n

III.

mine into-

audiffi ver

pfallamti

um,& con

neritatem

mnia no.

ne, mul-

iplicalt

Si ambulauero in medio tribulationis, uiui ficabis me, & contra iram inimicorum meorum extendes manum tuam, & saluum me saciet dextera tua.

Dominus perficiet pro me, Domine misericordia tua in sæculum, opera manuum tuarum ne derelinquas.

EXPLANATIO.

nes claros, & insigni aliqua praditos potestate.

Quoniam magnificasti super omnia] Celeberrimum (inquit) reddidisti & nomen, & sermonem tuum, alterum propter admirabilem misericor diam, qua communiter vteris aduersus omnes mor tales, & separatim aduersus homines pios, & iustitia amantes, alterum propter veritatem, & summam sidem, qua promissa persoluis.

Consitebuntur tibi] Omnes finitimi reges ex citabuntur ad celebrandum augustissimum nomen tuum, cum audierint, quam benigne, quamque pro lixemihi persolueris, qua protua misericordia pro-

miseras.

miseras. promiseras autem sore, vt ego humili, & obscuro loco natus, & a potentissimo rege capitali odio multos annos oppugnatus, ad regiam dignitatem peruenirem, & imperium Hebraorum longe, lateque propagarem. cantabunt itaque reges vias Domini, idest sacta, & consilia eius admirabilia, immensam scilicet esse gloriam, & maiestatem summi rectoris, & illum quidem excelsissimum esse, humiles tamen amare, & eos, qui se summisse gerunt, in sublime extollere, elatos contra, & de se magnifice sen tientes eminus cognoscere, quippe qui indigni sint, qui a Deo amentur, & familiariter ab eo cognoscantur.

ARGVMENTVM PSAL. CXXXIX.

Pradicat admirabili orationis magnificentia pro uidentiam, & cognitionem Dei, cui singula quaque bominum dicta, & facta, & cogitata sint notissima.

Victori, psalmus David CXXXIX.

omine explorastime, & cognoui me, tu cognouisti sessionem mea, & resurrectionem meam,

Intellexisti cogitationes meas de longe, semitam meam, & accubationem meam circumdedisti,

Et omnes uias meas aduertisti, quia non est sermo in lingua mea,

Et

Etecc

etro, à

ne mani

Mirab

mar:) e

mgere

Quo 1

mam?

Sialcer

mhi stra

Si fum

remitate Etiam

sidixer

DOND IO

Nec te

wxsicut c

Quia tu

Confit

dismodis

danima

Nonf

quando

texebari

Inform

& in lib

IN LIB. PSALMORVM. oumili, de Et ecce tu Domine cognouisti totum illum, capitalio. retro, & ante tu formasti me, & posuisti super dignitatem me manum tuam. longe, late-Mirabilior est scientia quam ut ego (conseeges vias Da quar:) exaltata est, & non potero ad eam (per irabilia, imtingere) atem summi Quo ibo a spiritu tuo, & quo a facie tua sua ele, humily giam? erunt, in u. Siascendero in cælum, tu illic es : si lectum magnificesin ndegne sint,qui cognoscamue. mihi strauero in inferno, ecce ades. Si sumpsero alas auroræ, & habitauero in ex tremitate maris, Etiam illuc manus tua deducet me, & tene-EXXIX. bit me dexteratua. Si dixero, forsitan tenebræ occultabunt me, onificentia pro nox quoque lux erit circa me, fingulaquique fine notifina. Nec tenebræ habent tenebras apud te, & nox ficut dies illuminat, similes sunt tenebra, Quia tu possedisti renes meos, operuisti me XIX. in utero matris meæ. Confitebor tibi, quia stupendis, & miran-& cognou dis modis formatus sum, mirabilia opera tua, onem mea & anima mea id cognoscit nimis. Non fuit occultum (ullum) os meum tibi, es meas de quando formabar in occulto, & miro artificio em meam texebar in inferioribus terræ. Informem fœtum meum uiderunt oculi tui, a non est & in libro tuo omnia (membra mea) scripta erant, Et

udo (cier

um possu

Mirab

avertun

u forma

Quoit

nelentem

Si fump

wictt as | 01

THE MATTE

wina Vis

Quia tu

100 [210] 1000,0

a, neque n

WESTER W

BELLETES .

Ininfer

informe

en inform

ms, que fu

uerant, t

mexis,a

Dinum

· 古

fatra susc

itudine a

lis semper

TETO .

rant, quæ per dies formata sunt, & nullum ex eis.

Quam pretiosæ sunt mihi cogitationes tuæ Deus, quam multiplicatæ sunt summæ illaru,

Dinumerabo eas, & super arenam multipli cabuntur, uigilaui, & adhuc sum tecum.

Si occideres Deus peccatores, uiri sanguinum declinate a me,

Qui loquuntur contra te scelerate, assumunt (nomen tuum) frustra hostes tui.

Nonne qui oderunt te Domine, odio habui? & contra inimicos tuos indignor?

Perfecto odio odi illos, inimici facti sunt mihi.

Scrutare me Deus, & cognosce cor meum, explora me, & cognosce semitas meas,

Et uide si uia iniquitatis in me est, & deduc me per uiam æternam.

EXPLANATIO.

Tu cognouisti sessionem meam J Omnia (inquit) tibi nota sunt, que sedens, stans, ambulans, cubans cogito, atque ago.

Quia non est sermo] Antequam lingua mea enunciet sensa animi, tu nosti, quid sim locuturus, neque id mirădum accidere debet, siquidem tu mihi animum ipsum largitus es, & omnes partes corporis mei finxisti, & tua ipse manu me totum perfecisti. Sed superat captum ingeny mei incredibilis magnitudo

tudo scientia tua, neque ad eius infinitam altitudinem possum aspirare.

Mirabilior est scientia] quidam hunc locum ita vertunt ex hebrao, mirabilis est scientia, qua in

me formando usus es.

Quo ibo a spiritu tuo] Canit, Deum vbique

prasentem esse.

nullumer

tionestur

ıma illəri

am multipli

tecum.

uiri fangui.

erate, allo-

odio haboil

ici facti finn

e cormeum

meas, eft, & deduc

m 7 Omnia

tans, amba-

n lingua mei

n locuturus

dem tumin

tes corpork

perfecilti.

lis maont

es tui.

Si sumpsero alas auroræ] Si mihi contingat velocitas solis, & auroræ, vt possim volare ad ultimas oras maris, non tamen occultare me potero, quin immo tua vis eo me perferet, atque in tua potestate sem per ero.

Quia tu possedisti] Tu Domine omnes intimos sensus, & cogitationes meas in tua potestate habes, neque id mirum, cum tu sormaueris me in vtero matris mea, meque operimento carnis, & cutis

obduxeris.

In inferioribus terræ] Ita vocat vterum ma tris, quod sit tamquam antrum abditum terræ.

Informem fœtum meum] Cum adhuc essem fœtus informis, tu me intuebaris, & omnia membra mea, que suo queque tempore formanda, & singenda erant, tamquam in libro descripta habebas, nul lum ex is, anteaquam existeres, tibi notum non erat.

Dinumerabo eas] Si uelim numerare cogitationes, & praclarissima consilia, atque inuenta tua, frustra suscipiatur omnis labor: superant enum multitudine arenam maris. Ego certe istis considerandis semper inuigilo, neque a contemplatione sapientia

Ind

ter non

t, quod ti im fui di

ARC

Orat aux

Acuerur

m afpidi Cuftodi

bhemi

Qui cogi

dconder

Et fani

moffend

Dixi D

mdepre

Domir

sua umquam animum auerto.

Si occideres Deus impios] Cum vir sanctus ob praclaram istam contemplationem providentia Dei animaduerteret, quam pie, quam sancte ille ab omnibus colendus esset, merito excandescit in impios, qui illum contemnunt, & pro nihilo habent. O si perdas impios, & sanguinarios Deus, facessite inquam impiy, & sanguinary a me: non enim serre possum, qui de te Domine impie loquuntur, quique nomen tuum cum contemptione usurpant. Verbum illud, si, habet vim optandi, vt etiam apud Latinos, Si nunc se nobis ille aureus arbore ramus,

Ostendat memore in tanto, inquit Virgilius,

& Horatius,

O si angulus ille Proximus accedat.

Perfecto odio] Idest, maximo, & cui nihil

accedere posit.

Scutare me Deus] Quamquam affirmauerat, se pietatis studiosissimum esse, tamen considerans, quanta latebra sint in animis hominum, ueretur, ne quid suci, & doli insit in spiritu suo, itaque ait, Domine sac quaso periculum innocentia mea, atque vt aurum, & argentum igne perspiciunt, sic tu intimos sensus, & cogitationes animi mei diligenter explora, & vide, num ego imprudens de retto vita curriculo deslectam, tuque pro tua infinita bonitate duc me per eam viuendi rationem, quaitur ad vitam beatam, & immortalem. Hic vides, quan tum intersit inter pium, atque impium. alter, si possus, atque impium. alter, si possus, atque impium.

IN LIB. P.SALMORVM.

337

possit, nihil de rebus suis Deum non calatum velit, alter non solum non moleste sert singula quaque Deo nota esse, sed etiam in maximi benesiciy loco numerat, quod ille omnes latebras, atque intimos recessus animi sui diligenter exploret.

ARGVMENTVM PSAL. CXL.

Orat auxilium aduersus vim, & insidias inimi-

Victori, psalmus David CXL.

RIPE me Domine ab homine malo, a uiro iniquo eripe me,

Qui cogitauerunt iniquitates in corde, tota die congregantur ad

prœlia.

vir Sanctus

providentia

Cante ille ab

descit in im-

hilo habent. Dess, facessus

on enim ferre untur , quique

ant. Verburg

epud Latinus, nus,

ut Virgiliu,

ans africant-

amen confide hominum, ut-

uritu (110,114-

nocentiames, perspicient,

umer dili

udens de 11-

tua infinita

em, quaitut

vides, quan

s. alter, J

possit;

et. 10, decia nibil

Acuerunt linguas suas sicut serpentes, uene num aspidum sub labijs eorum.

Custodi me Domine de manu peccatoris, & ab hominibus iniquis eripe me.

Qui cogitauerunt supplantare gressus meos, absconderunt superbi laqueum mihi,

Et funibus extenderunt rete, iuxta semitam offendicula posuerunt mihi.

Dixi Domino, Deus meus es tu, exaudi uo-

cem deprecationis mex,
Domine Deus fortitudo salutis mex, obum

XX brasti

brasti super caput meum in die belli.

Ne permittas Domine, ut desideria impij fiant, cogitationem eius ne perficias, ne exaltentur.

Caput circumdantium me afflictio labiorum eius operiat eum,

Cadant super eos carbones igniti, deijciat

eos in foueas, ne refurgant.

Vir linguosus non dirigetur in terra, uirum iniustum malum uenabitur ad interitum.

Cognoui quia faciet Dominus iudiciumi-

nopis, & uindictam pauperum.

Vtique iusti consitebuntur nomini tuo, & habitabunt recti cum uultu tuo.

EXPLANATIO.

Caput circumdantium me] Idest, maledista, & mendacia, & fraudulenta consilia eius, qui dux, & impulsor est illorum, qui mihi insidiantur, in ipsius caput recidant.

ARGVMENTVM PSAL. CXLI.

Precatur a Deo, eam sibi mentem dari, vt impiorum quamuis potentium gratiam, & amicitiam semper repudiet, & familiaritatem bonorum ample Etatur. Inuehitur eziam in aduersarios suos.

Pfalmus

OM

linte

te.

tou tuo

mueipe

Pone D

ium labi

Neincli

moperati

Cum ho

Percuti:

met me,

putmeur

Yuoniai

meorun

Vtaudi

at cum:

Ita disti

Ad te I

Cuftod

eria impii

s, ne exal-

Stio labio-

iti, deijciat

terra, uirum

eritum.

siudiciumi-

mini tuo, &

0.

deff, maleditta,

eius, qui dux,

diantu, mp-

CXLL

dars, ut im

'r amicitian

orum ample

Plalmin

1405+

Psalmus David CXLI.

D'intende uoci meæ, cum clamauero ad te.

Dirigatur oratio mea sicut incensum in conspectu tuo, eleuatio manuum mearum sacrisicium uespertinum.

Pone Domine custodiam ori meo, custodi ostium labiorum meorum,

Ne inclines cor meum in rem malam, ne ten tem operationes impias

Cum hominibus operantibus iniquitatem, neque comedam de ijs, quæ eis sunt iucunda.

Percutiat me iustus in misericordia, & increpet me, oleum autem pretiosum ne frangat caput meum.

Quoniam adhuc oratio mea contra malitiam eorum, præcipitentur in locis petrosis iu dices eorum,

Vt audiant uerba mea, quonia suauia sunt. sicut cum agricola terram proscindit, & frangit,

Ita dissipata sunt ossa nostra secus infernum, quia

Ad te Domine Deus oculi mei, in te speraui, ne effundas animam meam.

Custodi me a laqueo, quem extenderunt XX 2 mihi,

mihi, & a scandalis operantium iniquitatem.

Cadant in rete eius peccatores simul, donec
ego transeam.

EXPLANATIO.

Dirigatur oratio mea] Quoniam vir san-Etus in exilium pulsus non poterat interesse sacrificies, qua siebant in templo, loco thuris, & hostiarum de-

dicat Deo sanctas preces.

Pone Domine custodiam ori meo] Hoc ait vir sanctus intelligens, quam dissicile su, linguam coercere, ne de sama detrahas innocentis, ne per iram contumelias dicas, ne multa loquaris ad uolun tatem altarius, contra quam sentis, ne plurima inutilia, leuia, inania temere esfutias, quorum omnium reddituri sunt homines rationem, ut CHRISTVS minatur apud Mattheum. Quo circa semper orandus est Deus, ut linguam nostram moderetur, ne quid umquam loquamur, quod ad gloriam ipsius, atque aliquem fructum aliorum no redundet.

Neque comedam] Neque tam mala mente umquam sim, vt delecter ys voluptatibus, quas im-

pystudiose persequuntur.

Percutiat me iustus] Malo (inquit) castigari, atque etiam vapulare ab hominibus piys, quam ab impiys vnguento quamuis pretioso deliniri: castigationes enim, & verbera piorum morbos animorum sanant, at impiorum unguenta, idest, blanditia, delitiaque caput frangunt, idest, mentem, & ra

tionem

tionem

hamis

teros vir

arum ex

tiant adn

em, cete

Sicuto

b, & glet

Hola, O

uem eas a

wilmus.

Quia a

stericord

nte, me a

Cadant

rela, que n

too incola

ARG

Exponit

in despera

ons Saule

Legions

Tudio

IN LIB. PSALMORVM.

339

tionem dissipant. Ita explanat hunc locum Abrahamus Esdra vir doctus in primis.

Iudices eorum] Sic appellat Saulem, & ceteros viros primarios, quos optat interire, vt ceteri eorum exemplo territi resipiscant, & libenter audiant admonitiones, & exhortationes suas ad pietatem, ceterasque virtutes.

Sicut cum agricola] Ut solet agricola subigen do, & glebas frangendo terram dissipare, ita viri im pij ossa, & vires meas, & meorum infregerunt, nosque in eas angustias coegerunt, ut morti iam propinqui simus.

Quia ad te Domine] Cum (inquit) in tua misericordia omnis spes mea posita sit, ne quaso permitte, me ab impis vita spoliari.

Cadant in rete eius] Incidant hostes mei in ea mala, que mihi machinatur eorum dux, & caput, at ego incolumis euadam.

ARGVMENTVM PSAL. CXLII.

Exponit, qua precatione Deum veneratus sit, cum desperata pane salute se in specum abdidisset, sugiens Saulem: qua historia scripta est libro primo Regum.

XX 3 Eruditio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

nitatem.

am vir fan-Je facrificis, ostiarum de-

eo] Hoc ait

entes , ne periuaris aduolun ne plurimain-

m, vt chai-Quo circasem-

oftram modenod ad sloriam no redundet.

mala mente bus, quas m-

quit) casties pijs, quam iniri : casti-

bos animoest, blandi-

tionem

Eruditio Dauid, cum esset in spelunca, oratio, Psalmus CXLII.

oc E mea ad Dominum clamaui, uoce mea ad Dominum deprecatus sum.

mine no.

ihi enim

Etno

wae let

Portio

Amaimu

inclus ter

ocur, reli

or mi eric

Educe

lam, in qu

Meciro

ium, bon

ique mulos

ARG

Hopfalman

ma non

Quia 1

Effundam in conspectu eius ora ti onem meam, tribulationem meam coram ip so pronunciabo,

Cum deficit in me spiritus meus, & tu co-

gnouisti semitas meas.

In uia, qua ambulabam, absconderunt laqueum mihi,

Considerabam ad dexteram, & uidebam,&

non erat, qui cognosceret me,

Perijt fuga a me, & non est, qui requirat animam meam.

Clamaui ad te Domine, dixi, tu es spes mea, portio mea in terra uiuentium,

Intende ad deprecationem meam, quia affli

ctus sum nimis,

Libera me a persequentibus me, quia robo

rati sunt super me,

Educ de carcere animam meam, ut contear nomini tuo, me circumdabunt iusti, cum retribueris mihi.

EXPLANATIO.

Et tu cognouisti semitas meas] Tu certe Do

IN LIB. PSALMORVM. 340 mine nosti me iniuria ab inimicis tanta mala pati: tibi enim nota est vita, & innocentia mea.

Et non erat qui quæreret] Nemo erat, cui cure effet salus mea.

Portio mea in terra uiuentium 7 Alio loco ostendimus, terram viuentium appellari in litteris sanctis terrambanc, in qua degitur vita. significat igitur, reliqua omnia sibi erepta esse in hac vita prater misericordiam Dei.

Educ de carcere] Carcerem vocat speluncam

illam, in qua conclusus latitabat.

Me circumdabunt] Simihi dederis hoc be ne ficium, homines py, ac religiosi ad me leti accurrent, seque mihi studio gratulandi circunfundent.

ARGVMENTVM PSAL. CXLIII.

His pfalmus est einsdem argumenti atque superior.

Psalmus CXLIII.

OMINE exaudiorationem meam, auribus percipe obsecratione meam in ueritate tua, exaudi me in tua iu Stitia,

Et non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens,

Quia persecutus est inimicus animam meam, humiliauit XX

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

a, oratio.

m clamani. m depreca.

ectu eiusor am coram ip

eus, & tuc.

onderunt le

& uidebam.&

qui requirata-

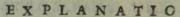
n es spesmea,

am, quia atti

quia robo

, ut contear cum retn.

u certe Do

humiliauit in terra uitam meam.

Collocauit me in obscuris sicut mortuos sæ culi, & anxiatus est in me spiritus meus, in me turbatum est cor meum.

Memor fui dierum antiquorum, meditatus fum in omnibus operibus tuis, & in factis manuum tuarum meditabar.

Expandi manus meas ad te, anima mea ficut terra sitiens ad te.

Velociter exaudi me Domine, defecit spiritus meus.

Ne auertas faciem tuam a me, ne similis siam descendentibus in soueam.

Fac me audire mane misericordiam tuam, quia in te speraui.

Notam fac mihi uiam, in qua ambulem, quia ad te leuaui animam meam.

Eripe me de inimicis meis Domine, ad te co fugi, doce me facere uoluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, propter nomen tuum Domine uiuifica bis me in iustitia tua.

Educes de tribulatione animam meam, & in misericordia tua disperdes inimicos meos.

Et perdes omnes, qui tribulant anima meam, quoniam ego seruus tuus sum.

Explanatio.

Auri

diciter a

wari bo

idio futu

120200 17120

Etno

Nam fin

電路848 4

entatem

ion (alui

राह्य, गर

usfam fi

[CT & 0274721

debentur.

must quis

NOTE A

CHI THO COM

explanati

intis, att

Apoftolo.

fruisset,

beant, 1

Bittimu

nt, qua

deant, qu viuens . planan:

Auribus percipe] Opem tuam Domine suppliciter imploro, tu queso succurre laboranti pro singulari bonitate. É side tua: pollicitus enim es, te præ sidio suturum omnibus, qui sanctissimum nomen

tuum inuocassent.

nortuossa

neus, in me

1, meditatue

in factisma.

ma mea ficut

re fimilis fram

ordiam tuam,

mbulem,quia

mineadte co

n tuam, quia

ne in terram

nine uiuifica

n meam, &

cos meos,

ma meam,

planatio.

Et non intres in iudicium cum seruo tuo] Nam si me voces in iudicium, deque vita, & moribus meis quastionem exerceas, nulla misericordia se ueritatem iuris mitigante, nibil oftenditur mihi ad spem salutis: quis enim tampie, tam sancte viuit in terris, vt rationem reddere iuss ad tribunal tuum, caussam suam defendere, ac tueri possit, si velis exigere omnia, qua tibi & meritissimo, & optimo iure debentur? Si iniquitates observaueris Domine, Do mine quis sustinebit? Has sententias significant verba viri sancti, cum ait, non iustificabitur in conspe-Etu tuo omnis vinens . Itaque dinus Augustinus in explanatione huius versiculi cum dixisset, nemine in terris, atque in humano corpore viuentem excipi,ne Apostolos quidem, multaque in hanc sententiam dis seruisset, concludit his verbis, Dicant ergo Apostoli, dicant, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: et cum eis dictum fuerit, quare boc dicitis? que debita vestra? respondeant, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Idem in sermone XLIX de tempore, explanans hunc eundem versiculum scribit hac . Non intres

Fram

tuam a

terrale

xilium

Viscilice

spiri

rectam

utt.

ARC

Gratio

utor r

Cly

ditpop

Don

filius

Not

intres in iudicium cum seruo tuo, quid est, non intres in indicium cum seruo tuo? non stes mecum in indicio, exigendo a me omnia, que precepisti, & omnia que iussifiti: nam me inuenies reum, si in iudicium intraueris mecum. opus est ergo (inquit) misericor diatua potius, quam liquidissimo iudicio tuo. Sed verbis Augustini libet adingere sententiam quoque Bernardi viri sanctissimi. is in primo fermone, quem scribit in diem festum omnium sanctorum, loquitur ad hunc modum, Sed quid potest esse omnis institia nostra coram Deo? non ne iuxta prophetam velue pannus menstruata reputabitur? & si districte iudicetur, iniusta inuenietur omnis iustitia nostra, & mi nus habens? Quid ergo de peccatis erit, quando ne ipsa quidem per se poterit respondere iustitia? propte rea obnixe cum propheta clamantes, Non intres in indicium cum seruo tuo Domine, tota humilitate ad misericordiam recurramus, que sola potest saluare animas nostras.

Collocauit me in obscuris] Ita vocat spelun cas, & latebras, in quas se abdebat metu Saulis: mortuos uero saculi appellat eos, qui iam pridem mor tem obierunt.

Memor fui dierum antiquorum] Dum in tantis angustis, & periculis uersor, memoria repeto monumenta misericordia tua, quot uidelicet & quantis calamitatibus liberaueris maiores nostros, quanta benignitate tutatus sis Abrahamum, Iosephum, Mosem, uniuersam denique nationem nostram.

IN LIB. PSALMORVM.

342

stram. Hec assidua cogitatio recreat animum meum, meque ad implorandam misericordiam tuam adhortatur. itaque supplices manus tendo, vt Jerra six terra sitiens auidissime pluuiam expectat, sic ego au xilium tuum continenter imploro.

Notam fac mihi uiam, in qua ambulem] Vescilicet euadam ex insidys inimicorum, & recto

itinere ad te perueniam.

non intro

um in indi

in indicium

in indicium

iii) misericor

accotuo. Sed

utram quoque

ermone, quem

um, loquitu

omnis iulitia

aphet am velue districte indi-

a nostra, ở m rit, quandone

ustitia? propte

Non intresia

e konmilitatead a potest sahare

e vocat shelve

metu Saulis:

pridem not

Dum in

noria repe-

es nostros, um, Iofe-

onem no-Stram• Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam] Idest, per eam uiuendi uiam, qua ducit ad te.

ARGVMENTVM PSAL. CXLIIII.

Gratias agit Deo, cuius benignitate hostes bello su perare soleat: & ipsius auxilium implorat aduersus impias nationes.

Psalmus David CX LIIII.

B qui docet manus meas ad prælium, & di gitos meos ad bellum.

Misericordia mea, & refugium meum, ad

iutor meus & liberator meus.

Clypeus meus, & in ipso speraui, qui sub-

dit populum meum sub me.

Domine quid est homo, quod agnoscis eum? filius hominis, quod reputas eum?

Homo

Homo uanitati similis est, dies eius sicut um bra præteriens.

Domine inclina cælos tuos, & descende, tan

Beati

is, cuit

Homo

a manit

Domi

os contr

ntem orn

nu explic

Vtfint

witatis,

ummoda

Filia n

nomitica

Non fr

na mach

multiple,

Computes n

utur bun

Beatu

owniam

rum bon

lum bene

morbos.

tura, cu

has a po

MITS.

ge mon tes, & fumigabunt.

Fulgura fulgur, & dissipa eos, mitte sagittas tuas, & disturba eos,

D emitte manum tuam ex alto, eripe me, & libera me de aquis multis, & de manu filiorum alienigenarum.

Quorum os locutum est uanitatem, & dex-

tera eorum dextera iniquitatis.

Deus canticum nouum cantabo tibi, in psal,

terio, & decachordo pfallam tibi,

Qui das salutem regibus, qui redemisti Dauid seruum tuu de gladio maligno, eripe me,

Et erue me de manu filiorum alienigenaru, quorum os locutum est uanitatem, & dextera eorum dextera iniquitatis,

Vt sint filij nostri sicut plantulæ crescentes

in inuentute sua.

Filiæ nostræ sicut anguli ornati ad similitudinem templi,

Promptuaria nostra plena sint, eructantia ex

uno genere annonæ in aliud,

Greges nostri mille pariant, pariant decem millia in compitis nostris, boues nostri sint ferendis oneribus apti,

Non sit interruptio, non emigratio, non cla

mor in plateis nostris,

Beatus

Beatus populus, cui hæc sunt, beatus populus, cuius Deus est Dominus.

EXPLANATIO.

Homo uanitati similis est] Vanitatem appel lat inanitatem, & ipsum nihilum.

Domine inclina cælos] Implorat auxilium Dei contra reges falsorum Deorum cultores, vtitur autem ornamentis orationis elegantissimis, dequibus explicauimus in explanatione psalmi xvIII.

Vt sint filij] Descriptio est plena leporis, & uenustatis, qua complectitur omnes prosperitates, & commodauita, qua optari possunt reipublica.

Filiæ nostræ sicut anguli] Angulos adium magnificarum significat, qui solebant eleganter exor nari.

Non sit interruptio] Ne perrumpantur mœnia machinis hostium, ne abducantur ciues in seruitutem, neue lamenta, aut iurgia audiantur in compitis nostris. Sic Abrahamus Esdra interpretatur hunc locum.

Beatus populus, cui hæc sunt] Hoc ait, quoniam Deus in suis legibus testatum reliquerat, ho rum bonorum copiam, & affluentiam sua in populum beneuolentia signum certissimum fore, contraque morbos, famem, & bellum urbes, & agros uastatura, cum ipse iraius foret, ac sui sæderis uiolati pænas a populo repeteret.

Para-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

sficutum

escende, tan

mitte sagit-

eripe me, &

item, & der-

o tibi, in plal

demisti Da-

ienigenari, n, & dettera

crescentes

ad fimilia-

Cantiaex

nt decem

non cla

Beatus

PARAPHRASIS CARMINE.

Aeterne mundi Domine quas grates tua Clementia possim agere, uel tuum quibus Efferre nomen laudibus sanctissimum? Tu prœliari dexteram meam doces, Et omnium discriminum sidissimus Comes per hostes obuios, & horrida Per arma tutum ruere, & incolumem facis. Tu ciuitates subycis meas mihi, Latisque donas imperare gentibus. Domine quid est homo, quod honore maximo Dignaris illum, & tam benigne amplecteris? Homo est imago uana, & umbr a somnium Inanis, ipsainanitate inanior. Descende calo, & irruentes hostium Acies coerce fulminante dextera, Illos procellis, igne, grandine dissipa, Illos sagittis perime, nosque iam obrutos His nationum barbararum fluctibus Tuere . summe rex tuas laudes ego Cantabo semper : tibi cithara semper mea Hymnos sonabit, tu salutem regibus Donare gaudes, Dauidem tu maximis Periculorum liberasti casibus: Tununc furores impiarum gentium Compesce, quas nefanda semper dicere Iunat, nefanda semper agere, fac, pius Miles triumphum nobilem refer at domum,

Fac

ic, al

Proles no

It valle

gramu

Grata 1

Noltra de

Sat plen.

Luis Tea

intprata

Inter sume

fintes fer a

Neu Janues Neu patri

Abaneta

funent pla

Beata gen.

Lata gens

Pater Juo

A

Hymn

& senten

promaem

promi Gu

rga hon

IN LIB. PSALMORVM.

344

Fac, alma pax, quiesque nostris finibus Regnent tumultu barbarorum libera. Proles nouella crescat agris omnibus, Ut valle myrtus auia nitentibus Se ramulis subycit, amica limpidi Rigata fontis lymphula: sint virgines Nostra decoro corpore spectabiles: Sint plena semper horrea bonis frugibus. Plenis redundet cella semper dolys, Redundet olco, melle, pomis dulcibus: Sint prata gregibus tecta fœcundissimis, Fortes innenci plaustra onusta ducere, Fortes feracem glebam aratro findere. Neu sauus hostis nostra rumpat mœnia, Neu patrix iucunda amabiles agros Abducta gens relinquat, aut civilibus Sonent plateaurgys. Ter, & amplius Beata gens, que talibus fruitur bonis, Beata gens, quam maximus calestium Pater suo prasens tuetur numine,

ARGVMENTVM PSAL. CXLV.

Hymnus est, in quo celebrat maxima verborum, & sententiarum grauitate potentiam, bonitatem, prouidentiam, & misericordiam Dei, qua is vtitur promiscue aduersus omnes animantes, tum pracipue erga homines pios, & iustitia cultores.

Hymnus

FAE

naximo

lecteris!

Hymnus David psal. C X L V.

RALTABO te Deus meus Rex, & benedicam nomini tuo in sæculum & sæculum sæculi.

Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in sæculum & in sæculum sæculi.

Magnus Dominus, & laudabilis nimis, & magnitudinis eius non est finis.

Generatio generationi laudabit opera tua,

& potentiam tuam annunciabunt,

Decorem gloriæ magnificentiæ tuæ loquen tur, & mirabilia tua narrabunt,

Et uirtutem terribilium (operum) tuorum dicent, & ego magnitudinem tua memorabo.

Memoriam eximiæ bonitatis tuæ loquentur, & iustitiam tuam prædicabunt,

Clemens, & miserator Dominus, tardus ad iram, & multum misericors

Bonus Dominus universis, & miserationes eius super omnia opera eius.

Confiteantur tibi Domine omnia opera tua, & sancti tui benedicant tibi.

Gloriam regni tui dicent, & potentiam tuam loquentur,

Vt notam faciant filijs hominum potentiam tuam, & gloriam magnificentiæ regni tui.

Regnum

Regi

um, &

Fideli

inctus 11

Saften

ngit Om

Oculi

selcan

Aperis

na beneu

Inftus

ms in or

Prope

um,omi

Voluni

utionem

Cultod

mnes pe

Lauda

abened

zculun

Al

Pra

IN LIB. PSALMORVM.

Regnum tuum regnum omnium sæculorum, & dominatio tua in omni generatione, & generatione,

Fidelis Dominus in omnibus uerbis suis, &

fanctus in omnibus operibus suis.

Sustentat Dominus omnes, qui corruunt, & erigit omnes depressos.

Oculi omnium in te sperant Domine, & tu

das escam illis in tempore opportuno.

Aperis tu manum tuam, & imples omne ani mal benedictione.

Iustus Dominus in omnibus uijs suis, & san

Etus in omnibus operibus suis.

Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in ueritate.

Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem corum exaudiet, & saluos faciet eos.

Cultodit Dominus omnes diligentes se, &

omnes peccatores disperdet.

Laudationem Domini loquetur os meum, & benedicet omnis caro nomini sancto eius, in sæculum & in sæculum sæculi.

ARGVMENTVM PSAL. CXLVI.

Pradicat iustitiam, & misericordiam Dei, & monet nemini considendum esse praterquam eius benignitati.

rr Psalmus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC. Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze. Ald.2.2.18

x,&bene. m & facu.

bi, & lau. in faculum

lis nimis a&

it operatua,

e tue loquen

i memorabo.

nt,

us, tardusad

niferationes

a operatua,

potentiam

ni tui.

Regnum

Psalmus CXLVI. Alleluia.

a v D a anima mea Dominum, lau dabo Dominum in uita mea, pfallam Deo meo, quam diu fuero.

iam I

Suban

Aedi

aes Ilra

Qui

neorui

omnibi

tus eru

rus,

Sub

autem

Can

pfallit

pluuia

uoru

Nolite confidere in principibus,

in filijs hominum, in quibus non est falus,

Exibit spiritus eorum, & reuertentur in ter ram suam, in illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Beatus, cuius adiutor est Deus Iacob, cuius spes est in Domino Deo suo, qui secit cælum & terram, mare, & omnia, quæ in eis sunt,

Qui custodit ueritatem in sæculum, qui facit iudicium iniuriam patientibus, dat escam esurientibus,

Dominus soluit compeditos, Dominus illuminat cæcos.

Dominus erigit depressos, Dominus diligit iustos. Dominus custodit aduenas, pupillum, & uiduam subleuabit, & uias peccatorum difperdet,

Regnabit Dominus in fæcula, Deus tuus Sion in generationem, & generationem.

ARGVMENTVM PSAL. CXLVII.

Hortatur populum ad laudes Dei canendas, promittens

promittens fore, ut gens Hebraa de exilio reducta in finibus patria secura conquiescat: utque, itasuturum esse, certam spem habeant, pradicat potentiam Dei, eiusque benignitatem singularem aduersus hanc gentem.

Psalmus CXLVII. Alleluia.

AVDATE Dominum, quoniam bonum est psallere Deo nostro, quoniam iucunda, decoraque laudatio.

Aedificans Hierusalem Dominus, dispersio

nes Israelis congregabit,

Qui sanat contritos corde, & alligat uulne,

Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina uocat.

Magnus Dominus noster, & magna uirtus eius, & sapientiæ eius non est numerus',

Subleuans mansuetos Dominus, humilians

autem peccatores usque ad terram.

Canite Domino cum gratiarum actione,

pfallite Deo nostro in cythara,

Qui operit cælum nubibus, & parat terræ pluniam.

Qui producit in montibus fænum,

Qui dat iumentis escam suam, & pullis coruorum inuocantibus eum.

YY 2 Non

ominum, lau

ta mea, pfal-

diu fuero. principibus,

eft falus.

ertenturinter

omnes cogita-

us Iacob, cuius ui fecit celum

e in eis funt, eculum, oui fa-

bus, dat elcam

, Dominus il-

ominus diligit

as, pupillum,

ccatorum di

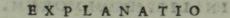
Deus tuus

nonem.

VII.

canendas,

promittens

Non in fortitudine equi uoluptatem habebit, nec in tibijs uiri beneplacitum erit ei,

Beneplacitum est Domino in timentibus ipsum, & in eis, qui sperat in misericordia eius.

Lauda Hierusalem Dominum, lauda Deum

tuum Sion,

Quoniam roborauit seras portarum tuarum, benedixit filijs tuis in te.

Qui posuit fines tuos pacem, & adipe fru-

menti satiat te,

Qui emittit eloquium suum terræ, uelociter currit sermo eius,

Qui dat niuem sieut lanam, nebulam sieut

cinerem spargit,

Proijeit glaciem suam sieut buccellas, ante faciem frigoris eius quis sustinebit?

Emittit uerbum suum, & liquefacit ea, flat

spiritus eius, & fluunt aquæ.

Qui annunciat uerba sua Iacob, præcepta

fua, & iudicia fua Ifraeli.

Non fecit taliter ulli nationi, & iudicia sua non manifestauit eis. Alleluia.

ARGVMENTVM PSAL. CXLVIII.

Hortatur omnes res animatas, & inanimas ad pradicandas laudes Dei.

Psalmus

[2110

nes stel

Laur

aper co

Statu

przcept

acs aby

Igni

larem to

domn

Belti lucres r

Reg & omn

lune

nome G1

Psalmus CXLVIII.

AVDATE Dominum de cælis, laudate

Laudate eum omnes Angeli eius, laudate eum omnis exercitus eius,

Laudate eum sol, & luna, laudate eum omnes stellæ fulgentes,

Laudate eum cæli cælorum, & aquæ, quæ super cælos sunt, laudent nomen Domini,

Quia ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt,

Statuit ea in sæculum, & in sæculum sæculi, præceptum posuit, & non præteribit.

Laudate Dominum de terra dracones,& om nes abyssi,

Ignis, grando, nix, uapor, spiritus procellarum faciens uerbum eius.

Montes, & omnes colles, ligna fructifera, & omnes cedri,

Bestiæ, & uniuersa pecora, serpentes, & uolucres pennatæ,

Reges terræ, & omnes populi, principes, & omnes iudices terræ,

Iuuenes, & uirgines, senes cum iunioribus laudent nomen Domini, quia exaltatum est nomen cius solius,

Gloria eius super cælum, & terram, & exal YY 3 tauit

Early European Boo

item habe-

timentibus

icordia eius. Janda Deum

ortarum tua-

& adipe fru.

terra, ueloci-

nebulam ficut

ouccellas, ante

uefacites, fat

ob, præcepta

& indicia fuz

LVIII.

nanimas as

Palmus

bit?

cub1

Ex

dijan

crepat

Ad

knob

Vt

na hæ

Ad

mnia ti

rebits g

lesephu

lis pefte

Idelf ,

et in I

CIKTO

tiam

tauit cornu populi sui,

Hymnus omnibus sanctis eius, silijs Israel, populo appropinquanti sibi. Alleluia.

EXPLANATIO.

Hymnus omnibus sanctis eius] Nulla quidem res est in vniuerso, qua non debeat hymnos Deo canere, in primis tamen homines pios, & religiosos, quales sunt Hebrai, decet hymnus.

ARGVMENTVM PSAL. CXLIX.

Hortatur Hebraos ad canendas laudes Dei, pradicens fore, vt liberati seruitute Chaldaorum non so lum in patriam reuertantur, sed etiam imperium longe, lateque propagent.

Psalmus CXLIX. Alleluia.

ANTATE Domino canticum nouum, laus eius in ecclesia sanctoru, Lætetur Israel in eo, qui secit eum, & siliæ Sion exultent in rege

Laudent nomen eius in choro, in tympano, & psalterio psallant ei,

Quia beneplacitum est Domino in populo suo, & exaltabit mansuetos in salutem,

Exultabunt fancti in gloria, lætabuntur in cubilibus

IN LIE. PSALMORVM.

348

cubilibus suis.

filijs Ifrael,

s] Nulla qui

at hymnes Du

os, & religiosos,

CXLIX.

s landes Dei, pre

raldeorum non fo

etram imperium

leluia.

canticumno.

efia fanctori, eo, qui fecit

Itent in rege

n tympano,

in populo

eluia.

Exaltationes Dei in gutture eorum, & gladij ancipites in manibus eorum

Ad faciendam uindictam in nationibus,in-

crepationes in populis,

Ad alligandos reges eorum in compedibus,

& nobiles eorum in manicis ferreis,

Vt faciant in eis iudicium conscriptum, glo ria hæc est omnibus sanctis eius. Alleluia.

EXPLANATIO.

Ad faciendam uindictam] Hac quidem omnia euenere imperantibus Machabais, de quorum rebus gestis, & magnitudine imperi multa scribit losephus, verum ha res suerunt umbra atque imagines earum rerum, qua a CHRISTO, & Apostolis gesta sunt.

Vt faciant in eis iudicium conscriptum]
Idest, vt exerceant in eos iudicium, de quo scriptum
est in Deuteronomio, vbi pollicetur Deus se supplicium sumpturum de ijs, qui gentem suam afflixerint.

ARGVMENTVM PSAL. CL.

Hortatur populum ad pradicandam potentiam Dei.

YY 4 Psalmus

em, bunturin cubilibus

AVDATE Dominum in sanctitate eius, laudate eum in firmamento potentiæ eius,

mine III. e

hta el

Seq

111.9

Binign

Open

Nam

Tuto

Mend

Recel Fidesqu

Since

Quad

Loqu

Tuve

Tel

Auell Tu Gaudi Lin Tu. 01

Laudate eum in uiribus eius, lau date eum secundum multitudinem magnitudinis eius,

Laudate eum in sono tubæ, laudate eum in psalterio, & cythara,

Laudate eum in tympano, & choro, lauda -

te eum in chordis, & organo.

Laudate eum in cymbalis bene sonantibus, laudate eum in cymbalis iubilationis': omnis spiritus laudet Dominum.

EXPLANATIO.

Laudate Dominum] Laudate (inquit) Dominum ob prastantissimam sanctitatem eius, & ob mirabile opificium cali, qua sedes est potentia sua.

Omnis spiritus] Idest, quidquid vita & Spi-

ritu fruitur.

349

Animaduerte (lector) paraphrasim illam car mine, quæ sequitur paraphrasim prosa Psal. x11. esse superioris, scilicet x1. quæ transposita est ob exemplar interruptum.

Sequitur autem paraphrasis carmine Psal. x11. quæ in loco alterius erat collocanda.

PARAPHRASIS PSAL. XII.

Benigne calitum Pater serua obsecro,

Opemque fer : paucissimi

n sanctitate

hrmamento

ous eius, lau

m magnitu-

udate eumin

e sonantibus.

tionis: omnis

(inquit) Do-

m eins, or ib

potentia (u.

lvita or the

Nam sunt, quibus considere, ac possim meam

Tuto salutem credere.

Mendacio iam pulsa turpi veritas

Recessit alma ab vrbibus,

Fidesque, sanctusque pudor, & soror illius

Sinceritas amabilis.

Quod si quis vmquam blandiatur, & omnie

Loquatur ore dulcia,

Tuvero ab illo tibi potissimum caue.

Te lingua blanda ab improbo

Auellat ore prapotens rerum Deus,

Tu, magna qui semper loqui

Gaudes, eum iratum, tuaque vindicem

Lingue proterue sentias:

Tu, qui surore percitus, linguamea

Opes mihi & potentiam,

Dicis parabo, liberum os gero, & geram

Semper

Semper, quis imperat mibi? Ao hac nefandus dum nefaria euomit, Calestium Rexmaximus Orationis impia superbia Commotus, Exurgo iam, ait, Exurgo, iamque opem salutarem affero Benignus afflictis, mibi, Qui vexat illos, impius pænas dabit. Syncera verbanuminis, Auroque puriora sunt purissimo, Quod igne sape, ac sapins Purgauit artifex , moniteregio Sponfolaborans nobile. Tugente nos ab impiarex optime Seruabis, & clementie Scuto tua firmissimo tela hostium Longe repelles omnia. Tuti vagantur improbi, & bonis malam Pestem, dolosque comparant, Contaminata mente cum vir urbibus, Seruire dignus, imperat.

Ad lectorem.

Hec nostra lector Christiane carmina Sic temperauimus fauente numine Diuino, vt ipsa cum legas, sit idem fere, Ac si poeta Dauidis sanctissimi Hymnos legas . tames si enim neque reddita

Fuere

Fuere

Relli

Spem

Oblen

Aut

Decor

Quali

Violar

Quoa

Ultro

Curan

Ut qui

Oratu

Ornat

Intelli

Utima

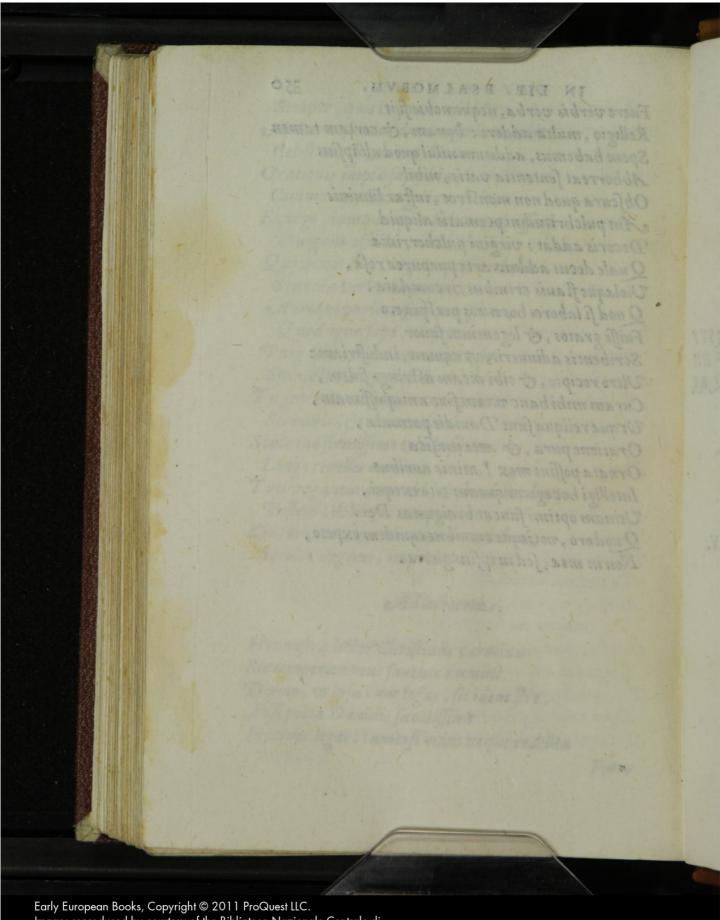
Quos

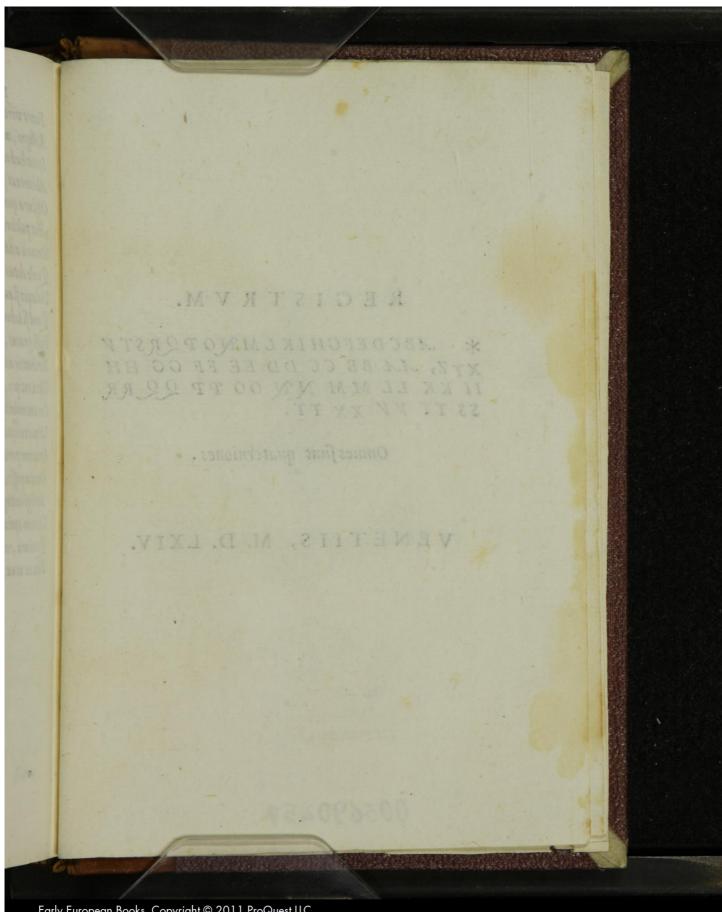
IN LIB. PSALMORVM.

350

Fuere verbis verba, neque nobis fuit Relligio, multa addere: bonam, & certam tamen Spem habemus, additum nihil quod ab ipsius Abhorreat sententia vatis, nihil Obscura quod non monstret, instar luminis Aut pulchritudini poematis aliquid Decoris addat : virgini pulcherrima Quale decus addunt arte purpurea rosa, Violaque flauis crinibus circumdata. Quod si labores hos meos perspexero Fuisse gratos, & legentium fauor Scribentis adinuerit, vt aquum, industriam: Ultro recipio, & tibi meam astringo fidem, Curam mihi hanc vnam fore antiquissimam, Ut que reliqua sunt Davidis poemata, Oratione pura, & arte musica Ornata possint mox Latinis auribus Intelligi hoc ego vt queam cito exequi, Utinam optimi faucat benignitas Dei. Quodoro, votisque omnibus equidem expete, Non in mea, sed in ipsius gloria.

Fuere

REGISTRVM.

* ABCDEFGHIKLMNOTQRSTV XYZ, AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM NN OO TT QQ RR SS TT VV XX YY.

Omnes sunt quaterniones.

VENETIIS, M. D. LXIV.

005690457

